Digitized by Google

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

A 000 459 147 5

PLEASE DO NOT REMOVE
THIS BOOK CARD

University Research Library

AP 95 T8R25

RESIMLI KITAF

Digitized by Google

University of California
SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
405 Hilgard Avenue, Los Angeles, CA 90024-1388
Return this material to the library
from which it was borrowed.

REC'D LD-URL
QL OCT 18 1993
APR 08 1996

QL OCT 19 1998

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

قیاتی ٥ غروش — غستوس ١٣٢٨

رسملی کتاب

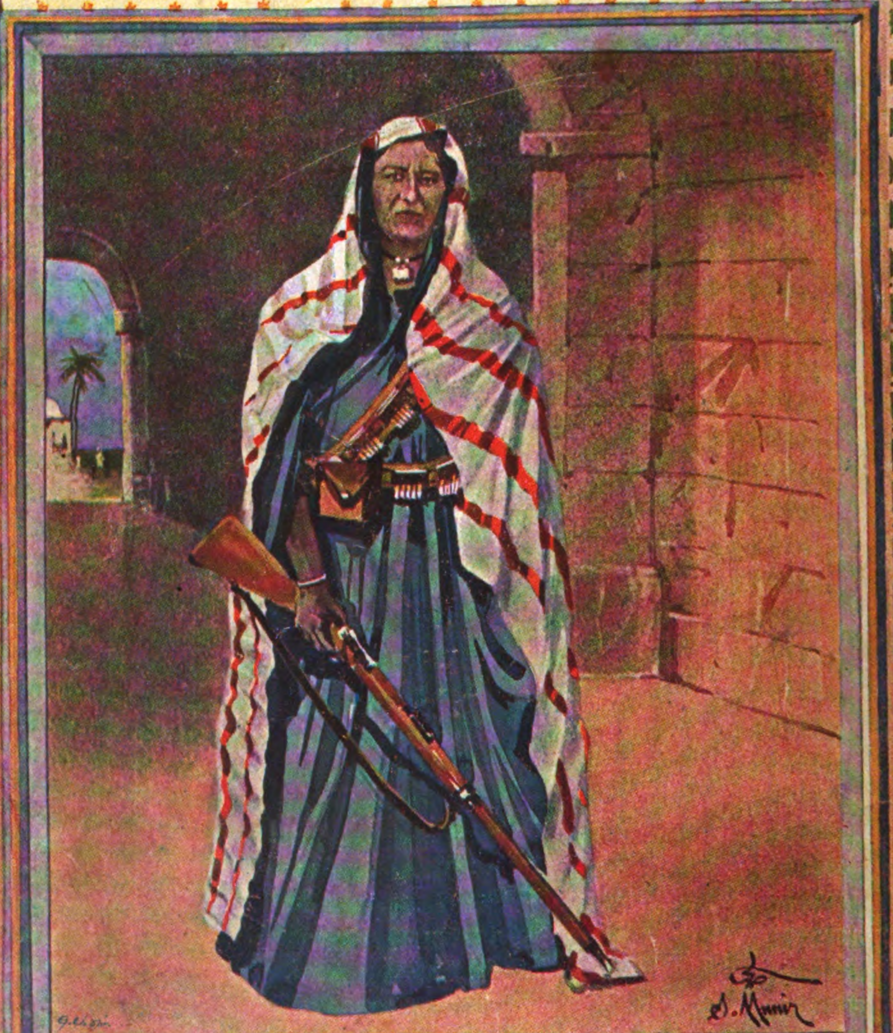

مبروكه خانم

طرابلس غرب ساحهٔ جهادنده برهالهٔ حماست

No. 43, Août 1912

Prix 5 Piastres

Digitized by Google

Digitized by Google

AP
95
T8 R25
v.8

بیکر تجارتخانه‌سی

MAISON BAKER

استانبول مغازه‌سی — یکی پوسته‌خانه قربنده

مغازه‌مزده ضابطان افندیلرك نظر دقتنه : خاکی وبوزرنك قماشلر، بودفعه قبول اولنان نمونه‌یه موافق انکلتره‌دن یکی جلب ایتدیکمز طونق سیاه رنکده یاغمورلقلر ایله برنوع بوز رنکده غایت خفیف همان (۱۵۰) غرام ثقلتنده یازین البیسه اوزرینه وقیشین پالطو ایله کیمکه مخصوص صو کچمز پلرینلر وبالجمله اشیای عسکریه ورود ایتمشدر . ترزیمز بالخاصه مشتریلریمزك ممنونیت‌نامه‌لرینی جلب ایچون انکلتره‌نك الك مشهور ترزیلرندن اولدیغنی علاوه ایلرز .

سیویللر ایچون— قوستوملك صوك موده هرنوع الك کوزل چشیداوزرینه صوك بهار وقیشلق انکلیز قماشلری، بلکه هر جنسی ، فانتازی قماشلر ، پارده‌سو وپالطویه مخصوص الك نووته تیفتیك قماشلر موجوددر. ردینغوت واستانبولین ایچون ثابت صاغلم وظریف انکلیز لاستیقودینلری، حاضر البیسه‌لرك انواعی ده بولنور جمله‌سی خالص انکلیز معمولاتی اولدیغندن ظرافت ومتانت جهتی سائر بعض مغازه‌لرله مقایسه قبول ایتمز درجه‌ده‌در .

محترم خانم افندیلره تبشیر — مینی مینی یاورولریکزه غایت ظریف ومتین البیسه تدارك ایتمك ایسترسه‌کز ایلك بهار مناسبتیله بیوك مقدارده ارکك وقیز چوجقلره مخصوص هربویده ورود ایدن البیسه‌لری بردفعه مغازه‌مزه تشریفله ورمکزی رجا ایدرز .

خانملره مخصوص الك صوك ویکی مودللر اوزرینه مبایعه اولنان بلوزلر ایچ وطیش اتکلکلری ال وپاره چانطه‌لری رنکلی وبیاض کتان وایپکلی منديللر، اوموز آتقیلری ، کوملك وچماشيرلر . حاولی ، بورنوز ، باصمه ، پاتیسقه ، موسه‌لین ، زفیر ، یتاق اورتوسی ماده اورتوسی الی آخره موجوددر .

ارککلره مخصوص غایت ظریف کوملکلر ، رنکلی وبیاض ، کتان منديللر ، هرجنس چوراب زنه وکوچکلر ایچونده موجوددر . الك طیانیقلی وصودن چکلمز یوك یازلق وقیشلق فانیله‌لر ، خالص تکمیل کتان یقه‌لقلر وهرجنس بیون باغلری کلمشدر .

ارکك ، زنه وکوچکلر ایچون — الك متین وظریف انکلیز وآمریقان ایاق قابلریله برچوق سیاحت اشیاسنك ورودینی محترم مشتریلریمزه اعلان ایلرز .

Digitized by Google

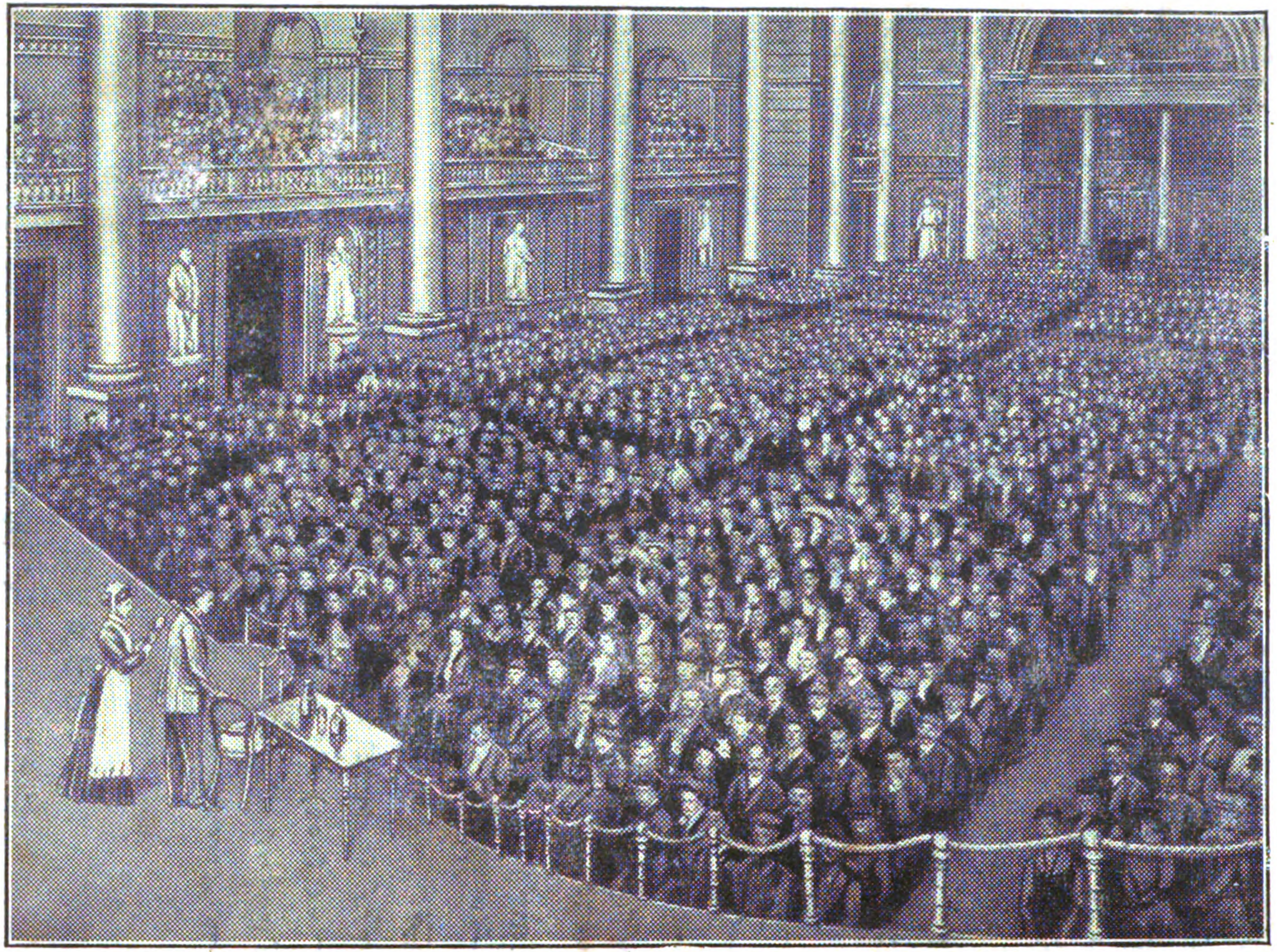

بوشایان دقت رسم آغستوس ۱۹۱۱ تاریخنده سن‌جورج کلیساسنده [ویدی] آلتنك صورت تشهیریله رسم تشهیره شتاب ایدن بی‌پایان اهالی‌یی مصوردر

Digitized by Google

ویدی

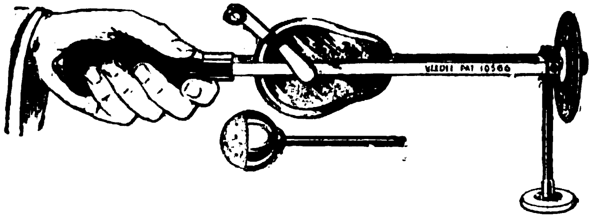

(ویدی) آلتی وجودك اقسام واعضای مختلفه‌سنك هر ارزو ایدیلن قطعه‌سنده حصوله کتیردیکی اهتزازات لطیفه سایه‌سنده عافیت‌بخش براثر حیات وزندکی ویرمك صورتیله ایکی‌اوچ دقیقه‌ده هردرلو اضطرابی ازاله ایدر . وجوده عارض اولان اکثر خسته‌لقلره دائمی وقیصه برمداوت ایله چاره‌ساز اولور. هرخصوصده (ویدی)آلتندن استحصال ایدیلان فوائد جداً خارق‌العاده‌در . اشبو جهاز برطریق طبیعی ایله عافیتـه منتهی اولور . یعنی مضطرب اولان عضله ویا اعضاده کلی مقدارده جریان دم وبناءً علیه تغدی حصوله کتیرر واعصابی قانی جانلاندیرر .

معلومدرکه همان‌همان عمومیتله عوارض وجودیه شوایکی سببدن برندن متولددر. (۱) احتقان دموی (۲) عطالت عصبیه تعبیر دیکرله جریان دمك غیرمنتظم حصولی ویا اعصابك غیرطبیعی برحال رائه ایتمسیدر . (ویدی) آلتی احتقان دمویه کرفتار اولمش اولان هرهانکی بر عضوده‌کی احتقانی وبوندن متولد اولان روماتیزمه ، لومباغو ، نقریس وسائره کبی امراضی ازاله ایدر .

(ویدی) آلتنك فوائدی شویولده تلخیص اولنه‌بیلیر: (۱) اوجاع واضطرابی صورت آنیه‌ده توقیف ایدر، (۲) بروجه آتی امراضی (ویدی) آلتی مکمل و سریع وطبیعی برطرزده تداوی ایلر: (روماتیزمه)، اور، لومباغو، نقریس (طامله)، انقباض، حیان، التهاب مفصل وسائره، (۳) سوء هضم، ضعف بصر، انفلوانزا، صاغرلق، بوکر صانجیلری، امراض رئویه، اوجاع قطنیه وسائره، (۴) سیاتیق، اویقوسزلق، درمانسزلق، داء الاعصاب، اختناق رحم، فالج.

(ویدی) نك صورت استعمالی : ویدی آلتی ایله برلکده غایت سهل التفهم براسلوب ایله محرر بر وجه استعمال رساله‌سی تقدیم اولنور .

* *

اشبو آلتمزی استعمال ایدنلر میانده انکلتره قرال و قرالیچه‌سی ، اسپانیا قرالیچه‌سی کبی برچوق حکمدارلرله کرك ممالك عثمانیه‌ده وکرکسه ممالك اجنبیه‌ده بی‌نهایه معروف ذوات موجوددر. عالم طب هرکسدن اول بو آلتك فوائدینی تصدیق ایله استعمالنی قبول وتوصیه ایتمشدر. یالکز استانبول وجوارنده آلتمزدن ۱۵۰ دانه‌سی دوقتورلره صاتیلمشدر. اساساً (ویدی) ممالك سائره‌ده اولدیغی کبی ترکیه‌نك هرطرفنده‌ده بویوك برشهرت ورغبت قزانمشدر.

ویدی هرزمان ایچین هرأوه فوق‌العاده لازم برآلت شفادر. ویدی قومپانیه‌سنك آدره‌سی شودر: (۱۳ و۱۴ نومرو، قوطوطانه غلطه ریختیمی اوزرنده)

بو آلتك فیأتی ۲۴۰ غروشدر .

Digitized by Google

رسملی کتابك علاوه‌سی

هفته‌لك

حرب پانوراماسی

بالقان حدودلرنده‌کی وقایع حربیه وحرکات عسکریه‌نك — صورت مخصوصه‌ده اعزام قلنان مخصوص فوطوغرافیلرمز طرفندن وسائر آژانسلردن ورود ایدن وایده‌جك اولان — اك معنا رسملری احتوا ایتمك اوزره هر هفته پنجشنبه کونلری رسملی کتابه علاوه اولرق نشر اولنور.

فیأتی ممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده یالکز آلتمش پاره‌در

۱ وَ ۲ نومرولی جزؤلری انتشار ایتمشدر. بویوك بر رغبته مظهر اولان پانوراما‌لرمزی بوتون قارئ وقارئه‌لرمزه صورت مخصوصه‌ده توصیه ایدرز.

بیلمجه

اوستنده برچوق احتراصاتك تیتره‌دیکی جغرافی برکلمه‌در : آلتی حرفدن مرکب اولان بوسحار کلمه‌نك ایلك اوچ حرفی غایت طاتلی، صوك اوچ حرفی‌ده غایت قیمتلی بر ماده‌نك اسملرینی تشکیل ایدرلر .

ارککلردن طوغری حل ایدنلرك حل ورقه‌لرندن اللی دانه‌سی تفریق ایدیله‌رك برنجی‌یه بر پورت‌فوی، ایکنجی‌یه کوش برقلم، اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی؛ اوتنجی‌یه قدر « عقده » عنوانلی اثر ادبیدن برر نسخه؛ اوتوزنجی‌یه قدر اوچر، اللنجی‌یه قدر برر قارت پوستال اهدا اولنه‌جقدر .

خانملردن طوغری جواب ویرنلرك حل ورقه‌لرندن کذلك قرعه ایله اوتوز دانه‌سی تفریق ایدیله‌رك برنجی‌یه قریستال یازی طاقمی ، ایکنجی‌یه ظریف بر پله‌رین، اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی، اوتنجی‌یه قدر « عقده » دن برر نسخه؛ اوتوزنجی‌یه قدر اوچر قارت پوستال اهدا اولنه‌جقدر .

حل ورقه‌لری تشرین ثانینك اون بشنجی کوننه‌قدر « مسابقه مأمورلغنه » کوندرلملیدر . حل ورقه‌لرینی محتوی ظرفلره امور اداره و سائره‌یه متعلق مکتوبلرك وضع ایدیلمه‌مسی خاصةً رجا اولنور .

بیلمجه حلی

۴۱ نومرولی نسخه‌مزده مندرج بیلمجه‌نك صورت حلی :

(دیوار تقویمی) در

ارککلردن طوغری حل ایدنلرك حل ورقه‌لرندن قرعه ایله اللی قوپون تفریق ایدیله‌رك برنجیلکی چارشوی کبیرده علی عثمان ، ایکنجیلکی ییلدیزده ملازم اول حسام الدین، اوچنجیلکی کوز تپه‌ده ادیب اسعد بك افندیلر قازانمشلردر .

عقده‌دن برر نسخه قازانانلر :

باندرمه‌ده اوبیان‌زاده وشرکاسندن احمد حمدی، ادرنه‌ده دارالمعلمین طلبه‌سندن ۹۹ نومرولی مصطفی فهمی ، بقصبه تحریرات قلمی ملازملرندن نظیف ، مکهٔ مکرمه‌ده قریمی‌زاده محمدحفظی، قله‌لی اعدادیسی ط ۱ ك ۲ باش چاووشی حافظ احسان ، حیفاده حجاز تیمور یولی حرکت اداره‌سی دوسیه مأموری کریدی مصطفی ذکی ، سلانیکده یادکار ترقی مأذونلرندن موئیز آپاستادو بك وافندیلردر .

اوچر قارت پوستال قازانانلر :

مایدوسده مخابره مأموری مصطفی روحی ، قره فریه‌ده اجزاخانهٔ احمد توفیقده شریف ، نوره‌قوب قضاسی مکتب رشدیسی مدیری عابدین، بشکطاشده مرحوم عصمت پاشا زاده ا . شکری، محمدقره‌قاش زاده رشدی تجارتخانه‌سنده اشرف قرانفیل ، مناستر ده عدلیه‌ده درویش نورس ، قصبه‌ده ازمیر سلطانی طلبه‌سندن ۱۳۵ نومرولی احمد حمدی ، مکتب حقوقدن کریدی بهجت ، اسکی شهرده حسن حسنی، بایزیده دیش‌طبیبی محمد کاظم ، اسکداره‌ده

نومرو : ۴۲ بیلمجه قوپونی

صورت حل :

اسم و آدره‌س :

(۴۲ نومرو) بیلمجه مکافاتی اخذنده ابراز اولنه‌جق قوپون

اسم و آدره‌س :

Digitized by Google

ایرانلی علی ، حمیدیه قرووازورنده چرخجی یوزباشیلرندن حسین ابراهیم ، فندقلیده امین فریدی ، قاضی کوینده رفعت آکاه ، مسعودیه زرهلیسنده ملازم عبداه ، سن بنوا فرانسز مکتبندن سری یوسف ، عسکری طبیه‌سندن احمد خلوصی ، سلانیکده شاملی سلیمان ومخدوملری تجارتخانه‌سنده کاتب ایزاق حاسید ، برهان‌الدین بك قومپانیه‌سی آقتورلرندن ممدوح بك افندیلردر .

برر قارت پوستال قازانانلر :

نشان طاشلی احمد سمیح ، ارضرومده قله‌لی اعدادئ عسکریه‌سی طلبه‌سندن حافظ محمد جلال‌الدین ، قوری چشمه‌ده صلاح‌الدین ، شرکت خیریه محاسبه‌سنده محمد ، قله‌لی اعدادیسی طلبه‌سندن عمر ، قله‌لی اعدادیسی طلبه‌سندن حسین حسنی ، بشکطاشده آفتاب معارف مکتبی طلبه‌سندن محمد توفیق ، ییلدیزده تلغراف طابور کاتبی عثمان سامی ، ازمیر سلطانیسندن مصطفی نهاد ، ارنکوینده حمدی ، کوکلیده بشنجی استحکام طابوری ملازملرندن سعدی ، ی ۲۵ نظامیه ط ۳ ك ۱ ملازم ثانی جودت ، ازمیر اتحاد مکتبی مداوملرندن فخرالدین ، غلطه‌ده الیانس مکتبی طلبه‌سندن ممدوح ، قره حصارده کسری زاده عبداه حلمی ، اطه پازارنده رهبر ترقی مکتبی جغرافیا معلمی رجائی ، اناطولی حصارنده شاکر بکر ، موسیقهٔ همایونده م . صدری ، اسکچه‌ده وکلای دعاویدن ابراهیم افندی مخدومی علی آصف ، فاتحده مناسترلی رجب زهدی بك افندیلردر .

خانملردن طوغری حل ایدنلرك حل ورقه‌لرندن کذلك قرعه ایله اوتوزقوپون تفریق ایدیله‌رك برنجیلکی قزل طوپراقده نعمت عرفان ، ایکنجیلکی ایاصوفیه‌ده بیکباشی شوقی بك زوجه‌سی امینه جنان ، اوچنجیلکی شیشلیده نعیمه مکرم خانم افندیلر قازانمشلردر .

عقده‌دن برر نسخه قازانانلر :

ارنکوینده جمال پاشا کریمه‌سی هادیه جمال ، ارنکوینده استاسیون جوارنده امینه ودیعه ، سلطان احمد اناث مکتبی طالباتندن قدریه ، بکلر بکنده مظلوم پاشانك کریمه‌سی فاطمه وجیهه ، اسکدارده صله‌جقده آکاه پاشا کریمه‌سی سعادت ، بشکطاشده نجمه اسعد ، درامه اناث مکتبی طالباتندن عاصم افندی حفیده‌سی عدویه خانم افندیلردر .

اوچر قارت پوستال قازانانلر :

مقری کوینده یکی محله‌ده مزیت نزیه ، اسکدارده طوغانجیلرده رکنیه ابراهیم ، اناطولی حصارنده زکیه سعاد ، قاضی کوینده جویزلکده خدیجه بهیه ، مقری کویده اسعد پاشا کریمه‌سی ندیمه ، بشکطاشده ویشنه زاده محله‌سنده فاطمه زهرا ، چهارشنبه‌ده حدیقه المعارفده (۱۰۳) نومرولو امینه باشه ، جبالیده محی‌الدین فوجه‌وی محله‌سنده کزیده ، مقری کویده خدیجه پریخان ، ایوبده فاطمه ملاحت ، اسکدارده آچیق‌تربه‌ده ل. ناجیه ، استانبول اناث اعدادیسندن مقدس ، اسکدارده احسانیه‌ده کامل بکك حرمی خانم ، ازمیده بریمه اثیری ، والده چشمه‌سنده امینه عصمت ، صاریارده نوری بك کریمه‌سی شاذر ، آطنه‌ده غازخانه مأموری جمال افندی کریمه‌سی دریه خدیجه ، اوچنجی قول اردو اداره‌سنده یوزباشی صبری افندی کریمه‌سی لمعان ، فاتحده اسکی علی پاشاده اسماعیل افندی کریمه‌سی مسرت ، سینوب ردیف طابوری دردنجی بلوك ملازمی اشرف افندی کریمه‌سی ویولت خانم افندیلردر .

موعود هدیه‌لرله قارتلرك اداره‌خانه‌دن آلدیرلمسی مرجودر .

Digitized by Google

سيغورطه عموميه

ترييستهده

آدرياتيكو ده ترييسته

۱۹۱۰ سنه‌سی بيلانچوسی موجبنجه تأمينات آقچه‌سی [۹۲,۱٤٤,۹٦٥] قورون يعنی تقريباً

اون سكز ميليون عثمانلی ليراسی

رادەسنده بولنان قومپانيه‌مزك معاملاتنده‌كی استقامت وجديتی ، سلامت وجسامتی حسبيله كرۀ ارضك برنجی درجه‌ده

الك بويوك سيغورطه قومپانيه‌لرندن بری اولمغله مفتخردر .

بدايت تأسسنده بهر تحويلك قيمتی ۱۰۰ فرانسز ليراسندن عبارت ايكن بوكون بهرينك

۱٤۰۰ فرانسز ليراسنه بالغ اولديغی

عرض ايتمك اكتساب ايتديكمز اعتبار وامنيت عامه‌يه دليل كافيدر .

حريق ، حيات ونقليات سيغورطه‌لريله مشغول اولان قومپانيه‌مز اوستريا ومجارستان دولتنك امتياز مخصوصنی حائز ونظارت متماديه‌سی تحتنده‌در .

بلاد مشهوره‌ده قومپانيه‌نك متصرف بولنديغی املاك وعقاراتنك

۲,۰۰۰,۰۰۰ ميليون ليرای عثمانی‌يه

قريب برقيمتی اولديغی كبی اخيراً درسعادتده غلطه‌ده عثمانلی پوسته‌خانه‌سی قارشوسنده مجدداً انشا ايتديرديكی جسيم بنايه [آلتمش بيك ليرا] صرف ايتمشدر .

قومپانيه‌مز حقنده فضله معلومات آلمق ايستينلر مذكور عقارمز درونده بولنان درسعادت مديريت عموميه‌سنه مراجعت بيوره‌بيليرلر .

Digitized by Google

شرقك اك بيوك البسه مغازه‌سی

تيرينغ غلطه

غلطه‌ده تيرينغ مغازه‌سی غايت شيق وصوك مودا ملبوسات جلب ايتمش اولديغنی محترم مشتريلرينه عرض ايتمكله شرفياب اوليور . اشبو ملبوسات اوروپانك اك معتبر فابريقه‌لرينك اك صوك ابداعاتندن امين وموشكاف برنظر انتخاب ايله سچيلوب ايرلمشدر .

مغازه‌يی بركره زيارت ايده‌رك تشهير ايديلان امتعهٔ نفيسه‌يه بر دفعه‌جق عطف نظر و معاينه‌ايده‌جك مشترين رامك تيرينغ تجارتخانه‌سنده ماللرك عين زمانده هم جنس هم ظرافت و همده اهونيت كبی اوچ خاصهٔ مهمه‌يی جامع اولديغنی درحال تقدير بيوره‌جقلری شبهه‌سزدر .

صوك رسملی قاتالوغمزی طلب ايديكز

نومرو : ٤٣ آغستوس ١٣٢٨ جلد : ٨

مؤسس ومدیری: عبیدالله اسعد

سرمحرری : م. رؤف

Directeur-Propriétaire: UBEIDOULLAH ESSAD

Bureau & imprimerie: Rue de la Sublime Porte N.31 Constantinople

Prix : 5 Piastres

رسملی کتاب

RESSIMLI - KITAB

مطبعه واداره‌خانه: باب عالی جاده‌سنده ٣١ نومرولی دائرهٔ مخصوصه‌در .

امور اداره ایچون مدیره ، امور تحریریه ایچون سرمحرره مراجعت اولنور

درج ایدلمیان اوراق اعاده اولنماز

هر آی نشر اولنور ادبی ، سیاسی ، فنی ، فلسفی ، اجتماعی مجموعهٔ مصوره‌در

ژاپونیانك نوجاه ایمپراطوری حشمتلو موتسو هیتو حضرتلری

S. M. Motzo-Hito, Nouveau Micado du Japon.

رسملی کتاب مطبعه‌سی

Digitized by Google

الواح انتباه . .

– ژاپونیا ایمپراطورینك وفاتی مناسبتیله –

ذکا ودها حسن نیتسز اولدقجه نه صاحبنه ثروت، شان وشرف قازاندیرر ونه ده بونلردن بشریت استفاده ایدر . اویله دیه‌بیلیرم که ذکی ، داهی بر حکمدارده حسن نیتدن اثر بولنمازسه منسوب اولدیغی ملت کندیسندن استفاده ایده‌جکنه ضرر کورور، وطن معمور و آباد اوله‌جغنه بالعکس آثار تدنی کوستر . .

حسن نیت ایله تزیین ذات وصفات ایتمش ذکی پادشاهلر – تاریخلرك شهادتنه مستنداً سویلیورم – ملتلرینه چوق شیلر قازاندیرمشلر، بویوك بویوك خدمتلرده بولنمشلردر . تاریخ ایسه بویله‌لرك نامنی صفحهٔ أبدیته آلتون حروف ایله یازمش ویازه‌جقدر . نه شانلی مظهریت !

عبدالحمیدك ذکا وفراستی مثل سائر حکمنه کچمیشکن حسن نیتدن نصیبه‌دار اولاماسی دکلی درکه ملت معظمهٔ عثمانیه‌نك اوتوز بوقدر سنه عمان فلاکت ایچنده چیرپینمه‌سنه سبب یکانه تشکیل ایتمشدر ؟ نه مشئوم تجلی !

حسن نیت پرورده ایدن حکمدارلرك ، بو ، تاریخك سینهٔ احترامنده أبدیاً محافظهٔ نام وشان ایده‌جك بویوك حکمدارلرك أك بختیاری هیچ شبهه‌سز – کچنده وفاتیله عالم انسانیتی داغدار ایدن – ژاپونلرك مخلص ومنجئ اعظمی (موتسو – هیتو) در . اونه شانلی مظهریتدرکه وفاتنه یالکز منسوب اولدیغی قوم دکل، بلکه بوتون بشریت اشکبار اولمش، دموع تأثر دوکمش، فکر ترقیی ترویج وبونی تشجیع ایدن بالجمله متمدن ملتلر بو ضایعه آجیمش ، آغلامشدر . . .

أدیبلریمزدن بری موتسو هیتونك وفاتنه : « تاریخك طانیدیغی وطانتدیغی حکمدارلر آراسنده هیچ برسر متتوج کوستریله‌مزکه اوسرشك ماتمه بونك قدر مستحق اولسون » دییورکه پك حقلی سویلیور. (موتسو – هیتو)، ژاپونیانك بو مجدد اعظمی صندالئ حکمداری‌یه قعودنده مملکت اویله برمنظرهٔ کشمکش وتذبذب

Digitized by Google

ژاپونیا ایمپراطورینك زوجه‌سی ساداقو حضرتلری

S. M. Sadako, Impératrice du Japon.

Digitized by Google

ارائه ایدییوردی‌که بو حالی کوروبده صلاح
حال امید ایتمك قدر صافدروناق اولامازدی!
حالبوکه ژاپونیا صرف بومحترم حکمدارك
مجاهدۀ متساسله‌سی سایه‌سنده بوکون غبطه
بخش اقوام اولان موقع مهمی احراز واوحال
پرملال ایچنده اورسا بوجا محافظۀ موجودیت
ایتمکه چالیشان ملتلره برمثال بدیع تشکیل
ایتدی . بو درجه سرعتلی ترقی‌یه طبیعی بو
قومك کورمکی بیلیر ، کوزدیکندن استفاده
ایدر ، دائما ایلرویه دوغرو یورور برملت
اولمسنك‌ده دخل کلیسی واردر وبو ، انکار
ایدیله‌مز . یالکز شووارکه موتسو هیتو میال
معالی اولان بوملته مدنیت غربیه‌نك شایان
امتثال و اقتباس پك چوق جهات حسنه‌سی
اولدیغی کبی – اخلاق نقطۀ نظرندن – بر
چوقده صفحات مضره‌سی بولندیغی ، (خذما
صفا ، دع ما کدر) قولنجه أیلرینی آلمق ،
فنالرینی ترك ایتمك لازم کلدیکنی پك بویوك
برعقل وکیاستله اوکرتدی وبو فکرینی ترویج
ایتدیردی . . .

بو بویوك ایمپراطورك اجراآت محاسن
غایاتنی اکلامق ، علو همتنی ، فداکارلغنی تقدیر
ایتمك ایچین هر حالده ژاپون تاریخنه مطلع
اولمق لازم کلیر. قارئلرمه مختصراً برقاچ صحیفه
نقل ایتمك ایسترم :

میلادك یدنجی عصرنده ژاپونلر قوره‌یه
هجوم ایدرك ازهر جهت کندیلرینه تفوق
ایدن چینلیلرله تماسده بولنمشلر وبومدنیتدن
اولدقجه‌ده استفاده ایتمشلردر . ذاتاً ترقی‌یه ،
تعالی‌یه میال اولان یالکز مدنیتك نه‌دن عبارت
اولدیغی هنوز مدرك بولنمیان بو قومه چین
سفری انتباه آمیز لوحه‌لر ارائه ایتمشدر . .
(بودا) مذهبنك (شین – تو) مذهبنه تفوقی
وژاپونلرك بونی دین رسمی اوله‌رق قبولی ،
چین قانون مدنیسنك بوراده تطبیقی ژاپونلرك
چین سفرندن آلدقلری دروس انتباهیه‌نك
أك برنجیسنی تشکیل ایدر . اون آلتنجی
عصرده پورتکیزلرك ژاپونیا سواحلنه مواصلتی؛
بو ترقیپرور عنصره ایکنجی بر (درس مدنیت)
اولمشدر . پورتکیزلردن یدی سنه صوکراده
اسپانیوللر کلمشلردر . . .

کرچه ژاپونیانك اوروپا ایله تأسیس
مناسبت ایتمه‌سی برچوق جهتلردن أیی ایدی
وانکار ایدیله‌مز محسناتی واردی . فقط بو
مملکت ایله مناسباتده بولنان غرب دولتلری
حسن نیت طرفنه هیچ یاناشمدقلری کبی
افکار استیلاجویانه‌لرینی‌ده علناً بیان واظهاردن
قورقمامشلردر . اسپانیا وپورتکیز دولتلرینك
نشر نصرانیت ایچین سوق ایتدکلری پاپاسلر
اهالی‌یه بیك درلو تلقیناتده بولنه‌رق اونلرك
حسیات دینیه‌لرینی رنجیده ایتمشلر ومعمافیه
برچوق صاف دلانی‌ده – مساعئ ابلیسپسندا-
نه‌لرینك ثمره‌سی اوله‌رق – غافل آولامه‌یه
موفق اولمشلردر . .

مملکتلرینك اسپانیول وپورتکیز استیلاسنه
معروض قالدیغنی مشاهده ایدن ژاپون حکومتی
– ١٦٠٩ سنه‌سنده کلن هولاندالیلرك تشویقا-
تی‌ده انضمام ایدرك – اوروپا ایله قطع مناسبتلك
حقلرنده خیرلی اوله‌جغنی بالتأمل بوبابده برچاره
تحریسنه قویولدیلر . بوفکر کیتدکجه توسع

Digitized by Google

ایدرك نهایت ١٦٣٩ سنه‌سنده حكومت ـ مملكتلرینی قورتارمش اولدقلرندن دولایی محدود بر دائره داخلنده اجرای تجارت ایتمك شرطیله ـ هولانداليلری استثنا ایدرك اوروپا ایله بالجمله اختلاط ومناسبتنی قطع ایتدی؛ پورتكیزلر، اسپانیوللر وسائر دولتلرك تبعه‌لری مملكتدن طرد واخراج، ژاپونلر ایسه اوروپایه

محافظه ایتمكله مشغول اولان ژاپونیالیلر ١٨٥٣ ده آمریقالیلرك ژاپون صولرینه مواصلتیله بو خواب غفلتدن اویانمشلر وآنجق بوصورتله حال ووقتك وخامتنی آكلایه‌بیلمشلردر؛ (یدو) لیماننه واصل اولان آمریقان فیلوسنك قوماندانی واسطه‌سیله لیمانلرك آمریقالیلره كشاده بولندیرلمسی وتجارتك تأمین سربستیسی

آرناوودلق قیام اخیری ـ ارباب قیامدن بعض مجروحلرك متروویچه استاسیوننده آلنمش رسملری

L'insurrection en Albanie – Quelques insurgés blessés-ph tographié- à la gare de Metrowitcha.

كیتمكدن منع اولندی . . . ژاپونیا بوندن صوكرا ایكی یوز اون سنه قدر بر حیات منزویانه اختیار ایتمشدر. نه‌بر ژاپونیالی اوروپایه كیده‌بیلیر ونه‌ده بر اوروپالی ژاپونیایه كیره‌بیلیردی!

بو، اوزون سورن مدت ظرفنده ژاپونیاده دهشتلی بر عطالت حكمفرما اولمشدر. مدنیت غربیه‌دن بی خبر، یالكز عادات وتشكیلاتنی

حقنده‌كی مقاوله‌نامه حكومته تسلیم ایدلمش واجابنك اجراسی سریعاً طلب اولنمشدر.

حكومتك بوتكلیفی رد وقبولی تقدیرده مملكته حرباً كیریله‌جكی تبلیغ ایدلدیكی زمان بین‌الاهالی بویوك بر هیجان حصوله كلمشدر. آهنین سفائن حربیه قارشیسنده اظهار عجز ایدن زواللی حكومت چار وناچار بومطالبی

Digitized by Google

قبوله مهیا اولدیغنی بیان ایتمش ومقاوله‌نامه‌یی ده امضالامشدر ..

١٨٦٤ ده عقد اولنان مقاوله‌نامه موجبنجه قاپیتولاسیونلرك قبولی اهالیده بویوك بر خشنودسزلق اویاندیرمش ، حکومته قارشی حس ایدیلن بغض وعداوت بونك اوزرینه دها زیاده توسع ایتمشدر .. آمریقالیلرك الده ایتدكلری امتیازاته حسد ایدن اوروپالیلر بوامتیازاتدن کندیلرینه‌ده حصه چیقارمق آرزوسنه مقاومت ایده‌مه‌مشلر وبوکا موفق‌ده اولمشلردر !

حکومتك ابراز ایتدیکی ضعفه قارشی اهالی عدم اعتماد کوسترر طورلر طاقینه‌رق بومقاوله‌نامه‌لری امضالایان وکلایه بیله تجاوزاته باشلامشلر ، حتی اختلاله بیله تشبث ایتمشلردر . اوصره‌لرده اهالیده اویانان عدم خشنودی نتیجه‌سی اوله‌رق انکلتره سفارتخانه‌سی اوزرینه برهجوم وقوع بولمش ، انکلیز تبعه‌سندن بری قتل ایدلمش ، اجنبیلره قارشی اظهار ایدیلن نفرت عمومیلشه‌رك بیك درلو یولسزلقلرده بولنلمشدر . مقدمات اختلالیه دیمك اولان وبر برینی ولی ایدن بو وقوعات حکومات اجنبیه اوزرنده سؤ تأثیراتی موجب اوله‌رق ژاپونیا حکومتی اجنبیلر حقنده‌کی تعهداتنه رعایتکار قیلمق اوزره (سیمونازاکی) استحکاملری بومباردمان ایدلمشدر . مملکتك بویله برحال کشمکش ایچنده بولندیغی برصره‌ده ـ ١٨٦٧ ـ سنه‌سنده ـ ایدی که ژاپونیانك بویوك ایمپراطوری (موتسو هیتو) مقام حکمداری‌یی احراز ایتدی ؛ هنوز اون‌بش یاشنده ایدی ! مملکتده مشاهده ایتدیکی حال پرملال کندیسنی نومید ایده‌جکی یرده بالعکس برعزم قوی ایله ملتنك سعادتنه چالیشمغه سوق ایتدی .. یاپیله‌جق برچوق شیلر واردی ، اولا ؛ کندیسنك برصفت روحانیه‌یی حائز اولمقدن باشقه برمزیتی ، براقتداری یوقدی . زمام اموری اللرینه آلان « شوغون » ایله « دارعیو » تسمیه ایدیلن دره‌بکلرینك سؤ استعمالاتی ، احتراصاتی نظر دقتنی جلب ایتدیکندن وبونلرك نه‌قدر محافظه‌کار ، آلودهٔ تعصب کیمسه‌لر اولدقلرینی کوردیکندن الك اول یاپیله‌جق شیئك ملتی بونلردن تخلیص اوله‌جغنی دوشوندی وبویله‌ده یاپدی ؛ احضار ایتدیکی براختلال نتیجه‌سنده (طوقوقاوا) حکومتی اسقاط ، ایمپراطورك من القدیم حائز اولدیغی حقوق اعاده ایلدی ...

بو ، بویوك وهم ده پك بویوك برانقلاب ایدی . اویله برانقلاب که ؛ ژاپونیایی معروض اولدیغی مخاطرهٔ استیلادن قورتارمش ، داخلی تشوشاتك اوکنه عادتا برحائل اوله‌رق اوکا اعتبار خارجی‌یی ده قازاندیرمشدر .

بوندن صوکرا میقادو (توکیو)یی کندیسنه پایتخت اتخاذ ایتدی. موقعنی ترصین، اهالینك‌ده محبتنی جلب ایتدکدن صوکرا جدی تشبثاته کیرشدی . کورییوردی که مناسبات خارجیه پك پریشان ، احوال داخلیه برباد برحالده ! اولا بونلری دوزلتمکله اوغراشدی ، وچوق چالیشدی. تشبثاتنده‌کی موفقیتی کوردکجه دها بویوك برعزم ایله ، یورولمق بیلمز برسعی ایله چالیشیور ، چالیشیور ، چالیشیوردی . . .

کندیسنی الك زیاده دوشوندیرن، تشبثاتنه

Digitized by Google

آرناوودلق حادثه‌سی ـ رؤسانك مراسم مخصوصه ایله آرابه‌لره راكباً اسكوب شهرینه دخوللری

L'insurrection albanaise — Les chefs des insurgés arrivant à Uskub.

Digitized by Google

حائل تشکیل ایدن شبهه‌سز (قاپیتولاسیون)لر ــ عهود عتیقه ــ ایدی . بونلری رفع ایتمك آنجق ژاپونیانك بردولت متمدنه حالنه کله‌بیلدیکی کون قابل اوله‌جغنی وبونك‌ده ایللك اساساتی علم وعرفان تشکیل ایده‌جکنی تأمل ایتدکجه هرکون اوروپایه آقین آقین طلبه کوندرییور ، هرشعبهٔ صنعت ایچین منفرد متخصصلر یتیشدیرییوردی.. تشکیلات اداریه‌نك تأمین سلامتی ایسه یالکز دره‌بکلك اصولنی لغو ایله دکل بلکه واسع مقیاسده اصلاحات یاپمغله قابل اوله‌جغنی کورییور وبونی یاپییوردی. بواصلاحات ایچین‌ده اوروپادن برچوق متخصصلر جلب ایدلدی . اردونك تنسیق وتنظیمی اجنبی ضابطلره حواله اولندی ، دونما تشکیلنه زیاده‌سیله چالیشیلدی .

ممالکتك هرطرفنده ؛ کوبلره وارنجه‌یه قدر مکتبلر کشاد ، یوزلرجه دارالفنون ، بیکلرجه دارالعلوم تأسیس ایدلدی .. بروقتلر اوروپالیلردن ، حتی مدنیتلرندن بیله نفرت واستکراه ایدن ژاپونلر برکون کلدی که اومدنیتی کال حرارتله آلقیشلامغه وقوشوب اونی اخذ واقتباسه چالیشدیلر ؛ نه‌غریب تضاد !

(موتسو ــ هیتو) ، ژاپونیانك بومنجیٔ اعظمی آرتیق ثمرهٔ مساعیسنی کورمکه باشلامشیدی : برپدر محبتیله سودیکی تبعه‌سی رفاه وسعادت ایچنده یاشایور ، دولتنك اعتباری کیتدکجه آرتیوردی .. اویله برسعادت که تاریخك قید ایتدیکی حکمدارلر آراسنده هیچ بری بوقدرینه نائل اولامامشدر ...

میقادونك چوق اهمیت ویردیکی ، سرنجاحی او شیئك حصولنده مندمج کوردیکی مسائلدن بریده « قیزلری أیی ، متین برتربیهٔ اساسیه ایله تجهیز ایتمك » فکری ایدی . [١] بونك ایچین‌ده برچوق اناث مکتبلری کشادایتدیردی . بالخاصه اوروپادن معلمه‌لر کتیرتدی . اوروپایه طالبات کوندردی . والحاصل دورمادی ، دیکلنمه‌دی ، چالیشدی . . .

١٨٨٩ ده میقادو برقانون اساسی اعلان وبرمجلس مبعوثان کشاد ایتدی . بوسنه‌دن اعتباراً ژاپونیا آرتیق « مشروطیتله اداره اولنور » برحکومت شکلنه کیرمشیدی .

موتسو هیتو ، دولتنه اعتبار خارجیسنی قازاندیردقدن صوکرا کندیسنی برچوق دوشوندیرن (قاپیتولاسیون) لرك ــ عهود عتیقه‌نك ــ رفعی تشبثاتنه کیرشدی و بو أمانه‌ده موفق اولدی ؛ ١٨٩٤ ده انکلتره ، آز زمان صوکراده دیکر دولتلر امتیازات سیاسیه‌لرندن فارغ اولوب ژاپونیانك حقوق معنویه‌سنی اعاده ایلدیلر . .

بوتون بونلردن صوکرا ژاپونلر آرتیق

---

[١] قیزلره یالکز قرآن‌ایله تجویدی کافی کوردرك بونلر ایچین تحصیل علوم وفنونی فضولی وبلکه‌ده فضائل اخلاقیه‌لرینه ایراث ضرر (!) ایده‌جکندن دولایی موجب مضرت عد ایدن متعصب و متعند دماغلرك بونقطه حقنده نظر دقتلرینی جلب ایدرم . اکلاسینلر که ترقیات امده قیزلرك بویوك ، پك بویوك روللری ، غایت مهم وظیفه‌لری واردر . قیزلرك تحصیل وتربیه‌سی أیی براساسه ربط ایدلدکجه برملت ایچین نجاح وفوز وفلاح قاپولری دائما مسدود قالیر . . فقط :

جاهللری اقناع ایچین ایراد دلائل
ایتمك کبی‌در کورلره ایقاد مشاعل !

Digitized by Google

مرفته حرکت ارضی – دوچار خرابی اولان مبانیدن بری

Un édifice ruiné pendant le tremblement de Murefté.

Digitized by Google

مغرور برچهره، قوتلی بربازو ایله کوکسلرینی کره کره کزییورلر وعالمه میدان اوقویورلردی! ١٨٩٥ ده چینه اعلان حرب ایتدیلر ومظفراً چیقدیلر . اوصره‌لرده روسیه‌نك بر نمایش بحریسی چیندن آلدقلری (لیاو تونغ) شبه جزیره‌سنك روسیه دولتنه ترك ایدلمسنه سبب اولدی . بودرس ، اونلره اوکرتدی‌که دها هنوز اوروپانك معظم دولتلریله چارپشه‌جق درجه‌ده حائز قوت دکلدرلر . اون سنه دها چالشدیلر وناقص اولان قوتلرینی اکمال واتمام ایتدکدن صوکرا ١٩٠٥ سنه‌سنده روسیه‌یه ایدیلان اعلان حربدن (چوشیما) مظفریتی کبی تاریخ جهانك کمال اهمیتله قید ایده‌جکی بویوك وشانلی برغالبیتله چیقدیلر . اوکوندن اعتباراً ژاپونیا دولتی دول معظمه صره‌سنه کچمش بولنیوردی !

* * *

ایشته ملتنه بوقدر شانلر ، شرفلر قازاندیران ، تبعه‌سنی بربدر کبی سون واونلری بی‌پایان سعادتلره غرق ایدن بو ، بویوك ومحترم حکمدار کچنده وفات ایتدی. وفاتیله عالم انسانیتی یأس وملال ایچنده بیراقدی. شیمدی بن بر ژاپون تاریخنه باقیور برده بزم بولندیغمز حالی کوز اوکنه کتیره‌رك قیاس ایدییورم‌ده آرامزده برمناسبت فرق ایدر کبی اولیورم ! اونك ایچین دیمك ایستیورم‌که ؛ متأثر اولمامل‌یز . هیچ برشی‌بزی نومیدی‌یه سوق ایده‌مه‌ملی‌در. ژاپونیانك ترقیاتی بر « درس انتباه » ، بر « لوحهٔ عبرت » در . متنبه اولالم ، عبرت آلالم ... کوریورز که اقوام شرقیه اقوام غربیه‌دن دون برسویه‌ده دکلدرلر . تزیید مساعی ایتمه‌مز ، وطنه محبت بسله‌مه‌مز ، جدیتپرور اولمه‌مز لازم .. بونلر اولدقدن صوکرا نیچین بزده برکون بر ژاپونیا دولت معظمه‌سی کبی اولمیه‌لم ؟ نیچین بزمده حقوقمز ، استقلال تاممز بالجمله دولتلر طرفندن تسلیم ایدیلمه‌سین ؟ . . بونلرك هپسی اولور؛ یالکز دیدیکم کبی (وطنه محبت) حسیله متحسس اولمالی‌یز ، جدیتی کندیمزه مسلك اتخاذ ایتمه‌لی‌یز ودورمق ، دیکلنمك بیلمز برسعی ایله وطنمزك ، بو آنا یوردومزك رفاه وسعادتنه چالیشملی‌یز ..

اقوام شرقیه بویله شانلی (الواح انتباه) عرض ایدن مربی ومنجیٔ اعظم موتسوهیتونك نام بلندی ودولاییسیله ژاپونیا تاریخی - که الك پارلاق یاپراقلری صرف بو بویوك ایمپراطورك اجرا آتیله مزیندر - بزلره برسراج امید تشکیل ایتدیکی ایچین عثمانلیلق عالمی ژاپونیانك ماتمنه ، درین برحزن ایله ، کندینی مشترك عد ایدر ...

١٣ ایلول ٣٢٨ - آناطولی حصاری

سامی زاده
ثریا

سنسز

صانكه یاپراقلر ، اهتزاز ایلر :
بوده‌رین ، حار ، شعله‌سز ، سنسز
ظلمتك جوف نیلكوننده . . .

کیجه‌نك ، بویله منکسر ، پرحس ،
متفكر دم فسوننده
صانكه هرشی سكوت ایدوب دیكلر ؛

کیزنیر خطوه خطوه ، لال ونهان
بوی سینه‌كله خسته بررو زكار !
سنی دیكلر کبی محیط سكون ،

دوشر اوهام لیله قلب جوار ؛
قیریلیر تار انتظار شئون ،
صانكه نبض جهان دورر برآن . . .

برسیاه كول کبی بوتون ابعاد ؛
سن ، سمالرله صاف ورؤیاچین
دالار ، عمقنده التماع ایلر

سحر نسویكله تیترسك !
سنسك انفاس پرسكونت باد ؛
شو ضیالر ، نجوم نیلوفر

آچیلیر زلف اهتزازكده ؛
شو كوپوكلر کبی سحائب دور
سكا عائد برانفعال وعتاب !

بسته‌لر برزبیدهٔ مفتور
لب ساحلده تیتره‌ین غم آب ،
سویله‌نیر دامن نیازكده ! . . .

۲۸ مارت ۳۲٤

جنیمد

Digitized by Google

نویورقك محتشم و خارقه نما مناظرندن :

DES ÉCHAFAUDAGES DE CELUI QUI LES SURPASSERA TOUS.

Digitized by Google

داها یوکسك و جسیم بنالردن قوش باقیشی آلنمش بر رسم !

LE QUARTIER DES IMMEUBLES GÉANTS DE NEW-YORK, VU

Digitized by Google

اسکی درد

بزده هر شی کبی ، ادبیاتجیلقده اویله یالانجی بر پهلواندرکه أللرینی بربرینه ، صوکرا دیزلرینه ووره‌رق ، صحنه‌نك سفیل وایصسز قولیسلرندن چیقه‌جق مدهش بر رقیب بکلر ؛ طبیعی ، او « تیاترو پروراتسز » صحنه حقیقةً فقیر ، بایقوشلرك بیله یووا طوتمدیغی برویرانه اولدیغی ایچون ، بوکوکره‌ین ، بوکورن نمایشه قارشی ، ییرتیق پرده‌لرك ، کیم بیلیر هانکی سرسری بر زورکارله شیشن تهاجندن بشقه نه‌جیایز، خسته بروهم، نه‌ده صیجاق ومتقرب برصدا چیقار .

فقط او ، بوندن ، حتی هیچ متحیر دکل، ساعتلرجه چارپینوب چیرپینیر ؛ اولا، یوکسك ومتحکم ، صولوق دوداقلرنده یورغون ، ایصیریجی برتبسمله غالب ؛ صوکرا ، یاواش یاواش ، هوا ایله دوکوشن اعصابنك آرتق دوشن حرارتیله بدبخت ومغلوب یرلره‌سریلیر.

آه ، بیلسه‌کز ، بونه سیاه وجاذب بر اوچوروم ، یاربی ! جوارنده کزن نه‌قدر غافلان بدمستانك کوزلری آقدی ؛ نه‌قدر پیروجوانك نور چشمانی سوندی .

هرشیئه رغماً ، وطنك ، یازینکی مسند سعادت وبقاسی اوله‌جق قوی وزنده برسورو بیچاره ، نظرلرنده اوزاق ومجهول بر قطعه‌نك نیرنك الوانی ، داها یاپراقلر بوغولانمه‌دن، دها یوللر آچیلمه‌دن، اویله قافله قافله ؛ صولوق بر کولکه ، سیار بر غم کبی اوزاقلاشدیلر ؛ حتی کونش ، اونلر کبی یوللره دوشدیکی زمان ، پاسبان صباحك چاروب طراوتیله بوزولان ایزلرینی بولامدی .

وآقشاملر اولدی؛ فقط سیاه بورنوزلرینه بورونه‌رك چومه‌لن آغاچلر ، آرتق بر دها اونلرك عودتیله ایرکیلمه‌دی . یالکز سیاه ویورغون روزکارلر کلدیلر؛ آلچاق اوجاقلرنده بردها سکون وسعادتك دومانی توتمه‌یه‌جك بیچاره یوردلرك ، اسکی قاپیلرینی چاله‌رق ، یوتقونه یوتقونه : « آرتق ، بکله‌میك ! » دیدیلر .

أوت، بونه‌سیاه وجاذب براوچورومدی‌که کیدن کلمیوردی ؛ وکیت کیده بو بر ثون ، بر پری حکایه‌سی‌اولمشدی؛ هرکنج کوزده اونك کیزلی بر نوری ، بر آلهی، برعشقی واردی .

Digitized by Google

بو ، بر آزده انتقامه بکزه‌ین برشیدی ؛
هریکی نسـل ، قابلری ، کیدوب‌ده کله‌ین
بابالرك آتش حرصیله پریان ، حالبکه اوکلینمه‌ین
برده قیریله‌جق بر مقدس ، سـوندریله‌جك
بر آتشکدە وارمش کبی ، بازولرینی شیشیره‌رك ،
آیاقلرینك قوتنی یره وورمقله تجربه ایده‌رك ؛
بو نهایتسز یوجلیغه حاضرلانیوردی :

اومولور ؟ بهارلر کوسـکون کوزلریله آرتق
آغلامیور ؛ طوپراغك کوکسی دشمن یاراسی
کبی قاپانمق بیلمیور ، شو ده‌کیزلر بیله برخائن ،
برفرصت کوده‌ن زیادن بشـقه بر شیمیدر !
خیر ، برزمانلر اوغوز اوغللرینك آیاقلرینه
بر آرسلان پوستی کبی سریلیرکن ، شـیمدی
کرفلی طیرناقلریا ، قورقودن یوزلری ، کوکللری

طرابلس غرب قوماندانی نشأت بك افندی ایله بعض معیت ضابطانی
Nechet Bey, Commandant de Tripoli et quelques sous-officiers.

فقط ، دریغ ، بویله‌جه هر یورد ، هر کون
بر عضو حیاتنی دها غیب ایدە‌رده ، آغلامقدن
کوزلری قارارردی ؛ رنك و بوبی سچه‌مز اولدیلر
ودیوارلرینی بیاض یرینه سیاهه بویادیلر ؛ باغچه‌لرینه
کل یرینه کونك دیکدیلر ؛ قاپیلرینه صـبرلر
صارماشیق اولدی .
ذاتاً بو غریب ، یوقسـول مملکتك ،
ده‌کیزلرندن ، کوللرندن بشقه نه‌یانندن بر مدد

کبی قازان قره‌سی کسیلمش دشمنه بو طوپراق
چالیمنده یاردیم ایدییور .
قنده‌در ، اوچر کز ایللرندن مژده‌لر ، چین
ماچیندن وعدلر ، هندوولرندن اومودلر کتیرن
روزکار ؟ آرتق اونده ، نه‌یار قوقوسی وار ، نه‌دیار !
اورمانلر ، ده‌وه دیکنلرینه لوقمه ، بوکور-
تلنلره مکان اولدی ؛ آغاج یرینه مزار طاشلری
دیکیلدی ، اوولرده اولوم بیتدی .

Digitized by Google

یاجنسمز ، تکریم ! کوکمز بویله صاری برقبه، مملکتلرمز برصاماندوشك، یاراسه‌لرله بایقوشلر تیمارجیمزدی ؟ صانیمام‌که ! هانکی کوك کتابنده یازیلمشدرکه انسان اوغللرینه امید یرینه یأس ، حیات یرینه ممات مقدردر ؟ و هانکی قره ألك اهانتیله‌درکه چامچاغمزه نارشربتی یرینه زهرقونولدی. ای اولوتکریم، بودول ، سنك آدکله بیله دکلیدر ؟

قده‌در، اسکی اوغوز اوغوللری؟ آدلری قیا اولانلر نامنه قسم‌ایدرم‌که چهره‌لر برغزل یاپراغنه دوندی. مرض براقیورکه !.. مغرب ایللرندن طوتده مشرقلره قدر ایلر طوتار یر یوق. یوز بویله ؟ یا اوز ؟ یارالرم ده‌شیلدجکه یوره‌کمه برموسقوف قارغیسی باتیور صانیورم.

درنه‌ده عواقله قبیله‌سنك شجاعت‌نهاد افرادندن متشکل برطابورایله قوماندانلری اشرف ونوری بکلر ـ دشمنی بکلرکن
Un bataillon formé par le tribu d'Avakilé; Echref et Noury Bey, commandants du bataillon.

أوت ، بوغریب ، یوقسول مملکتك ، ده‌کیز‌لرندن، کوللرندن‌باشقه نه‌یانندن برمدد اومولور؟

سویله‌دم : وطنك ، یارینکی مسند سعادت وبقاسی اوله‌جق ، قوی‌وزنده برسورو بیچاره کنج بیلمم نه‌ملعون برسائقله ، ینه اووطنك ، ینه او یارینکی جام اقبالنی سرنکون ایدییور. نه قورقونج بر تمنیدرکه بومملکتده مکتب یرینه زندانلر ، عمارتلر ، خسته‌خانه‌لر آچیلسین دیه‌جکم‌کلیور. اودرت‌دیوار آراسنده‌اولدریلمن قابلیتلره ، بوکون بزدکاسه‌ده ، یارین هرکسلر آغلار . هایدی قینامه‌یم ؛ میکده‌لرمز ، کسلخانه‌لرمز وار ، فقط باری‌بونلره درسخانه‌لرمزده قاتیلمایه‌یدی !

کیریکز ، او مجلکاهه‌که ، کرسیده بر

Digitized by Google

دربدر پرکدر تقریر عرفان ایله مشغولدر. فقط
حضورنده‌کی یوزلرجه اطفال مملکت، هربری
برعالمك شاهبال بی‌قرارنده، نه‌دیکلر، نه‌سوز
آکلار.

دامارلرنده، صانکه زهر کبی سیال، حما کبی
حار، ابتلا کبی بی‌مار بربلیه کزر؛ رودنباخك

ایدرلر. کاشکه، ایچلرنده برهویت صاحبی، بر
استقبال صاحبی بولنسه‌یدی، دریغ که، احتمال،
ادیبلك الك سهیل برمسلك اولمق اوزره تلقی
ایدلدیکی ایچون اوله‌جق، هیچ بریسی صمیمیتلرینی
دیکله‌یه‌رك هانکی جهته تمایلی اولدیغنی تحقیقدن
ابا ایلر.

عواقله قبیله‌سی طابوری ـ عین‌المنصور قرارکاهی جوارنده
Le bataillon des „Avakilé“ près Aïn-ul-Mansour.

کیمی شاکرد معرفتی کیمی سامه‌نك پیروی، کیمی
ینه بویله بر مریضك بازیچه‌سیدر. بونلر هر
مکتبده، بلکه قسم اکثری تشکیل ایدن بیچا-
رکاندرکه باشده بویوکلری‌ده داخل اولدیغی
حالده وطنك قوته، متانته، فکره، تشبثه،
صحته محتاج اولان دماغنی تخریب ایله دمکذار
اولور. وحیفا که، هرکون یکی بر زواللینك
التحاقیله کومه‌لرینی، بویله‌جه مضرتلرینی تزیید

هم، کوردك‌که، ارتق بزلرده اویله
یوجه برقابلیتك وقوع ظهوری ویا امیدانفلاقی
مفقوددر بونی اولجه وشیمدی‌ده تجربه ایتدك.
اوحالده، احتیاجلرمزك بوقدر متفرق ومتشتت
بولندیغی بویله بر هنکامده بو چیقماز واکری
یولی تعقیبده أصرارك معناسی نه اولمق کرکدر؟
دیدم: طوپراقلرمزبا کر ومساعی‌یه منتظر،
صنایعمز فرنکلر الندە مهمل وعاطل ایکن

Digitized by Google

و بخصوص الخصوص استقبال سلطنتمز ، حتی حیات فردیه‌مز ، هر بر دلرمزه ، وطن ایچون مثبت وقطعی بر فائده تأمین ایده‌جك شیلرله اوغراشمه‌یی امرایدر ، یالکز بونلر ایچون ذکامزی ، فعالیتمزی یورمق ایجاب ایلرکن ، آقشاملرك ، دورغون کوللرك ، سمالرك ، دها بیلمم نه‌بلالرك آرقه‌سندن دنباله جنبان هوس

ذاتاً هر ابتلای مضرك ، باشلانغیجی مضرده اولسه‌ده جاذبه داردر ؛ بناءً علیه سهولتله غور اذواقه دالینیر وبزم باشمزده قاقیلمادقجه آکلایه‌میه‌جغمز ایچون ، خوش ، بر کون کایر ، بوکونکی نشئه‌لر هپ خماره منقلب اولور ؛ کوز آچیلیر ؛ هیهات ، اطرافی ظلمت قاپلامش بولنور ؛ قالقمق ضیالره ، آیدینلره قوشمق

طرابلس غرب قوماندانی ــ عزیزیه قرارکاهی جوارنده
Le Comman lant de Tripoli, p ès d'Azizié.

اولمق ، معاذالله تعالی بر انقراض محققه دوغرو یوللانمقله بردر .

هم اونلره « نه بولدیکز بوندن ؟ » دییه صیزلارم . نه بولدیلر ؟ یارینکی آچ قارنی ، بوکونکی رؤیای تالاب طویورماز . و «صنعت ایچون چالیشمادیکز ! » دییورلر ؛ أوت «صنعت صنعت ایچوندر » ؛ فقط بزده هانکی صنعت ، صنعت ایچوندر ؟ چونکه صنعت صنعتسز اولماز .

ایسته‌ینلر ، بی شبهه ، سورچولور ودوشولور . غم یم ، دوشسونلر ! حیف که وطن‌ده برابر دوشر .

برده بوکونکی یازیجیلرك یوردمزه اهانتنی ، هیچ برقومك تاریخی یازمه‌مشدر . اونلره عتاب وخطاب ایده‌رمکه : نیچون شو آرتق ، طونمش تورك قانی حرکته کتیره‌جك ازکیلر ، نغمه‌لر ترنم ایتمزلر ؟ پك طوغری ! دیمشدم که

Digitized by Google

درنه‌ده عواقله قبیله‌سی وقوماندانلری مجاهد محترم اشرف بك

Le tribu „Avalilé“ et la commandant Lenret Bey, près de Derna.

Digitized by Google

بومملکت ایچون ادبیات دینیلن بازیچهٔ صبیان مضردر، مهلکدر. سوزم حقدر ؛ اما مادامکه برکره ایش چیغیرندن چیقمشدر ومادامکه « مضرتلر کندی مقدارلرنجه تقدیر اولونور» باری ، ادبیات ، شو کوللر ، کولکه‌لر کریوهٔ مجنوننده قورتولسون ؛ یکی برچهره، براصیل تورك چهره‌سی آلسین ؛ بزه وطن حقنده ، ملت حقنده، شجاعت وبسالت حقنده حاصلی تورکلكك اویومش خصلتلرینی قیمیلداته‌جق شعرلر یازسین !

یوقسه ، « صنعت ، صنعت ایچوندر » دیین افراطی بن ، یوردمز ایچون فنا ومضر کوریرم .

هم ادبیاتدن مقصد ، غایه‌نه‌اولملق کرکدر؛ سوس ادبیاتی مدنیتده ایلرولمش ملتلره لازمدر. بزکه هنوزده‌امفید برادبیاته احتیاج زمانده‌یز؛ اویله مزبله‌لری ، فحشلری ، وطنسزلقلری ، ملتسزلکلری تلقینه چالیشان یوزسز ادبیاتدن نفرت ایتمه‌لی‌یز ؛ مادامکه بزه مفید دکل ، بالعکس مضردر ، طرد ودفع ایله‌ملی‌یز .

اما ، بز بوکا مجبور دکلز ، دییه‌جکلر ؛ اویله‌ایسه، اونلر تورکك اوز اولادی دکللردر؛ برتورك ، هرشیدن اول یوردینك دردینی ، دواسنی دوشونور . نینه‌سنك قینالی صاچلرینی یولدورتماز، کندینی امزیره‌امزیره قاقیردامش کوکسنی طیرمالاتماز .

ای سن ، ای یکی ، اوز تورك چوجوغی کوزلریکی آچ! برملتك جنت‌قپوسی، کنجلرینك کوزلریله آچیلیر . اطرافه باق ؛ کورکه، اسکی چاملر بارداق اولدی ؛ دماغ عالم سکر مساعی ایله دولدی ؛ صاقین ! دمیاطه پرنجه کیدرکن اوده‌کی بولغوردن اولمقدن صاقین! کون کچر، آیلر و ییللر کچر ، فقط وطنك ایچون بذل ایله‌دیکك مساعی، بهار مساعی کچمز ، ابدیدر. او هیچ سکا یاراشمیان جنت وسفاهت مزبله‌سنده بیتمش مردار قلمی براق ؛ الکه اصیل اوراغنی، یانته قالین چوماغنی آل : بیچیله‌جك یرلر، قوغوله‌جق چومارلر وار وبیلکه دنیانك اسکیسی‌ده ، یکیسی‌ده بردر .

ارطغرل

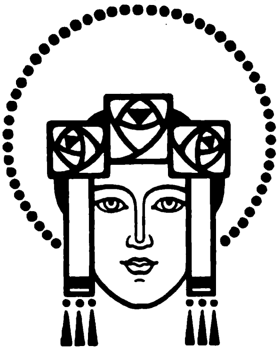

Digitized by Google

عزیزیه قرارکاهی جوارنده بر سواری کشف مفرزه‌سی
Un détachement de reconnaissance, près d'Azizié.

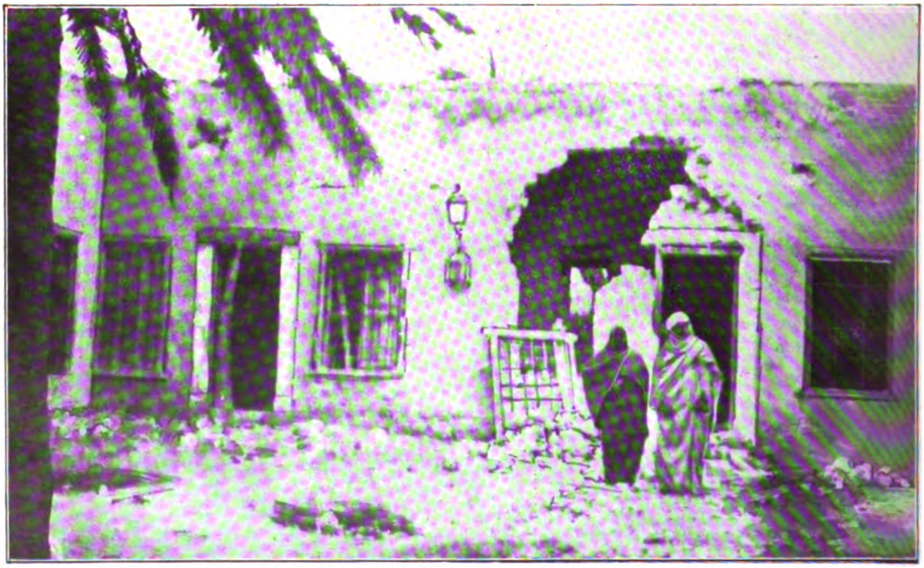

طرابلس غربده دشمن طرفندن بومباردمان ایدیلن خسته‌خانه‌لرمزدن بری
Un hopital bombardé par l'ennemi en Tripolitaine.

Digitized by Google

معبد خوليا

منثور شعر

أولجه‌كنج وآتشين برروح ايمان‌ايله كيردكن معبده قلبمده هيجان سعادت چارپيور، دماغمده مشعلهٔ امل پارليوردى .. آه، اوزمان هنوز حقيقت ايله توزلانمامش، ظلم حيات ايله قارارمامش معبد نه‌قدر معمور، نه‌قدر پرنور ايدى!

معبدك فجرلردن اورولمش، ييلديزلرله ايشلنمش رؤياوى دريچه‌لرى .. الماسلردن، زبرجدلردن ياپيلمش فسانه‌وى ديوارلرى وستونلرى واردى‌كه سحار برتلاطمكاه رنك ونور ايچينده، مسعود ومزهر، تيتره‌شيور وبيريلديپوردى ...

معبدك قمرلردن وكونشلردن آويزه‌لر آصيلمش قوس قزحدن برقبه‌سى، برسماسى واردى‌كه آغوشندن رنك‌رنك مهتابلر، شهابلر .. دمت‌دمت نورلر، ضيالر دوكولويور ويايپليوردى ...

معبدك، اوستنده بيرلانطه‌دن حرفلرله «ايده‌آل» كتابه‌سى بيريلدايان شفقدن برمحرابى، برمنبعى واردى‌كه سينه‌سندن نورا نور شلاله‌لر، شكوفه‌لر .. كهكشاندن شعرلر، امللر فيشقيريپور وسرپيليوردى ...

معبدك هاله‌لردن، أثيرلردن ياراديلمش نفيس و فسونكار عابده‌لرى، ملهمه‌لرى واردى‌كه نورلى نظرلرى، ضيالى ورنكلى تبسملرى، سيال ومرصع شعريتلرى ايله روحده ظفرلر، سعادتلر ابداع ايديپوردى ... روحده ظفرلر، سعادتلر ابداع ايديپوردى؛ و دماغده بويوك امللر، بويوك عشقلر ايچين متين اعتمادلر، درين اميدلر ياشاتيوردى ..

بركون، بيلمم ناصيل اولدى، حس ايتدم‌كه آرتيق معبد بويوك امللر، بويوك عشقلر ايچين دماغده متين اعتمادلر، درين اميدلر ياشاتميور، ياشاتاميوردى .. صانكه معبدك اعماق نورواحتشامنده ناكهان بركرداباد ضعف واحتضار قاينامشدى .. اوأسكى رنك ونور، او أسكى عمران شفق قالمامش؛ ضيايه مستغرق او محتشم معبد ظلم حيات وحقيقت ايله قارارمشدى.

Digitized by Google

حسمی ، نظرمك تأییدینه محتاج بولدم . . . منظرهٔ احتضاری یاقیندن ، تیتره‌یه‌رك وأرییه‌رك تماشا ایچین خیلی زماندر زیارت ایتمه‌دیکم معبده کیردم.. آمان یاربی ، نه‌مدهش برتحول ؟ ! . معبده کیررکن هویتمده برحیات هیجان ، برروح ایمان حس ایتمیوردم . . قلبمده رعشهٔ سعادت تیتره‌مییور ، دماغمده مشعلهٔ امل پارلامیوردی . . معبدی تنویر وتتویج ، عشقی وانقلابی تمثیل ایله‌ین عابده‌لر ، ماهمه‌لر یرینه یالکز برراهب ؛ عشقك ، سعادتك ، نورانقلابك دشمن بی‌آمانی بر راهب واردی . . وبوراهب ، سیاه بردالغه‌یه بکزه‌ین عصاسی ألنده ، دولاشیور ؛ برهیولا ، برکابوس کبی یاپیایور ؛ قوتلی واسرارلی قاراکلغیله نور و ضیایی بلع ایدییوردی . . کویا معبدك منبع نوری ظالم و قیصقانچ برأل ایله قیصیلیور ، حشمت ضیاسی مجهول بر ضعف ایله تدریجاً تورم ایدییور ، سونیور ایدی . . واوته‌سنده بریسنده دوك محتضر شعله‌لر تیتره‌ین بو نیم خراب ونیم مظلم معبدده ، هرآن متزاید برلمعهٔ غیظ وانتقام ایله ، راهبك اومدهش وسیال عصاسی سیاه قیوریتیلر ، ییلانلر یاپه‌رق پارلیوردی . آرتیق داها زیاده دورامادم . . حسمز آدیملرله ، یورومکدن زیاده سورونمه‌یه ، ایکله‌مه‌یه بکزه‌ین بر روشله چیقدم ، کیتدم . .

راهبك اوسیاه بردالغه‌یه بکزه‌ین عصاسی زمانك سینه‌سندن أمدیکی عصارهٔ ظلم وآتش ایله بویودی ؛ نهایت برکون ییلدیرم اولدی . . نهایت برکون ییلدیرم اولدی ؛ واحتضار نور وحیات ایچنده تیتره‌ین معبده ، معبد خولیایه دوشدی ! . . . معبدك الماسلردن ، زبرجدلردن یاپیلمش دیوارلری وستونلری دوریلدی . . قوس‌قزحدن قبه‌سی چوکدی . . شفقدن محرابی سوندی . . و ، بویوك عشقلر ایچین دماغده متین ایده‌آللریاشاتان عابده‌لری أولدی ! . . .

شیمدی نه‌برقطرهٔ ضیا . . نه برذرهٔ خولیا . . نه عشق شباب . . . نه رؤیای انقلاب ! . .
شیمدی هرشی سیاه برحقیقت ، سیاه برکابوس ایچنده مست خراب ! . . .

۱٤ ایلول ، ۱۳۲۸

رائف نجدت

اجتماعیاتده ئولوم یوقمی؟

مملکتمزك جدی رسائل موقوته‌سندن اولان برمجموعه‌نك كچن هفته انتشار ایدن نسخه‌سنده معروف برامضا آلتنده منتشر برمقاله‌ده جمعیتلر واجتماعیات حقنده بروجه آتی فکر ونظریه‌لرك سرد ایدلدیکنی کوریورم :

١ — اجتماعیاتك نظر ترکیب وتحلیلیله مطالعه اولنه‌جق اولورسه برقوم ویاملت ، برنوع فرددن بشقه برشی صاییلاماز . اویله برفردکه افراد عادیه‌دن فرقی، یالکز عمرینك الی نهایه ممدود ومسلسل اولماسنده نمایاندر . ابن خلدونك - حکومتلره وملتلره حدحیات تعیین ایدن - نظریهٔ اجتماعیه‌سی چوقدن وفات ایتمشدر .

٢ — اجتماعیاتده ئولوم یوق ، بلکه مد وجذر واردر.... آتشده یانه‌رق رماده انقلاب ایتدکدن صکره کولندن ینه کندی وجودی ظهور ایدن « سمندر » آدلی مخلوق مخیلك تمثال ظاهریسی ، غالبا قوم وملت کلمه‌لرنده مندمج ومخیلدر .

محرر مقاله بو ایکی نظریه‌سنی مدافعه ودها طوغریسی سبب وضعنی بیان خصوصنده‌ده برطاقم مثاللر ذکر ایدیور : جمعیتلرك الی نهایه ممدود ومسلسل برعمره مالك اولمسنی اثبات ایچون « فناً مشوش وکرفت برهیئت اولان » عثمانلی ملتنی ذکر ایدیور و عثمانلی ملتنك ، اجتماعیاتك بویولده‌کی حکم مخصوصنه کوره وطبیعی هیأت سائرهٔ اجتماعیه‌یه نظراً بر فرد مخصوص عد اولنه‌بیله‌جکنی بیان ایتدکدن صکره « برفردکه قارا قوروم صحرالرنده طوغمش، قوصوه اووه‌لرنده وعربستان چوللرنده بویومش ، دکزلرده کشت وکذار وقاره‌لرده اجرای کاروزار ایدرك قهرمانلق رسملری ایفا ایتمش وعمر اجتماعینك - عمر عادیٔ بشر کبی - حد وپایانی اولمدیغنه کوره بوکون هردرلو امراضه مقابله ایدن وایتمکده دوام ایده‌جك اولان بر وجود مقاوم وضع وموقعنده بولنمش » اولدیغنی علاوه ایدیور . اجتماعیاتده ئولوم اولمدیغنی اثبات ایچونده « فرانسز اردولری موسقووا صحرالرنده طولاشیر ؛ بونك روس ملتنی ئولدورمکه عائد ذره قدر تأثیری اولماز ، واولمامشدر . آلمان عسکرلرینك پارس شهرینی پامال خیول ایتمه‌سندن

Digitized by Google

فرانسز ملتی دها زنده ودها عزمکار برقوت شباب ایله قیام ایدر ، وایتمشدر » مدعاسنی ایلرو سوریور .

بوایکی ادعانك‌ده حکمت اجتماعیه نقطهٔ نظرندن قیمت واهمیتنی آیری آیری تحلیل ایتمك ایسترم :

عضویه‌یی یاشار ، شرائط تفسخیه وموتیه ظهور وتحقق ایتدیکی زمان حیات، عضویتدن منقطع اولورایسه ، طبقی آنك کبی ، جمعیتلرده شرائط اجتماعیه‌لری موجود ومحقق اولدیغی مدتجه حیات اجتماعیه‌یی یاشارلر ، بوشرائط ، انفساخ وتفسخه معروض اولدیغی کبی تدریجی

بعض مجاهدینك اردوکاه عثمانی‌یه صورت ورودلری
Guerriers volontaires arrivant au quartier général de l'armée ottomane.

۱

ملت و جمعیتلرك افراد عادیه‌دن فرقی یالکز عمرینك الی نهایه ممدود ومسلسل اولمسی حقنده‌کی ادعانك برقیمت علمیه‌سی یوقدر . ملت وجمعیتلرك افراددن فضله عمره مالك اولمسی ، پك فضله بر عمر ایله معمر اولملری عمرلرینك الی نهایه ممدود ومسلسل اولمسنی ایجاب ایتمز. جمعیتلر، برحیات عضویتلر کبی ، بر عمر طبیعی‌یه مالکدرلر ؛ عضویتلر نصل شرائط حیاتیه‌لری موجوداولدقجه حیات

ویا آنی علائم محو وانحطاط ایله موت قانون عمومیسنك تحت تأثیرنده قرین فنا اولورلر . حیات عضویه ایله حیات اجتماعیه آره‌سنده‌کی نقاط مشابهت پك چوقدر : هرایکیسنده‌ده مناظر حیاتیه بعضاً پك زنده وفعال برشکل اظهارایدر ، فعالیت حیاتیه وقت وقت هرایکی نوع عضویتلرده مرتبهٔ قصوای کمالنده اولور؛ بعضاً اولورکه سن هرمرسیده‌سنه رغماً شریان حیاتی عضویتلرده ــ عضویت حیاتیه وعضویت اجتماعیه‌ده ــ خارقه‌نما بر صورتده

Digitized by Google

ضربان ایدر ؛ بعضاً ده نحافت وجودیه، ضعفیت حیاتیه سن نوجوانی یه رغماً فعالیت حیاتیه‌یی سکته‌دار ایدر ، عضویت ، مریض وناتوان بر حیاتك آلام واضطراباتنی یاشار. هر ایکیسنده‌ده عضویتك شرائط حیاتیهٔ مخصوصه‌سی ، جهاز حیاتی‌یی ترکیب ایدن اجهزه وعضویتلرك صورت ترکب ودرجهٔ زندکیسی بو خصوصده حاکمدر. کذلك هر ایکیسی‌ده حیاتده – حیات اجتماعیه وعضویه‌ده – تکامل حیاتینك ادوار مختلفه‌سنی امرار ایدر ؛ تبدللر، تحوللر، صورةً وسیرةً – مادةً ومعناً – استحاله‌لر رونما اولور : بر فردك یکرمی اوتوز سنه اولکی حیاتنك حیات حاضره‌سنه نظراً ارائه ایتدیکی مناظر متحوله – شکلی ومعنوی، ظاهری واخلاقی، مادی وفکری – هر هانکی بر حکومتك ویا جمعیتك بر ایکی عصر اولکی احوال عمومیه‌سیله شمدیکی احوالی آره‌سنده طبیعی الحصول اولان تبدله پك مشابهدر؛ بر قوربغه‌نك حال حاضر شرائط واشکال حیاتیه‌سنی اکتساب ایدنجه‌یه قدر امرار ایتدیکی مراحل مختلفهٔ تکاملیه، تعبیر مخصوص وجهله متعدد استحاله‌لر مثلا بر توتون تارك دنیا شرکتنك شمدیکی معظم آلمانیا ایمپراطورلغنه صعودینه قدر آلمان حیات اجتماعیه‌سنك امرار ایتدیکی مراحل تکاملیه وادوار استحاله‌دن فرقلی دکلدر. ملت وجمعیتلرك حیاتی فی الواقع حیات افراده نسبتله پك ممدود کبی کوریلور فقط بو حال جمعیتلر حیاتنك الی نهایه مسلسل اولمسنی ایجاب ایتمز . حیات ، عضویتلرده مدت حیات نقطهٔ نظرندن الی نهایه فروقات ارائه ایدر: بر عصردن فضله یاشایان نیجه مخلوقاته مقابل بر ثانیه ایچنده یاشایان، اتمام عمر ایدن نه‌قدر مخلوقات واردر ! عضویاتده بیله مشهود اولان بوقدر اختلافات وفروقاته نظراً جمعیتلرك برقاچ عصر یاشاملرینه حیرت ایدلمز وبو حال عمرلرینك الی نهایه ممتد اولمسنی‌ده ایجاب ایتمز. بو بابده دها فضله معلومات آلمق ایچون علوم اقتصادیه واجتماعیه مجموعه‌سنك مختلف نسخه‌لرنده مندرج اولان « حیات اجتماعیه » عنوانلی مقالات منفصله‌مه مراجعت ایدلمسنی توصیه ایدرم.

کذلك ابن خلدونك حکومتلره وملتلره حد حیات تعیین ایدن نظریهٔ مشهوره‌سنی قرین ممات عد ایتمك‌ده واضع اعظمنك خاطرهٔ معززه‌سنه جلی بر تجاوزدر . ابن خلدون اولوقتك حیات سیاسیه واجتماعیه‌سنی تدقیق ایدرك حکومتلره بر عصر عمر طبیعی تعیین ایتمش ایدی. واسباب موجبه اوله‌رق دیمشدی که: بر حکومتده زمام اداره‌یی اللرنده طوتانلر وسطی اوله‌رق یکرمی بش ایله اللی یاش آره‌سنده ابراز فعالیت ایدرلر ، تعبیر آخرله زمامداران امور وجمعیتك فعال عضولری وسطی اوله‌رق انجق بر ربع عصر مدتده قوت ومتعدی بر اثر فعالیت ابراز ایده‌بیلورلر. هر هانکی بر حکومت ایلك مرحلهٔ تشکلنده یاشامق ایچون بر ساحه‌یه، حیاتی ادامه ایده‌جك بر محیط اجتماعی‌یه محتاجدر . ایلك بطن بو ساحه‌یی احضار ایچون چالیشور. ایکنجی بطن ویاخود حکومت رشیمنك دور ثانیٔ تکاملی ، ایکنجی شکل استحاله‌سی هنگامنده جمعیت معناً ومادةً کسب قدرت وقوت ایتمش اولدیغی ایچون اطرافه استیلایه باشلار ، بو دور ، دور فتوحاتدر ، دور فتوحات کنج

Digitized by Google

حکومته برچوق اموال غنائم بخش ایدر، مملکته ثروت وغنا جلب ایلر. اوچنجی بطن بو ثروتك بخش ایتدیکی رفاه ایچنده جدال حیاتی اونوتور، ویالکز اسلافنك ثروت مدخره سنی استهلاك ایتمکله مشغول اولور. وقتیله فتوحاتی سوق واداره ومملکتی حال فعالیته القا ایدن بقیهٔ زمامداران امور هرم دورینه رسیده اولمشلردر.

عضوی مملکتده برانقلاب یاپه رق جمعیتی بشقه براساس وعنوان تحتنده تشکیل ایدرلر.

بونظریه نك شمدیکی جمعیات متمدنه ده عینیله جای تطبیق بوله مامسی شرائط اجتماعیه نك تبدلندن متولدر: برکره حیات اجتماعیه نك وظیفهٔ غدائیه سنی ایفا ایدن وبناءً علیه حیات اجتماعیه نك لازم غیرمفارقی اولان حیات اقتصادیه مدنیت

میدان جهاده کیدرکن ـ مجاهدینه بعض اوامرك صورت تبلیغ وتبلغی
Les guerriers ottomans harangués avant d'aller au champs de bataille.

بناءً علیه ساکن براداره تقرر ایدر، اداره دور عطالتده در. دردنجی بطن ایسه بر محرومیت صرفه ایچنده قالیر، پدرندن مورث اولان بطائت وعطالت ابراز حرکت وفعالیت ایتمسنه مانع اولمقله برابر پدرمانده ثروتده قالمامشدر، سفالت اقتصادیه مملکتی باشدن باشه استیلا ایدر، ونهایت مملکت یا جوارده بولنان فعال وکنج برعنصر طرفندن ضمیمهٔ ممالك ایدیلور؛ ویاخود اوجمعیتك زنده برقاچ

حاضرده ده حرب واسطه سیله اموال غنائم جمع ایتمکله دکلدر؛ حرب وغیره تجاوز شمدیکی مصارف جسیمهٔ حربیه وعسکریه قارشوسنده مخرب ثروت ورفاه برشکل آلمشدر. تشکلات سیاسیهٔ حاضره ده عمومیتله زمام حکومت هروقت فعال وزنده اللره مودوعدر. یالکز بواللر هروقت برعنصر تجربه اولان اختیار واحتیاطکار عنصرلرایله برلشه رك تدویر امور ایدرلر، آنك ایچون شخصك، زمامداران امورك اختیارلغی

Digitized by Google

ایش اوزرنده حائز تأثیر اولماز؛ اوقات معینه‌ده
تکرر ایدن انتخابات مملکتك ساحهٔ اداره‌سنده
فعال عنصرلری بولندیره‌جق فعال بر هیئت مراقبه
تشکیل ایدر. علم و معرفتك انتشاری ساحهٔ
جدال حیاتی یالکز ترقیات مدنیه‌یی تعقیب
ایتمش اولانلره، یعنی اوایکی کبی ساحهٔ
مظفریتی اك قوی بازویه مالك اولانه دکل،
اك معرفتلی و منور دماغه مالك اولان افراده

ایدر آغیر براعتراف ایسه‌ده ـ بالقان حکوماتنك
عثمانلی اداره‌سندن قورتوله‌رق آیری برحکومت
تشکیل ایتملری هپ ابن خلدونك نظریه‌سنك
برتطبیقندن، حکومتلرك برعمر طبیعی‌یه مالك
وشرائط لازمهٔ حیاتیه‌یی ضایع ایدرایتمز آنکله
متناسب برتحوله، ویا موته محکوم اولملرندن بشقه
برشی دکلدر. شرائط اجتماعیهٔ حاضره عمر اجتماعیلری الی‌نهایه تسلسل ایتدیرمه‌مشدر. طبابت

عزیزیه جوارنده برمجاهدین طابورینك یورویشی
Un bataillon turco-arape près d'Azizié.

بخش و تأمین ایلمشدر. ابن خلدونك نظریه‌سی
اوقدر طوغریدرکه برجمعیتك ادامهٔ حیات
ایچون الزم اولان شرائطی حائز اولمیان برنسلی،
بر بطنی شمدی هر زماندن زیاده بو قانونك
احکامنه معروضدر: شمدیکی انکلیزلر، آلمانلر
پدرمانده مکتسبات ایله اکتفا ایتسونلر، درعقب
قرین محو اولورلر. شارلکن ایمپراطورلغنك
سقوط و تفسخنی، ایتالیانك اوستریا اداره‌سندن،
و ـ هرنه قدر عزت نفسی ملیمزی جریحه‌دار

اجتماعیه‌نك تأثیری تحتنده عمر طبیعیٔ اجتماعی
تزاید ایتمشدر. نصل که حفظ صحتك تعمم و انتشاری
عمر وسطیٔ بشری اوچ درت سنه تزیید
ایتمشدر. ترقیات طبیه احتمال که برقاچ سنه صکره
عمر وسطیٔ بشری ایکی اوچ مثلنه ابلاغ ایدر.
ومطلوب شرائط صحیه دوچار تحول اولور.
فقط بو تزاید شمدیکی شرائط حفظ الصحه‌نك
یا کاشلغنی می انتاج ایدر؟

Digitized by Google

٢

ملتلر ایچون ئولوم یوقدر ، ادعاسی دخی حقایق علمیه‌یه قطعیاً مغایردر . ملتلر ایچون ئولوم یوق ایسه اسکی بابلیلر وکلدانیلر نره‌ده؟ پروده قدیم برمدنیت معظمه‌نك بانیسی اولان اینقاسلر نره‌ده ؟ لیدیه‌لیلری ، میدیه‌لیلری ، حتی اوروپایه مستولی اولان باربار اقوامی ، مثلا اوست غوتلری، وست غوتلری صورارم.

بونلرك هپسی یا حیاته دها لایق اولان ملتلره ترك موقع ایتمش ، ویاخود بو شرائط اجتماعیه‌یی حائز اولان ملل و اقوام ایچنده غائب اولمق اوزره بشقه بر جمعیت شکلنه تمسخ ایتمشدرلر .

تمسخ ایسه موتدن صکره‌در ، تمسخك موجودیتی موتك عدمنی اقتضا ایتمز .

فرانسز اردولرینك موسقووا صحرالرنده طولاشمسی ایله روسلرك فوت اولماسی ، آلمانلرك پارسه مستولی اولملریله فرانسز ملتنك قرین ممات اولماسی‌ده ملتلر ایچون موتك عدمنی اثبات ایتمز . صاغلام بر وجود الك مهلك جریحه‌لره بیله مقاومت ایدر : حیاتك تفسخی نصل هر وقت هربر مرض ویا جریحه نتیجه‌سی دکل ایسه، موتی ایجاب ایدن شرائط کاملاً تحصل ایتمدکجه موت نصل تحصل ایتمیور ایسه برملتك محضا برفلاکته ، برمصیبته هدف اولمسیده آنك موتی ایجاب ایتمز . عضویت حیاتیه ایچون موت نصل بنیه‌نك درجهٔ متانت وتحملنه ، مرضك شدتنه ، بونك امراض واعراض سائره ایله درجهٔ اختلاطنه کوره آزچوق تأخر ایدرسه جمعیتلر، ملتلر ایچونده طبقی عین حال واردر . بر صدمه‌نك ، بر عارضه‌نك مثلا بر مجنونی حال انتباهنه ایصال وملکات عقلیه‌سنی اعاده ایتمسی نصل واقع ایسه برملت ایچونده برفلاکتك ، برمصیبتك

عزیزیه‌ده - برمصادمه‌دن اول حاضرلق

Les préparatifs d'une attaque à Azizié.

Digitized by Google

برمنبه مقامنه قائم اولمسى، مرض موتدن شفاياب اولمسنى انتاج ايتمسى كثيرالوقوعدر .

ملتلرك سمندر كبى نابديد اولان اجزاى وجودلرندن تكرار ديرلدكلرى حقنده‌كى ادعاده هيچ برقيمت علميه‌يى حائز دكلدر . بوافاده وفات ايدن مليتلرده جمعيتلرى وملتلرى تركيب ايدن افرادك باقى اولملرندن غلط اولسه كركدر . بر جمعيت ، بر ملت ديمك اوصاف وخصائص عنصريه‌سى ، عادات وعنعنات قوميه‌سى ، شرائط تشكلية اجتماعيه‌سى ايله متشكل وبومشترك رابطه‌لر ايله ياشايان افرادك هيئت مجموعه‌سى ديمكدر . حيات اجتماعيه‌ى قوانين تكامليه‌نك تحت تأثيرنده تبدل وتحول ايتمك صورتيله دكل ، بلكه بشقه شرائط تشكليه تحتنده اجتماع ايدن ، عادات وعنعنات سابقه‌سنى ، اوصاف عضويه‌سنى غائب ايليه‌ن ، بربشقه ملتك شرائط حياتيه وتشكليه‌سى ايچنده محو ونابديد اولان جمعيت ئولمشدر . افرادينك ئولمه‌مش اولمسى ، بشقه بر غروپ تحتنده اجتماع ايتملرى موتك عدمنى افاده ايتمز .

نيته‌كيم عالمده هيچ برجزؤ غائب اولماز ، كائناتده محو اولمش ظن اولنان هر فرد ، هر حيات ، بشقه برحيات ، (بر نبات ، بر حيوان ، بر طوپراق) شكلنده عالم امكانده اثبات وجود ايدر . وفات ايدن شى اصل حيات ، يعنى بواجزانك روابط مخصوصه تحتنده ابراز ايتدكلرى شرائط حياتيه‌در . ايشته ساحهٔ عالمده اثبات وجود ايدن بونجه ملتلرك ، بونجه جمعيتلرك ، بونجه مدنيتلرك حسابى ! ازمنهٔ متقدمه عالمنده يونان و روما مدنيتلرى ديكر مدنيتلرى منقرض ايتدى ، بلع ايتدى ، وصكره كنديسى‌ده بشقه مدنيتلر طرفندن بلع ايدلدى . بوقدر كشاكش تحولات آره‌سنده مقاوم بنيه‌يه مالك اولان اقوام استحاله ايدرك وفقط جمعيات سابقه‌لرى محو وفنا اولدقدن صكره بشقه جمعيت شكلنده اولمق اوزره شمدى‌يه قدر پابرجا اولديلر ، شرائط حياتيه‌يه مالك اولميان اقوامك ايسه موجوديت حياتيه‌لرى قرين فنا اولدى و افراد ايچون ، بز فانيلر ايچون هر وقت مقدر اولان ئولوم بونلرى‌ده التقام ايتدى . . .

بر جمعيتده اجزاء جمعيتى تشكيل ايدن افراد اجتماعيه‌نك بشقه بر شكلده تركب وتجمع ايتملرى موتك عدمنى مثبت ايسه اساساً عالمده ئولو يوقدر. چونكه هرذره باقيدر، مواليد حياتيه وكائناتيه‌نك كافه‌سنى طولاشه‌رق شكلدن شكله تمسخ ايدر؛ فقط بواجزانك تحلل،

عزيزيه جوارنده هلال احمر چادرلرندن برقسمى

Quelques tentes du Croissante-Rouge près d'Azizié.

Digitized by Google

ترکب، امتزاج، تعضو... کبی احوال وعوارض متعاقبه‌سی بزه ئولومك معدومیتی تسلیسنی ویره‌مدیکی کبی افرادك بقای دائمیسی ده ملیتمزك لایموت اولمسی فکر وتسلیسنی ویرمه‌ملیدر . واقعا محرر مقاله‌سنده سرتاپا بر فکر تعقیب ایدیور : ملت معظمهٔ عثمانیه‌نك هر نوع امراضه رغماً بر حیات اوله‌جغی فکری . مقاله‌نك نهایتنی ایسه شیر وخورشید ایله متمایز بر بایراغك سرنکون اولمیه‌جغی، الیوم اویودیغی واویوشدیغی، قریب وبعید بر آتیده عنعنات ملیتی ایله قامت نمای انتصاب اوله‌جغی فکری تشکیل ایدیور . بونلر ، حالت نزعه کلمش بر مریض اوکنده سویلنمسی معتاد اولان کلمات تسلیت آمیزدن بشقه بر شی دکلدر . صحت وزندکیده اولان بر آدم ایچون ایسه ئولومك موجودیتی فکریدرکه محافظهٔ صحت وحیاته مجلوبیت حسنی تلقین ایدر . ملیتمزی لایموت بیلمکدن ایسه بوتون فانیلر کبی محکوم ممات بیلور ایسه‌ك محافظهٔ حیاتنه دها زیاده اعتنا ایدر ، وشرائط موتی احضار ایده‌جك اسباب وعلالك حدوثندن دها بویوك بر احتراز ایله تحرز ایلرز .

نفس واپسینی تسلیم ایتمکده اولمسنه رغماً امداد ایده‌مدیکمز بر قومشومزك حیات آتیه‌سی احتمالنی دوشونمکدن ایسه آنی او حاله ایصال ایدن عواملی کوزلجه تدقیق وآنلردن تحرز اسبابنی ملاحظه ایدرسه‌ك بزم ایچون دها نافعدر . اطبای اجتماعیه شمدی بوقومشو-

درنه‌ده : واقله طابورینك بویوك بر مظفریتدن صوکره اردوکاهه عودتی

Le retour du bataillon „Avakile“ apres une brillante victoire.

Digitized by Google

مزی نسبةً قریب بر آتیده محکوم ممات کوریور : جکرلرینی کمیرمش اولان میقروبلر صوك شعلهٔ حیاتی منطفی ایتمك اوزرهدر . امید سلامت مریضه تبدیل هوا ایتدیرمکده، امید اعتدالده مفقود ویاهیچ اولمازسه ضعیف ،.. چونکه موسم ، شدائد شتانك اك زیاده حکمران اولدیغی بردوزدر ؛ بهار ، بر محتضر ایچون ابدیت قدر اوزاق اولان

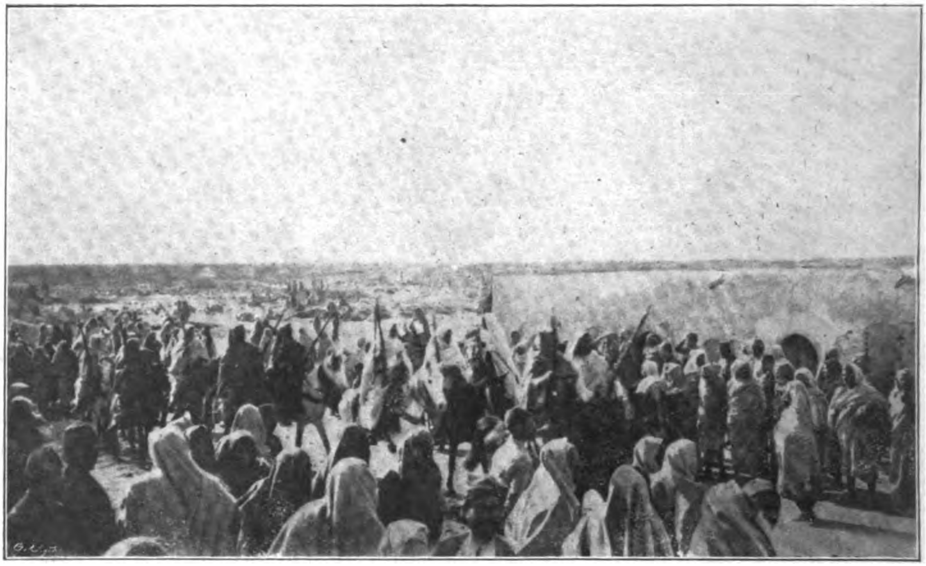

عزیزیه قرارگاهنده ـ حربدن عودت ایدن بعض مجاهدینك صورت استقبالی

Les guerriers d'Azizié à leur retour triomphal.

شرائط حیاتیه‌سنی تغییر ایده‌بیلمکده‌در ؛ حالبوکه نه قدرت مالیه‌سی، نه مداویلرینك غیرت وهمتی بو چاره‌یی ساحهٔ تحققه ایصال ایده‌میه‌جك ؛ هوای سیاسینك کشایشیله میقروبلرك فنا تخریبلرینی تمدید وازاله‌یه مانع اوله‌بیله‌جك بعید بر آتیده بولنیور ، آنك ایچون او حیات آز چوق مدید حالت نزعدن صکره سونمکه محکومدر ... ذاتعتبروا ...

قاضی کوی، ٦ اغستوس ٣٢٨

بدیع نوری

Digitized by Google

کوچوك حکایه

بر مکتوب

همشیره

اویله بر سؤال صورییورسکزکه ، سزه ناصل جواب ویرمك لازم کله‌جکنی بردرلو تعیین ایده‌میورم . فقط هرحالده حیاتکزه ، سعادتکزه تعلق ایدن بوسؤالی جوابسز براقق‌ده ایسته‌میورم. یالکز بنم ناصل ازدواج ایتدیکمی سزه اکلاته‌یم ؛ امید ایده‌رم‌که ، حیاتمزده بر برینه مشابه پك‌چوق جهتلر اولدیغی ایچون ایشکزه یارایه‌جق تجربه‌لر بولورسکز .

بیلیورسکزکه‌زوجم حمدان الکاسب‌اولدقدن صکره مصرده اوچ آیدن فضله دورامامش ، استانبوله کلشدم . اساساً مصر بنی پك چوق صیقیوردی. زوجمك دبدبه وداراتنه ، مصرك حشمت وانتظامنه رغماً بن نه‌مصره ، نه‌ده زوجمه ایصینه‌مامش ایدم . بنده هرایکیسنه قارشی کندکجه خصومته انقلاب ایدن برعدم خشنودی واردی . مصر صیجاق ، زوجم اوپر حرارت اقلیمك اولادی اولدیغی حالده بکا پك چوق صوٗوق کلیردی. خسته‌لقدن نورطبیعیسنی غائب ایتمش کوزلری ، اسمر ، یانیق سیماسی بنی تعذیب ایدردی . برآزده حسسز ایدی ، برآزدکل ، پك‌چوق حسسز ایدی . مصر عشق وغرام مملکتی طانیلدیغی حالده بن زوجمده فرط بهیمیتدن بشقه براثر تحسس وغرام بولمامشدم . نه‌یالان سویلیه‌یم ، اوکا هر تماس ایتدکجه کندی اقلیممه منسوب برزوج مخیلك خسرانی دویاردم؛ جسمی‌اوکا ترك ایدرك روحاً خیالاتمه تسلیم اولوردم . آنك‌ایچون وفاتی نجه مؤسف بروقعه اولمقدن چوق حصول آماللی تأمین‌ایده‌بیله‌جك برالتفات قدر حکمنده‌ایدی . آولورأولمز بن‌ده کندیمی بورایه آتدم . ایلك یازی اطه‌ده کچیردم . اطه‌نك نه‌قدر بکلری وارایسه اطرافمی آلدیلر؛ بنی بوتون بریاز اکلندردیلر ، فقط هیچ برینه تمایل ایده‌مدم . بونلرك هپسنده بکا قارشی صمیمی برحس غرام پروانه‌دن زیاده ثروت وداراتمه مجلوبیت کورییوردم . حالبوکه بنم ارزو ایتدیکم صمیمی، حرارتلی برعشق ایدی. بن بوتون حیاتمده انجق کنجلکمه عائد پك کوچوك وموقت برخاطرهٔ غرامك سکریله

Digitized by Google

يشامش، بيوك ونجيب بر عشقدن محروم قالمشدم.
ايكنجي سنه بوغاز ايچنه نقل ايتدم . بوتون
مسيره‌لره جدی بر انتظامله دوام ايدييوردم .
بالخاصه دره ، كوچوك صو كونلرینی هيچ
قاچيرميوردم . شيمديكی زوجم شكيبه اوراده
تصادف ايتدم .

بو، استانبولده تصادف ايتديكم اك حرارتلی
بر كنجدی ، بنی هروقت حرزجان ايدرك
كيدييور ايدی . هله عودتده . . . هر اقشام
عودت ايدركن بنی يالی‌يه قدر تعقيب ايدردی.
بعضاً يولده قايقجيلريمه خيزلی چكمه‌لرینی
بر كوز اشارتيله امر ايدردم، قارشمده اوطوران
پروين شكيبك تك ماهون صنداليله صولرك
اوستنده قوش كبی اوچان اوچ چفته قايغمه
يتشمك ايچون تحكيرديكی تلاشلری تجسس ايدر،
بكا اكلاتيردی . يالی‌يه كلديكم زمان بالخاصه

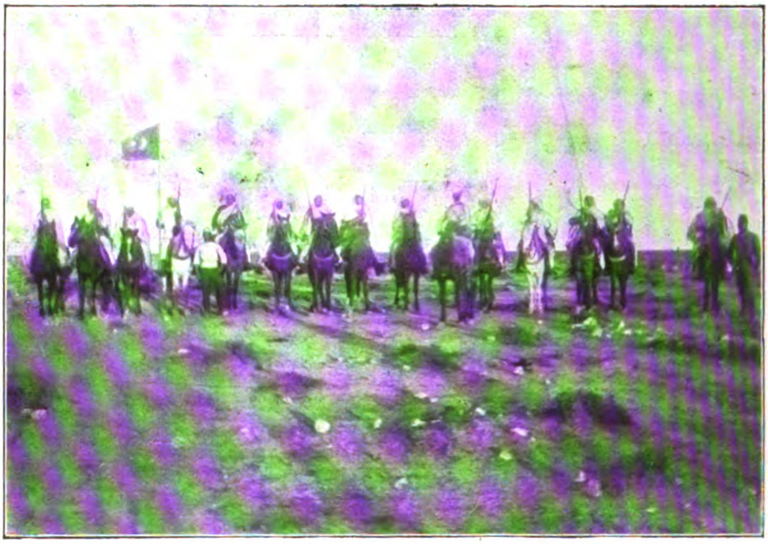

درنه‌ده مجاهدلر ـ بر مفرزه
Un détachement de guerriers à Derna.

تعقيب ايدردی . صنداليمی كورر كورمز
ارقه‌مزه طاقيلير ، نره‌ده توقف ايتسه‌م اوده
كوچوك ماهون صندالنی متقابل جهتده
دوردوريردی ، كوزلريله ، قاشلريله اشارته
باشلاردی . باقار باقار كولردم . سكا اعتراف
ايده‌يم كه بنده‌كی بر تمايل قلبی اثری دكلدی .
چونكه شكيبی كنديمه نسبةً پك چوق كنج،
عادتا بر چوجق بوليوردم. يالكز اوضاعی خوشمه
ريختمده كوچوك بر مدت كچيرردم ، زواللی
كوركجيسی قان تر ايچنده كايردی، يالينك اوكندن
آهسته كوركله كچرلردی. بعض اقشاملر صاقلا-
نيردم، قفسلرك آرقه‌سنده پرده‌نك بر يني تحريك
ايدردم، نظرلری او پنجره‌يه تمركز ايدر؛ شاشقين،
متحير اورايه باقار، بنی آرارردی. بوده بنم ايچون
پك سحار بر اكلنجه اولوردی.

بر كون كلدی كه بوتون بو اكلنجه‌لر بر آز

Digitized by Google

حرب امرینه انتظار ایدن سواری عرب مجاهدلری
Un détachement de cavaliers arabes attendant l'ordre d'aller à la guerre.

کسب مرارت ایتمکه باشلادی . براقشام دره‌ده بکا قارشی اوقدر لاقید بولدم که . . . اواقشام هیچ یوزیمه بیله باقمادی ، صندالنده جدی ، پك صریح برصورتده منفعل ، چاتلمش اوطوریبور ایدی اوکون بنده کزدیرن ایکی چفته برصندال ایدی ، عودتده ناصل اولدی بیلمم ، قارشیدن کلن برصندالدن تحفظ ایچون دومنی برآز فضله چکدیکمدن شکیبك صندالنی صیره‌رق کچدك ، او ، بونی قصدی برحرکت ظن ایدرك حدتلی حدتلی :

-- خانم افندی ، بنی براقکز رجا ایدرم دیدی . پك کوزل اکلایورم که سز عاشقلرله تغذیه یه الشدیرلمش نیلك دیشی برتمساحسکز .

آمان یاربی اوروشه دوندم ؛ یالی‌یه چیقار چیقماز بوتون اکلندیکم کونلرك هپسنه تقابل ایدن برهزیمتله خنچقیره ، خنچقیره ساعتلرجه اغلادم ، سیکیرلندم . بوچاپقین کنجك عزت نفسمده آچدیغی رخنه‌نك انتقامیله دولدم . ایرتسی کون نه یاپسه بکنیرسکز ؟ . . .

صباحلین قالقوب پنجره‌نك پرده‌سنی آچماز آچماز اونی تمام یتاق اوطه‌مك قارشوسنده کنج ، کوزل برقادینله بالق طوتیور بولدم . او قدر شوخ ، او قدر مسعود ایدی که . . . قادینك اوطه‌سنه یمی طاقیبور ، طوتدیغی بالغی چیقاریبور ، کوریشیور ، کولوشیورلردی . حدتلندم ، یالینك اوکندن قوودرمق ایسته‌دم ، بوکا حقم اولمدیغنی تقدیر ایده‌رك نهایت کندم یالیدن چیقوب کیتمکه مجبور اولدم ؛ هرنه یاپارسه‌م غیر طبیعی برحرکته قاپیلیوردم . مثلا اوکون توالتمه هرزماندن زیاده اعتنا ایتدم ، صندالله یالیلرندن کچرکن شمسیه‌می نیم قالدیره‌رق محقر برنظرله هرایکیسنی بردن سوزدم ؛ اعتراف ایدرم که هرطرفم حدتدن تتره‌ییور ، شکیبك تهلکه‌لی برکستاخ اولدیغنی اعترافه مجبور اولیوردم .

نهایت برکون تونلله‌یوقاری چیقارکن اونکله قارشیلاشویردك . برنجی واغونده بن وپروین ایله آندن بشقه کیمسه‌یوقدی ، قراکاغه کومولور کومولمز ، پرده‌یی چکیویردی ،

— اوخ اقبال خانم افندی ، دیدی ، رجا ایدرم بنی عفو ایدیکز ، آه بیلسه‌کز ناصل بردلی‌یم ، بنی ناصل بردلی ایتدیکز . .

بن وپروین ایکمزده شاشیرمشدق ، فقط

Digitized by Google

بنغازیده هلال احمر دستکیره‌جیلری

Les porte-brancards du croisseant-rouge à Benghazi.

اعتراف ایدرم‌که بن ممنون ایدم ، او آکلاتیوردی ، بوتون یاپدیغی شیئلرك بالالتزام اختیار اولنمش بر کسب تخلقدن عبارت اولدیغنی ، بنی بر دلی کبی سودیکنی ، اکر کندیسندن ساده برنظرله اولسون دریغ التفات ایدرسه‌م کندیسنی اولدیرمش اولاجغنی اعتراف ایدیوردی .

ایشته همشیره بن او کوندن صوکره شکیبك بر اسیری اولدم . بو ماجرایی سزه حکایه ایدیشم شکیبله ازدواجمه ناصل مصر بر تعقیبك ویا عشقك وساطت ایتدیکنی آکلاتمق ایچوندر . شمدی‌ده خاطرهٔ ازدواجی قید ایده‌یم ، اصل سزه یارایه‌جق‌ده بودر ، ظن ایدرم .

بوصوك وقعه‌دن برآی صوکره ایدی‌که شکیبله ازدواج ایتدم . ازدواج بنم برترتیب احتیاط‌کارانه‌م ایدی . شکیبك بکا هرزمان ایچون خیرخواه وابدی برعاشق‌اولاجغنی تخمین ایتمامکله برابر تمایلات قلبیه‌مه‌مقاومت ایده‌مدیکم ایچون هیچ اولمازایسه اونی عظمتلی بربدل نکاح ایله تقیید ایتمکه لزوم کورمشدم. ایلك سنه‌یی پك کوزل کچردك ، شکیب بکا قارشی او قدر خیرخواهانه معامله ایدییوردی‌که ... مصرده‌کی ایرادلرمك حسابنه باقیور ، هوائی برچوق اسرافاتك اوکنی آلیور ، وصوکره بکا کنج ، همسنی برقادینه‌قارشی انجق‌یاپیله‌جق معامله‌ده بولنیور ایدی. بنی بی‌تاب وطاقت براقیوردی ! اکلایورسکز دکلمی ؟ ارامزده هیچ سن‌بر تفاوت حس ایتدرمیوردی .

برسنه ظرفنده بوتون حسابلریمی آلنه آلدی ، برقاچ دفعه مصره کیتدی کلدی ، فقط بوکون ایکی سنه وار ، نیرخانم‌افندی رجا ایدرم ایی دقت ایدیکز ، بوکون ایکی سنه وارکه بن عذاب ایچنده‌یم .

ایکنجی سنه ایلك حرارت توقف ایتدی. شکیب هرزمان صیقلیور ، بن‌ده اونی اکلنده‌ره‌جك وسائله پتشه‌میوردم . کنج زوجمك طوفان احتراصاتنی انجق ثروتمله توقیف ایده‌بیلیوردم . بوکون برعربه ایسته‌یور ، عربه‌یه‌ایرتسی‌کون‌بیلمم نره‌ده وکیمده‌کوردیکی برجفت بارکیرایچون اثر احتیاج‌کوستریوردی. اونی‌ده آلیوردق؛ چوق کچمه‌دی اوچ‌عربه‌لق دولوبی عربه ، اوتوموبیل آلدق . برزمان بنا یاپدیرمق هوسنه دوشدی، سزده کوردیکزیا

بیکلرجه لیرا صرف ایدرك نهایت هیچ برشیئه بکزه‌مین ، ایچ ایچه ، قارشی قارشی‌یه موضوع متفرق کوکرجینلکلر شکلنده برچوق دائره‌لر یاپدیردق . ایچنه کیروب برآی اوطورمه‌دن چیقمغه ، ینه اطه‌ده کیرالق برکوشکه نقل ایتمکه مجبور اولدق ، یاپیله‌جق ، یاپدیریله‌جق

بکا حرمت ایتمسی لازم کلمزمیدی ؟ حالبوکه قاعدهٔ نزاکته هیچ التفات ایتمیور ایدی ، دائما فنا قادینلرك استعمال ایتدیکی ، چرکین وعادی قوقولر اوستنه باش سینمش اولارق کلیوردی . حتی برکون جاکتنك یان جبنده‌کی مندیلنی چیقارارکن کوچوك باغ برفیرکته

درنه‌ده عین‌المنصور قرارکاهنده ترت قبیله‌سی طابوری ضابطانیله بعض افرادی

۱ - عبیدات قوماندانی یوزباشی علی بك ، ۲ - ترت قوماندانی ملازم علی رمزی بك ، ۳ - زاویه شیخی سیدی سنوسی ، ٤ - ترت زاویه‌سی شیخی سیدی حمید الغزالی .

La bataillon formé par le tribu „Tirt“ et ses officiers près d'Aïn-ul-Mansour.

شیئلر بتدکدن صکره بنی الداتمقده‌ده هیچ برباس کورمامکه ، برکون پدرینه کیتدیکنی ، برکون واپوری قاچیردیغنی سویلیه‌رك دیشاریده قالمغه باشلادی ، دیشاریده قالسون ، پکی ، ذاتاً بن اوکا کفایت ایده‌میه‌جك برحاله کلد- یکمی تقدیر ایتدیکمدن بونلره تحمل ایتمك ایجاب ایده‌جکنی بیلیور ایدم . آنك‌ده برآز

فرلایه‌رق یره یوارلاندی . تحمل ایده‌مدم ، بو قدر مبالاتسزلغك کستاخلق اولدیغنی سویله‌دم ؛ هیچ آلدیرمدی ، همان زیله باصه‌رق کلن خدمتجی‌یه :

— حسینه سویله ، بریکی حاضرلاسون ، دیدی چیقدی . حدتمدن نه یاپه‌جغمی شاشیردم ، اوشاقلری چاغیروب أوه صوقاملرینی

تنبیه ایده‌جك اولدم ، بوده ممكن دكلدی ، هرشیئم آنك ألنده ایدی، چفتلكلرك مقاوله‌سنی اوامضا ایتمش ، بانقه حسابلرینی كاملاً كندی نامنه چویرمشدی ، صورت ظاهره‌ده ثروت بنم فقط حقیقتده انك ایدی . بلكه اونی قووابیلیردی ، سكیرلندم ، اغلادم .

هله بوسنه قادینلغك بوتون تظاهرات طبیعیه‌سندن منقطع اولنجه شكیبه قارشی اولان نظر وحسیاتم اوقدر دكیشدی‌كه بونی تصویر ایتمكی مستحیل عد ایدییورم . شمدی یالكز كندندن دكل ، سندن بیله درین بر عذاب دویویورم ، بعض « خانم » دییه سسلندیكی زمانلر اولیوركه بوقدر كنج بر چوجغك بنم كبی بر قادینه قارشی متحكمانه « خانم » دیمه‌سنده‌كی خطاب استهزا كارك مرارتنه تحمل ایده‌میه‌رك قاچیورم ، هرشی ، بكا مضحك وفقط فجیع كلیور ؛ كولركن بوتون روحمك شاد ودلپذیر بر قهقهه‌دن زیاده بر زلزله‌ٔ بكا ایله صارصلدیغنی حس ایدییورم؛ ذاتاً اوده هر كون دها كولنج بر وضع وطور آلیور . یقیناً بیلیورم ، بیوكلردن برینك متكبر ، كوزل قیزینی سوییور ، اوكا خوش كورونمك ایچون یاپمادیغنی قالمیور . كورسه‌كز همشیره ، شكیبی بعض كونلر صحنه‌یه چیقه‌جق بر آقتور ظن ایدییورم ؛ ساعتلرجه آینه‌نك قارشوسنده آشفته قادینلر كبی یاناقلرنده‌كی توكلری جیمبزله یولارق تووالت صولری ، پودره‌لر ، پوماتلر قوللانیور ، دوداقلرینی نار چیچكی رنكنده بویایور ، سورمه‌لی كوزلر ، پودره‌لی یاناقلر ، بویالی دوداقلرله صحنه‌لره چیقاریلان قیللی قادینلر كبی عجوبه شكلنده سوقاغه چیقیور ، بن‌ده هیچ سسمی چیقارمیورم . اونی بر زوج اولارق دكل ، رجلیتنی سلاح مقامنده استعمال ایدن وحشی بر حیدود كبی تاقی ایتدیكمدن موتی بر سبب نجات كبی بكلیورم..

مستنسخی:

آصف معمر

حربیه مارشی

قرداشم رائف نجدته :

بز رهبر مستقبلیز نجم وهلالك ؛
بز معلیز موکب اقبال وجلالك ؛
حربیه‌ده صاحبلری اولدق بوکمالك :

« هم سیف ایله هم دانش ایله مفتخرز بز . »
« عسکرلك ایچین ، اردو ایچین جان ویریرز بز ! »

میدان معسکر بزه کلزار صفادر .
معشوقمز عسکر ؛ بزه سوداسی غدادر .
ناموس وفضیلت بزه شمشیر غزادر .

« هم سیف ایله هم دانش ایله مفتخرز بز . »
« عسکرلك ایچین ، اردو ایچین جان ویریرز بز ! »

بیکلر یاشا آتیٔ وطن ، سوکیلی عسکر !
ای اردومزك روحی اولان شانلی فکرلر !
جانکاه وطنمك ، یاشا ای مکتب انور !

« هم سیف ایله هم دانش ایله مفتخرز بز . »
« عسکرلك ایچین ، اردو ایچین جان ویریرز بز . »

ح رؤف

بر مکتوبدن مفرز

قیصقانیورم . . .

خاطرلایورمیسك ؟ بکا یازدیغك ایلك مکتوبده « قیصقانیورم ، دیمشدك . برچوق قادینك سزدن برحق صمیمیتله بحث ایتدیککنی کوردکجه ، بیلمم نه‌دن ، قیصقانیورم . هله جاذبهٔ حسننه پك قانع اولان منیره‌نك: بوکون ینه عبدالحق نظمی بکه تصادف ایتدم؛ یاخود : اونی هوائی ومتلون ظن ایده‌رلر امابن أمینم‌که پك جدی برکنجدر ؛ طرزنده بر طاقم ساده جمله‌لری اویله معنیدار برتبسمله سویله‌یشی وارکه مختلف فکرلره ذاهب اولیور ، عادتا قیصقانیورم. سزکله منیره‌بیننده برمناسبتك موجود اولمه‌سنی ایسته‌میورم، قطعیاً ایسته‌میورم . . . فقط بن چیلدیردمی ؟ بونلری نه‌کبی بر صلاحیتله سویلیورم ؟ سزی انجق اوچ درت دفعه کوردیکم حالده اعتراف ایدرم‌که تعریف ایدلمز برحس قبل‌الوقوع، حیات حسیه‌مده مهم بریر اشغال ایده‌جککزی خبر ویردی . ایشته معارفه‌مز بوندن عبارت وهرحالده بکا شو جسارتی ویره‌جك برماهیتده دکل! هم عجبا سز بکا دقت ایتدیکزمی؟ پك از طانیدیغکز برقادینك بوغریب مکتوبنی اوقودیغکز زمان عجبا اوموزلریکزی سیلکوب استخفافمی ایده‌جکسکز ؟ یوقسه . . . بیلمیورم ، برشی بیلمیورم . یالکز مجنونانه برعناد حس ایله سزی هرقادیندن قیصقانیورم . چاپقینلق ایتمه‌مکزی، باخصوص منیره‌یه هیچ باقمه‌مه‌کزی عصبی ومستبد برارزو ایله رجا ایدرم »

بومکتوبی آلدیغم زمان سنی ، پیدای مناسبت ایتمك ایچون وسیله آرایان خفیف مشرب برقادین ظن ایتمش لکن تحف ویکی برکتابت عشق ! » دیه کولمشدم . کوزدل برقادینه تصاحب ایتمك ذوقیله باشلادیغم مناسباتمز ایلریلدکجه ، نظرلرم بدایع حسنکدن داها ایلری‌یه، أسرار قلبکه نفوذ ایتدکجه ایلك تخمینمده نه‌قدر یاکیلدیغمی اکلادم وسندن عفو دیله‌دم .

مادی و معنوی کوزه‌للکلریکك هیچ برینی تقدیر ایتمه‌ین برآدمله بیلمم قاچ سنه یاشادقدن صوکره آرتق بو طانسز مزعج حیاتدن فنا حالده نفرت ایتمشدك . سومك ، سویلمك احتیاجیله طاشان روحکی ارتق عائله، صداقت ، ناموس حسلری تسکین ایده‌مز اولمشدی. کنج ، پرحرارت وجودکه آجییوردك . اونك ، حق اولان آتشین بوسه‌لره، چیلغین نوازشلره نائل اولمه‌دن ییپرانوب ئولمسنی برجنایت عد ایدییوردك. أك مشکل‌پسند برصنعتکاری حیران ایده‌جك درجه‌ده امثالسز اولان کوکسکی پرستشکار دوداقلرله اوپرکن بکا برکون دیمه‌دکمی‌که اوراسنی بندن اول کیمسه ، کیمسه ، حتی او بیله

کورمه‌مشدی ! بونی سویلرکن سسکده ، شیمدی تحلیل ایتمك ایستدیکم حسلرك هپسی مهتزدی. ئه‌وت ، هیچ سومه‌مش اولان روحکه ، سنه‌لردنبری ارزولرینی ، محرومیتلرینی اسکات ایتمکه مجبور ایدیلن روح متحسرکه عشق لازمدی . وسنك اوکگده عشقدن بحث ایدن ، داها بیلمدیکك او آله فسونکاری پك أبی طانیدقلرینی ایما ایدرك کولوشن قادینلره قیصقانیور ـدك . برکون ، ینه اوشن ، ممنون ، شوخ رفیقه‌لرك عبدالحق نظمی بك اسمنی اورته‌یه آتدیلر ؛ اوکا دائر ، اونك ماجرالرینه ، چاپقینلقلرینه ، هوائیلکنه ویا جدیتنه‌دائر هر بری برشی سویلدی ؛ هر بری مبالغه ایده‌رك ، حتی بعضاً اویدورارق برچوق تفصیلات ویردی. وبیلمم‌نه‌دن ، رفیقه‌لریکك اکثریسی عبدالحق نظمی‌یی ذم ایده‌رکن بیله اوکا قارشی بیکانه اولمدقلرینی ، بلکه برجاذبه دویدقلرینی کوستردیلر . اوزمان سن ، بنی اوقادینلردن دکل ، اوقادینلری بندن ، داها دوغروسی نظرکده عشقی تمثیل ایدن دلیقانلیدن قیصقاندك. ارتق بورنکسز ، هیجانسز ، بوش حیاتدن مطلقا قورتولمق ایسته‌ین بوتون موجودیتك عصیان ایتدی .

اوقادینلرك معنیدار نشئه‌لرینه ، طاتلی خاطره‌لره کولومسیورکبی باقان مسرور نظرلرینه ینه قیزدك ؛ وبوسفر اونلرك سعادتلرندن عادتا انتقام آلمق احتیاج مبرمیله . . هله جاذبهٔ ملاحتنه پك أمین اولان منیره‌یه فنا حالده حدت ایتدك ؛ تکمیل اوقادینلره خطاباً کندی کندیکه : « آرتق‌یتر ، دیدك . اوکنجی‌ده بکا براقیکز .» و ، قلبك سحر عشق ایله سرمست ، کوزلرك قیصقانجلق دومانیله قاپالی اوله‌رق ، عادتا بر سائر فی المنام کبی ، اوکا قوشدك . . .

ایشته ، سوکیلم ، سنی بکا بخش ایدن حادثات قلبیه بوندن عبارتدی ، دکلمی ؟ فقط یابنی سومیه‌یدك ؟ پارلاق برهالهٔ شعرایله محاط اوله‌رق تصور ایتدیکك عاشق مخیل ، وفاسز ، صوؤق وخائن چیقسه‌یدی ؟ زواللی کوزلم ، سن نه‌بدبخت اوله‌جقدك ! عشقك مدهش لذتنی طانیدیغکه نه پیشمان اوله‌جقدك ؟ لکن بزی کوروشدورن قوتلر نه‌معقول ایمش‌که اوزمانه‌قدر حقیقةً متلون وپرهوس اوله‌رق قادیندن قادینه قوشان أرککی سن ، قومرال صاچلریکك زرین ومعطر حلقه‌لریله باغلادك ، أسیر ایتدك . سنی بکا دوغرو سوق ایدن تصادفلر نه‌مصیب ایمش‌که غریب برقیصقانجلقله ، مبهم وواسع براحتیاج عشق ایله قوللرینه آتیلدیغك کنجی جداً سوه‌بیلدك ، داها دوغروسی ، اونی پك‌درین برحسله سودیککی کندك سویلیورسك . . . باق ، ینه شبهه ایدییور کبی‌یم . فقط خایر ، عشقده محویت ، تواضع بوشدر . عشقکك صمیمیتنه ایناتیورم ؛ ومستثنا عشقمزك حظوظ

متمادیسیله ، تصویر ایدیله‌میه‌جك قدر قوتلی ، اودرجه قوتلی‌که قورقونج هیجانلریله سرخوشم . فقط بوبویوك سعادتمزی صارصان ، زده‌له‌ین برشی وار : قیصقانجلق ، اصل سنك قیصقانجلغك . شبهه‌سز بن‌ده قیصقانجم : سنی هرکسدن ، حتی خیالی برطاقم رقیبلردن ، دشمنلردن قیصقانییورم . واعتراف ایده‌رم‌که بعضاً سنی دمیر قفسلر ایچنه‌قاپامق ، کوزه‌للکی ، نظرلریکی ، حتی سسکی ، یالکز کندیمه حصر ایتمك ایچون چیلغین ارزولر دوییور ، خودبین ، مستبد برمتعصب اولییورم . ثروت ، قیصقانجلق عشقدن آیریلاماز ! لکن بوحس مرضی ، مزمن خشین برشکل آلمامق شرطیله . . . بیلیوسك‌که بوتون بونلری سویله‌مه سبب اولان ، ینه‌دونکی آجی‌سوزلرك ، زهرلی ستملرکدر . بکا عائد خبر ویردکلری چوجوقجه ، صاچمه افترالر اوزرینه ، دائما محبتله دولو اولماسنی ایسته‌دیکم اوکوزه‌ل پنبه آغزکدن چیقان آغیر ، تحقیر آمیز سوزلر ـ قوت حسیاتکه بر دلیل اولدقلرینی دوشونه‌رك ساکن دورمامه رغماً ـ قلبمی جریحه‌دار ایتدی ، قاناتدی . صوکره ، نوازشلرمله ، یمینلرمله سنی اقناع ایتدکدن صوکره ، سویشمه‌مز داها چیلغین ، بوسه‌لرمز داها آتشین اولمشدی . کوچوك دارغینلقلر سودایی قوتلشدیریر ، دیرلر ؛ دوغرودر . فقط أمین اول‌که بوقیصقانجلقلر ، ستملر ، غوغالر نضله تکرر ایده‌رسه نهایت عینی صورتده مقابله کورور ، پك مؤسف چارپیشمه‌لره منجر اولور واو زمان ، ـ بوسه‌لرك حرارتنه ، سویشمه‌لرك جنتنه رغماً ، ـ اصل عشقك روحی ، دائما پارلاق یاشامه‌سی ایچون اعتماد وحرمته محتاج اولان شعله‌سی یاواش یاواش قاراریر ، قاریر و . . . آمان سوکیلم ، دقت ایت ، عشقمزی تولید ایدن قیصقانجلق اومقدس شعله‌یی سوندورمه‌سین !

بویوك آدا ، ایلول ۱۳۲۸

عزت ملیح

جغرافیا جمعیتلری

مملکتمزده تجدد وترقی اساسلرینی احضاره ، یاشادیغمز عصر مدنیت ایله متناسب قوتلی ، عادل بر حکومت تأسیسنه واهالینك رفاه حالنی تأمین ایچون ایجاب ایدن وسائط فعالیتی تزیید ایله حضور وسعادت عمومیه‌یی استحصال اسبابنی تهیه‌یه چالیشیورز . فقط بوقدر مهم ومشکل بر پروغرامك جدی واساسلی معلوماته استناد ایدلمکسزین حسن صورتله تطبیق ونتایج مفید الده ایدیله‌بیلمسی ممکن اوله‌میه‌جغنی عجبا نیچون دوشونه‌میورز ؟ ترقی وتکمل دورینی هنوز ادراك ایده‌مه‌مکلکمزك الك برنجی سببی بو معلومات اساسیه‌نك فقدانی اولدیغنی نه‌دن تقدیر ایده‌میورز؟ بوکون کرهٔ ارض اوزرنده موجود ملل وحکومات میاننده عجبا بزم قدر کندی کندینی طانیمیان، محیطنی ، مملکتنی ، احتیاجاتنی ، شرائط حیاتیه‌سنی بیلمین ، بزم قدر مملکتنی تشکیل ایدن مختلف قطعاتك احوال طبیعیه‌سنه ، تشکلاتنه ، اورالرده یشایان انسانلرك طبایع واخلاقنه ، طرز تعیشلرینه واقف اولمیان مدنی بر حکومت قالمشمیدر ؟ بز بوکون وطنمزی قطعیاً بیلمیورز . بو وقوفسزلق یالکز عوام اره‌سنده قالمیور . بوکون قاچ والی ، قاچ متصرف ، قاچ قوماندان ، قاچ مأمور بوله‌بیلیرزکه تجدد وترقی پروغراملرینی تطبیقه مأمور ایدلدکلری ساحه‌نك تشکلات وطبایعنه ، حیات واحتیاجنه حقیله واقف بولونسون . اوت ، بز کندی کندمزك نه اولدیغنی ، نره‌ده ونصل یشادیغمزك ، نه‌دن بویله اولدیغمزی بیلمکه مراق ایتمیورز، صوکره برالمان ، برانکلیز ، برفرانسز هیئت فنیه‌سی کلیور ، صرف فنه خدمت ایتمك ، براکسیکی تماملامق ، بزی بزدن ایی بیلمك ، اوکرنمش اولمق ایچون مملکتمزی قاریش کزییور ، کوریبور ، تتبع ایدییور ، مناقشه ایدییور ، اوکره‌نیور . بز بوتون بونلره تماميله بیکانه قالیورز . حتی سیرجی بیله دکل.

فقط بیلملی‌یزکه سطح ارضده هیچ برحادثه ، هیچ برتکامل اثر تصادف دکلدر . هرتحول ، هرتجدد برقانون داخلنده وجود ونما بولور . براحتیاج مقابلنده حصوله کلیر . بو قانون و احتیاجده دوغریدن دوغری‌یه شرائط طبیعیه‌نك تحت تأثیرنده‌در .

بوجهتله بر یرده تجدد وترقی حصوله کتیرمك فکریله اورانك شرائط طبیعیه‌سی ایله توافق ایتمیه‌جك صورتده وسائط تطبیقی

Digitized by Google

احوالك كسب صلاح ايتمسنه خدمت ايده جكى يرده بالعكس دها زياده فنالشمسنى انتاج ايدر. برچوق احوالده طبيعتى يدحكمزه آلير كبى كو- رينيرز. حالبوكه حقيقت حالده او، انسانلره قارشى اولان تفوقنى دائما محافظه ايدر. چونكه ارضك هرهانكى نقطه- سنده اولورسه اولسون فعاليت بشريه نك تطبيقنه شرطلر وضع ايدن اودر. فى الحقيقه شرائط طبيعيه بزى اويله حدودلر داخلنده محصور براقيركه بونلر خارجنده چاليشمق خوليادن عبارت قالير.

درنه ده مجاهدلرمزك طعام ايتملرى
Les guerriers de Derna à table.

شو وشو شرائط طبيعيه نك افكار بشر اوزرنده حاصل ايده جكى تأثيرات پسيقولوژيه طبيعت ايله حادثات اقتصاديه اره سنده عادتا مجبورى برتوسط رولى اوينار. ايشته مادامكه بو خط فاصل حادثاتى فعاليت بشريه نقطهٔ نظرندن جمع و تلفيق ايچون ايجاب ايدن نقاط اساسيه يى تشكيل ايدييور، بو حالده الك اولا بو حادثاتى طانيمق، شرائطنى، اوصافنى بيلمك لازم كلير.

ذاتاً انسانلر درونده يشادقلرى محيط

عزيزيه قرارگاهنده - بعض مجاهدين محترمه
Un groupe de guerriers près Azizié.

طبیعیه ایله سعیلری واسطه‌سیله مناسبته کیریشیرلر . بومناسباتی تأسیس ایدن نقطه‌لر اونلرك انشا ایتدکلری مساکن ، اوزرنده کزیندکلری یوللر ، زرع ایتدکلری تارلالر ، قازدقلری معدن قویولری . . . الخ در . بالذات بومساعی‌ده انسانلرك حیاتنده بعض

فیای بشرینك وظیفه وغایه‌سی قواعد اجتماعیه‌یی بالذات تعیین وتحدید دکلدر . هیچ بر اساسه تابع اولمیه‌رق علی العمیا تأسیس ایدلمش بعض اصوللرك غیر ممکنیتنی وعدم صحتلرینی کوستر- مکدرکه بوده آز بر استفاده دکلدر . بوکون اقتصاده وثروت ملله عائد بر چوق قواعد

طرابلس غربده دشمنك بر سواری مفرزه‌سی حال استراحتده بولنورکن
Un détachement de cavaliers à Tripoli.

مجبوریتلر ، تمایلر ، استعدادلر پیدا ایدرکه بونلرده او قومك تاریخنی تشکیل ایدر .

بو حالده شرائط طبیعیه‌نك مطالعه‌سی وبو شرائطك فعالیت بشریه اوزرینه اولان تأثیری ایله بوکا مقابل انسانلرك شرائط طبیعیه اوزرینه اولان عکس تأثیرلرینك تدقیق وتتبعی سایه‌سنده برچوق مسائل اجتماعیه‌نك چارهٔ حلی بولنه‌بیلور دیمك اولور . معمافیه جغرا-

ویرنسیپلر اخلاقی ، اجتماعی ویا مالی مطالعات وتتبعاته مترادف معلومات جغرافیه سایه‌سنده وجوده کتیریله بیلمشلردر .

مثلا : بر مملکتده‌کی سفالت مقدارینی ایستاتیستیقلر ایله بیلمك وسفالتك اجرای حکم ایتدیکی مواقعی ایجه تعیین وتحدید ایتمك البته بو سفالته دوچار اولنلری بو بلادن قور- تارمق اسبابنی احضار ایچون کوزل بر مبدأدر .

Digitized by Google

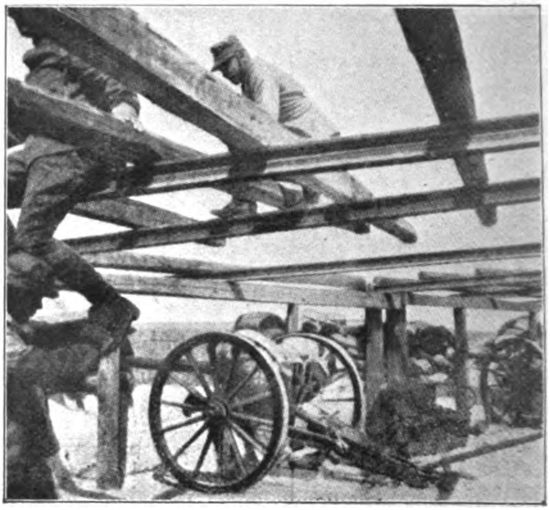

درنه اوکنده دشمنك استحکامات انشاسی
Les forteresse de l'ennemi devant Derna.

مادامکه ارض اوزرنده یشایورز ، هرخصوصده اوکا تابعز . بوحقیقت قابل انکار دکلدر . بو حالده طوپراغك ، اقلیمك، جریان میاهك فعالیت شخصیه‌مز اوزرنده اولان تأثیرینی بیلملی‌یز . حیا- تمزی چرچیوه‌لین شرائط طبیعیه‌نك حقیقت واهمیتلرینه مطلع اولملی‌یز ونه‌کبی حادثات جغرافیه ایله اوغراشمغه مجبور قاله‌جغمزی بیله‌رك اوکا کوره چالشملی‌یز . ذکای بشر الك مختلف، الك غریب حادثات ایله ائتلاف قبول ایده‌جك بر استعداده مالکدر . لکن اونی ازن ، محو ایدن شیئلر غیر مأمول وهیچ منتظر اولنمدیغی بر زمانده وقوعه کلن حادثات طبیعیه‌در . بو جهتله ارض اوزرنده انسانلر ایچون الك اهم وظیفه ، حادثات طبیعیه‌یی ایی بیله‌رك اونکله اعتیاد حاصل و فعالیت اجتماعیه ایله بو شرائط ارەسنده برمناسبت تأسیس ایده‌بیلمکدر. فقط بو مناسبتك زمانده تأسیسی وبونك ایچونده برشی یاپیلمازدن اول نه‌یاپیله‌جغنی ، تجدداتك ، معالجاتك نره‌ده ونصل تطبیقی لازم کله‌جکنی بیلملی . خسته‌لق ایچونده بویله . ذاتاً طبابت حاضره محافظهٔ صحت اساسلری اوزرینه مبنی . بوایسه انسانلرك تشکلات بدنیه‌سنه ومؤثرات طبیعیه‌نك اعانه‌سنه اولان امنیتدن عبارت . بوحالده محافظهٔ صحت ، هوایه ، صویه ، کونشه الخ ... عائد اولدیغندن جغرافیانك دائرهٔ تدقیق وتتبعنه کیرمش دیمکدر. ایشته بونك ایچوندرکه محافظهٔ صحت عمومیه‌یه عائد اولان تدقیقات وتتبعات، شرائط طبیعیهٔ عمومیه‌یه استناداً تأسیس ایدلمه‌مش اولور ایسه تماميله فائده‌دن خالی قالیر .

بر دشمن استحکامی داخلنك منظره‌سی
L'intérieur d'un forteresse ennemie.

Digitized by Google

بونك اولجه آرانمش، طارانمش، حساب ایدلمش، حاضرلانمش غایت دقتلی تدقیقات وتجارب فنیه‌یه مستند بولنمسی لازم كلیر .

برملت ، برایالت ، برشهر برطاقم شرائط طبیعیه‌یه استناداً تأمین حیات ایدر . ایشته اوملتك ، او ایالتك ، اوشهرك بقاسی ایچون بوشرائط طبیعیه‌یی بیلمك ، اوكا كوره فعالیتی اداره ایتمك الك برنجی وظیفه‌در. بوحالده موقع، مسافه، زمان، مجادلهٔ اقتصادیه، منابع ثروت هپ انسانلرك النده تبدیل شكل ایتمش حقایق ارضیه‌دن عبارتدر دیمك اولیور . اویله حقیقتلركه دنیا قدر اسكی .

بونلر، اشخاص ویا افرادك، قبیله ویا قوملرك، ملت وحكومتلرك تعقیب ایتدكلری (حیات، ثروت وقوت) غایهٔ خیالنی احضار ایدن حقیقتلردركه بونلری تعقیب ایتمكسزین ، بونلری بیلمكسزین، اوكا كوره پروغرام ترتیب ایتمكسزین شخص ویا فرد، قبیله ویاقوم، ملت ویاحكومت اوله‌رق پایدار اوله‌بیلمك ممكن دكلدر.

عسكرك یتیشمدیكی یرده شابقه‌لرك خدمت ایده‌بیله‌جكنی ظن ایدرك دوچار پریشانی اولان اریتره‌لی نفرلر

Les soldats d'Erythré et des chapeaux qu'ils ont mis parterre pour nous tromper sur leur nombre.

عین‌زارا جوارنده خورمالقلر آره‌سنده دشمنك بعض كابه‌لری

Quelques cabanes construites par l'ennemi à Aïn-zara.

Digitized by Google

بومعلومات ومطالعاتی، بواساسلری مدنی مملکتلر عصرلردنبری حاضرلامغهباشلامشلر، بوخصوصده اوممکلتلرده متشکل جغرافیا جمعیتلری اوك آیاق اولمشلردر. پارس جغرافیا جمعیتنك تاریخ تأسیسی [١٨١٩] ه یوکسلیر، لوندره‌نککی [١٨٣٠] ده تشکل ایتمشدر. بوجمعیتلر اومملکتلرده جغرافیا فننك تأسیسنه، مملکتی ایجه طانتمغه خدمت ایتدکدن ماعدا

دارالفنون طلبه‌سنك حرب لهنده نمایشلری - باب عالی جاده‌سندن کچرکن
La manifestation des univer itaires ottomans en faveur de la guerre.

حکومتلرینه بویوك بویوك مستملکلر الده ایتملری خصوصنده بیله فائده‌لری کورولمش وبشریته دنیایی طانتدیرمغه موفق اولمشلردر. بوکون مترقی مملکتلرك همان اکثرنده جغرافیا جمعیتلری تأسس ایدلمشدر.

بزم بیچاره مملکتمزده ایسه الده نه خریطه وار، نه وثائق وار، نه ایستاتستیق وار. نه کیمسه مراق ایدوب هر کون کوزلری اوکنده دوران ایدن و بشریتی عادتا کندینه بند واسیر ایدن حادثات طبیعیه‌یی تدقیق وتتبع ایتمك مراقنی کوسترمش ... بزده مملکتمزك هرطرفنده میاه جاریه ویا راکده، میاه معدنیه وملحیه، معادن، قوهٔ انباتیه، قابلیت زراعیه، احوال هوائیه وشرائط اسکان، احتیاجات محلیه اخلاق وعادات اقوام الخ... کبی نقاطنی مفصلاً بیلمکه محتاجز. بوده مملکتمزك کنج، ذکی، فعال عنصرلرینك برلشمسی، بر «جغرافیا جمعیتی» وجوده کتیرملری وبومعلومات، وثائقی تحری وجمع ایله اوغراشه‌جق بر هیئت مرکزیه تأسیس ایتملری ایله ممکن اوله‌بیلور. بویله بر جمعیتك فعالیتندن مملکتمز ایچون اداری، اجتماعی، مدنی، اقتصادی بی‌نهایه فوائد استحصال اولنه‌بیلور.

- شیشلی ایلول، ٣٢٦ -

فائق صبری

Digitized by Google

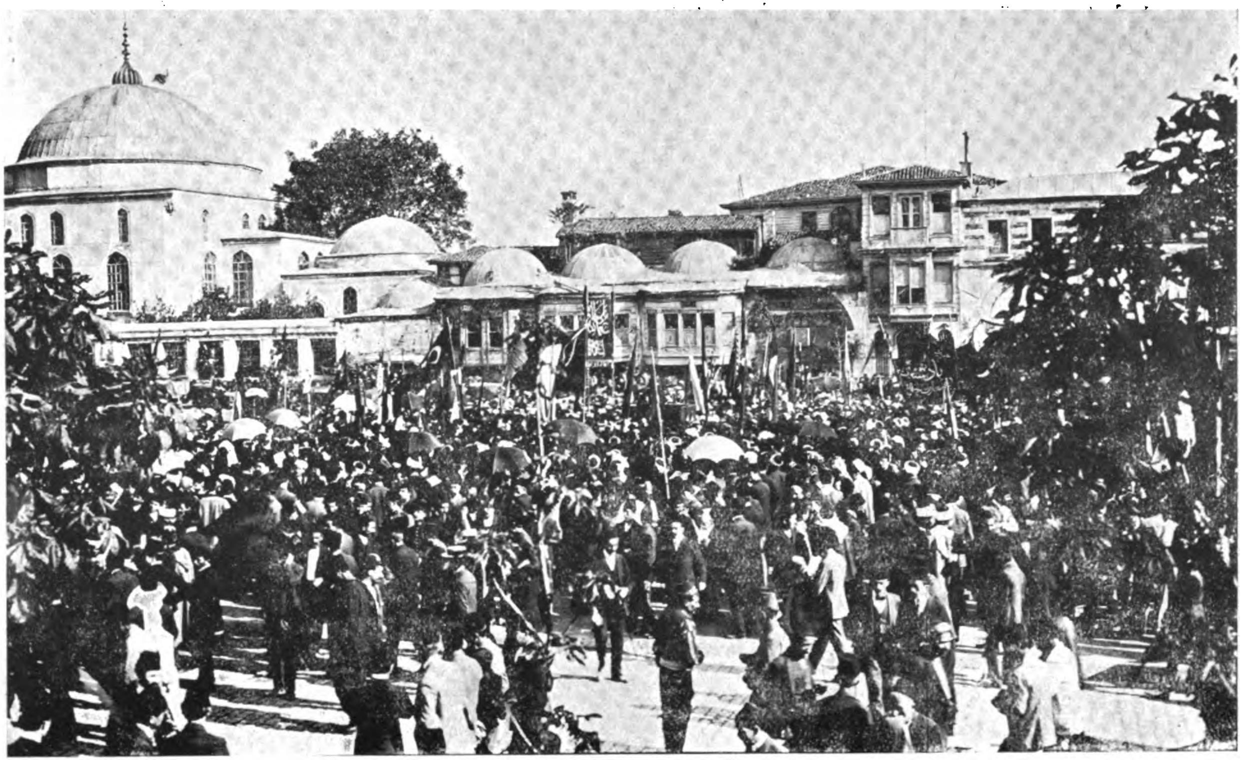

سلطان احمد میدانده حرب لهنده نمایشلر

Manifestation à l'hippodrome de „Sultan Ahmed“ en faveur de la guerre.

Digitized by Google

سلطان احمد میدانده حرب لهنده نمایشلر

Manifestations à l'hippodrome de „Sultan Ahmed" en faveur de la guerre.

Digitized by Google

سلطان احمد میداننده حرب لهنده نمایشلر
Manifestations en faveur de la guerre à „Sultan Ahmed".

بلغرادده صرب دائمی ارکان حربیه هیئتی
Le conseil permanant d'officiers supérieurs serbes à Belgrade.

Digitized by Google

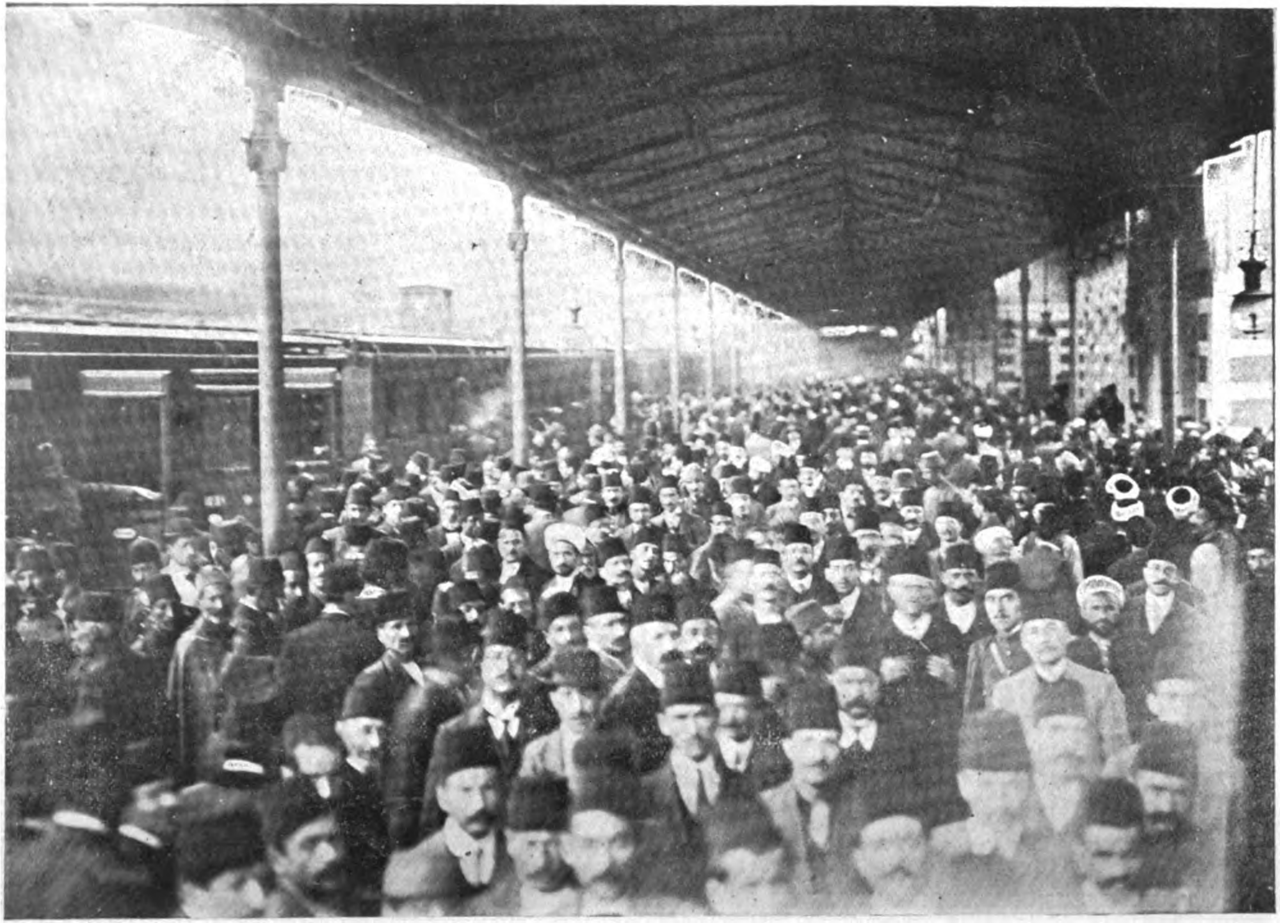

سركه‌جی استاسیوننده برعسكری قطارینك وطنپرور اهالی طرفندن تشییعی
Le départ d'un train militaire et la foule assemblée à „Sirkédji".

Digitized by Google

سفربرلك مناظرندن - حدوده حركت ايتمك اوزره بولنان بر قطعهٔ عسكريه‌نك سركه‌جی استاسيونی ميدانلغنده ترنه انتظاری
La mobilisation de l'armée Ottomane – Un corps prêt à partir à „Sirkédji".

Digitized by Google

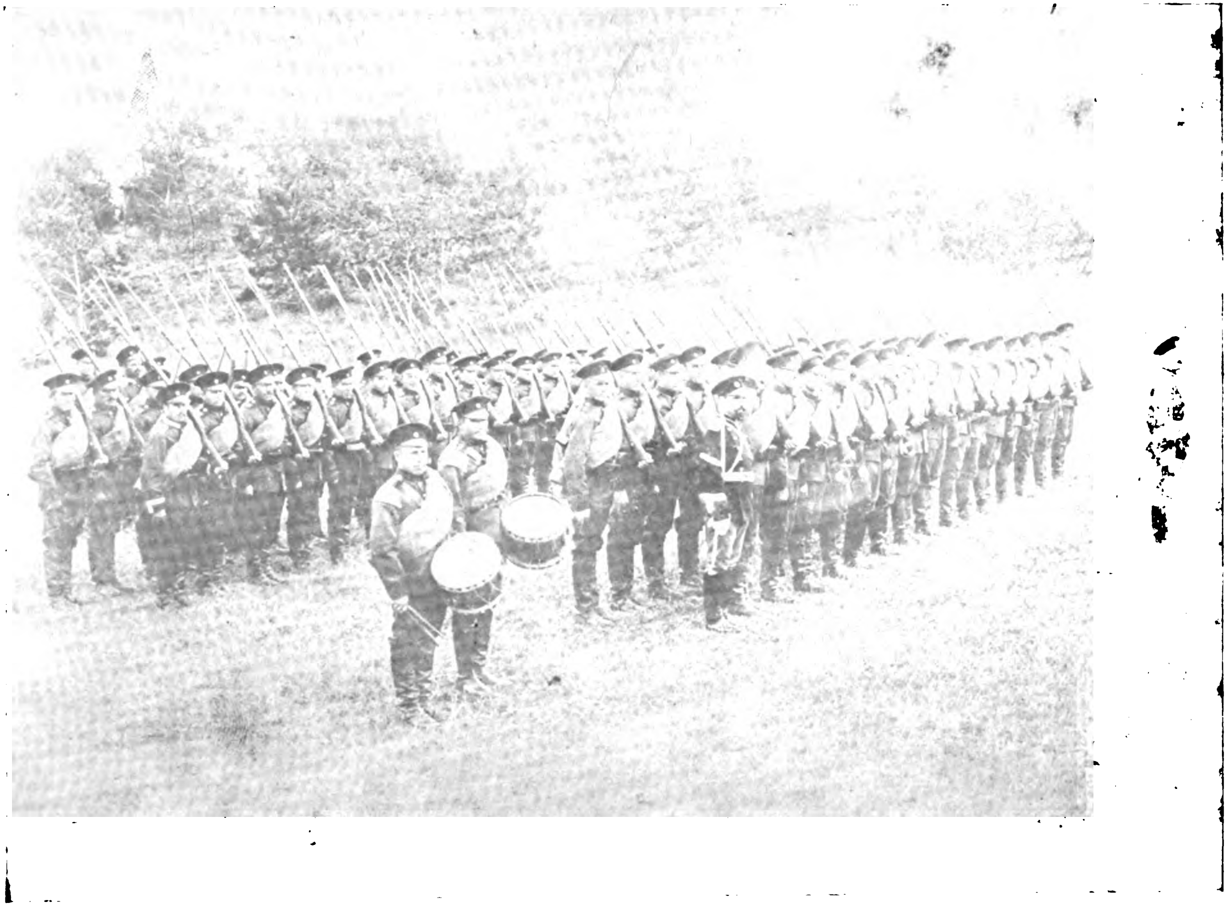

جبین دشمنک پیاده عسکری ـ بلغار اردوسنه منسوب برمفرزه
Un détachement d'infanterie bulgare.

Digitized by Google

اسکی کلمه‌لر

کوزلرم یاشـلی . . . ایچمده خائن برکوز کبی ، مستهزی ، اویومامق ایسته‌ین برالم قیرپیور. دیشارده؛ کویا ، اطرافك سقط ومکدر خیاللرینه ، نهایتسز عالملرینی کوسته‌رن نیم‌مظلم ودورغون برکول ؛ کنارنده ، یوکسك ، سیاه برقایا اوزرنده ، اوزون صاچلی، یورغون باشنی ، اینجه ، ضعیف أللرینه دایایارق ، صولرك رؤیاسنه دالان ، اختیار برسکوت وار . یارنی ، نه‌کوزل ، نه محترم صـاچلر ! یا یقه‌که روزکار ، اونلره حرمت ایتمیور ؛ بیاض وداغنیق . . .

اختیار بر قارغه کبی خسته قانادلری دوشمش وسونوك باقیشلرنده بر باطاقلغك سیاه ومأیوس عکسلری کزیپور : آه ، بو کیجه ، ینه برماتم کیجه‌سی !.. هم هانکی کیجه‌لر ماتملی دکلدر ؛ باق ، آغاچلر ، برر مریم کبی یاسلی ؛ خلقتك صایب اضطرابنه قارشی ، یأس وتوکالمه دولو کوزلری سمالرده وَاوزون قوللری ، جانسز ، یانلرنده . . .

. . . کوکلر نه‌قدر اوزاق، نه‌قدر عزلتده بیلسه‌ك ! عمرمده، ییلدیزلرك بزه، بوقدر یابانجی‌یابانجی باقدیغنی بیلمیورم. مائی ومغبر ییلدیزلر !.. اونلرك‌ده قلبی وارمیدر، دیرسك؟ نیچون بزه دارغینلر ؟ بزم اونلردن فضله نه‌مز وارکه ؟ ! بزده اونلر کبی ، بویله، اوزاق ومتحسر دکلمی‌یز؟ فقط آه، بیلسه‌لرکه... امین‌اول، اونلر، بزدن دها علوی، دها متوکل. دنیاده هیچ، هیچ بربرلرینه تقرب ایتمیه‌جك، أل أله آغلامیه‌جقلر ... اوکلرنده نهایتسز برافتراق . . . یالکز نظرلرنده یاشایان برعشق .. وامیدلری ، امیدسزلکدن عبارت .

فقط بز . . . ؟ اعتراف ایدرم ، بن ، پك مجرم یالکزلقلر ، پك چیلغین کناهلر دوشوندم . وحالاده ایچمده ، میوه‌لری اولمه‌یه باشلایان امیدلر ، تمنیلروار . . اوخ ، بز ، قارانلقلری بکله‌ین یاراسه‌لر کبی‌یز ، اویله ایکرنج وحریص ! . . . فقط نه‌مه لازم ، بن خلقته ، بزی آیری آیری یاراتمی دیدم ؟

. . . سکوت آرتق ، بوتون بوتون اویودی ! دەمینکی روزکاربیله طوردی . کیم‌بیلر ، قارانلق وصارپ چیدلرده قیریلدی ؛ احتمال‌داغلرده قالدی . یوللر ، بیابرمیسلك، اورالرده پك اوزاق وقاریشق اولور ؛ انسان ، بعضاً ، هله کیجه‌لری نه‌قدر دقت ایتسه ینه غیب ایدر . کیم بیلر ، بلکه‌ده صوسز قالمش برده‌وه دیکننه ، آشاغیده‌کی دره‌نك خیانتنی آکلاتیور .

دوك صـاچلریکی ، ای حوانك کناهی ، قارانلقلر حرمتکار اولور وَ روزکار ، اورالردن عودتده بلکه سکاده اوغرار . اوکا بربوسه ، خیر خیر بوسه‌دکل، صاچلریکك قوقوسنی ویر ویاشلی کوزلرکله دیکه : « بن‌ده آغلیورم ! »

ملیحه بحری

سوقاق فه‌نرلری

« مدیحه کزین » ه

١

اونلر ، مجهول واوزاق مسافه‌لره کیدن یولجیلردر .

٢

مجهول واوزاق یرلردن مجهول ألَلر اونلری آلش ؛ کیمینی ایچنده کیجه‌لری بیاض واوزون أتکلی ، بیاض وعریان اوموزلی قادینلرك سس‌سز کولکه‌لری دولاشان أولرك أوکنه ، کیمینی کوچوك ونهایتسز درینلکده دائما یکی برضیانك دوشوب أولدیکی برصو بریکنتیسنك یانه؛ کیمینی باصیق داملرینك آلتنده ، عشقك کیرمه‌یه قورقدیغی وحیاتك أزیلدیکی أولرك جوارینه قویمشدر .

٣

بوتون کون ضیایه رغماً کیزلی و معناسز قالیرلر ؛ کیمسه اونلری کورمز ؛ یاخود کوره‌نلر ، حیاتدن مغلوب کچنلر ایچین رکز ایدیلمش زواللی خسته هیکللر فرض ایدر ، ودیلرنده بر داملا کوزیاشی بکله‌ین براوت آراماز .

٤

دومانلی کوزلرده ایلك ییلدیزك عکسی اویانمادن قابا برأل ، کندیسندن اوموالبان برنزاکتله اونلرك باشنه یاپراقلری همان دوکوله‌جك قدر خیرپالانمش وداغینق برصاری کل طاقار . او زمان اویقولرندن اویانیرلر وقلبلرنده ، آرقه‌لرینه آتیلامامش مسافه‌لرك اسفنی أولدوردرك یوللرینه قویولورلر .

٥

کیجه کیچ وقت ، یوللردن کچن انسانلر اولور : فه‌نرلر ، بونلرك هیچ اهمال ایدیلمه‌ین سه‌ویملی دوستلریدر . بونلر ، بعضاً آیاقلرینك سسنی أولدوردرك یورورلر ؛ بعضلری طاشلرك اوستنده ألك درین سسلری اویاندیره‌رق کچرلر و اکثریا ایچنده سیاه برآتشك یاندیغی باشلرینی فه‌نرلرك ضعیف وجودلرینه بردقیقه دایایه‌رق ألملی ، بویوك برنفس کوندریرلر وبونلر بیله یورور؛ بونلر بیله کچر : بونلرك بیله اوزاقدن چه‌وریلن باشلری فه‌نرلری دائما یرلرنده بولور .

٦

اونلر یاغمورك ، قارك آلتنده کللری بوزوله‌رك ، بورالردن ، روزکارلردن هیچ قورقمیه‌رق متمادیاً یورورلر ، کوزلری دائما ایلریلرده‌در . بعضاً بربیلیرم ، هیچ أوله‌ین أملیله ، بونلردن برینی أولدورنجه ، آرقه‌سیده کیلرك قلبنده فضله ویکی برامید اوجاغی یانماز : هیچ بریسی « برآدیم فضله یول قازاندم ، اورایه واصل اولمق ایچین » دییه دوشونمز . چونکه اورایه ، اوامید قبله‌سنه ألك أوکنده‌کینك بیله یتیشدیکنی کیمسه بیلمزکه . . . وهرکون سما ، افلاطون ، پنبه وصاری بربویوك بیبانی کل اولورکن ، اونلرك صاری کللری داغیلیر وبردفعه دها هیچ ایلریله‌مدکلرینه حیرت ایتمه‌دن ، بوغدقلری أمله صوصار واویورلر .

٧

سوقاق فه‌نرلرینه حرمت ایدیکز ؛ اونلر ، امیدسزلکه رغماً قلبلرنده سونمه‌ین دلوله ، دائما یوروین ، قوشان ، فقط واصل اولمیان ، غریب یولجیلردر .

— یوغورتجی چاییری - ٢٣ تموز ٣٢٨ ؛ کیجه --

علی سها

ادبیاتمزك دوشکونلکی

بزده ادبیاتك دوشکونلکندن باشقه برده فکر ضعیفلکی موجوددرکه بونی یالکز مطالعه ایله کیدرمك ممکن دکلدر .

غربلیلرك، باخصوص ادبیاتمزه زمین تجدد اولان فرانسزلرك ادبیاتی وطرز حیاتلرینی ایجه اوکره‌نه‌رك ملکه کسب ایتمك لازمدر ؛ بوده پارسك ذوق ، یاخود طلبه عالمنده اوکرنیله‌مز .. اونلرك ایی طانیدقلری اجنبیلره آچیق اولمایان خصوصی معیشتلرینه داخل اولملیدرکه – فرانسزلری – علم وعرفانده بوتون ملتلرك فوقنه اصعاد ایدن خاصه ومزیتك جداً فرقنه واریله‌بیلسون .

بزده اوکرنمکدن زیاده تقلیده میل واردر . . .

تجددی سوه‌ن اك برنجی ملت فرانسزلردر . فکرلره بر باشقه‌لق ویرمك ، دها طوغریسی عصر حاضرده‌کی اخلاق بوزوقلغنی کوسترمك اوزره یکی محررلرك قلملری عالی حسیاتی اوقشامیه‌جق پك مادی بر زمینده ماجرالر تحریر ایتمکده‌در .. فقط بو محررلرك عددی نقدر آز ایسه ، فرانسه‌ده معنویاتلری مکمل عائله‌لرده اونسبتده چوق بولندیغندن – حسی واخلاقی – اثرلری ترجیحاً اوقویانلر اکثریتی تشکیل ایدییور .

« شوراده مشاهده‌م اوزره برشی آکلاته‌یم : – رو دولاپه – اسمنده‌کی پیه‌س آیلرجه اویناندیغی وتماشاسنه بیوك بر مراق ایله قوشولدیغی حالده . . تماشاکرلر ایچنده – او ! . . بو عادتا اخلاقسزلق درسی ! – صدالری یوکسلیوردی ! »

پارسده هر اقشام (شاتله‌ی) میدانی کچیلمز درجه‌ده غلبه‌لق ایدن (سارا برنار) تیاتروسنده ایسه تاریخك اك اسکی وقعه‌لری وعبرت آلنه‌جق فاجعه‌لری تمثیل ایدلمکده حتی هنوز طفولیتدن چیقان چوجقلرك بیله بر درس کوزملری فکریله اورایه کتورلمسنه مسارعت اولنمقده‌در .

پك آلامود کیمسه‌لرك –– آدم سن‌ده ! اختیار آقتریسك کهنه پیه‌سلری‌ده کوریله‌جك شیمی : . . » دیدکلری ایشیدیلیورسه‌ده (سارا برنار تیاتروسنده) ایی بر یر بوله‌بیلمك ایچین اوچ درت کون اول بیلت آلمق مجبوریتی او بیوك صنعتکار حقنده‌کی عمومی رغبتك درجه‌سنی پك اعلا اثبات ایتمکده‌در .

بز تورکلر ، مودایه اولان مفتونیتمزی ادبیات خصوصنده‌ده اظهار ایتدیکمز ایچین تاریخی بروقعه یازسه‌ق ؛ بردوداق بوکوتیسیله – اسکیمش شیلرده اوقونورمی ؟ . . . –

Digitized by Google

عثمانلی - بلغار حدودی اوزرنده بر بلغار استحکامی
Un fortification bulgare à la frontière.

Digitized by Google

تعریضنه اوغرایورز . . هیچ دوشونمیورز که فرانسزلرك بو کونکی بلند موقعی اسکی خاطراتی یشاتمقله حاصل اولمشدر؛ هم ده نصل یشاتمق؟.. موزه‌لرینك کثرتی واوراده محافظه ایتدکلری الك اسکی ملی قیافتلری . . . بوتون حکمدار- لرینك چوجقلرینك اویونجاقلرینه وارنجیه قدر . . . برنجی ناپولیونك « بو کول رنکی البسه کیننه‌ن برکوچوك آدمدی !» شرقیسنك مسببی و هنوز اوفاق بر ضابط ایکن کیدیکی کول رنکلی ره‌دنغوتیله (سیستم بوناپارت) شابقه‌سی . . دها نلری نلری موجود ! . .

مشاهیر ستاتولریله مزین پارس سوقاقلرنده اولکی عصرلرك ظلملرینی . . شمدیکی صنعتك بدیعه‌لرینی . . تاریخ صحیفه‌لرینی چویرمك زحمتنه کیرمدن انسان کوروب اوکرنه‌بیلیر !

فرانسزلر یکیلکلر احداث ایتدکلری قدرده اسکی خاطره‌لره حرمت ایلدکلرندن معلوماتلری واسع ، فکری تربیه‌لری مکمل اوله‌رق تجدد ایتمشلردر . اونلر ، هیچ بر شیئی اونوتمامغله قزانمشلر . بزلر ، بالعکس پك زنکین اولان تورك ، عرب وعجمه عائد بیکلرجه شعر وادبله طولو وقعه‌لری مهمسه- مه‌مکله نلر غائب ایتمشز ! . . بونی ادراك ایده‌بیلمك ایچین اسکی تاریخلرمزی قاریشد- یرمق کافیدر .

بز ، یالکز غربك موداسنه تابعز . . غرب ادبیاتنك نه‌صورتله تجدد وترقی ایتدیکنی دوشونمکه بیله أوشنیورز !.. بز ، حالا عربی وَ فارسی ترکیبلری آله‌لمی ، براقه‌لمی ؟ . . مناقشه‌سنده‌یز !

سیاسیاته (هم‌ده تزویرات قبیلندن) اولان انهماکمز دور مشروطیتك الك استفاده ایدیله‌جك زمانی قرارتدیغندن . . ادبیات عالممز آغلانه‌جق برطرزه دوکولدی ، تاریخه متعلق یازیلان ایکی بوچوق تیاترو کتابلرمزده کوزه چارپان خطالر ایسه ادبیاتمزك دها فضله آشاغیلادیغنه دلالت ایدییور !

پارلاق ولطیف کلمه‌لری قوردلامقله برابر نافذ و حقیقتین فکرلرله اثرلر تألیف ایتمکه چالیشملی‌یز .

ایشته غربلیلرك بزه تفوقی بو یوزدندر .

— ٩ ایلول ٣٢٨ —

امین نیر

حدوده واغونلرله سوارى حيواناتنك سوقى

Expédition de chevaux à la frontière.

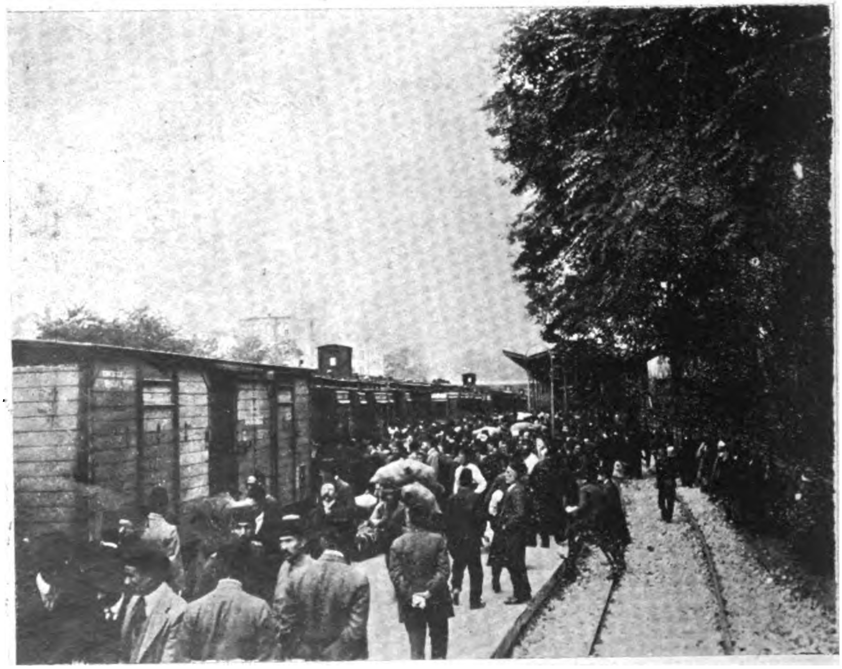

سركه‌جى استاسيوننده برعسكرى قطارك تشييعى

Le départ d'un train militaire pour la frontière.

Digitized by Google

[*] کوکلی برقهرمان - موسوی وطنداشلرمزدن اولوب سوق حمیتله بر قطعهٔ عسکریه‌یه کوکلی اوله‌رق التحاق ایدن یاقو اوغلی موردهای افندی - سرکه‌جیده حرکته انتظار اثناسنده

Un compatriote israélite, Mordhaï Eff. attendant le train pour allu à la guerre comme volontaire.

Digitized by Google

سوقیات ایچون حکومتجه ضمیمةً یکیدن تدارك اولنان نقلیه ارابه‌لری

Voitures de transport achetés nouvellement par le gouvernement.

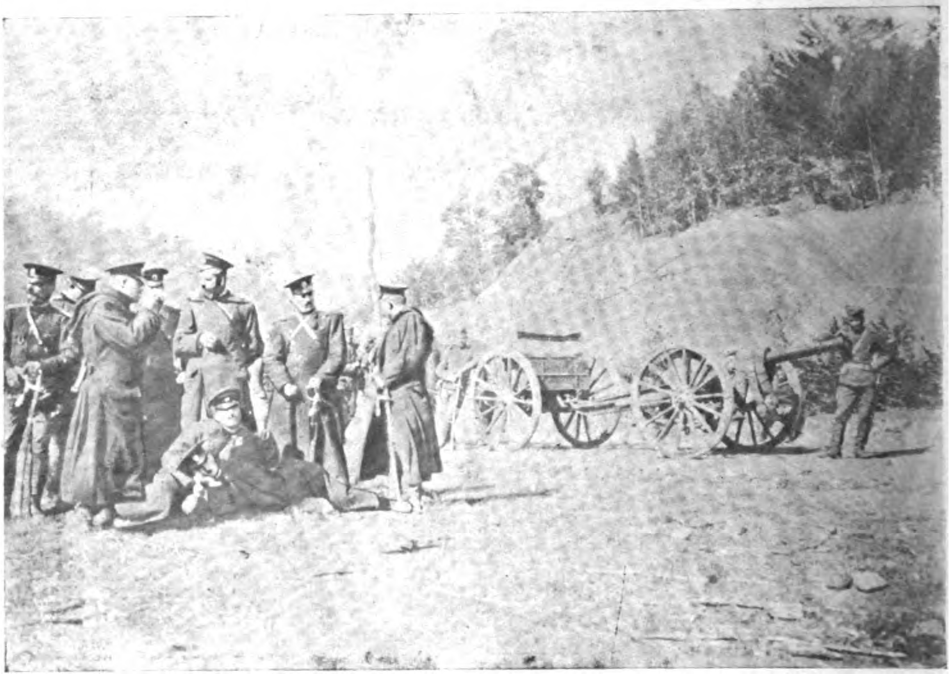

حدودده بر بلغار طوپجی مفرزه‌سی

Une artillerie bulgare à la frontière.

Digitized by Google

آثار منتشره

رسملی وخریطه‌لی

عثمانلی تاریخی

مؤرخ محترم احمد راسم بك افندی برادرمزك محصول خامهٔ عرفانلری اولان عثمانلی تاریخینك دردنجی جلدی اخیراً کتبخانهٔ ملیمزی تزیین ایتمشدر. استقبال وطن ایچون امین بر استقامت تعقیب ایده‌بیلمك شبهه‌سز ماضیرده‌كی احوال ووقایعی بیراندقلری ایزلرله برابر بیلمکله توقف ایدرکه بو نقطهٔ نظردن دخی احمد راسم بکك بو اثر معظملری جداً بیوك بر قیمتی حائزدر. مطالعه‌سنی بوتون قارئ و قارئه‌لرمزه توصیه ایدرز مرکز توزیعی : بو اثر نفیسی نشره دلالت ایدن غیور اقبال کتبخانه‌سیدر . فیأتی ۱۵ غروشدر .

ژاپونیه چوجقلری

آمریقان انات قوللژی طالباتندن معلمه فاطمه انیسه خانم افندی همشیره‌مز طرفندن قلمه آلینان بو اثر نفیس برچوق رسملری احتوا ایتدیکی حالده اخیراً زینتساز عالم مطبوعات اولمشدر . چوجقلرك اصول تربیه‌سنه و بوخصوص حقنده ژاپونیاده تطبیق ایدیلن اساسلره عائد غایت مفید معلوماتی محتوی بولنان بو اثری بوتون قارئ وقارئه‌لرمزه توصیه ایدرز. فیأتی ٥ غروشدر .

خانم کتابی

عزمی بك افندی طرفندن بو عنوانله غایت مفید بر اثر نشر اولنمشدر . مسکن ، ادارهٔ بیتیه ، تسخین وتنویر ، ملبوسات ، خانه‌ده طباخت ، حفظ صحت ، ارزاق ، اشجیلق ، صو ، اداب معاشرت ، باغچه وکومس کبی فصللری وقیمتدار معلوماتی احتوا ایدر. او ایشلرینه واو خانمك وظائف واوصافنه عائد معلومات آلمق ایسته‌ینلره بو اثر مفیدی توصیه ایدرز . فیأتی ۱۲ بچق غروشدر .

مرمره حوضه‌سنك

۲۶ ـ ۲۷ اغستوس ۱۳۲۸

حرکت ارضی

دوقتور م. سعدی بك افندی برادرمز طرفندن بو عنوانله غایت مهم بر اثر فنی وتدقیق نشر اولنمشدر. حرکات ارضیه‌نك اسباب نشئه‌سنه وطرز وقوعنه عائد غایت مهم معلوماتی وصوك زلزله‌نك تخریباتنه عائد بالذات مؤلف طرفندن آلنمش شایان دقت برچوق رسملری محتویدر . اثر مذکور برصورت نفیسه‌ده مطبعه‌مزده طبع ایدلمشدر .

مطالعه‌سنی بوتون قارئ وقارئه‌لرمزه صورت مخصوصه‌ده توصیه ایدرز. فیأتی ٥ غروشدر .

حریت

کتبخانهٔ ارشادك ۱ نجی عددینی تشکیل ایدن بو اثر اخیراً شهبال کتبخانه‌سی طرفندن نشر اولنمشدر هرکسه توصیه ایدرز. فیأتی ۱۰۰ پاره‌در .

عملی الکتریق

ترسانهٔ عامره الکتریق فابریقه‌سی مرتباتندن چرخجی ملازم اولارندن مصطفی لطفی بك افندی طرفندن اخیراً بو عنوانله بر اثر فنی نشر اولنمشدر . الکتریق حقنده مفید وعملی معلوماتی و بر چوق اشکالی محتویدر . غیرت کتبخانه‌سنده ۷ غروش فیأتله صاتلقده‌در . خاصةً توصیه ایدرز .

رسائل موقوته :

رسملی رومان

فائق صبری بك برادرمز طرفندن نشر ایدیلن رسملی رومان مجموعهٔ نفیسه‌سنك ۱ نجی و ۲ نجی نسخه‌لری اخیراً زینتساز عالم مطبوعات اولمشدر . دوام موفقیتنی جداً تمنی و بوتشبثلرندن طولایی مدیر محترمنی ده تبریك ایدرز . نسخه‌سی ٥ غروشدر .

اداره‌سی: بابعالی جاده‌سنده جمعیت کتبخانه‌سیدر.

Digitized by Google

رسملی کتاب

مجلا کاغده مطبوع تقریباً یوز صحیفه ویوز قدر رسمی محتوی اوله‌رق آیده بردفعه نشر اولنور
مجموعهٔ مصوره

تاریخ تأسیسی : آغستوس — ۱۳۲٤

اداره‌خانه ومطبعه :

استانبول ـ باب‌عالی جاده‌سنده ۳۱ نومرولی دائرهٔ مخصوصه‌در

مؤسس و مدیری : عبیدالله اسعد

رسملی کتابك ایلك یدی جلدی تقریباً ٤،۰۰۰ بویوك صحیفه ایله ۳،۵۰۰ رسمی احتوا ایتمکده‌در .

ایکنجی ترتیب — موقع فروخته وضع اولنان ۵۰۰ طاقمدن انجق یوز آلتمش دانه‌سی قالمشدر .

رسملی کتاب قوللکسیونی وایکی سنه‌لك آبونه‌سی

آیده ۱۵ غروشلق

تقسیطلرله تدارك ایتمك کبی بویوك وفوق‌العاده برسهولتدن استفاده ایتمك ایسته‌ین ذوات کرام مناقب صحیفه‌لرده‌کی شرائط وتفصیلاتی بهمه‌حال مطالعه ایتملیدرلر .

Digitized by Google

عرض مقصد

۱۰ تموز انقلاب مسعودینی متعاقب وطن مقدسه برخدمت ناچیزانه‌ده بولنمق فکریله تأسیس ایتمش اولدیغمز واوکوندن برو ، درت سنه‌در ، لاینقطع یورلمق بیلمز برسعی وثبات ایله ترقیسنه واوروپاده‌کی امثالی درجه‌سنده برمکملیت ونفاست تأمین ایده‌بیلمسنه چالیشدیغمز رسملی کتاب ، جناب حقك توفیقات الٰهیه‌سی وقارء و قارئه‌لرمزك ابذال ایده‌گلدکلری رغبت وتوجهلری نتیجه‌سی اوله‌رق مطبوعات موقوتهٔ عثمانیه واسلامیه ساحه‌سنده کندینه برموقع ممتاز تأمین ایده‌بیلمشدر . بز بومظهریت وموفقیتی ، کندی سعیمزدن زیاده ، محضا وطنداشلرمزك ترقی وتعالی یولنده صاف وصمیمی برامل ایله صرف ایدیلان بوتون مساعئ جدیه‌یی تقدیر ، تشویق وحمایه ایتمك خصوصنده پرورده ایتمکده اولدقلری حسیات وتمایلات ترقیپرورانه‌یه بورجلی‌یز .

کرك ممالك عثمانیه‌ده وکرك کافهٔ ممالك اسلامیه‌ده مجموعه‌مز حقنده کوستریلان لایعد آثار تشویق وتقدیر جداً موجب فخر و منت اوله‌جق برراده‌یه واصل اولمشدر ، که « یاترقی، یاانحطاط! » ولولهٔ حقیقتی ایچنده کوروله‌ین برعصرده عرفان مملکتك ترقیسنده علاقه‌دار اولانلر ایچون بوحالك بروسیلهٔ حظ وامید تشکیل ایده‌بیله‌جکنه قانعز .

کوردیکمز بو بویوك تشویق وتقدیرلر ساحهٔ وظائفمزی دائما توسیع وتنویع ایتمك لزوم واحتیاجنی احساس وتلقین ایتمکده‌در .

ایشته بولزوم و احتیاجه مطاوعت ایتمك ، ورسملی کتاب قوللکسیونلرینی الده ایده‌مه‌ین ویا نقصان نومرولری بولنان ذوات کرامه برسهولت کوسترمك وبو صورتله مجموعه‌مزك دائرهٔ خدمت وانتشارینی دها زیاده توسیع ایتمك فکریله هرآی مقسطاً برمقدار مبلغ تأدیه‌سی تعهدینه مقابل تقدیم قلنمق اوزره کچن سنه بشیوز قوللکسیون ترتیب وبوخصوص حقنده بعض شرائط ومقررات اتخاذ ایدیلمش وموقع استفاده‌یه وضع اولنمش ایدی .

ترتیب اولنان بوطاقلر ۲۰ کانون اول سنه ۳۲۷ تاریخنه‌قدر کاملاً صرف ایدیلمش وقوللکسیون معامله‌سنده بالضروره نهایت ویرلمش ایسه‌ده محترم قارء وقارئه‌لر طرفندن لاینقطع واقع اولان مراجعتلر نظر دقته آلنه‌رق یکیدن و صوك دفعه اولمق اوزره بشیوز طاقم دها ترتیب ایدیلدیکی کبی الیوم نسخ مطبوعه‌سی کاملاً الدن چیقمش بولنان ۱ ، ۳ ، ٤ ، ٥ ، ١٥ ، ١٦ نومرولی نسخه‌لرکده پك بویوك فداکارلقلر اختیاریله طبعهٔ ثانیه‌لرینه باشلانمشدر . قوللکسیون اشترا ایده‌جك ذواته اشبو نومرولرك طبعه‌لری

ختام بولدقجه منتظماً تقدیم قلنه‌جقدر . اشبو نومرولر مارت نهایتنه قدر کاملاً طبع اولنه‌جقدر .

بو ایکنجی ترتیب صرف ایدیلدکدن صوکره یکیدن قوللکسیون ترتیبی انجق اون‌درت نسخه رسملی کتابك ایکنجی واوچنجی طبعلرینه متوقف وبوایسه بیکلرجه لیرالق برفدا کارلق اختیارینی مستلزم بولندیغندن مع‌التأسف ممکن اوله‌میه‌جقدر . بناءً علیه بو صوك فرصتدن استفاده ایدیله‌سنی صورت مخصوصه‌ده توصیه‌یی وجائبدن عد ایدرز .

بو یکی ترتیبك شرائطی بعض تعدیلاته اوغرامشدر. اوله یالکز نشر اولنان نسخه‌لری تقسیطله ویردیکمز حالده بو یکی ترتیبده نشر اولنمش نسخه‌لرله بعدما نشر اولنه‌جق نسخه‌لرك ایکی سنه‌لك آبونه‌سی‌ده مزج ایدیله‌رك بوصورتله محترم قارئلرمزك مجموعه‌مزی منتظماً مطالعه‌ایده‌بیلمه‌لری‌ده تحت تأمینه آلنمش وبوکا مقابل اوله شهری اون غروشدن عبارت اولان هرتقسیطك مقداری‌ده اون‌بش غروشه ابلاغ ایدیلمشدر .

قویاً امیدوارزکه عرض ایتدیکمز بوسهولت فوق‌العاده‌دن استفاده ایده‌جك ذوات انقلابدن صوکره جریان ایدن بوتون حادثات جهانی سینه‌سنده یاشاتان برقوللکسیون الده ایتمکله برابر عینی زمانده مملکتك ترقیٔ عرفانه چالیشان مجموعه‌مزی‌ده تقدیر وتشجیعلرینه مظهر ایتمش اوله‌جقلردر .

شرائط

۱ — رسملی کتاب قوللکسیونه طالب اولانلر بر نومرودن اك صوك انتشار ایدن نسخه‌یه قدر کافه‌سنی ویا مختلف نومرولردن لا اقل یکرمی درت نسخه آله‌جقلردر. ٤٣ نومرودن صوکره انتشار ایده‌جك رسملی کتاب نسخه‌لری پراکنده صورتله قوللکسیون معامله‌سنه داخل اولمیه‌جغندن بو نومرودن صوکره‌کی نسخه‌لرانجق تام قوللکسیون آلان ذواته ویریله‌بیله‌جکدر .

۲ — هرنسخه‌نك فیأتی بش غروشدر . آلنه‌جق نسخه‌لرك فیأتی بشر غروشدن حساب ایدیلمك صورتیله حاصل اوله‌جق قیمتك یکونی اوزرینه معامله‌نك عقدندن صوکره ایلك نشر اولنه‌جق نسخه‌دن اعتباراً ایکی سنه‌لك آبونه بدلی اولان یوز سکز غروش‌ده ضم اولنه‌جق وبو مقدار اوزرینه اداره‌مزه امره محرر برسند ویریله‌جکدر. بناءً علیه قوللکسیون آلان هر ذات عینی زمانده ایکی سنه ایچونده آبونه اولمش بولنه‌جغندن انتشار ایده‌جك نسخه‌لرده ایکی سنه مدتله پوسته واسطه‌سیله منتظماً کندیلرینه کوندریله‌جکدر .

Digitized by Google

٣ — سندك وايلك تقسيط اولان اون بش غروشك رسمى برمقبوض مقابلنده ادارەمزە توديع وتسليمنى متعاقب قوللكسيون ايله اوراق متفرعەسى درحال طالبنه ويريلەجكدر .

تحصيلات

٤ — بالادە ايضاح ولنديغى وجهله ايلك تقسيط معاملەنك حين عقدنده برمقبوض مقابلنده اخذ اولنوب ديكر تقسيطلر ايسه معاملەنك اجرا اولنديغى ماهى تعقيب ايدن ايلك آيدن اعتباراً تحصيلدارلرمز معرفتيله استيفا اولنەجقدر .

٥ — تحصيلاتده انتظامى محافظه ايله بيهوده مراجعتلره محل قالمامق اوزره تأديات كونلرى سندك حين تنظيمنده ادارەمزجه تعيين وسندك محل مخصوصنه اشارت اولنەجقدر . تعيين ايديلن كونلرده تحصيلدارلرمز مراجعت ايدەجك ايسەلرده بوبرنجى مراجعت ثمرەسز قالديغى تقديرده يكرمى درت ساعت صوكره تكرار بردها مراجعت وينه تسويەسى هرهانكى برسببدن طولايى تأخير ايديلديكى حالده تقسيطك نهايت يكرمى درت ساعت ظرفنده بالذات ادارەمزە مراجعتله ويا بالواسطه تسويەسى لزومى وعكسى حالده دين مؤجلك معجل عد اولنەرق كافەسنك دفعةً تحصيلى ايچون معاملهٔ مقتضيەيه توسل ايديلەجكنى مبين بر اخطارنامه ترك ايدەجكلردر . اشبو اخطارنامەنك مقتضاسى ميعاد معيننده ايفا اولنمديغى تقديرده هردرلو مصارفى مديونه عائد اولمق اوزره ادارەمز مراجعات قانونيەده بولنمق حقنه مالكدر . [ميعاد تسويەنك حلولندن اوچ كون اول تعهدلى بر مكتوب ايله تقسيطك برماهى تجاوز ايتمەمك اوزره معين بر كونه قدر تأخير ايديلەجكى اخبار ايديلمك شرطيله تأخيرى جائزدر] .

٦ — ادارەمزك مهر رسميسيله مختوم و مديرمزك امضاسيله ممضى اولميان هر نوع مقبوض علم وخبرلرى كأن لم يكن حكمندەدر ؛ بناءً عليه هرتقسيطك تأديەسنه مقابل تحصيلدارلردن شرائط مذكورەيى حائز بر مقبوض طلب ايديلمليدر . دينك ختام تسويەسنده اشبو مقبوضلرك تماماً اعادەسنه مقابل اولجه ادارەمزە ويرلمش اولان سند استرداد اولنەبيلەجكدر . مقبوض مقابلنده واقع اولميان هر نوع تأديات ادعالرى حكمسزدر .

٧ — محلات بعيدەده بولنان طالبلر تقسيطلرى بالذات ويا بالواسطه ادارەمزە مراجعتله تسويه ايدەجكلردر .

٨ — مكاتب ليليه طلبەسى ايچون تأديات كونلرى هر آيك ايلك تعطيل كونيدر .

Digitized by Google

صورت مراجعت

۹ — تقسیطله قوللکسیون اشترا وآبونه قید ایدلمك ارزوسنده بولنان ذوات کرام آتیده‌کی خصوصاتی مبین براخبار ورقه‌سنی اداره‌مزه کوندره‌جکلردر :

ا — اسم .

ب — محل اقامت [واضحاً سمت مشهور ، محله ، سوقاق ، خانه نومروسی] .

ج — محل مأموریت ویا تجارتی [مفصلاً]

د — طلب ایدیلن نسخه‌لرك نومرولری [پراکنده نسخه‌لر طلب ایدنلر نومرلرینی تصریح ایده‌جکلردر .]

ه — برای کفالت سنده وضع امضـا ایده‌جك اولان ذاتك اسم وشهرت ، محل اقامت ومأموریتی ویا تجارتی .

اداره‌مز بالاده‌کی خصـوصاتی مبین اخبارنامه‌یی آلیر آلماز طلب واقعك اسعافه حاضر بولندیغنی نهایت اوچ کون ظرفنده تحریراً عرض ایده‌جك وشو صورتله حاصل اوله‌جق موافقت طرفین اوزرینه سند تنظیم ایدیله‌رك معامله‌ٔ مقتضیه ایفا اولنه‌جقدر .

سند

۱۰ — مبلغ معینك رسملی کتـاب مدیریتنه ویا امرو حواله‌سـنه ، هرآی معین کونلرده اون‌بشر غروش ویرلمك‌صورتیله ، شوقدر آیده تسویه ایدیله‌جکنی وهرهانکی برتقسیطك تسویه‌سی نهایت ایکی کون تأخر ایتـدیکی تقدیرده دین مؤجلك معجل عد اولنه‌رق کافه‌سنك دفعةً تأدیه‌سی ایجاب ایده‌جکنی وبوخصوصدن طولایی لدی‌الایجاب اداره‌مزجه واقع اوله‌جق مراجعات قانونیه‌نك استلزام ایده‌جکی هردرلو مصارفی‌تأدیه‌یه بورجلی اوله‌جغنی ناطق اولمق اوزره اداره‌مزجه طبع واحضار ایدیلن سندلر استعمال اولنه‌جقدر .

۱۱ — اشبو سندك محل مخصوصلری ایجابی وجهله املا وقانوناً الصـاقی لازمکلن پولی علی‌الاصول تاریخ ایله ابطال واوزرینی مدیون اولان ذات تطبیق مهریله تختیم ویا خط دستیله امضا ایتدکدن صوکره مأموریندن ایسه منسوب اولدیغی قلمك معاش کاتبنه ویا رؤسـاسنه ویا عین دائره‌ده موظف مأموریـنـدن دیکر بر ذاته ویاخـود کفالتی اداره‌مزجه شایان قبول اوله‌جق اصناف ویا تجاردن برذاته برای کفالت امضا ایتدیره .

Digitized by Google

جکلردر . مدیون اولان ذات تجارت ویا صور سائره ایله مشغول ذواتدن ایسه سندی عینی شرائطی حائز اصناف ویا تجاردن بر ذاته برای کفالت امضا ایتدیره‌جکدر . هر ایکی امضانك اوستنده صاحبلرینك صفت مأموریت ویا تجارتی واضحاً یازیله‌جقدر . اشبو امضا کیفیتی ختام بولدقدن صوکره سنده موضوع مهر ویا امضالر صاحبلرینك منسوب بولندقلری قلم ویا تجارتخانه‌نك وطلبه افندیلرده کندی امضالرینی مداوم بولندقلری مکتبك مهر رسمیسیله تصدیق ایتدیره‌جکلردر .

مکتب حربیه، مکتب بحریه، مکتب طبیهٔ عسکریه، مهندسخانهٔ بریٔ همایون وقله‌لی اعدادیسی طلبه‌سی بالذات مراجعتله اثبات هویت ایتدکلری تقدیرده مهر ویا امضالرینی تصدیق ایتدیرمکدن وارسته قاله‌بیلیرلر .

١٢ — قوللکسیون آلان ذوات بالآخره متباقی بورجلرینی دفعةً ویا ایکی اوچ تقسیطده تسویه ایتمك ایسته‌دکلری تقدیرده تأدیه ایده‌جکلری مقداردن یوزده اون تنزیلات اجرا اولنه‌جقدر .

١٣ — اشبو سهولت فوق‌العاده‌دن استفاده ایده‌جك ذواته بر خدمت مخصوصه‌ده بولنمق وآلدقلری قوللکسیونك کندیلرینه هدیةً قالمسنی تأمین ایتمك اوزره آلتی قوپونی محتوی بر ورقهٔ مخصوصه ویریله‌جکدر . بو قوپونلری اصول وشرائطنه توفیقاً صرف ایده‌بیله‌جك اولانلر یالکز قوللکسیونی بلا بدل الده ایتمش اوله‌جقلردر .

١٤ — قوللکسیون آلان ذواته ، بك اوغلنده کائن فبوس فوطوغرافخانه‌سنده مجاناً رسم چکدیرمك اوزره ، بربیلت ویریله‌جکدر . بوبیلت ایله قابینه قطعه‌سنده برعدد رسملرینی بلا اجرت آله‌بیله‌جکلردر .

لاحقه — شرائط مسروده خلافنه ویا بعض تعدیلاتله معامله اجراسی اصلا ممکن اوله‌میه‌جغندن بوکبی خصوصاتك استمزاج ویا تکلیفی حقنده وقوعه کله‌بیله‌جك مراجعتلری اداره‌مز صورت قطعیه‌ده غیر واقع عد ایلر .

ولایاتده بولنان طالبلر رسملی کتاب قوللکسیونی مقسطاً تدارك ایده‌بیلمك ایچون شرائط آتیه‌یه رعایت ایده‌جکلردر :

١ — رسملی کتابك آغستوس ٣٢٨ تاریخنه دکین نشر اولنان ٤٣ نسخه‌سنك بشرغروشدن فیأتی اولان جمعاً ایکیوز اون‌بش غروشی ناطق زیرده‌کی نمونه‌سی وجهله برسند تنظیم ایدیله‌رك قانوناً الصاقی لازم کلن پولك اوزرینه تاریخ وآدرس وامضا یازیله‌جق ومظروفاً اداره‌مزه کوندریله‌جکدر .

٢ — بوصورتله قوللکسیون طلب ایدن ذوات عیرزمانده مجموعه‌مزك ٤٤ نومرودن

Digitized by Google

اعتباراً نشر اولنەجق ایکی سنەلك نسخەلرینە یعنی ۲۴ نسخەسنە آبونە اولەجقلر وبرلیرای عثمانیدن عبارت اولان آبونە بدلنی بروجە پشین کوندرەجکلردر . قوللکسیونك پوستە مصارفی اولان ۱۰ غروش بشقەجە کوندرلملیدر .

۳ — طالب اولان ذوات کرامك نزدلرندە رسملی کتابك مختلف نسخەلری بولندیغی تقدیردە قاچ نسخە تدارکی لازم ایسە مطلوب اولان بو نسخەلرك بشر غروشدن فیأتی حساب ایدیلمك صورتیلە حاصل اولاجق یکون اوزرینە سند یازیلەجقدر . مثلا یکرمی نسخە طلب ایدنلر ۱۰۰ غروشلق برسند کوندرەجکلردر .

٤ — ابونە بدلی اولان یوزسکز وقوللکسیونك مصارف ارسالیەسی اولان اون‌کە جمعاً یوز اون‌سکز غروش ادارەمزە وارد اولور اولماز طالب اولان ذاتك نامنە ایکی سنەلك آبونە قید ایدیلەرك کیفیتی مبین بروثیقە کوندریلەجکی کبی ارزو اولنان نسخەلردە تعهدلی اولەرق درحال ارسال اولنەجقدر . بوصورتلە قارئین محترمە هم اولجە انتشار ایتمش اولان نسخەلری تدارك ایدەجکلر وهم دە بالآخرە انتشار ایدەجك اولان نسخەلری دە ایکی سنە مدتلە منتظماً الەجقلردر .

٥ — تأدیات خصوصنە کلنجە تعهد اولنان مبلغك تماماً تسویەسنە دکین هر رومی آیك برنجی کونلری ادارەمز نامنە ماندا پوستلە اولەرق اون‌بش غروش کوندرەجکلردر. وارد اولەجق هر تقسیطە مقابل ادارەمزك رسمی مهریلە مختوم ومدیرمزك امضاسیلە ممضی برمقبوض کوندریلەجکدر . دینك ختام تسویەسندە اشبو مقبوضلرك اعادەسنە مقابل ادارەمزە ویریلان سند استرداد اولنەجقدر .

٦ — تقسیطلر میعاد معیننده تسویە ایدیلمیەرك تأخیر اولندیغی تقدیردە ادارەمز لدی الایجاب هر درلو مصارفی مدیونە عائد اولمق اوزرە مراجعات قانونیەدە بولنەبیلەجکی کبی چیقەجق نسخەلرك ارسالیدە تأخیر ایدەبیلەجکدر .

پوستە اجرتلرندن تصرف ایتمەیی ارزو ایدن ذوات تقسیطلردن برقاچنی پشیناً کوندرەبیلەجکلردر . شوحالدە مثلا ایلولك برنجی کونی ٤٥ غروش کوندرن ذات تشرین اول وتشرین ثانیدە یکیدن تقسیط کوندرمك کلفتندن وارستە قالمش اولور .

۷ — کوندریلەجك پوستە حوالەلرینك سوق ورقەلرینە مربوط قوپونە حوالەنك کیمك طرفندن ونە مقصدلە کوندرلدیکی — ادارەجە سهوە محل قالمامق اوزرە — واضح ، فقط مختصر برصورتدە یازیلملیدر .

۸ — اشبو معاملەدن استفادە ایدەجك ذوات کرامە آلتی قوپونی حاوی برر ورقە کوندریلەجکدر . بو قوپونلری شرائط معینە دائرەسندە صرف ایدەبیلنلر قوللکسیون بدلنی قزانەجقلردر .

Digitized by Google

عرض ایتدیکمز بو سهولت فوق العاده‌یه مقابل اك بویوك استفاده‌مز رسملی کتابك وطن مقدسمزه ، ترقیات وتعالیات فکریه‌مزه دها واسع ودها نافع بر صورتده عرض خدمت ایده‌بیلمسی امکانی تأمین ایتمك اوله‌جقدر که بوکا محب معارف اولان بوتون ذوات کرامك ظهیر ومعین اوله‌جقلرینه شبهه یوقدر .

مدیریت

سندلر اتیده‌کی صورت وجهله تنظیم اوله‌جقدر :

غروش

مجیدی یکرمی حسابیله .... غروشدر

استانبولده رسملی کتاب اداره‌سندن آلدیغم .... نسخه رسملی کتابك بدلی اولان جمعاً .... غروشی هرشهر رومینك برنجی کونلری ماندابوست اوله‌رق اون‌بشر غروش کوندرمك صورتیله مجموعهٔ مذکوره مؤسس ومدیری عبیدالله اسعدبکه ویا امر وحواله‌سنه مقسطاً تأدیه ایده‌جکمی وپوسته مصارفنك طرفمدن تسویه ایدیله‌جکنی بیان وتعهد ایلرم . تقسیطلرك تأدیه‌سنی حد اعظمی اوچ کون تأخیر ایتدیکم تقدیرده دین مؤجلك معجل عد اوله‌جغنی وبوحالده ادارهٔ مذکوره هردرلو مصارفی طرفمه عائد اولمق اوزره مراجعات قانونیه‌ده بولنه‌بیلمکله برابر آبونه‌سی بولندیغم رسملی کتاب نسخه‌لرینك ارسالنی تأخیر ایلمك خصوصنده‌ده مختار اوله‌جغنی تصدیقاً اشبو سندم اعطا قلندی .

یکرمی پاره‌لك
سند پولی

نومرو: ٤٤ ايلول ١٣٢٨ فياتی ٥ غروش

رسملی کتاب

بر لوحهٔ حماست

UN ACTE HÉROIQUE

4. No. 44, Septembre 1912 Prix: 5 Piastres

Digitized by Google

FAHRİ BİLGE
KÜTÜPHANESİ
2275
Digitized by Google

بیکر تجارتخانه‌سی

MAISON BAKER

استانبول مغازه‌سی — یکی پوسته‌خانه قربنده

مغازه‌مزده ضابطان افندیلرك نظر دقتنه : خاکی وبوزرنك قماشلر، بو دفعه قبول اولنان نمونه‌یه موافق انکلتره‌دن یکی جلب ایتدیکمز طونق سیاه رنکده یاغمورلقلر ایله برنوع بوز رنکده غایت خفیف همان (۱۵۰) غرام ثقلتنده یازین البسه‌لوزرینه وقیشین پالطو ایله کیمکه مخصوص صو کچمز پلرینلر وبالجمله اشیای عسکریه ورود ایتمشدر . ترزیمز بالخاصه مشتریلریمزك ممنونیت تامه‌لرینی جلب ایچون انکلتره‌نك اك مشهور ترزیلرندن اولدیغنی علاوه ایلرز .

سیویللر ایچون — قوستوملك صوك موده هرنوع اك کوزل چشید اوزرینه صوك بهار وقیشلق انکلیز قماشلری ، یلکلك هر جنسی ، فانتازی قماشلر ، پاردسو وپالطویه مخصوص اك نووته تیفتیك قماشلر موجوددر . بونسغوت واستانبولین ایچون غایت صاغلام و ظریف انکلیز لاستیقودینلری ، حاضر البسه‌لرك انواعی‌ده بولنور . جمله‌سی خالص انکلیز معمولاتی اولدیغندن ظرافت ومتانت جهتی سائر بعض مغازه‌لرله مقایسه قبول ایتمز درجه‌ده‌در .

محترم خانم افندیلره تبشیر — مینی مینی یاورولریکزه غایت ظریف و متین البسه تدارك ایتمك ایسترسه‌کیز ایلك بهار مناسبتیله بیوك مقدارده ارکك وقیز چوجقلره مخصوص هربویده ورود ایدن البسه‌لری بردفعه مغازه‌مزه تشریفله کورمکزی رجا ایدرز .

خانملره مخصوص اك صوك و یکی مودللر اوزرینه متابعه اولنان بلوزلر ایچ و طیش اتکلکلری ال وپاره چانطه‌لری ، رنکلی و بیاض کتان و ایپکلی مندیللر ، اوموز آتقیلری ، کوملك بوجماشیرلر . حاولی ، بورنوز ، باصمه ، باتیسقه ، موسه‌لین ، زفیر ، یتاق اورتوسی ، ماصه اورتوسی الی آخره موجوددر .

ارککلره مخصوص غایت ظریف کوملکلر ، رنکلی وبیاض ، کتان مندیللر ، هرجنس چوراب زنه وکوچکلر ایچونده موجوددر . اك طیانیقلی وصودن چکلمز یوك یازلق وقیشلق فانیله‌لر ، خالص تکمیل کتان یقه‌لقلر وهرجنس بیون باغلری کلمشدر .

ارکك ، زنه وکوچکلر ایچون — اك متین وظریف انکلیز و آمریقان لاستیق قابلریله برچوق سیاحت اشیاسنك ورودینی محترم مشتریلریمزه اعلان ایلرز .

رسملی کتابک علاوه‌سی

هفته‌لک

حرب پانوراماسی

نشر اولنان بش جزؤ برآره‌ده تجلید ایدیله‌رک ظریف برجلد تشکیل ایتمشدر . بالقان حربی خاطره‌سی اولرق برنسخه‌سنک تدارکنی بوتون رسملی کتاب قارئ وقارئه‌لرینه توصیه ایدرز . فیاتی ممالک عثمانیه‌نک هرطرفی ایچون یدی بچوق غروشدر ، سپارشلر بروجه پشین ایفا اولنور .

خارج ایچون فیاتی ایکی فرانقدر .

سکسان بویوك صحیفه‌دن متشکل اولان بونفیس جلده‌کی تصاویر بروجه آتیدر : ذات حضرت پادشاهی ، غازی احمد مختار ، صدراعظم کامل ، حربیه وبحریه ناظرلری ناظم ومحمود مختار پاشالر . برطوپجی مفرزه‌سنك باب‌عالی جاده‌سندن مروری ، حدودلره کوندریلن طوپلردن

برقسمی، برعسکری ترنك حرکتی، ترنك تشییعی، سرکه‌جیده طوپ حیواناتی، نقلیات عسکریه آرابه‌لری، سلطان احمد میداننده حرب لهنده متینغ، حماللرك متینغی، قهرمان طوپجیلرمز، طوپ چکن بارکیرلر، سرکه‌جیده سواری عسکری، میدان حربه یاره‌لی کیدن قهرمان برضابط، لاز عسکرلرك رقص ایتمسی، سرکه‌جیده برتشییع، فلبه‌نك منظرهٔ عمومیه‌سی، طوپلرك واغونلره تحمیلاً حدوده کوندرلمسی، عسکری طیاره، ایاستفانوس جوارنده برقطعهٔ عسکریه، حربه کیدن استانبوللی نفرلردن بر غروپ، بر هیئت عسکریه، برعسکری ترنك حرکتی، سرکه‌جی استاسیوننده برقطعهٔ عسکریه، صربیه حدودنده کولوباچ استحکامی، برصرب سواری مفرزه‌سی، فردیناند، آرناودلرك نطق دیکله‌مسی، سوق اولنان سواریلرمزدن برقطعه، اتحاد وترقی جمعیتك حرب متینغی، حربیه نظارتنده رسم‌کچید، حضور پادشاهیده کوکللی عسکرلرك رسم‌کچیدی، تشریف شاهانه‌دن اول حربیه نظارتی قپوسی اوکنده برمنظره، حربیه نظارتنده معاملات عسکریه، سرکه‌جی جاده‌سنده برطوپجی بطاریه‌سی، طوزده قره‌طاغلیلر طرفندن برون ودوداقلری کسیلن بعض معصوم عسکرلرمز (۲ رسم)، سرای‌برونده عسکری برمنظره، قهرمان عسکرلرمزك حربه کیدیشی، محاربه‌دن صوکره برلحظهٔ استراحت، پورتاتیف یکی چادرلر، حضور پادشاهیده رسم‌کچید (۲ رسم)، سرای‌ایچنده برقطعهٔ عسکریه، حیدرپاشاده سوقیات عسکریه مأمورینی، سرکه‌جیده عسکرلرمز، حرم همایون اغواتندن ایکی کوکللی عسکر، دارالفنون کوکللی آلایی، قره‌طاغلی جنرال بوقوتیك، قره‌طاغ قرارگاه عمومیسی، وارنه‌نك بومباردمان ایدیلمسی، حیدرپاشادن عسکرك واپوره کیریشی، عسکرك حیدرپاشایه مواصلاتی، ردیفلرمزك کوپریدن کچیشی، قرق‌کلیساده محمود مختار پاشا، قره‌طاغلی مجروحلرك نقلیاتی، بلغار عسکرینك صوفیه‌دن حرکتی، فردیناندك سرایی، قره‌طاغلی مجروحلرك نقلیاتی (۲ رسم)، اشقودره کولنده قره‌طاغ مجروحلرینك واپورلرله نقلیاتی (۲ رسم)، صوفیه‌ده برعسکری ترنی، پودغوریچه‌ده مجروحین نقلیاتی، قره‌طاغلی برعائله‌نك وقایع حربیه‌یی دیکله‌مسی، بلغار پیاده‌سی موقع حربده، بربلغار مفرزهٔ عسکریه‌سی، برکوکللی غروپی، یونان حدودنده برعثمانلی هجومی، ماراشده منهزم اولان بربلغار مفرزه‌سی، فردیناند قرارگاهدن چیقارکن، آتنه‌ده سرای قرالینك بحریه نفراتی واسطه‌سیله محافظه‌سی، ورانیه‌ده بومباردمان نتایجی، شبشیك بومباردمانی، بلغار مقتوللرینك مدفنی اطرافنده (۲ رسم)، قره‌طاغ اشقیاسنك حرب حاضرلغی، کوکللی چرکس سواریلر، کرد کوکللیلر، حیدر پاشاده مجروحین عسکریه نقلیاتی (۲ رسم)، برطوپجی بطاریه‌سنك سوقی، برانه‌ده عسکرلرمزك برهجومی، وسائره وسائره.

۵ قانون اولده انتشار ایده‌جکدر

بیلمجه

بیلمجه‌مز: بش حرفدن مرکب قیمتدار برمعدنك اسمیدر؛ ۱ و ۲ نجی حرفلری ملی بر رنك، ایلك وصوك حرفلری‌ده هرکسك وبالخاصه نسوانك مالك اولمی پك‌چوق ارزو ایده‌بیله‌جکی برشیئدر .

***

ارککلردن طوغری حل‌ایدنلرك حل ورقه‌لرندن اللی‌دانه‌سی تفریق ایدیله‌رك قرعه‌ایله برنجی‌یه ظریف برشمسیه، ایکنجی‌یه بریازی طاقمی، اوچنجی‌یه‌مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی. یدنجی‌یه‌قدر ادیب محترم رائف نجدت بك قاردشمزك « حسلر وفکرلر » عنوانلی اثر نفیسندن برر نسخه، اوتوزنجی‌یه قدر اوچر، اللنجی‌یه‌قدر بررقارت‌پوستال اهدااولنه‌جقدر.

خانملردن طوغری حل‌ایدنلرك حل ورقه‌لرندن کذلك قرعه ایله اوتوز دانه‌سی تفریق ایدیله‌رك برنجی‌یه ظریف برمانشون، ایکنجی‌یه برال‌چانطه‌سی، اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی، یدنجی‌یه قدر «حسلر وفکرلر» عنوانلی اثر ادبیدن برر نسخه، اوتوزنجی‌یه‌قدر اوچر قارت‌پوستال اهدا اولنه‌جقدر.

صورت حل مربوط قوپونلره یازیله‌رق کانون ثانینك اون‌بشنجی کوننه قدر « رسملی کتاب مسابقه مأمورلغنه » کوندرلملیدر .

صورت حل ٤٦ نومرولی نسخه‌مزله نشر اولنه‌جقدر .

☞ بیلمجه قوپونلرینی حاوی ظرفلره امور اداره وسائره‌یه متعلق اوراق مخابره وضع ایدیلمه‌مسی خاصةً رجا اولنور .

بیلمجه حلی

٤٢ نومرولی نسخه‌مزده مندرج بیلمجه‌نك صورت حلی :

[قناریه ، نار ، قار ، قان] در

طوغری حل ایدنلر نامنه چکیلن قرعه‌ده برنجیلکی صماتیه‌ده قول اغاسی محمود بکك مخدومی اکرم ، ایکنجیلکی سلانیکده حقوق طلبه‌سندن نجم‌الدین فرخ ، اوچنجیلکی طبیهٔ عسکریه‌دن عثمان نوری بك افندیلر قازانمشلردر .

«عقده» عنوانلی اثرادبیدن بررنسخه قزانانلر : اطنه ولایتی بارباش پولیس قره‌غولی قومیسر معاونی کامل قدری ، قلعهٔ سلطانیه ردیف فرقه‌سی اداره هیئتی دردنجی صنف کتبه‌سندن مصطفی قدری ، جنکل کوی پولیس مرکزی قومیسر معاونی احمد توفیق، پانغالتی : سداد سلیمان ، بوغاز ایچنده روم ایلی حصارنده مقیم س . ، استانبول سلطانیسی طلبه‌سندن ١٥٦ علی ممتاز ، بشکطاشده ییلدیز سوقاغنده خیری بك زاده حکمت ، مکهٔ مکرمه‌ده سویقه‌ده تجاردن‌قریمی‌زاده محمدحفظی بك‌وافندیلردر.

اوچر قارت پوستال قزانانلر : حربیه نظارتنده آصف ، اسکیشهر حریت وائتلاف فرقه‌سی کاتبی ابراهیم حقی ، اسکدار اعدادیسندن حسین حسنی، موسیقهٔ همایون اوچنجی صنفندن جمال حسنی ، سلانیك محاسبهٔ ولایت کتبه‌سندن م . نائل ، قاضی کوینده یغورتجی چشمه‌سنده محمود ندیم ، رشدی قره‌قاش تجارتخانه‌سنده احمد منیر ، ینکی‌کوی تلغراف مرکزی مخابرات ترکیه مأمورلرندن ابراهیم خلیل، قوری چشمه‌ده پره‌پول قائمقام سابق رؤف بکك مخدومی محمدسعید ، شورای دولت رئیس اسبق علی پاشا زاده محمد علی بك مخدومی وداد ، داود پاشا اعدادیٔ ملکیسی شاکردانندن محمد سلامی ،

نومرو : ٤٤ بیلمجه قوپونی

صورت حل :

اسم وآدره‌س :

(٤٤ نومرو) بیلمجه مکافاتی اخذنده ابراز اولنه‌جق قوپون

اسم وآدره‌س :

Digitized by Google

نورعثمانیه‌ده عثمانلی اتحاد مجلد خانه‌سی صاحبی احمد کامل ، اطه پازارنده کاظم ، اقسرایده بیکباشی رحمی بك زاده ابراهیم خلیل ، مردیون کوینده نوره‌قوپلی سامی ، اسکدار اسکله مرکزنده پولیس مأمورلرندن جمیل ، تلغراف و پوسته نظارتی محاسبه قلمی کتبه‌سندن مراد ، غرامش مال مدیری مصطفی نائلی ، اناطولی حصارنده مرحوم ثریابك زاده احمد بدیع ، اسپارته ردیف طابور کاتب معاونی م. نوری ، ایوب سلطان رشدیهٔ عسکریه‌سی ایکنجی صنفنده حسن بصری ، دکزلیده پولیس مأمورلرندن ۳۳۹ علی رضا ، عشاقده حلواجی زاده م. معمر بك و افندیلردر .

برر قارت پوستال قزانانلر : بکلربکنده کامل ، مکهٔ مکرمه‌ده باب القطبیده قریملی نوری ، مقری کوی مناستر حقوق رئیس سابق مخدومی ع. سعدالدین ، اسکیشهر یمورطه‌جی کاتبی حسین حسنی ، دارالشفقه دردنجی صنف طلبه‌سندن ۸٤ نومرولی احمد سعید ، اسکوبده اللی بشنجی مترالیوز بلوك ملازم اولی نجیب ، ازمیر اتحاد مکتبی مداوملرندن فخرالدین ، دده‌اغاج محاسبهٔ لوا قلمنده محمد کامل ، سیواس پوسته و تلغراف باش مدیریتی محاسبه کاتبی علی ، دارالفنون طبیعیه شعبه‌سندن سلیمان سامی ، سلطان تپه قومیسر معاونی محمود ، ایزمیت دفترخاقانی اداره‌سی اوچنجی کاتبی ابراهیم حلمی ، کدك پاشا مکتب ابتدائیسی برنجی صنف طلبه‌سندن نشانجه‌لی محمد شرف الدین ، فنار یولنده نوزاد مظهر ، استانبول سلطانیسنده شاکر بکروف ، درسعادت کراسته کمرکی مدیری احمد رفیق بکك مخدومی محمد عاطف ، بکقوزدن ملازم اول م. نوری ، اجزاجی سعید خانمی ، ازمیر اخراجات کمرکی مدیریتی مانیفستو کاتبی احمد فاضل ، حربیه نظارتی صحیه دائره‌سی برنجی شعبه‌سنده ضیا بك و افندیلردر .

***

خانملردن طوغری حل ایدنلر نامنه چکیلان قرعه‌ده برنجیلکی ارن کوینده مفیده نورس ، ایکنجیلکی بشکطاشده سرنجه‌بك محله‌سنده نازلی ، اوچنجیلکی یکی محله‌ده درت یوزلی چشمه‌ده منور خانم افندیلر قازانمشلردر .

عقده‌دن برر نسخه قزانانلر : بشکطاشده یکی محله‌ده منیره حلمی ، دسته‌کل امل ، اسکدارده صالحجقده اکاه پاشا کریمه‌سی سعادت ، بشکطاشده حصکی تارلاسنده ساکنه امینه ، هکبه‌لیده نادیده قدری ، ایازمه‌ده صائمه ، کوزتپه‌ده اجلال رشید خانم افندیلردر .

اوچر قارت پوستال قازانانلر : اسکدارده چارشی بوینده ۱۸ نومروده دلارا ، بشکطاشده یکی محله قوشنده لطفیه ، اسکدارده بیکباشی مصطفی بك کریمه‌سی پاکیزه ، شامده مفیده سعید ، بکلربکنده میسر اکاه ، حیدر پاشاده ابراهیم اغا تکیه‌سنده مشرف ، بیوك اطه‌ده ژاله دلارا . فنار یولنده نقیبه ، قالامشده نجیبه زهیر ، فاتحده اسکی علی پاشاده عایشه حسنه ، قیود خاقانی قلمی ممیزی صلاح الدین بکك کریمه‌سی فاطمه منعمه ، اناطولی حصارنده ظریف مصطفی پاشا یالیسنده ملیحه ، شامده مرکز مهندسی مصطفی بکك کریمه‌سی فاطمه اختر ، خارجیه نظارتی قلم مخصوص کاتبی بصری بکك کریمه‌سی سلما ، شیشلیده مرحوم ادهم پاشانك قوناغنده نوح بکك کریمه‌سی صبیحه ، ارن کوینده جاده بوستانده ا . س . باب عالیده کزین نادر ، بیوك اطه‌ده بدریه نجم الدین ، صوفیلو اموال ایتام مدیری محمد کامل افندی کریمه‌سی فاطمه فریحه ، قندیللیده ف . مسعدت خانم افندیلردر .

***

دها قزانانلرله قارئلرك اداره‌دن آلمه‌لری مرجودر .

رسملی کتاب مطبعه‌سی

بالخاصه نفیس اثرلر ، رسملی غزته‌لر ، صنایع
نفیسه‌یه متعلق ظریف آثار

طبع ایدر

فیأتلر تأمین ایتدیکی نفاست ومکملیته ،
عرض ایتدیکی انتظام واستقامته مقابل صوك

درجه معتدلدر

هر نوع آثار طبع ایتدیرمك ایسته‌ین ذوات کرام مطبعه‌مزده
بی‌پایان بر امل خدمت بوله‌جقلرینه امین اوله‌بیلیرلر

باب عالی جاده‌سنده دائرۀ مخصوصه

Digitized by Google

رسملی کتاب

قوللکسیونلرینی ایدینمك ایستین ذوات کرامه

تسهیلات فوق العاده

آیده اون بش غروشه تقسیطله فروخت ایدیلەجك ایکنجی ترتیب بشیوز قوللکسیون

قارئین وقارئات عثمانیه یه برسهولت عرض ایتمك فکریله بدلی مقسطاً استیفا اولنمق اوزره اولجه ترتیب ایدیلن بشیوز قوللکسیون کاملاً الدن چیقمش وهرطرفدن واقع اولان مراجعات متوالیه یه بناءً یکیدن بشیوز طاقم دها ترتیب ایدیلەرك ٥ کانون ثانی ١٣٢٧ تاریخندن اعتباراً موقع فروخته وضع اولنمشدر .

ارزو ایدنلر آدرەسلرینی بر قارتله اشعار ایدرلرسه شرائط ورقەسی مجاناً ودرحال کوندریلیر .

ولایاتده بولنان طالبلر صورت مخصوصه طبع واحضار ایدیلن ولایاته مخصوص شرائط ورقەسنده محرر اولدیغی وجهله مجموعەمزك ٤٥ نجی نسخەسندن اعتباراً ایکی سنەلکنه بروجه پشین آبونه اولەجقلر وآبونه بدلی اولان ١٠٨ غروشله برابر قوللکسیونك مصارف ارسالیەسی اولان اون غروشکه جمعاً یوزاون سکز غروش کوندردکلری تقدیرده شرائط معینەیه توفیقاً مجموعەمزك ٤٤ نسخەسنی دفعةً تدارك ایدەبیلەجکلردر . قوللکسیونك بدلی ایسه هرآی اون بشر غروش کوندرلمك صورتیله ٢١ آیده تسویه ایدیلەجکدر .

ممالك عثمانیەنك هرطرفی ایچون سنەلك آبونه بدلی ٥٤ غروشدر

ایلك نومرودن اعتباراً اوچ سنەلك آبونه بدلی پشیناً ویرلمك شرطیله ١٥٠ غروشدر .
ممالك اجنبیه وکریددن ماعدا ایالات ممتازه ایچون ٤٠ فرانقدر .

اخطار . — رسملی کتابك ١، ٣، ٤، ٥، ١٥، ١٦، ٢١ نومرولی نسخەلرینی دیکر هرهانکی نومرولر ایله مبادله ایتمك ایستیەنلرك لطفاً ادارەمزه مراجعت ایتملری متمنادر .

Digitized by Google

شرقك اك بیوك البسه مغازه‌سی

تیرینغ غلطه

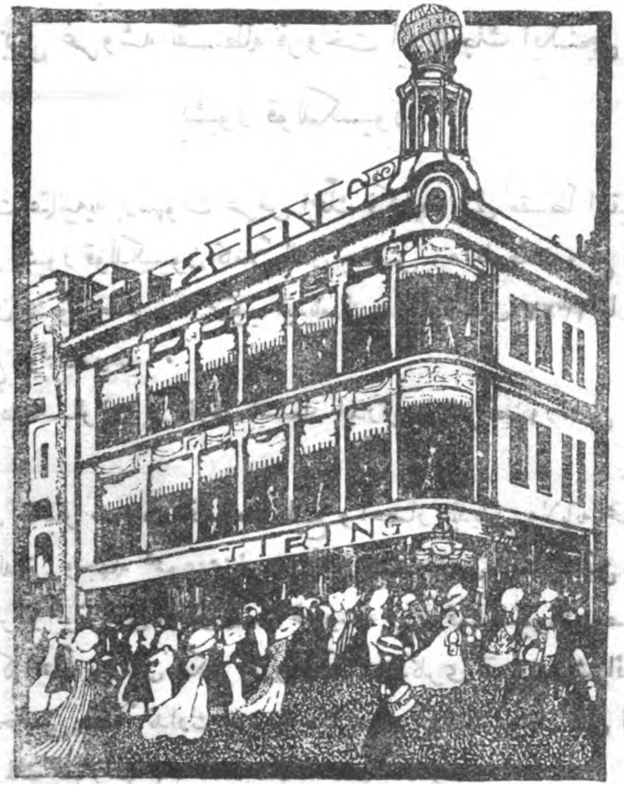

غلطه‌ده تیرینغ مغازه‌سی غایت شیق و صوك مودا ملبوسات جلب ایتمش اولدیغنی محترم مشتریلرینه عرض ایتمكله شرفیاب اولیور. اشبو ملبوسات اوروپانك اك معتبر فابریقه‌لرینك اك صوك ابداعاتندك امین وموشكاف برنظر انتخاب ایله سچیلوب آیرلمشدر .

مغازه‌یی بركره زیارت ایده‌رك تشهیر ایدیلان امتعهٔ نفیسه‌یه بردفعه‌جق عطف نظر ومعاینه ایده‌جك مشترین كرامك تیرینغ تجارتخانه‌سنده مالرك عین زمانده هم جنس هم ظرافت وهمده اهونیت كبی اوچ خاصهٔ مهمه‌یی جامع اولدیغنی درحال تقدیر بیوره‌جقلری شبهه‌سزدر .

صوك رسملی قاتالوغمزی طلب ایدیكز

Digitized by Google

نومرو : ٤٤ — ایلول ١٣٢٨ — جلد : ٨

مؤسس ومدیری:
عبیدالله اسعد

سرمحرری :
م. رؤف

Directeur-Propriétaire:
UBEIDOULLAH ESSAD

Bureau & Imprimerie:
Rue de la S.-Porte N. 31
Constantinople

Prix : 5 Piastres

مطبعه و اداره‌خانه : باب عالی جاده‌سنده ٣١ نومرولی دائرهٔ مخصوصه‌در.

امور اداره ایچون مدیره، امور تحریریه ایچون سرمحرره مراجعت اولنور

درج ایدلمیان اوراق اعاده اولنماز

رسملی کتاب

RESSIMLI-KITAB

هر آی نشر اولنور ادبی، سیاسی، فنی، فلسفی، اجتماعی مجموعهٔ مصوره‌در

رسملی کتاب مطبعه‌سی

قره‌طاغ حدودی عموم قوماندانلغنه تعیین بیوریلان محمود حیرت پاشا حضرتلری

Mahmoud Haïret Pacha, Commandant de l'armée de „Scutari".

Digitized by Google

دولت علیه — بالقان محاربه‌سی [*]

دیباجهٔ مفاخر علویتی شانلرله ، شرفلرله پرزیب وفر اولان عثمانایلق ، بوکون اوتوز کسور سنه اول کندی ایچندن چیقان بالقان چته‌جیلریله چارپشمق مجبوریت خنده‌فزاسنده بولونیور .

اوت ! خنده فزادییورم، چونکه عثمانایلر هیچ بر وقت وزمانده قارشیلرنده جداً دشمن دینیله‌جك بر قوه مهیبه کورمدکجه سیف جلادتلرینی نیام نائمندن چیقارمامشلر ، بونلر کبی توره‌دیلر قیمیلدادقجه شماریق صوراتلرینه بر ر سیله‌جك اورمغله اکتفا ایتمشلر ایدی .
فقط زمانك الجاآت سیاسیه‌سی‌میدر ؟ یوقسه برأنین کیندار کبی بعضاً ایچین ایچین ، بعضاًده علناً اورته‌یه آتیلان هلال ـ صلیب مصادمه‌سی مقتضیاتی‌میدر نه‌در ؟ شمالدن ، غربدن چهرهٔ عبوست پیمالری بر رستهٔ صاح وسلمله اورتوان خنچره‌لردن بوغوق ، بوغوق چیقان صدای تشویق بوتون بو الجاآت ومقتضیاتی تولید ایده‌ایده نهایت باشمزه [بالقان حربی] دینیلان بوداهیه‌یی چیقاردی . . .

متین ومتوکل عثمانایلر هیچ بر وقت وزمانده هلالی، صلیبی خاطرینه کتیرمکسزین، یالکز، اوت یالکز هلالك زوال ناپذیر اولان شان وشرفنی محافظه قیدیله صمصام خون آشام قهارانه‌لرینی غلاف بی‌ژنك و ریادن صییر دیلر و دیدیلرکه :

« ایشته دشمن ، ایشته سینه‌مز ! درت بالقان توره‌دیسنك آمال محترصانه‌سنه زبون اوله‌رق بلاناموس یاشامقدن‌ایسه عثمانلی نام علویسنك مضاف الیهی اولان ناموس ملی‌یی محافظه قیدیله اولمك بزه افضلدر . . . یا استقلال ملی، یااولوم!» آه، بوبالقان سفیللری؛ هیچ دوشونه‌مدیلر ، ادراك ایده‌مدیلرکه ، درت چاقالك اولوماسی ، أنین ولوله داری صحاری وجبالی ایکیم ، ایکیم ایکله‌تن بر شیر وقوری هیچ برزمان تیتره‌ته‌مز . . . او ، اویور ، یاخود اویور کبی کورونور . ثعالبه یاقلاشدقجه او ، کوزلرینی قاپار ، خرخره‌لری آرتدقجه او ، تزیید سکونت ایدر . فقط تام پنچه‌لری حذالرینه قدر صوقولدقلری زمان براوفق حرکتله درت پنچه‌سیله دردینی بردن أزدر !

---

[*] باش‌مقاله‌مز ١٦ تشرین‌اول تاریخنده یازیله‌رق متعاقباً طبع ایدلمش اولدیغندن آتیاً جریان ایده‌جك وقایعی بالطبع کله‌جك نسخه‌مز احترا ایده‌جکدر . « رسملی کتاب »

Digitized by Google

محمود حیرت پاشا حضرتلرینك سركه‌جیدن حركتی
فوطو: فرید
Le départ de M. Haïret Pacha, Commandant de l'armée de „Scutari".

ایشته شو مقدمه‌جکدنده آکلاشیلیورکه؛ بالقان حربی صحرانورد بر شیر نائمه درت چاقالك عارسزجه، شیارقجه هجومندن باشقه بر شی دکلدر ... بیلمم دقت اولنیورمی؟ محارب حکومتلر سفربرلکلرینی اکمال ایله حدود مصادماتنه باشلادقلرندن، اعلان حرب ایلدکلرندن بو آنه قدر کچن مدت ظرفنده اونلری همان تارمار ایده‌مدیکمز بعض اذهانی غیجقلامقده اولدیغی اکلاشیلیور. حالبوکه بوغیجیق قیصه دوشونمکدن، قیصه کورمکدن باشقه هیچ برشیدن ایلری کلمز، اولا؛ شوراسی ایجه افکاره یرلشدیرلملی درکه درت دولتله محاربه وتأمین ظفر ایتمك ایسته‌ین بر حکومت نه‌قدر قوی، نه‌قدر ذی شوکت اولورسه اولسون دردینه بردن تجاوزی حرکت ایده‌مز وایتمه‌ملی در. چونکه، وضعیت تجاوزیه‌ده تلفات نسبتاً دها زیاده اوله‌جغی کبی وسائط نقلیه‌ده پك مکمل اولملق لازمدر. تابغداددن، ارضرومدن طاشلیجه‌یه عسکر سوق وتحشیدینه مجبور اولان بردولتك وسائط نقلیه‌سی یالکز برشمندوفر خطندن عبارت اولورسه اودولت ایچین تجاوزی حرکات اتخاذ دوغرو یورومك دیمکدر ...

اردوی عثمانی‌یی اداره ایدن، حرکاتی

Digitized by Google

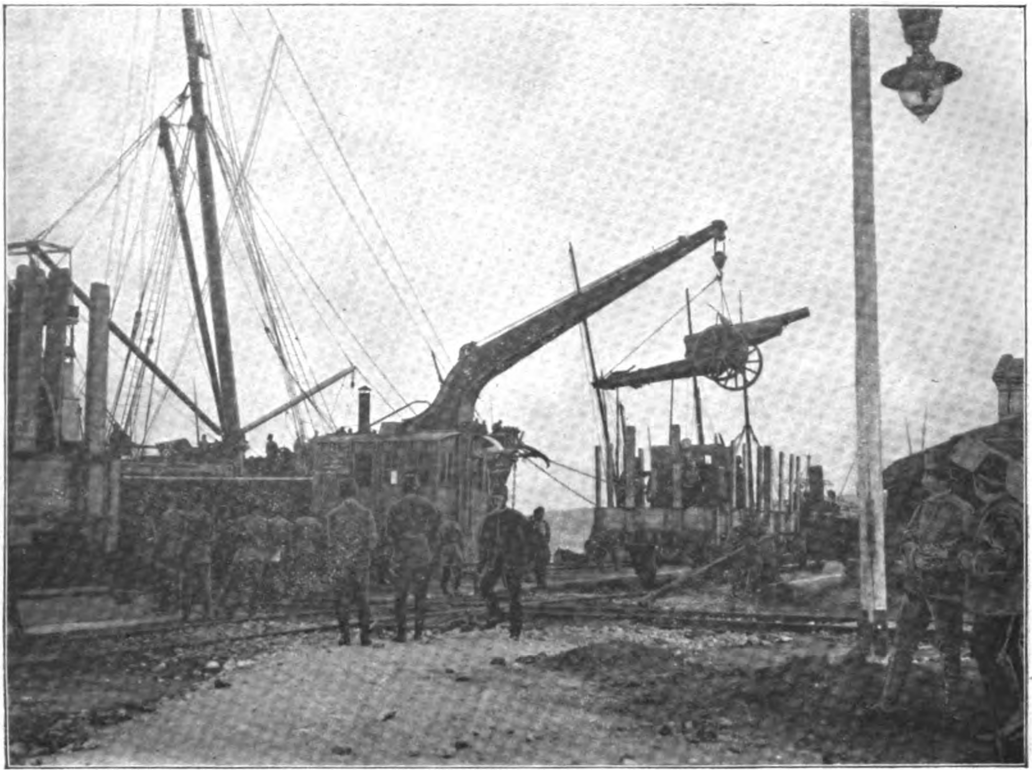

سفربرلك مناظرندن - برطوپك واپوردن وينچ واسطه‌سيله استانبول رختمنه چيقارلمسی   فوطو: فريد

Le transport d'un canon.

تنظيم ايدن مقتدر آلمر، مقتدر دماغلر ألبته بودقيقه مهمه‌يی هيچ‌ده مسالك عسكريه ايله مناسبتی اولميانلردن يك أيی دوشونه‌بيليرلر. اونك ايچين بز هر كون، هر دقيقه ظفر خبرلرينه انتظار ايدوبده آلمانيجه يأس و فتوره دوشمكدن ايسه كمال صبر و سكون ايله محترم قوماندانلرمزك نتيجهٔ حركتنه، اردوی عثمانی اركان حربيه‌سنك پلانلرينك ثمردار اولمسنه انتظار ايلمه‌لی و:

الحرب خدعةً

حكمت مجربه‌سنی هيچ بر وقت خاطردن چيقارماملی‌يز. آتالريمزدن قالمه غايت كوزل بر مثل ضرب اولور: «عثمانلی، آرابه ايله آولانير» بونی‌ده اونوتماملی‌يز. هر هانكی بر مصلحت اولورسه اولسون اوندن منتظر اولان فوائد بهمه حال نتيجه‌ده استحصال اولنور. يوقسه هيچ بر ايش اورته‌سنده تأمين فائده ايده‌مز...

محاربه‌يه عائد تاريخلر شويله‌جه بر كوزدن كچيريله‌جك اولورسه كورولوركه متأنيانه، دور أنديشانه پلانلر تعقيب ايدن ملتلر دائما قازانمشلر، تلاش و استعجال كوسترنلر ايسه مضمحل اولمشلردر...

عثمانليلرك الكبيوك فضيلتی سكون و توكل‌در.

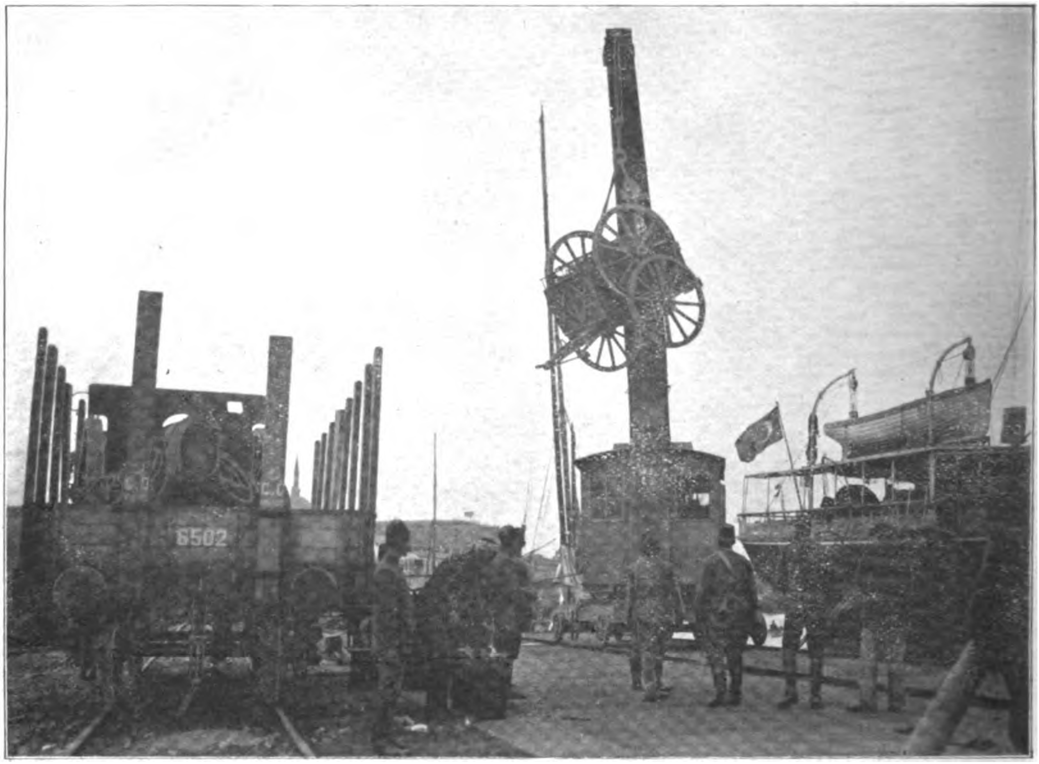

بر جبه‌خانه آرابه‌سنك وينچ واسطه‌سيله استانبول رختمنه چيقارلمسی — فوطو: فريد

Débarquement d'artillérie au quai de Stamboul.

بو حربده‌ده بونی تماميله و بوتون عنعنه‌سيله كوستره‌بيليرسه‌ك شانلی تاريخمزه شرفلی بر ياپراق دها علاوه ايتمش اولورز . . .

***

حرب حاضرك تاريخچه‌سی

قره‌طاغك اعلان حربندن اون، اون بش كون مقدم؛ كاه بالقانلرده درت حكومتله حرب باشلايه‌جغی ، كاه اوروپا دول معظمه‌سنك توسطی، حكومت عثمانيه‌نك اصلاحات قراری ونهايت روم ايلی ولاياتی اداره‌سی ايچين اوروپالی وعثمانلی دلكه‌لر طرفندن ١٨٨٠ ده تنظيم ايدلمش ومسوده حالنده قالمش اولان نظامنامه‌نك قبول وتطبيقی ايله بالقانلرده حربك اوكی النه‌جغی روايتلری اورته‌ده دونيور واحوالده بر فوق العاده‌لك حس اولنيوردی . آرتيق بر كون كلدی كه بو محترص دشمنلرك آمال خودكامانه‌لری أييدن أيی‌يه اكلاشيلدی ؛ اونلر ، حدودلری تجاوز ايدييورلردی. بالقان اشقياسنك تحشيداتنه قارشی بزده سرحدلريمزی تحكيم ايتدك. اونلر، بزمله حرب ايتمك ايسته‌يورلردی ، بزده قلب پاكمزدن قوپان ، لسان حماستمزدن چيقان « حرب ! » آوازه‌سيله عثمانلی ملت معظمه‌سنك هيچ بر زمان حربدن قورقامش ، وطنی ، ناموس و شرفنی محافظه ايتمك ، قورتارمق

Digitized by Google

خصوصنده قانی دوکمکدن، جانی فدا ایتمکدن چکینمه‌مش اولدیغنی ـ بالمقابله اظهار ایتدیکمز (حرب) آرزوسیله ـ کوستردك . . کرچه بز سکون وسکوتی، حلم وسامی اخلال ایتمکدن دائما توقی ایتمش، محاربه‌نك انسان قانی دوکمکدن باشقه برشی اولمامه‌سنه نظراً اوکا هر وقت مانع اولمق ایسته‌مش ایسه‌کده نه یاپالم که دشمنلرمزك حرکات متحکمانه و حرب خصوصنده‌کی آرزولرینه قارشی بزده سلاحه صاریلمغه، وطنمزی مدافعه، ناموسمزی وقایه ایتمکه مجبوریت حس ایتدك .

محترم برشاعریمز :

بز کرچه سکونی سودرز، آه ولاکن
حرب اسمنی دویدقمی سریع الهیجانز ..

دییور . أوت، بز عثمانلیلر، آلتی یوز کسور سنه‌لك تاریخمزله‌ده ثابت اولدیغی کبی، نه قدر صلح ومسالمت طرفداری ایسه‌ك ـ بزه تجاوز ایدلدیمی ـ او قدرده حربی سودرز ! وهیچ بر دشمنك تجاوزینه صبر وسکون ایله مقابله ایده‌مه‌یز، ایتمه‌مکدده معذورز . . . اونلر، یکی برقوصوه معرکه‌سی ایسته‌یورلر: الله کریم! هیچ برمحاربه‌دن خائب وخاسر عودت ایتمه‌یز. عثمانلیلرك بوندنده مظفراً دونه‌جکلری بی اشتباهدر .

. . . .

وضعیت حاضره‌لریله یاشامانك، کرك سیاسةً وکرك اقتصاداً اولسون تأمین حیات ایتمه‌نك غیر قابل اولدیغنی اکلایان بو بالقان حکومات متفقه‌سی بر چوق زماندن بری بزمله چارپیشمق و بزدن بر آلمق خیالیله چالیشیورلردی .. برفرصت ظهورنده درحال بزه اعلان حرب ایتمك جرأتنی کوسترمك ایچین پك چوق اوغراشیورلردی ..

«روم‌ایلی اصلاحاتی»نی اوکه سوره‌رك بزه اعلان حرب ایتمه‌لرینك یکانه سببی‌ده بودر؛ یعنی اکمك غوغاسی ! أوت، بو بر بهانه ایدی. چونکه؛ اعلان مشروطیتدن صوکرا قانون اساسیدن بالطبع روم‌ایلی‌ده استفاده ایده‌جك، دیکر عثمانلیلر کبی اونلرکده رفاه وسعادتنه چالیشیله‌جق، لازم کلن اصلاحات یاپیله‌جق ایدی . نه‌چاره‌که بوقطعه‌ده مع التأسف متصور ومقرر اصلاحات بر درلو وجوده کله‌میور، تطبیق ایدیله‌میوردی.

بوتون بومشکلاتی احداث ایدنلر، شبهه‌سز ینه او بالقان حکومت طاسلاقلری؛ اونلرك تربیه ایتدکلری چته‌لر، اونلرك القا ایتدکلری فسادلر، انتریقه‌لر، جنایتلر، بومبالردر ... مقصدلری بزده اصلاحات اجرا ایدلمسی دکل، بونی وسیله اتخاذ ایدرك بزمله چارپیشمق وغالب کلمك امیدی‌در !

آنلرکه ویرر لاف ایله دنیایه نظامات
بیك درلو تسیب بولنور خانه‌لرنده !

قوانینجه اصل محتاج اصلاح کندیلری ایکن بزه اصلاحات تکلیف ایتمه‌لری قدر غریب برشی تصور ایده‌مم ! دیدیکم کبی بو، بروسیله ایدی .. بو فرصتدن استفاده‌یه تشبث ایدن بالقان حکومتلری قره‌طاغی بزه اعلان حرب ایتدیرتدیلر . قره طاغك، بونلره اوك آیاق اولمسنك سببی؛ بومحاربه‌دن متولد مسئولیتی ترکیایه تحمیل ایتدیرمك ایدی. ایضاح ایده‌یم:

Digitized by Google

فوطو: فريد

سركه‌جيدن حدوده طوپ سوقياتى مناظرندن

Expédition de canons à „Sirkédji".

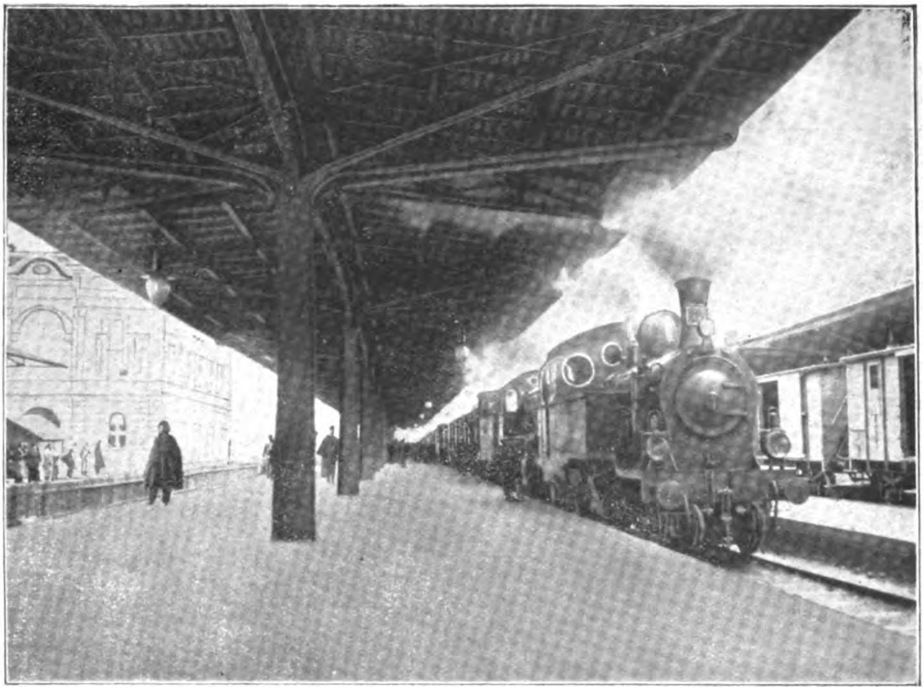

فوطوغرافی

برعسکری ترنك حیدر پاشا استاسیوننه مواصلتی
L'arrivée d'un train militaire à „Haïdar-Pacha“.

اوروپا دول معظمه‌سنك حرب علیهنده اتخاذ ایتدكلری مقرراته كوره ، بالقانلرده نائرهٔ حربك اشتعال ایتمه‌سنه سبب اوله‌جق اولان حكومته ، اوروپایه اعلان حرب ایتمش نظریله باقیله‌جق وبو جهتدن دولایی‌ده لازم كلن جزا ویریله‌جكدی ..

بالقان دول متفقه‌سی بو حقیقتی ألبه‌تی بیلدكلرندن ، مدنی حكومتلر آراسنده هیچ بر موقعی حائز اولمیان قره‌طاغی اعلان حربه مأمور ایتدیلر .. اوروپایه قارشی مسئولیتك نه‌دیمك اولدیغنی تقدیردن عاجز اولان قره‌طاغ كندیسنه تودیع ایدیلن وظیفه‌یی یاپدی .. بو صورتله ، اوروپا صلح ومسالمت عمومیه‌سی تحت تهلكه‌یه كیرمش اولدی ..

باب عالی ، بالقانلرده طوتوشه‌جق اولان كانون حربك اوروپا صلح ومسالمتی نه‌درجه‌یه قدر دومانه بوغاجغنی بیلدیكندن و بونك وقوعنی‌ده هیچ آرزو ایتمه‌دیكندن حربه مانع اولمق ایچون چوق چالیشدی .

اوروپانك بو بابده‌كی وصایای خیرخواهانه‌سنی — صرف مسالمت عمومیه‌یی اخلال ایتمه‌مك ایچون — معالممنونیه قبول ایتدی. باب عالینك اختیار ایتدیكی بو نجه فداكارلقلره قارشی بالقان شقیلری ینه محاربه‌دن چكینمه‌دیلر . بونلرده اوك آیاق اولان قره‌طاغ حكومتی استانبول سفیرینه آتیده‌كی ۸ تشرین‌اول سنه ۱۹۱۲ تاریخلی اعلان حرب نوطه‌سنی دولت عثمانیه خارجیه ناظرینه تودیع ایتدیرتدی :

Digitized by Google

فوطو: فريد

برعسکری ترنك حيدر پاشايه مواصلتی

L'arrivée d'un train militaire à „Haïdar-Pacha".

Digitized by Google

« قره‌طاغ حکومت قرالیه‌سنك حکومت عثمانیه ایله ظهورایدن برچوق سوءتفهملری واختلافاتی برصورت دستانه‌ده حل ایتمك ایچین صرف ایتدیکی مساعینك نتیجه‌سز قالماسندن دولایی متأسفم .

متبوع منخمم حشمتلو قرال برنجی نیقولا حضرتلرندن آلدیغم مساعده اوزرینه ذات فخیمانه‌لرینه عرض ایلرم‌که بوکوندن اعتباراً قره‌طاغ حکومتی سلطنت عثمانیه ایله اولان بوتون مناسباتنی قطع ایله کرك تصرفلردن بری طانمامش اولان کندی حقوقنی، کرك سلطنت عثمانیه داخلنده بولنان قرداشلرینك حقوقنی استحصال وظیفه‌سنی قره‌طاغلیلرك سلاحلرینه ترك ایتمشدر . استانبولدن مفارقت ایدییورم . حکومت قرالیه قره‌طاغده بولونان عثمانلی مأمورلرینه پساپورطلرینی ویره‌جکدر . امضا : پلامناچ »

بو اعلان حرب نوطه‌سی اوزرینه حکومت عثمانیه قطعات عسکریه قوماندانلرینه کیفیتی بیلدیرمش وحرکت امرینی ویرمشدر .

مسئله‌نك، آلدیغی شکل ورنکه نظراً، پك ده أیی اولمدیغی اکلایان آوستریا ـ مجارستان، انکلتره، فرانسه، روسیه وآلمانیا دولتلری مشترك برنوطه ایله سفیرلری واسطه‌سیله باب عالی‌یه صلح وصلاحك محافظه‌سی برلین عهدنامه‌سنده‌کی مادهٔ اصلاحیه‌نك روم‌ایلی‌ده درحال تطبیق صورتیله ممکن ومیسر اوله‌جغنی بالبیان کویا دوستانه برتوسطده دها بولنمشلردر ..

۱۰ تشرین اول سنه ۱۹۱۲ تاریخنده آوستریا سفارتی باش ترجمانك بش دولت سفراسی نامنه سفرانك الك قدملیسی اولان (مارکی پاللاویچنی) طرفندن ویردیکی نوطه شودر :

« زیرده واضع‌الامضا اولان آوستریا ومجارستان، انکلتره، فرانسه، روسیه وآلمانیا سفیرلری باب‌عالی طرفندن اصلاحات اجراسی حقنده علناً اظهار ایدیلن أمل ونیتی دول خمسه‌نك سند اتخاذ ایتدکلری وآوروپای عثمانی‌نك لزوم کوستردیکی اصلاحاتی وبونك اهالینك خیر ونفعی یولنده ساحهٔ فعله ایصالی تأمیناً اتخاذی ایجاب ایدن تدابیری برلین معاهده‌نامه‌سنك ۲۳ نجی ماده‌سنك و ۱۸۸۰ قانوننك روحنه توفیقاً باب‌عالی ایله همان مذاکره ایده‌جکلرینی باب عالی‌یه اخباره حکومت متبوعه‌لری طرفندن مأمور ایدلمشلردر .

آزادهٔ بیاندرکه اصلاحات مذکوره حکومت عثمانیه‌نك تمامیت ملکیه‌سنه خلل کتیرمیه‌جکدر .

پاللاویچنی، ژه‌رارد لاوتر، پومپار، کیرس، وانکنهایم »

باب عالی، جوابی نوطه‌سنده حقیقةً بویوك کار کوسترمشدر ... دولت علیه‌نك حیثیت وشرفنی برقات دها آرتیران بو جوابی نوطه‌نك نشریله افکار عمومیه‌ده حاصل اولان سوء تفهم زائل اولمش وباب عالینك حسن ادارهٔ سیاستندن طولایی خلق غایت ممنون قالمشدر . باب عالی‌نك جوابی نوطه‌سنی بروجه زیر درج ایدییورم :

حکومت متبوعه‌لری طرفندن مأموراً آوستریا ومجارستان، انکلتره، فرانسه، روسیه وآلمانیا سفیرلری حضراتی طرفندن ماه‌جارینك اونجی کونی باب‌عالی‌یه وقوع بولان تبلیغاته جواباً زیرده واضع‌الامضا ذات حضرت پادشاهینك امور خارجیه ناظری، سفیرلر حضراتنك‌ده بالذات مشاهده ایتدکلری وجهله، حکومت سنیه‌نك ذاتاً آوروپای عثمانی ولایتلرینك لزوم کوستردیکی اصلاحاتی قبول وادخالی لزومنی تسلیم ایلمش اولدیغنی کندیلرینه تخطر ایتدیرمکله کسب فخر ایلر .

حکومت عثمانیه بو اصلاحاتی هردرلو مداخلات اجنبیه خارجنده اجرایه عزم ایتدیکی و اصلاحاتك بوشرائط دائره‌سنده اجراسی ممالك عثمانیه‌نك بوجزئنك سکنه‌سنی تشکیل ایدن عناصر غیرمتجانسه آراسنده قانون اساسیٔ عثمانینك روح حریتپرورانه‌سی داخلنده آهنك وامتزاجی تأمین ایدرك مملکتك سعادتنه وانکشاف اقتصادیسنه خادم اولقدن خالی قالمیه‌جغنی تخمین ایلدیکی جهتله اصلاحات مذکوره‌یی کمال قناعت ایله نظر اعتباره آلمشدر .

Digitized by Google

فرطو: فريد

حيدر پاشايه مواصلت ايدن آناطولى رديفلرينك استاسيوندن چيقيشلرى

Les réservistes d'Anatolie arrivés à „Haïdar-Pacha".

Digitized by Google

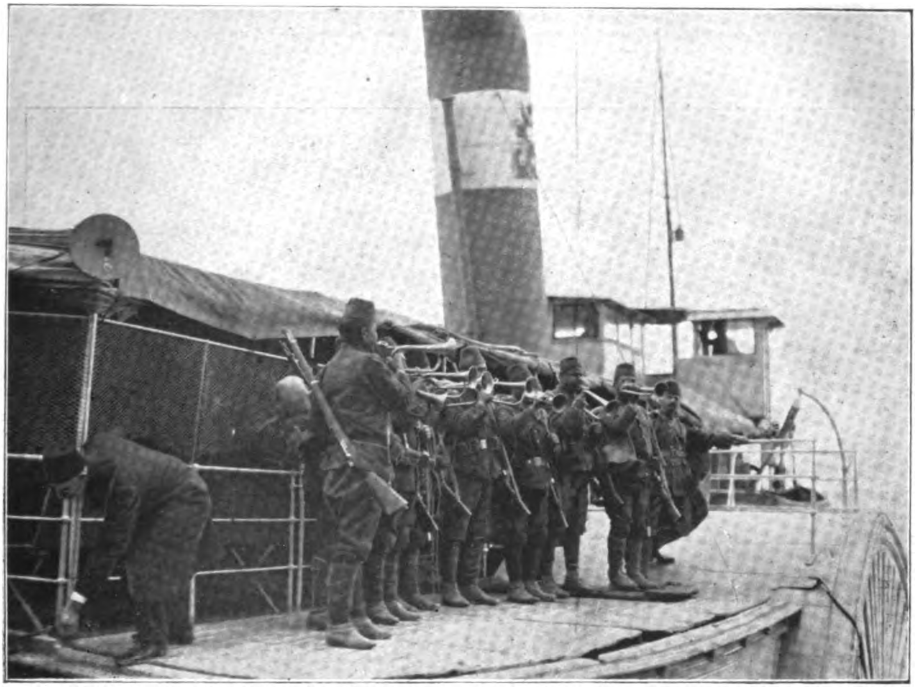

حيدر پاشادن اياستفانوسه سوقيات عسكريه مناظرندن — فوطو: فريد

Expédition militaire de „Haïdar-Pacha“ à „San-Stéfano“

شوراسى شايان‌قيد واشارتدركه ولايات‌مذكوره‌نك احوال داخليه‌سنى اصلاح يولنده شمدى‌يه قدر وقوع بولان تشبثات مختلفه منتظر اولان ثمراتك كافه‌سنى اعطا ايتمه‌مشسه بوتأخرك الك باشلى سببلرندن برى شبهه يوق‌كه مقصدلرى نه‌دن عبارت اولديغى آشكار بولنان تحريك وافساد منبعلرندن تولد ايدن سوء قصدلرك وجنايتلرك باعث اولديغى حال تشوش واغتشاشدر .

بويله اولمغله برابر حكومت سنيه احوال مبرمه الجاسيله دول معظمه‌نك اجراسنه لزوم حس ايتدكلرى تبليغاتده‌كى نيت دوستانه‌يى تقديرده كرى قالمامشدر . نتيجه‌سنده عالم مدنيت ايچون هردرلو وسائط ائتلافجويانه ايله اوكى آلنمق اقتضا ايدن برطاقم مصائب عظيمه‌يى بهمه‌حال توليد ايده‌جك برمصادمه تهلكه‌سنه مانع اولمق اوزره دول معظمه طرفندن صرف‌ايديلن مساعى‌يه حكومت سنيه ازجان ودل اشتراك ايدر .

بونقطه‌ده حكومت عثمانيه دول معظمه‌نك چارهٔ حلنى تحرى ايتدكلرى مسئلهٔ مدهشه قارشيسنده كنديلرينك وظيفهٔ انسانيتپرورانه‌لرينى تسهيل ايده‌جك صورتده دها اول داورانمش اولديغى ظننده‌در .

فى‌الحقيقه، حكومت‌سنيه براين معاهده نامه‌سنك برچوق موادينك كرك متن معاهده نامه‌يه ، كرك روحنه مغاير برصورتده تطبيق وبوصورتله منافع عثمانيه برچوق خصوصاتده اخلال ايدلمش اولديغنى قاله آلمق ومذكور معاهده‌نك ٢٣ نجى ماده‌سنك ديكر ماده‌لردن‌زياده نه‌درجه‌يه‌قدر الحالة‌هذه برقيدتى قالديغنى تدقيق ايتمك‌ايستمه‌يه‌رك ١٨٨٠ لايحهٔ‌قانونيه‌سنى هيئت مجموعهٔ تاريخيه‌سيله ايلك دورهٔ اجتماعيه‌ده قانون اساسئ حكومت موجبنجه مجلس مبعوثانه وتصديق‌حضرت‌شهرياري‌يه عرض‌ايتمكه كنديلكندن قرار ويرمشدر .

بوقانون قبول واعلان ايديلير ايدلمز مأمورين دولت عليه‌نك موشكافانه برصورتده تطبيقنه بذل اهتمام ايده‌جكلرينه دول معظمه مطمئن اولابيليرلر .

آز چوق بو اصول دائره‌سنده ياپيلان وديكر

فوطو: فريد

حيدر پاشادن اياستفانوسه سوقيات عسكريه مانلرندن - برردیف طابورينك واپوره كيريشى

Transport militaire en bateau entre „Haïdar-Pacha“ et „San-Stéfano“.

صرب قرالی و ولی عهدی سرایدن مفارقت ایدرکن
Le Roi Pierre et le Prince héritier de Serbie, sortant de leur palais.

برطرز اداره‌یه خاص اولان اسکی اهمال وتعللاتدن حکومت مشروطهٔ حاضرهٔ عثمانیه‌نك صورت قطعیه‌ده اصلاحاته قرارویرمش اولادیغنی وماضینك خطالرینی برطرف ایتمکه غیرقادر بولندیغنی حکمنی چیقارمق وبوبابده اظهار ایدیلن بعض شبهه‌لری وسیله عد ایده‌رك گرك مملکتك ، گرك اهالینك منافعیله غیر قابل تألیف باشقه تدبیرلر آرامق جداً پك حقسز اولور . »

قره‌طاغ حکومتنك اعلان حربندن صوکرا آرادن آلتی ، یدی کون قدر اوزون برمدت گچدیکی حالده ، بو حربك مشوق ومسبب یگانه‌سی اولان بلغارستانك مترددانه حرکتی ، حدود عثمانی‌یی تجاوزه عدم جرأتی گرك آوروپاده ، گرك ترکیاده موجب قیل وقال اولیور ، هرکس بونك سببنی آراشدیریور ایدی .

بلغارستان بوحربه‌قدرسوقیات‌عسکریه‌نك ، حدود تحشداتنك قاچ کون ظرفنده اکمال ایدیله‌بیله‌جکنی طبیعی بیله‌مزدی . چونکه بو ، دها هنوز برنجی تجربه‌سی ایدی ! ارکان حربیه‌سنك پلانلری ، تخمینلری پك یا کلش چیقدی ، دولت عثمانیه‌نك آز برمدت ظرفنده حدودلره کافی مقدارده عسکر سوقی اونلری جداً شاشیرتدی . ترکیاده‌کی سفربرلکك ـ ارکان‌حربیه‌سنك تصور ایده‌مدیکی برصورتده ـ سریع ومنتظم‌اولمسی بلغارستانك اعلان‌حربده کوسترمش اولدیغی تأنی و ترددك یگانه سببی عد اولنه گرکدر . ایتالیا ایله اولان حربك پذیرای ختام اولمسی و دونمامزك سربست قالمسی‌ده بلغارستانك تشبثاتنه بر حائل دیگر

Digitized by Google

قره طاغ قرالی سرایدن آیریلیرکن
Le Roi de Monténegro, sortant du palais.

تشکیل ایتمشدر . . عثمانلی ـ ایتالیا مذاکرات صلحیه‌سنك ختامه ایرمسیله بلغارستانك قره دکز سواحلی تحت تهدیدده بولنیوردی . بو تهلکه‌یه قارشی قوۀ عسکریه‌سنك مهم بر قسمنی قره دکز سواحلنه سوقی ، ادرنه حدودنده‌کی متحشد اردوسنك قوتنی تنقیص ایده‌جکدی .

بلغارستان ، بو تخمیننده‌ده یا کلدیغنی اکلانجه بزه اعلان حربده تردد وتأنی کوسترمکه مجبور اولدی . وآنجق آرادن یدی کون مروردن صوکرا بلغار حکومتی صوفیه مصلحتکذارمزه آتی‌ده مندرج نوطه‌یی ویره‌بیلمشدر . مذکور نوطه‌نك محتویاتی ـ قرائتدن اکلاشیله‌جغی کبی ـ باب‌عالی طرفندن قبولی غیرجائز بر طاقم مالایعنی مطالب ایله مالی ایدی . . .

بلغارستان حکومتنك متفقلری نامنه صوفیه عثمانلی مصلحتکذارینه تودیع ایتدیکی نوطه‌نك متنی :

« زیرده واضع‌الامضا بلغارستان حکومتی رئیس وکلاسی و خارجیه ناظری ، ترکیا مصلحتکذارندن آتیده‌کی نوطه ایله مواد ملفوفه‌سنی حکومت سنیه‌یه ابلاغ ایلمسنی رجا ایله کسب شرف ایلر :

دول معظمه‌نك آوروپای عثمانیده وجوده کتیریله‌جك اصلاحاتی بالذات أللرینه آله‌جقلرینه‌دائر دول مشارالیهم نامنه آوستریا و روسیه حکومتلری طرفندن بالقان حکوماتی نزدنده وقوعبولان تشبثه رغماً بلغارستان ، یونانستان ، صربستان حکومتلری سلطنت‌عثمانیه داخلنده بولنان خرستیانلرك سفالتدن قورتارلسی و آوروپای عثمانی‌ده سکون وآسایشك تمامیٔ تأمینی و شیمدی‌یه قدر باب عالی طرفندن

Digitized by Google

اکثریا بلاسبب برطاقم معاملات ناروا وکیفیه‌یه هدف اولان بالقان حکوماتی ایله سلطنت مشارالیها آراسنده متین ودائمی برصلح و مسالمت تأسیسی ایچین یگانه چاره‌نك ، اساسلی برطاقم اصلاحاتك جداً و تماماً تطبیقندن عبارت اوله‌جغنی حکومت مشارالیهایه بیانك دها مناسب اوله‌جغی مطالعه‌سنده بولنمشلردر.

بلغارستان ، یونانستان ، صربستان حکومتلری حادثات اخیره‌دن دولایی بو تبلیغاته قره طاغك‌ده اشتراك ایده‌مه‌مش اولمه‌سندن دولایی متأسف بولندقلری حالده باب عالی‌یی دول معظمه وحکومات حکومات مذکوره امید ایدرلرکه ترکیه اشبو نوطه واوکا ملفوف ایضاحنامه‌ده ذکرایدیلن موادی قبول وآلتی آی ظرفنده تماماً موقع تطبیقه وضع ایده‌جك و دلیل موافقت اولق اوزره سفیرلرك امرینی کیری‌یه آله‌جقدر .

امضا : کشوف

مذکور نوطه‌یه ملفوف ایضاحنامه مواد آتیه‌یی احتوا ایتمکده‌در :

١ - سلطنت عثمانیه داخلنده بولنان اقوامك مختاریت ملیه‌لرینك اشبو حقك تولید ایده‌جکی نتائج ایله برلکده طانیمسی .

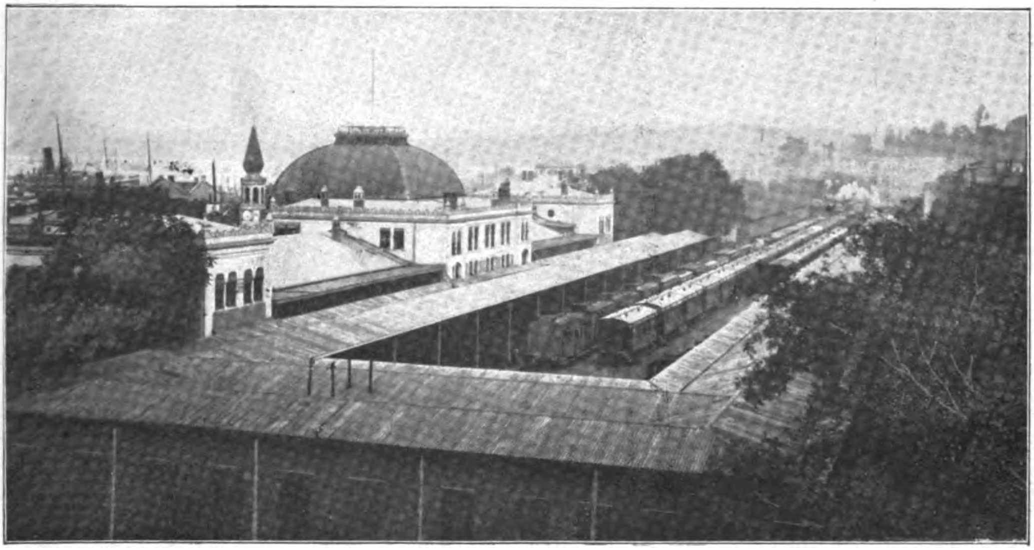

سرکه‌جی استاسیونده عسکر نقل ایدن ترنلرك منظره‌سی

Vue des trains militaires à „Sirkédji".

فوطو : فرید

بالقانیه متحداً برلین معاهده‌نامه‌سنك یکرمی اوچنجی ماده‌سنده مسطور اولان واهالینك ملیت عرقیه‌لری ، ولایتلرك مختاریت اداریه‌لری ، والیلرك بلچیقالی واسویچره‌لی اولملری ، ولایتلرك برمجلس منتخبه مالك بولنمه‌لری ، ژاندارمه وسربستی تدریساتی ، مالیه تشکیلاتی اساسنه استناد ایدن برطاقم اصلاحاتی احضار و بونلری استانبولده بولنان دول معظمه سفرایی ایله حکومات بالقانیه ایلچیلرینك قونترولی آلتنده کمیت متساویه‌ده مسلمان وخرستیان اعضالردن مرکباً تشکل ایده‌جك برقومیسیون معرفتیله درحال تطبیقه توسل ایلمکه دعوت ایدرلر .

٢ - عثمانلی پارلامنتوسنده هرملتك کندی مقدار موجودیتیله متناسب مبعوثلره مالك اولمسی .

٣ - خرستیانلرله مسکون ولایتلر داخلنده خرستیانلرك هردرلو مأموریتلرده استخدامی .

٤ - خرستیان جماعتلرینه عائد مکاتبك هرصورتله حکومت مکاتبی ایله مساوی طوتلمسی .

٥ - باب عالی طرفندن بعدما ولایاتك ماهیت عرقیه‌لرینی تغییر ایچون هیچ برصورتله مهاجر اسکاننه تشبث ایدلیه‌جکنك تعهد ایدلمسی .

٦ - خرستیان افرادك خدمت عسکریه‌لرینی محلنده ایفا ایتمه‌لری و خرستیان عسکرلرینك قادرولرینك

Digitized by Google

خرستیانلردن تشکیلی . قادرولر تشکیل ایدیلنجه‌یه قدر خرستیانلردن عسکر آلنمامسی .

٧ ـ آوروپای عثمانی ولایاتنده ژاندارمه تشکیلاتنك اسویچره و بلچیقا ژاندارمه ضابطانی اداره‌سی آلتنده تنسیقی .

٨ ـ خرستیانلرله مسکون اولان ولایات ایچون کذلك اسویچره‌لی و باچیقالی والیلر تعیینی وصورت تعیینلرینك دول معظمه طرفندن تصدیقی و بونلرك معیتلرینه دوائر انتخابیه طرفندن انتخاب ایدیلمش مجالس عمومیه تعیینی .

الغا ایده‌جکندن صوك درجه قورقمغه باشلامشلر وبو احتمالك اوکنی آلمق ایچین بعض تشبثلرده بولنمشلردر . دولت عثمانیه بالقان حکومات متفقهٔ صغیره‌سی آره‌سنده بر حرب ظهوریله یونانستان دونماسنك بحر سفیدده‌کی آطه‌لریمزه تجاوز ایتمك احتمالی اوروپا دولتلرندن بعضلرینك بر برینه قارشی اولان مناسباتنی خللدار ایده‌بیله‌جکندن محاربه‌نك تحدید دائرهٔ

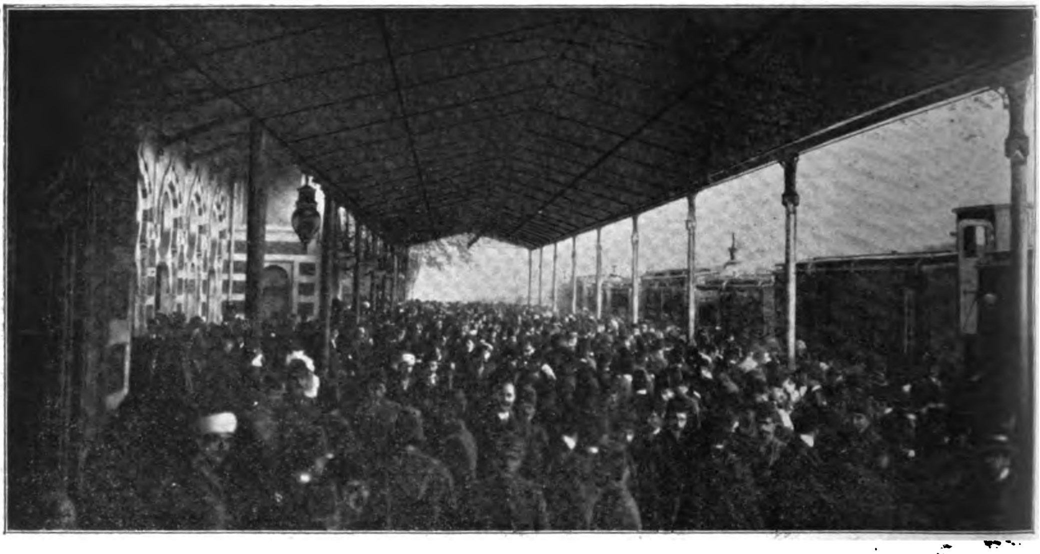

سرکه‌جیده اهالینك بر عسکری قطارینی تشییع ایتمسی

La foule assemblée à „Sirkédji" au départ d'un train militaire.

٩ ـ صدارته ملحق ومقدارجه مساوی خرستیان ومسلمان اعضادن مرکب بر مجلس عالی طرفندن اشبو اصلاحاتك تطبیقاتنه نظارت ایدلسی .

دول معظمه سفراسی ایله بالقان حکومتلری ایلچیلری بو مجلسك اجراآتی تطبیقه صلاحیتدار اوله‌جقلردر . »

بالاده مندرج نوطه محتویاتی اوروپا پایتختلرنده وبالجمله محافل سیاسیه‌ده فوق العاده سؤ تأثیر حاصل ایتمشدر . دیپلوماتلر ایشك بالقان محاربه‌سیله قالمایوب ، اوروپا صلحنی‌ده تهلکه‌یه

شمولی ضمننده دول معظمه خارجیه نظارتلرندن بالقان حکومتنه یکیدن تبلیغات اجرا ایدلمشدر . دول معظمه‌نك بو حرکتی بالقانلرده عمیق بر تأثیر حاصل ایتمشدر .

بلغارستان حکومتنك ـ متفقلری نامنه ـ مصلحتگذارمزه اعطا ایتدیکی نوطه‌یه جواباً باب عالی قطع مناسبات قرارینی ویرمشدر . بو خصوصده قابینه یکی بر مهارت سیاسیه کوسترمشدر . حکومت سنیه‌نك ٢ تشرین اول

Digitized by Google

وظیفهٔ وطنیه‌سنی ایفا ایچون ادرنه دارالحربنه شتاب ایدن مصاحبهٔ ادبیه محررمز رائف نجدت بك
قارده‌شمزك سرکه‌جی استاسیوننده بعض رفقاسی طرفندن تشییعی
Raïf Nedjdet Bey, notre collaborateur se rendant à la guerre.

سنه ۱۳۲۸ تاریخنده دول معظمه قابینه‌لرینه باتلغراف تبلیغ ایلدیککی قطع مناسبات قرارینی‌ده آتی‌یه نقل ایدییورم :

« بلغارستان وصربستان طرفندن آوروپای عثمانی ولایاتنه، سفربرلك امرینك کری آلنمسنه دائر بزه ویرلمش اولان نوطه‌دن دول معظمه البت خبردار اولمشلردر . اشبو نوطه‌نك بزم طرفمزدن برجوابه دکری اولمدیغی ایچون صوفیه وبلغرادده بولنان سفرامزك درحال هردرلو مناسبات سیاسیه‌یی قطع ایله استانبوله عودت ایلملری ایچون تبلیغات اجرا قلنمشدر . اویله ظن ایدرزکه محافظهٔ صلح ایچون صرف ایلدیکمز مساعی دول معظمه نزدنده مظهر تقدیر اوله‌جق وآوروپانك موجودیتندن تجاهل ایله دولتلرك توسطلرینی برطرفه براقه‌رق طوغریدن طوغری‌یه بزه‌توجه ایتمش اولان بالقان حکومتلرینك دول مشارالیهمه قارشی کوستردکلری حرمتسزلك آکلاشیله‌جقدر . »

بو تاریخدن اعتباراً دولت علیه، بالقان حکومتلریله قطع مناسبت ایتدیکندن مذکور حکومتلرجه برتعرض وقوعنده حرکات حربیه‌نك اجراسی بالعموم حدود قوماندانلقلرینه اشعار قلنمشدر .

حکومت عثمانیه‌نك قطع مناسبات وحرکات حربیه‌یه ابتدار امری اوزرینه ٦ تشرین اول سنه ۳۲۸ تاریخنده بلغارستان حکومتی، صرافوفی باب عالی‌یه آتی‌ده‌کی بیاناتی تبلیغه مأمور ایتمشدر

Digitized by Google

ذات حضرت پادشاهینك قرارگاه عمومی‌یی تشریفلرنده رسم تعظیمی ایفا ایتمك اوزره مختلف صنوف عسکریه‌نك حربیه نظارتی میداننده انتظاری

Avant l'arrivée de S. M. I. le Sultan au ministère de la guerre pour passer l'armée en revue.

Digitized by Google

ذات حضرت پادشاهینك رسم کچیدی تماشا بیورملری
S. M. I. le Sultan passant l'armée en revue.

« باب عالی ، بلغارستان ، صربستان و
یونانستان حکومتلری طرفندن ویریلن نوطه‌یه
جواب ویرمدیکی کبی ترکیا طرفندن حرب
مهمات عسکریه‌سنك ویونان واپورلرینك
توقیفندن دولایی پك وخیم اولان احوال ،
واحکام بین‌المله مغایر اوله‌رق بلغار قره‌غوللرینه
قارشی وقوع بولان تعرضلر ، مناسبات سیاسیه‌نك
قطع اولنمسی صورتیله دها زیاده تهدید آمیز
برشکل آلدیغندن بلغار حکومتی سلاحه مراجعت
ایتمکه مجبور اولدیغنی و بلغارستان ایله دولت
عثمانیه آره‌سنده قطع مناسباتك مسؤلیتنی
ترکیایه ترك ایتدیکنی تأسفله بیان ایلر . »

بوندن صوکرا آرتق بالقانلرده حرب
باشلامش دیمکدی . . .

*
* *

ایکی یاننامه

دیپلوماسی صوصمش ، آرتیق طوپ ،
تفنك سوز سویلمکه باشلامش اولدیغی برزمانده ،

عین کونده عسکره خطاباً ــ بری درسعادتده، دیکری صوفیه‌ده ــ ایکی بیاننامه نشر اولنمش ایدی.

سنه‌لردنبری عثمانلیلره بغیر حق (باربارلق) اسنادیله بزلری اوصورتله طانیمش اولان اوروپا، بوکون کندیلرینك انضمام معاونتیله وجوده کلن بلغارستانك اوداهی (:!) فردیناندی طرفندن دولایی تقبیح ایدیپورمی؟ بوقدر دلائل مادیه، براهین مقنعه قارشیسنده یوقسه اوروپا بزی حالا باربارلقله‌می اتهام ایده‌جك؟ فردیناند، بیاننامه‌سنده محاربهٔ حاضره‌نك «صلیب» ایله «هلال» آراسنده جریان ایده‌جکنی بیلدیریور!

حالبوکه حربیه ناظریمزك ــ تلقی ایتدیکی

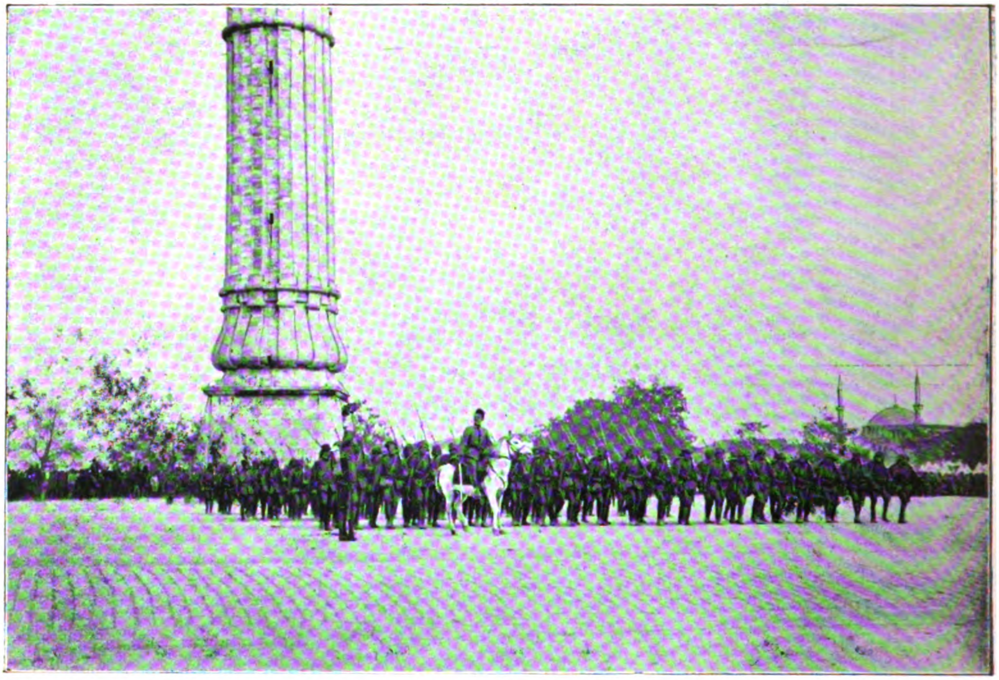

حربیه نظارتی میداننده رسم کچید
Une revue militaire devant le Minis'ère de la Guerre.

نشر ایدیلن بیاننامه ایله نام شوکت انسام حضرت پادشاهی‌یه اوله‌رق حربیه ناظری وباش قوماندان وکیلی ناظم پاشا حضرتلری طرفندن اردوی عثمانی‌یه تبلیغ قلنان بیاننامه آراسنده‌کی فرقی عجبا کورمیورمی؟ قرال (فردیناند) ی ویلغارستان حکومتنی، شو عصر مدنیتده دین محاربه‌سنه قیام ایتمه‌لرندن فرمان همایون اوزرینه ــ اردوی عثمانی‌یه خطاباً نشر ایتدیکی بیاننامه؛ بر أنموذج مدنیت، بر نمونهٔ علویت ایدی... بویوك، علوی سوزلری حاوی اولان مذکور بیاننامه، عثمانلیلر ایچین موجب افتخاردر..

بورایه نقل ایله کسب شرف ایلرم:

«عساکر بریه و بحریه باش قوماندانی بولنان

Digitized by Google

رسم كچيدده آلاى سنجاغى خليفه‌يى سلاملاركن

Souvenir de la revue exécutée au Ministère de la Guerre.

Digitized by Google

متبوع اعظم و افخم پادشاهمز افندمز حضرتلرندن
شرفتلق ایتدیکم امر و فرمان همایون منطوق عالیسی
وجهله سزه یعنی شجیع عثمانلی اردوسنه بو وجهله
توجیه خطاب ایدیورم :

ای ضابطان وافراد !

عصرلردنبری وطنمز ایچون بوقدر مهم
واقعه‌لرینه اهمیت ویرمه‌رك صلح ومسالمتك
محافظه‌سی امرنده‌کی مساعیمزی حکمسز
براقق ایچون بزه کستاخانه میدان اوقودیلر .
بتون ملت آنلرك بو وضع جرأتکارانه‌لرینی
کمال نفرت واستحقار ایله تلقی ایتمش وبونی

آرناود کوکللیلرك باب عالی جاده‌سی طریقیله حربیه نظارتنه عزیمتلری

Volontaires albanais se rendant au Ministère de la Guerre.

بر ساعت حلول ایتمه‌مشدر ! کندیلریله صلح
ومسالمت اوزره وحتی دوستانه یشامقدن بشقه
برشی ایسته‌مدیکمز قومشو حکومتلر هرکونه
قاعدهٔ عدالتی وکافهٔ حقوقی آیاق آلتنه آله‌رق
واوروپا دول معظمه‌سنك نصایح واخطارات
متجاسرلرك یوزلرینه چارپمق خصوصی سزه
تودیع ایلمشدر .

ای ضابطان وافراد ! بو حقارتك انتقامنی
آلمق و دولتمزك شرف و ناموسیله حقوق
مقدسه‌سنی مدافعه ایتمك وشانلی عثمانلی اخلافنك

Digitized by Google

آرناود کوکاللیلرك اداره‌خانه‌مز اوکندن مرورلری
Les volantaires albanais.

مزیاتنه خلل کلمدیکنی و آنلرك عنعنات قهرمانانه‌سیله هرحال وکارده کوستردکاری شجاعت و بسالتی ووطنك سلامتی اوغرنده‌کی بی‌حد وپایان فداکارلقلرینی تماملیه محافظه ایتدکلرینی کائناته قارشی اثبات ایلمك سزلره قالمشدر. اجدادکزدن بر آوج شجعان وقتیله آناطولیدن روم ایلی یاقه‌سنه کچه‌رك بو اقلیم عظیمی فتح ایتمش و اونلرك شانلی اولادی دخی شمدی‌یه قدر وقوع بولان هربر محاربه‌ده قهرمانجه حرکتله بتون جهانك تقدیر وحیرتنی جلب ایدرك سزلر ایچون امتثاله شایان بر چوق نمونه ومثال کوسترمشلردر. قارشیکزده‌کی دشمنلر فضائل عسکریه‌جه سزك دونکزده بولندقلرندن اللهك عون وعنایتیله آنلره شدتلی بر درس ویرمك سزك ایچون بر وظیفهٔ حمیتدر. مملکت سزه کوکنیور.

فقط حیاتکزی تهلکه‌یه القا ایده‌رك مدافعه ایلیه‌جککز مقصد فوق‌العاده محق ومقدس اولمقله برابر شوراسنی خاطردن چیقارمیکزکه عون حقله مغلوبیت شانندن اولمیان برشجاعتدن بشقه سزجه ابراز ایدلمسی لازم کلن بر نمونهٔ امتثال دها واردر. اوده انسانیته قارشو ابراز ایده‌جککز نظام وانتظام ایله آمرلرکزه اطاعت مطلقه‌دن عبارتدر. بلاموجب وغدارانه قان دوکولمه‌ملی! معصوم وعاجزلره، نسوان وصبیانه واسرایه قارشو تجویز اعتسافات ایدلمه‌ملی! سلاحی اولمیان افراد واهالینك مال‌وجانی وهرقومك کندنجه محترم اولان مبانئ روحانیه‌سی محافظه ایدلملی!

Digitized by Google

کوکللی افراددن برقسم – رسمده حرم همایون اغالرندن ایکی کوکللی ذات کورلیکده‌در
Un groupe de vo ontaires   Deux eunuques volontaires.

آمرلرینه اطاعت ایچون سزکله حرب ایدن و فقط قلباً محاربه‌یی تلعین ایلین و سزه دست مخادنتی اوزاتمغی جانه منت بیلن بر طاقم اغفال‌اوغرامش بیچاره‌لره مرحمت اولنملی! عثمانیلرك الك مترقی ملل واقوام مرتبه‌سنده بولندقلرینی وحقانیت دولیه اساساتیله افکار انسانیتپرورانه‌نك نهایت الامر احراز غلبه ایده‌جکنه درجهٔ نهایه‌ده اعتماد ایتدکلرینی سزی پك آز طانیان عالم مدنیته قارشو اثبات ایتملیسکز. ای وطنك شجیع مدافعلری! عمومی تهلکه قارشوسنده هر وقتدن زیاده متحد اوله‌رق و وظیفه‌کزی بیله‌رك ایلرو‌له‌یکز! مارش ایلری! بیلیکزکه جناب حقك یاردیمی، بتون برملتك روحی سزکله برابردر. آرقه‌کزده ایسه جسارتکزك مکافاتنی اجراء، احتیاجاتکزی تسویه، یاره‌لرکزی تداوی، عائله‌لرکزه معاونت ایچون هر درلو فداکارلغی اختیاره حاضر صادق ومرحمتلی یورکلر واردر! مارش ایلری! مفاخر ظفرله‌وانك مقدس بر وظیفه‌نك ایفاوا کمالیله بتون عائله واقرباکزی وجمله وطنداشلرکزی مسرور وممتندار ایدیکز. حضرت الله جمله‌مزه توفیقنی رفیق ایتسون.»

*
* *

آوروپا افکار عمومیه‌سی — اجنبی غزته‌لرینك یازدقلرینه باقیلیرسه — بزم لهمزده‌در..

صلح ومسالمت عمومیه‌نك خللدار اولمسی تهلکه‌سی بوکونلرده دها زیاده آزالمشدر. محاربهٔ حاضره‌نك موضعی برحالده قالماسی ایچین لازم کلن تدابیر اتخاذ ایدلمش، بردرجه‌یه‌قدر، بو تهلکه‌نك‌ده اوکی آلنمشدر.

شیمدی عثمانیلر یالکز برشی بکله‌یورلر، اوده، جناب حقدن نصرت...

١٦ تشرین اول ١٢٨ – آناطولی حصاری

سامی زاده

ثریا

رقص ايدرك حربه كيدن قهرمان عسكرلرمزك جنبشي

L'enthousiasme de nos soldats avant d'aller à la guerre.

Digitized by Google

عسكر رقصلرى
L'enthousiasme de nos soldats avant la guerre.

Digitized by Google

تهلكه‌لر اوكنده

دیشارده : بلكه ، اوزاقلر ، جریحه‌لر قانایان ،
خراب اوجاقلردن ،
حدوده چوره‌لر اهدا ایچون قوشان روزكار
كچوب اوزاقلاشیور ؛
بوتون آغاجقلر ،
اونكله ، بلكه‌ده كلمز ، دییه قوجاقلاشیور .
فقط ، سسنده نه‌وار ؟.. كوكلك ایسته‌ین بر آه ...
اوچوره‌لرده كونش تللی ، صیرمه... بلكه سیاه !
كوتورمه ، بویله ایسه ، كیت اوزاقلره ، ای باد !
سیاه دكل ، كوموشی ، مائی رنكلیدر امداد .
اكر بو بر قره ماتمسه ، كل ، قوپار وكوتور ،
شهید ألنده صوصان هرسلاحه روحمه سور !

*
* *

روزكار ،
كورولتوسز ، مونس ،
داغارجغنده خبرلر ، آدیم آدیم كچدی .
شیمدی ،
یرنده قالدی درین برسكوت حرمتكار ؛
صوقولدی ظلمته قدسی واوخروی برحس .
ایشیقلر أوله‌ده ... هربر خیال ایچنده ... فقط
ظلمت ،
— ألنده كورزی وقلبنده بر جهان دوغمش ،
كوزنده خنجر تشخیصی ، تا افقلردن
هجوم خصمنی بكلركن اویله ، بی‌هیجان ،
اوموزلرنده‌كی اعصار خوابه‌رام اولمش —
براسكی تورك كبی ، یورغون ، آغیر نفس آلیور .
سكون ...
سكون ، فقط ، اورالرده ، حدوده چین شئون
اولان قارانلقلر

سكون ایچنده دكل ... بلكه ده‌مین ،
غزانه چوره‌لر اهدا ایچون قوشان روزكار .
هنوز فیصلدامه‌دن یادكار ابعادی ،
باروت دومانلری ، قورشون صدالری ، موتك
ایلیق نفسلری آلتنده قیوریلوب قالدی .
فقط ، نه‌غم كه ؟... بویرلرده قاچ بویوك توركك
مزاری وار ؟... وبو دنیایه یادكار اوله‌رق ،
حدود ایچون بویوین اوغلنك بویوك ، مشتاق
نظرلرنده‌كی یاسدن وبر بویوك اولومك
ازوب‌ده كچدیكی سسسز ، اوزاق مزارندن
بشقه ،
براقدیغی نه‌سی وار ؟...

خیر ... اوقلبنه كوكلر غروب ایدن خلقه ،
نه‌مظلم وابدی ،
درین وصارپ اوچوروملر ، بولوطلانان داغلر
اكیلدی ، پیش كذارنده سجده‌لر ایتدی !
بوتون شئونی یاقان چشم اغبرارندن
دومان كسیلدی شوحالا یانیق قوقان اعصار !
جهانه رعشه ویرن ،
ازل ، أبد كبی بر نامی وار ، مأثری وار !
سوقاقلرنده أولوم ، قان ، ظفر تحجر ایدن
خرابه‌لر كبی تاریخ پرمفاخری وار !

*
* *

حدود ،
اوظلمتنده أولوملر بیتن خرابهٔ دوز ،
شوآنده بلكه عنود
تصادماته ، بلیاته صحنه اولمشدر :
سكوت وولوله ... یاغمور ، آتش وقان... هرشی

Digitized by Google

فتور ووهمه بوغولمش ... أولوم قوقان هرشی ،
بولوط بولوط يانيور ، بردقيقه ... صوكرا درين
براحتضار سياه ... خسته ، اختيار كيجه‌نك
اوزون وقير صاچی اورپرمش ؛ آلننك صولغون
خطوط ضعفنه وحشی صدالی بر قورشون
ضيا براقمش ... اوزاقلر ، بو اورپه‌رن شيلر ،
اوصولغون آلنك ذنابياله تيتريور ... هربر
بولوط وظلمت ايچنده ... قارانلغك ايصلاق
وقيللی روحنه فوسفورلانان مهيب اوردو ،
قسم قسم سونه‌رك ، صوكرا پارلايوب يانه‌رق
ايلرليور ...
كويا ،
روان مظلم فردايی بركوموش بورغو ،
آغير آغيرده‌ليور ...
براق ، دوقونمه ، يوجلسين ، ايلرله‌سين ، دەلسين!
بوكون قيصيق دويولان ، ای شتاب ايدن تاريخ ،
آديملرك وسسك ،
يارينكی افسری ، ناموس ، تختی قورتاره‌جق !

كوزك اوزاقلره ، قلبك ضيايه مستغرق ،
يوجه‌ل، ايلرله ، ييقيل، ييق، أزيل، فقط ينه أز !
دوشونكه تورك أولور ، ايكلر ، فقط بويون أكمز!
دوشونكه تاريخی... ياخود، دوشونمه، زيرا سن،
اوآلتی يوز سنه‌نك كردباديسك ... ذاتاً ،
أتك ، قانك ، دامارك ، هپ اونك خلاصه‌سيدر ؛
ايشيتكه بونلری : « توركم ... ظفر ! » ديه‌باغيرر.
اوت ، اوككده أولوم وار ، فقط پيككده‌ده بر
« وطن » ديدكلری شی واركه دردلی برينه‌در .
صاغك دوشرسه ، صولك‌وار، اوزات قوی‌قوللكی !
وقورقه ، جديكی آن‌كه ، سنك او قورقديغكی
اونك جنازه‌سی تهديد ايدردی ... هم كوكلر
سنك قيزيل علمكدر ، ظهير شانكدر !
أالككده‌كی خنجر ،
هلالی بالقانه تشهير ايدن سمانكدر !

قاضی‌كوی ، ۱۲ تشرين‌اول ۳۲۸

سليمان بحری

استانبول سوقاقلرنده اشيای عسكريه نقلياتی
Transport militaire dans les rues de Stamboul.

جنك و جدال

« محمود مختار پاشا حضرتلرینه »

کائنات عضویه‌یی هدف انظار تدقیق ایدن حقایق جویان معرفت، آنلرك من قبل الرحمن مسخر تأثیری اولدقلری (حیات وممات) قانوننك عظمت احکام خرد سوزینه قارشی دمبستهٔ عجز و ابتهال اولمقدن کندیلرینی آلامازلر .

حیات وممات، ظاهر حالده موجودیتك یکدیکرینی تعقیب ایدن ایکی صفحهٔ ضدکاملیدر . فقط دیکر برنظرده ممات ایله حیاتدن متناوباً بری دیکرینك عاقبتی – تعبیر دیکرله باعث عودتیدر .

حیاتك موته منجر اولدیغی معلوم. (یخرج الحی من المیت. الخ) (ولکم فی القصاص حیاة) اشارات جلیله‌سی بالمقابله موتك‌ده حیاته مصدر اولدیغنه دالدر .

مخلوقات عضویه ایچون یاشامق، موجودیتی ادامه ایدن وسائطی تدارك وتجدیده؛ بوایسه اکثر احوالده دیکر عضویاتی حیاتدن نزع وتجریده متوقفدر .

حیوانات، کندیلرندن ضعیف وناتوان اولانلری (اماته) ایله‌درکه ادامهٔ حیات ایدرلر: بویوك قوش، کوچك قوشی؛ بویوك بالق، کوچك بالغی؛ زواحف، حشراتی یوتار .

انسانلر بیله، اسماك واغنامی، ودرلو طیور ایله سائر انعامی – بی‌رحمانه – قتل وبلع ایله تغدی ایدییورلر!. بونك ایچوندرکه حکما: (برحیاتك ادامه‌سی، دیکرینك ازاله‌سیله قابلدر) دیرلر . ضیا پاشا بوحقیقتی:

غالب زبونی قاعده‌در ایله‌مك تلف
یرده، هواده، بحرده‌جاری بو کیر ودار

شکلنده افاده ایلمشدر .

جدالکاه وجود، ومعجزات خلقتدن بدایع نمود اولان سینهٔ وسیعهٔ طبیعتده محافظهٔ حیات ایچون قوینك ضعیفی امحا ایتمسی، انظار عبرته نه غرابت آلود برساحهٔ تدقیق عرض ایدییور:

بری برینه یاقین غرس اولنان ایکی نباتك کوکلری، استجلاب ارزاق ایچون، تحت التراب حال مجادله‌ده‌درلر . موقعی، وضعیتی زیاده مساعد اولان آغاج، یاقیننده‌کینك دائرهٔ تغدیسنه هجوم؛ وآنی غداسندن محروم ایدر . مدافعهٔ حق حیاتدن عاجز اولان قومشوسی ضعیفلر، قورور، اولور!.

دیکری ایسه، جار ملاصقی اولان آغاجك غداسنی ضبط ایله کندی غداسنه علاوه ایتمسی نتیجه‌سی اوله‌رق فضله برقوت وانکشافه نائل اولور .

Digitized by Google

سوقيات اثناسنده سركه‌جيده ازدحام

Foule assemblée à „Sirkedji" pendant l'expédition militaire.

Digitized by Google

بر دالده وجوده کلمش اوچ المادن نشو
ونماسنه الك مساعد شرائطی جامع اولانی ـ اکر
اودال هر اوچنی لایقیله بسلیه جك قوتی حائز
دکلسه ـ دیکرلرینك غداسنی کندینه جلب
ایله قوتلنیر ، بویور ، کماله ایرر . ایکنجیسی
جیلیز وناتوان قالیر؛ اوچنجیسی ایسه بویومه دن
اولمادن ـ عدم تغذی نتیجه سی اوله رق ـ قورو-

حیواناتك بردن زیاده یاورولری والده-
لرینك ممه لرینی چکشدیرمکده عینی حقی حائز
دکلیدرلر؛ حال بوکه چابك وچویك طاورانانلر
سودی امرلر؛ خلقةً ضعیف وبطی اولانلری
ایتوب سومزلر. غداسی، قرده شلری طرفندن
ضبط اولنان بویاورولر بالطبع ضعفه ونتیجه ده
محوه محکومدرلر .. بومثاللر تعدد ایدر .

ایاستفانوس طریقیله سوقیات ـ استاسیون جوارنده برقطعۂ عسکریه
Expédition mili aire par voie de „San-Stéfano".

یوب قورتلانیر، چورور؛ نوعما (تورم) ایدر.
نهایت موقعنی کمال قوتی اکتساب ایتمش اولان
قومشوسنه ترك ایله دوشر؛ دور طبیعیٔ حیاتی
اکمال ایتمکسزین خاك هلاکه التحاق ایدر .
[ریاضیٔ شهیر نیوتونه جاذبۂ عمومیه
قانوننی کشف ایتدیرن الما ، بویله دوشمش
اوله جقدر !]

عالم معیشتده حکمران اولان قوتك (بقای
الیق ـ La survivance du plus ap'e) قانونی
اولدیغنه آرتق شبهه قالمامشدر .

بولندیغی ، یتشدیکی محیطك ایجاباتنه الك
زیاده موافق اوصاف وشرائطی جامع اولان
مخلوق اوراده دیکرلرندن زیاده یاشامغه مستعددر.
خلاصه : موجودیت ، جدال ایله ؛ قوتده

Digitized by Google

كمال ايله ؛ غلبهٔ قطعیه‌یی تأمین واستحصال ایله مشروطدر . بقای هر موجود ، (جنك وجدال) طبیعیده (ظفر) ه مربوطدر . (مشروطیت حیاتیه) بودر .

***

انسانلر ، ملتلر ، جمعیتلر دخی عینیله (مجادلهٔ موجودیت) ه مجبوردرلر . محیط حیاتدن معدود دكلدر . (رقابت) فطرتده حكمران اولان برمیل مخصوصدر . بالخاصه (داعیهٔ تفوق) بشریتك عوامل مهمهٔ اعتلا- سندندر .

انسانلر ایچون رقیبنه غلبه ایتمك آرزوسی نه قدر شدید ایسه غلبه‌نك تحققندن متولد حظ وجدانیده اودرجه روح افزا ومدیددر.

حربه كیدركن
En route pour la guerre.

اجتماعیده جدال حیات ، عمومی ودائمیدر . یاشامق ایسته‌ین، وبوكا قابلیتی اولان هرفرد ، امثال واقرانه غلبه ایتملی ؛ نهایت ، مساوی برقدمه‌یه چیقه‌بیلملیدر . آشاغیده قالانلری چیكنرلر ، یوقاریده‌كیلری تعزیز ایدرلر ! .

یاشامقدن غایه ، حیاتده موفقیتدر .

عجز و مذلت ایچنده سوروكانه‌ن برعمر بو سائقه ایله بعضاً عقله حیرت ویره‌جك فدا كارلقلر اختیار ایدیلیر .

هر فرد عاقلك دستور حركتی ، (جلب منفعت ودفع مضرت) در محیط اجتماعیده ، (محافظهٔ نفس ، تأمین منافع) حسلری ، الك طبیعی اولان سوائق فعالیتدر .

هر ایشك ، هر مسلكك اربابی ، عین

صنعتله متعیش اولانلره تفوقه چالیشیر . بر جنسدن اشیا اعمال ایدن ایکی صنعتکاردن هر بری، دیکرینك ایشنه سکته کلسنی دیلر !.

بر نوع مال صاتان تاجر ، قومشوسنك افلاسنی بکلر . هر نجبر ، امثالندن فضله وابی محصول یتشدیرمك ایستر. دوقتورلر ، رفقای صنعتلرینی تجهیل ؛ آووقاتلر، شرکای مسلکلرینك دعوایی غائب ایتمسی اسبابنی تهیه وتعجیل ایدرلر ! .

صحن سیاستده ، هر فرقه مخالفی اولان دیکرینی ؛ هر (پارتی) نك رئیسی ، دیکر فرقه‌نك (لیدر) ینی اسقاط ، و آنی یره وورەرق یرینه کندیسنی اصعاد ایده‌جك سبب وفرصتلرك ایجادیله مشغول دکلیدر ؛

حیات اجتماعیه و سیاسیه‌ده طوپسز ، تفنکسز دوام ایدن بو (جنك وجدال) نه‌یمان، نه بی‌امان بر حالدر ! .

غلبه‌یی احراز ایدنلره (ظفر) قاپیلری آچیلیر ؛ قوغمغه مقتدر اولانلرك اوکندن خوف وخشیتله قاچیلیر .

قبل‌الحرب ایاستفانوسده بر قرارکاه
Une vue à „San-Stéfano“ avant la guerre.

مجادله‌کاه مساعی اولان محیط اجتماعیده ضعفا ینیلیر ، یمه‌ینك مالی باشقه‌لری طرفندن (یانیلیر) قاعده بودرکه : ازمه‌ین ازیلیر .

بشریت، سائقهٔ رقابت، وداعیهٔ مسابقت ایله هدف ترقی‌یه عازم بر قافلهٔ سعی وعملدر. منصل ایلریله‌یه‌جك، بلا آرام موانعه اقتحام ایده‌جکدر. بو قافله‌دن آیرلمغه رخصت، بر آن توقفه فرصت یوقدر .

Digitized by Google

قوتيله ، مهارتيله ، فعاليتيله يولنده ثبات
ودوام ايده‌بيلنلر نائل نعم اغلا ، ضعفيله ،
عجزيله ، رخاوتيله كيريده قالانلر محكوم زوال
وفادر . شيخ حكمت ، سعدئ شيرازينك :

خواب نوشين بامداد رحيل
باز دارد پياده راز سبيل

حالات وحركاته سوق ايده‌جكى قولايلقله تقدير
اولنه‌بيلير ! .

بوحقيقت بينه‌يه‌قارشى ، اخلاقيون حكمانك
(حب غير ـ Altruisme و تكافل اجتماعى ـ
Solidarité sociale) كبى نصايحى ، انسانلرى
يكديكرينه ناصل سوديره‌جكى و اقوام جهانى

پورتاتيف چادرلر آلتنده برلحظهٔ سكون
L'aspect d'une tente portative.

بيتيله نه ديمك ايستديكى آكلاشيلير . فكرت
بك ايسه :

يوكسلمه‌ين دوشر ، ياترقى ياانحطاط

برجسته‌سيله ، جنك وجدال حيات ايچون
درت كلمه‌ده برجهان معنا كوسترمشدر .

جدال معيشتك محيط مليده‌كى تظاهراتى
بوقدر شديد و مديد اولونجه ، احتراصات
بين‌الملك انسانلرى نه مرتبه فجاعت انكيز
نه‌وجه‌ايله ودومصافاته سوق ايده‌بيله‌جكى محتاج
تأملدر ! . . .

*
* *

انسانلر ، مزاجلرى اعتباريله ايكى‌يه
آيريليرلر :

بعضيسى (جدال آدمى) ، برطاقمى
(سكون وصلاح) آدميدرلر . خلقتى داعيهٔ
تفوق واعتماد نفس كبى مزيات فاضله ايله مخمر

Digitized by Google

اولانلر مطلقا میال جدالدرلر . تمایلات صلح
وسکون ایچنده پروردهٔ رخاوت اولانلر ایسه ،
هر حالده (اویوشمق) و (اوزلاشمق)
طریقنه طرفداردرلر . آنلر رجوعه مقاومتی،
بونلر اقتحامه تسلیمیتی ترجیح ایدرلر .

جدالپرورلك ، حقلی حقسز هرایشده
عربده چیقارمق دکلدر . عزت نفس کبی ،

هاتفی برندای غائبانه انسانلره : (مارش
ایلری!) قوماندانسنی ویرییور. یولده‌کی موانعدن
مأیوساً رجعت‌ایدنلر مقهور؛ اوموانعی برطرف
ایده‌رك ایلریله‌ینلردرکه موفقیتك شان وشهرت
قلاده‌لرینه کسب‌استحقاق ایله کامران ومسرور
اولورلر .

اوغراشمق ، چالشمق ، صاواشمق روح

حربیه نظارتی میدانلغنده سفربرلك مناظرندن
Une vue de mobilisation devant le Ministère de la Guerre.

وقار وشرف کبی حسیات عالیهٔ انسانیه‌یی
رنجیده ، یاخود حقوق صریحهٔ مادیه‌یه تجاوز
ایدنلره قارشی کلمك، مقدسات مادیه ومعنویه‌سنی
عندالایجاب (قوت) و (شدت) ایله مدافعه
ایتمکدر. حقنه راضی اولمق اخلاقاً ممدوحدر؛
لکن تعرض اولنان حقی بالفعل وبالذات مدافعه‌یه
مقتدر بولنمق البته شرف آوردر .

بشرك قوت ومتانتنه دلائل ظاهره‌در . سهل
الاقناع اولان انسانلرله ابنای نوعیله اویوشمه‌سی
اکثریا حقندن برقسمنی ترك ایله اولابیلیرکه
ضعف قلبه علامت باهره‌در .

حقلی اولدیغنه قائل ، وقوت روحه نائل
اولانلر تجربهٔ طالعدن اولکی صلحی ذل عد
ایدرلر. حقیقتده عالی ومتعالی اولان (حق) ك

Digitized by Google

ولو برجزئندن كچمك ، بر نوع اويوشوقلق دكلميدر ؟

ذاتاً قهرمانلقده نام قازانان انسانلر ؛ خصم قوى يه قارشى طورانلردر .

* * *

طبقى ملتلرده بويله در . بعضيسى سجاياى قوميه لرى اعتباريله زياده جدالجو و جنك آور ، طوپراقلره ، سينه سنده خزائن ثروت صاقلايان قطعه لره — بونلردن محروم ويا يرلرى طار اولان — قومشولرى كوزديكرلر . اويله قيمتلى يرلرى ضبط واشغال ايچون ، اورالرده متوطن قوملرك قوتجه حال انحطاطه اوغراماسنى ايسترلر ، يعنى زمان ضعفنى بكلرلر . مجادلهٔ حياتيه ايله بين الملل مصادمات مدهشه يه يول

استانبوللى نفر — نوبت بكلركن

Un soldats constantinopolitain.

بعضيسى دها زياده مصالح وآشتى پروردر . احوال اقليميه ايله طرز معيشتك بونده دخل كليسى واردر .

مجادلهٔ حياتيه ، اقوام ايچون چوق مهمدر : وضعيت جغرافيه سى ، شرائط اقليميه سى ، محاسن طبيعيه سى جسبيله فيوض خلقتدن فضله بر درجه ده حصه دار اولان يرلره ، منبت آچيلير ؛ انفس وآفاقه خون وآتش صاچيلير .

تجاوز اعدادن مصون قالمق ايستين ملتلر ، ضعيفله مكدن ، ويا اثر ضعف كوسترمكدن قطعياً اجتنابه مجبوردرلر . چونكه جنك وجدالده ملتلر ايچون (محافظهٔ وطن) دوشونجه سى واردر . حسيات وطنيه ، حسيات انسانيه نك اك عاليسى ، اك مقدسيدر . ميراث اجداد

Digitized by Google

اولان (ملك مشترك ملی)نك تعرضدن وقایه‌سی، موجودیت قومیه‌ده (حیات وممات) مسئله‌سیدر.

مدافعهٔ وطنه تعلق ایدن جنك وجدالده ظفریاب اولق ایچون، فداکارلغك صوك درجه‌سی اختیار اولنور. بعض انسانلر، شخصاً قورقاق، عاجز، مسکین، جسارتسز اولا- بیلیرلر. بونك تأثیری موقت، جزئی ومحدوددر. لكن ملتلر مطلقا جری، جسور، فداكار، متهیج وجنكجو اولمالیدرلر. بونك حكمی دائمی، عمومی ومحدوددر.

(جنك) وهلهٔ اولاده مدهش بركلمه‌در. فقط بردهشت، حقسزلر، ضعیفلر، خائنلر ایچوندر. آنلر خائف وراعب؛ لكن حقنی بیلنلر وآنی مدافعه ایچون ایجابنده فدای نفس متانتنی كوستره‌بیلنلر آكا طالب وراغبدرلر.

داعیهٔ تفوق ایله ممتاز و قوت وشجاعتله سرفراز اولان اقوام دها قویلره قارشی بیله حقلرندن واز كچمزلر؛ و بغیر حق تعرض ایتسه‌لر بیله، حقسز تعرضاته قارشی سرفرو ایتمزلر.

قالدی که، ایلك نظرده برمقاتلهٔ وحشیانه‌دن وكمالات مدنیه ایله غیر متناسب حركات خونریزانه‌دن عبارت ظن اولنان جنك، حقیقتده یاشامغه لایق اولان ملتلرك باعث حیات وزندكیسیدر. مماتك حیاته انقلابنك، حرب، شانلی برتجلیسیدر.

پروسیا رجال عسكریه‌سندن مارشال (مولتكه) نك حربك لزوم وفوائدی حقنده‌كی مطالعات مشهوره‌سی غیرقابل رد حقایقی محتویدر.

حكمانك بین البشر (صلح مؤبد) حقنده انشا ایلدكلری كاشانهٔ خیال، هیچ بر زمان دائرهٔ حقیقت حالنی آلامیه‌جق برامر محالدر.

عضو اجتماعی، زمان زمان تازه‌لنملیدر. بونی تازه‌لین (جنك) در. سنه‌لرله صلح وسكون ایچنده یاشایان اقوامك قانلرینه بطائت، بنیه‌لرینه عطالت كلیر، محاربه‌سز امرار حیات ایدن ملتلرك بنیهٔ قومیه‌لری اویوشور. راحت، سفاهته؛ سفاهت، سفالته، سفالت ضعف ومسكنته موصلدر. بوحال، اخلاق ملیه‌یی اخلال ایدر. كوشه‌ین رابطه، بنیهٔ دولتده‌كی اجزا و عناصر انحلاله یوز طوته‌رق جمعیت ملیه‌یی رهین اضمحلال ایدر. حرب اولمیان یرلرده قواعد جنك وجدال اونوتلغه باشلار. حیات بین المللده مظفریتك عاملی اولان (داعیهٔ تفوق) حتی انحطاط بولور.

رخاوتله مبتلای ضعف اولان قوملر، جنكاوران جهانك هجماتنه قارشی قویامازلر، وموقع محاربه‌ده پای بندثبات اولامازلر.

كورش ایده‌میه‌ن اورته‌یه چیقاماز. میدان مصارعه؛ ارلرك، یكیتلرك، قهرمانلرك جلوه- كاهیدر. اوحالده ازمه‌ین ازیلیر وضعیفك سیمای زرنده آثارعجز وناتوانی سزیلیر.

میدان حرب، مقتل بشردر. لكن جنكك صوكی ملتلره حیات آوردر. محاربه‌دن چیقان اقوام یكی بر فیض و زندكی‌یه مظهر اولور.

داللری بودانان آغاجك كوكده‌سی مطلقا قوت بولور. اوكوكده جسم محتشم ملتدر.

* * *

Digitized by Google

بلغار حدودینه طوپچی سوقیاتی

فوطو: فرید

Digitized by Google

براحتشام مهابت اولان ماضئ مبجللریله
جنکاورلکده شرقك شهرتلی قهرمانلری
(عثمانلیلر) در .

تاریخ ملیمز ، عصرلر آره‌سنده تعاقب
ایدن (حروب و مغازی) نك داستان
مفاخریدر .

(جنك وجدال) بزده الك راسخ اولان
عنعنات وعادات قومیه‌دندر . آلتی یوز بوقدر
سنه‌در ، درت طرفدن واقع اولان مهاجماته
رغماً بنیهٔ اجتماعیه‌مزك محافظهٔ متانت ایتمسی ،
عمرمزك هپ حرب وضرب ایله کچمسی
اثریدر . بزده زندکئ ملی‌یی محافظه ایدن
بوحال شایستهٔ شکر وابجالدر .

طوپ ، تفنك ، کله ، قورشون ، قیلنج ،
مزراق وسونکو (عثمانلی) نك النده نوعما
اکلنجه وبازیچه ، قهرمانلرمزك قارشوسنه
چیقمغه جرأت ایدن دشمنلرك کوره‌جکلری
ایسه دانهٔ دهشت ایله نشان اسارت اولان
کاپچه‌در !.

ترك دلاورلری سفره ، برمسیره‌یه ، کویا
کللر ، چیچکلرله مزین برباغچه‌یه تفرجه کیدر
کبی شوق و ذوق ایله ، روحلرنده متانت
ناصیه‌لرنده شهامت ، نظرلرنده حماست ،
طورلرنده بسالت نمایان اولدیغی حالده ایستکله
کیدرلر .

ایشته نظر خیالمده تجسم ایدن اوشانلی
قهرمانلر ، مهیای فرصت بکلیورلر . ازه‌جکلر ،
أولدیره‌جکلر ، غلبه‌لریله اولدیغی کبی ، عزم
فدا کاریلریله‌ده [یا غازی ـ یا شهید !] آه
نه عالی مظهریت ! سوکیلی ملتلرینك ، محترم
پادشاهلرینك ، مقدس وطنلرینك سلامت
وسعادتی ایچون متصل حرب ایده‌جکلر .

النده‌کی آل بایراغك تموجاتیله پرغلیان
هجومده ایلری آتیلان آرسلان یوره‌کلی
قهرمان ، اوشانلی سنجاغی ینه اعلا ایده‌جك ،
قلعهٔ آهنین اعدایه رکزه مطلقا موفقیتله مسعود
وکامران اوله‌جق ! شو موکب مهیبدن غازی
دونه نه موطلو ، شهید کیدن نه قوتلو .

قزل طوپراق ، ٤ تشرین اول ـ ٣٢٨

ماجد شوکت

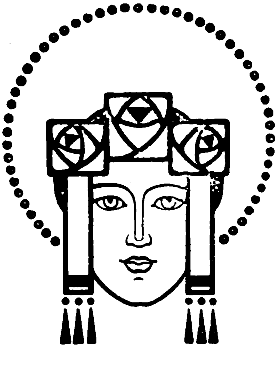

Digitized by Google

ایاستفانوسدن شمندوفرله حدوده کوندریلن عسکری طیاره‌لردن برینك سفربرلك اثناسنده منظره‌سی

Un aéroplane militaire expédié à la guerre.

فوطو: فرید

بویوك ایمپراطور [*]

بویوك حكمداریمزك وقوع وفاتی هنوز پك یقین اولدیغی ایچین بو بابده تفصیلات اعطاسنه لزوم كوره‌بورم. هر شیدن اول شونی سویلمك ایسترم كه جمله‌مزك قلبلریمزده جایكیر اولان یأس وماتم مقتن اولان مدت رسمیه‌دن پك زیاده امتداد ایده‌جكی كبی كندیسنه وارث اولان مخدومی حقنده بسله‌دیكمز بی پایان بر امنیت واعتماده رغماً ماتمك نجاة حقیقیسنه چالیشمش اولان ایمپراطوریمزك خاطره‌سی كوكلمزده دائما منقوش قاله‌جقدر.

دور سلطنتی ایكی‌یه آیریله‌رق قرون وسطاده باشلایان ومدنیتك الك شعشعه‌پیرا دوره‌لرنده ختام بولان میقادونی سزه طانیتمق ایسترم.

كرك ژاپونیا وكرك سه برهفته اول ایمپراطوری اولان ذات حقنده جابجا نا باطل فكرلر شایع اولدی. ابتدای امرده بونی ایضاح ایتمك امانده‌یم.

فرانسه وسائر مملكتلرده ایمپراطور مقابلی اوله‌رق قوللانیلان میقادو لفظی ژاپونجه ایسه‌ده ژاپونلر طرفندن مستعمل دكلدر. بز ایمپراطوریمزی (تەنو هەیكا) نامیله یاد ایده‌رز.

(تەنو) ایمپراطور، (هەیكا) حشمتلی معناسنی افاده ایدر. اوراق رسمیه‌ده ایمپراطور مقامنده اوله‌رق قوته‌ی عنوانی وضع ایدیلیر.

اوروپاده هركس بكا ایمپراطوریمزك اسمی نه اولدیغنی صورار واسمی اولمادیغنی سویلدیكم زمان تعجبلره دوچار اولوردی. فی الحقیقه ایمپراطوره موتسو هیتو تسمیه ایدیلیرسه‌ده بو نام كوچوك اسمیدر. كندیسنك فامیلیا نامی یوقدر.

رومانوف، هابسبورغ ویا هوهنزوله‌رن خاندانلرینك برر اسمی بولندیغی حالده بز حكمداریمزك منسوب اولدیغی سلاله‌یه ویره‌جك نام بولامیورز. زیرا بو سلاله غیر قابل تخطر زمانلردن بری ملكمزدن حكمران اولمقده‌در.

ژاپون جزائرینه استیلا ایدن (ماله) لرك رئیسی (جیمو) ژاپونلرك ایلك ایمپراطوریدر. زمان حكومتندن شمدی‌یه قدر (٢٥٠٠٠) سنه كذران اولدی.

ژاپونیانك (١٢١) نجی حكمداری اولوب اخیراً وفات ایدن میقادو دوغرودن دوغرویه (جیمو تەنو)نك سلاله‌سنه منسوبدر. ژاپونیاده عائله اسملری یقین زمانلرده تأسس ایتمشدی. ژاپون ایمپراطوری ایسه هنوز بو عادتك حكمفرما اولمدیغی تاریخلرده مقام اقتداره كچدكلرندن خاندان اسمی یوقدر. كندیلرینك شمس

---

[*] ژاپونیا داخلیه ناظری بارون سوماباتسونك متوفی ایمپراطور موتسوهیتو حقنده نشر ایتدیكی اشبو مقاله‌یی ترجمه ایله محترم قارء وقارئه‌لرمزك نظر مطالعه‌لرینه وضعنی مناسب كوردك.
[ر. ك.]

Digitized by Google

معبودی (اماته راسو)نك نسلندن توره‌دكلری فرض ایدلمكده‌در .

سلالهٔ حكمداریٔ الهلر عائله‌سنه منسوب اولدیغی ایچین ایمپراطورلره عبادت بر لازمهٔ دینیه ایدی. بو (شینتوئیزم) دنیلن دین ملی‌ده ژاپونیا حكمدارانه عبادتدن عبارت ایدی . (بودا) مذهبی بالاخره خارجدن داخل اوله‌رق اكثر اهالی طرفندن قبول ایدلدی . منازعات دینیه ژاپونیاده مجهولدر . میقادو كندی آرزوسیله ملته بخش ایتدیكی قانون اساسی‌یه حریت اعتقاد ومحاكمه‌یی بالذات درج ایلمشدر.

ایمپراطور (موتسو هیتو) نك پك بویوك بر انقلابك تاریخ ابتداسی اولان یوم جلوسی تقویممزك مبدئیدر . یوم مذكوردن اعتباراً كذران اولان سنه‌لری رفاه وتعالی دوری معناسنه كان (مجی) لفظیله ، برنجی، ایكنجی، اوچنجی الخ مجی دیه‌رك تسمیه ایده‌رز .

ملتك ترقیسی ایچون وجودی مقتضی حریت سیاسیه واقتصادیه‌نك تأسسی ضمننده بالذات بویوك بر اختلال حصوله كتیرمش بر حكمداره هیچ بر ملتك تاریخنده تصادف ایدلمز. میقادونك آن جلوسنده ژاپونیا مدهش بردره‌بكلك حالنده ایدی. یدی عصردن بری ایمپراطورلر عطالته محكوم وبعض اصیل خاندانلر النده اسیر بولنیوردی. (شوغون) یعنی سرعسكر بالجمله قوهٔ عسكریه‌یه صاحب اولدیغندن هم مملكته وهم‌ده حكمداره حاكم ایدی .

(موتسو هیتو) موقع اقتداری الده ایدر ایتمز كمال عزم ومتانتله مبارزهٔ حریته كیریشدی. ایمپراطور سرای منسوبیننده بعض ندماسیله كوروشوركن مبادیٔ حكومتنده كچیردیكی الیم دقیقه‌لری یاد ایلمكدن خوشلانیردی. بو محاوره‌لردن برینی نقل ایدییورم. بویوك ایمپراطوریمز بركون بكا دیمشدی كه :

— وارثی بولندیغم تخت ایمپراطوری‌یه جلوس ایتدیكم زمان هنوز پك كنج ایدم . داها اون آلتی یاشلرنده بولندیغم حالده تاریخمزك اك قاریشیق بر دوره‌سنده حكمدار اعلان ایدلمشدم. فقط آلام دهری بالذات حس ایتمك بر حكمدار ایچین نه نافع بر درسدر . او نه خلجانلی زمانلر ایدی ! كیوتوده وقوعه كان محاربات مدهشه‌ده بالذات بولندم . سرای حكمداری اطرافنه بومبالر یاغیوردی .

قیمتدار بر قانك آقدیغنی كوردم. اختلال نه‌در پك ایی بیلیرم .. مجهز اولدیغم شو تربیهٔ جدیه ومتینه‌یی بكا ویرنلری تقدیس وتعزیز ایتمكدن هیچ بر زمان خالی قالمیه‌جغم .

ابوینم بنی مخدوملری كبی تلقی ایدن نجیب بر عائله‌نك تحت تربیه‌سنه تودیع ایلمشدی . صاحبهٔ خانه بكا خشونتله معامله ایدر، حقمده ذره قدر مداهنه‌كارلقده بولنماز، هیچ بر امل واهیمی ایفا ایتمك ایسته‌مزدی . اجدادمجه بر عنعنهٔ قدیمه حكمنده بولنان بو طرز تربیه‌یه بن‌ده دوام ایده‌جكم . زیرا پرنسلریمزی فساد اخلاق وكسلاندن وقایه و فتنه وفساده قارشی تسلیح ایدن اوتربیه‌دن باشقه برعامل دكلدر.»

مظفر ایمپراطور غالبیتندن برمنفعت قطعیه استحصالی ایچین حكمدار ایله اردو آره‌سنده‌كی مجادلاتی بیله خاطره‌دن سیلمك ایجاب ایتدیكنی اكلامشدی. بونك ایچین تعقیبنه باشلادیغی

Digitized by Google

قبل الحرب دارالفنون طلبه‌سنك حرب لهنده نمایشلری — فوطو : فرید

La manifestation des universitaires ottomane en faveur de la guerre.

سیاست جدیده میدانه کندیسنه‌قارشی شدتکار وجرأتکار حرکت ایتمش اولانلری سوق ایتمکه چالیشدی‌که برچوق مثاللر بوطریق مساعیده میقادونك قسماً موفق اولدیغنی اثبات ایدر . ازجمله : ایکی بچق عصردن بری (شوغونات) وظیفه‌سنی ایفا ایله ایمپراطورلری تحت حکمنده بولندیرمش اولان مشهور (طوغوغاوا) خاندانی ارکانی، حرکات ماضیه‌لرینه رغماً اهلیت واقتداریله متناسب الك بویوك مقام و عنوانلرله تلطیف ایدلمشدی . بونلردن (یه‌زاتو طوغوغاوا) اختلالدن بری ایمپراطوره عدم تابعیتده کمال شدتله اصرار ایدنلردن اولدیغی حالده بوکون اوروپا اصالتنده‌کی (دوق) عنوانه معادل بولنان پرنس لقبنی حاملدر . بویوك بر قیمت واهلیته مالك اولان بو آدم ژاپون مجلس اعیانینك رئیسی بولنمقده‌در . بوندن اکلاشیلمقده‌درکه ایمپراطورك سیاست ائتلافکاریسی الك نافع ثمره‌لر حصوله کتیردی. اسکی مجادلات سیاسیه‌دن بوکون یالکز برخاطره موجوددر .

ترقی وتعالی‌یه مفتون اولدیغی قدر داهیانه برکیاستله متخلق بولنان میقادو حائل ارتقا اولان بالجمله سدلری قالدیرارق مملکتنی اجنبیلره آچدیغی کبی صورت تدریجیه‌ده باربار براداره مطلقه یرینه الك یکی افکار وطن پرورانه‌یی اقامه‌یه موفق اولدی .

بوحکیمانه وعاقلانه (لیبرالیزم) ك عادات وقوانینمزده حصوله کتیردیکی تحولات مستحسنه‌یی تعداد ایتمك بویوك بویوك جلدلر تحریریله قابل اوله‌بیلیر. فقط تاریخده یکانه بولنان بو انقلاب عظیمك باشلیجه نتایجنی بوتون عالم بیلیر .

Digitized by Google

اون طقوزنجی عصرك نصفندن صوکره الك قانلی محاربات داخلیه ایله مختل بر قرون وسطا دره‌بکلك حکومتی حالنده یاشایان وهنوز عالمك مجهول بولنان ژاپونیا هیچ بر دور تجربه وممارسه کچیرمدن دنیانك الك بیوك ملتلری اراسنده برنجی صره‌ده اخذ موقع ایلدی .

ژاپونیانك فعالیت تجاریه‌سی ده کوندن کونه تزاید ایتمکده اولوب صناعتمز قوهٔ عسکریه‌مز درجه‌سنده مظهر ترقی اولمشدر .

ایشته (موتسوهیتو) نك زمان حکومتنده اوروپا تشکیلات حاضره‌سندن زیاده ابتدائی بر آنارشی‌یه بکزه‌ین بر مملکتده ، دهائت تمدنیه‌سی سایه‌سنده حصول بولیویرمش

« المنتدی الأدبی » قلوبی افرادینك حرب لهنده نمایشلری - کوپری باشندن کچرلرکن　　فوطو: رشید بك

La manifestation en faveur de la guerre des membre du Club „El-Munted-El-Edébi“.

ژاپونیانك تشکیلاتی ، قوتی

ژاپونیانك قوهٔ بحریه‌سی الحالة هذه اوچنجی درجه‌ده بولنمقده‌در . قوهٔ بریه‌سنه کلنجه : قابلیت حربیه‌سی حادثات ایله صورت قطعیه‌ده ثابت اولان اوردومز نظامیه واحتیاط اوله‌رق شو ساعتده میدان حربده بر ملیون عسکر بولندیرابیله‌جك بر عظمت واهمیته مالکدر .

اولان انقلابات عظیمه بو صورتله تلخیص اولنه‌بیلیر .

ایمپراطورك ملتنی بو حیاة جدیده‌یه نه صورتله آلیشدیردیغی بیلندکدن صوکره موفقیاتی بادئ تعجب اولماز . الك بیوك املی مشروطیتك مملکتده اعلان وتطبیق اولدیغی حالده بو املنی انجق (۱۸۸۹) ده اجرا ایلمشدی .

مشروطیتمز المانیادن اقتباس ایدلمشدر :

Digitized by Google

نمایشلرده اتحاد وترقی هیئت مرکزیه‌سی اعضاسندن برذاتك نطق ایراد ایتمسی — فوطو: فرید

Un unioniste prononçant un discours pendat un manifestation.

ایکی مجلسمز واردر : مجلس اعیان حکمنده برمجلس عالی ؛ مبعوثلردن مرکب برمجلس تالی. نظارتلرکز ایمپراطوره قارشی مسؤلدرلر.

ایمپراطورك اك مهم اجراآتندن بریده اسکی اریستوقراسی صنوف مختلفه‌سنك توحیدی اولمشدی که صنوف مذکوره‌یی تشکیل ایدن (دایموس) لرله (ساموراییس) لردن برنجیسی من‌القدیم غصب وغارتله مألوف بویوك دره بکلرندن ، ایکنجیسی‌ده اونلره خادم (شوالیه) لردن مرکبدی .

ایمپراطور اصالت قدیمه‌یی رفع ایله رتبهٔ اصالتی هرکسه کشاد ایلدی . بواعتبار ایله اك پسپایه بر آدمك‌ده وطننه خدمات عالیه‌سی سایه‌سنده اك بویوك برجاه اصالتی احراز ایده‌بیلمسی تأمین اولنمشدی .

ایمپراطوریمزك سعی فتور ناشناسی ضرب مثل حکمنده قاله‌جقدر . درجهٔ غیرتنه هم اجانب هم بز دائما حیرتخوان اولمقده‌یز . ذاتاً وقتندن اول حلول ایدیویرن موتنه‌ده افراط سعی وغیرتنك پك بویوك بر دخلی اولمشدر .

میقادو کوننی ناصل کچیریردی

ایمپراطور ایرکندن قالقدرق هرکون ایکیندی‌یه قدر (غاقومونیو) نامنده‌کی مطالعه صالوننده اشتغال ایدردی. اوراده نظار کندیسنی زیارته کلیرك امور حکومتنه متعلق راپورلرینی قرائت ایدرلر. ایمپراطور دفعات ایله اعتراضات ومطالعات محققه‌سیله اك بویوك متخصصلری بیله حیرتلره کرفتار ایلمشدر . میقادو هرشیدن زیاده امور خیریه‌یه وبالخاصه کرك کندیسنك وکرکسه ایمپراطوریچه‌نك تحت حمایه‌سنده بولنان ژاپون صلیب احمر جمعیتنه علاقه‌دار کورونوردی .

مذکور جمعیتك تشکیلات مکمله‌سی روس وژاپون محاربه‌سی اثناسنده جهانك تقدیرینه مظهر اولمشدی . بوکون اونی باجمله ملتلر نمونه اتحادینه لایق کورمکده‌درلر .

ایمپراطور هرکون باجمله غزته‌لری کوزدن

Digitized by Google

كچيره‌رك هرشى حقنده معلومات استحصال ايدر، فقط جرائد سياسيه‌نك مهاجمات شديده‌سى آلتنده بويوك بر متانت واعتدال كوستره‌رك تأثير مطبوعاته قاپيلمازدى .

الك مهم شمائلندن برى محاط بولنديغى صادق وفداكار مشاورلره متقابلاً كوستر ديكى صداقتى ايدى. سراى اركانى حقنده يازيلن بى‌نهايه هجويه ومدحيه‌لر معتمدى اولان ذوات حقنده‌كى فكرلرينى هيچ برزمان تبديل ايده‌مه‌مشدر .

اقرباقايير مق پوليتيقه‌سى سرايه اودرجه‌لرده بيكانه‌ايدى‌كه سراى منسوبيندن هيچ بركيمسه شمدى‌يه قدر ايمپراطور طرفندن دعوت وقوعبولمدقجه تعلقاتندن هيچ برينى سرايه دعوت ايتمه‌مش وهيچ برزمان امور حكومته مداخله ايلمه‌مشدر .

برحكمدار ايچين الك مشكل برمسأله شبهه‌سز كنديسنه مشاور انتخابيدر ايمپراطور سن رشدندن برى دائما بويوك مزايا ايله مفطور انسانلرله محاط بولنمشدر. بونلردن پرنس (سانيو) ايله پرنس (ئى‌واقورا) اسمنده ايكى ذات كنديسنك ايلك مشاورلرى ايدى‌كه ميقادو هرايكيسنى‌ده معلمى اوله‌رق تلقى ايلردى . بو ايكى مقتدر رجال حكومت معيتلرنده استخدام ايلدكلرى سنجيده مأمورلرله برابر هر خصوصده ايمپراطوره ظهير اوله‌رق ژاپون ملتنى حريت وتعاليه سوق ايله مشتركاً صرف قوت وغيرت ايتديلر. ميقادو بو فداكارلغك شكرانى اونوتمدى . هرايكى پرنسى‌ده صوك نفسلرندن بركون اول بالذات زيارته كيده‌رك كنديلرينه بيان وداع ايلدى بويوك ايمپراطور كنديسنه ايديلن ايلكلره

قبل الحرب سلطان احمد ميدانده اتحاد وترقى قلوبلرينك حرب لهنده نمايشلرى

فوطو: رشيد بك

La manifestation des unionistes devant la Mosquée „Sultan Ahmed“.

قارشی حسن منتله متحسس اولدیغی کبی فنالقلره قارشی‌ده علوجناب کوستردی .

اختلالدن بری بویوک برجسارت ومهارت اظهاریله مونارشینک تکرار تأسیسنه خدمت ایدن (سایغو) بالاخره خاندان ایمپراطوری علیهنده اعلان عصیان ایلمش وعصاة اردوسنک باشنده مقتولاً ترك حیاة ایتمشدی . ایمپراطور سایغونک کوستردیکی بدعت سیاسیه‌یه رغماً غایت خالص البال ومستقیم برآدم اولدیغنه امین بولندیغندن حقنده کین بسلمدی. ومشروطیتك اعلانی تعقیب ایدن عفوعمومیدن صوکره سایغونك مخدومنه مارکی عنوانی ویردی .

ایمپراطور (سپور) لری پك زیاده سور ، وبوتون قوتیله ترقیسنه چالیشیردی. الك مرغوب اکلنجه‌سی برخیلی مأمورین ملکیه وعسکریه حضوریله سرایك باغچه‌لرنده آت قوشوسی ترتیب ایلمکدی شبهه‌یوق که بوندن مقصدی اکلنمك دکل فقط اسب نسلنی تربیه واصلاح ایچین ملتنده آرزو اویاندیرمقدی .

میقادو صنایع نفیسه‌دن‌ده فوق‌العاده ذوقیاب اولوردی .

بوش زمانلرنده ، خاندان ایمپراطوری‌ایله سرای ارکاننه وظیفهٔ اصالته خاص اولدیغی اوزره شعر یازاردی. امال وحیاتی غایت رقیق قیصه منظومه‌لرله تبلیغ ایدر وهرکون بوطرزده متین شعرلر قلمه آلیردی . انشاد کرده‌سی اولان آثار منظومه جلدلر تشکیل ایده‌جك قدر کثیر اولدیغی کبی الك مشکل‌پسند وواقف قارئلرینی بیله حیرتخوان ایده‌جك مرتبه کوزلدر .

ژاپونیا داخلیه ناظری

بارون سومایانو

Digitized by Google

(نازان) ك يازيلری :

بر نتیجهٔ عشق

بردقیقه اول ، اونك كوزلرنده ، شیمدی بنم ایچین ابدی بر خیال اولان امللرمك ، كیم بیلیر نادلی بر حسله ، خاطرات كنزینی آراركن ، قابمك شهیق تمایلنده سونن ویانان برشعلهنك ، بر تودهٔ نیاز كبی ، تیتریهرك اریدیكنی دویدوم ؛ وقاچ كرهلر ، — بویله اللرم شاقاقلرمك اوستنده — كنجلكمك فجیعهٔ آمالنه بر خاطرهٔ بكا صاقلیان او كوزلرده بر امید تسلیت آرامشدم . لكن هیچ ... نه بر رعشه ، نه بر تسلی ... هروقت ، اوزون ، واضطرابكار كیجهلرك كیمسهسزلكاری ایچنده حس ایدیلن اوزونتولره مشابه بر اوزونتو ایله ، اونلرك قارشیسنده ، قلبمك آغلادیغنی دویاردم .

شیمدی ، اوتهكی اوداده ، چیغاراسنك دومانلری ایچنه كومولهرك قانع ، ومشغول ، هیچ دویمادن حیاتنك بر صحیفهٔ بی حسنی دها اولدورن بو آدمه قارشی موجودیتمده متزاید بر آجی حس ایدییورم . واویله ظن ایدییورم كه ، اوكا قارشی حس ایتدیكم بو آجیلرله كندیمه ، بو یكرمی سنهمك امید وخولیاسنه كوزلرینی قیرپان موجودیتمه آجیورم ...

برسنه ... اوزون ، وتسلیسز برسنه ... بر یوز كاز ، برفیرطنه كبی حیاتمك اوزرنده دوشونجهلرمی بوروشدیران بر عصیان ایله بوتسلیسز ، واوزون سنهده آغیر ، وخراب ایدن خلجانلر كورویوردم . اوت ، تسلیسز ، واوزون برسنه ...

ایچنده ، آكلایامدن منقاد اولدیغم برشی واركه ، قانع ومتوكل ، یالكز عشقی ، كندی عشقی ایچین یاشایان بو آدمه قارشی بنی افقلرمه سوروكلیور . اونك كوزلری ، روحنك سفالتلرینی كوسترن ایكی سیاه امل كبی ، دوداقلرمله اللریمك اوستونده دولاشدیقجه بوتون وجودندن كیرپیكلرینك اوجونه قدر حریص ، واختیار بر رعشهنك سوزولدیكنی كورویورم . یالكز بوقدر ... واو ، بویله كندی عشقنك احتیاج توكایله مطمئن یاشاركن معنویتمله اونك قلبی آراسندهكی اوچورومری دها صریح ، وآسوده برافاده ایله اوقویورم .

اسكیدن — شیمدی برسنه اولی ، قارشیمده رقصان ، ومستهزی بر چوجوق سیماسیله كورویورم — اوت ، اسكیدن قلبمك اوستونده قیزلیغمك امللری یاشاردی ؛ اوزاق سعادتلری

Digitized by Google

دیکه‌ین نظرلر، یابانجی چول سیاحلری کبی ،
آلداتیجی سرابلره بیکانه‌درلر . اووقت ، آه ،
اووقت مسعود بر سیاحدم ؛ قابمك اوزون ،
وسائر چوللرنده یاشایان برسیاح . . . نه عليل
برمملکتك فسون معلولی ، نه‌کیمسه‌سز قابمك
ساحر ، و اوزون چوللرنده‌کی سرابلر
بوهیچلکمی ، بنم زواللی قیزلیغمك زواللی

مدن یاشادم. صوکرا .. برکون بکا دیدیلرکه،
اومعلول مملکتك فسون علیلی بکا دیدی‌که ،
بونلر برسرابدر ؛ بردومان ، برشی، برهیچ
أوت، بونلر کوزومك‌اوکنده برهیچ، برشی،
بردومان اولدی . صوکرا ...

آه ، بزم قابمزده بنم قلبمده بیلنمه‌ین ،
خسته برخسران وار ؛ بوتون اونلره قارشی

درنه‌ده بعض رؤسای مجاهدین وعربان
Un groupe de guerriers arabe et leurs chefs à Derna.

هیچلکنی بکا بیلدیرمزدی . بنده ، بوتون
کنج قیزلر کبی ، قابمك سوکیلی ، ومسعود
خسرانلریله یاشاردم ...

عشق ... کیم بیلیر ، بزم ایچین، اوعلیل
مملکت ایچین بر زادهٔ تصادف . . . برکله ،
دوغمادن أولن ، یاخود أولمك ایچین دوغان
برکله ... بونی دوشونمدن، بونلری دوشونه‌

اراده‌مزی بنم زواللی اراده‌می، ساب ایدن
برخسران . . . برخسران ، کوزلرمزده‌کی
سکوت ، ودیزلرمزده‌کی رعشه ایله بزی
احتیاجلرمزك اوچوروملرینه سوروکله‌ین
برخسران ... صوکرا ، دها باشقه، قارا کاق
وکیمسه‌سز کیجه‌لرده رحمت ، وشفقت آرایان
قلبلر کبی ، قلبمده ، بزم قلبمزده دها باشقه

Digitized by Google

بنغازی جوارنده عرب مجاهدلری

Guerriers arabes près Benghazi.

Digitized by Google

درنه جوارنده مجاهدین
Guerriers près de Derna.

براشتیاق وار . . . براشتیاق ، برآرزوکه ، سفالتلرمزی ، سفیل احتیاجلریمی أولدیرن برحما ایله بنی أبدیتلره سوروکلیور . ذلیل برکیجه ، اوشودیکم برکیجه عشقمی ، وبنی أولدیرن بوآدمه قارشی حس ایتدیکم صریخ برانتقام ، وبر انهزام مبهمله کندیمی بوأبدیتلر ایچنده کورمك ایستیورم . بو اوقدر ذلیل برکیجه ایدی‌که ، اونك کبی ، اونك قلبی کبی حس ایده‌مدن یاشامق ایچین ، کوچوك برثانیه ، چیلدیران برثانیه ایچنده ذلتلرمه یالوارمشدم . بو اوقدر ذلیل برکیجه ایدی .

آرتق أولمشدم ؛ عشقمله برابر بن ، وبنمله برابر عشقم أولمشدی . اووقت ، سکوت قدر خفی برشی قلبمه صاپلاندی . اونك کوزلرنده نه عشقمزی یاشاته‌جق بررعشه ، نه ألملری دیندیره‌جك برسکوت واردی.. بن ایستیوردم که ، ألملرمله کیمسه‌سزلکلرمه بورونن عشقمی یتیشیله‌میه‌جك برأمل کبی ، قلبمك اوستونده یاشاته‌یم . آه ، نه حریص برنفخه ، نه‌ده امیدسز بربوسه ایله سیلینسین ...

آه ، یاربم ، برشی اولدی ، دوشونه‌مه‌دیکم برشی ... بزم عشقمزده بوتون انسانلرك عشقی کبی سفیل اولدی ؛ لکن کوچوك برفرق ، بزم عشقمزده ، بنم عشقمده کوچوك برفرق وار . اونلر ، اوانسانلر عشقلرینك سفالتلرندن صوکرا ، قلبلرینك هرثانیهٔ حسنی برباشقه ألمله سوسلرلر . ذاتاً هر قلب حس ایتدیکی ایچین سه‌ور ؛ حس ایده‌مه‌ین قلبلر عشقلره ، صاف ، وانسانی عشقلره بیکانه‌درلر . ایشته اوده ، اوآدمده طبقی بویله ، معلول ... آه ، أوت ، بن حس ایده‌مه‌ین قلبلره ، اوزواللی ، وبیکس قلبلره معلول دیرم ... صوکرا ، دییورلرکه کوزلر ، روحلر ایچین برر واسطهٔ رؤیتدر ، ناصل ایناناییم بوکا.. اونك کوزلرنده ، بوتون احتیاجلریمی برآنده تطمین ایده‌جك اویله درین انعکاسلره تصادف ایتدم‌که ، بنی اوزون دقیقه‌لر بنلکمدن اوزاق یاشاتدی . لکن اونلرده ، اوعشقسز ، ومحترص کوزلرده بر کیجه ، اوشودیکم برکیجه‌ایچنده برمألوحشت بولدم ؛ اوقدر ذلیلدیلر ...

Digitized by Google

خمس جوارنده بر ایتالیان قرارکاهی
Un campement italien près Houms

برسنه، اوزون، وتسلیسز برسنه اولویور:
پنجره‌نك اوكنده، آغاجلرینك كولكه‌لریله
آیك ضیالرینی قاماشدیرن بر یول واردی .
اوزاقلاشدقجه قارا كلقلرك تشوشلری ایچنده
غیب اولان، وقارا كلقلرك تشوشلری ایچنده
غیب اولدقجه اوزاقلاشان بو یول كیجه‌لرم ایچین
رؤیایی آكدیران بر تسلی اولوردی . هر كون
مهمل ومتلون روحلی قادینلرله، چوجوق
دوشونجه‌لی آدملرك، بوچابیر یولجیلرینك
لاقید آدیملرینه ملجاء اولان بو یولده كیجه‌لری
قورقونج، خولیاكار، وامیده بكزه‌ین بر شیلر
كورووردم . بعضاً، اللرم شاقاقلرمك اوزرنده
ساعتلرجه، تا نهایتلرده سیاهلره بورونمش
یشیللكلر، ویشیللره قاریشمش سیاهلقلر
آره‌سنده كوزلرم غیب اولوردی . وبویله،
بكا رؤیالرمده‌كی یشیل ورقصان كیجه‌لرك وهمنی
ویرن بو یولده بنلكمدن آیریله‌رق خولیاوی
دقیقه‌لر یاشاردم . بعض، سماده، صولوق
ییلدیزلر ایچنده بر آی یوكسه‌لیردی؛ بو یولی
تعطیر ایده‌مه‌ین بر آی... صوكرا، اوزاقلرده،
یاپراقلرك آره‌سندن صیریلان برقاچ حزمه‌نك
بو یشیللكلرله سیاهلقلره اوزاتدیغی ایپك رقصلر،
بكا اوراده، خولیالرمزده‌كی رنكین ونوار
دقیقه‌لره بكزه‌ین اوتموجلر ایچنده، بویله یاپه
یالكز یاشامق آرزوسنی ویریردی .

ینه بر كیجه كیمسه‌سزلكمه بورونه‌رك
پنجره‌مك اوكنده ألملریمی دیكله‌یوردم. بو آقشام
روحمده دها باشقه، دها آتشناك خسرانلرله
اوزولمك ایسته‌ین آغیر بر هیجان واردی .
ایسته‌یوردم، اون طقوز سنه‌مك محراب سكوتی
ایچنده، كیمسه‌سزلكلریله بیپرانمش بر معتكف
كبی یاشایان قلبم، ایسته‌یوردم كه، دها باشقه
ألملرله خیرپالانسین ... بردن اوزاقده، تا
أوته‌لرده بر سس دویدم، بر كمان سسی ..
روحمك احتیاجلرینی دیندیرن بلیغ بر سس،
سسسزلكلر ایچنده كریه‌لر یاشاتان بر موسیقی
ایله بكا خطاب ایدییور كیبی . بو، سكونتلره
یالواران نغمه‌لر اوقدر سوداوی، اوقدر غشی
آوردی كه، اونلرده، كاه كریه‌لریله هیچقیران
تبسملره یالواراراق، وكاه مهتز ومأیوس
هیچقیریقلریله قارا كلقلره صاریله‌رق أولان
برنشیدهٔ فراق وألم واردی؛ اوقدر غشی آور،

Digitized by Google

اوقدر سوداوی ایدیلر . بعضاً ، یوکسك نغمه‌لر ، قارا کلقلرك سکوتنی أولدیره‌رك برتسلی کبی یوکسه‌لیور ، یوکسه‌لیور ، صوکرا ، دها آغیر ، دها کسیك ، وعادتا برایکلتی‌یه بکزه‌ین هیجانلریله ینه اوقارا کلقلرك سکوتی ایچنده ، بردعا کبی ، یاواش یاواش سونویوردی ...

بنده بر احتیاج وارمش ، آغلامق احتیاجی . . . شیمدی بر مأیوس عشق کبی قلبمله اوزاقده‌کی اوسسی آرایارق آغلایوردم . و ، بیلمم نه‌دن ، بواحتیاج کیتدکجه دها درین برمأیوسیتله بوتون موجودیتمی صاریپوردی . آغلادقجه مغشی ، ورحیم برمأیوسیت حس ایده‌رك ومأیوس اولدقجه آغلامق احتیاجلریله غشی اوله‌رق کندیمی اونوتمشدم . برزمان کلدی که ، کمان صوصمش وساده نیم هیچقیریقلرم سس‌سزلکلر اوستونده برصعود بیکس کبی قالمشدی . بردن قورقدم ؛ سسمی باشقه‌لرینك ایشیته‌جکندن قورقدم . بیلمیورم بویله نه‌قدر قالمشم . . . کمان تکرار باشلامشدی . وبوسفر پك یقیندن ، روحلری تطمین ایده‌مه‌ین براندیشهٔ عشقه دها مهتز ، ودها آسوده أنینلری سویلیور کیبدی . اوقدر متهیج ، اوقدر خرابدم که ، بنی بنلکمدن اوزاقلاشدیران بوسس ، بوتون معنویتمه حاکم اوله‌بیله‌جکدی .

بو ، کیمدی ؟ . . . بوکیجه بکا بنم بیکس موجودیتمه حاکم اولمق ایسته‌ین کیمدی ؟ بوأوده ، بالکه حیاتمده ایلك دفعه ، کیجه‌لرك حاکمیتنی اویوشدیران برنیاز عشق وألم دویپوردم . بردنبره قلبم مقاومت ایدیله‌میه‌جك بردوشونجه ایله بورقولدی : بویله یاپه‌یالکز قارا کلقلرده .. آرتیق دوشونه‌مه‌ین برموجود کیدم . قالقدم ، قاپی‌یی دیکله‌دم ، کیمسه یوقدی ؛ وتکرار ، چیقمادن أول برکره دها پنجره‌نك اوکونه کله‌رك باشیمی اوزاتدم . أوته‌ده ، آیك ضیالری آلتنده‌ر کودت سیمینیله اوزانه‌اوزانه نانهایتلرده قارا کلقلره بورونه‌رك غیب اولان چایر ، صولده ، اومشوش وسیاه یول واردی . وکمان حالا بوکیمسه‌سزلکله بر نغمهٔ ماتم یوللیوردی . . .

سوقاغه چیقدیغم وقت خفیف براوشومه حس ایتدم . آیاقلرم رعشه‌لرله أورتولمش کورمیور ، کوزلرم قاراکلقلره اتکا ایده‌رك یورومك ایستمیوردی . بوراده ، قاراکلقده بیاض بریول آچیلاراق تکرار قاپانیور ، اوراده آیك بیاضلقلری اوستونه اکیلن آغاچلر ، بررسیاه أل کبی ، اوضیالری أورته‌رك برهراس ووحشت یاشاتیوردی .

دقت ایتدم ، سس برآز ایلرده ایدی . دیزلرمده بر مجالسزلك واردی که ، بنی سوروکلیوردی . وبویله ، دیزلرمده‌کی مجالسز- لکله سوروکلنه ، سوروکانه سسك کلدیکی طرفه برآز دها یورومشدم ، بردن قارشیمده یشیل پانجورلی أوی طانیدم . . . اوآنده بوتون موجودیتمدن سیال بر رعشه کچدی . اووخ ، دیمك که . . .

برآقشام ، چایرده ایکی أبکم ، ودورغون کوزه تصادف ایتمشدم . . . و ، برچوق زماندر بنی اشغال ایدن بوکوزلر ، أکثری کیجه‌لر ، بنم اوراده اولدیغمی بیلدیکی ایچین ، پنجره‌مك اوکونه کلیر ، اویله ساکت ، أبکم بکا باقاردی ..

هيچ برشى افاده ايتمزكن ، برچوق شيلرله بنى اوزن بوكوزلر ايچين ايلك دفعه كندمده برلاقيدى حس ايتمشدم . صوكرا ، بوكيجه‌لر توالى ايتدكجه ، يواش يواش موجوديتمده اوكا قارشى حس ايتديكم اهمال ، ولاقيديدن قورقمغه باشلامشدم ؛ اويله ، قاراكلق ، وسكوت ايچنده ، هيچ برشى سويليه‌مدن ، احتياج روحه اوچوروملى وسياه اقليملر وعدايدركبى دوران باش دوندوريجى وجاذب برأبكميت واردى . ودقيقه‌لرجه اونلرك اوكونده ، درينلكلرى بولونه‌ميان اوچوروملرده حس ايديلن خرابى‌يه شبيه موجوديتمده برخرابى دوياردم . . .

شيمدى ، موسيقينك اعصابمه ويرديكى ويوشدوريجى بررعشه ايله ، بو راده ، بو بيلديكم أولك قارشيسنده مبهم ، فقط آشنائى برحسله تيتريوردم . قارشيمده اوچ پنجره واردى كه ،

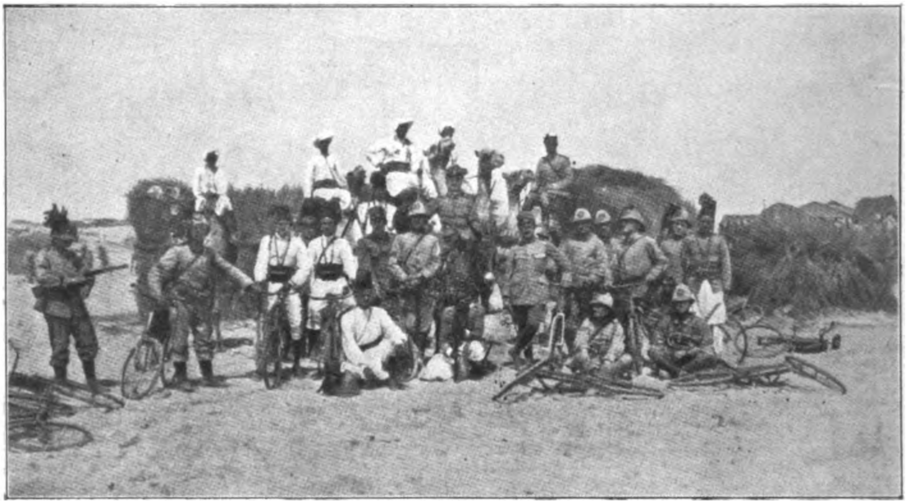

هجين سوار اريتره‌لى عسكرلر

Soldats de colonie italienne se rendant à la guerre à dos de chameaux.

بوأبكم ، ودورغون كوزلره لاقيد قاله‌ميه‌جقدم ؛ واويله اولدى . .

آرتيق آرامزده برآشنائى نظر واردى . نه‌وقت قارشى قارشى‌يه كاسه‌ك ، درحال كوزلرمز ، بنم كوزلرم مقاومتسوز برآغيرلقله قاپانيردى . يالكز برشى حس ايدييوردم ، اونك كوزلرنده برشى حس ايدييوردم كه ، بنى قورقوتيوردى : قاراكلق بر اقليمك قاراكلق وآسوده اوچوروملرى كبى ، بوكوزلرده ايكيسنك پرده‌لرى تماميله ايندريلمش ، وأته‌كى آچيقدى . . . بكا حاكم اولان سس بردنبره صوصدى ؛ صوكرا ، آچيق اولان برباش اوزانه‌رق برلحظه ييلديزلرى سوزركبى اطرافه باقدى ، تكرار چكيلدى . طانيمشدم . . .

قلبمده بر قورقو اويانمشدى . أصيل ، وبليغ برنغمه ايله حريم روحمه قدر سوزوله‌رك بنى بنلكمدن اوزاقلره سوروكله‌ين بر سسك بردنبره ، برعقدهٔ تظلم كبى ، صوصمسى ،

Digitized by Google

عرب رؤساسندن بر ذاتك میدان حربی زیارتی
Le chef d'un tribu arabe allant à la guerre.

وقارشیمده، کیجه‌نك قارا کاقلری ایچنده اوزاقلره، کیم بیلیر، بلکه بکا، تودیع راز ایدن بو آدم قلبمده بر قورقو اویاندیرمشدی. أطرافمه باقدم، قارا کاقلر واردی. وشیمدی، خفی بر أل بنی أوه‌دوغرو سوروکلرکن قورقونك دیزلرمده اویاندیردیغی تیتره‌مه ایله أطرافمده‌کی کیمسه‌سزلکی دویار کبی اولدم. بو راله‌قدر ناصل کلمشدم؟ بونی دوشونمیه جسارت ایده‌مدن یورویوردم... قلبمده أتکلریمی خیرپالیه‌رق کچن روزکارلرك أوته‌لرده‌کی شهقات صموتی، وآیاقلریمك آلتنده‌کی یاپراق وتوزلرك خشیر تیسیله انسیت ایده‌مه‌ین برشی واردی‌که، بنی قورقوتیوردی.

آنسزین آرقامدن کوچوك برسس ایشیتدم، محترز، وقیصیق برسس...

— ناصل، دییوردی، خانم أفندی، بنی أولدوردیکدن صوکرا.. دیزلرم خفیفله‌شدی، کوزلرمده‌کی قاراليقی بكا اطرافنی کوسترمیوردی. یالکز آرقه‌مده سیاه بر دالغه، بر بولانتی کوردم. بر ثانیه‌صوکرا بیلکلرمده ایکی أل واردی...

— ناصل، دییه تکرار ایدییوردی، ناصل خانم أفندی، بنی اولدورمك می ایسته‌یوردیکز؟...

وسوروکلیوردی، بنی أوته‌لره سوروکلیوردی...

*
* *

کوزلرمی آچدیغم وقت بویوك آنه‌مدن باشقه هپسی باش‌اوجومده‌ایدی. بن، ساکت، هپسنده آیری آیری بر تسلی نظر آرارکن اونلرك هیچ برشی افاده ایتمه‌ین کوزلرینك ایچنده هر کونك سکونتلرینی بیریکدیرن برغازهٔ تردد واشتباه کوردم.. وبوساکن، افاده‌سز کوزلرك برآز دها اوستونده، آلینلرده تیتره‌ین بردامار بنم ذلتلریمه برچین برودت صاقلیوردی. او آنده قلبمده برحفرهٔ ذلت آچیلمشدی؛ وبنلکمدن تجرد ایدن برشی اورایه دوکولدی، دوکولدی... صوکرا، اونلر دهاسفیل، ودها أینکار برتودهٔ تظلمله أورتوله‌رك بنی یالکزلغمه، خراب، وذلیل بر یالکزلغه ترك ایتدی. آرتیق بن یوقدم...

اووخ، أولوم... شیمدی اوقدر سفیل، وراحتمدم‌که، بوتون اونلری، بنی خرابی‌یه سوروکله‌ین ذلتلری اونوته‌رق أولوم دنیلن بو شیله قارشی قارشی‌یه کلدم، ظن ایدییوردم. وبو آرزوایدیلمه‌ین شیئك بوقدر یاقیننده بولونمغله اوکا قارشی، بلیرسز احتیاجلر کبی، صمیمی

برمجذوبيت حس ايتمشدم. بنی برثانيه صوكرا اوزاقلره — كيم بيلير نره‌لره! — كوتوره‌جك اولان برشی شيمدی قلبمك اوستونده‌كيدی؛ اوكا اوقدر باقيندم. و اضطرابكار دقيقه‌لرمه بكزه‌ين برآسودكی ايله يواش يواش كنديسنه دوغرو جذب اولونيوردم... اونك‌ده برقلبی واردی؛ بو، اويله مشفق برسينهٔ ريان‌ايدی‌كه، بوتون سفالتلرمی برآنده أريته‌جك، بكا، نه‌اهمال ايديلمش برروح، نه‌ده ماتم دقيقه‌لرينی ياشايان برحيات بيراقه‌جقدی...

اووخ، أولوم... كوزلرمك اوزرنده اون دوقوز سنه‌مك انتقاملری واردی. بوكا اوقدر قانعدم‌كه، يالكز بونكله، بوكوچك شيله كنديلريله برلكده بنی‌ده خراب ايدن باشقه‌لرينی اتهام ايده‌بيله‌جكدم... وبويله، برانتقام حسيله قلبمك قاراردينی دويدوم، اوقدر مستريحدم...

بردن، اوزون، وهيچ‌قيران برقهقهه ايله كولمشم. باشيمی قالديرمق ايسته‌دم، اوآنده شقاقلريمدن آلنيمه دوغری بر آغری ايندیكنی دويدم. ياتمده يالكز نشئه‌دل قالمشدی. وألنده طوتديغی بر پاموقله يوزومه برشيلر سورمك ايستيه‌رك، متردد:

— ناصلسيكز دييوردی، كوچوك خانمجيم...

ديمك خسته ايدم... كوز قاپاقلرمده ايصيتان برآغيرلق واردی‌كه، اونلری قاپيوردی. وصاچلريمك آلتندن آلنيمه دوغری يوروين آغری‌يی حس‌ايتديكجه هردقيقه برآز دها خراب، وضعيف قالديغمی دويوردكيدم...

لكن‌بورايه نصل كلمشدم؟. بردن بوسؤال برعقدهٔ مشكوكيتله قلبمی بوكدی. أوت‌بورايه ناصل كلمشدم... باشمده اوقدر صيجاق، وأزيجی برآغری واردی‌كه، بوتون مفكره‌می اويوشديرمش، بنی‌هيچ برشی دوشونه‌ميه‌جك برحاله كتيرمشدی. ناصل بورايه كلمشدم، بونی برتورلو دوشونه‌ميوردم.

نشئه‌ دلك يوزينه باقدم، كوزلرنده حالا سونمه‌ين برتردد واردی..

— هيچ... ديدم، بنی خسته‌می ظن ايديورسكز؟..

— واللهه، كوچوك خانمجيم، ديدی، بزی‌نه‌قدر قورقوتديكز، بيلسه‌كز...

— نه‌اولدی سزه؟ بن‌خسته دكلم‌كه...

— كوچك خانمجيم، واللهه، كيجه سزی بكليوردم، اويومشم. سز ينه اويوميو-

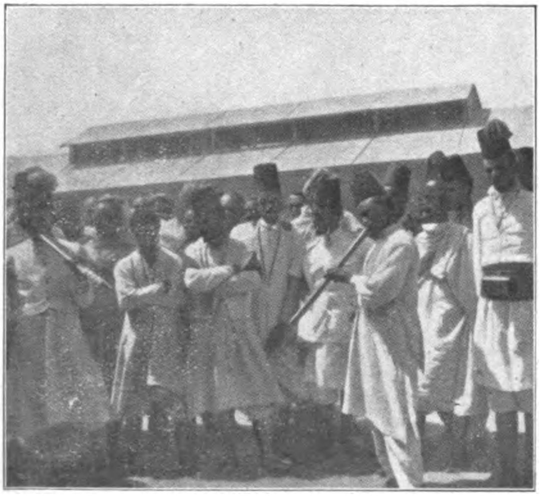

اريتره‌لی عسكرلر قاوال چالاركن
Les soldats d'Erytheré jouant de la flûte.

Digitized by Google

طرابلس جوارنده اریتره‌لی ایتالیان عسکرك حال استراحتی
Soldats de colonie italienne près de Tripoli.

ردیکنز . . . برده اویاندم‌که . . . نه‌بیله‌یم‌بن، سز یوقدیکز یاتاغکزده ، یاتاغکزده سز یوقدیکز . صوکرا ...

— صوکرا . . .

— صوکرا سزی بکله‌دم، بکله‌دم، کلمه‌دیکز نه‌یاپه‌جقدم بن شیمدی ؟ . . کیجه یاریسی کیمسه‌یه سویلیه‌میوردم؛ صباحلره قدر کندی کندیمه آغلادم. دها قارا کلقلرده ، آغلارکن قاپینك اوکنده برخیشیرتی دویدم ؛ سزدیکز بو . . .

آرتیق آکلامیوردم. دیمك بوتون اونلری دویمشلردی . شیمدی، برسفیل کبی ، اونلره قارشی بویله، ذلتلرمله، قانع، یاشامقدن برنفرت دوییوردم. قلبمك اوستونده، ایصیتان برأمل، شیمدی قورقونج ، فقط دها رحیم براضطراب ایله بنی جذب ایدییورکبیدی . ومعنویتمده بویله ضعفیت حس ایتدیکجه آلنمله کوزلرمك آراسنده برآغری دولاشیوردی . صانکه آلنمدن کیرپیکلرمك اوجینه‌قدر اینن برآغیرلق کوزلرمی آچمیوردی. أطرافمده‌کی أشیایه باقمق ایستیوردم، اونلر بندن اوزاقلاشیور، وبویله دقت ایتدیکم هرشی ، دها زیاده اوزاقلاشه ، اوزاقلاشه نهایت کوزلریمك اوکنده بردومان قالیوردی .

نشئه‌دل بنم بو حالمدن قورقمش ، و ، غالبا أوته‌کیلری چاغیرمق ایچین کیدییوردی . ألیمی اوزاته‌رق اونی کیتمکدن منع ایتدم :

— هپسنی ، دییوردم ، هپسنی آکلات بکا . . .

— باقسه‌کزه، کوچوك خانم خسته‌سکز.

— آکلات‌هپسنی ... صوکرا نه‌اولدی؟.

— صوکرا ... بیلمم‌که، هپمز قورقدق دوقتــور چاغردیلر. هیچ . . . نه‌بیله‌یم ، برشی یوقمش!

— دوقتور نه‌دیدی ؟

— دوقتور . . . خسته‌سکز کوچوك خانمجیم . . .

— بنی‌اوزمکمی ایستیورسیك الله‌عشقنه؛ دوقتور نه‌دیدی ؟

باقدم ، کوزلرنده یاش واردی . نیچین آغلیوردی؟ شیمدی ایچمده برتجسس حاصل اولمشدی . بو ، نه اوله‌بیلیردی . یاربم . . . اصرارلریمه مقاومت ایده‌مه‌مکدن متولد درین برتردد ومأیوسیتله یاتاغمه ایکیله‌رك بونی‌سویله‌دی . اووخ ، نهایت آکلامشدم :

— اعصاب یورغونلغی . . . دیه‌شلر ، وبویله بنی کیجه‌لری سوقاقلرده ســوروکله‌ین بر شی ، بر جنت موقته . . .

آرتیق بنم ایچین بر تداوی حاضرلامشلردی: یالکزلغی وکتابلرم منع ایدیله‌جك ... بونلر نقل اولونورکن ایچمده روحمك تیتره‌دیکنی دویدم . و صانکه صمیم قلبمده یاشامش ، و اونو تولمش

برامم کبی ، بوسفیل ، زواللی کلمه‌یه قارشی بر آشنائی حسله لب روحمی اوزاتیوردم .

جنت... بو، صانکه بکا ایلك‌دفعه تودیع ایدیلمش برراز عشق کبی ، سامعه‌مده خیالی وملهم برکلمه‌اولمشدی. شیمدی‌محترز برچوجق خفتیله، اولدوررکن‌یاشاتان بوشیئی، بنلکمك اوستنده صاقلیامیان برأندیشه ، یاواش یاواش بوتون موجودیتمی صاریبور ظن ایدییوردم .

* * *

اوچ کون کچمشــدی ؛ آکسزین اوك ایچنده مستهزی برخبر چینلادی : بو، هردقیقه باشقه‌سنك تحکمندن قورتولمق ایسته‌ین برقادینك آرزوسنه ممانعت اولونماسی خبریدی. بوراده « آرزو » کلمه‌سنی اوقدر ذلیل ، کندم ایچین اوقدر عادی بولمشدم‌که ... اك عادی برظرف ایچنده ، اك عادی برواسطه ایله بزه کوندریلن بویازیلرده ، شیمدی‌یه قدر قلبمده اویوتدیغم أمل ، وخولیــا دقیقه‌لرینی أولدیرن برمتحکم

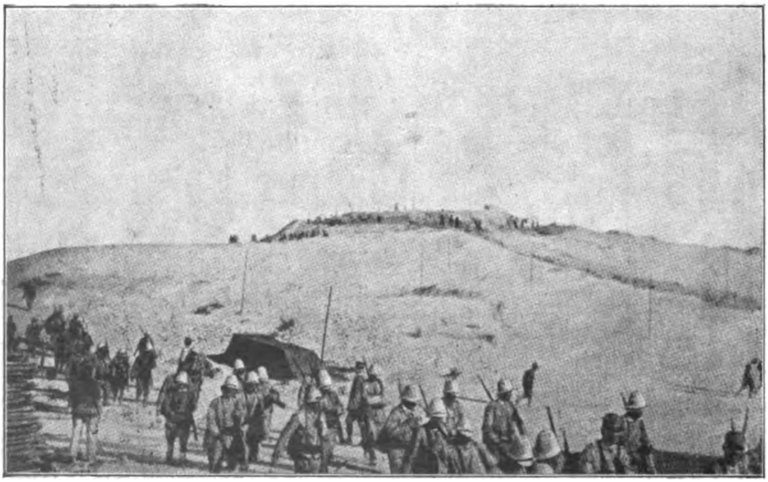

بر ایتالیان مفرزه‌سنك چولده کشت وکذاری

Un détachement de soldats italiens errant dans le désert.

درنه جوارنده بر ایتالیان استحکامی
Une forteresse italienne près Derna.

قوت واردی . اوچ کوندر اطرافمده‌کی متردد
نظرلر آلتنده أزیان موجودیتمه ، بو ، دها
اغیر برضربه اولمشدی ... اونی بکا اوزاتان
أل بر ثانیه کوزلریمك ایچنه باقارق چکیلدکدن
صوکرا بنلکمی أریتن اوشیئی ناصل آلمش ،
ناصل اوقومشدم ... وَ ، نه‌دییوردی یاربم...
« اکر _ دنیوردی _ برباشقه‌سنك ، دها
دوغروسی ، _ ایستیورمیسکز دوغروسنی !_
بنم تحکممدن قورتولمق ایستیورسه‌کز ، أمین
اولوکز بك افندی ، وقت مساعددر . . .
شونی‌ده سویلایه‌یم‌که ، بو ، مسعودانه بر تحکم
اولاجقدر ... »

* * *

اووخ ، آرتق قانع ، وسفیلدیم ...
ایکی آی صوکرا ، اوشوتوجی برکیجه
ایدی ، _ قلبمدن کوزلرمه قدر یوکسه‌لن
بر صیقینتی ایله أللریمی دیزمك اوستونده
باغلامشدم . اوکا صوردم :
— کمان چالمازمیسکز ؟ ...
— ناصل ؟ دیدی ، کمانمی !..
دوشونیوردی ، وهروقتکی کبی پارماقلرینك
آره‌سنده طوتدیغی چیغاره‌دن بوروشارق
اوزایان دومانلره باقیوردی . کوزلرینی چیغارانك
اوجونده‌کی کثیف دومانلره ایلیشدیردیکجه
قاشلرینك آره‌سنده برشی سویلیه‌جك فکرینی
احساس ایدن برقابارتی حاصل اولیوردی ؛
صوکرا ، یوقاروده ، یواش یواش مبهمله شن
دومانلرك داغنیق ، وبطی هیجانلری اونك
فکرلری اوزرنده ساکت برموجه کزدیرییور ،
وبویله دها یوقارلرده ، أرییه‌رك بوتون بوتون
غیب اولان بودومانلر کوزلرینی تکرار چیغا-
رانك اوجونه ایندیرییوردی . بویله اوزون

Digitized by Google

بر دقیقه کچدی . او ، معروض قالدیغی ، حتی
اك کوچوك بر سؤاله اوزون بر دقیقهٔ تردد دن
صوکرا جواب ویره جکدی .

— او کیجه‌می ؟.. دییوردی .

دوداقلری قیصیلمشدی . بعضاً کولملك
ایسته‌مه‌ین بر حسله دوداقلرینی قیصاردی .

اتمام ایتمدی . واو ، تکرار بر چیغارا دها یاقمق
ایچین اوزانیرکن قلبمدن کوزلرمه بر هیچقیریق
کلشدی .

*
* *

شیمدی ، اوزون ، وتسلیسز بر سنه ایچنده
نه وقت آینه‌یه باقسام ، کولملك ایستیه‌رك ،

بنغازی سواحلنده ضابطلرمزك دکز بانیوسی یاپمالری
Officiers prenant un bain de mer près de Benghazi.

— او کیجه‌کانی کوچوك شاعر چالیوردی .
دیدی ، بر مسافر ... هم باقیکز ، بو کوچوك
شاعری سز بیلمزسکز .. مکتبده هپمز اوکا
« فائزه ! » بویله دیردك ؛ کوچوك شاعر ..
ذاتی دوشونمك ویازمقدن باشقه هیچ بر مشغولیتی
یوقدی که ... لکن کورسه‌یدیکز ، سیاهه
مائل قومرال ، وبك آز قیویرجق صاچلریله ..

دوداقلرمك ایکی طرفنده‌کی چوقورلقلرده
یالکز بنم کوره‌بیلدیکم بلیرسز بوروشوقلره
دقت ایدر ، وبونلری کیمسه‌سز موجودیتمه
علاوه ایدن « سیاهه مائل قومرال ، وبك آز
قیویرجق صاچلر » ه خیالمده بر شکل ویرمك
ایسته‌رم ...

۳ اغستوس — ۳۲۸ م . خلوصی

فن پوسته‌سی:

معجزات فن

خلق حیات

حیات: نردن چیقیور؟ ممات: نصل بر معما؟

ایشته بو ایکی سؤال بشریتك ساحهٔ وجوده آتلدیغی زماندن بری دائما تکرار ایتدیکی استیضاح ممتنع الایضاح. بونکله برابر بوکون، هر زمان حقیقت اساسیه‌نك تحریسندن کری دورمایان فن اوکمزده‌کی سترهٔ اسرارك بر کوشه‌سنی قالدیریور، ایچریدن بر لمعه کوستریور. مثلا کوك کورله‌مسی، شمشك ومد وجذرك حقیقتنی اوکرندیکمز زمانلرده اولدیغی کبی بودها مهیب ومعظم سر حیات ومماتك تظاهراتنی بوتون اسکی فلسفه‌لرمزی، بویوك مزاحم ومساعی ایله تثبیت ایده‌بیلدیکمز نظریه‌لرمزی الحاصل بو آنه قدر بشریتده بویوك بر قوتی حائز اولمش مدعیات ومعتقداتی زیر وزبر ایدیور.

چونکه: بوکون فن صورت قطعیه‌ده دیورکه:

« حیات بر فعل کیمیویدن عبارتدر. ممات بو فعل کیمیوینك انقطاعیدر. مواد عضویهٔ خرده‌بینیه‌دن طوتکزده نوع بشره قدر بوتون بر حیات موجودات حل اصلیلرنده تمامیله عاطل وعقیم اولان بر طاقم موادك تصادفاً بریره تجمعندن حاصل اولمشدر. ولابوراتوارلرده طبیعتك کندی اصول وعملیاتنی تقلید وتکرار ایده‌رك بوکون حیات خلق ایده‌بیلیرز!. »

شیمدی بو ادعانك نه دیمك اولدیغنی وسعت دلالتنی دوشونه‌لم: بر آوروپالی محرر فنی دیورکه: « شاید بر عصر اول بر آدم چیقوب ده بن بر قاچ عادی، جانسز ماده آله‌جغم، بریره قویاجغم، بر مدت صوکره بر حیات جسملر یاپاجغم ... دیمش اولسه‌یدی؛ شبهه‌سز اك یاقین بیمارخانه‌یه کوندریلیر ایدی. ایکی یوز سنه اول ایسه سحربازلق وشیطانله مناسبتده بولنمقله اتهام اولنه‌رق آصیله‌جغنه شبهه یوق ایدی ... حالبوکه همان بر سنه قدر مقدم مشهور دوقتور (هه‌نری شارلتین باستیه‌ن) بوکا موفق اولدیغنی اعلان ایدنجه نه مشارالیهك تحت مشاهده‌یه آلینماسنه لزوم کورلمش، نه محاکم ایشه مداخله ایتمشدر؛ حتی ایشك اك غریبی کلیسا بیله پروتستو ایله‌مه‌مشدر ... »

فی الحقیقه مسلکداشی اولان عالملردن

Digitized by Google

طرابلس غربده سوارى عرب مجاهدلرى
Cavaliers arabes à Tripoli.

برطاقملرى دوقتور (هه نرى شارلتين باستيه ن)ك بوايشه موفق اولديغنه ، يعنى كنديسنده عضويت اولمايان مواد عقيمه دن حيات استحصال ايتديكنه قناعت كوسترمه مشلر ايسه ده بونلردن هيچ برى « بويله برشى غير ممكن در . » حكم قطعيسنى ويرمك جسارتنده ده بولنه مامشلردر. چونكه دوقتور (هه نرى باستيه ن) ك بياناتندن بر خيلى سنه لر مقدمندن برى بر طاقم علما بركون برينك چيقه رق مواد غير عضويه دن تحصيل حيات دعواسنده بولنه جغنه منتظر ايديلر .

ظن اولنديغى كبى حياتك اجسامه برقوة مافوق الطبيعه ايله خارجدن نفخ ايدلمش برقوت اولمايوب بالعكس ، طبقى سائر حادثات كيمويه كبى ، مختلف موادك مختلف مقدارلرده وشرائط مخصوصه تحتنده برلشه رك حصوله كتيردكلرى فعل كيميوى نتيجه سى اولديغنى ايما ايدر بعض قناعات فكريه ، نتايج تدقيقيه ظاهر اولمامش دكلدى .

بنغازيده ايتاليا عسكرينى حربه تشويق ايدن راهبلردن برى
Prêtres italiens encourgeant les soldats italiens près Benghazi.

Digitized by Google

دوقتور (باستیەن) ك تجاربنه عائد اولان یابس تفصیلات فنیه آنجق متخصصینه یارایا- جغندن بز بوندن صرف نظر ایدیورز .

مشارالیه ماء مقطر داخلنده ایکی کیمیوی مختلف محلول یاپمشدر .

بو محلوللر تقریباً بر پوس قطرنده و اوچ پوس عرضنده تعقیم ایدلمش شیشەلر داخلنه نصفنه قدر قونلمش وشیشەلرك باش طرفلری براقیلمشدر . ایشك اهمیتی ایسه بوشیشەلر آچیلنجه قطعیاً مواد عضویەیی حائز اولمایان محلوللر داخلنده مختلف نوعدن بر حیات مواد عضویەنك بولنماسیدر . حالبوکه : دها اولجه شیشەلر دولدیریلیر ایکن یاپیلان تجارب اثناسنده شیشەلر مواد عضویەیی محو ایدەجك درجۀ حرارته معروضیتدن صوکره همان آچیلمش ومواد غیر عضویۀ کیمیویەدن باشقه

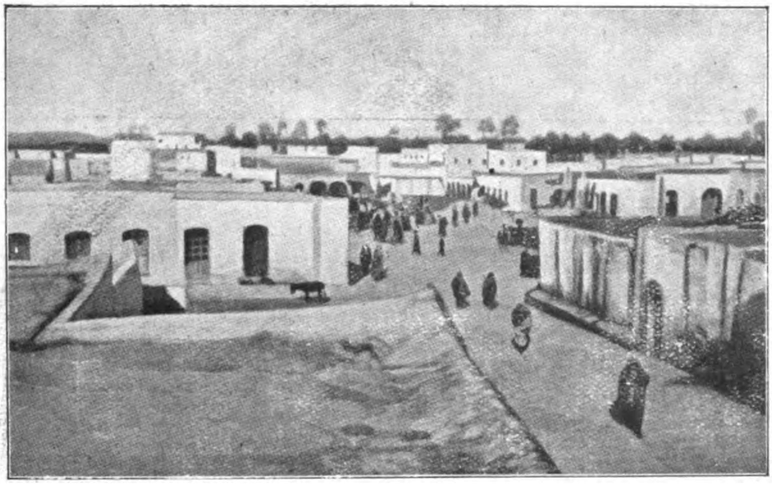

بنغازیده بر سوقاق
Une rue à Benghazi.

داخله مواد عضویه کیرمەمسنه چوق درجه دقت واعتنا اولنەرق حرارتله تطهیر اولنمشدر. بعده شیشەلر اون الی بکرمی دقیقه ۱۳۰ درجه (سانتیغراد) حرارتده تسخین اولنمشدرکه : بو درجۀ حرارت صویك درجۀ غلیانك چوق فوقندەدر . بعده شیشەلردن بعضلری ضیای شمسه معروض براقیلمش ، بعضلری ده مختلف درجه حرارتی حائز مواقع مخصوصەیه یرلشدیرلمشدر . بو حالده شیشەلرك برقسمی آیلرجه قالمش برقسمی ده آنجق برقاچ هفته قطعیاً بر شیئی حاوی کورولمەمش ایدی .

اوحالده برمدت صوکره آچیلان شیشه- لردەکی مواد عضویه ، آثار حیاتیه نردن کلیور ؟

دوقتور (باستیەن) شیشەلردەکی حیاتك محضا فعل کیمیوی نتیجەسی اولدیغنی، یوقدن چیقدیغنی ادعا ایدەرك بوتون عالم فندن ادعا- سنك یا کاش اولدیغنی اثبات ایتمەلرینی بی محابا طلب ایتمکدەدر .

بوندن قرق سنه مقدم دوقتور (هەنری-

Digitized by Google

باستیه‌ن) ینه بویله برادعاده بولندیغی زمان عالم علم وفنده بویوك بر كورولتی حاصل ایتمش ایدی . دوقتور شیمدی اولدیغی كبی اوزمانده وثائق ودلائل قطعیه‌یه دسترس اولمادقجه كیمسه‌نك مدعیات وبیاناتی قبول ایدیویره‌جك طبع و مشربده دكل ایدی . ارباب علم وفن بومسئلهٔ مهمه‌یی ۱۸۷۰ تاریخندن یوز سنه

كشفندن صوكره « بومواد عضویهٔ خرده‌بینیه نردن كلیور ؟ » سؤالی چیقدی و « حیات بالذات » ، « كندی كندینه حصول حیات حادثه‌سی » دعواسی یكیدن تیزیشدی . پاستور بو فكره معارض ایدی . او دیور ایدی كه : « مواد عضویهٔ خرده‌بینیه، میقروبلر ذاتاً وار ایدی؛ بونلردن حیات عمومیه خلق اولندیغی زمان

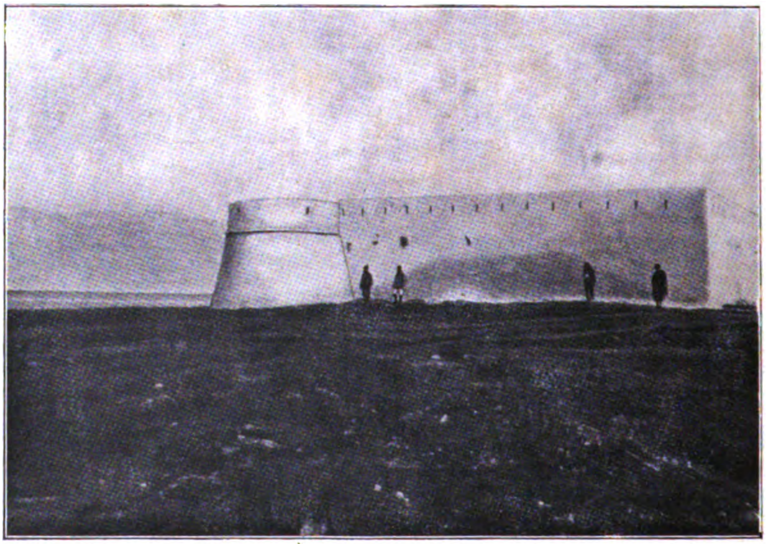

خمس جوارنده بر سورك منظرهٔ خارجیه‌سی
Un mur de défense près Houms.

مقدمندن بری نظر تدقیق وتحریده بولندیرمقده اولدقلرندن دوقتورده ۱۸۷۰ تاریخنده ایلك دفعه ساحهٔ مناقشه و مباحثه‌یه آتیلمشدی . آنجق دور اخیرك نوایجاد غایت قوتلی میقرو-سقوپلری میدانه چیقوبده (پاستور) ایله شاكردان مواد عضویهٔ خرده بینیه‌نك جهانی استیلا ایتمش اولدیغی كوردكلری زمانه قدر ایكی طرفك ادعاسنی تدقیق ایچین الده برمعیار، برآلت ، برواسطه یوق ایدی . (پاستور) ك

خلق ایدیلن میقروبلردن متسلسلاً كلیور . » آلتی یدی قدر، لكن دها آز شهرته مالك فرانسز عالمی بوكا اعتراض ایتدیلر و « میقروبلرك علی الدوام خلق ایدلمكده اولدیغی » ایلری سوردیلر . برایكی سنه صوكره برقاچ ایتالیان عالمی ده « كندی كندینه حصول حیات » نظریه‌سنی قبول ومدافعه ایتدیلرسه‌ده پاستور فكرنده تماميله مصر قالدی .

مشهور پروفه‌سور (هاكسلی) ده انكلتره

Digitized by Google

انجمن قرالیسی حضورنده پاستورك فکرینی مدافعه أیله‌دیکندن انکلتره علماسی بوبویوك عالمك تأثیر تصویب وقبولی‌ایله پاستورك افکارینی قبول ایتمشلر، یالکز کنج دوقتور (هه‌نری. باستیه‌ن) مستثنا قالمشدر. دوقتور (هه‌نری. باستیه‌ن) کندی تجربه‌لرینه باشلامش وتام یدی سنه معارضلریله مناقشاتی دوام ایتمشدر.

تبعیته، یاخود آنکله جدال ومعارضه‌یه مجبور قالدیلر؛ جداله کیریشنلر ایچنده مشهور پروفه‌سور (تیندال) دخی موجود اولوب اویله شدید مهاجماتده بولنمشدرکه: برچوق علما دوقتور (باستیه‌ن) لك امدادینه قوشمغه مجبور اولمشدر.

بوشدید مبارزاتدن صوکره‌دوقتور یکرمی

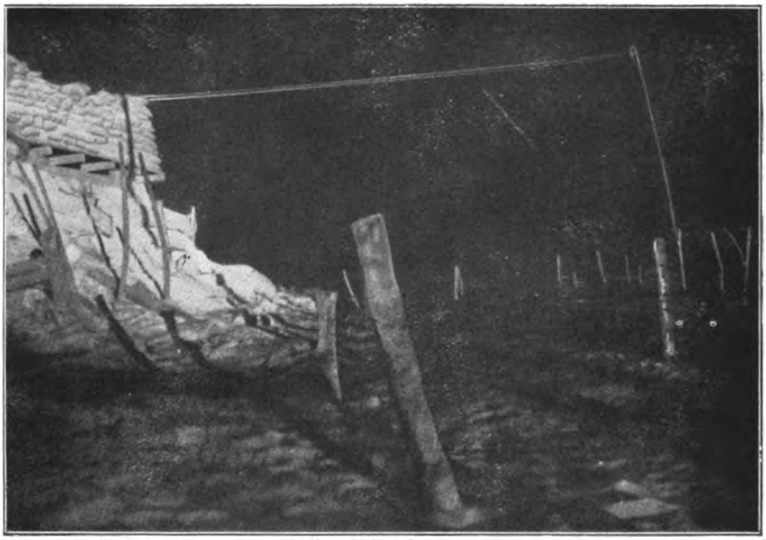

درنه اوکنده تل اورکولریله احاطه ایدیلن بر ایتالیان استحکامی
Une forteresse italienne devant Derna.

اولا: انکلتره وفرانسه علماسی کنج دوقتوری طانیمامازلغه، بیاناتندن تماميله تجاهله قرار ویرمشلر ایسه‌ده مشارالیه اویله تجاهللرله اورته‌دن غائب اوله‌جق ماهیتده انسانلردن دکلدی. حتی (پاستور) طرفندن بیله ایچریسنده مواد عضویه قالمق ممکن اوله‌مایاجنی تصدیق ایدلمش جام‌بوریلریله تجربه‌سنی یاپمش، آنلری آچوب ایچنده موادعضویه بولمش، کوسترمش‌دی، بویله‌جه دوقتوردن تجاهل ایدنلر یا آکا

سنه‌قدر مسلکنه دها صمیمی صورتده مربوط خصوصاتایله مشغول اولدی. لکن ١٨٩٨ سنه‌سنده الآن (پاستور) می، کندیسی‌می حقلی اولدیغنه شبهه‌لی برحالت فکریه‌ده کندی عملیاتخانه‌سنه چکیلوب ظننك دوغری ویا یاکلش اولدیغنی آکلامغه وقف نفس ایتمش ایدی. دوقتور (سباستیه‌ن)ك زبدهٔ محاکماتی شوایدی: « کائناتده‌کی بوتون حادثات تکررایدیور، بونی کوریورز؛ اوحالده برماضیٔ بعیدغیرمعینده

Digitized by Google

وقوعه گلمش اولان حیات حادثه‌سی بومیانده
نه‌ایچین تکرر ایتمه‌سین ؛

« ثانیاً : کوریورزکه : کرهٔ ارضده غایت
ابتدائی مرتبه‌ده اولان برچوق حیوانات ،
مواد عضویه وار ؛ بونلر یکدیکرینی تولید

دوقتور بوتجربه‌لرینی ۱۹۰۶ سنه‌سی کانون
اولنده اجرا ایدوب عینی نتایجه دسترس اولمش
وانکلتره طب وجراحی انجمننه عرض ایدوب
غزته‌سنده طبع ایتدرمش‌در . درت سنه صکره
دوقتورك تجاربنه بعض جهتلردن اعتراض ایدلد-

درنه‌ده ایتالیا استحکاماتنده پروژکتور وکیجه نوبتجیسی
Une sentinelle en fonction dans une forteresse italienne.

ایدیور ؛ پك اعلا ، لکن تکامل وترقی قانوننه
نظراً مرور ایدن بونجه میلیون سنه‌لر ظرفنده
بومواد عضویه مطلقا بوحالت ابتدائیه‌ده قالمایوب
دها چوق تکامل کوسترملی ایدیلر ؛ دیمك
تا اعصار مجهوله‌دن حیات متسلسلاً کله‌یور ؛
کندی کندینه‌ده ساحهٔ طبیعتده الآن تحصل
ایدییور . . »

یکندن مشارالیه بوتجاربنی آرتق امواج اعتراض
وشبهه‌دن یوقاریده قاله‌جق برصورتده اجرایه
قرار ویردی . تقریباً اوچیوز عدد جام بوری
تعریف ایتدیکمز صورتده احضار اولنمش ایدی .
بونلردن یوز بش عددی ۱۰۰ الی ۱۳۵
سانتیغراد درجهٔ حرارته معروض براقیلدی .
آلتی آیدن اون ایکی آیه قدر مرور ایدن

Digitized by Google

درنه‌ده تعلیم وتربیه‌ایدیلن مجاهدین چوجقلرندن ایکیسی
Deux enfants des guerriers indigènes.

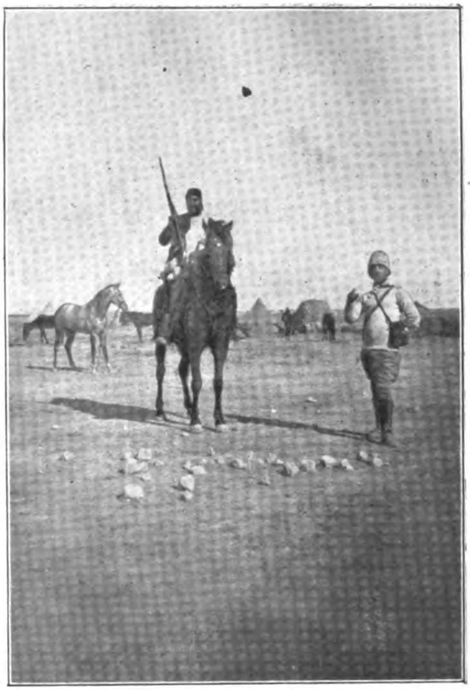

بنغازیده رؤسای مجاهدیندن بر ذات
Un des chefs guerriers près Benghazi.

درنه‌ده بعض مجاهدین
Quelques guerriers à Derna.

درنه‌ده محترم قوماندانلرمزدن بری
Un commandant ottoman à Derna.

Digitized by Google

مدت ظرفنده بو-
ریلردن آلتمش آلتی
عددنده مواد عضویه
بولندی. (۱۲۰) سا-
نتیغرادتسخین ایدلمش
اولانلردن آلتمشنده‌ده
مواد عضویهٔ خرده-
بینیه موجود ایدی.
یکرمی جام بوری
صویك درجهٔ غلیانی
اولان ۱۰۰ حرارته
قدر تسخین ایدلمشلر-
دی؛ بونلردن آلتی
عددی موادعضویه‌یی
حاوی بولنیوردی.
دوقتورك جام بوریلر
داخلنه قویدیغی محلول
طبیعی کندیسنجه بر

درنه‌ده رؤسای مجاهدیندن بر ذات محترم
Un chef guerrier à Derna.

سرفنی صورتنده
قالیور.
دوقتور (باستیه‌ن)
بو تجاربله مشغول
ایکن دوقتور (لوئه‌ب)
اسمنده گنج بر آلمان
عالمی‌ده مملکتنده و
امریقاده حیات معما
سنی حله اوغراشیور-
دی. مومی‌الیه اون
ایکی سنه متمادیاً چا-
لیشمش، موفقیتلری
ایله برابر عدم‌موفقیا-
تی‌ده زمان زمان نشر
ایده‌رك عالم فن وعر-
فانك پیش محاکمه‌سنه
وضع ایتمش در؛
دوقتور (لوئه‌ب)

بنغازی اردوکاهنده بعض کوکلی مجاهدلرك طعام ایتملری
Un groupe de guerriers volontaires de Benghazi à table.

Digitized by Google

اساس تتبعاتی اوله‌رق یوموروطه‌یی انتخاب
أیله‌مش و یوموروطه‌ده حیاتك بر فعل کیمیوی
اوله‌رق تولد و تکاملنی سنه‌لرجه تدقیق
ایتمشدرکه : بونك تفصیلاتی ایضاحات علمیه
ایله دولو برچوق صحیفه‌لر تشکیل ایدر .
(لوئه‌ب)‌ك ایلك کشفیاتندن بری یوموروطه‌نك
مولدالحموضه‌سز تکامل ایده‌مه‌دیکی وتکاملنك

وقف أیله‌مش بولنیور . مومی الیه دیورکه :
« کرهٔ ارض اوزرنده حیاتك ظهور اساسیسنه
عائد برشی سویله‌مکه هنوز مقتدر دکلز ؛
معمافیه برحیات‌ماده‌لر وجوده کتیرمك هرحالده
بوکون علمك اقتداری فوقنده برشی دکلدر..»
سوزمزی اوزاتماق ایچین بوقدرله اکتفا
ایده‌جکز . آنجق بو تجاربدن بحث ایدن

عثمانلی - ایتالیا محاربه‌سنه عائد صوك رسممز ... بابالرینك اثرینی تعقیبه حاضرلنان
وطنپرور چوجقلرك عسکری تعلیملری
Notre dernière photographie sur la guerre turco-italienne – L'exercice militaire
des enfants indigènes.

دائما مجیره‌لرنده تحمضك تزایدیله وقوع
بولدیغی‌در . بوکون الده ایدیلن نتیجه ایسه
برطاقم مواد کیمیویه‌نك تطبیق سایه‌سنده
داخلنده مادهٔ حیاتیه بولنمایان بر یوموروطه‌ده
حیاتی حاصل ایتمك اولمشدر. دوقتور (لوئه‌ب)
بوندن صوکره‌کی مدت حیاتنی «حیاتك اساساً
نصل تولد ، تحصل ایتدیکی» مسئله‌سنك حلنه

برانکلیز مجموعه‌سی کمال هیجانله صوریورکه :
« یك أعلا ؛ مادامکه : بز انسانلر اعمی برطاقم
قوانك بر یره کتیردیکی مواد عادیه‌نك فعل
کیمیویسندن عبارت ایمشز ؛ اودرین روحانیتمز ، وجدانمز ، تصورات عالیه‌مز نرده
قالدی ؟ وبزم ایله برپاتاتسك آره‌سنده نه‌فرق
وار ؟.. »

حسن تحسین

Digitized by Google

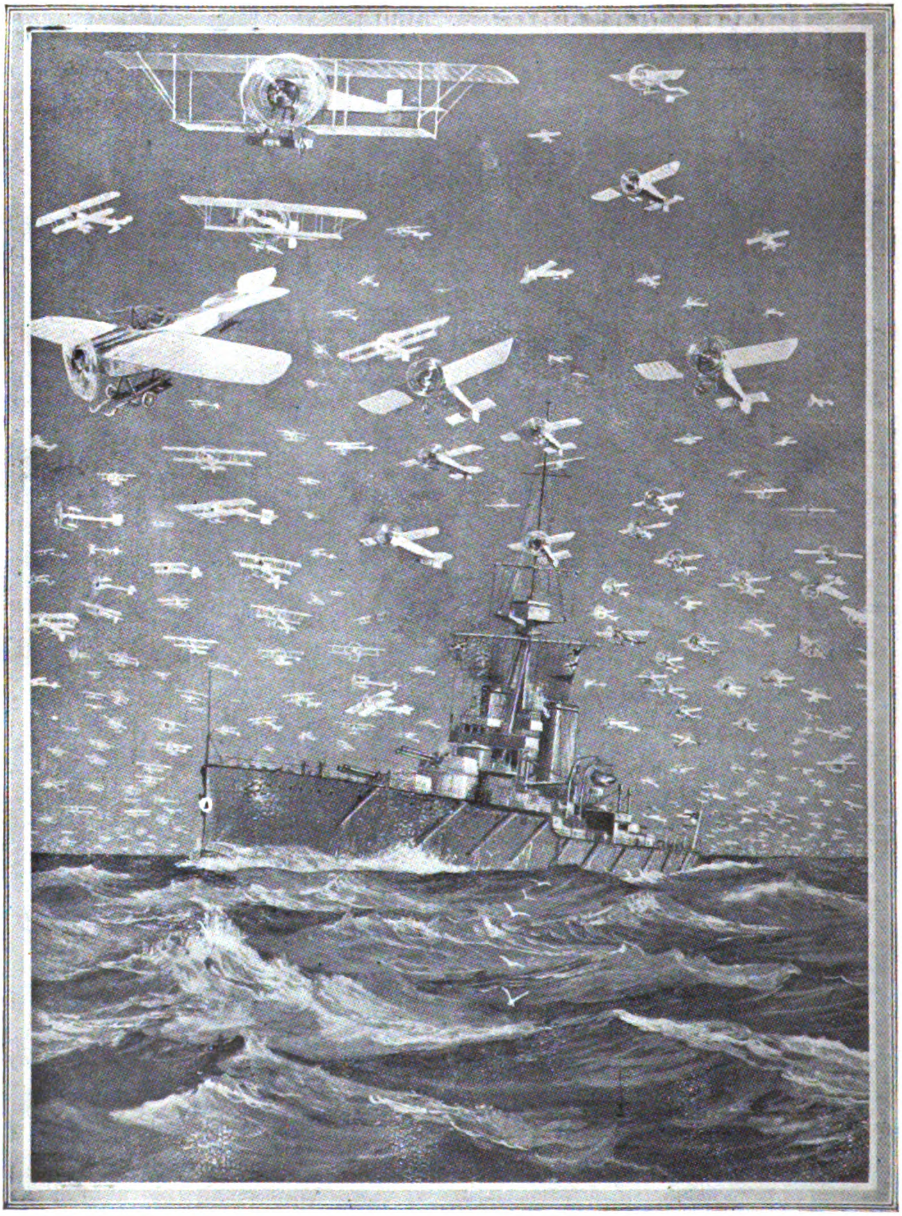

استقبال محارباتنك عامللرندن . .

Les redoutables acteurs des guerres futures . .

Digitized by Google

شکسپیرك

قرال لیر

عنوانلی فاجعه‌سنك منظوم ومنثور ترجمهٔ کامله‌سیدر

مترجمی : عبدالله جودت

اشخاص

لیر Lear بریتانیا قرالی

فرانسه قرالی

بورغونیا دوقه‌سی Duc de Bourgogne

دوقه آلبانی Duc d'Albani

قونت قورنوآی Comte de cornouailles

قونت قه‌نت Comte de Kent

قونت غلوسه‌سته‌ر Comte de Gloucester

ئه‌دغارد Edgard «غلوسه‌سته‌ر»ك اوغلی

ئه‌دموند Edmond (غلوسه‌سته‌ر)ك ولدغیرمشروعی

کوران Curan قرنادن

ئوص‌والد Oswald غونه‌ریلك وکیل اموری

بیر اختیار : (غلوسه‌سته‌ر)ك زعیمی

بیر طبیب

قرال(لیر)ك صویتاریسی [که بزم پادشاهلرك انجیلی چاووشلری مقامنده‌در بزترجیحاً بونی « دلی » دیه ترجمه ایتدك]

(ئه‌دموند) طرفندن مستخدم بیر قاپتان

(قورده‌لیا)نك معیتنه مأمور بیر جنتلمن

بیر منادی

دوقه (قورنوآی)ك خدمتجیلری

غونه‌ریل | رەغان | قورده‌لیا — قرال « لیر » ك قیزلری

قرال «لیر»ك شوالیه‌لری، ضابطان، ساعی‌لر، عساکر وافراد معیت .

وقعه بویوك بریتانیاده جریان ایدر .

فصل اول

صحنه — ۱

قرال لیرك سراینده بیر دائرهٔ رسمیه

قه‌نت، غلوسه‌سته‌ر، و ولدغیرمشروعی ئه‌دموند کیررلر .

قه‌نت — ظن ایدردم که قرال، دوق آلبانی‌یی، قورنوآی‌دن زیاده سویور .

غلوسه‌سته‌ر — دائما بزه‌ده اویله کلیردی . فقط بوکونکی تقسیم ملکده ، قرالك ، دوقه‌لردن هانکیسنه دها زیاده رعایت ایتدیکی آکلاشیلمیور؛ چونکه حصه‌لر اویله تقسیم ایدلمش که اك موشکافانه معاینه وتدقیق بیله بوحصه‌لرده بیر فرق ورجحان بولاماز .

Digitized by Google

قه‌نت (ئه‌دمونده باقاراق) ـ افندمز ، بو ، مخدومکز دکلمی ؟

غلوسه‌سته‌ر — تربیه وتعلیمی طرفمدن اجرا ایتدیریلدی. بودلی‌قانلی‌یی اولاد طانیدیغمدن طولایی اوقادار صیق صیق قیزاردم‌که جبهه‌م طونجلاشدی . شمدی آرتق قیزارمیورم .

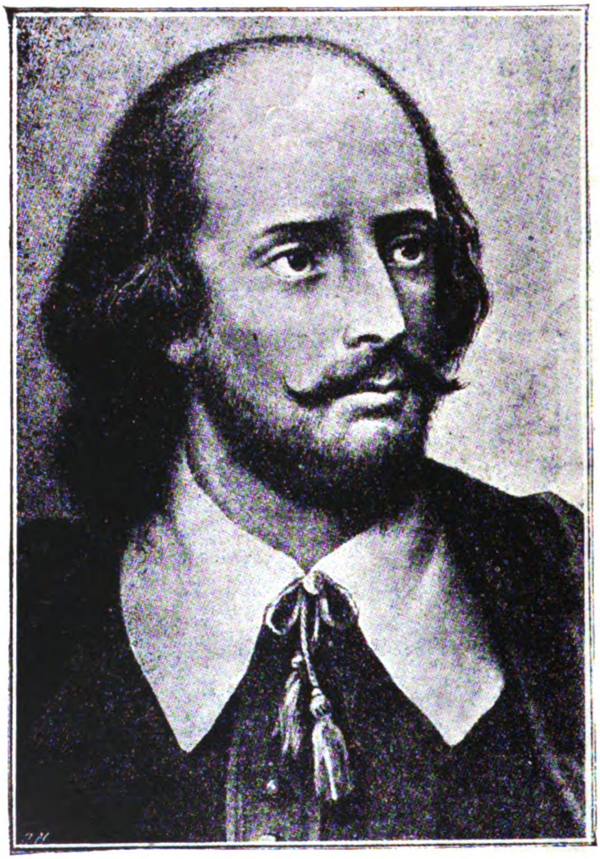

شکسپیر [قلیشه: اجتهاد]
W. Shakespeare

قه‌نت — بونی بیردورلو حوصله‌م آلمایور .

غلوسه‌سته‌ر — فقط والده‌سنك حوصله‌سی پك اعلا آلیوردی؛ بونك ایچین قارنی مدورلشدی؛ بیرصورتله ، که یاتاغی‌ایچین برقوجه‌یه مالك اولمازدن اول ، بشیکی ایچین بر اوغلان چوجوغی اولدی . قباحتنك فرقنه وارمیورمیسکز ؟

قه‌نت — مادام‌که بوقاداردابر برنتیجه ویردی، بن اوقباحت ایچین کاشکه ایشلنمه‌مش اولایدی دیمم.

غلوسه‌سته‌ر — فقط مشروع، وبوندن بیرقاچ یاش بویوك بیر اوغلوم وار . بونکله برابر او بنجه بوندن داها زیاده سوکیلی دکلدر. واقعا بوچاپقین، دعوت اولونماقسزین بیرآز کستاخانه دنیایه کلدی ایسه‌ده ، والده‌سی برآفت‌حسنا ایدی ، اونا وجود ویرمك لذتی بانا خوش زمانلر کچیرتدی ؛ طبیعی ، بومولود غیرمشروعی، اولادم طانیماق لازم کلدی.

ئه‌دموند ، بواصیل جنتلمنی طانیورمیسکز ؟

ئه‌دموند — خایر افندی‌مز .

غلوسه‌سته‌ر — قونت قه‌نت‌در. بنم محترم بیر محبم اولدیغنی بیلیکز وبو صورتله کندیسنه حرمت ایته‌یی اونوتمایکز .

ئه‌دموند — (قه‌نته) خدمت نجابتلرنده بولونمایه هرزمان حاضرم .

قەنت — پك خوشمه كیدیيورسكز ، سزی
دها ايی طانيمايی پك آرزو ایدەرم .
ئەدموند — افنـدمز ، توجكزه مستحق
اولماق ايچين اهتماماتمی صرف ایدەجکم .
غلوسەستەر — طقوز سنه ممالك اجنبيەدە
بولوندی تکرار كیدەجك . (خارجدە بورو صداسی
ایشیدیلیر) قرال كليور .
[قرال لير ، قورنوآی ، آلبانی ، غونەريل ،
رەغان ، قوردەليا ومعیتلری افرادی كیررلر .]
لير — غلوسەستەر ، هایدی كیدیكز ،
فرانسه وبورغونيا حكمدارلرینی چاغیریكز .
غلوسەستەر — باش اوستنه حکمدارم .
« (ئەدموند) ایله برابر (غلوسەستەر) چیقار »
لير — اونلر کلنجەیه قادار ، سزه الك محرم
مصمماتمزی بیلدیرەجکز ـ خریطەیی ویرسەكزا ! بانا .
معلومكز اولسون كه ممالكمزی اوچه تقسیم ایتدك .
اختیاراق زمانمزی کافهٔ غوائل ومشاغلدن قورتارماق
نيت قطعیەمزدر . مشاغل وغوائلی داها كنج ،
داها توانا اوموزلر اوزرینه قویاجاغز ، بزایسه
هرنوع يوكدن آزاده اولاراق ياواش ياواش مزاره
دوغرو كیدەرز . اوغلومز قورنوآی ، وسز آز
محبوب قلبی اولادیغمز ، اوغلمز آلبانی ، استقبالدە
هرنوع جدالك شیمدیدن اوكی آلینماق اوزره ،
قیزلرمزك هربرینك جهازلرینی ، بوكون ، علناً تعيين
ایتمەیه ارادەمز تعلق ایتدی . الك كوچوك قیزمزك
قلبنی قازانمـاقده جدال اوزره بولونان ایكی رقيب
مشهور ، فرانسه وبورغونيا پرەنسلری ، اوزون
بیرمدتدر سرایمزده اقامت ایدییورلر . كندیلرینه
شیمدی بیرجواب ویریلەجكدر . هایدی باقالم . قیزلرم ،
مادام كه شوساعتده كندیمزی ادارهٔ ملكدن وعینی
زمانده غوائل حكومتدن تجرید ایله ترك سلطنت
ایتمك ایستەیورز . سویلەیكز ، پدریكز ، ایچیكزدن
هانكیكز طرفندن داها زیاده سویلدیكله افتخار
ایدەبیلیر؟ بونی بانا بیلدیریكزكه الك بویوك احسان
وسخامز حسنات قلبیەسی الك بویوك مكافاته مستحق
اولانه توجه ایتسین . غونەريل ، بویوك قیزمز ،
ایلك اوكجه سن سویله .
غونەريل — حشمتمآب سزی اوقادار سوەرم كه
بومحبتی تبليغدن كلمات عاجزدر ، سزی باصرەدن ،
هوادن ، حریتدن داها زیاده سوەرم ؛ ذی‌قیمت
ویا نادراولماق جهتیله اعتباراولونان شیلرك كافەسنك
فوقنده سوەرم ؛ لطافت ، عافیت ، حسن ، شرافت
ایلەمزین اولان حیاتدن داها آز سومم ، هیچ
بیراولادك سومەمش‌یاخود هیچ بیرپدرك سويلەمش
اولدیغی بیردرجهٔ فوق‌العادەدە سزی سوەرم . نم
محبتم بیرمحبتدركه یانندە سوز فقیر ، ناطقه عاجز
قالیر . سزی ، ایشته بویله سویلەدیكلرمك كافەسنك
فوقنده ، سوەرم .
قوردەليا (كندی كندینه) — قوردەليانك
یاپەبیلەجكی نەاولابیلیر ؟ سومك وسكوت ایتمك .
لير — (ممالكنك خریطەسنی كوستەرەرك)
بوخطدن شوخطه قادار ، سنی ، بوحدود آرەسنده
موجود نەوارسه جملەسنك ، سایەدار اورمانلرك ،
محصولدار اووالرك ، فیاض نهرلرك ، ككیش
چایرلقلرك حاكمەسی یاپییورز ، بو میراث سنك
وآلبانی‌نك ذریتكزه مؤبداولسون . ایكینجی‌قیزمز ،
پك سوكیلی رەغانمز ، (قورنوآی) ك زوجەسی
نەدییور ؟ سويله .
رەغان — حشمتمآب ، همشیرەمك تشكل
ایتدیكی‌عناصردن متشكلم ، وكندیمی‌اونك‌مرتبەسنده
طوتییورم . قعر قلبمده حس ایدییورم ، كه او ،
نم محبتمك طبقسنی تعريف ایتدی . شوقادار واركه
اوپك ایلەریسنه كیتمەدی . زیرا بن باصره ، سامعه ،
ذائقه ، شامه كبی الك معتنا حواسك ویرەبیلدیكی
حظوظاته كندیمی دشمن اعلان ایدەرم ، وصورت
مطلقەدە بختیارلغی آنجاق سزز ذات شوكتكزه
اولان محبتمده بولورم .
قوردەليا (كندی كندینه) — بوحالده فقیر
قوردەليا سانا نەقالیور؟ فقیرمی؟ خایر ، زیرا امینم كه
نم محبتم لسانمدن داها زیاده زنكین ، داها زیاده
بركتلیدر .
لير (رەغانه) — كوزل ممالكمزك بو واسع
ثلثی سنك‌واولاد واحفادكك میراث مخلدی‌اولسون ،
بوثلث اراضی ، وسعت ، قیمت و لطافت جهتیله ،
(غونەريل) ه هبه ایتدیكم ثلثدن هیچ آشاغی
قالماز . (قوردەليايه) ئی سز ، مایهٔ نشاطمز ،
قیزلرمزك الك كوچوكی اولان فقط دها آز سوكیلیمز
اولمایان قیزمز ، قاب بهاریسنك تازه میلانی ، جلب

Digitized by Google

ایتمك ایچین ، فرانسه باغلرینك وبورغونیا سوتنك بیری دیكرینك رقیبی اولاراق چالیشدیغی قوردەلیا ، سانا همشیرەلركك حصەلرندن داها فیضناك بیر حصه قازاندیراجاق نەدییەبیلیرسیكز ؟ سویلەیكز .

قوردەلیا (محجوب ومتواضع بیر ادا ایله) — هیچ ، افندیمز .

لیر (متحیر) — هیچ !

قوردەلیا — هیچ .

لیر (حدت ایتمەیه باشلایاراق) — هیچ ، آنجاق هیچدن كلیر . فكریكی ایضاح ایت .

قوردەلیا — بن نەقادار بدبختم ، قلبمی دوداقلریمه قادار چیقارامیورم : ذات حشمتكزی ، سومەم لازم كلدیكی قادار سورم . نه اكسیك نه فضله .

لیر — بونه دیمك ، بونه دیمك قوردەلیا ! اكر اقبالكی محو ایتمك ایستەمزسەك جوابكی بیرآز تعمیر ایت .

قوردەلیا — سوكیلی افندیمز ، بانا وجود ویردیكز ، بنی تربیه ایتدیكز ، بنی سودیكز . بوخدمتلریكزه ، صورت مسروتەده ایفاسی عهدمه مترتب خدمتلرله مقابله ایدییورم . سزی سوییورم ، سزه اطاعت ایدییوم ، وسزك ایچین نامتناهی حرمت بسلەیورم . مادامكه یالكز سزی سودیكارینی سویلەیورلر ، همشیرەلرمك نیچین زوجلری وار ؟ تأهل ایدەجكم وقت ، الی نه دست ازدواجمی آلان زوج محتمل دركه محبتمك . شفقتمك ، خدمتمك نصفنی برابر آلوب كوتورور . منحصراً پدریمی سومك ایچین بن هیچ بیر زمان ، همشیرەلرم كبی ، تأهل ایتمەیه جكم .

لیر — فقط قلبك بوسوزلرله متحدمی ؟

قوردەلیا — ئەوت بنم سوكیلی پدرم .

لیر — بوقادار كنج بوقادار آز حسلی ؟

قوردەلیا — پدرم ، بوقادار كنج و بوقادار حقیقت كو .

لیر (تهور ایله) — پك اعلا ؛ اویلەایسه حقیقت كولق سانا جهاز اولسون : زیرا كونشك نورمباركنه ، هەقاتك [*] وكیجەنك اسرار مظلمەسنه وزیرنده حیات وفنا بولدیغمز كافۀ تأثیرات نجومه

[*] هەقات اوچ باشلی واوچ وجودلی الٰهۀ جهنم [اساطیر اولین] . ع. ج.

قسم ایدەرم ، كه شیمدی بوتون شفقت پدرانەمی ، بوتون مناسبات وقرابت روحیەمی ترك وورد ایدییورم . وبودقیقەدن اعتباراً سنی قلبمه وبانا اجنبی طوتیورم ! بیر وحشی سیت [*] یاخود ، چوجوقلرندن آچلغنی تسكینه مخصوص طعام یاپان بیر آدم بنم مودتمه ، مرحمتمه ، حمایتمه نه قادار باقینسه سنده قارشیمده طوران قیزم . . .

قەنت - سوكیلی حكمدارم !

لیر — صوص ، قەنت ! اژدرها ایله غضبی آرەسنه كیرمه . اونی هركسدن زیاده سوردم ، واستراحتمی اونك اهتمامات مشفقانەسنه تودیع ایدەبیلەجكمی ظن ایدییوردم . (قوردەلیایه) چیق بورادن دفع اول ، كوزمه كورونمه ! شیمدی قلب پدرانەمی اوندن آییردیغم نه قادار قطعی ایسه مزارمده ، او قادار قطعیتله ، بانا ملجاء حضور اولسون ! فرانسه حكمدارینی چاغیریكز . هایدی كیم زحمت ایدر ؟ دوقه بورغونی یی چاغیریكز . - (قورنوآی) و(آلبانی) ایكی قیزمك حصەلرینه بوصوك ثلثیده علاوه ایدیكز . اونی صمیمیت تسمیه ایتدیكی غرور تزوج ایتسین . حكومتمی ، حاكمیتمی وسلطنته مربوط كافۀ امتیازاتی هرایكیكزه صورت مشتركەده ترك ایدییورم . بز دخی ، كندیمز ایچین محافظه ایدەجك و مصرف ومعاشاری سزك طرفكزدن تسویه ایدیلەجك یوز شوالیەدن مركب معیت ایله صره ایله بیر آی بیریكزك ، بیر آی دیكریكزك نزدنده اقامت ایدەجكز . یالكز بز قرال عنوانی وبو عنوانه متعلق مراسمی شمدیلك محافظه ایدەجكز . ادارۀ حكومته ، وارداتك ادارەسنه و دیكر امور قرالیه كلینجه ، سوكیلی اوغوللرم ، سزك الكزه تسلیم ایدییورم . وسوزلرمك حجتی اولمق اوزره ، بوتاجی آرەكزده تقسیم ایدیكز (تاجی ویریر) .

قەنت — دائما قرال كبی تعظیم ایتدیكم ، پدرم كبی سودیكم ، افندیم كبی اطاعت ایلدیكم ، نیازلرمده بویوك حامیم كبی استعطاف ایتدیكم حشمتلی لیر . . .

لیر — یای كریلدی ، اوق آتدی ؛ رهكذارندن چكیلكز .

[*] سیت Scythe وحشی ، باربار بیرقوم قدیمدر . اوروپانك شمال شرقیسنده آسیانك شمال غربیسنده متمكن ایدیلر . ع. ج.

Digitized by Google

قه‌نت — بالعکس براقکز اوق بنی وورسون. ایسترسه اوقك اوجی قلبمی دلسین. قرالنك دایردیکنی کورونجه قه‌نت تربیه‌سنی اونوتور. اختیار ، نه‌ادعاده بولونیورسین ؟ بوش سوزلرله اغفال ایدیلدیککی ، قدرت وشوکتك مداهنه‌یه مغلوب اولدیغنی کوردیکم وقت، قورقو.. اسان اخلاصی صوصدورابیلیرمی ظن ایدییورسین ؟ شوکت وعظمت ، جنونك تأثیری آلتنده تذلل ایدنجه ، ناموس ، صمیمیتی اقتضا ایتدیرر. قراریکی کیری آل ، داها ایی ملاحظاتدن صوکره بو منفور استعجالی یوندن کیری چویر : حیاتم اوزرینه بحث ایدرم.که سزی اك آز سوه‌ن قیزکز اك کوچوك قیزکز دکلدر دیمکله حقیقت سویله‌مش اولورم. صدای محجوبانه‌لری ، هیچ بیر درلو حسیاته طنت ویرمه‌ین قلبلر بوش دکلدر.

لیر — حیاتکك عشقنه، یتیشیر !

قه‌نت — حیاتم! بن هرزمان حیاتمی دشمنلریکك علیهنده صرف ایدیلمك اوزره بیر ودیعهٔ احتیاطیه اولاراق نظر اعتباره آلدم، و، سنك سلامتك ایچین حیاتمی تهلکه‌یه عرض ایتدیکم وقت اونی غائب ایتمكدن قورقام .

لیر (غضبناك) — کوزمه کورونمه !

قه‌نت — کوزکزله داها ایی کوریکز، لیر ، وکوزلریکزك حقیقی نشانکاهی اولاق اوزره براقده قالایم .

لیر — آپولاون حقی ایچین، شیمدی! شیمدی..

قه‌نت — پك اعلا، آپولاون حقی ایچین، قرال، شیمدی الهلرکه بیهوده قسم ایدییورسین .

لیر (غلیجنه صاریلاراق) — اوح، واصال [*] ! زندیق !

آلبانی و قورنوآی — سوکیلی حشمتمآب طوریکز .

قه‌نت — طبیبکی أولدور، وطبیبکك معاشنی، مستکره خسته‌لغکی محافظه ایتمك ایچین استعمال ایت. تقسیم اراده‌کی فسخ ایت یوقسه بوغازم مؤاخذه نعره‌لرینك مرورینه مساعد اولابیلدکجه سانا « فنا یاپیورسین » دییه‌جکم .

لیر — دیکله بنی، مرتد ! بانا مدیون اولدیغك صداقت نامنه بنی دیکله ! مادام‌که سوزمزی کیری آلدیرمایه بزی اغوا ایتدك — بونی ایسه شیمدی‌یه قادار یاپمه‌یه هیچ بیر زمان جسارت ایتمه‌دك — ومادام‌که بیر تعند غرور ایله ، حکممزله حاکمیتمز آره‌سنه کیرمه‌یه چالیشدك ، — بونا ایسه نه بزم سجیه‌مز، نه‌ده موقعمز مساعده ایتمز — شوکتمز بوندن طولایی سانا شکرکذار اولاق ایسته‌یور . آل مکافاتکی . عالمك سفالتلرینه قارشی کندیکی محافظه‌یه مخصوص تدابیر اتخاذ ایتمك ایچین سانا بش کون مساعده ایدیورز ؛ آلتنجی کون ، شخص منفورکك صیرتنی، اولکامزه چویرمه‌یه باق : اکر بو دقیقه‌دن اعتباراً اونجی کون وجود مطرودك ، قلمرو حکومتمزده بولونورسه درحال أولدیکك کوندر . دفع اول ! « ژوپیته‌ر » حقی ایچین ، بو حکم قابل فسخ اولمایه‌جاقدر .

قه‌نت — الاّبه ایصمارلادق ، قرال ، مادام‌که سن بویله حرکت ایدییورسین ، حریت بو مملکتك خارجنده یاشایور وبوراسی منفا دیمكدر. (قورده‌لیایه) کنج قیز ، سن که مصیبانه دوشونیورسین ، وپك خالصانه سویله‌دك. الهلر سنی حفظ مشفقانه‌لری آلتنده صاقلاسین؛ (غونه‌ریل و ره‌غانه) محبتکارانه سوزلرکردن فضیلتکارانه حقیقتلر تولد ایتمك ایچین، اعمالکز اوزون نطقلریکزله متوافق اولسون. ای پره‌نسلر ، قه‌نت جمله‌کزه بو صورتله الاّبه ایصمارلادق دییور . قدیم طرز حرکتنی یکی بیر خطه‌نك اقلیمیله امتزاج ایتیرمه‌یه چالیشاجاق . (موسیقیلر چالینیر. غلوسه‌سته‌ر، فرانسه قرالی، بورغونیادوقه‌سی وافراد معیتی ایله برابر کیرر) .

غلوسه‌سته‌ر — افندیمز، ایشته فرانسه قرالی ایله بورغونیا دوقه‌سی .

لیر — دوقه حضرتلری، قیزمزك قلب محبتنی قازانماق خصوصنده بوقراله رقیب اولدیکز ، اولا سزه توجیه خطاب ایدییورز: شیمدی طلب ازدواجدن فراغت ایتمه‌مك ایچین اك آز ایسته‌یه‌جککز جهاز نه‌در ؟

[*] Vassal بیر حکمداره تابع بیر امارتك امیری دیمکدر . مثلا بلغاریا پرنسی بزم حکمدارمزك واصالی ایدی. بوکلمه لاتینجه‌دن مأخوذدر . بزده واصال کلمه‌سنك مفهومنی تبلیغ ایده‌جك منفرد برکلمه یوق. بیرچوق اوروپا اقوامی کیبی بزده بوکلمه‌یی استصحاب وقبول ایتسه‌ك فنا اولماز صانیرم.

Digitized by Google

دوق دو بورغونی — پك مكرم شوكتمأب، كنديلككزدن احسان ايتديككزدن زياده ايستهمم. اوندن اكسيك ده ويرمك ابتدا ايستهمزسيكز .

لير — پك اصيل بورغونی، بزجه سوكيلی ايكن جهاز مو وده سزاوار عد ايديوردق، فقط بوكون قيمتی آشاغی دوشدی. ايشته اوككزده، دوقه حضرتلری، بو كوچوك مخلوق رياكارده خوشكزه كيدن بعض جهتلر وارسه ياخود، خوشنودسزلغمدن باشقا جهازی اولمايان بوتون شخصيتی ذات اصالتكزه مناسب دوشيورسه، ايشته اوككزده، سزكدر .

دوق دو بورغونی — نه جواب ويره‌جكمی بيلمه‌يورم .

لير — بويله‌جه، شخصی نكبتلره آماج، محبتسز، كينمزك يكی آخرت اولادی، بددعالرمزله جهازلانمش، عهدمزله رد ايدلمش اولديغی حالده اونی آليورميسكز يوقسه براقيورميسكز ؟

دوق دو بورغونی — بنی عفو بويوروكز، حشمتمأب افنديم، بويله احوالده بر انتخاب اجرا ايدلهمز .

لير — اوحالده دوقه حضرتلری، براقكز اونی: زيرا بنی خلق ايدن قدرت خالقه‌يه يمين ايدرم، كه بوتون ثروتی سويله‌ديكمدن عبارتدر . (فرانسه قرالنه) سزه كلنجه، بويوك قرال، نفرت ايتديكمی سزه تزوج ايتمك درجه‌سنده، دوستلغكزی اهمال ايتمك ايستهمم؛ بناءً عليه محبتكزی داها لايقلی برجهته توجيه ايتمه‌كزی، وكندی مخلوقی اولديغنی اعترافدن طبيعتك بيله استحيا ايتديكی بر طالعسزدن، ميل قلبكزی كيری چكمه‌كزی رجا ايدرم .

فرانسه قرالی — داها شيمدی سزك اك معزز مالككز، ستايشلريكزك موضوعی، اختيارلغكزك پلسنكی، قيزلريكزك اك ايسی، اك سوكيليسی اولان بركيمسه‌نك.. بويله بر لحظه ايچنده، توجهكزك بو قادار چوق مزيتلرندن تجريد اولونمايه مستحق اولاجاق قادار مستعجب بر قباحت ايشلهيه‌بيلمسی پك غريبدر ! هيچ شبهه يوق، يا ارتكاب ايتديكی حقارت، عفريتی اولاجاق درجه‌ده خارق العاده اولملق، ياخود اولجه اونك ايچين بسله‌ديككز محبت، فرط نزاكتله، فضله كورونمش اولماق لازم كلير. بويله برحالك صدورينه ايناناق ايچين عقل سليمك بر معجزه اولماقسزين، بانا هيچ بر زمان القا ايدمه‌يه‌جكی برطرز اعتقاده مالك اولمام اقتضا ايدر.

قورده‌ليا — ذات حشمتكزه بررجا داها ايديورم . سوزلرينی موقع اجرايه قويماق نيتنده اولماقسزين، سويلمك صناعت دلفريب ومعتادينه شبهه‌سز مالك دكلم، زيرا ياپماق نيتنده اولديغم شيئی، داها سويله‌مزدن اول ياپارم . بناءً عليه بنی لطف وتوجهكزدن محروم ايدن شيئك نه براككهٔ اخلاق، نه برجنايت، نه براهانت، نه‌عفته مخالف بر فعل، نه ناموسه مغاير برحركت اولماديغنی بيلديريكز، بيلديريكزكه توجهكزدن سبب سقوطم آنجاق، بنده بولونمامالری بنی داها زياده زنكين ايدن شوايكی موهبه‌نك بنده عدم موجوديتی: دائما طلبكار برنظر، هرنه قادار مالك اولمايشم محبتكزدن جدا دوشمه‌يی انتاج ايتديسه‌ده، مالك اولماديغمدن طولايی بختيار اولديغم بر لسان .

لير — نه‌داها زياده خوشمه كيدمه‌مك دنسه هيچ دنيايه كلمه‌سه‌يدك داها ايی اولوردی .

فرانسه قرالی — يالكز بوندنمی عبارت ؟ نقل ايتمك نيتنده اولديغی حكايه‌يی اكثريا غيرمحكی براقان برنوع بطائت طبعدن عبارتمی؟ دوقه حضرتلری بوخانم قيز ايچين نه‌ديورسكز ؟ محبت، موضوعنه كاملاً بيكانه اولان ملاحظات ايله اختلاط ايتديكی وقت محبت دكلدر . اونی اليورميسكز ؟ اونك شخصی بالذات برجهازدر .

دوق دو بورغونی — حشمتمأب لير، بالذات تكليف ايتديككز حصه‌يی احسان ايديكز، بورغونيا دوشه‌سی [*] ی اولاجاق اولان قورده‌ليانك همان بوراده دست ازدواجنی آلايم .

لير — هيچ هيچ؛ يمين ايتدم. سوزمده ثابتم.

دوق دو بورغونی (قورده‌ليايه) — بوحالده، بر زوج ده غائب ايده‌جك درجه‌ده برپدری غائب ايتديككزه تأسف ايدرم .

قورده‌ليا — حضور و سعادت، دوق دو بورغونی‌نك رفيق اولسون ! مادامكه محبتی، ثروت ملاحظاتی تركيب ايديور، بن اونك زوجه‌سی اولمام.

[*] دوشه‌س — دوقه‌لرك زوجه‌لرينك وقيزلرينك عنوان اصالتيدر .

Digitized by Google

فرانسه‌قرالی — ای پك دلبر قوردەلیا، سن، که کوزللکیکله داها زیاده زنکینسین. متروکیتکله داها زیاده قیمتدارسین، سانا روا کورولن استحقارلرله داها زیاده پرستیده‌سین، بن شمدی سنی و سنك فضیلتلریکی اغتنام ایدیورم. آتیلان شیئی آلمایه مساعده اولونسون. الهلر! الهلر! غریب بر تضاد دکلمی، که اونلرك پك صوئوق عدم تنزللری اوکنده بنم محبتم شدید بر شوق احترامکارانه ایله شعله‌لرینی ایقادایتدی؟ قرال، طالعك، اویله‌جه قوجاغمه آتدیغی، جهازسز قیزکز بزم وتبعه‌مزك وکوزل فرانسه‌مزك قرالیچه‌سی اولیور. باطاقلقلی بورغونیانك بوتون دوقه‌لری، قدری بیلنمه‌ین بو باکره بی بدلی بندن آلماق ایچین بها بیلدیره‌مزلر. هرنه قادار، سانا قارشی طاش یوره‌کلی ایسه‌لرده، قوردەلیا، اونلره وداع ایت. باشقایرده داها ایی بولماق ایچین بوراده غائب ایتدك.

لیر — اونك متصرفیسین. فرانسه قرالی: او، سنك اولسون، زیرا بزم اویله بر قیزمز یوقدر، یوزینی برداها کوره‌جك دکلز. توجهمزدن، خیر دعامزدن بی‌نصیب اولاراق کیت. بویله‌جه. — کلیکز نجیب بورغونی. (موسیقی ترنمساز اولور. قرال، دوق دو بورغونی، قورنوای، آلبانی، غلوسه‌ستر - ومعیت افرادی چیقارلر)

فرانسه‌قرالی — همشیره‌لریکزه وداع ایدیکز.

قوردەلیا (همشیره‌لرینه) — پدرمزك مجوهرلری، قوردەلیا، کوزلری یاشله طولو اولدیغی حالده، سزی ترك ایدیور. سزك نه اولدیغکزی بیلیرم وبر همشیره‌یه مناسب اولدیغی اوزره، عیوبکزه حقیقی اسملرینی ویرمكدن استکراه ایده‌رم: فقط هیهات! اکر مظهر توجهی قالسه‌یدم اونا داها ایی برپناه بولوردم. آرتق هر ایکیکزیده اللهه ایصمارلادق.

غونه‌ریل — وظیفه‌مزی بزه اصرلاتمه‌یکز.

ره‌غان — سزی مرحمةً آلان افندیکزی خوشنود ایتمه‌یی ایی اوکره‌نکز. اطاعتده بخیل اولدیکز، غائب ایتدیککزی غائب ایتمه‌یه مستحق اولاراق غائب ایتدیکز.

قوردەلیا — کیزلی ریاکارلغك صافلادیغی شیئی، زمان میدانه چیقاریر، قباحتلرینی ستر ایدن کیمسه‌یی ذل، عاقبت‌الامر، رسوای ایدر. شاد ومسعود اولکز.

فرانسه قرالی — کلکز بنم کوزل قوردەلیام.

(فرانسه قرالی وقوردەلیا چیقارلر)

غونه‌ریل — همشیره‌م، هرایکیمزه‌ده پك یاقیندن تماس ایدن بر ماده اوزه‌رینه سانا سویله‌یه‌جك شیلرم وار، ظن ایدرم، که پدرمز بو آقشام بورادن حرکت ایده‌جك.

ره‌غان — اومحقق، وسزکله برابر؛ کله‌جك آی بزه کله‌جك.

غونه‌ریل — کوریورسکزآ. اختیارلقی اونده نه‌قادار تبدلات حصوله کتیردی: شیمدی اونك اوزه‌رنده کوردیکمز تجربه کوچوك دکلدی: همشیره‌مزی دائما بزدن زیاده سوردی؛ حق وراثتدن صورت اسقاطی، شعورینك ضعیفلادیغی، لزومندن فضله بر بداهتله کوسته‌ریور.

ره‌غان — بو سننك معلولیتیدر: بونکله برابر هیچ بر زمان کمال متانتله کندی کندیسنك صاحبی اولمادی.

غونه‌ریل — الکابی، الك معقول زماننده‌ده، دائما متهالك و حدیدالمزاج اولدی: بوجهتله اونك اختیارلغنده، بر چوق زمان بزی، سجایاسنك مزمنلشمش اولان نواقصدن باشقا سنین معلولیت وتحرشك برابر کتیردیکی ربط وسبکسز تهورلره تصادف ایتمه‌یی بکلمه‌لی‌یز.

ره‌غان — «قه‌نت» ی نفی ایتدیرن تهورکبی آنی تهورلر بکلمه‌لی‌یز.

غونه‌ریل — فرانسه قرالی‌ایله، وداعلاشماقله مشغول اولاجاق. رجا ایدرم. بز بیرلکده مشاوره ایده‌لم؛ اکر پدرمز شیمدی کوردیکمز حالیله، بر نفوذ اجرا ایده‌جك اولورسه، شیمدی بزه ایتدیکی ترك حکومت بزه مضر اولماقدن باشقا بر شیئه یارامز.

ره‌غان — بونك اوزه‌رینه اوزون اوزادی‌یه دوشونورز.

غونه‌ریل — برشی یاپمالی‌یز، همده صیجاغی صیجاغنه یاپمالی‌یز.

(چیقارلر)

- مابعدی وار -

Digitized by Google

آثار منتشره

تركجه لغت

صنعا عسكرى رشديه‌سى مديرى بهاءالدين بك افندى طرفندن ترتيب ايديلن غايت مفيد بر لغت كتابى اخيراً موقع انتشاره وضع اولنمشدر .

۳۰,۰۰۰ ى متجاوز لغات ايله لسان تركيده مستعمل كلمات واصطلاحات عربيه‌وفارسيه واجنبيه‌يى جامع اولان بولغت كتابى بلااستثنا هركس ايچون جداً لازم عد ايديله‌جك بر درجهٔ مكمليتده‌در . كوچك وظريف برجمده ۱۱۹۶ صحيفه تشكيل ايدن بو جلدك فيأتى اون ايكى بچق ماروكن جلدليسى يكرمى غروشدر . كتبخانهٔ مليمزه پك بويوك وجداً شايان تقدير برسعى واهتمام ايله بويله مكمل بر لغت كتابى اهداسنه موفقيتلرندن طولايى مؤلف محترمى بهاءالدين بك افندى‌يى وبرچوق فدا كارلقلر اجراسيله اثرك طبع ونشرينه بذل غيرت ايدن اقبال كتبخانه‌سنى تبريك ايدر وبرر نسخه‌سنك ايدينلمسنى بوتون قارىء وقارئه‌لرمزه توصيه ايلرز .

يكى
قادين مكتوبلرى

اقدام سرمحررى على كمال بك افندى طرفندن مارسل پره‌وودن ترجمه ايديلن بوظريف اثر اخيراً مختار خالد كتابخانه‌سى معرفتيله ساحهٔ انتشاره وضع اولنمشدر . كوزلر ، صباح پوسته‌سى ، سيمونه‌نك دفتر اعمالى ، قصقانجلق ، مدعو ، بردرس ، تخالف حسيات ، عودت ، برتصادف ، لادس ، تجربه ، رقيبه ، كنج بر والده ، تخليص ، ليلاقلر » عنوانلى ظريف وادبى پارچه‌لرى محتوى اولان بواثرك مطالعه‌سنى بوتون قارئلرمزه توصيه ايدرز . فيأتى ۸ غروشدر .

ايكى اتفاقك تاريخچه‌سى

اتفاق مثلث ـ اتفاق مثنى

سليمان نظيف بك افندى طرفندن قلمه آلنان بومهم رساله اخيرا مختار خالد كتبخانه‌سى طرفندن نشر اولنمشدر . احوال حاضره‌ايله شديداً علاقه‌دار اولان بواثرى مطالعه ايدرك اوروپاده‌كى جريان سياسى حقنده بر فكر ايدنمك ممكندر . مطالعه‌سنى توصيه ايدرز . فيأتى ۶۰ پاره‌در .

علوم طبيعيه باشلانغيج

ح . تحسين بك افندى طرفندن اخيراً بوعنوانله غايت نافع براثر نشر اولنمشدر. وجود بشر ، حفظ صحت ، حيوانات ، نباتات ارض و معادن حقنده معلومات لازمه‌يى واشكال مختلفه‌يى احتوا ايدن بواثرك مطالعه‌سنى توصيه ايدرز . فيأتى ٤ غروشدر .

مصور يكى شرقيلر

حسن تحسين بك طرفندن جمع و تلفيق ايديلن بعض منتخب آثارى محتوى بولنان بواثر اخيراً اقبال كتبخانه‌سى طرفندن نشر اولنمشدر. فيأتى ايكى غروشدر .

ازدواجك طاتلى كيجه‌لرى

م . جلال بك طرفندن قلمه آلنان بواثر اخيراً شهبال كتبخانه‌سى طرفندن نشر اولنمشدر . فيأتى بر غروشدر .

Digitized by Google

براخطار

احوال حاضره طولاسیله بر چوق مصارف زائده اختیارینه مجبور ومحترم قارىء وقارئه‌لرمزه بوصورتله دها مفید بر خدمت عرض ایتمك وظیفه‌سیله مكلف بولندیغمزدن تشبثاتمزده مظهر سهولت اولمق ایچون بالطبع محترم آبونه‌لرمزله طشره‌ده‌كی شعبه‌لرمزك معاونتلرینه محتاجز . آبونه‌لرمزدن برقسمی هنوز اوچنجی ودردنجی سنه‌لره عائد آبونه بدلاتنی تسویه ایتمدكلری كبی واقع اولان مراجعات مكرره‌یی‌ده شایان تأثر براهمال نتیجه‌سی اوله‌رق نظر دقته آلمامقده‌درلر . حالبوكه مطلوباتمزك الی غیرالنهایه معلقده قالمسی طرفینك شرف ومنافعنه موافق اولمسه كركدر . بناءً علیه بوتون محترم مشتركلرمزك وشعبه‌لرمزك شوبرآی ظرفنده تسویهٔ دینه مسارعت ایتملرینی صورت مخصوصه وفوق‌العاده‌ده رجا ایلرز .

اسم وآدرس تصریح ایتمكسزین واقع اولان رجالرمزك اسعاف ایدیله‌جكنی وبالآخره یكان یكان مخابرهٔ علنیه‌ده بولنمغه مجبور براقیلمایه‌جغمزی امید ایلرز .

بدل اشتراك

درسعادت وممالك عثمانیه ایچون

برسنه‌لك آبونه‌سی :	٥٤	غروشدر
آلتی آیلغی :	٣٠	

ممالك اجنبیه ایچون

برسنه‌لك آبونه‌سی :	١٥	فرانقدر
آلتی آیلغی :	٨	

آبونه بدلاتی بروجه پشین تسویه اولنور . ویره‌سیه آبونه قید اولنماز .

مانداپوست معامله‌سی اجرا ایدیله‌ین شهرلردن كوندریله‌جك پوسته پوللری مجیدی یكرمی غروش حسابیله قبول اولنور .

Digitized by Google

Digitized by Google

هایدن

صوك موده قازمیرلر

انكلیز مقراصداری

تپه باشی

نومرو ۱۲

هایدن

انكلیز مغازه‌سی اركك، قادین و چوجقلره مخصوص انواع درلو صوك موده

قوماشلر و سائره بك اوغلی درت یول اغزی نومرو ۴۷۹

هایدن

ارككلره مخصوص

حاضر و اصمارلامه كوملك

یاقه غراواط و سائره

غلطه ویووده نومرو ۸۷

Digitized by Google

تشرين اول – تشرين ثانی ۱۳۲۸

رسملی کتاب

№ 45 Oct. - Novembre 1912 Prix 5 Piastres

Digitized by Google

FAHRİ BİLGE
KÜTÜPHANESİ
2275
Digitized by Google

بیکر تجارتخانه‌سی

MAISON BAKER

استانبول مغازه‌سی — یکی پوسته‌خانه قربنده

مغازه‌مزده ضابطان افندیلرك نظر دقتنه : خاکی وبوز رنك قماشلر، بودفعه قبول اولنان نمونه‌یه موافق انکلتره‌دن یکی جلب ایتدیکمز طونق سیاه رنکده یاغمورلقلر ایله برنوع بوز رنکده غایت خفیف همان (۱۵۰) غرام ثقلتنده یازین البیسه اوزرینه وقیشین پالطو ایله گیمکه مخصوص صو چکمز پلرینلر وبالجمله اشیای عسکریه ورود ایتمشدر . ترزیمز بالخاصه مشتریلریمزك ممنونیت تامه‌لرینی جلب ایچون انکلتره‌نك اك مشهور ترزیلرندن اولدیغنی علاوه ایلرز .

سیویللر ایچون — قوستوملك صوك موده هرنوع اك کوزه‌ل چشید اوزرینه صوك بهار وقیشلق انکلیز قماشلری ، یلکلك هر جنسی ، فانتازی قماشلر ، پارده‌سو وپالطویه مخصوص اك نووته تیفتیك قماشلر موجوددر . ردینغوت واستانبولین ایچون غایت صاغلم و ظریف انکلیز لاستیقودینلری ، حاضر البیسه‌لرك انواعی‌ده بولنور . جمله‌سی خالص انکلیز معمولاتی اولدیغندن ظرافت ومتانت جهتی سائر بعض مغازه‌لرله مقایسه قبول ایتمز درجه‌ده‌در .

محترم خانم افندیلره تبشیر — مینی مینی یاورولریکزه غایت ظریف و متین البیسه تدارك ایتمك ایسترسه‌کز ایلك بهار مناسبتیله بیوك مقدارده ارکك وقیز چوجقلره مخصوص هربویده ورود ایدن البیسه‌لری بردفعه مغازه‌مزه تشریفله کورمکزی رجا ایدرز .

خانملره مخصوص اك صوك و یکی مودلر اوزرینه مبایعه اولنان بلوزه‌لر ایچ و طیش اتکلکلری ال وپاره چانطه‌لری ، رنکلی و بیاض کتان و ایپکلی مندیللر ، اوموز آتقیلری ، کوملك وچماشیرلر . حاولی ، بورنوز ، باصمه ، پاتیسقه ، موسه‌لین ، زفیر ، یتاق اورتوسی ، ماصه اورتوسی الی آخره موجوددر .

ارککلره مخصوص غایت ظریف کوملکلر ، رنکلی وبیاض ، کتان مندیللر ، هرجنس چوراب زنه وکوچکلر ایچونده موجوددر . اك طیانیقلی وصودن چکلمز یوك یازلق وقیشلق فانیله‌لر ، خالص تکمیل کتان یقه‌لقلر وهرجنس بیون باغلری کلمشدر .

ارکك ، زنه وکوچکلر ایچون — اك متین وظریف انکلیز وآمریقان آیاق قابلریله برچوق سیاحت اشیاسنك ورودینی محترم مشتریلریمزه اعلان ایلرز .

Digitized by Google

رسملی کتاب مطبعه‌سی

بالخاصه نفیس اثرلر، رسملی غزته‌لر، صنایع
نفیسه‌یه متعلق ظریف آثار

طبع ایدر

فی‌آثار تأمین ایتدیکی نفاست ومکملیته،
عرض ایتدیکی انتظام واستقامته مقابل صوك

درجه معتدلدر

هرنوع آثار طبع ایتدیرمك ایستین ذوات کرام مطبعه‌مزده
بلی‌یابانه برامل خدمت بوله‌جقلرینه امین اوله‌بیلیرلر

باب عالی جاده‌سنده دائرهٔ مخصوصه

Digitized by Google

نومرو : ٤٥ — تشرین‌اول — تشرین‌ثانی ١٣٢٨ — جلد : ٨

مؤسس ومدیری:
عبیدالله اسعد

مطبعه‌واداره‌خانه: باب‌عالی جاده‌سنده
٣١ نومرولی دائرهٔ مخصوصه‌در.

امور اداره ایچون مدیره،
امور تحریریه ایچون سرمحرره
مراجعت اولنور

درج ایدلمیان اوراق اعاده اولنماز

رسملی کتاب

RESSIMLI-KITAB

سرمحرری :
م. رؤف

Directeur-Propriétaire:
UBEIDOULLAH ESSAD

Bureau & Imprimerie:
Rue de la S.-Porte N. 31
Constantinople

Prix: 5 Piastres

هرآی نشر اولنور ادبی، سیاسی، فنی، فلسفی، اجتماعی مجموعهٔ مصوره‌در

رسملی کتاب مطبعه‌سی

شهزادهٔ جوانبخت دولتلو نجابتلو جمال‌الدین افندی حضرتلری

مشارالیه سوق حمیت وآرزوی ذاتیلریله حرب حاضره اشتراك ایمشلر، میدان غزا وحماسته‌ده مجروح اولملریله برای تداوی درسعادته معاودت بیورمشلردر.

S. A. I. DJEMALEDDIN EFFENDI,
qui avait reçu une legère blessure à la guerre balkanique où il s'était rendu comme volontaire.

Digitized by Google

فلاكت اوكنده..

سمالردن دوكولن فلاكت ييلديرملريله خرد وخاش اولمش بلورين بر بنانك انقاضى آره‌سنده ملول و حيرتكار تماشاكر قالمش فلاكتزده‌لر كبى بزده آنى، وحشى برضربه‌نك أزه‌ن وقيران قوللرى آلتنده باشمز دوشوك، بللرمز بوكوك، مأيوس ونا اميد قالدق.. آلتى يوز بوقدر سنه‌ده بوتون ماضيسنه شعشعه‌لر، مفخرتلر قيد ايدرك تأسس ايدن قوص قوجه بر ايمپراطورلغك بويله يكرمى، يكرمى بش كون ايچنده همان ده‌ويريله‌جك، تماماً ييقيله‌جق، سيلينوب سوپوروله‌جك برحاله كايويرمسى؛ وبو فلاكتك بر عفريتك سحار پارمقلرى آره‌سنده أزيليويرمكه بكزه‌ين سرعت اليمه‌سى اعتراف ايده‌لم كه اك دور انديش، اك صغوق قانلى رجالمزى بيله طوكديردى، بيراقدى..

قرق كليساده تحصل ايديورن آجى، حزين بر وقعه ملتمزى فلاكتدن فلاكته آتان، سوروكله‌ين بادره‌لرله بزى چتالجه استحكاماتى اوكنه بيراقديغى زمان منظره‌نك دهشت وفلاكتيله تيتره‌مه‌ين بر تك حقيقى عثمانلى قالمامشدى.. بونه مدهش، بونه قانلى، بونه اليم برمصيبت ايدى‌كه بزى اك بويوك، اك قطعى برامید مظفريتله مشبوع برحياتدن اك آجى، اك سفيل حقيقتلرك اوكنده ذليل وحقير قيورانديرييودى..

بومصيبت، بوفلاكت عظما، ناصل اولدى، ناصل بيتدى، بونى بوتون عنعنه‌لريله، بوتون اينجه نكاتيله، دقايقيله تشخيص وتحليل ايتمك اعتراف اولنه‌بيلوركه شيمدى ياپيله‌بيله‌جك ايشلردن دكلدر؛ حقيقت اوقدر آجى، اوقدر اضطرابخشدر.

قرق كليسادن چتالجه‌يه، قومانوه‌دن دراجه، يكى پازاردن سلانيكه طوغرى بوتون روم ايلينك بوقدر سريع برطرزده انحلال ايديويرمسى اك بويوك دهالرى سنه‌لرجه مشغول ايده‌بيله‌جك برطاقم اسبابك نتايجندندركه بونى، انجق، ايلريده بوتون تفصيلاتيله اوكره‌نه‌بيليرز.

بوكون يالكز بيلمكه مجبور بولنديغمز چيپلاق برحقيقت وارسه اوده هيئت مليه‌مزك، هيئت اجتماعيه‌مزك دكل اوچ يوز سنه اولنه، حتى اللى سنه اولنه نسبتله جداً قورقونچ بر درجه‌ده سقوط وتدنى ايتمش اولديغيدر. فرد اعتباريله نه قدر برهيچ اولمش ايسه‌ك، جمعيت اعتباريله‌ده اوقدر سقوط ايتمش اولد-

Digitized by Google

بلغار مظالمى ـ اعدامه محكوم ايديلن بدبخت مهاجريندن بعضلرينه حكم اعدامك صورت تفهيمى

Les atrocités bulgares -- Quelques pauvres émigrés écoutant la sentence de mort prononcée contre eux.

يغمزى اعتراف ايتمك اضطرارنده يز. برحقيقتى بوتون عريانلغيله قبول واعتراف ايتمكدن تحصل ايدن برفضيلت حسيه بيله برتسلى دركه بو بزلر ايچون بويوك برنعمت عد اولنه بيلور .

هرشىء اولدى.. پارلاق برتاريخ پرمفاخرى بز، نسل حاضر لكه لدك. يقين ويا اوزاق برآتيده شبهه يوق كه بولكه يى ينه بونسل ويا انسال آتيه تميزلر، تطهير ايدر. چونكه تعين ايدن بروظيفه ار، كچ بهمه حال ايفا اولنور. نه قدر عالى ويا نه قدر خسيس اولسه .. يتركه اهمال وتسيب بليه سنى آرتق، يواش يواش دكل، فقط الك بويوك برسرعتله، الك جدى برقطعيتله اوموزلرمزدن سوكوب آتمق چاره لرينه توسل ايديله بيلسين ..

مرض بوتون فجاعتيله ميدانده در. اسباب مانعه يى استحصال ايتمك، فرد وجمعيت اعتباريله عموماً ياشامق حقنى تأمين ايدن عوامل و مؤثراتى بو بدبخت طوپراغك سينه سندن بولوب چيقارمق هپمزك الك مقدس وظيفه سى اولمليدر. لاف وكذاف ايله نه برفردك، نه ده برجمعيتك حيات واستقلالنك تأمين و توثيق ايديله ميه جكنى الك قطعى بر حقيقت اوله رق بيلمك و بوكا كوره تنظيم مساعى يه باشلامق اولمه مك ايچون الك باشلى تدابيردن بريدر .

محضا سياسيات برجمعيتى قورتاراماز؛ بو حقيقت اسف اولنوركه بش سنه در اكلاشيلامامشدر. سقوط وتدنيمزك الك باشلى مؤثراتندن برى ده اوينك اداره سنى تنظيم ايتمكدن عاجز برطاقم بيچاره لرك بو بويوك ايمپراطورلغك ، بو معظم خلافتك معضلات اموريني تسويه

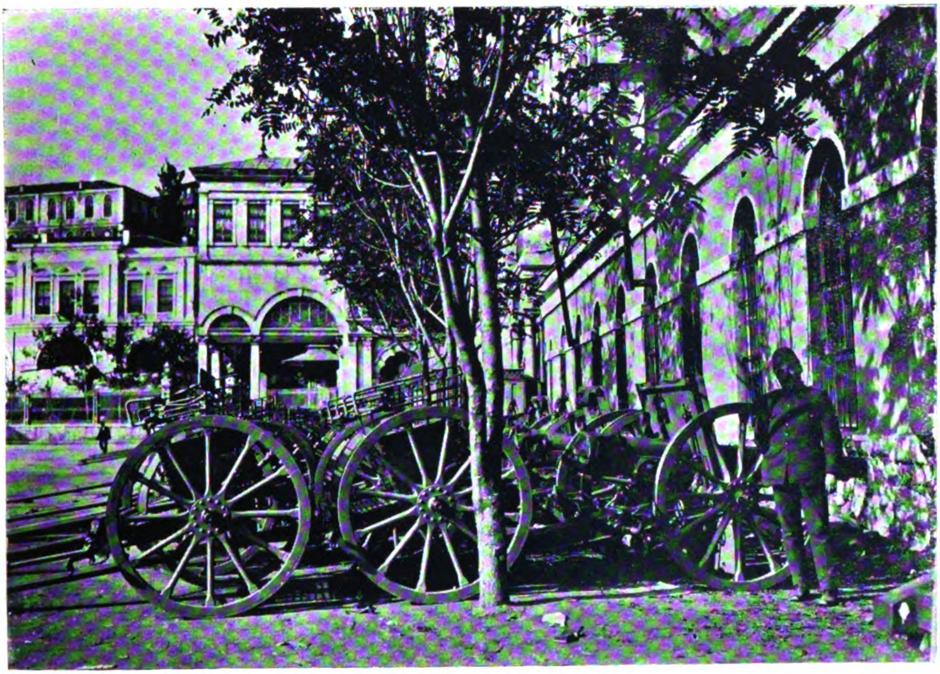

صربیه‌یه عائد اولوب مصادره ایدیلن قروزو طوپلرینک طوپخانه‌ده بعدالترکیب منظره‌سی

Les canons serbes séquestrés avant la guerre.

فوطو: رسملی کتاب - فرید

ایده‌بیله‌جکنه ایناندرق سیاسی جریانلره قاپیلو-
یرمسنده ، وبو جریانلر آره‌سنده ازیلوب
بوغولماق ایچون آرتق هرشیئی هرچه باد آباد
کوزه آلوب کندیلرینی تماماً اونوتوب کیتملرنده
آراملی‌یز . .

احتراصات سیاسیه ، سیاسیاتک بالخاصه
بزده‌کی طرزی برملتی اولدیرمک ایچون الک
قولای بریولدی. بالکه هیچ برمز حقیقتی کور-
مه‌دک، باشدن آشاغی کوراولدق، وملتی ایشته
بوحفره‌یه طوغری سوروکله‌دک.. کیمدن کیمه
شکوا ایده‌بیله‌جکز ؟ . .

اویله زمانلر اولدی‌که اوچ بچق کلمه‌یی
دوزکونجه سویلیه‌بیلن ، درت بچق سطری
یاکاشسزجه یازمغه آلیشان هربوش قفا، یوکسک
و ذهبی خیاللرك مستی فزا سمالرنده دولاشمق
ایچون او قدر اوغراشدی ، دیدندی‌که ارتق
حق ، ناموس ، وجدان ، انسانیت ، فضیلت
غایه‌لرینی بیله غائب ایتدی ..

بو مملکت آنجق محدود رجال اداره‌یه
عرض احتیاج ایدرکن حتی هر ناچیز موقع
ایچون یوز اللیدن فضله طالب و راغب
یتیشدی، مدار استحقاق اوله‌رق ألده قیریق ،
عادی ، ومبتذل برسیاست دیدی قودیسندن
باشقه برشیئه ، باشقه برفضیلته ، باشقه برقدرته
مالك اولمیان بو بدبختلر متمادیاً تپندیلر . اسف
اولنورکه بالنتیجه اورته‌ده بو زواللی وطن ،
عثمانلیلق ازلدی، محواوله‌جق درجه‌لره کلدی.
انتباه ایسه حالا باشلامامشدر . .

Digitized by Google

صرب طوپلرینک طوپخانه‌ده ضابطان و عمله طرفندن ترکیب ایدیلیسی فوطو: فرید

Montage par des officier et ouvriers des canons Creusot pris aux serbes.

مسائل سیاسیه ایله لزومندن فضله ومفرط برصورتده اوغراشانلرك وَكنديلرينه پيك اولملق وشود و رتله برقاچ كميك پارچه‌سنى ديشـلرى آره‌سـنه كچيرمك ايچون چاليشـان بدبختلره بوسفيل ساحه‌يى منع ايتمكله مكلف وظيفه‌دارانك باشدن باشه كافه‌سى وطنك بواضمحلال اليمى قارشيسـنده ديز چوكه‌رك اغلامغه ، اعتراف ذنوب ايتمكه وجداناً مجبوردرلر . . . چونكه برملت ، پارتيزانلرلك لوثلريله دكل ، فقط انجق علملك ، انجق فنك ، انجق اقتصادياتك ثروت وحشمتيله يوكسلير ؛ بقا بولور . .

كنه وحقيقتنه وقوف پيدا ايتمدن جريانات سياسيه‌يه قاريشمغى بروسيلهٔ معيشت اتخاذ ايدن بدبختلر ايسه وطنلرينه انجق فلاكت واضمحلال حاضرلامش اولورلر ، وبالنتيجه آچ وسـفيل قاليرلر . بوحقيقت بيلنمدى . بيلنه‌مدى . بقال ، كاتب ، مميز ، تاجر كبى غير مسـؤل برچوق ذوات برصدراعظمك ، برداخليه ناظرينك ، بر خارجيه ناظرينك معاملاتنده‌كى اصابت وعدم اصابتله اوغراشدى ، دوردى ؛ حالبوكه بقالك دكاننده صاتيله‌جق ياغ قالمامشدى ، كاتبك ، مميزك ماصه‌سـنده‌كى اوراق طومارلرى كوفله‌نمش ، مصالح امتى تعويق ايدييوردى ، تاجر معاملاتنى شاشيرمش ، افلاسه قوشيوردى ، وفقط حالا صدر اعظمله ، دها بيلمم كيملرله اوغراشوب طورمقدن بيقميورلردى ... ايشنى وظيفه‌سنى ، حياتنى بوقدر اونوتان صـنف عامل ومنورك بوسقوط اخلاقيسى ، منسوب اولدقلرى ملتك ،

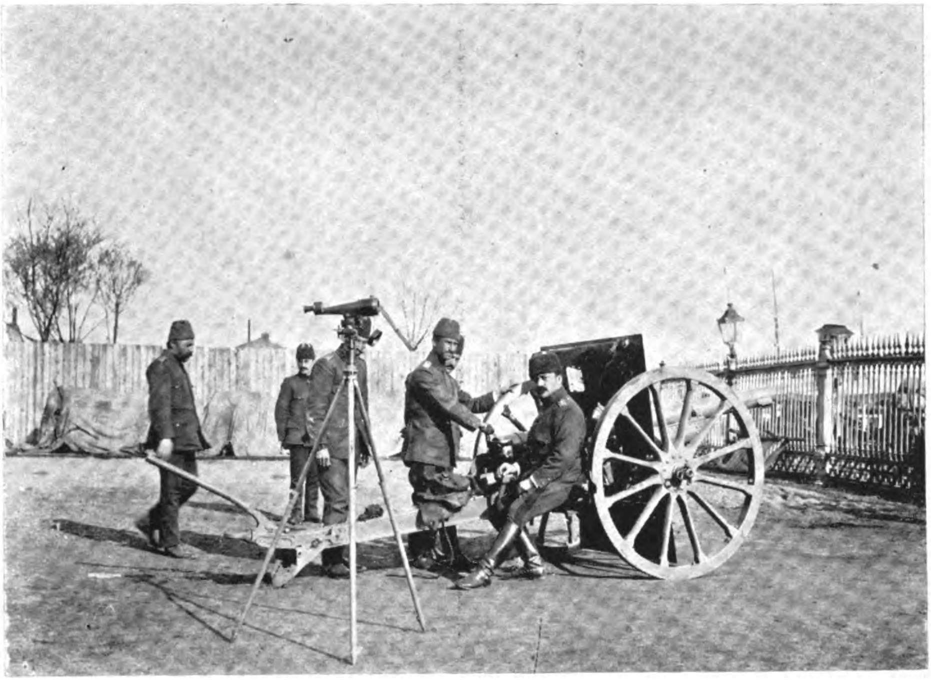

صرب طوپلرندن برینك ترکیبدن صوکره طوپخانه میداننده منظره‌سی — فوطو: فرید

Un des canons serbes devant le „Tophané".

اوزرنده یاشادقلری وطنك خرابیسندن باشقه برنتیجه ویره‌مزدی؛ ناصل‌که ویرمدی، او سیاست، او پارتیزانلقلر، او شایان خنده مساعی بالنتیجه بزی چتالجه‌یه‌قدر سوروکله‌دی؛ انتباه کوسترمزسه‌ك، عبرتین اولماز ایسه‌ك بصره ساحللرنده دکزه دوکوله‌جکز؛ هیچ برقوت، هیچ برسیاست، هیچ برتدبیر بزی بومدهش عاقبتدن تخلیص ایده‌میه‌جکدر!..

— کوزتبه، ۲ کانون اول ۳۲۸ —

عبیدالله اسعد

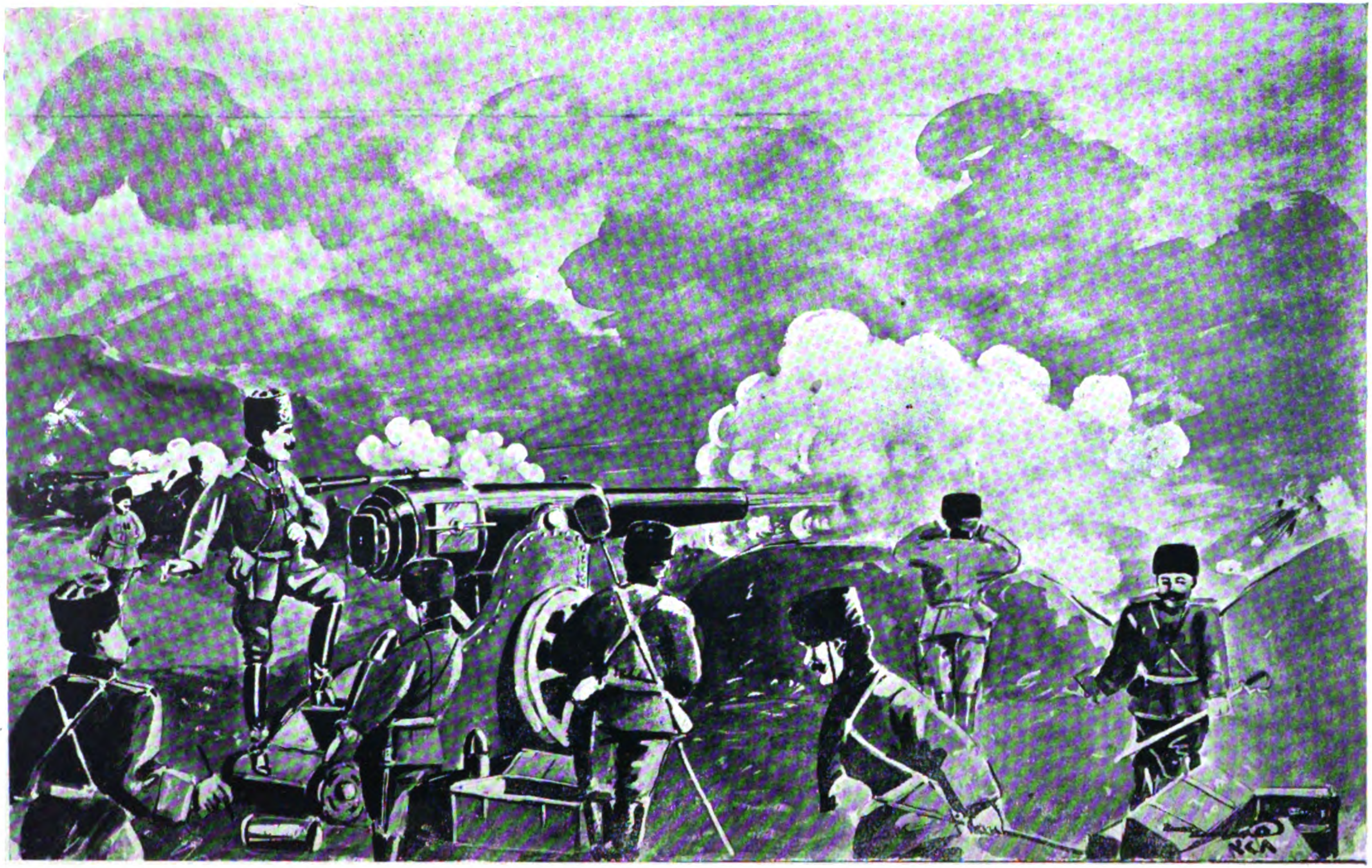

چتالجه مصادمه‌لرنده قهرمان طوپچیلرمزك آتش ایتملری
Notre artillerie faisant feu à „Tchataldja".

Digitized by Google

مجادلهٔ حياتيه‌ده عوامل موفقيت

(جنك وجدال) مقاله‌سنده كرك افراد، كرك اقوام ايچون حياتده موفقيتك، ايجابات محيطيه‌يه توفيق حركتله ممكن اوله‌بيله‌جكنى؛ وميدان مسابقه‌ده دائما قوينك ضعيفى مغلوب ايده‌جكنى ايضاحه چاليشمش ايدم. عجبا، ظفر ايچون مطلوب اولان قوت، يالكز (قوهٔ ماديه) دن عبارتميدر؟ وتأمين موفقيت ايچون (قوهٔ معنويه)نك حكم وتأثيرى نه‌مرتبه‌ده‌در؟ اشبو مقاله‌ده بوجهتلرى تدقيق ايده‌جكز.

واقعا، مسئله مختلف نقاط نظردن شايان دقتدر. بركره حيات حيوانيه ايله حيات انسانيه آره‌سنده فرق عظيم وار. صوكره افراد ايله اقوامك، تعبير ديكرله، اجزا ايله او اجزانك تركب ايدن هيئت كليه‌نك تابع اولدقلرى شرائط آيرى آيرى محتاج توضيحدر. حيات حيوانيه‌ده غلبه صورت مطلقه‌ده قوهٔ ماديه‌نك فائقيتنى مستلزم اولسه بيله، حيات انسانيه‌ده بهمه‌حال بويله اوله‌ماز. جدال اجتماعى، مجادلهٔ بهيميه‌يه تشبيه اولنه‌ماز. بشره تأمين موفقيت ايچون معنويات، قواى ماديه‌دن دها مهم، دها فائده‌ليدر.

اولا عوامل شخصيه‌يى اله آله‌لم:

انسانلر، قابليت اعتباريله يكديكره تماماً مساوى دكلدرلر. بعضيسى وجودجه قوى، عقلجه ضعيف؛ ديكرلرى عقلاً زنده، اما بدنجه نحيفدرلر. جمله‌سى اعضاى داخليه وخارجيه‌جه يكديكرينه مشابه اولدقلرى؛ يعنى ال، آياق، كوز، قولاق كبى اعضاى معلومه‌يه مالك بولندقلرى حالده، احوال بدنيه ومعنويه‌لرى متخالف، تظاهر ايتديردكلرى فعاليت حياتيه درجهٔ متباين ومختلفدر. مثلا: برى شيشمان، لنفائى، بطى، ومتأنى، ديكرى لاغر، عصبى، سريع، عجول وذكيدر.

افعال حياتيه، (بنيه Constitution) نك، و (جهاز عصبى Système nerveux) نك احوالنه تابعدر. دماغ بشر ايسه مختلف قابليتلرك، متنوع ميلان (Penchant) لرك محل اجتماعيدر. فقط حال طبيعيسنده براقيلير ايسه، سونوك و (مخفى atent) قالان برچوق ملكات عقليه، فلاحت (Culture) ايله انكشاف ايدر. تعليم وتربيه‌دن (خصائص فكريه) عظيم ترقيلر اقتطاف ايدر.

بونك ايچوندركه يكنسق برتربيهٔ فكريه‌يه تابع طوتيلان انسانلر، فطرةً متخالف تمايلاتده بولنمقله برابر، اساس اعتباريله عين طرزده دوشونه‌بيليرلر. چونكه دماغلرى عين

Digitized by Google

ترقوس محاربه‌سنده بر بلغار قطعهٔ عسکریه‌سنك هزیمتی

La défaite d'un détachement bulgare à la guerre de „Dercos".

Digitized by Google

حقایقله تنویر ایدلمشدر . اما دوشونمك ، بیلمك ، آکلامق باشقه ، مسلم ومجرب اولان اساسلری قبول ایتمك باشقه ، صوکره لزومی تفهم ، حقیقتی تسلیم اولنان شیلری (اجرا) ایده‌بیلمکده ینه باشقه برایشدر .

جهت عملیه ، (علم) دن زیاده (اخلاق) ه عائد بر بحثدر . بونك نتیجه‌سیدرکه هرعالم ، علمیله عامل دکلدر . انسانلرك اشکال متشابهۀ ظاهریه‌لرینه رغماً ، معنویات اعتباریله یکدیکره تماماً بکزه‌ین ایکی فرد همان بولنماز . هرکسك کندینه مخصوص بر (شخصیتی) واردر . انسانلرك قیم ذاتیه‌سنی تعیین ، بینلرنده‌کی فروقی تبیین ایدن شی بالخاصه (قوای معنویه) لریدر . بونقطۀ نظردن هرانسان ، آکلاشلمسی ، حل اولنمسی مشکل (برمعما) توصیفنه شایاندر .

مختلف قابلیتلر ، متنوع استعدادلر ، یکدیکرینه بکزه‌مه‌ین طرز حرکتلر ، متباین اجتهادلر ، ضد فکرلر بو حالاتك تظاهرا- تیدر .

*
* *

انسانلر ایچنده ، اوصاف مادیه ومعنویه‌جه یاشانیلان محیطك ، استلزام ایتدیکی شرائطی اك فضله درجه‌ده حائز اولانلر ، اك زیاده مهیای موفقیتدرلر . دیمك اولیورکه جدال حیاتده نائل ظفر اولمق ایچون انسانلره لازم اولان قوت ، منحصراً (زوربازو) دن عبارت اوله‌ماز . قوۀ بدنیه‌دن لایقیله استفاده اولنمسی بیله ، آنك حسن استعمالنه وابسته‌در . پهلوانلقده کوره‌ش صنعتنك اسرارینی ، اینجه‌لکلرینی بیلمکه لزوم واردر . ماهر بر (بوقسور) کندیسندن قوی ، فقط دوکوشمك فننه غیر واقف اولان خصمنی مغلوب ایدر ! .

ایش قوتده دکل ، آنك لزومی وجه ایله ماهرانه استعمالنده‌در . بومهارتی تأمین وتهیه ایدن قوۀ معنویه‌در . ظاهراً قوی کورینه‌نك ، ضعیفه مغلوبیتی نادر دکلدر . قوۀ معنویه‌ده کمال ، اك صاغلام اسباب موفقیتدندر .

بونك اس‌الاساسی (اخلاق caractère) در . اخلاق ، حیات اجتماعیه‌ده اك‌مهم رول اوینایان بر سائق ظفردر . متانت اخلاقه مالك اولمیان انسانلر هانکی مسلك وصنعته انتساب ایدرلرسه ایتسونلر ، اساسلی و دواملی بر منفعت تأمین ایده‌مزلر . حیله وخدعه ایله بدایةً بر موقع طوتسه‌لر بیله بو ، موقت وعارضی برحالدر . آتیلری صاغلام وامین ، کندیلری سعادت حقیقیه ایله کامبین اوله‌مازلر .

جدال حیاتده موفقیت ، سعی ، ثبات ، جرأت ، جسارت ، متانت ، فطانت ، ارادت ، جدیت کبی اوصاف کزیده اصحابنه میسردر . اخلاق ، بوتون بو شرائط معنویه‌یی جامعدر . ازجمله : (حیثیت شخصیه) دینیلن بر مزیت وار . انسان ، نه‌قدر مستعد ، نه‌قدر معلوماتلی اولورسه اولسون ، حیثیت ذاتیه وانسانیه‌سنی ، عزت نفسنی محافظه ایتمز ، حقوق شخصیه‌سنی تأمین ایده‌بیله‌جك یولدن کیتمز ایسه هیچ برمحیطده ، هیچ بر (موقع اجتماعی) طوتاماز .

وظیفه‌سنی ایفا ، حقنی مدافعه ایتمك ؛ باشقه‌سنك وظائفنه مداخله ، حقوقنه تجاوز ایتمه‌مك ؛ طوغریلقدن (قولاً وفعلاً) آیرلما- مق ؛ (ناموس) دینیلن خصیصۀ انسانیه‌نك

Digitized by Google

حیاتدن دها قیمتلی اولدیغنی بیله‌رك اکا ذره قدر شین کتوره‌جك حرکاتدن توقی ایله‌مك ؛ منتظم ایش کوروب (حسن صیت) قازانمق ؛ هر ایشی اولدن لایقیله ملاحظه ، فقط قرار ویردکدن صوکره اجرا واتمام ، موانعه اقتحام ایله‌مك مجادلهٔ حیاتیه‌ده موفقیته خادم اسبابدندر.

چالیشه‌میه‌جقلرندن ــ جدال حیاتده موفقیت احراز ایده‌مزلر . آنلرك حصه‌سی مطلقا ، مغلوبیت ، رجعت وهزیمتدر. حالبوکه انسانلره موجب ثروت وسعادت اولان (تشبث شخصی) ، متشبثلرك اوصاف بدنیه واخلاقیه وفکریه ایله متحلی اوله‌لرینی مستلزمدر. مثلا بزم (ایش)

عثمانلی صلح هیئت مرخصه‌سنك درسعادتدن مفارقتی ــ رشید پاشانك برای تشییع واپوره کلن انکلتره سفیریله ریختمده کوریشمه‌لری

فوطو: فرید

Les délégués ottomans parlant sur le quai à l'Ambassadeur d'Angleterre avant leur départ.

هر مسلکك ، هر ایشك اصحابنه لزومی درکار اولان علم ، هنر ، تجربه ، وقوف ، معلو- مات کبی فکره تعلق ایدن مکتسبات ایسه ، لزوملی اولان عوامل اساسیهٔ ظفردندر. عقل وذکا ، شبهه‌سز ، انسانك اك مهم قوتیدر .

وجودجه چوروك اولانلر ایله ضعف اخلاقه مبتلا بولنانلر ــ قوتله ، ثباتله ، وقوفله

خصوصنده‌کی بجریکسزلکمز مسلم، اخلاقمزك اوغرادیغی تغیرات ایسه امر غیر مبهمدر . هیئات اجتماعیه‌مزده مانع ترقی وحائل موفقیت اولان بر حالده (مأمورتجیلك Fontionnerisme) در . (عزمکار) اولمیانلر تشبث شخصی‌یه کیریشه‌مزلر . شیمدی بوندن قورتلمق ، سعی ذاتی ایله کچینمك ، مملکتده بر موقع اجتماعی

Digitized by Google

طوتمق، ملته (عامل ترقی) اولمق استعدادنده نسللر یتیشدیرمك لازم اولدیغی ایچون (گنجلك)ك شدت وسرعتله مساعیٔ مثمره‌یه، مسالك حره‌یه سوقنده‌کی ضرورت واحتیاج مبرم تسلیم اولنور. اکا کوره یتیشدیرلملیدر.

مأموریت، حیات ملیه‌ده برنوع (طفیلیلك)دن عبارتدر. (مسالك حره Professions libérales) دوقتورلق، آووقاتاق، معلملك کبی سعی ذاتیسیله جمعیت بشریه‌یه خادم ونافع اولانلرك صنعتلریدر. (مساعیٔ مثمره Travaux productifs) ایسه بر ملتك تزیید ثروت و رفاهیتنه سبب اولان ایشلردر. بو ایشلرك، زراعته، تجارته، صنایعه متعلق اعمال مقبوله‌دن اولدیغی مستغنیٔ بیاندر. ایشته ملتلری مسعود و مترقی ایدن صنوف صنایع، اول باول بو مساعیٔ مثمره‌درکه آنلرك اربابی وطنلرینك الك حقیقی، الك قیمتلی خدمهٔ عمرانیدرلر. ثروت عمومیه‌نك تزایدینه مصروف اولان همتلریله منسوب اولدقلری ملتلرك لایق شکرانیدرلر.

الحاصل، مجادلهٔ حیاتیه‌ده افراد ایچون عوامل موفقیت اولان [علم ایله اخلاق وسعی وعمل] افرادك هیئت مجموعه‌سنی تشکیل ایدن ملتلر ایچون‌ده بالطبع (اسباب ترقی) عنوانته لایقدرلر؛ جهالت ایله اخلاق بوزوقلغی وعطالت ایسه، مغلوبیت واضمحلال اوچوروملرینه سائقدرلر.

* * *

عالم مدنیتك حال حاضرینه باقیلیر ایسه عیاناً کوریلیرکه هرطرفی دهشتلی، هیبتلی برر صحنهٔ سعی وعملدر. اقوام متمدنه فاصله بیلمز، ارام قبول ایتمز بر جهد و اقدام ایله طریق ترقیده ایلرولیوب کیدییورلر. بر عصردن، شمندوفر وواپور کبی وسائط نقلیهٔ جدیده‌نك استعمالندن بری فابریقه‌لر آرتمش؛ امتعهٔ تجاریه‌نك انواع ومقادیری حیرت‌بخش عقول بر درجه‌ده ازدیاد ایتمش؛ زراعت وصنایع زراعیه امثالسز وسعت وانبساط بولمش؛ تجارت ملیه ومحلیه، تجارت عمومیهٔ بین‌الملل ماهیتنی آلمش؛ محیط مساعیده رقابت چوغالمش؛ اقوام جهان آره‌سنده مخابرات، مناسبات، اختلاطات زیاده‌لشوب (مبادلهٔ اموال) قرون سابقه‌ده کورولمه‌مش، ایشیدلمه‌مش درجه‌ده عظیم بر معاملهٔ عمومیه شکلنه کیرمش.. استحصالاتك تکثری، مستحصللر بیننده رقابت شدیده‌یه سبب اولمه‌سیله بین‌الملل، مجادلهٔ حیاتیه (مجادلهٔ اقتصادیه) حالنده پك زیاده جالب دقت واهمیت برماهیت کسب ایله‌مشدر. اقوام مترقیه نقطهٔ نظرندن شیمدی سیاسیات، منافع اقتصادیه‌نك تأمیننـدن عبارت کبیدر. چونکه منافع اقتصادیه، منافع حیاتیه‌در. اوت، اوروپا ملتلری آره‌سنده شدید بررقابت اقتصادیه وار. انلر صنایعده، زراعتده، تجارتده بویوك ترقیاته نائل اولدیلر. بوسایه‌ده ثروت وسعادت بولدیلر. مملکتمز آنلرك مصنوعاتنه بازار رواج، ومسابقهٔ سیاسیه و اقتصادیه‌لرینه آماج اولمسی حسبیله ترقیات رقابتکاریلری بزم ضرریمزی مستلزم اولدیغی مسئله‌سی برطرفه براقیلوبده ثروت و سعادتجه بومراحل کمالاته ناصل واصل اولدیلر، ناصل چالیشدیلر، وچالیشمغه ناصل آلیشدیلر. تدقیق اولنورسه کوریلیرکه بوتون اقوام جهانه

Digitized by Google

عوامل ترقی اولان اساساتك اك مهمی (علم وعرفان)در. چالیشان ملتلر، عصردن عصره، سنه‌دن سنه‌یه، حتی کوندن کونه جهل ونادانیدن قورتیلدیلر. هرطرفه اتك اتك صاچیلان تخم معارف ، اثمار قیمتدارینی ایثار ایتدی . جابجا مطروح اولان حدایق علم و هنرله نتیجه حقیر کوریلن (رنجبرلك) ه اعتبار ، صنایعك ترقیاتنه صرف افکار ایتدیلر . نظریاتی ، تطبیقات وعملیات ایله تتویج ایلدیلر .

اوقودقجه، اوکرندکجه، چالیشدقجه حیاتك قیمتنی ، انسانلغك ماهیتنی ، مدنیتك فوائدینی تقدیره باشلادیلر. انسانجه یاشامق ویاشایه‌بیلمك

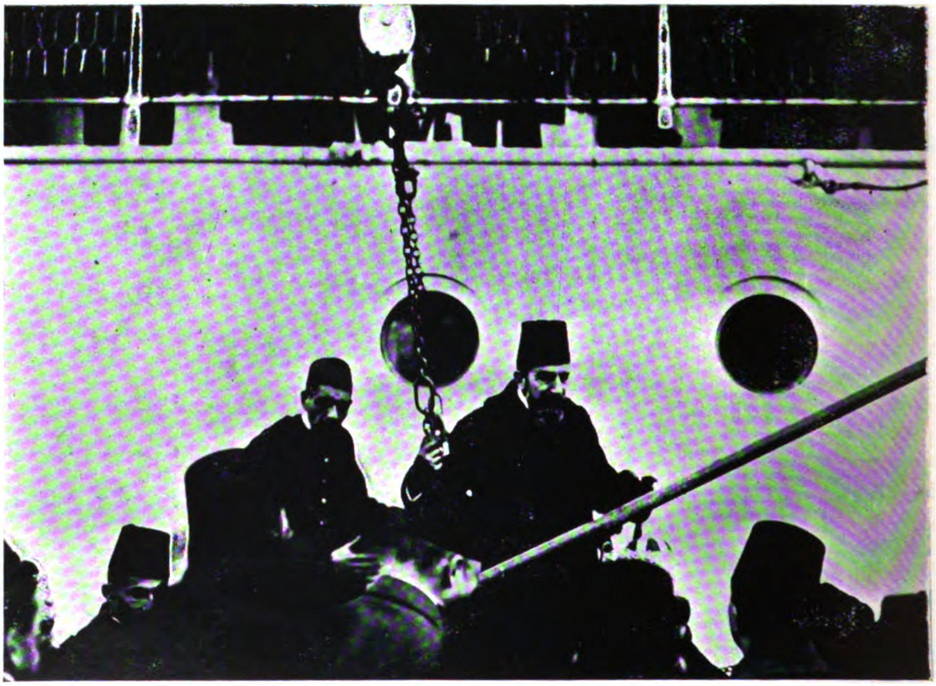

هیئت مرخصه رئیسی رشید پاشا - رومانیا واپورینه چیقارکن   فوطو: فرید

Le premièr délégué ottoman Réchid Pacha, à bord du paquebot roumain.

بلاد کسب اعتبار واشتهار ایتدی . فیوضات معارف، آنلری برشمس انتباه کبی اویاندیردی. کوزلری آچیلدی ؛ فکرلرینه نور وضیا صاچیلدی. بوتنورات ایله موقعلرینی، محیطلرینی اکلادیلر. رقابت بین‌المللده غلبه مطلقا سعی ایله ثبات ایله میسر اوله‌جغنه قانع اولدیلر . وار قوتی بازویه ویروب علمه ، هنره صارلدیلر. ایچون مطلقا زمانلرینك ، محیطلرینك آدمی اولمق ؛ وبویله اولدقلرینی کوسترمك، اثبات ایتمك، هله اقتصادیاتده امثاله مسابقت ایله‌مك، بومساعی‌ای مادی ومعنوی کسب قوت ایدوب مجادلهٔ حیاتیه‌ده موفقیتی تأمین ایتمك لازم کلدیکنه قناعت ایلدیلر. سائق ترقی وتعالی اولان بوحسلرله ایشه قویولان ملتلر ، اسباب

حیاتیه‌لرینی محافظه ایچون هر درلو توسلاته اهتمام وموانعی اقتحام ایدرلر.

طریق تمدنده پیشوا وزه نمونه‌نما اولان ملل ساعیه ثروت و سامان ایله برابر (تکثیر نفوس) بختیارلغنه‌ده نائل اولمشلردر. [بر مملکتده نفوس اهالینك آزلمسی اثر فقر و سفالت، چوغالمسی امارۀ ثروت و رفاهیت‌در.]

آره‌لرنده حکیم، متفنن، عالم، شاعر، خطیب، محرر، ادیب، متفکر کبی نیجه افاضل یتیشدی. علوم و فنونده حائز قصب السبق اولدیلر. بعض مملکتلری محتشم فابریقه‌لری، انسان قووانه بکزه‌ین صنایعخانه‌لریله بنام؛ دیکر یرلری شهرتلی دار الفنونلری، مدارس علمیه ومؤسسات ادبیه‌سی ایله قرین احتشام اولدی. صنایع و زراعت اربابی کبی، علمه، فنه، هنره، صنایع نفیسه‌یه وقف وجود ایتمش اولانلری‌ده بر قافلۀ مبجله تشکیل ایتدیلر. ذکالریله، دهالریله، کشفیات خارقه نمالریله شهرتلر قازاندیلر. حاللرنده، معیشتلرنده طرز مساعیلریله حیاتلرنده صلاح وانتظامه طوغرو دائمی بر حرکت وار. کوندن کونه مدنیتلری موفور، مملکتلری معمور، کندیلری مرفه و مسرور اولیورلر. اداره‌جه (نعم عدالت)دن مستفید اولدقلرندن (حقوق حریه وسیاسیه) لرینی هر درلو تجاوز احتمالندن مصون بولیورلر.

اوت، جدالگاه مساعیده اوروپالیلر ثمرۀ سعیلری اوله‌رق جهت جهت قازاندیلر، قازانیورلر و قازانه‌جقلر. دنیانك دیکر قطعه‌لرنده‌کی اقوامه قارشی (غلبه) یی یالکز قوۀ مادیه (پاره، عسکر، دونما) ایله دکل؛ بو کمالات، بو فیوضات، بو معنویات ایله‌ده تأمین ایتدیلر وایدییورلر.

هیئت مرخصه اعضاسندن برلین سفیری عثمان نظامی پاشا رومانیا واپورنده — فوطو: فرید

Le délégué ottoman Osman Nizami Pacha, à bord du bateau roumain.

هم اوروپایه نه حاجت، اطرافمزده‌کی قومشولره، حتی آره‌مزده یاشایان غیر مسلم وطنداشلرمزه باقسه‌ق، (سعی) نامی آلتنده جمع ایتمك ایسته‌دیکم صنایع وتجارتده، علمده، هنرده دها ایلری کیتدکلرینی، عصر حاضر حیاتنك ایجاباتنه مطابقت ایچون دها زیاده مهیا و دها ای مجهز اولدقلرینی کورورز!.. چونکه (چالیشیورلر). ومجادلۀ حیاتیه کردابلرنده تخلیص موجودیته اوغراشیورلر...

الحاصل، هر یرده وهر نه زمانده اولور

Digitized by Google

ایسه اولسون شوراسی
محققدرکه: عالم جاهله؛
متیقظ، غافله؛ عاقل،
احمقه؛ قورناز، ساده‌دله؛
جرأتکار، محترزه؛
جسور، قورقاغه؛
چالیشقان، تنبله؛ ثباتلی،
متلونه؛ دوراندیش،
احتیاطسزه نهایت الك
واسع معناسیله قوی،
ضعیفه (غلبه) ایدر.

انسانلری، ملتلری
تمیز ایتدیره‌ن (معنویات)
در. حتی مادی قوتلرك
اساس تشکل وتکملی‌ده
معنوی قوتلردر. یعنی
علم در، عرفان در،
سعی در، ساماندر.
بزده بو علم وعرفان فیضلری، ثروت وسامان
فیضلری نرده؟ ونه درجه‌ده؟..
مادامکه استقبال ملیمزی مهالکدن محافظه

هیئت مرخصه اعضاسندن نافعه ناظری صالح پاشا
رومانیا واپورنده   فوطو: فرید

Salih Pacha, délégué ottoman, à bord du bateau roumain.

ایتمك املنده‌یز؛ بو
حقایقی تسلیم ایتمك،
حالمزی دوشونمك،
معنویاتمزی تکمل
ایتدیرمك احتیاجنده‌یز.
یالکز بوکا خدمتله،
جدی متمادی، اطرافلی
خدمتله‌درکه آتیمز ایچون
برامید سعادت پرورده
ایده‌بیلیرز. عالم مدنیتك
بوکونکی شرائط حیا-
تیه‌سنه تبعیتله‌درکه
صلاح وترقی یولنه
کیده‌بیلیرز.

مخلوقات عضویه
کبی، انسانلره وجمعیتلره
کوره‌ده یاشامق ایچون،
یاشامغه قابلیت ـ تعبیر
دیکرله ـ حیات ایچون (اثر حیات) ارائه‌سنه
موفقیت شرط اعظمدر.

قیزیل طوپراق — ۱۲ کانون‌اول ۳۲۸

حامد شوکت

بجوی زاده احمد پاشا حضرتلری خوش صحبت ، صاحب وقار ، عظمتلی بر صدر اعظم ایسه‌ده ، مع التأسف ، علما زاده اولمق حیثیتیله « امی » ایدی . دوچار غدر اولمش بر درویشی تطییب ایچون هندستان والیسنک عزلنی عتبهٔ شاهانه‌یه عرض ایده‌جك درجه‌ده جاهل اولان بو صدر ستوده‌شیمك وظیفهٔ رسمیه‌سی کتخدای صدرعالی جودتی محمد افندی طرفندن کوریلیردی .

کتخدا افندی یتمش یاشلرینه یاقلاشیوردی . کندیسی نحیف وظریف ، نطوق ، خلوق ، عالم ، شاعر ، نکته‌دان بر ذات اولوب بلغراد قلعه‌سنده طوغمش ایدی .

اوکون ، بر معتاد مسقوف ایلچیسی باب عالی‌یی تضییق ایدیوردی . سفارت مخصوصه ایله استانبوله کلان جنرال آمیرال زاقوسکین چار طرفندن ، وقتیله ، پك درشت بر معامله‌یه کرفتار اولمش وبالطبع حیثیتنه خلل کلمش ایدی . ترجمهٔ حالندن بو لکه‌یی سیلمك ایچون ایلچی جنابلری استانبولده بر موفقیت سیاسیه الده ایتمك خیالنه دوشمشدی . صدراعظم ، زواللی صدراعظم فنا حالده مضایقه‌ده ایدی . اقتداردن محروم اولدیغندن بردرلو چارهٔ تسویه بوله‌میور ؛ دها طوغریسی ماده‌یی آکلایه‌میوردی . دیوان ارکانی ایسه ، آنلرده ، وزیر اعظم کبی ، پك اوقدر ایشی آکلایه مامشلردی .

جودتی محمد افندی ، اودقیقه بشقه شیلرله مفکره‌سنی اشغال ایدییور ایدی . صدر اعظم

Digitized by Google

کتخداسنه قارشی هر وقت عظمت فروشلق ایتدیکی حالده اوکون اوطه‌سنه بالذات کیتدی وبرچوق رجالردن ، نیازلردن صکره ایشه مداخله‌سی چاره‌سنی بولدی. قوجه وزیر نیازمندانه برصدا ایله :

— آ کتخدا افندی ! بن سنك کبی نه عالمم ، نه فاضلم . هله افرنج ایشلرینه هیچ عقلم ایرمز. بنم برمزیتم وارسه اوده سنك کبی ایش أرلرینی آیبرد ایتمکدر. دیدی. بوسوز جودتی محمد افندینك انبساطنه بادی اولدی . دوشونجه‌سنی بر دقیقه ایچون براقدی. عرض اوطه‌سنده زاقوسکین حضرتلریله ملاقات ایتدی . مذاکره ایکی ساعتدن زیاده دوام ایتدی. نتیجه: کتخدا افندی ایلچینك احوال روحیه‌سنی کندیسنه خاص اولان نفوذ نظرله کشف ایتمش ایدی . بناءً علیه غایت نبضکیرانه ادارهٔ مصلحت ایدوب قوجه جنرال آمیرالی کاملاً اغفال مظفریتنه نائل اولمشدی. ایلچی کمال بشاشتله باب عالیدن چیقارکن جودتی محمد افندی اصلا آغرلغنه خلل کتیرمه‌دن مرقومك ألنی صیقیوردی .

جنرال زاقوسکین

صدراعظم صوك درجه‌ده ممنوندی . عادتا صبرتندن آغیر بر یوك زائل اولمش کبی احمد پاشا اعلان شادمانی ایدیوردی . کتخداسنه سزدیرمه‌دن ذات سامیٔ وکالتپناهی خنکاره خبر کوندروب هم سیاسی موفقیتی تبشیر هم‌ده جودتی محمد افندینك تلطیفنی عرض ایتمشدی. ذات شاهانه کتخدای صدر عالینی سلام مسعدت اتسامیله بکام ایدییورلر ، و آکا بر چیقین فلمنك آلتونی احسان بیوریورلردی. بونك اوزرینه کتخدا افندینك سرای همایونه کیدوب آستان خلافتپناهی‌یه فرش جبین شکران وعبودیت ایتمسی لازمدی . فقط جودتی محمد افندی بشقه شیلر دوشونیوردی . بو التفاتدن عادتا متأثر اولدی . مقصدی بر ساعت اول کندیسنی بکلر بکنه آتمق ایدی . کتخدانك بو حالی ، دوشونجه‌سی هرکسك ، خصوصیله صدراعظمك نظر دقتنی جلبدن خالی اولمدی . عاقبت افندی حضرتلری نائل

Digitized by Google

مساعده اوله‌رق یدی چیفته‌سنه بیندی . پك کیج اولمشدی. مهتاب کیجه‌سی اولمق مناسبتیله استانبول پك کوزل برمنظره عرض ایدیور ایدی . هله غلطه جهتنده کورینن بر یانغین ، نحوستند صرف نظر ، تابلویه بر بشقه‌لق ویریلدی. بونکله برابر افندی باشنی قالدیروب اورته‌لغه باقه‌میوردی . دوشونجه‌سی هپ یکی جاریه‌سی « سروش » ه تعلق ایدیور ایدی . کوزینی قاپاسه هپ سروشی، آنك لقای جاذبه‌دارینی کورییوردی . قاییغك حالاتمه‌سیله بالمجبوریه قمری کوردی : او قرص نواری‌ده سروش ظن ایدیوردی .

جودتی محمد افندی دائما دوشونیوردی . دوشونجه‌سی، قابلیت فوق‌العادهٔ شاعرانه‌سی سایه‌سنده، بلاتکلف برشکل منظوم آلیوردی. افندی اوکیجه مجموعه‌سنه فکراً تنظیم ایتدیکی بومرصع غزلی قید ایده‌جکدی .

بکلر بکی کیتدکجه یاقلاشیوردی . جودتی محمد افندی . بیوك برصبرسزلقله ، کندینی طاغك اوستنده‌کی کوشکده کورمك ایستیوردی. فی‌الواقع زنجفیل اغا آلدیغی امر موجبنجه اصلا خانم افندینك ، کوچك خانملرك ، حتی بکلرك ودامادبك افندینك خبری اولمه‌دن لازم کلن تهیاتده بولونه‌جق ، سروشی کوچك کوشکه آشیره‌جق ایدی .

فقط ساحله یناشیر یناشماز افندی حضرتلرینك فتوری زیاده‌لشدی . آمدیٔ دیوان همایون مأموریتندن متقاعد خسرو افندی ، اسبق آناطولی قاضیعسکری حسن روحی افندی، فنار بزرکاندن آتنه آدوروسی بك اوکیجه افندی‌یه مسافرلکه کلمشلردی ... طوغریسی، کتخدا افندی بوناکهظهور مسافرلری کورمسی ایله بتون بتون بوزولدی . اوزرینه صاعقه اصابت ایتمش کبی اولدی. چارناچار مهماننوازلق آثاری کوسترمك مجبوریتنده بولندی. قبل‌الطعام کراغوس آغا ، عودیٔ اشهر عبدالسلام ، نای‌زن حسام‌الدین مولوی برر فصل یاپدیلر . افندی حضرتلرینك سامعه‌سی آرتق طویماز برحاله کلمشدی . اوکون ، باب عالیده ، کافر ایلچیسنك دولتی خیلی تضییق ایتدیکنی بناءً علیه خیلی یورغون اولوب فکراً‌ده مشغول بولندیغنی حضار کرامه سویلدی. رجال‌صفوت اتسامده، فی‌الواقع ، بوکا اینانه‌رق دها پك کیج اوله‌دن استراحت بیورمسی و ایشلری حرمده تأمل ایتمسی رجاسنی افندی‌یه برقاچ دفعه تکرار ایتدیلر . بش اون دقیقه صکره جودتی محمد افندی عرض اعتذار وحضارایله وداع ایدوب چکلدی .

درت بش دقیقه صکره سروشه نائل اولمق، کندیسندن آلدیغی وعدی انجاز ایتدیرمك خیالیله افندی حضرتلری حرم قپوسندن ایچری کیردی. دیکر حرم آغاسی سرکردان کمال تلاش ایله ولی نعمتنك یانه یاقلاشدی . خانم افندینك بهمه‌حال وعجله کندیسنی کورمك ایسته‌دیکنی افاده ایتدی . افندی، بعض مهم ایشلرك تسویه‌سیچون قوْناقْ کاتب جلب ایتدیکنی، آنلرله ساعتلرجه چالشمق مجبوریتنده اولدیغنی سویلدیسه‌ده پاره ایتمدی. عاقبت افندی خانمه ملاقی اولدی . خانم فوق‌العاده مهم بر بحران عصبی کچیرییوردی . یتاغنه یاتمش .

Digitized by Google

بلغار مظالمنه معروض قالامق ایچون ترك دار وديار ایدن بدبخت مهاجرینك استانبول سوقاقلرنده منظره‌سی

Les émigrés rouméliotes fuyant les atrocités de l'armée bulgare.

كاه آغلایور ، كاه كولیوردی . افندی وقتیله قائم‌بدرینك عادتا اوشاغی مرتبه‌سنده بولندیغندن ومشارالیهك سایهٔ صحابتنده آدم اولدیغندن خانم افندی‌یه قارشی پك اوقدر آمرانه بر وضعیت آله‌مازدی .

مسموعاته نظراً افندینك صغوق چشمه‌ده ویا استانبولك دها اوزاق بر سمتنده دلداده‌لری ، دها تركجه‌سی «قپاتمه»‌لری وارمش . خانم افندی بوكبی سوزلر اوزرینه فرط عصبیته كلمش ، افندی‌یی اوكیجه صباحه‌قدر یاننده طوته‌جق ، ایرتسی كونده آرقه‌سندن كوزجیلر ، تبدیللر قویه‌جقمش .

جودتی محمد افندی مصلحتدن ، دولت ایشندن ، ارادهٔ سنیه وارادهٔ علیه‌دن اوزون اوزادی‌یه بحث ایتدی و فلمنك فلورینلرینی تقدیم صورتیله زوجه‌سندن مساعدهٔ مخصوصه آله‌رق طاغه چیقدی .

آرتق كتخدا افندینك هیچ بر صیقنتیسی قالمامشدی . صدراعظم ، كافر ایلچیسی ، مسافرلر ، خانم افندی بر بر اسكات ایدلدیكندن سروشك آغوش نوازشنه التجایه اصلا بر مانع یوقدی . سروش پك دلفریب بر طرزده ، كوچك كوشكك ایچنده ، بر مندرك اوستنده اوطوریبوردی .

بر كیجه اول بوفرشتهٔ ذی آن پك شن وشاطر ایدی . فقط اوكیجه هر نصلسه بر آز

Digitized by Google

مأیوس ، برآز نشئه‌سز ، براز راحتسز کورینیوردی . افندی حضرتلری بوندن جداً متأثراولدی. کوزل‌سوزلر، لطیفه‌لر، نکته‌لرله جاریه‌نك نه‌دن‌طولایی متأثراولدیغنی صوردی. فقط جواب شافی آله‌مدی . جیبندن کران‌بها برایکی هدیه چیقاردی . تیز ینه ممنون کورو۔ نمیوردی . برکیجه اولکی وعدینی خاطرلتمق ایسته‌دی. سروش‌سس چیقارمدی . افندی‌ده رقته کلمش ایدی .

بتون کون کچیردیکی مشقتلرك ، اذیتلرك بواك آغیری‌ایدی . افندینك انکسار خیالنه برده زواللی سروشك انکساری قارشدی . مزاجه‌موافق برچوق سوزلر، برچوق وعدلر قیزك بردرلو تطیب‌خاطرینه بادی‌اوله‌میوردی. بالعکس افندی حضرتلرینك نیازلری، احسانلری کندیسنی نوعما ازعاج ایدیوردی. قیزك یوزی کیتدکجه قیزارییور ؛ کوزی هردم متزاید بر دقتله افندینك لحیهٔ بیضاسنه انعطاف ایدیوردی. برکیجه‌اول زواللی سروش‌خیلی لطفکارایدی. هله وعد خصوصنده پك زیاده سماحت کوستر۔ مشدی . افندی حضرتلری بوندن طولایی صوك درجه‌ده ممنون اولمش ، دنیا ومافیهاسنی آکا بذل‌ایده‌جك درجه‌ده ایاری‌یه کیتمشدی. یکرمی درت ساعت مشاغل مهمهٔ رسمیه‌دن صرف نظر ــ جودتی ــ محمد افندی بوخیالك ایچنده یاشامش ایدی . روسیه ایلچسنی اغفال ایچون لازم کلن قوهٔ اقناعیه ، فرط تدبیر ، سیاستده ، بلکه ، بو امیدك التماعیله تزاید ایتمشدی. افندی موفقیتنی جاریه‌دن بیلیوردی.

رجالر، استرحاملر ، نیازلر ، تضرعلر ، مراسم پابوسی کیتدکجه تزاید ایتدی . فقط جاریه‌نك تأثری‌ده اونسبتده آرتیوردی . افندی حضرتلری تبدیل سیاست ایله برآز شدت تجربه ایتدی . فقط خطاسنی درحال اکلایوب سروشی غریق‌نوازش ایتمکده بیوك براستعجال کوستردی .

بیچاره‌قیزك کدزی‌اوقدر زیاده‌لشیوردی‌که جودتی محمد افندی کبی بردل شناس آنی‌عادتا او وجه لطیفك اوزرنده اوقویه‌بیلیرایدی .

فقط کتخدای صدرعالی بردرلو بومعمایی حل ایده‌میوردی. بوقیزه برکیجه‌ده نه‌اولدی؛ یکرمی درت ساعت اول افندی‌یه سن وسالنی اونوتدیره‌جق درجه‌ده عشوه‌کاراق ایدن ، عادتا کندیسنی اللی یاش کوچولتمك کبی شایان حیرت برمعجزه کوسترن سروش نه‌دن بوحاله کلمش ، وعدینی ، وعیدینی اونوته‌جق مرتبه‌ده تبدیل سجیه ایتمشدی ؟

دیرکن زواللی سروش حقیقی بر ملکك ارضه سقوط کبی یره‌دوشدی . هرایکی کوزنده برر داملە مشاهده اولندی . بوداملالر زیاده۔ لشمدی. یوزینه طوغری‌ده‌آقمدی. بررستارهٔ الماس کبی کوزلرینك اوجنده انجماد ایدوب قالدی . جودتی محمد افندی‌کبی عارف اولانلر بیوك برسهولتله، بوقطره‌لرك ایچنده، اوکون، باغچه‌ده کزینن حفیدلری محمدامین ندیما بکك مینیاتورینی کوره‌بیلیرلردی ..

جلال نوری

فوطو: فريد

دوچار سفالت اولان بدبخت مهاجرين قافلهلرندن بری

Un cortége d'émigrés roméliote.

Digitized by Google

بالقانلرده عناصر واحتراصات

بوكون اوروپاى عثمانى يى تشكيل ايدن مملكتلر ادوار تاريخيه نك ابتدالرنده منشألرى آسيايى اولان وآريالردن ايكن بر طاقم باربار قوملر ايله مسكون ايدى. جنس ونسللرى پك قاريشيق اولان بو قبيله لر ميانندن الك اول تفريق وتمييز اولنانلر شمديكى آرناوودلرك اجدادى اولان پلاسيچ ايله هه للهنلر اولمشدر. يونانيلر دخى دنيلن هه للهنلر مصرليلردن وفنيكه ليلردن صنايع وفنونى آله رق يواش يواش تمدن ايتمشلر، تجارت ايله مشغول اوله رق زنكينلشمشلر وماكدونيا وتراكيا سواحلنده برچوق معموره لر وجوده كتيرمشلردى. يونان مدنيتنك فوق العاده پارلاق اولديغى زمانلر بيله بو مدنيت يالكز سواحلده اجراى تأثير ايتمش وشبه جزيره نك داخلنده يشايان اقوام اوزون مدتلر باربارلق عالمنده بردوام قالمش ايدى. ماكدونيا داخللرينه الك اول مدنيتى ادخال ايدن فيليپ ايله مخدومى بويوك الكساندر ايدى. اسكندرك ايرانيلر ايله واقع اولان اسفارى معلومدر. اسكندر بوتون آسياى شرقى يى ومصرى ضبط ايتمش، آطه لر دكزندن ارال دكزينه وبصره كورفزينه قدر بوتون ممالكى قبضهٔ تسخيرينه كچيرمش ايدى. فقط بو بويوك ايمپراطورلق اوزون مدت دوام ايتمدى. اسكندرك وفاتندن صوكره جنراللرى بو حكومتى آره لرنده تقسيم ايتديلر. يوز طقسان سنه صوكره روماليلر ماكدونيايى وبالقان شبه جزيره سنى باشدن آشاغى يه ضبط ايتديلر. روما ايمپراطورلغنك شرقى وغربى اوله رق ايكى يه انقسامندن صوكره بيزانس تسميه اولنان استانبولده كى شرقى روما ايمپراطورلغى غوتلر، هونلر، بلغارلر، صربلر كبى باربارلرك تجاوزاتنه معروض قالديغى كبى عربلر طرفندن ده دفعاتله دوچار هجوم اولدى. نهايت استانبول ٨٥٧ سنهٔ هجريسنده [١٤٥٣ ميلادى] تركلر طرفندن ضبط اولنديغى كبى بوتون روم ايلى ده يواش يواش عثمانلى حكومتنك النه كچدى.

اوروپاى عثمانينك بوكونكى نفوسى تقريباً آلتى ميليون قدردر. بو حسابه كوره كيلومتره باشنه ٣٦ نفوس اصابت ايديور ديمكدر.

بو نفوس عرقاً، لساناً، ديناً آيرى بر طاقم اجناسى محتويدر. ايشته سنه لردن برى روم ايلى ده سكون واستراحت عموميه يى اخلال ايدن، دولتمزه بر آن راحت يوزى كوسترمه ين مجادله لرك، اختلالرك حرص واملرك الك برنجى منشأى اجناسك بو اختلافده در. بو قاريشقلغك

Digitized by Google

لوله بورغاز محاربه‌سنده مجروح اولان عسکرلری حیدر پاشا خسته‌خانه‌سنه نقل ایتمك اوزره آرابه‌جیلرك حیدر پاشا ریختمنده انتظارلری

Voituriers attendant à „Haïdar-Pacha" pour transporter à l'hôpital les blessés de „Lulé-Bourgaz".

الڭ زیاده نظره چارپدیغی یرده ماکدونیادر. بوراده ترکلر، آرناودلر، روملر، بلغارلر، صربلر واولاحلر برآرەده یان یانه یشارلر. فقط هیچ بر ملیت دیکرینه قاریشمه‌مشدر. هر بری دیکرینك دشمنی اوله‌رق و بر برینه دیش بیله‌یه‌رك یشارلر.

بالقان شبه جزیره‌سنك هیئت عمومیه‌سی نظر اعتباره آلنه‌جق اولورسه ماکدونیانك خارجنده اجناسك تقسیمی دها قولای واشغال ایتدکاری موقعك تعیین وتحدیدی دها صریحدر. بوسنه وهرسك، قره‌طاغ وصربستان Yougo-slave دنیلن جنوبی اسلاولرله، بلغارستان ایسه بلغارلرله، آرناودلق یالکز آرناودلرله واستانبولدن سلانیك کورفزینه قدر ساحل روملر ایله مسکوندر. ترکلره کلنجه اوروپای عثمانینك همان هر طرفنه طاغلمشلر ایسه‌ده اکثریتی استانبول وادرنه کبی بویوك شهرلرده بعض نقطه‌لرده احراز ایده‌بیلیرلر. الڭ زیاده تراکیاده، ادرنه وجوارنده، ماکدونیاده خالکیدیکیا شبه جزیره‌سنك شمالنده وقوصوه ولایتنده عددلری زیاده‌در. علی العموم نفوسلری بر بچق میلیون تخمین ایدیله‌بیلیر.

آرناودلره کلنجه نفوسلری ١٤٠٠٠٠٠ قدر اولوب لسان وعادتلری مختلف ایکی بویوك صنفه آیریلیرلر. بری شمالده کیغالر، دیکری جنوبده طوسقالردر. اشقومبی نهری بوایکی

مجروحین عسکریه‌نك سدیه‌لرله نقلی — فوطو: فرید

Transport des blessés.

منقطه‌یی تفریق ایدر . آرناودلرك اوچده ایکیسی اسلاودر . کیغالردن ۱۵۰۰۰۰ قدری قتولیك، طوسقالرلده ۲۵۰۰۰۰ قدری اورتودوقسدر. آرناودلر زراعتله والك زیاده زعی حیواناتله یشارلر .

اوروپای عثمانیده ساکن اولان روملرك مقداری تقریباً برمیلیون قدردر . بونلر یونانستانده ساکن اولان یونانیلر مثالو (لئونیداس) و(پەریقلس)ك احفادی اولدقلرینی ادعا ایدرلر ایسه‌ده قانلرینه اسلاو قانی قاریشمش اولدیغنه شبهه یوقدر . روملر تجارت وصناعت ایله مشغول اولورلر .

عثمانلی بلغارلرینك مقداری ۱۲۰۰۰۰۰ قدر اولوب ماکدونیانك شمالنی و مرکزینی اشغال ایدرلر . غرب طرفلرده اولاحلرده، آرناودلر وروملره قاریشیق یشارلر. تراکیانك غرب ومرکز طرفلرنده واقع کویلرده یشایان بلغارلر دخی کثیرالمقداردر . منشأی تاتار جنسندن اولان بلغارلر اوللری وولغا نهرینك صول ساحللرنده یشارلر ایکن طونه‌یه یاقلاشمشلر و بشنجی عصر میلادیده بالقان شبه جزیره‌سنی استیلا ایتمشلردر. بلغارلر اسکی لسانلرینی ترك ایله اسلاو لسانی قبول ایتمشلر فقط بونیده اپجه تغییر ایله بوس بوتون آیری برشکله صوقمشلردر. بلغارلر زراعتایله مشغول اولورلر. کویلیلری قزانجه حریص وفوق‌العاده مقتصد آدملر اولوب زرع ایتدکاری اراضی‌یه مربوطیتلری زیاده‌در . سائر اسلاو قوملرنده

فوطو: فريد

آغير بر صورتده مجروح دوشن بر غازينك حيدر پاشاده سديه ايله نقلى

Transport à „Haïdar-Pacha“ d'un guerrier gravement blessé.

Digitized by Google

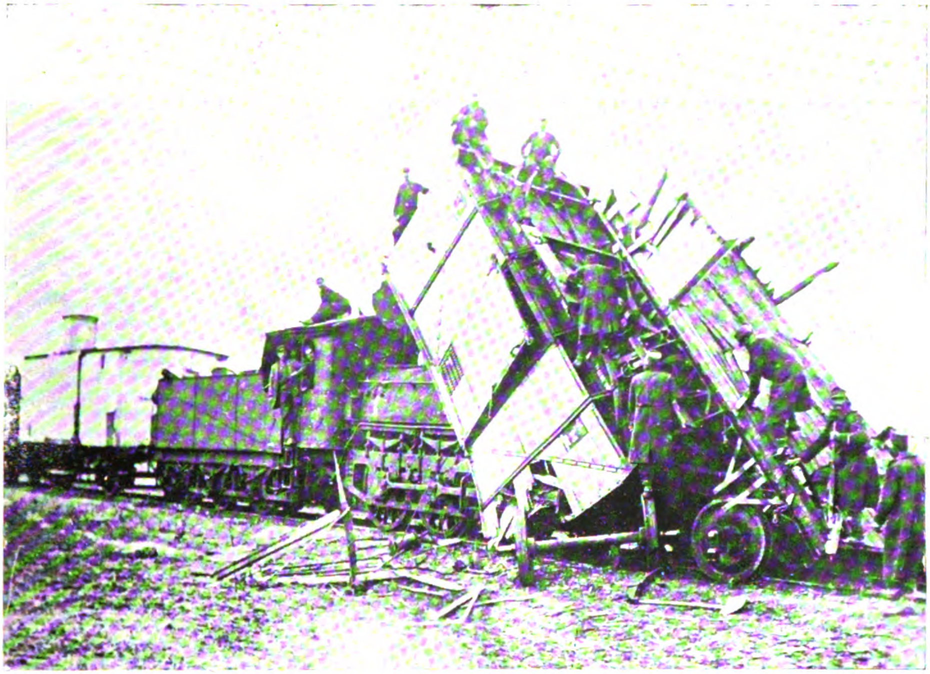

بر یونان عسکری قطارینك یوزلرجه تلفاتی انتاج ایدن بر مصادمه‌دن صوکره منظره‌سی
Un train militaire hélène aprés une collision qui a causé plusieurs centaines de morts.

اولدیغی کبی بلغارلرده‌ده عائله حیاتی پك زیاده اهمیت کسب ایتمشدر. کنجلر، ازدواجلرندن صوکره‌ده خانهٔ پدری ترك ایتمزلر و پدرك ویا بویوك پدرك امر و اداره‌سی آلتنده یشارلر. بلغارلرك بر قسمی اسلامیتی قبول ایتمشلردرکه بونلرده آردا وادیسنده یرلشمش اولان پوماقلردر. اکثریت اورتودوقسدر. فقط روم اورتودوقس پطریقخانه‌سنه تابع قالمق ایسته‌میه‌رك آیریجه تأسیس اولنان بلغار اکسارخخانه‌سنی طانیمشلر، بوصورتله رومنرله آره‌لری آچیلمشدر. برقسمی‌ده قتولیکلکی قبول ایتمش ایسه‌ده بونلرك مقداری آزدر.

قوصوه اووه‌سنده واسکی صربیه‌ده یشایان عثمانلی صربلرینك مقداری ۵۵۰۰۰۰ قدردر.

ایچلرنده قسم اعظمی مسلماندر. خرستیان قالانلری روم پطریقخانه‌سنه تابعدر. بلغارلر کبی بو پطریقخانه‌یه تابعیتی رد ایتمه‌مش ایسه‌لرده روملقدن آیرلمق ایسته‌مشلر، کندی مملکتلرینه صرب پاپاسلر تعیینی، کلیسالرنده آیین روحانینك رومجه دکل صرب لسانی ایله اجراسنی طلب ایتمشلردر. عددلری چوق اولمدیغی کبی هجرت ایله‌ده مقدارلری آزالمقده‌در.

اولاحلر، وقتیله بالقان شبه جزیره‌سنه کیرمش واوراده قالمش اولان رومه‌نلرك بقیه‌سی اولوب مقدارلری ۲۰۰۰۰۰ قدردر. یونان حدودینه یقین طاغلر اوزرنده و یایلالرده اولدقجه متمدن بر حالده یشارلر. ماکدونیا وتراکیاده یشایانلری طاغینیقدر. الك زیاده قویون

Digitized by Google

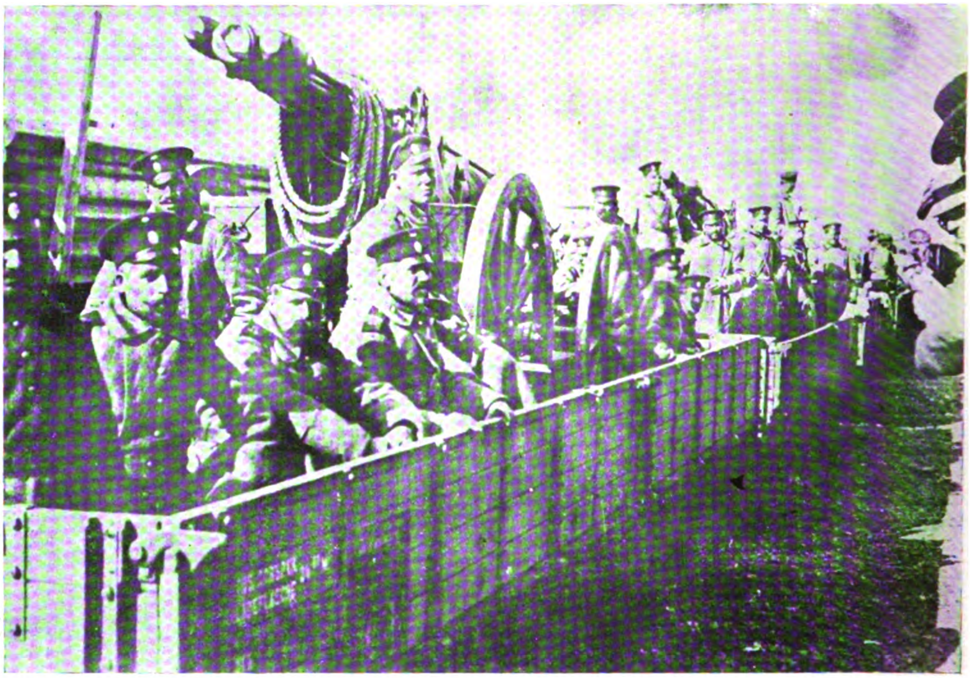

ادرنه محاصره‌سنده ایشه یارامایان بلغار طوپلری ــ واغونلرله نقل اولنورکن
Les carons de siège bulgares en rout pour Andrinople.

چوبانلغی ایدرلر، بعضیلری‌ده شهرلرده تجارت وصناعتله مشغولدرلر. بونلرک برقسمی روملا- شمش اولوب رومجه قونوشیرلر. حتی آتنه‌ده‌کی مبانیٔ عالیه‌نک برقسمی زنکین اولاحلرک هدیه ومعاونتیله انشا ایدلمشدر. مذهب جهتیله اولاحلرده روم کلیساسنه تابعدر. مع‌مافیه آیری بر کلیسا تأسیسی دوشونلر آره‌لرنده کیتدکجه زیاده‌لشمکده‌در. رومانیا حکومتی بر آرالق بواولاحلر ایچون اپی مصرف ایدرکن بالاخره ماکدونیاده اولاح مکتبلری مصارفنه مدار اولملق اوزره اعطا ایتدیکی تخصیصاتی قطع ایتمشدر.

سکانی بودرجه‌لرده قاریشیق ومتنوع اولان اوروپای عثمانی‌ده باخصوص ماکدونیاده بر چوق سنه‌لردن بری سکون واستراحت صیق صیق قومیته‌جیلرک تعجیزلری، مخل شعار انسانیت حرکاتیله اخلال ایدلمکده‌ایدی. بوقطعهٔ عثمانیه حقنده آیری آیری امللر بسله‌ین بالقان حکومات صغیره‌سی نهایت آره‌لرنده‌کی منافرت وعداوتی اونوته‌رق بوصوك کونلرده دولت عثمانیه‌یه‌قارشی اتفاق‌ایتدیلر. فقط بویله‌بر اتفاقک آتیاً نه‌قدر اساسسز اوله‌جغنی اکلامق ایچون بومختلف قوملر آره‌سنده‌کی رقابت واماللرک شکل داخلی وخارجیسنی مطالعه ایتمك کافیدر.

برکره بلغارلر ایله روملر اوزون مدتلر بربرینك دشمنی ایدیلر. روم پطریقی بوتون اورتودوقس کلیسالرینك رئیس روحانیسی اولمق صفتیله ماکدونیاده یشایان اسلاو

Digitized by Google

خرستیانلری‌ده اداره ایدردی. فقط بلغار اکسارخخانه‌سنك تأسیسی روم‌پطریقخانه‌سنك نفوذینی ایجه کسر ایتدی.

بو اکسارخخانه، قریم محاربه‌سنی متعاقب امضا ایدیلان پارس معاهده‌نامه‌سنده دولت عثمانیه‌نك اوروپایه قارشی ویرمش اولدیغی بر وعد نتیجه‌سنده میدانه چیقمشدی. اوروپای

تبعیت ایده‌جك اورتودوقسلر حقنده اعتزال قرارینی ویرمشیدی. اول امرده اسلاولر روم کلیساسنه صادق قالمشلردی. بالاخره ایکی کلیسا آره‌سنده دهشتلی بر رقابت دوری باشلامشیدی.

صربلره گلنجه روم‌پطریقخانه‌سندن تماميله آیرلمامشلرسه‌ده پرشتنه واسکوبه صرب متره‌پولیدلر تعیین ایتدیرمکه موفق اولمشلردی.

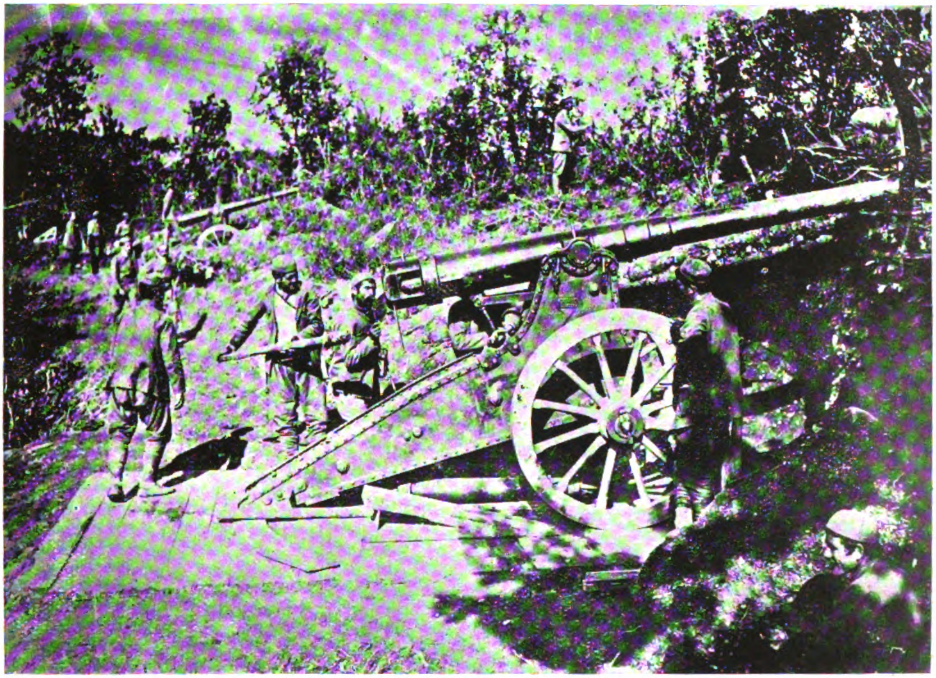

قره‌طاغك اشقودره محاصره‌سنده جالب دقت بر موفقیته مظهر اوله‌میان بویوك طوپلری - سپرلر آرقه‌سنده

Les gros canons de siège des monténégrins près de Skutari.

عثمانی‌ده یشایان اسلاولر، منافع ملیه‌لرینك روم پاپاسلری طرفندن لایقیله مدافعه ایدلمدیکنی ادعا ایدرك اسلاو متره‌پولیدلر تعیینی طلبه باشلامشلردی. او وقتلر بو حرکتده قطعی بر ملیت قوقوسی حس اولنمیورسه‌ده روم‌پطریقخانه‌سی اسلاولرك کندی یداداره‌سندن انفکاکنی ممنونیتله کوره‌میه‌رك بلغار اکسارخخانه‌سنه

اولجه صرف دینی اولان بو اختلافلر یواش یواش بر رنك سیاست کسب ایتمش، باخصوص کوچوك بالقان حکومتلری توسیع ممالك آرزوسنده بولندقلرندن اوروپای عثمانی‌ده‌کی ولایاتمز حقنده بعض امللر بسله‌مکه باشلامشلردر.

آتنه حکومتی (پان‌ئه‌له‌نیزم) خولیاسنه

Digitized by Google

دوشمش و ماكدونيانك جنوب قسمنى الله كچيرمك صورتيله آطه‌لر دكزى ساحلنى بويلامق واستانبوله قاووشمق امللرينى بسله‌مكدن كرى قالمامش اولديغندن طبيعتيله اسلاولغك عليهنده ايدى . اسلاولغك جنوبه دوغرى ترقيى بو اميدك كيتدكجه آزالمسنى انتاج ايده‌جكى كبى ذاتاً ماكدونياده‌كى روملرك مقدارى‌ده زياده اولمديغندن ماكدونياده واقع اولان الك اوفاق بر حركت يونانستانى اندیشه‌يه دوشوريبوردى.

بلغارلر ايسه ماكدونيايه اى‌دن ايى‌يه كوزلرينى ديكمشلر. اوتوز، اوتوز بش سنه‌در برچوق قوميته‌لر ، چته‌لر ترتيب ايدرك بزم ولايتلرمزه صالديردقلرى كبى ماكدونياده متعدد مكتبلر آچه‌رق معلملر كوندرمشلر وبزم تبعه‌مز اولان بلغارلره بزه دشمن اولمغى تا كوچوك ياشدن تعليم ايتديرمشلردر . ماكدونياده‌كى بلغار مكتبلرنده ٣٠٠٠ معلم اولديغنى وبونلرك ٤٥٠٠٠ طلبه تعليم ايتدكلرينى ايستاتيستيقلر كوستريبور. بلغارلرى بوخولیايه دوشورن اياستفانوس معاهده‌سى اولمشدر. روسلرك ١٨٧٦ غالبيتى اوزرينه جنرال (ايغنياتەف)ك بزه امضا ايتديرديكى بو معاهده‌ده بلغارستان تاطونه‌دن اوخرى كولنه‌قدر توسيع ايديليور وبويوك بلغارستان ناميله واسع بر حكومت تشكيل ايدييور ايدى . انكلتره‌نك مداخله‌سى و بيسمارقك تكليفى اوزرينه انعقاد ايدن برلين قونغره‌سنده بو بويوك بلغارستانك الى اياغى كسيله‌رك بلغارلرك اميدى بوشه چيقمش ايسه‌ده اونلر ينه بوخوليادن واز كچمه‌مشلردر.

صربلره كلنجه برلين قونغره‌سنده بيسمارق بوسنه وهرسكى آوستريا ومجارستانك تحت اشغالنده براقمق صورتيله صربستانك آدرياتيك دكزى سواحلنه وارمسنه مانع اولمسى اوزرينه بونلرده ماكدونيا واسطه‌سيله آطه‌لر دكزى ساحللرينه وارمق خوليانه دوشمشلردر . فقط صربلر بو امللره انجق اون بش سنه‌دن برى دوشمش اولدقلرندن بلغارلره نسبتله كيچ قالمش اوليورلردى . بو مناسبتله بلغارلر ايله صربلر آره‌سنده‌ده منافرتلر، عداوتلر اكسيك دكلدى. حتى صربيه حكومتى بر آرالق ماكدونيا حقنده بسلەديكى آمال استيلا كارانه‌يى بر طرف بيله ايدرك مطالبنه : « مادامكه ماكدونياده نه وحدت سياسيه، نه وحدت مليه، نه وحدت عرقيه ودينيه وار ، اوحالده مختاريت بوقدر مختلف احتياجلرى قابل دكل تطمين ايده‌مز. اصل لازم اولان شئ اصلاحات اداريه‌در . » واديسنه بيله دوكمش ايديسه‌ده صربلرى اصل اندیشه‌يه دوشورن نقطه بو مختاريت نتيجه‌سى بلغارلرك آمالنه موافق بر شكل آلمسى احتمالى اولديغنه شبهه يوقدى .

فقط بو امللر يالكز بالقان حكومات صغيره‌سى آره‌سنده قالميه‌رق اوروپا حكومات معظمه‌سنى‌ده اشغال ايدر . بركره روسيه وآوستريانك بالقانلرده‌كى نفوذ وتأثير سياسيلرى مسئله‌سى ميدانه چيقار . ايتاليا آدرياتيك ساحلى وآرناودلق حقنده بعض امللر پرورده ايتمكده اولديغنى صاقلامه‌مشدر . انكلتره‌يه كلنجه، قوتلرك موازنۀ عموميه‌سى ايجابى اوله‌رق بالقانلر مسائلنى دائما دقتله تعقيبه مجبوردر . فرانسه‌ده عينى مسلكى تعقيب ايدر .

Digitized by Google

بلغارستان و صربستانك توسعلری تجار آلمانیانك ایشنه کلمز. چونکه بو کوچوك حکومتلر برهم وهامبورغ تجارتخانه‌لرینك شرقاً ایله اولان معاملاتنی تصعیب ایده‌بیلیرلر. آلمانلر تریسته‌یه وسلانیکه آلمانیانك اوروپای جنوبی‌ده مؤسس ایکی بویوك مخرج لیمانی نظریله باقمق ایسترلر و بونك ایچون بغداد خطنك یعنی هندستانه موصل اك قیصه طریقك ختام بولمسنه وبو صورتله آناطولی‌یی استیلای اقتصادیلری آلتنده بولندیرمغه انتظار ایدرلر. استقبالده شمال دکزینی استانبول بوغازینه و بصره کورفزینه ربط ایتمك اساسلرینی احضار ایله مشغولدرلر. فقط آلمانلر بو سیاستی آچیقدن آچیغه تعقیب ایده‌جك قدر غافل دکلدرلر. کندی مظفریتلرینی و ثروتلرینی حاضرلامق وظیفه‌سنی صافیانه تکرار ایدن قومشو ومتفقلری آوستریایه تحمیل ایدرلر.

آلمانیانك بالقانلرده‌کی سیاستی دنیلنجه بو سیاست برلین‌ده دکل ویانه‌ده آرانمه‌لیدر. اهالیسنك اکثریتنی اسلاولر تشکیل ایدن آوستریا کلمه‌نك معنای حقیقی و مجازیسی ایله Roi de Prusse ایچون چالیشمقده و صادووا هزیمتندن بری ویانه‌یی برلین اداره ایتمکده‌در.

بوتون بو سیاستلری بیسمارق حاضرلامش و بالقانلره دوغری ایتمك وظیفه‌سنی آوستریایه تحمیل ایدرك اوکا اوزاقدن آطه‌لر دکزینك ماوی صولری ایچنده پارلدایان سلانیکی کوسترمش وبو مشیئتك ایالت قدمه‌سی اولمق اوزره بوسنه وهرسکی اونلره تودیع ایتدیرمشیدی.

روسلره کلنجه بوندن یاریم عصر اول استانبولده کوزلری اولدیغنی صاقلامیورلردی. حتی بسارابیه‌دن استانبوله‌قدر بوتون بالقانلری الده ایتمك ایستیورلردی. لکن بربرینی متعاقب بو اراضی‌ده رومانیا و بلغارستانك تشکلی بو پلانك بوزولمسنه سبب اولدی. آلمانیا دیپلوماتلغی بورادده ظاهر اولدی. روسیه‌یی اقصای شرقده اشغال ایده‌جك مسئله‌لر احداث ایدرك روس دیپلوماتلرینك فعالیتنی برمدت ایچون اصل مطمح نظرلری اولان نقطه‌دن پك اوزاقلره چویرمش اولدی. بوکون بالقان شبه جزیره‌سنده موجود کنج حکومتلر روسیه‌نك آرتق اسکیمش، پیرانمش اولان احتراصاتنه قارشی قوتلی مانعه‌لردر. پترسبورغ بوحقیقتی اکلایه‌رق بونی اولمش بیتمش بر حادثه کبی تلقی ایدرسه‌ده متأسف اولمقدن‌ده واز کچمز.

شیشلی - تشرین‌اول ۱۳۲۸

فائزه صبری

Digitized by Google

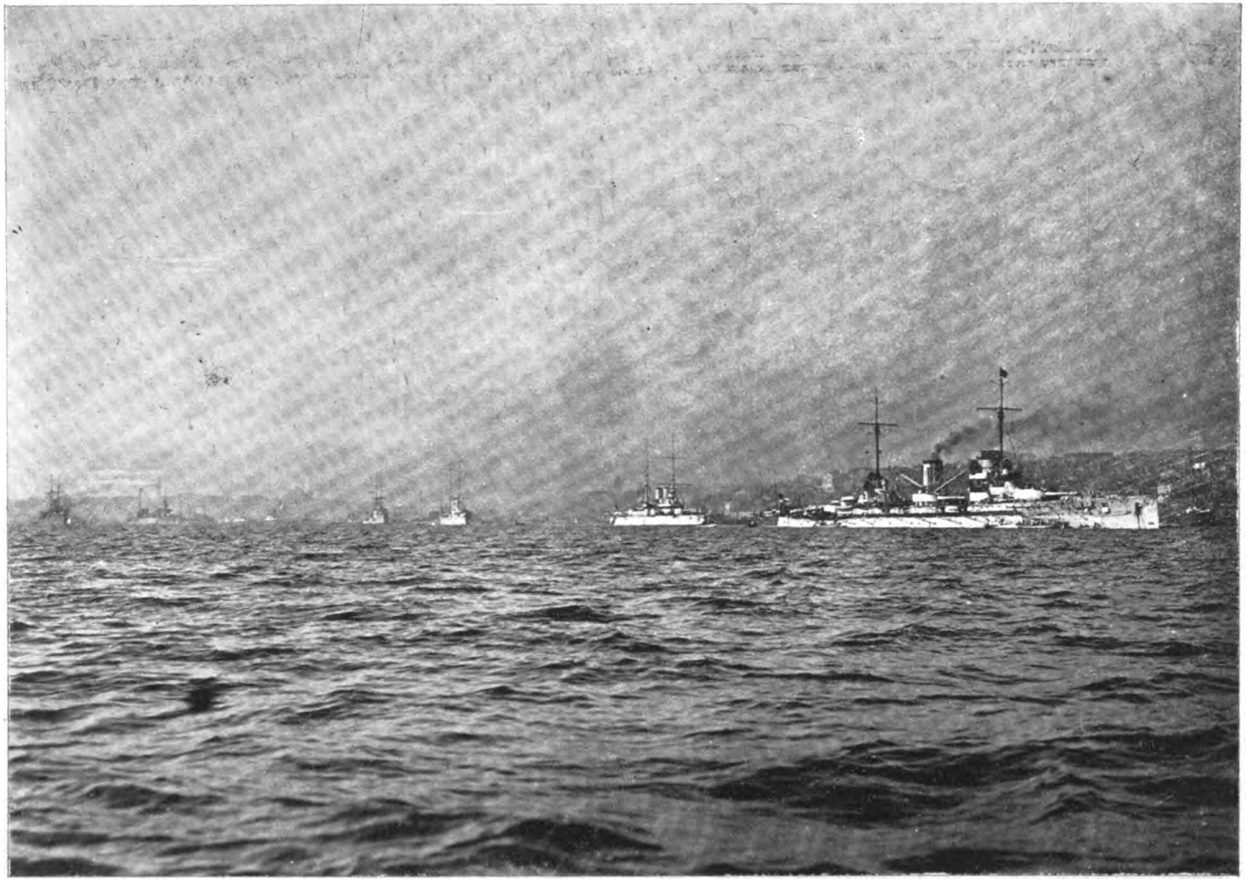

فوطو: فريد

استانبول لیماننده سفائن حربیهٔ اجنبیه ـ سفائن حربیه‌دن برقسمنك اوزاقدن منظره‌سی

Les batiments de guerre étrangers à Constantinople.

Digitized by Google

تحت البحر محاربه‌لرك تاريخ قديمی

اون يدنجی عصردن اول تحت البحر بر سفينه انشا ايديلمه‌مش وطورپيدو، دكز لغملری كبی اختراعات مخوفه ساحهٔ كشفياته چيقمامش اولمغله برابر دكز آلتی غاوغالرينك تاريخی ينه ازمنهٔ متقدمه‌يه قدر يوكسه‌ليور .

عالی فورانلی باروتلر ياپيلمازدن چوق اول دكز آلتی غاوغالری دالغيچلر واسطه‌سيله اجرا ايديليرمش ! اسكی مورخ ومحررلرده، اعماق بحارده وقوعه كلمش مجادلاتی ناطق اولمق اوزره بزه سويلنه‌جك، برچوق حكايه‌لر واردر .

(جون به‌قمه‌ن) ، [تاريخ كشفيات و اختراعات] نده ديوركه :

« ايلك دالغيچلر ، صنعتلرينی ، تنفس ايتمكسزين صو آلتنده ممكن اولديغی قدر زياده ايلريله‌مكدن عبارت اولان جرأتكارانه تجربه‌لردن اوكرنمشلر وبونی حقيقةً ترقی ايتديرمشلردر. دالغيچلقده قوشمق ، آتمق ، وسائر رياضات بدنيه كبی يالكز ممارسه‌يه محتاج بر صنعت اولديغی ايچون پك شايان حيرت وتعجب برشی دكلدر؛ شوقدر واركه ، وحشی وجاهل دەديكمز ملتلر بوكبی جسورانه ممارسه‌لرده، كمال ظرافت ونزاكتله پك حساس ونازك برحاله كلمش اولان آوروپاليلری چوق كريده براقمشلردر. »

ادوار قديمه‌ده دالغيچلر ، وقت حربده اولديغی قدر ، زمان آسايشدده استخدام اولونورلردی. فرضا، سفائنده الك مهم وظيفه‌لری دمير قالديرماق يا كن ياردیم ايتمك وقضا اثناسنده دكزه آتيلمش اولان قيمتدار اشيا و امتعه‌يی بولمقدی ؛ قوانين مخصوصه موجبنجه بونلر ، اشيايی بولمق ايچون دالدقلری عمق نسبتنده اواشيای ذيقيمتدن حصه‌دار انتفاع اولورلردی. (به‌قمه‌ن) ، وقتيله يونان وروما كبار نسوانك اينجيلری ، فدای حيات ايدرجه‌سنه چاليشان بو دالغيچلر واسطه‌سيله تدارك ايديلديكنی وزمانمزده اولديغی كبی اوعصرلرده دخی بو لطيف تزييناتك قادينلر ايچون الك جاذب وسائط تجمل وتزيندن معدود اولديغنی يازييور .

حربده دالغيچلرك وجودندن مختلف ايشلرده استفاده ايديليردی ، اسكندر كبير ، (صور) شهرينی محاصره ايتديكی زمان ، شهری دكز جهتندن‌ده حصر وتضييق ايلەمك مقصديله برجسيم اسكله ياپديرمشدی . آرتق (صور) اهاليسنك خارجله هيچ بر رابطه‌سی، هيچ بر فرجهٔ اختلاطی قالمامشدی . اووقت دالغيچلر ، شهردن دكزه دالديلر و صولرك آلتندن بو اسكله‌يه‌قدر كيده‌رك اوزون قانجه‌لرله

Digitized by Google

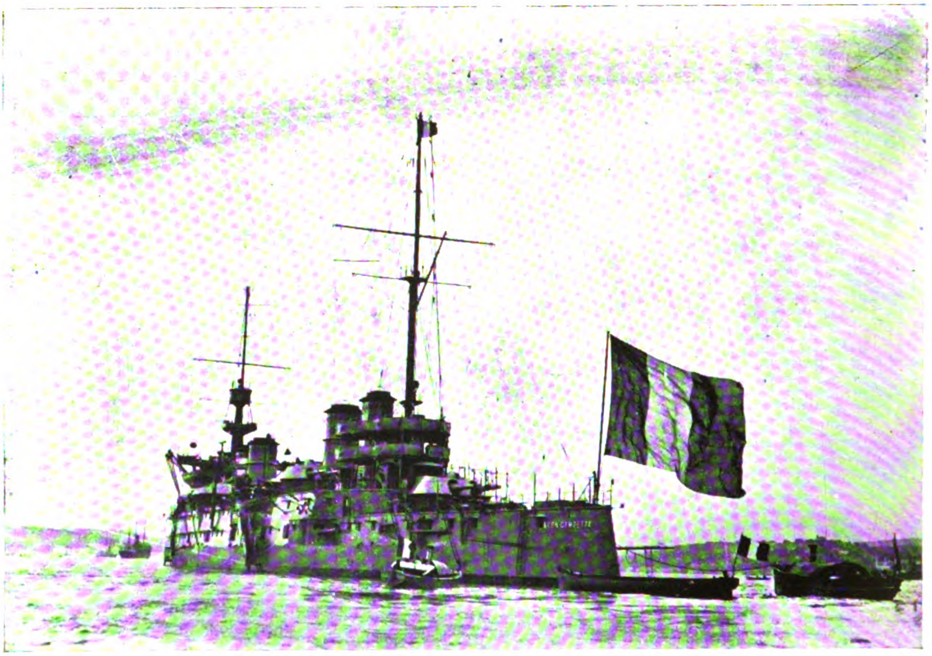

فرطو: فريد

استانبول ليماننده فرانسز قرووازوری — لئون غامبتا

Le croiseur français "Léon Gambetta.,

اونی تخریب ایتدیلر . . اسکندرك برنجی خطوه‌سنی نتیجه‌سز براقدیلر .

(هرودوت) دن اوکره‌نیورزکه [١] :

ایران حکمداری (سرخس) جسیم بر دونما ایله یونانستانك ضبط واستیلاسنه کلدیکی وقت دونماده، زمانك الـْ معروف ومقتدر برغواصی اولان (اسکیلیاس) واردی. بوذات، (پی‌لیون) قضاسنده ایران سفائننك بر چوق اشیاسنی بولمش وبونلردن قانوناً آلدیغی حصه ایله کندیسی‌ده ارباب یساردن معدود اولمشدی . اسکیلیاس، بالآخره یونانستانه فرار ایدرو اونلرك خدمتنه کیرمکله برابر صنعتنك غوامضنی‌ده اوکره‌تیر . ایشته اوتاریخده مثلی کورولمه‌ین یکی بر طرز هجوم ایله ایران دونماسنی خراب ایدن بو آدامدی: غایت فیرطنه‌لی بر هواده، دالغیچ‌ لقده کندیسنه یاقین بر اقتداره مالك اولان قیزی (کییان) ایله برابر دکزه دالدی ؛ صویك آلتندن ایران دونماسنه قدر کیتدی و بتون سفائنك دمیر زنجیرلرینی کسه‌رك اونلرك مدهش بر صورتده قردیه وقیالره دوشمه‌سنه باعث اولدی .

(تیوسیدید) دخی، سیراکوزه محاصره‌سنده وقوعه کلمش اولان بر حادثه‌یی قید ایدییور:

محصورلر ، اسکی دوقلرینك اوکنده دکزه بر طاقم قازیقلر رکز ایده‌رك کندی کمیلرینك سلامتنی و آتنه‌لیلرك بونلره یاقلاشوب ایراث خسار ایتمکه موفق اوله‌مامالرینی تأمین

[١] Saudmarine corare : Hecrd fiff ص: ١٣٥

لئون غامبتا قرووازورنده — رسملی کتاب نامنه رسم آلمق اوزره قرووازوره چیقان رفقامزدن
مخابرمز هراچیا رجائی بکله کنديلرينه دلالت دوستانه‌ده بولنان ضابطاندن موسيو لوئی غره‌تن

M. Louis Chretin, enseigne du vaisseau de guérre "Léon Gambetta„ et notre collaborateur Hratchia-Rédjaï Bey.

فوطو: فريد

ایتمك ایسته‌مشلر ایدی . محاصرلر بومانعه‌یی ازاله ایتمك ایچون برچاره بولدیلر . وبویوجك برصال انشا ایدوب بونك اوستنه ـ راکب اولان افرادك محافظه‌سی ایچون سپرلر یاپدیلر.

آلات و ادوات لازمه ایله برابر برچوق دالغیچلری حامل اولان بو صال ، قازیقلرك استقامتنه قدر یدیلرك کتیریلدی ومتعاقب دالغیچلر تستره‌لرله دکزه داللوب هپسنی کسدیلر. حتی ، محاصر سفینه‌لرك ، کورمیه‌رك تصادفده اولمالری مقصد حیله کارانه‌سیله قازیقلردن بعضیلری سطح بحرك آلتنه قدر باطیریلمشدی. سیر حالنده بولنان برکمی ، بونلری کورمیه‌جکندن، سالم

بریولده ایلریله‌یورمش کبی بلااندیشه یاقلاشه‌جق یاقلاشه‌جق و تحت البحر قازیقلره (قرینه‌سنی) چارپدیروب همان غرق اوله‌جقدی . حالبوکه دالغیچلر بونلری‌ده بولوب ازاله ایتمکه موفق اولمشلردر .

(قرون وسطی) اوائلنك وقايعنی یازانلر ایسه تحت البحر حرکات حربیه مثاللرینه مهم بریکون علاوه ایتمشلردر . ازجمله : بالطق دکزی ، اوتاریخلرده قورصانلرله اودرجه دولو ایدی که نهایت اسوه‌چ حکومتی بومضر ومهلك مخلوقلر اوزرینه بردونما سوق ایتمکه مجبور اولمشدی. اسوه‌چ آمیرالی، قورصانلری ملجألری اولان

Digitized by Google

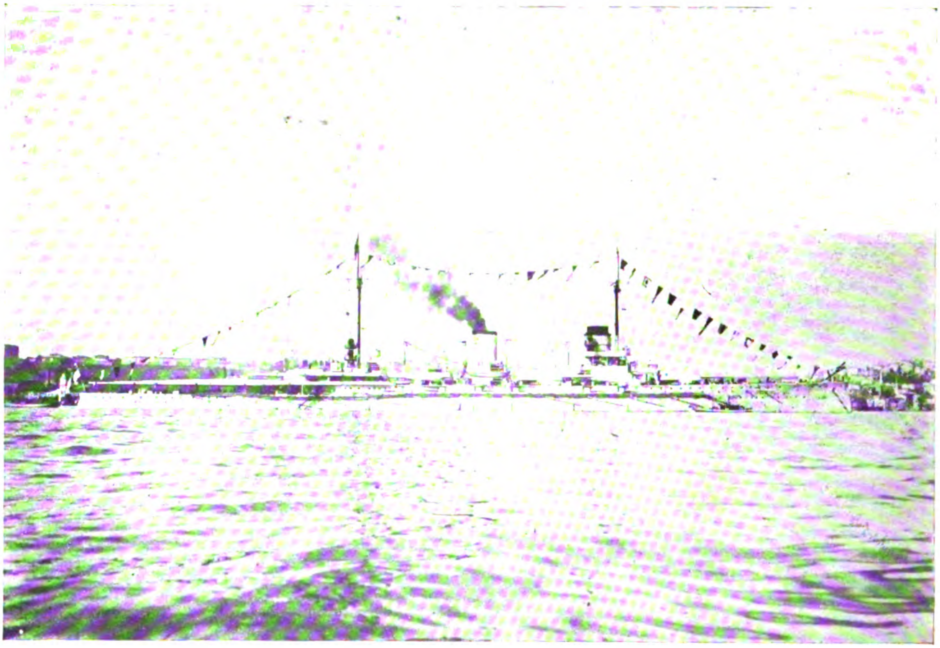

استانبول لیماننده سفائن حربیهٔ اجنبیه — المانیانك غوبن دریدنوتی   فوطر: فرید

Le Drea lnought allemand “Gobin.„

لیمانك سایهٔ امن وراحتنده یاتارکن یاقالادی . فقط قورصان فیلوسنك کمیت وکیفیت حربیه‌سی اونلرله برمیدان محاربه‌سنه کیریشمکدن آمیرالی تحذیر ایدییوردی . تأمین مظفریت ایچون ، حربك طرق معهوده‌سندن بری اولان خدعه‌یه صاپدی : و کیجه‌نك ظلمت کثیفه‌سنده ، دکزه دالدیردیغی غواصلر واسطه‌سیله تکمیل قورصان کمیلرینك صوکسیمندن آشاغی قسملرینی دلدیردی . ایرته‌سی کون ، همان محاربه‌یه باشلادی . اول امرده جسور قورصانلر ، بیوك بردولت بحریه‌یله بوی اولچمکدن متولد غرور شجاعتله هزیمت رسان صولتلر اجرا ایتدیلر سه‌ده پك آز صکرا بتون دقتلرینی ، کمیلرینه ـ مجهول بریردن ـ هجوم ایدن صویی مرمره ایتمکه مجبور اولدیلر . و اسودچ دونماسیله جنکه دوام ایدن پك جزئی افراد قالدی . بالنتیجه ، آمیرال ، حربی قازاندی وتام برسلهٔ غالبیتله بالطبع دکزینی اوهول انکیز قورصانلردن تمیزله‌دی .

اون آلتنجی عصرده (مالطه) نك حکومت عثمانیه طرفندن محاصره‌سی اثناسنده دخی ، بوقبیلدن مجادله‌لر وقوعه کلمشدر . مالطه‌لیلر ، فوق العاده دالیجی ایدیلر . بیوك لیمانك اوکنده‌کی قویلردن برینك تام آغزنده شوالیه‌لر برسپر انشا ایتمکه تشبث ایتدیلر . محاصرلر ، بوسپرك اهمیت عظیمه‌سنی تقدیر ایدییورلردی . هنوز انشا اولنمقده ایکن متهورانه بر هجوم یاپدیلر . بونك اوزرینه مالطه‌لیلر ایشلرینی ترك ایده‌رك

Digitized by Google

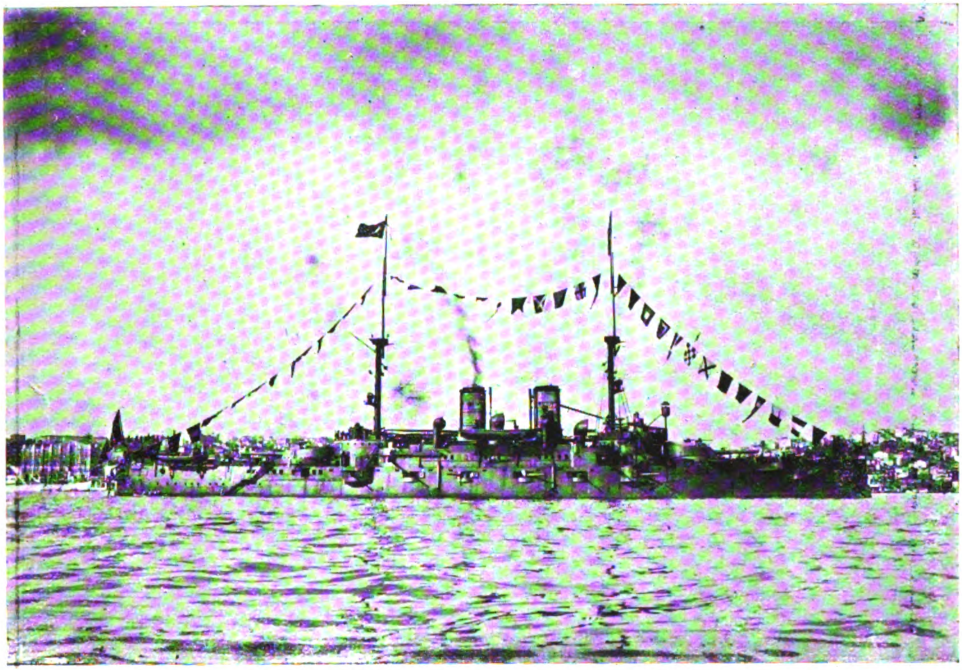

فوتو: فريد

ايتاليا زرهليسنك طولمه باغچه پیشگاهنده منظره‌سی

Le cuirassé italien devant le Palais de Dolma Bagtché.

عثمانلی عسكرينه مقاومته باشلاديلر . وهمان دكز يوزنده مدهش بر بوغوشمه واقع اولدی.

دالغيچلرك ، صو آلتنده قاله‌بيلدكلری مدت حقنده بعض محررلرك روايتلری حقيقةً شايان حيرتدر . (اژدهان) ده باليقچيلق ايدن دالغيچلرك دكز آلتنده يدی دقيقه دوره‌بيلدكلرينی (به‌قمه‌ن) قيد ايدييور هولانده غواصلری ساحلده دوران بر آدمك صوك درجه نفسنی طوتمق شرطيله اون‌دفعه تنفس ايده‌جكی مدت قدر تحت‌البحرده دايانه‌بيليورلر . (مه‌رسه‌ن) ايسه (جون بارينوس) اسمنده بر دالغيچ ذكر ايدييوركه دكزك آلتنده آلتی ساعت قاليورمش ! مأخذيمز اولان (هربرت فيل) بوروايتی قيد ايتدكدن صوكرا :

« بونك ، ديور ، نه‌درجه‌يه قدر دوغرو اولديغنی ارباب مطالعه‌نك محاكمه وتقديرلرينه ترك ايده‌رم . »

بزيلك اعلا بيليورزكه بحراحمر ساحللريمزده قايقچيلق ايدن عرب ملاحلری بوسلسلهٔ دلائله مستحق ادخالدرلر . الك درين صولره بلاتردد دالارلر و آرادقلری واقع‌دكلدر. حتی كميلريمزی، صو ايچنده (راسپه) ايتدكلری امثال واقعه‌سيله ادعا واثبات اولونه‌بيلير .

(كيرچه‌ر) ك بزه تقديم ايلديكی (نيقولو- په‌س) نامنده‌كی سجيليالی دالغيچك سرگذشتلری يانده ، بوآنه‌قدر تصور ايتديكلريمز اهميتسز قاليور. نيقولونك مهارتی اودرجه بيوك ايمش كه قراله يازيلان مكتوبلری (سجيليا) دن آلوب

دکزك آلتندن (قالابریا) یه ایصال ایدرمش. وحیات مهارتکارانه‌سی‌ده ینه بو تجربه‌لرله ختامه ایرمش. (کیرچه‌ر) حکایه‌یی شوصورتله یازییور :

« برکون قرال ، اکر (چاری بدیس) آقینتیسنه دالوب عمق بحری تحری ایدر وبو تحریسنه اورادن نشانه‌لر آلوب کتیره‌بیلیرسه برآلتون قدح ویره‌جکنی نیقولویه وعد ایدر. نیقولو دالار ؛ اوچ چاریك ساعت صو ایچنده قالیر ؛ متعاقباً ، اومخوف جریانلردن تاقعر بحره قدر ایندیکنی مثبت دلائل ایله برابر چیقه‌رق کوردیکی مناظر هول انکیزی قرالك مقام حشمتانه‌سنه عرض ایلر. قرال ، ایکنجی دفعه اوله‌رق دالمه‌سنی سویلر . نیقولو برکره دها قعر جریانه اینر. چیقدقدن صوکرا ، اوچنجی دفعه اوله‌رق بردها قعره اینرسه دها بیوك بر آلتون قاب ایله برابر آلتون دولو برکیسه بخش ایده‌جکنی سویلر. حریص صنعتکار ینه دکزه آتیلیر . وآرتق ابدیاً صویك یوزینه چیقماز . »

دالغیچلق صنعتنك ، ویا بونا متعلق تجاربك برتاریخی ، واقعا برچوق نقاط نظردن شایان استفاده‌در . لاکن بو ، موضوع بحثمزك خارجنده قالیر ؛ شیمدی نظر دقت واهمیتمزی اصل (تحت البحر) مسئله‌سنه عطف ایتملی‌یز .

بومسئله‌یه تماس ایدن بعض محررلر ، مثلا :

« عادی باروتی صو کچمز بر شیئه تضییق ایدوب دولدوره‌رق بونی تحت البحر اشعال وبو صورتله سفائن ودیکر اجسام سابحه‌یی تخریب ایتمك ، کهرچله یاپیله‌بیلدیکی قدر اسکیدر . »

ویا :

« . . . . . صو ایچریسنده فوران ایدن مرکبات ناریه ، قدیمیونك مجهولی دکلدی... »

کبی دعاویده بولنیورلرسه‌ده مع التأسف هیچ بری دعوالرینی (وقعه) ایله اثبات ایله‌مك زحمتنی اختیار ایتمه‌مشلردر. صوخطنك آلتندن سفائن علیهنه استعمال اولونان برنوع اختراعك امثل تاریخچه‌سنی ، برفرانسز محررینك جمع ایتمش اولدیغی معلوم ایسه‌ده انکلیزلرك ــ حال حاضرده ــ بوشعبهٔ صنعتله اشتغال ایدن ارباب فنی ، مذکور فرانسز محررینك اسمنی اوکرنمکه ــ الك درین تحریاته رغماً ــ موفق اوله‌مامشلردر .

برچوق سنه مقدم انکلتره‌ده انتشار ایتمکده بولونان [فرازه‌رس مغازین] نام رساله‌ده [آمیرال سه‌ر کی‌پرییه‌ن بریج] ، بالوسیله شو سطرلری یازییور :

« بر نوع تحت الماء فوران ایدن مرکب ناری ، حقیقةً اسکی زمانلرده معلوم ایدی‌که ره‌نه‌سانس دورنده‌ده انسانلر بوندن استفاده ایتمشلردر. بومرکب عجیب ، دیکر مواد متعدده ایله برابر ادوار قدیمه‌نك یادکاریدی. بوجهتله اون آلتنجی عصر محارباتنده اویله بر اثر اختراعك اجرای فعل ایتدیکنی کورمکله هیچ متعجب اوله‌یورز . بونك الك مشهور مثالی ، پارما پرنسی طرفندن (آنتیوچ) شهری محاصره ایدیلدیکی وقت [جیانی‌به‌للی] اسمنده برایتالیانك ذکری کچن مرکب ناری‌یی تطبیق ایله‌مش اولماسیدر . »

محاصره تاریخنده بویله بر وقعه‌یه تصادف

Digitized by Google

ترقوس محاربه‌سنده طربزونلی قهرمان عسکرلرمزك برمظفریتی
Une victoire remportée par nos soldats de Trébizonde.

Digitized by Google

ایتمه‌دك . احتمال‌كه آمیرال ، الك اسكی بر طور-
پیدونك عاملی اولان یوز باشی Sleeman دن
بحث ایتمك ایسته‌یور [١] .

١٥٨٥ ده (زامبه‌للی) اسمنده بر ایتالیان
ماكنه مهندسی ، بر ساعج لغم یاپدی و پارما
پرنسی‌نك (شه‌لت) اوزرینه یاپدیرمش اولدیغی
كوپری‌یی تخریبه موفق اولدی . زامبه‌للی‌نك
لغمی ، اعظمی تأثیری حائز عادی باروتله دولدو-
رولمش بر ساعج تكنه‌دن عبارت اولوب ،
كوكورت معدننندن معمول بر ایپ بو تكنه‌یه
ربط ایدیلمش ایدی و ایپك بر نهایتنده اونی
آتشله‌مكه مخصوص بر نوع مقانیزما واردی .

بو فوق‌العاده حادثه‌دن برقاچ سنه اول ،
یعنی ١٥٧٨ ده [ویلیام بورن] نام برانكلیز ،
[ایجاد و اختراعلر] اسمیله توسیم ایلدیكی
اثرینك اونیدنجی بندنده « طوپ آتمقسزین ،
بر كمینك نه یولده غرق ایدیله‌جكنی » بیان
ایدییور . برطاقم اثرلرده ، ویلیامك بالذات ،
محاربه‌لرده قوللانیلمق اوزره بر نوع آلات
ناریهٔ مغطوسه ایجاد ایله‌مش اولدیغی‌ده ذكر
اولونمقده ایسه‌ده بو آلتك اصول انشاسنه
متعلق هیچ برشی الیوم موجود ومعلوم دكلدر .
[ماركی اوف وورچستر] ، اختراعات
عصری (١٦٦٣) عنوانلی اثرینك طقوزنجی
فصلنده : « بر آدمك جیبنده طاشینه‌بیله‌جك
حجمده والك بیوك بر سفینه‌نك داخلنده بر یره
تثبیت اولنه‌رق معین بر زمانه كوره تنظیم
ایدیلدیكی تقدیرده ، بومدت حتی بر هفته بیله

اولسه ، ختامنده اجرای فعل ایده‌رك كمی‌یی
غرق ایدن » برماكنه تعریف ایدییور .

ماكنه‌نك جیبه كیره‌جك قدر كوچكلكندن
دخی استدلال اولونه‌بیلیركه بر كوچك مرمی
ایله برده ساعتدن مركب بولندیغیدر .

ینه بو اثرك اونجی فصلنده :

« بر میل مسافه‌دن ، ده‌نیور ، دكزه
دالینوب‌ده صو آلتندن كیدیله‌رك دشمن كمیسنك
صو كسیمی آشاغیسنه بو كوچك ماكنه تثبیت
ایدیله‌جك اولورسه ایسته‌نیلن ساعتده ینه عینی
فعل مخربی اجرا ایده‌بیلیر . »

١٥٩٦ ده (جون نابیه‌ر) ، دورت
[محرم اختراع] خبر ویرییور . بونلرك اساسنی
بیان ایتمه‌مكله برابر دییوركه :

« . . . . . دالغیچلر واسطه‌سیله سوق
واداره اولونان وسائط مخربه‌دن ماعدا سفائن
اعدایی احراق و تخریب ایتمك ایچون وسائط
سائره دخی موجود اولوب ، عون حقله ، بو
وسائط جدیده‌نك ، مقصدی كمال مكملیتله
ایفا ایده‌جكنه قانعم . »

و ، انكلتره قرالی ایكنجی (جه‌یمس) ك
كندی قدر شهر تشعار اولان روزنامه‌سنده ،
١٤ مارت ١٦٦٢ تاریخیله شو سطرلری
اوقویورز :

« زوالدن صوكرا ، آلمانیالی دوقتور
(نوفر) كلدی وكمیلری برهوا ایتمك ایچون
ایجاد ایلدیكی آلات حقنده مذاكره ایتدك .
ذاتاً (قروم ودل) زماننده بویله برواسطهٔ
تخریبك تجربه‌لری اجرا ایدیلمش اولدیغندن ،
دوقتورك صحت مدعاسنده شبهه ایتمیورم . یالكز ،

---

[١] بوطورپیدو ، الك مؤثر باروتله دولدو-
رولمش طوربه‌لردن عبارتدر .

Digitized by Google

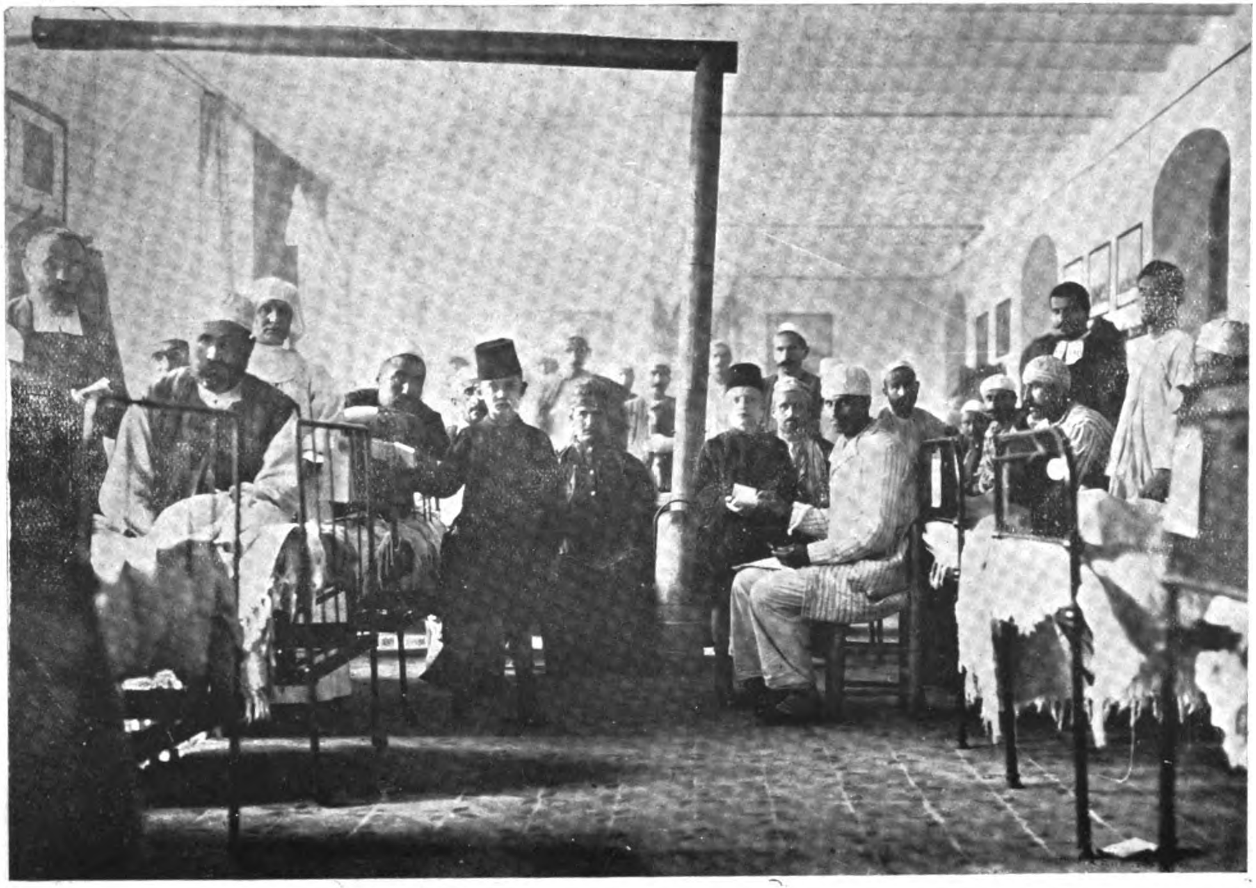

قاضی‌کوی سن‌ژوزف فرانسز مکتبنده تحت تداوی‌یه آلنان مجروح غازیلرمزی زیارت — خستەخانه‌حالنه افراغ اولنان بر صالونده مجروحین و مجروحینه معاونت ایدن مکتب مذکور طلبه‌سی

فوطو: فرید

L'Ecole Française S. Joseph de Cadi-Keuy transformée en hôpital. Les étudiants qui prêtent leurs secours au soldats blessés

Digitized by Google

كلخانه سريريات خسته‌خانه‌سنده مجروح غازيلره تخصيص قلنان قغوشلردن برينك وهلال احمره منسوب شفقتلى خسته باقيجى خانملرك وظيفه باشنده منظره‌سى فوطو: فريد

Quelques garde-malades turques à l'hôpital Gulhané

بو التك مسافهٔ مطلوبه‌يه سوقى اثناسنده حصوله كله‌جك مخاطراتك نه‌يولده ازاله ايديلديكنه واقف دكلدم. حالبوكه دوقتور، بو بابده‌ده بنى تأمين ايتدى. كنديسى اختراع مهمنى آنجق قراللره، واونلرك ولى‌عهدلرينه سويله‌يور حتى بنمله‌مذاكره ايتديكى زمان، قراله سويله‌مك اوزره كلمشدى ...»

ايشته، بتون شو تفصيلاتدن آكلاشيليركه، تحت‌البحر هجوم ايچون ايجاب ايدن الك عملى براصول، والكقوللانيشلى برواسطه‌نك خطوط اساسيه‌سى، ارباب فنك فكرلرنده حائز اهميت برير طوتمغه باشلامشدى. اختراعات، متوالياً ايلريله‌دى. آتش قايقلرى، ماكنه‌لر وسائر آلات مخربه، بربرر موقع تطبيق واستفاده‌يه چكيلدى. هيچ شبهه يوقدركه (عالى فورانلى)لرك منشاء تحدثى‌ده، قرون اولى‌دن ازمنهٔ اخيره‌يه قدر اوزانمش اولان بوسلسلهٔ مساعيدن باشقه هيچ برشى دكلدر.

٩ تشرين اول ٣٢٨

مكتب بحريهٔ شاهانه

تاريخ حرب بحرى معلمى

علی حیدر امیر

Digitized by Google

اسیره

معمره

کونش ، مریض بر صاربالقله یوکسلدی . کیجه‌نك کثیف نفتیلکنی آغیر آغیر مص ایدرك ، صحراره یالدیزلی نورلر سرپه‌رك بوتون بوتون سرینلکی امکه باشلادی . اندلس مدنیتنك اوکسوز برخاطرهٔ انقاضی اوله‌رق فاسده یاشایه بیلن عرب طرز معماریسنك آتشین ورنکلی چیچکلریله سوسلنمش محتشم برسرایك اوست قاتنده شمسك ، مذهب پارمقلریله اوقشایه‌رق سودیکی مرمر ستونلرینك صدفی آره‌لقلرنده ناهیده ، بیاض قنادلی برپری کولکه‌سی کبی اویویوردی . بیك بر کیجه خیاللرینك الکشعشعه‌پیرا فسانه‌لرینی جانلاندیران طوطی ، پنجره‌ده ... کونشك ایلیق واثیری نغمه‌لریله قورومغه باشلایان ژاله‌دار قفسك آلتون حلقه‌سی ایچنده ساکن ، دالغین باقیور ؛ قارشیسنده‌کی قاریوله‌نك نکهت ریز وباکر حرارتلری ایچنده ، اویویان صاریشین ماکردنك سینهٔ نرمینی سوزیور کبی طوریوردی .

کونش یوکسلدکجه خرما اغاجلرینك قویو نفتی وصیق یاپراقلری ایچنده صولان افق ، کولکون بر نقاب رقیق ایله سوسلنیور . وبو آتشین ردانك حریری مساماتندن اقان خنده‌ریز شلالهٔ انوار ، محتشم بوسرایك سوسلی ستونلرینه آقیور ، آقیور ، اونلری پنبه تلألؤلر ، لعلین تلاطملرله ییقایوردی .

کونش بر آز صوکره شعاعلرینه تحملسوز برحرارت اساله ایدرك بوتون او پنبه‌لکلرك اوستنه بر غبار ذهبی سرپدی . سرایك حریم بدایعنه نفوذ ایدن حزمه‌لر ، ناهیده‌نك دوداقلرندن لعلین بوسه‌لر ، صاچلرندن صاری دمتلر طوپلایوردی .

ناهیده ، اویاندی . و یاواشجه پرده‌یی ایندیردی . تکرار قاریوله‌سنه آتیله‌رق اطلسلرك ، توللرك ایچنه کومولدی . بیاض وسمنفام رؤیالرینه عودت ایتمك تهالکی ایله کوزلرینی قاپادی فقط قلبنده صیزیلرینه آلشدیغی بریاره‌نك بورونتسنی حس ایدیور کبی اولدی . بویاره بر قاچ دفعه صیزلادی . صوکره قانامغه باشلایه‌رق دمین برقوش کبی پریلی رؤیالرك مور ، آتشین ، بیاض افقلری ایچنده چیربینان قلبنه قیزغین ایکنه‌لر باتیریوردی . برایکی دفعه قیوراندی . ایچنده بولوندیغی حیات مطنطنك بوتون زهرلی سعادتلرینی ، امللرینی اوقشامایان دبدبه‌لرینی اونو-

Digitized by Google

كلخانه سرپريات خسته خانه‌سنده مجروح ضابطانه مخصوص قغوشلردن برينك منظرهٔ داخليه‌سى

Les blessés à l'hôpital Gulhané. فوطو: رسملى كتاب - فريد

تەرق ماضى يه... مسعود، شوخ ومزهر ماضىٔ
عشقنه دالمق ايسته‌دى . بر انجلاى ذهبى ايله
كيتدكجه اينجه‌لشن قولنى يوزينه‌قويدى بو سيمين
و شفاف ساعدى ، امليرا رؤيالريله آچى
بر حقيقت آره‌سنده ، بر سماى فاصل ، بر افق
هاله‌دار كبى چكمك ايسته‌دى. ينه اويويه‌مادى.
صاغه دوندى . قلبنك الك حساس بر نقطه‌سندن
قوپان رعشه‌لرك تضييق آلتنده كنجلكه
عائد بوتون خاطره‌لرينك آلولنديغنى وبو
حماى خاطرات ايله مزهر بر ماضينك
طوتوشديغنى حس ايتدى . اينجه يورغانى
باشنه چكدى . قولاقلر ايچنده الملرينى
اويوشديرمق ايسته‌دى. فقط نفسى طيقاندى ،
بوكالدى . عصبى بر ضربه ايله تولّلى ، پنبه

اطلسلى يوغانى قاريوله‌دن اشاغى يوارلادى .
كنديسنى ، آغوش تخيله جذب ايدن خفى
بر قوته مغلوب اوله‌رق دالدى . بر پرى كبى ،
قانادلانه‌رق افريقانك باربارلرى الندن قورتيلدى
بيزانس سماى نيلفامنك مسعود التماعات
روحنوازى آلتنده قويو مائى رنكلى بر شريد
اعوجاجيله سوزوله سوزوله مرمره‌يه آقان
بوغاز ايچنه طوغرى قوشدى ، اوچيوردى .
بياض بر كوكرجين، كبى قيزقوله‌سنك اوستندن
كچدى . افق مضى ،... سمامائى ... دكز
خفيف نفسلرله اويويور . چامليجه‌نك زمردين
تپه‌لرينى سوسله‌ين مشجره‌لر اويويور... قيزقله‌سى
اويويور ... سراى برونى ، روماليلرك بوتون
پريلريله، وه‌نوسلريله اويويور.. لدوس اويويور

هرشی، هرشی غنوده ... آز بجق دها ایلریله‌دی.
بکلر بکی سرایی، صدفلی ریختمی اوزرنده
پروقار وهیبت طوران نوبتجی نفرینی کیریده
براقدی .

یواسنه تقرب ایدن برقوش تهیجیله قنادلرینه
قوت ویره‌رك هوانك لطیف درینلکلرینی
یاروب ایلریده، قورولغك اسرار انکیز
یشیللکلرنده کیزله‌نن برقوناغی آرادی .
چیرپندی و بولدی . او استقامته طوغری
اوچمغه باشلادی . برقاچ ثانیه ایچنده آچیق
قرمز رنکلی قوناغه واصل اولمشدی . مسعود
شبابنك بوتون خزائن اسرارینی کولکه‌لر آلتنده
کیزله‌ین لیلاق اغاجنك آلتنده صاغه باقدی،
صوله باقدی : سکوت .

باشنی قالدیردی عشقنی، ترانه‌دار دالغه‌لر
ایچنده بسیله‌ین، اویوشدیران اوکا، قنادلری
آلتنده دائما یالانجی ومغفل برساحهٔ کلکون
کوسترن پیانوسنك بولوندیغی اودایه باقدی .
پنجره‌لر قاپانمش، اوروجك باغلامشدی .
اغاجلر، چیچکلر هپ اونك یوقسزلغنی،
اغلایوردی . هرپرده برحزن دالغه‌لانیور .
هرکوشه‌ده برماتم اویوشمش ایدی . آرتق
بوتون بوماتملری ییرتمق، پارچه‌لامق قوناغی
رنان قهقهه‌لر ایچنده شنلندیرمك،.. چیچکلرده،
چمنلرده شبنلرله مرصع زاهر برسعادت
اویاندیرمق لازمدی . آپانسزین والده‌سنك
اوداسنه کیروب اونی شفیق بوسه‌لرله اویاندیرمق
ایستیوردی . اوندن صوکره کندی حجره‌سنه
کیره‌رك متروك پیانوسنك باشنه کچه‌جك اونی
آغلاته‌جق، اغلاته‌جق .. اوقدرکه ساهر،
بوالههٔ موسقینك کندیسی اولدیغنی آکلایه‌رق
سرور وهیجانله پنجره‌سنی آچوب باقه‌جق
وکندیسنی کورونجه چیلغین چیلغین: ناهیده!
ناهیده! دیه باغیره‌جقدی .

برملیکهٔ احتشام عظمیتله قالقدی . قپویی
آچدی . ایکنجی قاته چیقدی . آننه‌سنك
اوداسنه کیره‌جکی زمان یوره‌کی صیزلادی .
غیرمرئی برقوت اونی قاپیکاهندن طوته‌رق
پیانو اوداسنه سوق ایتدی . پیانو اولدیغی
یرده طوریوردی یالکز اوستی توزلانمش ایدی.
اوداده بوکاتیجی برقرانلق حکمران اولیوردی.
پانجورلری شدتله آچدی . برطوفان نور
وذهب بردنبره اودایه هجوم ایدرك کوزلرینی
قاماشدیردی . ساهرله‌کچن خاطرات سوداسنك
بوتون چیلغینلقلرینی احیا ایدن یشیل پانجوری
آچه‌رق باقدی؛ تیتره‌دی . بوتون اعصابنك
کریلدیکنی حس ایتدی . بردها باقدی . اوت
آلدانمیوردی . ساهر، دورغون دورغون
دشونیور. اوکا سسلنمك ایستدی .

فقط بوغازی طیقانمش سسی قیصیلمش
ایدی . برآره‌لق بویله غیرمتحرك برهیکل کبی
نه‌یاپه‌جغنی شاشیره‌رق طوردی . ساهر، حالا
دوشونیوردی . برآز صوکره باشنی قالدیره‌رق
مشتکی برادا ایله سمایه باقدی . اوزاقده‌کی
افقلرك درینلکلرنده برشی آرایورمش کبی
باقیندی . باشنی چویره‌جکی زمان نظری
ناهیده‌نك اوداسنه تصادف ایتدی . ناهیده‌یی
بوتون صباح پریشانلغیله، بوتون مخمور
اداسیله کوردی . سرعتله باشنی چکدی .
ناهیده یالکز ساهرك یره دوشدیکنی

Digitized by Google

مجروحینك یاره‌لرینی صارمق ایچون سوق حمیت وشفقتله صارغی اعمالاتخانه‌لرینه دوام ایدن هلال احمره منسوب خانم همشیره‌لرمزدن بعضلرینك اعمالاتخانه داخلنده جبرهٔ فعالیتلری

فوطو: فرید

Charitables dames turques travaillant pour le "Croissant - Rouge."

Digitized by Google

کامخانه سربریات خسته‌خانه‌سی مدیر و هیئت صحیه‌سی — فوطو: فرید

Le per onnel de l' Hôpital Gulhané.

کوره‌بیلمشیدی. تصادف هیجان انکیزك اذواق و حظوظاتیله تتره‌رکن قپو غجیردادی. «بوهو» بوتون خیالاتی آلت اوست ایدرك اونی ایقاظ ایتمشیدی. بردنبره برفوران انکرار ایله کندیسنی ضبط ایده‌میه‌رك منفعل وعصبی باغیردی:

— ناوار؟

بوهو، بوسویملی زنجی، ایپکلی برقوردلا ایله اوموزلرندن صارقان آلتون ومرصع خنجرینی الیله کری‌یه دوغری ایته‌رك محزون، محزون باقیندی. برلحظه، ویره‌جکی خبرك اوروح لطیف اوزرنده ایده‌جکی تأثیری دوشونه‌رك سویلمك ایسته‌مدی. تردد ایتدی. فقط روکینك برصرتلان کبی قودورمش اولدیغنی تخطر ایتدی. اونك قانلی غضبندن قورتولمق ایچون قیصیق برسسله:

— سزی ایستیور، دیه‌بیلدی.

ناهیده، بردیشی آرسلان تهوریله قاریوله‌سنده طوغرولدیغی زمان کوزلرنده شمشکلر چاقیوردی. روحنده، دماغنده کوك کورلتیسی کبی پاطلایان بوخبر فلاکت اونی قورقونج برحاله صوقمش ایدی. پنجره‌یه قدر یانا شدی اشاغیده حریری اهراملر ایچنده غائب اولان کوله‌لرك تلاشلی قوشوشمه‌لرندن، فیصلداشمه‌لرندن بویوك فلاکتك کندیسنه تقرب ایتمکده اولدیغنی حس ایتدی. دماغنده، کوپورمش بردکزك

مدهش دالغەلری کبی آجی و جانخراش خیاللر، فکرلر یوکسلیور، آلچالیور، حدتندن عجزندن رعشەلر ایچنده قالیوردی. بوهو قپونك اوکنده طوریور برجواب بکلەیوردی. او، ناهیدەنك بوتون حریم اسرارینه، فلاکتلرینه، آجی حاللرینه، اضطراب انکیز اشکنجەلرینه واقفدی. بیلیوردی. روکینك بودلبر وبیاض قادینه اولان شدت عشقنی، حظوظات نفسانیەسنه نائل اولمق ایچون ایتدیکی جفالری، عذابلری؛ ناهیدەنك عنادینی هپسنی، هپسنی بیلیوردی. وبو بیانجی بیاض ایچون رقت انکیز برحس مرحمت قلبندن طوغیور، اوکا آجیور، قابل اولسه اونی قورتارمق، قاچیرمق ایستیوردی. فقط روکینك وحشتی، شدتی زواللی‌یی تترەتیوردی.

او، شمدی ینه بویله شفیق بر صمیمیته مغلوب اولەرق خانمی بکلەیوردی. چونکه ناهیده دائما عکسی جوابلر ویرەرك روکی‌نك خونخوارلغنی قابارتیر واشکنجەلرینه معروض اولوردی. کنج قیزك کوزلری اوزاقده، برتپەنك اوزرنده طولاشیوردی. فقط، ذهننده هول انکیز فجیعەلر تجسم ایدیوردی. نهایت تهورینه مقاومت ایدەمدی، سرت وعنیف جواب ویردی:

— دفع اول بوهو! کلیەجکم.

کوچوك زنجی چیقدی، کیتدی. آرەدن بش دقیقه کچدی. مردیونلری چیقان ایکی، اوچ کشینك محترز آیاق کورولتوسی قبەلره چارپیوردی. قپو، شدتله آچیلدی. کبور، آتش صاچان قیرمزی کوزلریله، شکارینی آرایان بر قاپلان کبی کیردی. ناهیدەیه قورقونج وحقارت امیز نظرلر عطف ایدرك عقورانه باغیردی:

هایدی «سیدی» سنی ایستیور؛

أسیرەنك کوزلرنده برآلو پارلادی، غیظ ونفرت ایله مملو حدید کوزلرینی کبوره دیکەرك دیشلرینی غجیرداتدی. اونك اوزرینه آتیلەرق اونی دیشلریله، طیرناقلریله پارچەلامق ایستیوردی. زنجی بوباقیشلرك دلالت ایتدیکی معنایی آکلامش اولملی که الندەکی قامچی‌یی صاللایەرق تکرار باغیردی:

— هایدی، دیورم!...

زواللی اطاعته محکوم ایدی. آرتق برأسیر ذلتیله باشنی اوکنه اکەرك حزین ومأیوس روکینك یانه کیتمك، قپودن کیرر کیرمز یره قاپانەرق برقاچ دفعه سجده ایتدکدن صوکره کندیسنه زورله ازبرلتدکاری «الله یبارك بعمر سیدی» دعاسنی اوقویەرق سورونه سورنه او خونخوار نەرونك یانه یاقلاشمغه مجبور ایدی. واصل فجیعه اوندن صوکره باشلایەجقدی. تهدیدلر، حقارتلر، اشکنجەلر دها صوکره کلیوردی. بومختلف صفحەلر ناهیدەنك ساحۀ تأملندن کچدکجه بدبخت، عاجز ومکسور، آغلایوردی. آتش کبی وجودینی یاقان صرمەلی البسەلری کیدکدن صوکره حالا کندیسنی سرت وغضوب سوزن کبورك اوکندن کچدی، آو وجنده صقیشدیردیغی قیرمزی ایپك مندیل ایله کوز یاشلرینی سیلەرك مردیونلری ایندی؛ کبور معیتیله آرقەدن کندیسنی تعقیب ایتدی اوزون قوریدوردن کچدی. ایکی کولەنك طوردیغی اوطەدن ایچری کیردی. قارشیسنه

Digitized by Google

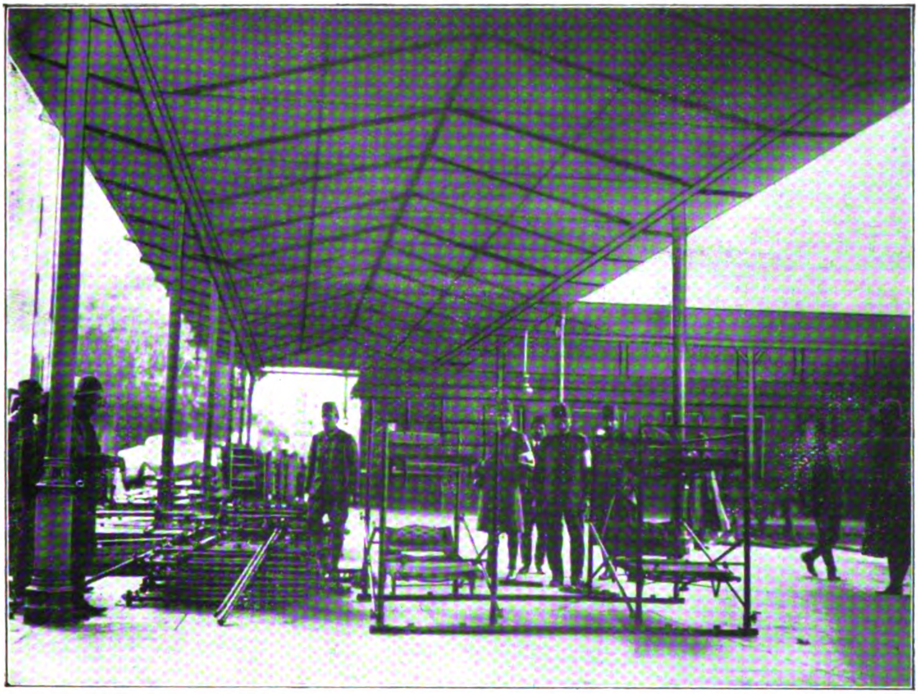

سركه‌جی استاسیونده هلال احمر پورتاتیف خسته‌خانه‌لرندن برینك نقلی مناظرندن — فوطو: فريد

Une embulance du Croissant-Rouge à Sirkédji.

تصادف ایدن جویزدن معمول اویمه‌لی ومذهب قبونك قنادینی ایته‌رك كیرنجه ایكی زنجی اوموزلرینه یاپشدی . آفریقا حشـمتلیلرینه مخصوص مراسم احترامیه‌یی ایفا ایتمك ایچون اونی سجده‌یه اجبار ایتدیلر؛ اكیلدی واونلرك معاونتیله سورینه سورینه روكینك یانینه یاقلاشدی. روكی بو ملیكه‌نسویت قارشیسنده بوتون حسیات ذوق وغرامنك تهیج ایتدیكنی حس ایدیور ومغرور، متكبر تبسم ایدیوردی . ناهیده‌یی ینه هر كونكی انفعال ایله كورنجه یانندهكی سدیری ارائه ایدرك بر اثر توجه ابراز ایتمك ایسته‌دی . ناهیده سورینه‌رك آزیجق دها كندیسنه یاقلاشدی . روكینك ایری سیاه كوزلری خائن بر التماع وحشی ایله پارلایوردی . أسیرەسنه شهوت انكیز برنظر عطف ایتدی. غرورینی یكمه‌یه‌رك كولدی، اللرینی برزینه‌اوردی. نعم یاسیدی!.. اهتزاریله قبه‌لری چینلاته‌رق قوشوشان كوله‌لره درت پارمغیله كتیر! امرینی‌ویردی. برقاچ ثانیه صوكره آلتون برتپسی اوزرنده بللور قدحلر كتیرلدی . روكی، معشوقه‌سنه طولدیرمه‌سنی اشارت ایتدی. واونك نرمین پارمقلری آره‌سنده تتره‌ین الماس التماعلی شیشه‌دن آقمده اولان صاری مایعه باته‌رق یوتقوندی . ناهیده نفرتله برنجی قدحی اوزاتدی. روكی قالین دوداقلری آره‌سنده‌كی بورقیق قدحی، امرجه‌سنه ایچدی.

Digitized by Google

أسيره قدحلرى طولديردقچه فلاكت
ياقلاشيوردى ، برنجى شيشه بوشالمشدى .
مؤكل سما روكى دماغنده طوتوشان
بربخار شهوانينك حرارتلرينه مغلوب اولەرق
آرەصره بهيرەنى سوزيور وبودل آشوب قيزك
لعلكون دوداقلرنده سرائر سودايه پناه اولان
قيرمزيلقلرى طويونجەيە قدر امك حرصيله
چيرپينيوردى . برقاچ قدح صوكره كوزلرى
قيزاردى . نظرلرى برقپلان تهوريله اووجود
نفيسك كوزلرى، دوداقلرى اوزرندەطولاشيور
روحنده غليان ايدن برحرارت غيرمحسوسەنك
مبهم اضطرابلرينى يكميدرك معشوقەسنى
صيقمدن كنديني آلەميور ، قودوريوردى .
ايكنجى شيشه بوشانديغى زمان آرتق فجيعه
باشلامشيدى . روكى اوتەدنبرى بو مينى مينى
روح محاسنى خيرپالامق ايستەمزدى فقط
كورديكى ممانعت اوزرينه بعضاً كوپوريور
وايستەمديكى حالده حرصنه مغلوب اولەرق
اونى خيرپالايوردى . او ، يالكز بهيميتنى
تسكين ايتمك روحنى ، فكرينى قيزغين آلولر
ايچنده ياقان برآتش شهوتى سوندرمك
ايستيوردى. بوقدر. واكرناهيده بوخونخوار
وحشينك قالين و غليظ دوداقلرى آرەسنده
بكارت حسننك صولەسنه مساعده ايتسەيدى
آفريقا ملكەلرينه غبطه آور برحيات مطنطن
ايچنده ياشايەجق ، يوزلرجه بدبختك موجو-
ديتى اونك براشارتنه وابسته قالەجقدى .
اوزمان سراى خزينەلرينك بوتون اناختارلرينى
اياقلريله ايتەجك اندلس حكومت منقرضەسنك
تاريخى جوهرلرينى ، پرلانطەلرينى كولەلرينه
بخش ايدەجك ، اسپانياليلردن أسير النان
صليب احمر دلبرلرينى برر نديمهٔ خاص اولەرق
يانينه آلەجق اوفلاكتزدەلرى قاراكلق زندانلردن
تخليص ايدەبيلەجكدى . كولەلر ، جاريەلر
هپ اونك قارشيسنده يرلره قدر اكيلەرك
اونى سلاملايەجقلردى . فقط ايستەميوردى .
هيچ ، هيچ برشى ايستەميوردى . اونك
نظرنده بوتون طنطنەلر ، دبدبەلر ، زينتلر ،
سرايلر روحنى ياقان برر آتش مذاب . او ،
يالكز ساحر ايچون ياشايوردى . قلبى ،
آنجق سويلى برسوارى ضابطى ايچون
خلجان ايديوردى . چونكه حياتنده اوندن
باشقه كيمسەيى سومەمش ايدى . نەچارەكه
ساحرله نشانلاندقلرى هفتە مؤبد برافتراقه
محكوم اولمشلردى . نشانليسى آتشين بردرياى
زرآب كبى ، متلون رياكار لوحەلريله بشريتله
استهزا ايدن چوللره نفى ايدلمش ، وكنديسى‌ده
عشقنك بوتون اوكسوزلكلرينه قاتلانمش ايدى .
اوچ سنه بوهجران ايچنده ياشادى . فقط بركون
ساحردن آلديغى برمكتوب ، اوكا بوتون
امللرينى باغشلامشيدى . ساحر طرابلسده
بولوشمەلرينى ايستيور وبونك ايچون كنديسنى
چاغيريوردى او ، والدەسنك بوتون اصرارلرينه
رغماً طرابلسه كيتدى . فقط مهلك برقلب
خستەلكى زواللى‌يى تهديد ايديوردى ، اطبانك
توصيەسى اوزرينه تبديل هوا ايچون آنەسيله
برلكده طنجەيە كوندرلدى . جبل الطارقك
قارشيسنده ماضيسنه متحسر برخيال قديد كبى
يوكسەلن مارشانده كوزل برياكى طوتديلر .
اوچ آى متمادياً هركون ، سيسلر ايچنده

Digitized by Google

فوطو: فرید

صحرا طوپچی قوماندانی حسن رضا پاشانك سرکه‌جیدن حرکتی
Hassan Riza Pacha, partant pour la guèrre.

چالقانان بوغازك یشیل اتکلرینی اب رعشه‌داریله اوپه‌رك ظلمت لیلی یوتان کونشی ناهیده ، برعرب دلبری کبی سلاملار واونك ایلیق واثیری نفخه‌لریله قلبنده‌کی خسته‌لکك قطره قطره اریدیکنی حس ایدردی . اوچ ایمپراطور محاربه‌سنده تاریخنی ؛ مرصع برکتیبهٔ شان ایله تکلیل ایدن بو عرب قومنك برخرابهٔ زار قدیمی اولان فاسده تصادف ایتدیکی آثار شعر وبدایعه اودرجه مفتون ایدی که ناهیده پایتخته قدر برسیاحت اجراسنی تصور ایتمش و بونك ایچون والده‌سنه قارشی پك فضله خیرچینلقلر یاپمشیدی .

نهایت بو تصویرینی‌ده قوه‌دن فعله چیقارمغه موفق اولمشیدی. آننه‌سنی ارضا ایتدی. بویوك برکاروانه قاتیله‌رق زمردین وادیلرك خضارت متموجه‌سی آره‌سنده بطی دوه حرکتیله ایلریلمکه باشلادیلر . یولده ، چاموردن یاپلمش مخروط شکلنده‌کی بنالر ایچنده ناهیده ، اویله جاذب وشوخ فاسلی قیزلره تصادف ایدیوردی که، جوارده‌کی دره‌دن صوطولدیرمغه کیدن بویری قافله‌سنك سایه‌دار وقویو سیاه کوزلرنده‌کی جاذبهٔ نسویته دائما مغلوب اولدیغنی اعتراف ایدردی . ایناناه‌میوردی ، اسمنه انجق جغرافیاده تصادف ایتدیکی بو حکومت اسلامیه‌نك

اشقودره طوپجى قوماندانى قائممقام عزيز بك وياورلرينك سركه‌جيدن حركتى فوطو: فريد

Le depart de Sirkédji du Lieutenant-Colonel Aziz Bey Commandant d' Artillerie à Scutari

بوقدر فياض و زنكين اوودلرده حاكم اولديغنه وبوحدائق طبيعتك مسبوف آرده‌لقلرندن سحار باقيشلى شوخ قادينلرك موجود اولديغنه ايناناميوردى .

هركون باشقه برمنظره كوريوردى .

پايتخت حقنده ايشيتديكى مسموعاته خيال ويردكجه منقرض بويوك برعرب ايمپراطورلغنك الك رنكين برپادكار تاريخيسى اوله‌رق پايدار اوله‌بيان آثار ظريفه‌يى ، رنكلى ، چيچكلى سرايلرى ، محتشم ، ملون مناره‌لرى ، اسكى دارالفنونلرى كورمك ايچون كنديسنده براحتياج مبرم طوياردى . سياحتنك يدنجى كونى طوفانلريله ، طغيانلريله بوتون جوارى ييلديران سبونهرينك كنارنده قوناقلامشلردى. بوخيرچين نهرك زمزمه‌دار چاغلتيسى ، روحنى او قدر مسعود برنشاط ايچنده اويوشديريوردى كه آرزوسنه غلبه ايده‌ميه‌رك نملى قوملرك اوزرنده چادر قورديرمشيدى . ساحل ، سمن فام ومطر درقصلرك نشيدهٔ سوداسنه ، مفتون ومست برالتماع مذهب ايله آلتون قانادلرينى كرييوردى . نهردن دستيلرينى طولديران كويلى قيزلر ، اساطير پريلرينك بوتون خيالات ظريفه‌سنه الك لطيف برلوحه تشكيل ايديوردى . ناهيده ، نصف الليله قدر بوقرون وسطى حياتنك صاف

Digitized by Google

فوطو: فوبا

عسکری قرارکاهلردن برینك منظره‌سی

Un campement militaire

وآتشین حیاتنی یاشادی . اوندن صوکره آنه‌سیله برلکده چادیرلرینه چکیله‌رك اویومشلردی. هنوز دالمشلردی. بوغوقودرین نعره‌لراونلری اویاندردی. مکاره‌جیلرك تلاشلی تلاشلی باغیرمه‌لری ، سلاحلرینی قاپه‌رق کیجه قرا کالقلر ایچنده اوته‌یه بری‌یه سکیرتملری ، بوتون یولجیلرك قلبنی طاقتسوز اختلاجلر ایچنده براقمشیدی . ناهیده تتره‌یه‌رك یاتاغنده طوغرولدیغی زمان دریندن یالکز حیوان کیشنه‌یشلرینی ایشیده‌بیلمشدی. اوندن صوکره ایکی‌یوزقدر آتلینك برق آسا ومدهش برسرعتله چادرلرك اطرافنده باغیریشه‌رق طولاشدقلرینی اوته‌یه بری‌یه صالدیردقلرینی مشاهده ایتدی . مبهم برقورقو زواللی‌یی تتره‌تیوردی. نه‌اولدیغنی نه‌یه اوغرادیغنی آکلامق ایسته‌دیکی حالده آغزینی آچوب برشی سویلیه‌میوردی . او اثناده سیوری وسیاه صقاللی ، مسلح بری چادره کیردی . قپلان وحشتیله اوزرینه آتیله‌رق اونی قوجاقلادی . اوندن صوکره کوزلری قاراردق نه اولدیغنی ، نه‌کچدیکنی بردرلو تخطر ایده‌میوردی . یالکز کوزینی آچدیغی زمان کندیسنی بویوك برچادیر ایچنده بولمشیدی . آنه‌سی، حقنده برشی بیلمیوردی. چادرنده سیاه برقادیندن باشقه کیمسه یوقدی. خارجدن کان بایغره‌لر ، کورولتولر ، چادرك اطرافنده برچوق مسلح اشقیانك موجودیتنه دلالت ایدییوردی . اوکونی اقشامه طوغری چادرلر یقیلدی ، اوچ کون دوه اوزرنده

Digitized by Google

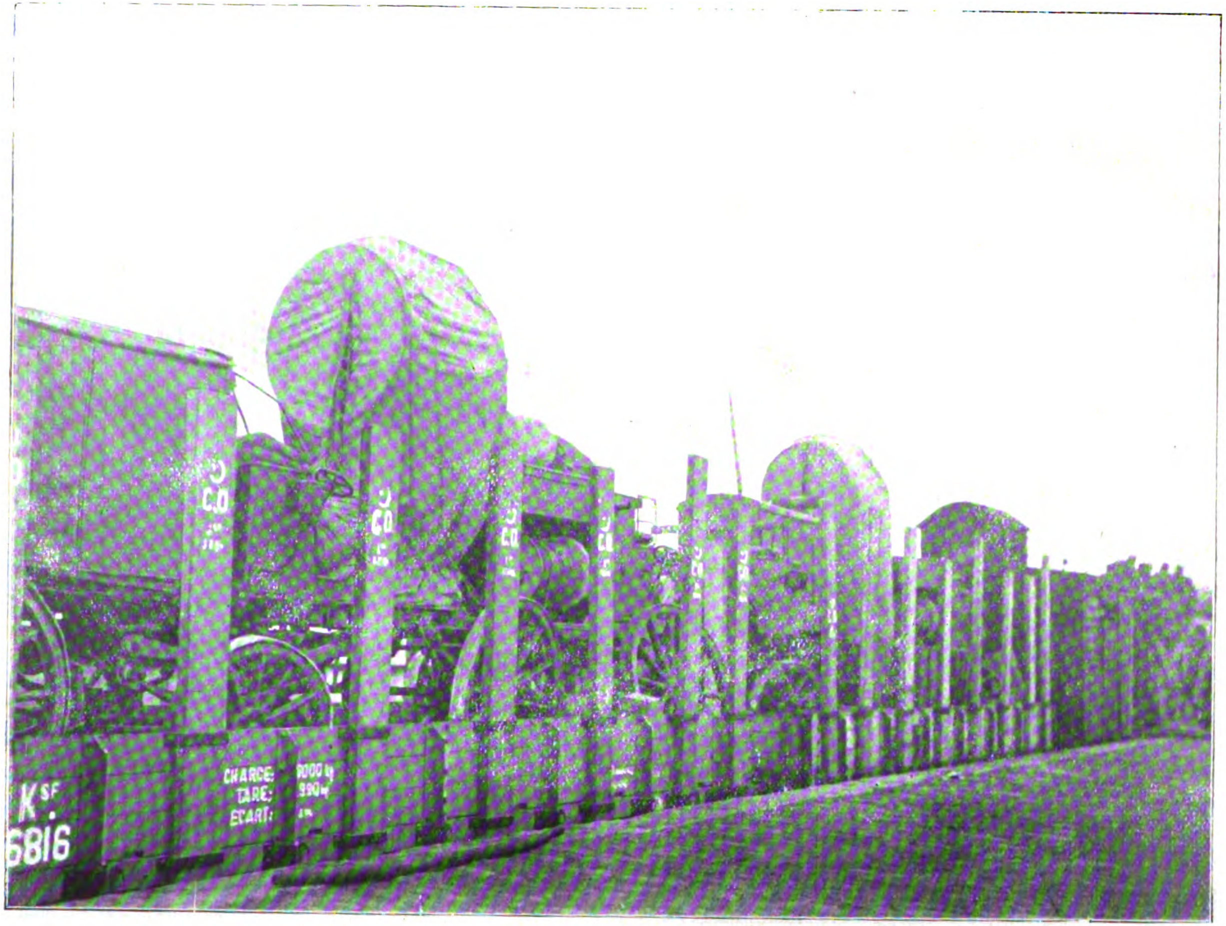

فوطو: فريد

عسکری پروژوکتورلرك واغونلرله نقلی مناظرندن

Le transport des projecteurs militaires

Digitized by Google

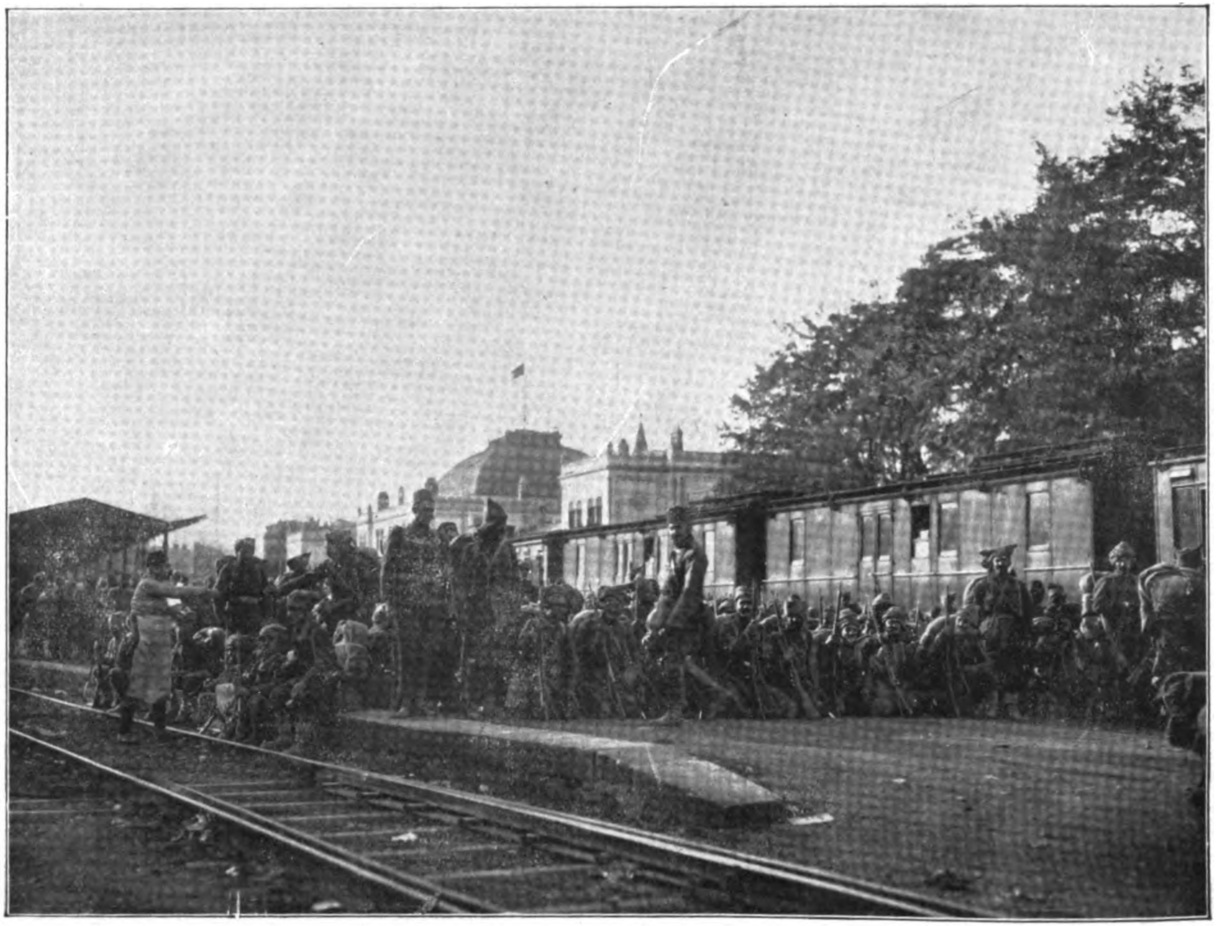

فوطو: فريد

سفربرلك اثناسنده سركه‌جى استاسيوننده بر منظره

Une vue de mobilisation à Sirkèdji.

Digitized by Google

كيتدكدن صوكره غير منتظر بر شهره وارمشلردی ، ایری وقورقونج کوزلی بر عرب اونی قوننـدن یاقالایه‌رق مرمر ستونلریله ملون چیچکلریله محتشم بر آبدهٔ بدایع اولان اوسرایه کوتوردی . روکینك یانـه چیقاردی. اوندن صوکره بولوندیغی سرایده خدمتنه بر چوق جاریه‌لر ، کوله‌لر تعیین ایدلدی . هر آرزوسنی بر انقیاد تام ایله یرینه کتیریورلردی. یالکز آننه‌سی حقنده برشی آکلایه‌مامشیدی . سرایه کلدیکنك ایکنجی کوننـدن اعتباراً نفاست نسویه‌سنه مفتون بر حرص ایله پرستش ایدن روکی ، هر کیجه کندیسنی چاغیرتیور ، مستکره ونفرت آمیز باقشلریله عشقنی آکلاتمق ایچون اوغراشوب طوریوردی بوغلیظ آدمك وحشی بر حس هواپرستی ایله اوزانان دوداقلرینی دائما رد ایتدیکی ایچون اونك ایله چارپشمغه وبعضاً اونك تهورلرینه، اشکنجه‌لرینه معروض قالمغـه محکوم اولمشیدی . وشیمدی‌ده بویله تحملفرسا بر حال ایچنده ایدی، بوتون بوصفحات حیاتی برر برر ساحهٔ تأملدن کچدکدن صوکره استقبالنی ، مبهمیتلر ایچنده چالقانان صولوق وکثیف بر دومان حالنده بولدی . نه اوله‌جغی مجهول ...

او ، ایرکج روکینك عضبنه اوغرایه‌رق بر بچق آیدنبری شهید ایدیلن یوزلرجه معصوملر کبی قطران قزانلرنده قاوروله‌جغنی تصور ایدیور وقورقیوردی . ساهره ، والده‌سنه ابدیاً وداع ایتمشـدی . آرتق طاتلی ونوار امللری سونمش ، معبد عشقی بر خرابه کاهه دونمش ، استقبال حقنده‌کی امیدلری بر خط سیاه ایله قرارمشدی .

نظرنده آرتق یاشامق ایله اولمك ارەسنده هیچ بر فرق یوقدی . مادامکه بوخشین ووحشی اللردن قورتیله‌رق ساهره ایله برلشه‌میه‌جك، والده‌سنی بوله‌مایه‌جقدی ، او حالده هر کون اشکنجه‌لر ایچنده ، ایکرنج ووحشی بر آدمك حقارتلرینه قاتلانه قاتلانه اریه‌رك بو مجهـول چولده بر حفره‌یه کومولـه‌جکی محقق ایدی . فقط نه‌دن؟ اوله‌جکسه اذیتسز، حقارتسز اولملی دکلمیدی. نتیجه بر اولدقدن صـوکره نیچون روحی اشکنجه‌لره معروض براقملی ایدی ؟ ایشته روکی ایکنجی شیشه‌یی ، صوك دامله‌سـنه قدر ایچـدیکی زمان ترك أسیره‌یی بوقرارده ثبات ایتمشیدی .

قارشوسـنده کوزلری دونمش ، نظرلری قانلی بر جاناوار باقیشی کبی پارلایان او بیلان روحیله مبـارزه‌یه حاضرلانیوردی . روکی تماميله سرخوش اولمش ایدی .

بر قاچ دفعه قورقونج قورنج خوموردانه‌رق دیشلرینی غجیرداتدقدن صـوکره اکیلدی ، کندیسنی اوپمك ایسته‌دی. فقط أسیره، چویك بر حرکتله کیری چکیله‌رك او پیس نفسلر آلتندن دوداقلرینی قورتارمشیدی . روکی قیزدی . ایری آووجی ایله ناهیده‌یی، قوللرندن یاقالایه‌رق کندیسنه چکدی ؛ قودورمشیدی . برون دلیکلری بر حیوان تهوری ایله آچیلوپ قاپانیوردی . کنج تیز ، بوخشین وقوتلی الك تضـییقی آلتنده نرمین قولنك چورودیکنی حس ایتدیکی حالده سسنی چیقاره‌مامشیدی . یالکز بوشی بوشـنه قورتیلمق ایچـون

Digitized by Google

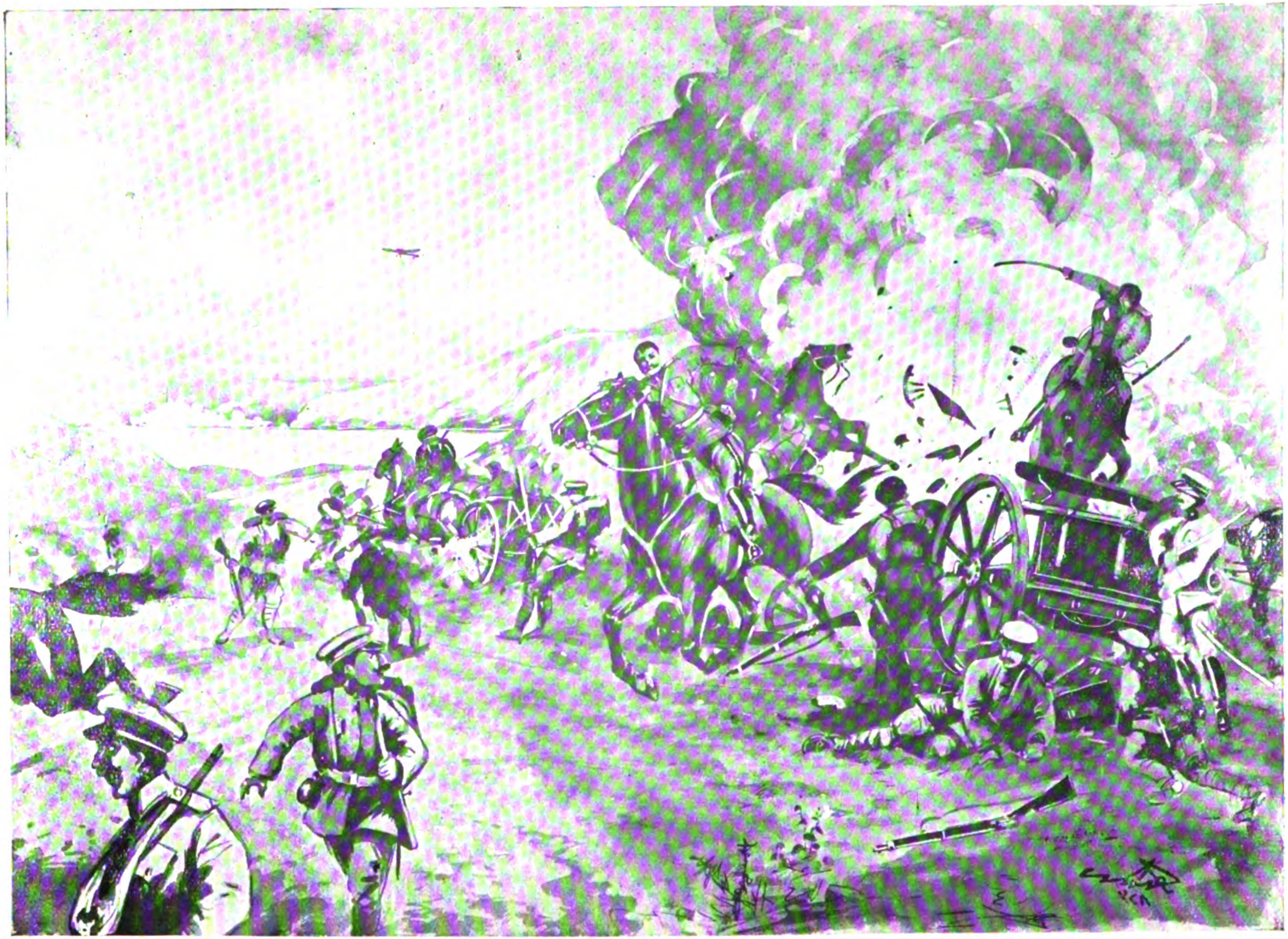

چاتالجه محارباتنده دشمن عسکرینك منهزماً فراری

La retraite des Bulgares à la guèrre de Tchataldja.

Digitized by Google

چیرپنیوردی . برایکی دقیقه ، اوزرینه یوروین بوعقور حیوانه قارشی مقابله ایتدی . فقط بردنبره باشنك شدتله یره چارپلدیغنی ، اوسننه جانسوز برثقلتك چوکدیکنی حس ایتدی ، مغلوب اولمشیدی نفسی طیقاندی ، بوغولیوردی . قانادلریله چیرپینان بر کوکرجین کبی اللریله او آهنین وجودی ایته‌رك قورتولمق ایسته‌دی . یوزی موص مور بررنك آلدی . چهره‌سنی بر آتش کبی یاقان اوقابلانك دوداقلری ، تماس ایتدکجه وجودینه قیزغین برصو آقیورمش کبی که‌وشه‌یور وقوتدن دوشیور ، بی‌تاب ، اوکسوز تپنیوردی .

روکی ، بونفیس ومستثنا قادینك دوداقلرینی قاناتیرجه‌سنه اوپیوردی . واوپدکجه روحندن سیلان ایدن طاتلی بررعشهٔ شهوت اونك ایری وجودینی زانغیر زانغیر تتره‌تیوردی . آرتق کوپورمشیدی . مفترس برجاناوار صولتیله بو دلبر أسیره‌نك البسه‌لرینی پارچه‌لامغه ، واتلرینی قوپاریرجه‌سنه وجودینی صیقمغه باشلادی .

فستانلری پارچه‌لاندی . آلتنده‌کی ایپکلی اتکلکلر برشهیدك دلیك دشیك البسه‌لری کبی قانلی وپریشان برمنظره عرض ایدیوردی .

ترك قیزی ، ساهرك روحنی ابدیاً رنجیده ایتمامك ایچون باکر ومعصوم اوله‌رق اللهنه قاووشمق ایستیور وبو حس شهامتك اعصابنه ویردیکی قوت ایله کندینی مدافعه ایدیوردی . برآره‌لق شدید خصمنك اللرندن قورتولیر کبی اولدی . قاپویه طوغری قوشدی . صاچلری قارمه قاریشیق ، یوزی مورارمش ، دوداقلری قانامش بولوحهٔ ملال انکیز برایکی آدیم صوکره یاره‌لی باشنه یدیکی مدهش بریومروق ایله بی‌تاب یره سریلدی . اووجود محتشم قلبکاهندن اورولمش بر کوکرجین سقوطیله تتره‌مکسزین ، چیرپینمقسزین یره دوشرکن درین و بوغوق براهتزاز حزین ایله : الله دیه‌بیلمشیدی . یاری آچیق آغزندن آقان قانلر ، زمینك مرمربیاضلقلری اوزرنده اینجه‌برایز یاپه‌رق اوزاقده کوچوجك برکول کبی طوپلانیور و اوندن صوکره تکرار طاشیوردی .

باشنك آرقه طرفنده‌کی مذهب صاچلری قان ایله نمناك ، قولاقلرنده ، بوینده آرقه‌سنده خونین لکه‌لر حاصل اولمشدی . قیلدامیوردی . آژدرلرله پنچه‌له‌شه‌رك مغلوب اولان برملکهٔ اساطیر کبی قان ایچنده ، اوستی باشی ییرتیق اویویوردی .

روکی غلیظ نظرلریله ، برقاچ لحظه بونرمین و مستثنا وجودی سوزدکدن صوکره حدتله ایلریلیه‌رك بوشهیدهٔ عشق و وفایی بوکورلرینه طوغری برقاچ دفعه تکمه‌له‌دی . اوندن صوکره اللرینی بربرینه اوره‌رق کلن زنجی‌یه تهورله : آلك اشکنجه ایدك ، دیدی .

کبور وظیفه‌سنی بیلیوردی . باشقه برینك معاونتیله زواللی‌یی قراکاق براودایه نقل ایتدی . معصوملرك ، مظلوملرك اشکنجه‌لری ایچون تخصیص ایدیلن بوزندانك اورته‌سنده‌کی قالین دیره‌که صیم صیقی باغلادی . ترك قیزینك ، باشی صاغ اوموزینه طوغری صارقمش ، چهره‌سی اولو بکزی کبی صارارمشیدی .

Digitized by Google

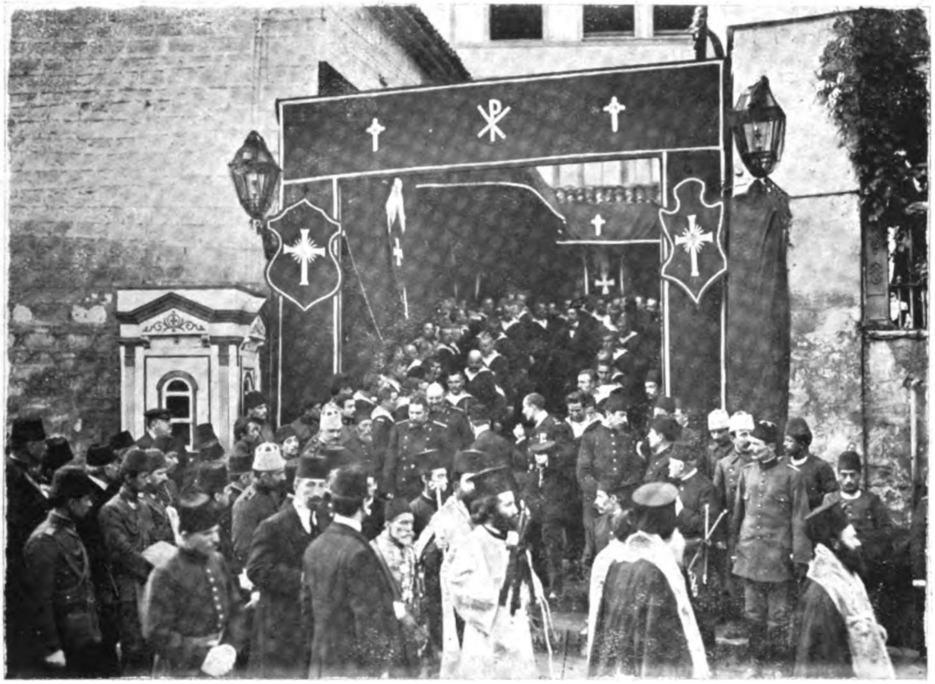

فوطو: فريد

متوفى روم پطريقى يواكيم افنديڭ جنازه مراسمى

Les funérailles du Patriarche œcuménique Yoachim Effendi.

برايكى ساعت صوكره اشكنجه زمانى بكله‌ين كبور ، ايكتى‌يه بكزر برشهيق تألم ايشتمشدى. همان اوداسنه كيدرك قامچيسنى آلدى . راطب زندانه كيردى . الندكى شمعدانڭ صولوق ضياسى سايه‌سنده ناهيدڭ نفس آلمقده اولديغنى ، آغزندن چيقان قانلى كوپوكلردن آكلايه‌بيلدى .

اليله، ياره‌لى قيزڭ باشنى برقاچ دفعه شدتله صاللادى آيلوب آيلماديغنى آكلامق ايستيوردى . جواب آله‌مايجه زواللى‌يى اياغيله ، دورته‌رك كندى كنديه ميرلداندى . بهيره‌اوزمان خفيف برحركتله باشنى قالديره‌رق يالواردى :

— كبور صو ... الله عشقنه .

— كبر خائن ... ايچمز اول ! افعانه توبه ايتدكمى ؟ اونى سويله .

أسيرڭ باشى بر سقوط نوميدانه ايله ينه صارقدى . بردها حركت ايتمه‌دى . زبانى ، اشكنجه زمانڭ حلول ايتمه‌ديكنه قانع اوله‌رق ميريلدانه مريلدانه چيقدى .

*
* *

سمانڭ چهرهٔ بسيمنده بركريهٔ اشتياق كبى طولاشان سحابه‌لرڭ اسمر ونازين پارمقلرى عصبى برتهالك ايله اوزانه‌رق كائناتى ، خفيف مائى نور شلالريله اويوتان قمرى اورتدى . او كثيف فوارهٔ اثيرى ، پك دونوق وخسته بر اهتزازله چابالايه‌رق كوچوك پنجره‌دن نفوذ ايديور بو بدبخت مظلومه‌نڭ مشهدينى تنوير

Digitized by Google

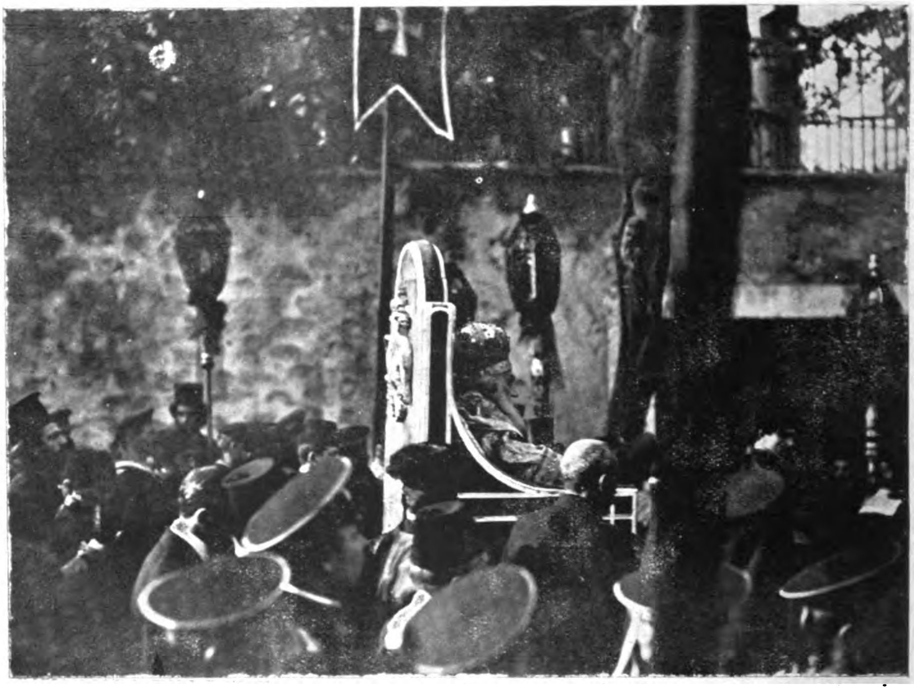

متوفى يواكيم افنديـنك جنازه مراسمى — پطريقك مراسم اثناسنده ياندن كورونشى

Les funérailles de Yoachim Effendi.

فوطو: فريد

ايديوردى . مرمر ستونلر ، افول ايتمش برمدنيت مشعشعه‌نك ظلال انقاضى كبى حزين ويأس انكيز بر خرابه ايله يوكسلمشيدى . قمر بردنبره بورداى اسمردن سيلكندى . ظلمتك سياه قانادلرى آلتنده قويو نفتى بر مبهميتله بوكالان اغاجلرى ؛ سرايلرى ستونلرى ييقادى ؛ زندانلر ايچنده بيهوش اويويان أسيره‌نك يوزينى اوقشادى ، ناهيده كوزلرينى آچدى .

وجودى طوكمش ، بوغازى يانمشيدى بشريتك چهرهٔ مرحمتنى قزارتان بولوحهٔ خونين قاراكاقلرك سياه قانادلرى آلتنده غائب اولمشيدى . يالكز قمر ، بوهمشيرهٔ محاسن كوزلرينه خفيف برنورتسلى آقيته بيلوردى . فجر ، كالكون تبسملرينى صاچماغه باشلاديغى وقت ناهيده ، بوينى بوكوك ، او وضع ملاليله پنجره‌يه باقيوردى . نظرى ، قارشيده ، كموش اهتزازلر ايچنده اويويان برتپه‌يه ايليشدى ، وجودينك ايصنديغنى حس ايدركبى اولدى . بو فسونكار تپه ، هروقت نظرلرينى جذب ايديور اونك قلبنه مبهم برحس القا ايديوردى . أسيره‌نك اعماق قلبندن قوپان بر سيالهٔ ملال كوزلرينى دوكديردى . كوز ياشلرى ياناقلرينى ياقه‌رق راطب زندانك ايچنده الماس سقوطيله يرلره دوشيوردى .

اوشمدى ، اوكسوزلكنه ، عجزينه ، مشؤم طالعنه آغلايوردى . چونكه اميد خلاص اونك ايچون برخيال ،.. يكانه چاره بوتون بوكنج امللريله برآن اول بو ايصسزلقلرده كنديسى

Digitized by Google

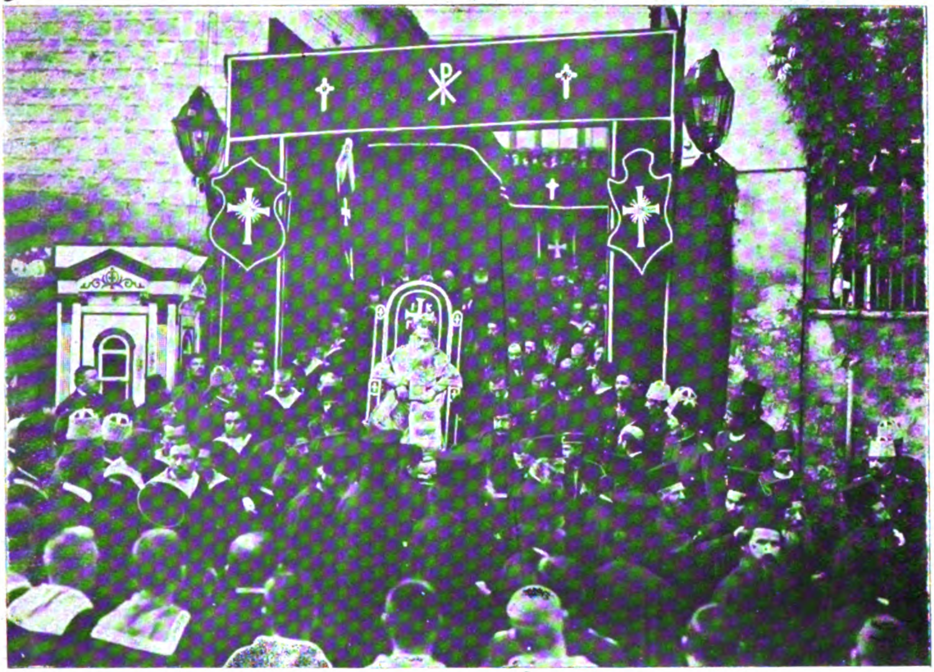

فوطو: فرید

متوفی پطریق یواکیم افندینك جسدینك پطریقخانه‌دن چیقارلمسی

Les funérailles du Patriarche Yoachim Effendi - Le cortège funéraire sortant du Patriarchat.

ایچون بر داملە کوزیاشی دوکیلە‌دن مظلم بر چوقورده سونوب محو اولمق ایدی. حدود بویلرنده التماع ایدن یوز بیکلرجه عثمانلی سونکوسی بو بدبختی، بو أسیره‌یی قورتاره مایه‌جقدی. او سونکولر بیهوده‌یره پارلایوردی. بر وضع مهابت ایله اوکلرنده موزیقه، کوپریدن کچن او قهرمان اوردو افرادی ایچون یالکز شمدی‌یه قدر خفقان ایدن قلبی، غرور و عظمت ایله قاباران سینه‌سی بوراده بر قاچ وحشینك آیاقلری آلتنده معدوم اولمغه محکوم ایدی. جهنم فشان طوپلریله، سیوری وقانلی سونکولریله ایچنده بولندیغی زندانلری ییقامایان، مظلوم بر وطنداشی قورتاره‌مایان بو فوارهٔ انتقام ایستدیکی قدر حدود بویلرینی شعشعه‌لر ایچنده براقسین...

اونی قولندن طوتوب بو فلاکتلردن، بو اشکنجه‌لردن تخلیص ایتمدکدن صوکره نه‌یه یاراردی؟

او ایستیوردی که، آلتی یوزسنه‌لك قوجه بر ایمپراطورلغی قان ایله ییقایه‌رق تأسیس ایدن آنلی، شانلی اردوسی، کوکره‌مش غضوب سونکولرینی اوزانسین، طاغلره، وحشیلره شدتلی بر ضربهٔ حماست اوردقدن صوکره اونی چکوب مسعود افقلرك خنده‌لری ایچنه فیرلاتسین. فقط بو امید، پك آنی بر انکسار ایله سونیور او، اوکسوزلکلری ایچنده قیوراندیریوردی. زواللی بو طفلانه خیاللرك پیشنده تترکن زندان قپوسنك اوکنده بر آیاق پاطیردیسی ایشتمشدی. ایری بر اناختار، معدنی وصغوق

Digitized by Google

فوطو: فريد

جنازه مراسمنده تدابير انضباطيه ومتفرجين

Les Funérailles du Yoachim Effendi

تماسيله برقاچ دفعه دوندكدن صوكره قپو اچيلمشيدى . باشنى چويردى . روكى قابا وثقيل غروريله ايچرى كيريوردى .

بر مدت ، قرا كاقلر ايچنده ايشيلدايان فسونكار ايكى كوزدن باشقه برشى كورمه‌دى . كوزلرى برقاچ لحظه صوكره ظلمته آليشه‌رق ، ياواش ياواش مظلوملرك ، معصوملرك قانلى وهول انكيز برمشهدى اولان زندانك ايچنده‌كى اشيايى صولوق برر كولكه كبى كورمكه باشلادى . اوآنده ، اوراده شمدى‌يه قدر بوغديريلان بيكلرجه او كسوزك فريادو تظلملرى وجداننده يوكسلمشدى . صوك شهقهٔ حياتنده كنديسندن مرحمت ديله‌ين قادينلر ، ياورولر كوزى اوكنه كلدى ، ناهيده‌نك مصلوب اولديغى ديركده ، اولادينك عفوى ايچون يالواران والده‌لر ، پدرلر خاطرينه كلدى وبوتون بو مظالم خونريزانه‌سنى اجرا ايده‌بيلمكدن متولد برغرور وحشيانه ايله كنج قيزك يانه كلدى . دارپنجره‌دن كوچلكله نفوذ ايده‌بيلن سونوك ايشيغك معاونتيله ، لطافت ساحرانه سنه مفتون اولديغى ترك قيزينك پريشان ومؤثر حالنى كوردى . حسيات شهوانيتى ، عشقى بو آجيقلى منظره‌نك قارشيسنده بوس بوتون غليان ايدرك سرخوشلق حاليله ويرديكى امرلره حدت ايتدى . پشيمان اولمشدى . بو جانواركده قلبنده حرص انكيز بر رقت اويانمشدى . درين درين يوكسه‌لن ايكلتيلر اراده‌سنى پارچه‌لايور ، موجوديتنى كميريوردى .

Digitized by Google

سابق ارمنی پطریقی اورمانیان افندی

مشارالیه حقنده وقوعه‌کلان بعض اسنادات اخیراً ارمنی ملت مجلسی طرفندن رد ایدیله‌رك برائتنه قرار ویرلمشدر .

S. B. Mgr. Ormanian, ancien Patriarche des Arméniens.

آغوش بزم ووصالنده بوتون زهرلی هیجانلرینی تسکین ایتمك ایچون چیربندیغی بو مستثنا دوشیزه‌نك اومصلوب وبی تاب حالی کوزلرینی بولاندیردی . آرقه‌سنه دونه‌رك ..رت وقالین برخومورداننمه ایله امر ویردی : ملعونلر، بونی اوداسنه کوتورك. اوندن صوکره چکیلوب کیتدی . روکینك ویردیکی امر، بوتون سرای ارکاننی دهشتلره القا ایتمشدی . سرای ناظری متهیج وجوال، امرلر ویریور، باغیریور ، النده‌کی قامچی ایله کوله‌لرك جاننی یاقیوردی .

ـ مابعدی وار ـ

غزه‌لی جمال

Digitized by Google

شكسپيرك

قرال لير

عنوانلى فاجعه‌سنك منظوم ومنثور ترجمۀ كامله‌سيدر

مترجمى : دوقتور عبدالله جودت

- كچن نسخه‌دن مابعد -

صحنه — ۲

قولت غلوسه‌سته‌رك شاطوسنده بر صالون

(ئه‌دموند بير مكتوبله كيرر)

ئه‌دموند — بنم آلهه‌مسين، اى‌سن، طبيعت! خدماتمى سنك قانونكه حصر ايدييورم ۰ عرف وعاداتك تحقيرينه نه‌دن معروض اولايم؛ بر برادردن تقريباً اون ايكى ويا اون دورت آى صوكره دنيايه كلديكم ايچين ملتلرك تعدى‌كارانه مشكلپسندلكنك بنى حق وراثتدن اسقاط ايتمه‌سنه نه‌دن مساعده ايده‌يم ؟ نيچين پيچ ؟ اعضامك بناسى تمام، روحم نجيب، حسنم، عفيفه بيرخانمك ذريتى‌اولديغم تقديرده حائز اولاجاغم حسن‌قادار حقيقى‌ايكن نه‌دن فرومايه عد اولونايم ؟ نيچين بزى بوفرومايه صفتيله توصيف ايدييورلر ؟ نيچين فرومايه‌لك ايله اتهام ايدييورلر ؟ پيچلك‌مى؟ فرومايه ، فرومايه‌مى؟ بز، كه طبيعتك بو تنومندانه يغماسنده .. صوئوق، صيقينديلى، لذتسز بر ياتاقده بين‌النوم واليقظه رحم‌مادره دوشورولن بوتون بيركروه ضعفا نسلنه نصيب‌اولمايان بيردرجه‌ده داها قوتلى بر جوهر، داها چالاك عناصر استنباط ايده‌رز؟ - ئه‌وت، بوحالده، اى‌ولدمشروع ئه‌دغارد، سنك اراضيكه مالك اولمالى‌يم، پدرمزك محبتى، پيچ ئه‌دمونده‌ده، مشروع‌اولاده عائداولديغى‌قادار، عائددر. بومشروع كلمه‌سى والله كوزل بر كلمه! ئى پك‌اعلا ! بنم مشروع قارداشم، اكر بومكتوب تأثيرينى‌حاصل ايدر وتصنيم موفقيت‌پذيراولورسه فرومايه ئه‌دموند مشروع ئه‌دغارده غلبه ايده‌جك . بويويورم، فيض وثروت كسب ايدييورم : هايدى آلهه‌لر پيچ‌لره طرفدار اولكز !

(غلوسه‌سته‌ر ئه‌دموندى كورمكسزين كيرر .)

غلوسه‌سته‌ر — قه‌نت ، بويله نفى ايديلدى ! فرانسز قرالى متهوراً عودت ايتدى! قرال بوآقشام كيتدى! حكومتى باشقالرينه انتقال ايتدى، كنديسى متقاعد حالنه كچدى ! بونلرك جمله‌سى لمحة البصرده اولدى ! (ئه‌دموندى كوره‌رك) اوح ، ئه‌دموند سويله باقالم نه حوادث وار ؟

ئه‌دموند — الله عمر ويرسين‌افندى‌م، بيرشى يوق (مكتوبى صاقلار كيبى ياپار)

غلوسه‌سته‌ر — او مكتوبى نه ايچين او قادار اهتمام ايله صاقلامايه چاليشيورسيكز ؟

ئه‌دموند — هيچ بر حوادث بيلميورم ۰ افندى‌مز .

Digitized by Google

غلوسه‌ستەر — اوراده اوقودیغکز کاغد نه ایدی ؟

ئەدموند — هیچ ، افندی‌مز .

غلوسه‌ستەر — هیچ ، بوحالده ، اوکاغدی کمال تهالکله جیبکزه صوقمایه نه محل وار ؟ هیچ اولان بیرشیئك صاقلانماسنه حاجت یوقدر. کوره‌لم شونی : هایدی ، اکر او هیچ ایسه کوزلکه احتیاجم اولماز .

ئەدموند — سزه رجا ایدەرم افندی‌مز ، بنی عفو ایدیکز: برادرمك بیرمکتوبی، هنوز تمام اوقومادم، کوزدن کچیردیکم یرلرینه کوره، نظرکزه عرض ایدیله‌مك لازم کلدیکنی آکلایورم .

غلوسه‌ستەر — افندی ، ویریکز بانا شو مکتوبی .

ئەدموند — مکتوبی ویرسەم‌ده، صاقلاسه‌م‌ده سزه موجب انفعال اولاجاغم . آکلادیغمه کوره محتویاتی قدحه شایاندر .

غلوسه‌ستەر — هایدی ، هایدی !

ئەدموند (مکتوبی ویره‌رك) — کندیسنی مدافعةً ، امید ایدیورم‌که برادرم بونی ، یا فضیلتم حقنده مطمئن اولماق ویاخود فضیلتمی دنه‌مك ایچین یازمشدر .

غلوسه‌ستەر (اوقویاراق) — « بوعادت ، اختیارلغه قارشی بوحرمت ، حیاتمزك اك کوزل سنه‌لرینی زهرله‌یور ، ثروتمزی دست تصرفمزدن اوزاق طوتییور ؛ ثروتمز ، آنجاق استحصال حظ ایتمك قابلیتنی شیخوخت بزدن نزع ایتدیکدن صوکره ، الٔمزه کچییور . ذی‌اقتدار اولدیغی ایچین دکل ، تحمل ایدیلدیکی ایچین حکم و اداره ایدن اختیارلق استبدادینك تولید ایتدیکی اسارتی، عبث وناقابل تحمل بولمایه باشلایورم . بونك اوزه‌رینه داها دور ودراز قونوشماق اوزره کاوبنی کوروڭز . اکر پدرم، بن اویاندیرنجه‌یه قادار اویوسه ایدی ، وارداتنك نصفی دائما سزك اولوردی و سوکیلی برادرم اولاراق یاشار ایدیکز » ئەدغارد

هوم ! بیر اتفاق فسادی ! « بن اویاندیرنجه‌یه قادار اویوسه‌ایدی، وارداتنك نصفی سزك‌اولوردی!» اوغلوم ئەدغارد ! بونی یازماق ایچین بیر الی، تصور ایتمك‌ایچین بیرقلبی، بیردماغی‌اولابیلدیمی؟ (ئەدمونده) بونی نەوقت آلدیکز ؟ کیم کتیردی ؟

ئەدموند — افندی‌مز، بومکتوب بانا کتیریله‌دی، دسیسه، ایشته اوراده ؛ اوطه‌مك پنجره‌سی اوستنه قونولمش بولدم .

غلوسه‌ستەر — یازی‌یی برادرکك یازیسی اولاراق طانییورمیسکز ؟

ئەدموند — افندی‌مز اکر بومکتوب معصومانه اولسه ایدی ، یازینك کندی یازیسی اولدیغنه قسم ایدردم . فقط محتویاتنه نظراً ، یازینك اونك یازیسی اولمادیغنه اینانه‌بیلمه‌یی ترجیح ایده‌رم .

غلوسه‌ستەر — بومکتوب اونك ها ؟

ئەدموند — خط دستیله ، افندی‌مز ، فقط امید ایده‌رم‌که قلبی ، مکتوبك محتویسی ایچنده دکل‌در .

غلوسه‌ستەر — بو ایش اوزه‌رینه سنی اولجه استمزاج ایتمه‌مشمی ایدی ؟

ئەدموند — اصلا، افندی‌مز، لاکن « اولادلر تماماً سن ادراکه واصل اولدوقلری و پدرلر سن انحطاطه واردیقلری‌وقت، پدر اوغلنك وصایتی‌آلتنه قونولمالی و وارداتنی ، اوغلی اداره ایتمه‌لی‌در » دیدیکنی ایشیتدم .

غلوسه‌ستەر — آه ، شقی، شقی ! تام مکتوبنده افاده ایتدیکی فکر. — ملعون شقی ! متفسد شقی ! محقور ، جاناوار ! جاناواردن اشنع جاناوار ! کیت ئەدموند شونی بول ؛ اونك شرندن کندیمی تحت تأمینه آلاجاغم . مستکره شقی ! باق‌نره‌ده او؟

ئەدموند — ایی بیلمه‌یورم افندی‌مز . نیاتی حقنده بومکتوبك متضمن اولدیغی اعترافدن داها ایی بیر اعترافی آغزندن قاچیرتدیره‌بیلنجه‌یه قادار ، برادرمه قارشی حدتکزی طوردورماق ایسترسه‌کز داها امین بیر یول تعقیب ایدرسیکز ؛ حال‌بوکه علیهنده، شدتله طاورانماقله ، افکارینی آکلاماق خصوصنده آلدانیرسیکز ، شرفکزه بویوك بیر رخنه آچارسیکز وقلبنده ، حس اطاعتی الی‌الابد محو ایدرسیکز. حیاتم اوزه‌رینه بحث ایتمه‌یه جسارت ایده‌رم‌که بومکتوبی آنجاق ذات نجابتکزه قارشی اخلاصم حقنده اطمئنان حاصل ایتمك‌ایچین یازمشدر، یوقسه هیچ بیر فکر مجرمانه ایله دکل .

Digitized by Google

غلوسەستەر — ظن ایدرمیسکز ؟

ئەدموند — اکر ذات شرافتپناهکز مناسب کوروورسەکز ، سزی ، برابر قونوشدیغمزی ایشیدەجککز بیر یرە قویارم ؛ امنیت قلبکزی بالذات قولاقلریکز دلالتیلە ، استحصال ایدرسیکز . بونك ایچین مهلتە کلنجە ، بو آقشامدن تیزی یوق .

غلوسەستەر — ئەدغارد بویلە بیر جاناوار اولابیلیرمی ؟ . .

ئەدموند — شبهەسز اولاماز .

غلوسەستەر — کندیسنی بوقادار جان وکوکلدن ، بوقادار مشفقانە سوەن پدری حقندە ! ای زمین ! ای سما ! ـ ئەدموند ، بولکز شونی ؛ رجا ایدەرم ، بنی ، اونك روحنە نفوذ ایدەبیلەجك بیر موقعە قویکز . بونك ترتیبی فطانتکزە محولدر . ایشك حقیقةً نە اولدیغنی بیلمك ایچین ، دنیادە ، بوتون مالملکمی ویرمەیە حاضرم .

ئەدموند — افندیمز ، شیمدی کیدر اونی بولورم ، ایشی الٔمدن کلدیکی قادار ایی ادارە ایدەجکم ، هر شیئك صورت جریانندن سزی خبردار ایدەجکم .

غلوسەستەر — صوك زمانلردە واقع اولان کسوف شمس وخسوف قمر بزم ایچین هیچ خیر بیر شیئە دلالت ایتمەیور ، حکمت طبیعیە قوانینی بونلری متنوع طرز ایلە ایضاح ایدەبیلسەدە بوندن طولایی ، انسان ، او خوارقك تأثیراتیلە ینە آز صورت ظالمانەدە پریشان اولایور . محبت صوئویور ، دوستلق بوزولیور ، برادرلر آیریلیور ؛ شهرلردە عصیانلر ؛ کویلردە نفاق ؛ سرایلردە خیانت ؛ پدر ایلە اولاد آرەسندەکی روابط منکسر ؛ بنم صلبمدن اولان بوشقی ، بو شر وفساد علائمنك دائرۀ شمولنە داخل اولیور ؛ ایشتە پدری علیهندە اوغول ؛ قرال ، حسیات طبیعیەیە مخالف حرکت ایدییور ؛ ایشتە اولادی علیهندە پدر . ایی زمانمزی کوردك : دسیسە ، تزویر ، خیانت وهر نوع مشئوم قاریشیقلقلر ، بز مزارە کیرنجەیە قادار بزی بیزار ایدەجکدر . ئەدموند ، شو شقیی بانا بول ؛ سن بوندە بیرشی غائب ایتمەیەجکسین ؛ بونی حزم و تدبیر ایلە یاپ . ـ و او قادار خالص قلبلی ، نجیب « قەنت » نفی ایدیلسین ! قباحتی ناموسلولنی ! بو غریب در ! (چیقار)

ئەدموند — بو حال ، بو عالمك الك ایی بدلالقلرندندر ، کە بختمز خستە اولدیغی وقت (بو خستەلق ایسە اکثریا مشوارمزدەکی افراطدن نتیجەلەنیر) مصیبتلرمزدن طولایی ، شمسی ، قمری ، ییلدیزلری متهم طوتارز . کویا کە مجبوراً شقی اولورمشز ؛ کویا کە بیر الجای سماوی ایلە آبدال اولورمشز ؛ کویا کە کرەنك تأثیر غالبیلە .. چاپقین ، خیرسیز وخائن اولورمشز ؛ کویا کە بیر تأثیر نجومە تبعیت مجبوریە ایلە سرخوش ، یالانجی ، زانی اولورمشز ؛ کویا کە فنا اولاراق هر نە یاپارسەق جملەسی بیر جبر الهی اثری اولاراق یاپیلیرمش ؛ خوواردا بیر افندینك ، حنزیلقلرینی ، بیر ییلدیزك تحولنە اسناد ایتمەسی ، دوغروسی ، شایان حیرت بیر قاچاماق ! (استهزا ایلە) پدرم ، دراغون ییلدیزینك قویروغی آلتندە والدەمی درآغوش ایتمش ، دب اکبر ییلدیزی ولادتمە نظارت ایتمش ، بوندن طولایی بنم قابا ، سفیە اولمام لازم کلییور . پاه ! صورت غیرمشروعەدە رحم مادرە دوشمەم عملیەسنك اوزەرندە سمانك الك باکرانە بیر ییلدیزی التماع ایتسە ایدی بیلە ینە بن شیمدی نە ایسەم او اولوردم . ـ (ئەدغارد کورولور) ئەدغارد ... ئی ، تمام ، ایشتە ، قدیم قومەدیانك « قاتاستروف » ی [*] کیبی کلییور : بنم رولم بیر « توم دوبەدلام » ك رولی کیبی ، آهلرلە مترافق ساختە بیر مالیخولیا اولاجاق .

(ئەدغارد کیرر .)

ئەدموند — بو کسوفلر ، بزە بو آهنکسزلکلری ایما ایدییوردی : فا ، صول ، لا ، می . (بونلری بیر ادای مستهزیانە ایلە ترنم ایدر . صوکرە بیر دەرین تفکراتە طالار)

ئەدغارد — قاردشم ئەدموند ، نەوار ؟ دەرین ، دەرین نە دوشونیورسین ؟

ئەدموند — بو کسوفلرك ترافق ایدەجکی

[*] Catastrophe دراملرك صوك وقعەسی ، تیاترونك واصل اولدیغی نتیجە دیمکدر . اسکی انکلیز قومەدیالرینی بالذات مؤلفلری اوینااردی ؛ آقتورلر ، آنجاق مؤلف طرفندن احتیاج کورولدیکی وقت صحنەیە کیررلردی . ئەدموند بو قومەدیالرە تلمیح ایدییور وکندی ترتیب ایتدیکی درامك ویا مضحکەنك نتیجةً قوربانی اولاجاق اولان « ئەدغارد » ی ایما ایدییور .
ع . ج .

Digitized by Google

وقوعاته دائر کچن کون اوقودیغم بر تفأل حقنده دوشونیوردم قاردەشم .

ئەدغارد — بویله شیلره اهمیت ویریرمیسکز؟

ئەدموند — ظهوری لابد اولباق اوزره متفألك تفصیل ایتدیکی حالات ، سزی تأمین ایدەرم ، که پك اسف انگیز بر صورتده چیقییور : پدر ایله اولاد آرەسندەکی رابطهٔ طبیعیەنك انقطاعی ، وفاتلر ، قحطلر ، اسکی دوستلقلرك بوزولماسی ، حکومتده انقسام ، قرال وزادکان علیهنده تهدیدات وتلعینات ، بلاسبب اعتمادسزلق ، دوستلرك نفیی ، طابورلرك داغیتیلماسی ، خیانت زوجیه ، و داها بیلمم نەلر هپ چیقییور .

ئەدغارد — نه زماندن بری علم نجوم مریدی اولدیکز ؟

ئەدموند — پك اعلا ، پك اعلا ، پدریمی نه زماندن بری کورمەدیکز ؟

ئەدغارد — کچن کیجەدن بری .

ئەدموند — اونکله قونوشدیکزمی ؟

ئەدغارد — اوت تمام ایکی ساعت .

ئەدموند — ملاطفتله آیریلدیکزمی؟ سیماسنده یاخود سوزلرنده هیچ بر خوشنودسزلق امارەسی کورمەدیکزمی ؟

ئەدغارد — قطعیاً ، هیچ .

ئەدموند — دوشونکز ، اونی نه ایله کوجندیرەبیلیرسیکز ، و ، بانا اعتماد ایدرسەکز ، آتش حدتی بر آز خفیفلشمەیه وقت بولمازدن اول کوزینه کورونمەیکز ، بوحدت شیمدی اونی او قادار تحریك ایدیورکه أولومکز بیله اونی کوج تسکین ایدەبیلیر .

ئەدغارد — خائنك بری بنی فتنەلەمش اولاجاق .

ئەدموند — بنده اوندن قورقیورم . رجا ایدەرم ، قیزغینلغنك شدتی کسب اعتدال ایدنجەیه قادار مدبرانه بر تأنی اوزره بولونکز ، و ، سزه سویلەدیکم کبی ، بمله برابر بنم دائرەمه چکیلکز ، سزی ، اوراده ، افندیمزك بانا سویلەیەجکی سوزلری ایشیدەجککز بریره قویاجاغم . کیدیکز ، رجا ایدەرم ؛ ایشته آناختارم : — چیقارسەکز مسلح چیقیکز .

ئەدغارد — نه ! قارداشم ، مسلح !

ئەدموند — برادر ، مفید بر احتیاط اولاراق سزه توصیه ایدییورم : سلاحلی چیقیکز . اکر سزی ایی بر شی بکلەیورسه بن ناموسلی بر آدم دکلم ! کوردیکم و ایشیتدیکم شیلری سزه آنجاق خفیف اولاراق سویلەدم . ایشك صورت ودهشتنی سزه هیچ برشی آکلاتاماز ، رجا ایدەرم کیدیکز .

ئەدغارد — یاقینده سزدن حوادث آلیرمیم؟

ئەدموند — بو ایشده وجودی خدمتکزه حصر ایدییورم . (ئەدغارد چیقار) صاف‌دل بر پدر ، وهیچ کیمسەدن شبهه ایتمەیەجك درجەده طبیعتی فنالق یاپماق ایستەمکدن اوزاق نجیب بر برادر ؛ بونلرك ابلهانه ناموسکارلقلری اوزەرینه بن دولابمك اولطەسنی قولایجه آتیورم ! — صورت تولدم بانا اراضی ویرمەیورسه ، فطانتم ویرسین . بنی بونتیجەیه ایصال ایدن شیلرك جملەسی بنجه اییدر . (چیقار)

صحنه — ٣

دوقه آلبانی‌نك سراینده بر دائره

(غونەریل و عوص‌والد کیررلر)

غونەریل — صویتاریسنی تکدیر ایتدیکی ایچین ، پدرم ، بنم جنتلمنمی دوکدیمی ؟

عوص‌والد — ئەوت ، مادام .

غونەریل — کیجه ، کوندوز بانا حقارت ایدییور ؛ بر ساعت یوقدرکه قابا بر بدلالق ، یاخود جملەمزی بری برمزه دوشورەجك دیکر برشی یاپماسین : بن بونا تحمل ایدەمم : شووالیەلری ، شماته ایدییورلر . کندیسی‌ده الك عادی بر شی ایچین هردفعه بزی آزارلایور . آودن عودت ایتدیکی وقت اونکله لاقیردی ایتمەیەجکم . کندیسنه خسته اولدیغمی سویلەیکز ؛ اونا قارشی خدمتکزده آز اهتمام کوستریرسەکز پك ایی ایدرسکز ؛ قباحتی اوزەریمه بن آلیورم . (بوروسسلری ایشیدیلیر)

عوص‌والد — ایشته کلییور ، مادام ، اونی بکلەیورم .

غونەریل — سز و آرقاداشلریکز ، ایستەدیککز کبی بر طور بی‌قیدی کوستەریکز ؛ ایشك پاتلاماسندن

محظوظ اولاجاغم ؛ اکر بونی بکنمزسه، بو، حکم آلتنه آلینمایی ایستەمەمك خصوصنده افکاری تماميله افکارمه مطابق اولان همشیرەمك ئەوینه کیتسین . اختیار، ترك ایتدیکی بیرحکمی اجرا ایتمك هواسنده! حیاتمه یمین ایدەرم ، بواختیار دلیلر، تکرار چوجوق اولیورلر ؛ و ، حدی تجاوز ایتدیکلری کورولدیکی وقت اونلره حلمدن زیاده شدت ایله معامله ایدیلمەلی در. سویلەدیکم شیئی اونوتماییکز .

عوص‌والد — پك اعلا ، مادام .

غونەریل — و شوالیەلری ، بوندن بویله ، طرفکزدن داها صوغوق بیرصورت قبول کورسونلر: بوندن حاصل اولاجاق نتیجەنك اهمیتی آزدر . بوتنبیهی آرقاداشلریکزه تبلیغ ایدیکز . ایستەرم ، که بوندن ، آغزیمی آچدبراجاق بیرشی چیقسین . آقشام طعامنی حاضرلایکیز . (چیقارلر)

صحنه — ٤

دوقه آلبانی‌نك سراینده بیر صالون

(تبدیل صورت ایتمش اولدیغی حالده « قەنت » کیرر)

قەنت (کندی کندینه) — سسمی طانیتدیرمامایه مساعد بیر صورتده بیرشیوۀ لسان دخی آلمایه موفق اولابیلیرسەم ملامحمی تبدیل ایتمەیه بنی سوق ایدن نیت خالصه نتیجۀ مکملەسنی ویرەجك . ئی ، شیمدی، مطرود قەنت ، محکوم اولدیغك یرلردەده عرض خدمت ایدەبیلیرسەك ـ الهلر معین موفقیتك اولسون ـ سودیکك افندیك سنی پرغیرت بولاجاقدر.

(بورو سسلری. لیر، شوالیەلر، وافراد معیتی کیررلر)

لیر (افراد معیتنه) — اقشام یمکی ایچین بنی بیر ثانیه بکلاتمەسینلر. همان حاضرلاتمەیه باقیکز، (افراد معیتدن بیری چیقار) (قرالی‌قونت قەنتی کورەرك) ئی باقالم ، نەوار ؟ سن کیمسین ؟

قەنت — بیرانسان ، افندیم .

لیر — مسلکك نەدر؟ بزدن نه‌مرادایدیورسین؟

قەنت — طبق کوروندیکم کیبی اولماق ، بانا اعتماد ایتمك ایستەیەنه صادقانه خدمت ایتمك ، ناموسلی اولانی سومك. حکیم اولان وآزسویلەین کیمسه ایله قونوشماق ، حکم ایتمكدن قورقماق ، باشقا دورلو یاپامادیغم زمان غوغا ایتمك ، بالق یەمك مسلکنی تعقیب ایدییورم . [*]

لیر — کیمسین ؟

قەنت — پك عفیف قلبلی وقرال قادار فقیر بیر آدم .

لیر — قرال کیبی فقیر اولان بیر تابع قادار فقیر ایسەك، دوغروسی، اولدوقجه فقیرسین. نه‌ایستەیورسین ؟

قەنت — خدمت .

لیر — کیمه خدمت ایتمك ایسترسین ؟

قەنت — سزه .

لیر — بنی دوست اولاراق طانیورمیسین ؟

قەنت — خایر افندیم . فقط بوتون حال وهیئتکزده بیر شی وار ، که مع‌الممنونیه ، سزه خداوند دیمەمی امر ایدییور .

لیر — اوشی نەدر ؟

قەنت — حاکمیت .

لیر — نه خدمت کورەبیلیرسین ؟

قەنت — صورت ناموسکارانەده کتوم اولابیلیرم ، آته بینەبیلیرم ، قوشه بیلیرم ، اکاندیریجی بیر حکایەیی نقل ایدرکن تغییر ایدەبیلیرم ! عادی بیرخبری، ماکنه کیبی سویلەیەرك تبلیغ ایدەبیلیرم. علی‌العاده کیمسەلرك یاپابیلەجکی شیلرك جملەسنی یاپا بیلیرم ؛ وخصلتلرکەمك اك ایسی چابوقلقدر .

لیر — قاچ یاشندەسین ؟

قەنت — افندیم ، شرقیسی ایچین بیر قادینی سوەجك قادار کنج دکلم ، هرنه مناسبتله اولورسه اولسون بیر قادینه مفتون اولاجاق قادارده اختیار دکلم. صیرتمده قیرق سکز سنه وار [**] .

لیر — کل آرقه صیره؛ بانا خدمت ایدەجکسین؛

[*] بونی اکلامق ایچون شو معلوم اولمالی درکه انکلتره قرالیچەسی (ئەلیزابت)ك دورنده ؛ قاتولیکلره ، پروتستانلرجه انکلتره حکومتنك دشمنلری نظریله باقیلیردی . بیر آدمك ایی بیر وطنداش، محب حکومت وپروتستان اولدیغنی بیان ایچین عوام، «بو، جمعه کونی بالق یەمەین ناموسلی بیرآدمدر» عبارەسنی قوللانیردی. سنەنك بیرموسمنده منحصراً بالق یەمەیی امر ایدن بیرپارلمان قراری صدور ایتمشدی . سببی بیلدیرمك لازم کلدی، اوسبب بالیقچیلری تشویق اولماق اوزره کوستەریلدی. بو امره Carême de Cecile (سەسیل صیامی) نامی ویریلدی ...

[**] « صیرتمده قیرق سکز سنەوار » ك قیرق سکیز یاشندەیم دیمك اولدیغنی ایضاحه بیله حاجت یوقدر صانیرم .

اکر، طعامدن صوكره داها آز خوشمه کیتمزسه‌ڭ سنی چابوق براقمام . — طعام . یاهو ، طعام ! ـ بنم دلی‌م ، بنم ایخجیلی‌م نره‌ده ؟

کیدیکز ، بورایه چاغیریکز . (معیت افرادندن بیری چیقار)

(عوص‌والد کیرر)

لیر — ئی ، سز حریف ، قیزم نره‌ده ؟

عوص‌والد — مساعده‌کزله ... (چیقار)

لیر — بو اوشاق نه‌دییور ؟ چاغیریکز . شو هودوکی . (بیرشووالیه چیقار)

دلی‌م نره‌ده ؟ یاهو ! — غالبا بوتون خلق اویویور .

(شووالیه کلیر)

لیر — ئی ، هانی ، نره‌ده اونلر ؟

شوالیه — قیزکزك راحتسزاولدیغنی سویله‌یور؛ افندی‌مز .

لیر — چاغیردیغم وقت ، تربیه‌سز حریف ، نیچین ایزینه دونوب کلمه‌دی .

شوالیه — شوکتمأبم ، بانا آچیقدن آچیغه سویله‌دی که کلمك ایسته‌مه‌یوردی .

لیر — ایسته‌مه‌یوردی ها !

شووالیه — افندی‌مز ، نه‌کچییور بیلمم ؛ فقط بنم فکرمجه، ذات‌شوکتکز معتادی اولدیغکز تشریفات خالصانه ایله معامله کورمه‌یورسیکز . کرك اتباعده ، کرك بالذات دوقه‌ده و قیزکزده بویوك بیر تناقص احترام وار .

لیر — آه ! بوسنك فکرکمی ؟

شووالیه — یمین ایده‌رم . اکر یا کیلدمسه عفو بویورکز ، افندی‌مز . زیرا ذات شوکتکزه حقارت ایدیلدیکی وقت صداقتم ساکت طوراماز .

لیر — بالذات دوشوندیکم شیئی خاطرمه کتیرییورسین : صوك زمانلر بیر چوق اعتناسزلقلر مشاهده ایتدم : فقط ایشـك ایچنده ، بیرقصد ، بیرسوءنیت اثری کورمکدنسه کندیمی افراطوسوسه ایله مؤاخذه ایتمه‌یی ترجیح ایتدم : بوایشی داها ده‌ریندن تفتیش و تحقیق ایده‌جکم . فقط دلی‌م نره‌ده ؟ بو صوك ایکی کون اونی کورمه‌دم .

شووالیه — افندی‌مز. بنم کنج « مه‌تره‌س»م فرانسه‌یه کیده‌لیدن بری دلی‌کزك کیفی چوق قاچدی .

لیر — قاپایڭ اوراسنی : بن اونك پك اعلا فرقنه واردم .

— کیدیکز قیزمه سویله‌یکز که کندیسیله قونوشماق ایسته‌رم . (افراد معیتدن بیری چیقار)

ـ کیدیکز دلی‌می بورایه کتیریکز . (افراد معیتدن دیکر بیری چیقار)

(عوص‌والد کیرر)

لیر — هوم ، سز ، افندی ، سز ، کلیکز بورایه ، افندی ، : بن‌کیمم ، افندی ؟

عوص‌والد — مادامڭ پدری .

لیر — مادامڭ پدری! یاسن «مون سینیور»ك اوشاغی ، کوپك ، اوروسپو چوچوغی ، سفیل ، قطمیر .

عوص‌والد — بونلرك هیچ بیری دکلم ، افندی‌مز ؛ عفوایدرسکز .

لیر — قارشیمده طوروب یوزمه باقمایه جرأت ایدییورسین ها ! کستاخ ! (عوص‌والده وورور)

عوص والد — بانا وورلماسنی ایسته‌مم ، افندی‌مز .

قه‌نت — شبهه‌سز ، یره چارپیلماکزی‌ده ایسته‌مزسکز ، مردار یالانجی پهلوان ! (عوص والدی یره چارپار)

لیر (قه‌نت ه) — ساناتشکر ایده‌رم ، اولاد ایشمه ایی یارایورسین ، کوزمه کیره‌جکسین .

قه‌نت (عوص‌والده) — هایدی ، افندی ، قالقکز، صاووشکز ، صاووشکز! بدلا شخصکزك بوینی بیرداها اولچمك ایسترسه‌کز قالابیلیرسکز . فقط صاووشکز ، کیدیکز ! هیچ احتیاطکز یوقمی، سزه توصیه ایده‌رم (وکیل اموری دیشاری‌یه ایتر ، چیقاریر)

لیر — خانه بردوش دوستم ، سانا تشکر ایده‌رم : آل‌ایشته معاشکڭ په‌یی . (پاره ویریر)

(دلی کیرر)

دلی — بن‌ده اونا مکافات ایتمك ایسته‌رم ـ

Digitized by Google

ایشته بنم دلی بورەکم . (قەنت ە بورکنی تقدیم ایدر) .

لیر — ای باقالم بنم ، سوکیلی یارامازم ! ناصیلسین ؟

دلی (قونت قەتتە) — سرسری ، بنم بورکمی سز آلسەیدیکز داها ایی اولوردی .

قەنت — نیچین داها ایی اولوردی دلی ؟

دلی — بیلینمەیەجك نەوار ، چونکه کوزدن دوشمش بیر آدمك طرفنی التزام ایدییورسین . دوغروسنی سویلیەیم ، اسن روزکارە کورە تبسم ایتمەیی بیلمزسەڭ پك چابوق صوئوق آلیرسین . هایدی آل بنم بورکمی . ئەوت (لیری کوستەرەرك) ایشته بوآدمجغاز قیزلرندن ایکیسنی نفی ایتدی و اوچنجیسنە ، ارادتنه مخالف اولاراق دعای خیر ایتدی . اکر اونا خدمت ایدرسەڭ مطلقا بنم بورکمه کیرمەلیسین . ئی باقالم ناصل اولیور عمجەم ؟ آه ایکی بورکم ، ایکی قیزم اولسەیدی !

لیر — نیچین ، چوچوغم ؟

دلی — چونکه تکمیل مالمکمی اونلره ویرسەیدم ، بورکلریمی کندیمه صاقلاردم . او نەدر ، بیر باشقاسنی قیزلرکدن تسأل ایت .

لیر — دقت ایت ، سرسری ، قامچی !

دلی — حقیقت بیر محافظ کوپکدر ، که ایتنه دفع ایدیلیر ، قامچیلانمق روا کورولور ، حال بوکه قطمیرە خانمك ، اوجاق باشنده قالوب پیس قوقولر نشر ایتمەسنه مساعده اولونور .

لیر — بوفنا طاش . بانا !

دلی (قەنتە) — آرقاداش ، سانا بیر خطبه اوکرەتەجکم .

لیر — هایدی .

دلی (لیرە) — ایی دیکله ، عمجه .

دلی :

کوروندیککندن چوق اولسون ثروتك
سویلەدیکك ، بیلدیککدن آز اولسون .
موجودکدن داها آز اعاره ایت
آتله کیتمکدن زیاده یایان کیت .
اعتقاد ایتدیککدن فضله اوکرن
قازاناجاغکدن آز تهلکەیه قوی .
ایچکیکدن ، فاحشەکدن فراغت ایت ،
بیرده ئەوکده اوطورمەیه آلیش ؛
او زمان قازانجك اولور آماده
یکرمیده ایکی اوندن زیاده .

لیر — دلی ، بونك هیچ معناسی یوق .

دلی — اوحالده ، بونطق ، اجرتی ویریلمەین بیر آووقاتڭ سوزینه بکزەیور ، — سز بونك ایچین بانا هیچ بیرشی ویرمەمش ایدیکز . عمجەم . هیچ اولان بیرشیئی بیر ایشده استعمال ایدەمزمیسکز ؟

لیر — شبهەسز خایر ، اولادم ، هیچدن هیچ بیرشی یاپیلاماز .

دلی (قەنت ە) — رجا ایدەرم ، اراضیسندن کلن ایرادڭ نەقادارە بالغ اولدیغنی شونا سویله .

لیر — ایشته پك آجی بیر دلی !

دلی — آجی بیر دلی ایله طاتلی بیر دلی آرەسندەکی فرقی بیلیرمیسکز ، اولادم .

لیر — خایر ، چوچوق ، بانا اوکرەت اونی .

دلی :

اراضیککی ترك ایلەمەیی ، سانا
توصیه ایتمش اولان افندیی
کتیر قوی شورایه ، بنم یانمه ،
یاخود اونك یرنده سن قائم اول
آجی دلی ، طاتلی دلی جملهٔ
شیمدی بیردن بیرە کورونەجکلر ،
بیری بورادە آلاجه قاپوطله
دیکری‌ده اورادە بولوناجاق .

لیر — بنی ، دلی می تسمیه ایدییورسین ، چوچوغم ؟

دلی — سن دیکر بوتون عنوانلریکی ترك ایتدڭ . بوعنوانه کلینجه ، سن ، بونکله برابر دوغدڭ .

قەنت — افندیمز ، سویلەدیکی سوز بوس بوتون دلیجه دکل .

دلی — والله ، خایر ، رجال وبویوك افندیلر ، بنم تمامیله دلی اولمامه مساعده ایتمك ایستەمەیورلر . اکر دلیلکك مونوپولنه مالك اولسەایدم ، بیرقسمنی ایسترلردی ، بیرطرفدن‌ده خانملر ، دلیلکی یالکز کندیم ایچین صاقلامامی ایستەمەیورلر ، بندن بعض پارچەلرینی چکوب آلیورلر . (لیرە) بانا بیر یومورطه ویر ، بن ، سانا ایکی تاج ویرەجکم .

Digitized by Google

لیر — بو ایکی تاج نه اولاجاق ؟

دلی — بونده بیلینمه‌یه‌جك نه وار، بو یومورطه‌یی اورته‌سندن ایکی‌یه بولوب ایچینی ییدکدن صوکره باقی قالان ایکی یومورطه تاجی ؛ سن تاجی اورته‌سندن ایکی‌یه بولوب بونلرك ایکی نصفنی ویردیکك وقت چامورلی بیر یولده اشکنی کندی صیرتنده کوتورن بیر آدمك رولنی اوینادك. سن آلتون تاجی ویردیکك وقت کل تاجکك آلتنده آز عقلك واردی . بوسوزی سویلرکن بیر دلی کبی سویله‌یورسه‌م ایلك دفعه بنی دلی کبی سویلر کوره‌جك آدمی قیرباجله دوکه‌لی‌در .

(ترنم ایدر :)

بو سنه اولدیغی قادار دلیلر
اولمامشدر هیچ بیرسنه‌ده مهجور ؛
چونکه ، ارباب عقل ، مست غرور
اولاراق ، غیری بیلمیورکه ناصل
طاشیسین عقلنی ، بومرتبه‌ده
مایمون طوری اولدی دنیانك طوری .

لیر — نه‌زماندن بری بویله چوق شرقیلر اوکرندك ، سرسری ؟

دلی — قیزلریکی کندیکه والده یاپدیغك کوندن بری. عمجه ، چونکه عصای شوکتی تسلیم ایتدیکك و پوطورلریکی آشاغی ایندیردیکك وقت،
(ترنم ایدر)

کوز باغلامه اویونی اوینایاراق
بویله بیر قرالك کندی کندینی
دلیلر اعدادی ایچینه ادخال
ایتدیکنی کوره‌رکدن خاعلر
بیردن بیره آغلادیلر سونجدن
بن‌سه کدرمدن تغنی ایتدم .

رجا ایده‌رم، عمجه ، دلیکه ، یالان سویله‌مه‌یی تعلیم ایتمك ایچین بیرمکتب خوجه‌سی طوت ، یالان سویله‌مه‌یی پك هوسله اوکره‌نیرم .

لیر — اکر یالان سویلرسه‌کز سزی قامچیلاتدیریرز .

دلی — قیزلرله سنك آره‌کزده نه‌قرابت وار دییه دوشونیورم. اونلر، دوغرو سویله‌دیکم وقت بنی قامچیلاتماق ایسته‌یورلر ، سن ایسه یالان سویله‌یه‌جك اولورسه‌م قامچیلاتماق ایسته‌یورسین . بعضاً‌ده سکوت ایتدیکم ایچین قامچی ییورم. دلی اولمادنسه، نه‌اولورسه اولسون باشقا بیرشی‌اولمایی آرزو ایده‌رم، بونکله برابر عمجه، سن اولمایی ایسته‌مم، سن‌عقلکی ایکی‌طرفندن یونتدك اورته‌یرده هیچ‌بیرشی براقمادك. ایشته یونتیجه‌لردن بیری کلیور .

(غونه‌ریل کیرر)

لیر — کلك باقالم ، قیزم ، سرپوشکزی ، سزه، بویله کلیشی کوزل آندیران شی نه‌در ؟ بیر قاچ زماندن بری چهره‌کزی آصیق کورویورم .

دلی — اونك چهره‌سنك آصیقلغنی اندیشه ایتمه‌یه لزوم کورمه‌دیکك زمان سن کوزل بیر آرقاداش ایدك . شیمدی سن ارقامسز بیر صفرسین . بن شیمدی سانا فائقم . بن بیردلی‌یم . سن هیچ بیرشی دکلسین . (غونه‌ریل ه) ئه‌وت ، صحیح دیلمك دیزکینمی طوپلو طوتاجاغم . زیرا سز بانا بیر شی سویله‌مه‌یورسه‌ڭزده ، سیماکزك بانا امر ایتدیکی اودر . لاقیردی یوق ، لاقیردی یوق . «تغنی ایدر»

هرشیدن طویاراق ، آرتق اکمکك
ایچینی‌ده آتان قابوغنی‌ده
بیرکون کلیر محروم ومحتاج اولور .

(لیری کوسته‌ره‌رك) بو ، ایچی بوشاتیلمش بیر نوخود قابوغی‌در .

غونه‌ریل — حشمتمآب ، شیمدی ، بوراده بولونان وکندیسنه هرشی مساعده اولونان دلی‌کزدن باشقا ، حدینی بیلمز دیکر افراد معیتکز هرساعت آجی‌استهزالی سوزلر سویله‌یورلر، کورولتو ایدییور، مخالف ادب وناقابل مسامحه عربده‌لر چیقاریورلر . حشمتمآب ، بوحالی سزه عرض ایتمکله ، بونلره ، سزك الکزله قطعی بیر تربیه ویره‌جکمه ذاهب اولمشدم ، لکن شیمدی ، بالذات سزك پك صوك زمانده سویله‌دیککزه ویاپدیغککزه کوره ، اتباعکزك بواطوارینی حمایه وتصویب ایتدیککزدن پك قورقیورم : اکر ایش بویله ایسه ، بو خطا تقبیحدن قورتولماز، اونلرك تربیه‌لرینك ویریله‌بی‌ده تأخر ایده‌مز ، بو حالده حسن انتظام نامنه اتخاذ اولوناجاق تدابیردن سزه قارشی بعض مرتبه حقارت چیقماسی ممکندر ، فقط دیکر بیر حالده ردائت

Digitized by Google

تسمیه اولوناجاق اولان بوحقارته ایجاب حال ، حرکت تدبیریه نامی ویره جکدر. (لیر، بیرقاچ دقیقه دم بستهٔ حیرت قالیر)

دلی — زیرا بیلیورسکز، عمجه: «ترنم ایدر»
قوینه آلدی بشر بونجه ایصیتدی یپلانی
یپلان ازبهر تشکر صوقوب اولدوردی آنی.
بونك اوزه‌رینه، شمعدان کیتدی، بز قارانلقده براقیلدق .

لیر — بزم قیزمزمیسکز ؟

غونه‌ریل — مظهری بولوندیغکزی بیلدیکم بویوك عرفان وذکایی موقع اجرایه قویمانکزی وبوصوك زمانده سزی طانیماز بیردرجه‌ده دکیشدیرن طبیعتلری برطرف ایته‌کزی آرزو ایده‌رم .

دلی — آرابه ، آتی چکدیکی وقت بیراشك بونك فرقنه وارمازمی ؟

«کستاخ ، اشك ، سنی غایت سوه‌رم » [*]

لیر (قیزینك استعمال ایتدیکی لساندن مبهوت اولاراق) — بوراده بنی طانییان وارمی ؟ بوآدم لیر دکلدر : لیر بویله‌می یورور ؟ بویله‌می سویلر ؟ کوزلری نره‌ده ؟ شبهه‌سز ذکاسی ضعیفلایور ، قوهٔ ممیزه‌سی مفلوج اولیور. آه اویاندیمی ؟ بنم کیم اولدیغیمی بانا کیم سویله‌یه‌بیلیر ؟

دلی — لیرك کولکه‌سی .

لیر — بونی بیلمه‌یی پك ایسته‌رم ، زیرا علائم حکمداری اولان ذکاوعقل بیرزمان قیزلرمك بولونمش اولدیغنه یالان اولاراق بنی اقناع ایده‌بیلیر.

دلی — اوقیزلر، که سنی مطیع بیرپدریاپاجاقلر.

لیر — کوزل پرنسه‌س ، اسمکز ؟

غونه‌ریل — کوستردیککز بهت، حشمتمآب، دیکر ، یکی حرکات مجنونانه‌کزك نوعندندر . افکاریمی آچیقجه آکلامانکزی رجا ایده‌رم. اختیار ومحترم اولدیغکز نسبتده دانشمند اولمالی ایدیکز . بوراده یوز شوالیه و سلحدار طوتیورسکز ، بو آدملر ، اوقادار انضباطسز ، اوقادار اوباش ، اوقادار حیاسز ، که سرایمز اونلرك اطواریله انتان اولوناراق ، کورلتولی بیرکوی خانه‌نه بکزه‌یور . اونلرك سفاهتلری ، فناعادتلری ، سرایمزی تعظیمك مقام حکمرانیسی اولماق لازم کلن سرایدن زیاده ، بیر میخانه‌یه وفنا بیرمحله بکزه‌تیور . بو منظره‌نك رذالتی ، بیردوای عاجل استلزام ایدییور : معیتکزك افرادینی تنقیص ایتمه‌کزی وخدمتکزده قالاجاقلرك هیچ اولمازسه سنکزه اویغون ، سزك نه اولدیغکزی وکندیلرینك نه اولدوقلرینی آکلار طاقمدن اولماسنی ایسته‌ین وعدم قبولی حالنده ایسته‌دیکنی بالذات اجرا ایده‌جك اولان قیزکزك سوزینه قانکز .

لیر — جنلر، شیطانلر! آتلریمی اکرله‌یکز، معیتمی طوپلایکز ! متردی سوتسز ! سنی آرتق تعجیز ایتمه‌یه‌جکم : باشقا بیر قیزم داها وار.

غونه‌ریل — بنم آدملریمی دوکیورسکز ، و باشی بوش حایلازلرکز کندیلرندن زیاده دکرلری اولان آدملری خدمتلرنده قوللانیورلر .

(آلبانی کیرر)

لیر — ایش ایشدن کچدکدن صکره ندامت ایده‌نك وای حالنه ! (آلبانی‌یه) آه ! سینیور کلدیکزمی ؟ بونلر سزك آرزولرکزله‌می اولیور ؟ جواب ویریکز سینیور ! ـ آتلریمی حاضرلایکز ـ ای کفران نعمت ! ای مرمر قلبلی شیطان ؛ اولادمزده مشهود اولدیغك وقت ، دکز دیونړدن داها زیاده چیرکینسین !

آلبانی — رجا ایده‌رم ، حشمتمآب ، صبرلی اولکز .

لیر (غونه‌ریل ه) — مستکره دیشی چایلاق! سن یالان سویله‌یورسین ، بنم معیتم کزیده آدملردن مرکبدر ، الك نادر خصائل ایله ممتازدرلر . وظیفه‌لرینه موشکافانه بیر صورتده واقفدرلر ، اسملرینك شرفنی اعتنالر، الك اینجه اهتماملرله محافظه ایدرلر. ـ قورده‌لیانك ، ای پك خفیف اولان قباحتی! اونده سن بانا نه قادار چیرکین کوروندك ! هم وجودمك کافهٔ اعضاسنی یرلرندن آییراجاق، قلبمدن بوتون شفقتی چیقاروب یرینه کین طولدوراجاق بیر اشکنجه آلتی قادار چیرکین، اوف لیر! لیر! لیر! (باشنه وورارق) وور ، حسن محاکه‌کی قاچیران، جنونی ایچه‌ری آلان بوقاپی‌یه وور! وور! (معیتنه) کیده‌لم ، کیده‌لم ، آدملرم .

آلبانی — سزی قیزدیران شیدن بی‌خبر اولدیغم قادارده بری‌ءالذمه‌یم .

[*] بومصرع اسکی بیر شرقینك نقراتی ایمش، اصلی : Whoop, jackass, i love Thee ! در .

Digitized by Google

لیر — اولابیلیر، افندیم ـ دیگاله نی طبیعت، دیگله سوکیلی آلهه دیگاله . بو مخلوقه‌یی ولود ایتمك نیتنده ایسه‌ڭ بوندن وازکچ . رحمنه عقامت ویر ؛ اونده ، تناسل عضولرینی قوروت ، قدر وقیمتسز وجودندن ، اونا والده‌لك نامنه حرمت ایده‌جك ، بیرچوجوق اصلا دنیایه کلمه‌سین. اکر دوغورماسی لابد ایسه ، اونك ایچین مستکره بیر چوجوق یارات، تاکه والده‌سنه ، بیر اشکنجه ، خارق‌عاده بیر جفا اولماق ایچین یاشاسین ! کنجلکنك الڭ کوزل زماننده جبهه‌سنه بوروشوقلقلر انطباع ایتدیرسین ، اونا دوکدوره‌جك کوزیاشلریله یاناقلرینڭ اوزه‌رنده مجرالر یاپسین ، نانکور بیر اولاده مالك اولماقده بریپلانڭ دیشندن نه‌قادار دهازیاده کسکین بیر اضطراب اولدیغنی آکلاماسی ایچین اولادی ، والده‌سنڭ کافهٔ لطف واهتمامنی تزییف واستحقار ایتسین ! کیده‌لم ، کیده‌لم ! (کیتمك اوزره چیقار)

آلبانی — شیمدی ، معبودات عشقنه بو حدت نه‌دن ایله‌ری کلییور ؟

غونه‌ریل — بونك سببنی اوکرنمك ایچین جانکزی صیقمایکز ، مزاجنی سربستی تامنده براقکز، بوناقلغك ویردیکی جریانی تعقیب ایتسین.

(لیر تکرار کیرر)

لیر — نه‌دیمك! شوالیه‌لرمڭ اللیسی بیردن! اون، اون بش کون ظرفنده !

آلبانی — نه‌وار، حشمتمأب ؟

لیر — شیمدی سویله‌رم سانا . (غونه‌ریل‌ه) حیات وممات حقیچین ! طبیعت مردانه‌می بویله صارصماق اقتدارینه وکوزلرمدن غیر اختیاری آقان بوصیجاق کوز یاشلرینی دوکدورمك حیثیتنه سنی مالك کوردیکمه حیا ایدییورم . قرانغی‌لر ، سیسلر اوزه‌ریکه دوشسون ؛ بیر پدرڭ ، بد دعالرینڭ آچدیغی التیام ناپذیر یاره‌لر وجودکی ده‌لیك ده‌شیك ایتسین ـ ای نم بدلا کوزلرم (غونه‌ریل‌ی کوسته‌ره‌رك) بویله بیرمخلوق ایچین داها آغلارسه‌کز، سزی یره آتارم ، طوپراغی مرحمته کتیرمه‌یه کونده‌ریرم . ـ ایش بو راده‌یه قادار کلدی‌ها ؟ پك اعلا ! اولسون؛ باشقا بیر قیزم داها وار که ، امینم ، مشفق در ، رقیق‌القلب در؛ سنك ایتدیککی اوکره‌نجه، طیرناقلریله سنك دیشی قورد یوزکی پارچالایاجاقدر . کیت ، ابدیاً ترك وغائب ایتدیکمه ذاهب اولدیغك بویوکلکی تکرار اکتساب ایتدیکمی کوره‌جکسین ؛ تأمین ایده‌رم ؛ سن بونی کوره‌جکسین .

(لیر ، قه‌نت وافراد معیت چیقارلر)

غونه‌ریل (دوق آلبانی‌یه) — افندی‌من ، کوردیکزمی بونی ؟

آلبانی — حقکزده بسله‌دیکم بویوك محبته رغماً ، غونه‌ریل ، اوقادار قائل اولامامکه . . .

غونه‌ریل — رجاایده‌رم ، مستریح‌البال اولکز نی ، ـ عوص‌والد ؛ یاهو ! — (دلی‌یه) موسیو بیردلی‌دن زیاده بیرچاپقین اولان سزده افندیکزی تعقیب ایدیکز .

دلی — عمجه لیر ! عمجه لیر ! بکله دلی‌کی‌ده برابر آل .

بورکم بیر ایپ صاتین آلابیلنه‌یدی ،
یاقالانان بیر تیلکی ، بیر بویله قیز
بردار ایدیلیرلر ایدی مطلقا ؛

دلی ایشته بویله چکیلیر کیدر . (چیقار)

غونه‌ریل (مستهزیانه) — بوآدم ایی نصیحت آلمش : — یوز شوالیه ! — دائما آماده یوز شوالیه صاقلاماسنه سس چیقارمایاراق دوغروسی‌ایی پولیتیقه وپك‌امنیت‌بخش: والله، نه‌وت، بیرصورتله که هرشبهه ، هر دیدی قودی ، هر فکر طفلانه ، هر شکوا ، هر خوشنودسزلق اوزه‌رینه ، بوناقلغنك الجا آت مستعجبه‌سنی بو یوزشوالیه‌نك قوتلریله تسلیح ایده‌رك حیاتمزی النده اویونجاق ایتمه‌یه مقتدر اولسون ! ـ عوص‌والد ! کل !

آلبانی — ایی‌اما، ظن‌ایده‌رم،که قورقولریکز پك اوزاغه کیدییور .

غونه‌ریل — فضله حذر ، فضله اطمئناندن داها ایی‌در . علی‌الغفله قربانی اولماقدن ایسه ، سز براقڭ بانا ، بن احتراز ایتدیکم مهالکی دفع‌ایده‌یم : بن‌اونك قلبنی طانیرم. سویله‌دیکی سوزلرڭ کافه‌سنی همشیره‌مه یازدم؛ کندیسنی ویوز شوالیه‌سنی، بونك نه‌قادار غیر معقول اولدیغنی کندیسنه مکتوبمده کوستردیکدن صوکره ، ینه‌قبول وحفظ ایدرسه . .

(عوص‌والد کیرر)

Digitized by Google

غونه‌ریل — ئی ، عوص‌والد ، همشیره‌مه اومکتوبی یازدیکزمی ؟

عوص‌والد — ئه‌وت ، مادام .

غونه‌ریل — سزه رفاقت ایتمك اوزره یانکزه بیر قاچ آدم آلکز ، درحال آتکزه آتلایکز ؛ خصوصی قورقولریمی همشیره‌مه آکلاتکز ؛ مکتوبمك مندرجاتنی تأیید ایده‌بیله‌جك محاکمه‌لری‌ده کندی بلدککزدن علاوه ایدیکز . هایدی حرکت ایدیکز ، وعودتکزی تسریع ایدیکز . (عوص‌والد چیقار) خایر ، خایر ، افندی‌من ، صورت حرکتکزی سزه تقریر ایده‌ن ، سوتکبی طاتلی مراحم پرورلککزی قطعیاً مردود کوریورم ، ینه ، مساعده‌کزله سویله‌یورم ، زیانسز اولان حلم وملایمتکزدن طولایی مدحه شایان اولدیغکزدن زیاده ، احتیاطسزلغکزدن طولایی طعن اولونمایه شایانسکز .

آلبانی — کوزلرکزك هانکی نقطه‌یه قادار ایی کوردیکنی سویله‌یه‌مم ؛ اکثریا داها ایی یاپمق ایسته‌یه‌رك ایی اولان شیئی بوزارز .

غونه‌ریل — پك اعلا ، بوحالده . . .

آلبانی — اعلا ، اعلا ؛ احواله انتظار ایده‌لم . (چیقارلر)

صحنه — ٥

دوق آلبانی‌نك سرایی اوکنده واسع بیرمیدان

« لیر ، قه‌نت و دلی کیررلر »

لیر (قونت قه‌نت ه) — اوکدن کیدیکز ، غلوسه‌سته‌ری بولوب بومکتوبلری کندیسنه ویریکز مکتوبمی حقنده سزدن ایضاحات ایسته‌سه‌ده ، بوراده کوزکزك اوکنده‌کچن وقعه‌دن هیچ معلومات ویرمه . اکر چابوق کیتمزسه‌کز اورایه بن سزدن اول واصل اولورم .

قه‌نت — مکتوبکزی تسلیم ایتمزدن‌اول اویومایاجاغم افندی‌من . (چیقار)

دلی — بیرآدمك دماغی طوپوقلرنده اولسه‌یدی ، اوشوك اولماق قورقوسی اولمازمی‌ایدی ؟

لیر — ئه‌وت چوجوغم .

دلی — اوحالده رجا ایده‌رم ؛ متسلی اول ، عقلك پاپوجله کیتمه‌یه‌جك .

لیر — آه ! آه ! آه !

دلی — کوره‌جکسین دیکر قیزك حلم وشفقتله معامله ایده‌جك ؛ چونکه اوقیزك بوقیزکه ، یبانی المانك ، المایه بکزه‌دیکی کبی بکزرسه‌ده ، ینه دییه بیله‌دیکمی دیرم .

لیر — نه دییه‌بیلیرسین ، چوجوق ؟

دلی — بیر یبانی المانك لذتی ناصل دیکر بیر یبانی المانك لذتنه مشابه‌ایسه اوده اویله‌جه بونك لذتنده اولاجاق ، بورون ، نیچین چهره‌نك اورته‌سنه قونمشدر ، سویله‌یه‌بیلیرمیسین ؟

لیر — خایر .

دلی — بونی بیلمه‌یه‌جك نه وار . بورونك جانبیننده بیرکوز بولونماق ، استشمام‌ایده‌مدیکی شیئی انسان کوزلریله کوره‌بیلمك ایچین .

لیر (قورده‌لیایی خطرله کندی کندینه) — اونا حقسزلق ایتدم !

دلی — بانا سویله‌یه‌بیلیرمیسین : بیر استریدیه ، قابوغنی ناصل یاپار ؟

لیر — خایر .

دلی — آل بندن‌ده او قادار . فقط قابوقلی سوموکلی بوجکك نیچین بیر ئه‌وی اولدیغنی سویله‌یه بیلیرم .

لیر — نیچین ؟

دلی — بونی بیلمه‌یه‌جك نه‌وار ، ایچینه باشنی صوقماق ایچین ، یوقسه قیزلرینه ویرمك ، بوینوزلرینی مأواسز براقماق ایچین دکل .

لیر (کندی کندینه) —کندی کندیمی‌اونوتماق ایسته‌یورم . بوقادار مشفق بیرپدر ! ـ آتلرم حاضرمی؟

دلی — اشککرك آتلریکی حاضرلامایه کیتدیلر . یدی ییلدیزك یدیدن زیاده اولماماسی سببی لطیف بیر سبب‌در .

لیر — سبب ، سکیز اولمامالری دکلمی ؟

دلی — ئه‌وت ، تمام : سن‌ایی‌دلی اولاجاقسین .

لیر (کندی کندینه سویله‌نه‌رك) — اونی[*] جبراً کیری آلسه‌یدم ! ـ ای‌چیرکین کفران نعمت!

دلی — عمجه‌م ، سن بنم دلم اولسه ایدك ، زمانکدن اول اختیار اولدیغك ایچین سنی دوکردم .

لیر — بونه‌دن ؟

[*] بوندن مرادی ، نانکور قیزلرینه ، کورجه‌سنه ، هبه ایتدیکی ممالکی اولماق کرکدر .

Digitized by Google

دلی — چونکه عاقل اولمازدن اول اختیار اولمامالی ایدك .

لیر — اوح، دلی اولمامه ارادتکزه تعلق ایتمه سین! ای رب رحیم، چیلدیرمایایم ! بنی موازنه ده طوتکز: دلی اولماق ایستمم .

« بیر جنتلمن کیرر »

لیر — آتلر حاضرمی !

جنتلمن — حاضر افندیمز .

لیر (دلی یه) — کل آرقه م صره چوجوغم .

دلی — شیمدی باکر اولان و بنم کیتدیکمه کولن اوزون مدت باکر قالامایاجاقدر. مگرکه آلتلر شیمدی اولدوقلرندن زیاده قیصه کسیله لر . (چیقار)

فصل ثانی

قونت غلوسه سترك شاطوسی داخلنده بیرحولی

(ئه دموند و کوران مختلف جهتلردن کیررلر)

ئه دموند — سلام علیکم ! کوران !

کوران — علیکم سلام . کوچوك بکمز . شیمدی پدریکزك یانندن کلیورم . دوقه قورنوآی ایله زوجه سی ره غانك بو آقشام کندیسنی زیارت ایده جکلری خبرینی ویردم .

ئه دموند — نه مناسبتله کلیورلر ؟

کوران — والله بیلمیورم . خارجده دوران ایدن و - داها دوغروسی - هنوز یالکز مسموعاتدن عبارت اولدیغی ایچین قولاقلره فیصلدانیلان حوادثی طبیعی بیلیورسکز دکلمی ؟

ئه دموند — خایر؛ رجا ایده رم، نه در او حوادث؟

کوران — دوقه قورنوآی ایله دوقه آلبانی آره سنده وقوعی محتمل محاربه دن بحث ایدیلدیکنی ایشیتمه دیکزمی ؟

ئه دموند — هیچ ، قطعیاً .

کوران — اویله ایسه او حوادثی، یاقینده ایشیدیرسیکز . خوشجه قالکز افندم . (چیقار)

ئه دموند (یالکز ، کندی کندینه) — دوقه بو آقشام بوراده ها؟ نه اعلا! مکمل! ایشته بیروقعه، که کندیلکندن و طبیعتیله ، بزمك ایپلکلرندن بیری اولیور. پدرم، قارداشمی یاقالاماق ایچین بیر نوبتجی وضع ایتدی ، نازکانه بیر مانوره اجرا ایتمه م لازم کلیور . ای سرعت وطالع، ایش باشنه! (چاغیریر) قارداشم، بیرشی سویله یه جکم؛ اینکز: — قارداشم سزه سویله یورم !

(ئه دغارد کیرر)

ئه دموند — پدرم اویانیق طوربیور : — اوح، افندیم، بورالردن قاچکز. کیزلنمش اولدیغکز محلی کندیسنه خبر ویرمشلر . شیمدی کیجه نك نادر بیر مساعده سنه مالکسکز . — دوق قورنوآی علیهنده اداره کلام ایتمه دیکزمی؟ کیجه نك اورته سنده علی العجله بورایه کلیور. ره غان ده برابر؛ دوق آلبانی علیهنده محاربه پروژه لری اوزه رینه بیرشی سویله مه دکمی ؟ حافظه کی ایی یوقلا .

ئه دغارد — حتی بیرکلمه بیله سویله مه دم، امینم .

ئه دموند — پدرمك آیاق سسنی ایشیدیورم، کلیور : بنی عفو ایدیکز ؛ سانا قارشی سل سیف ایدیور کبی کورونمه م لازم . - چکیکز قیلجکزی: کندیکزی مدافعه ایدر کبی بیر سیما کوسته ریکز : هایدی دیدیکمی تماميله یاپیکز - (یوکسك سسله) تسلیم اولکز ! پدرمك حضورینه کلیکز - ایشیق کتیرك بورایه یاهو ! — (خفیف سسله) قاچکز برادر . (یوکسك سسله) مشعله لر ! مشعله لر ! (خفیف سسله) شیمدی اللهه ایصمارلادق. (ئه دغارد چیقار ، ئه دموند کندی قولنی یارالار) بیر آزجق چیقان قان، طرفمدن برجهد آتشین اجرا ایدیلدیکنه ایناندیریر : اکلنمك ایچین سرخوشلرك ، کندیلرینی بوندن زیاده یارالادقلرینی کوردم . - پدر ! پدر ! طوتکز ! طوتکز ! امداد یوقمی ؟

(غلوسه ستر و خدمتجیلر مشعله لرله قوشاراق کیررلر)

غلوسه ستر — ئی، ئه دموند ، نره ده شقی ؟

ئه دموند — قارانلقده ، شورایه کیزلنمشدی ، کسکین قلیجی چکیك ایدی، فنا افسونلر اوقویوردی: خداوند معینی اولماسی ایچین قمره مناجات ایدیوردی .

غلوسه ستر — پکی اما نره ده ؟

ئه دموند — باقسه کزآ ، افندیمز قان ایچنده یم .

غلوسه ستر — ئه دموند ، خائن نره ده ؟

ئه دموند — بوطرفه قاچدی ، افندیمز ؛ هیچ بیر واسطه ایله موفق اولامادیغنی کورونجه ...

- مابعدی وار -

Digitized by Google

جلال نوری بکك آثاری

شو یقینلرده جلال نوری بك نشر ایتدیکی برقاچ اثرله یکی برعثمانلی فلسفه‌سی ، یکی برعثمانلی مکتب فکر وعرفانی کشاد ایدیور. شمدی‌یه قدر انتشار ایدن ترکجه کتابلر ایچنده پك مهملری وارسه‌ده اوروپایه قارشی ملتمزك رشد علمیسنی اثبات ایده‌جك هیچ بر اثرمز یوق ایدی . بو اعتبار ایله جلال نوری بك برمجدددر .

کندی نقطهٔ نظرمزده حقوق دول

نام کتاب اوروپا وخرستیان دولتلری حقوق دولنه قارشی مدافعه اولمق اوزره یازلمش مهم براثر اولوب یکی برحقوق دول مسلکنی احتوا ایدر . بوکونه قدر مؤلفلرمز اوروپا حقوق دولنی مؤاخذه ایتمامشلردی. بوجلد ایله بزمده برحقوق دولمز وار دیه‌بیلیرز .

تاریخ تدنیات عثمانیه

شمدی‌یه قدر امثالی نامسبوق ، بیوك بر جسارت مدنیه ایله قلمه آلنمش بر کتاب جدیددر . انحطاط عثمانینك اسباب تاریخیه وروحیه‌سنی بیوك تدقیقاتدن صکره بعض دستورلره ارجاع وبتون بوحقائق پك ساده برلسان ایله افاده ایدلمشدر . اسباب وسوائق تدنیاتمز، دین وقادین مسئله‌لری، بعض منقرض هیئات ایله احوالمزك مقایسه‌سی بو کتابده مندرجدر .

مقدرات تاریخیه

بوجلد تاریخ تدنیاتك نوعما ذیلیدر . بسیقولوژی و فیزیولوژی اعتباریله تدنیاتمز بوکتابده‌ده موضوع بحث مقال اولمشدر . عثمانلی دولتی منقرض اندلس ، لهستان ، روما ، بیزانس دولتلریله مقایسه اولونمشدر . تدنیات اخلاقیه وعمومیه‌مز ، پاره‌جه اولا مضایقه‌مز ، ادبیاتجه کریلکمز وسائر مهم فصللر اشبو جلدده مذکوردر .

شمال خاطره‌لری

محضا احوالمزله احوال عمومیه‌لری مقایسه ایدلمك اوزره جلال نوری بکك یکی روسیه ، کوچوك روسیه ، بیوك روسیه ، تاتارستان ، بالطق ، فینلاندیا ، اسوج ، نوروج ، دانیمارقه ممالکنه وقوع بولان سیاحتلرنده طوتیلان فوق‌العاده مهم و مصاحبه شکلنده یازلمش نوطلردن متشکلدر . تاتارلره وشمال ترکلرینه عائد اولان فصللر جالب اهمیت اولدیغی کبی روسیه پولتیقه‌سنه و بونکله مناسبتدار اولان شمال پولتیقه‌لرینه و آلمانیانك خط حرکتنه دائر اولان فصللر پك مراق آوردر .

بوکتابلرك بهری بشر غروشه باب عالی جاده‌سنده اوخانس آزناور افندینك عثمانلی کتبخانه‌سنده صاتیلیر .

Digitized by Google

بیلمجه‌مز روم ایلیده مهم بر شهرك بش حرفدن مركب اسمی اولوب ایلك حرفی ممدوداً تلفظ ایدیلمك صورتیله ایلك ایکی حرفی مركسك هر وجودك مالك اولدیغی بر شیئی ، صوك درت حرفی ایسه كذلك آفریقاده صوك زمانده پك چوك تکرار ایدیلمش اولان بر شهرك اسمنی تشکیل ایدر . صوك ایکی حرفی ده برادات استفهامدر .

ارککلردن طوغری حل ایدنلرك حل قوپونلرندن اللی دانه‌سی قرعه ایله تفریق ایدیله‌رك برنجی‌یه ظریف بر شمسیه ، ایکنجی‌یه بر پورتفوی ، اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی ، اوننجی‌یه قدر برر قوطو کاغد وظرف ، اوتوزنجی‌یه‌قدر اوچر اللنجی‌یه قدر برر قارت پوستال اهدا اولنه‌جقدر .

كذلك خانملردن طوغری حل ایدنلرك حل ورقه‌لرندن اوتوزدانه‌سی تفریق ایدیله‌رك برنجی‌یه غایت ظریف بر رسم چرچیوه‌سی ایکنجی‌یه بر ال چانطه‌سی، اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی اوننجی‌یه قدر برر قوطو کاغد وظرف، اوتوزنجی‌یه قدر اوچر قارت پوستال اهدا اولنه‌جقدر .

صورت حل قوپونك قسم مخصوصنه یازیله‌رق شباطك اوننجی کوننه قدر « رسملی کتاب مسابقه مأمورلغنه » کوندرلملیدر .

۴۳ نومرولی نسخه‌مزده مندرج بیلمجه‌نك صورت حلی

[بال ، قان ، بالقان] در .

طوغری حل ایدنلرك حل ورقه‌لرندن قرعه ایله اللی عددی تفریق ایدیله‌رك برنجیلکی طوپخانه‌ده میرالای یوسف ضیا بك زاده عرفان ضیا ، ایکنجیلکی فیضیه مکتبی طلبه‌سندن عبدالرحمن نعیم ، اوچنجیلکی قلعهٔ سلطانیه‌ده ملازم ایوب جواد بك افندیلر قازانمشلردر .

عقده‌دن برر نسخه قزانانلر :

ازمیرده تکه‌لی زاده عارف حکمت ، دفترخانه‌وزنه‌سنده فؤاد بك، دارالشفقه مکتبی طلبه‌سندن ۵۱۹ محمد سعید ، وفا اعدادیسی طلبه‌سندن ۷۵ نومرولی اسماعیل حقی ، موسیقهٔ همایونده نزهت، هکبه‌لی اطه‌ده عابد ، موداده فورلیسه‌ی دردنجی سنه‌سنده نظام‌الدین بك افندیلردر .

اوچر قارت پوستال قازانانلر :

ادرنه‌لی محمد علاءالدین ، اسکدارده دیوتیجیلرده طرابلس غربلی محمد هادی، غلطه‌ده آلیانس مکتبی طلبه‌سندن ممدوح ، مکتب حقوق طلبه‌سندن ۳۶۹ علی برهان‌الدین ، موسیقهٔ همایونده م . صدری ، مدللی اعدادیسی طلبه‌سندن ذهنی ، قاداسترو مکتب عالیسی حقوق قسمی طلبه‌سندن محمود، مقری کوینده بزازیان اعدادیسی طلبه‌سندن قاضی کویلی برهان‌الدین ، سرکه‌جی مرکزی رسومات مدیریتنده عرفان، اسکدار اعدادیسندن ۱۰۱ نومرولی حکمت حمدی ، ازمیرده قرانتینه‌ده

Digitized by Google

برنجی زاده شکیب فهمی ، آیدین تحریرات قلمی تکبه سندن عزیز ، غلطه مکتب سلطانیسنده ٥١٩ حسام الدین ، اسکیشهرده محمد فیضی تجارتخانه سنده حسن حسنی ، ازمیر ژاندارمه افراد نامزد مکتبنده ملازم حسن فهمی ، بك اوغلی نشانطاشنده مدرسهٔ اخوت ابتدائی اوچنجی صنف طلبه سنده ٢ نومرولی محمد فاضل ، بیروت برنجی تحصیل شعبه سی رفیق ممتاز ، مکتب ملکیه دن محمد ضیا ، چهارشنبه نمونه رشدیه سی ایکنجی سنه طلبه سندن امیر یوسف قریه لی چرکس علی رشاد ، منجم باشی زاده حسین فخرالدین بك وافندیلردر .

برر قارت پوستال قازانانلر :

شام مکتب اعدادئ عسکریه سندن ١١٥٣ خیرالدین ، اسکدار طوپغارده رضاپاشا حفیدی محمد موفق ، فندیقلیده عثمان نوری ، بشکطاشده خیری بك زاده حکمت ، سلانیك فیضیه مکتبی مأذونلرندن احمد منیر ، غلطه سن بنوا ده ثریا فخری ، سلانیك استانبول چارشوسنده عثمان مرتضی تجارتخانه سنده مرتضی افندی مخدومی راسم ، شام مهاجرین محله سنده بیراقدار زاده امین افندی زاده احمد بدری ، مرجان اعدادیسی مداومیندن برهان الدین فکرت ، مکتب حربیه ده قله لی اعدادیسی ایکنجی سنه سندن ٨٥٠ نومرولی سلیمانیه لی حافظ محمد جلال الدین ، دارالفنونده حسین حسام الدین ، چهارشنبه ده تیکوشلی نوری ، چنکل کوی پولیس مرکزی قومیسر معاونی احمد توفیق ، مکتب سلطانیدن ١٣٨ کاظم ، فاتحده مکتب حقوقدن نوره قوپلی علی نظمی ، داوود پاشا اعدادیسی طلبه سندن ٤٧٣ نومرولی محمد سلامی ، پولیس مدیریت عمومیه سی پرمقایزی مأمورلرندن شکری ، چهارشنبه ده ردیف طابوری قوماندانی بیکباشی محمدعلی بك مخدومی یونس ذکی بك افندیلردر .

* * *

خانملردن طوغری حل ایدنلرك حل ورقه لرندن اوتوز دانه سی کذلك قرعه ایله تفریق ایدیله رك برنجیلکی شیشلیده بهیجه مبروره ، ایکنجیلکی بایزیدده فریق مرحوم عثمان پاشا کریمه سی ناجیه ، اوچنجیلکی بویوك آطه ده س. نعمت خانم افندیلر قازانمشلردر .

عقده دن برر نسخه قزانانلر :

دفترخاقانی نظارتی قیود خاقانی قلمی ممیزی الحاج صلاح الدین بك کریمه سی فاطمه منعمه ، بشکطاشده نفیسه اسعد ، ارن کویده مفیده

نومرو : ٤٥ بیلمجه قوپونی

صورت حل :

اسم و آدرس:

(٤٥ نومرو) بیلمجه مکافاتی اخذنده ابراز اولنه جق قوپون

اسم و آدرس:

Digitized by Google

توروس ، اسکدارده احمدیه‌ده دوقتور حاجی
حسنی بکك کریمه‌سی هادیه، کوزتپه‌ده مبروره
نجیب ، بشکطاشده ممدوحه ، اسکدارده
امیراخورده فریده خانم افندیلردر .

اوچر قارت پوستال قزانانلر :

اسکدارده تونس باغی نوزاد ملیحه ،
بروسه اطفال مکتبی طالباتندن سنیه ، صاری
یارده نوری بك کریمه‌سی شاذر، لیلی دارالمعلمات
مأذونه‌لرندن ودینلی نظمیه ، وفاده مرحوم
میرالای فوزی بکك حفیده‌سی فخامت ،
حیدرپاشاده آجی بادمده عالیه نشأت ، ایوب
سلطانده معزز شمس الدین، بشکطاشده خصکی
ترلاسنده آمینه ، قاضی کویده مصرلر اوغلنده
س. کمال ، بکقوزده ذهنیه جمیل ، قزل طو.
پراقده فخریه سیف الدین ، قباطاشده صبری
پاشا کریمه‌سی حکمت، ایزمیت اناث رشدیه‌سی
معلمهٔ ثانیه‌سی شاهدر ، تجارت و زراعت
نظارتی معاونی علی رضا بك حفیده‌سی نقیه
مبروره ، استرومجه‌لی ذهنی بك کریمه‌سی
عصمت کزین ، مقری کویده اسعد پاشا
کریمه‌سی ندیمه ، بیوك اطه‌ده مدیحه ذکی ،
بابعالیده کزین نادر ، سلیمانیه نمونه اناث
مکتبی طالباتندن فاطمه مؤید، اسکدارده قره‌جه
احمد جاده‌سنده م. خالده خانم افندیلردر .

مظفرلره قارتلرك اداره‌دن آلدیرلمسی
مرجودر .

Digitized by Google

Digitized by Google

هایدن

صوك موده قازمیرلر

انكلیز مقراصداری

تپه باشی

نومرو ١٢

هایدن

انكلیزمغازه‌سی اركك، قادین و چوجقلره مخصوص انواع درلو صوك موده

قوماشلر و سائره بك اوغلی درت‌یول اغزی نومرو ٤٧٩

هایدن

اركككلره مخصوص

حاضر و اسمارلامه كوملك

یاقه غرواوط و سائره

غلطه ویوووده نومرو ٨٧

Digitized by Google

رسملی كتاب

حربیه ناظر سابقی ناظم پاشا مرحوم { مشارالیه ۱۰ كانون‌ثانی‌یه مصادف پنجشنبه كونی اقشام اوزری وقوعه كلن باب‌عالی
حادثه‌سی اثناسنده آلدقلری برجریحه‌نك تأثیر الیمیله ترك دغدغهٔ حیات ایمشدر .

Digitized by Google

Digitized by Google

بیکر تجارتخانه‌سی

MAISON BAKER

استانبول مغازه‌سی -- یکی پوسته‌خانه قربنده

مغازه‌مزده ضابطان افندیلرك نظر دقتنه : خاکی و بوزرنك قماشلر، بودفعه قبول اولنان نمونه‌یه موافق انکلتره‌دن یکی جلب ایتدیکمز طونق سیاه رنکده یاغمورلقلر ایله برنوع بوز رنکده غایت خفیف همان (۱۵۰) غرام ثقلتنده یازین البیسه اوزرینه وقیشین پالطو ایله کیمکه مخصوص صو کچمزپلرینلر وبالجمله اشیای عسکریه ورود ایتمشدر . ترزیمز بالخاصه مشتریلریمزك ممنونیت تامه‌لرینی جلب ایچون انکلتره‌نك اك مشهور ترزیلرندن اولدیغنی علاوه ایلرز .

سیویللر ایچون — قوستوملك صوك موده هرنوع اك کوزه‌ل چشید اوزرینه صوك بهار قیشلق انکلیز قماشلری ، یلکك هر جنسی ، فانتازی قماشلر ، پارده‌سو وپالطویه مخصوص اك نووته تیفتیك قماشلر موجوددر . ردینغوت واستانبولین ایچون غایت صاغلم و ظریف انکلیز لاستیقودینلری ، حاضر البیسه‌لرك انواعی‌ده بولنور . جمله‌سی خالص انکلیز معمولاتی اولدیغندن ظرافت ومتانت جهتی سائر بعض مغازه‌لرله مقایسه قبول ایتمز درجه‌ده‌در .

محترم خانم افندیلره تبشیر — مینی مینی یاورولریکزه غایت ظریف و متین البیسه تدارك ایتمك ایسترسه‌کز ایلك بهار مناسبتیله بیوك مقدارده ارکك وقیز چوجقلره مخصوص هربویده ورود ایدن البیسه‌لری بردفعه مغازه‌مزه تشریفله کورمکزی رجا ایدرز .

خانملره مخصوص اك صوك و یکی مودللر اوزرینه مبایعه اولنان بلوزه‌لر ایچ و طیش اتککلری ال وپاره چانطه‌لری ، رنکلی و بیاض کتان و ایپکلی مندیللر ، اوموز آتقیلری ، کوملك وچماشیرلر . حاولی ، بورنوز ، باصمه ، پاتیسقه ، موسه‌لین ، زفیر ، یتاق اورتوسی ، ماصه اورتوسی الی آخره موجوددر .

ارککلره مخصوص غایت ظریف کوملکلر ، رنکلی وبیاض ، کتان مندیللر ، هرجنس چوراب زنه وکوچکلر ایچونده موجوددر . اك طیانیقلی وصودن چکلمز یوك یازلق وقیشلق فانیله‌لر ، خالص تکمیل کتان یقه‌لقلر وهرجنس بیون باغلری کلمشدر .

ارکك ، زنه وکوچکلر ایچون — اك متین وظریف انکلیز وآمریقان ایاق قابلریله برچوق سیاحت اشیاسنك ورودینی محترم مشتریلریمزه اعلان ایلرز .

اعتذار

٤٥ نومرولی نسخه‌مزك ٦٣٧ نجی صحیفه‌سنه دولتلو نجابتلو جمال‌الدین افندی حضرتلرینك رسمی قونیله‌جق ایكن سهواً دولتلو نجابتلو عبدالحلیم افندی حضرتلرینك تصویرلری قونیلمش اولمغله مذكور رسمك عبدالحلیم افندی حضرتلرینه عائد اولدیغنی وشوقدركه مشارالیه دخی حرب اخیره اشتراك ایتمش ایسه‌لرده مجروحاً عودت ایدن شهزاده‌مزك مشارالیه جمال‌الدین افندی حضرتلری اولدیغنی بیان وایضاح ایله خطای واقعی مع‌الاعتذار تصحیحه مسارعت ایلرز .

٤٦ نومرولی نسخه تقریباً بربچق آی اول انتشار ایده‌جك ایكن اداره‌مز داخلنده بولنان مجلد خانه‌مزده ظهورایدن حریقك اثنای اطفاسنده صو آلتنده قالان ١ ، ٢ ، ٤ و ٥ نجی فورمه‌لرك كاملاً خراب اولمسی مذكور فورمه‌لرك تكرار طبع وترتیبی مجبوریتنی حاصل ایدرك بالطبع تأخر واقعی موجب اولمشدر .

حریق اثناسنده بذل غیرت ایدن باب‌عالی اطفائیه بلوكی ظابطان و افرادینه وشو وسیله ایله‌ده كرك بالذات وكرك تحریراً ابراز آثار انسانیت ونزاكت بیوران ذوات كرامه علناً عرض شكران ایلرز .

— قارئلرمزه بررجا —

مختلف معامله‌لردن طولایی اداره‌مزه مدیون بولنان ذوات كرامدن بعضیسنك صوك زمانلرده دیون وتعهدات واقعه‌لرینی ایفاده مسامحه ایتمكده بولنمه‌لری وبوخصوص حقنده كراراً واقع اولان تحریری مراجعتلرمزی نظر انصافه آلیه‌رق تسویهٔ دیونده تأخر كوسترمكده اولملری ـ مؤسسات سائره‌دن صرف نظر ، حكومتك بیله تعهدات مالیه‌سنی ایفاده قسماً دوچار مشكلات اوله‌كلدیكی شویله بر زمانده ـ جالب تأثر وتأسفمز اولمقده‌در . مجموعه‌مزی مملكتمزده هردرلو وسائطك مشهور اولان فقدان تامی ایچنده ، عادتا طاقت بشرك فوقنده دینیله‌بیله‌جك مساعی ایله نشرده ثبات ایتمكله وطنه ، فكر ترقی و تعالی‌یه خدمت ایتمكده اولدیغمزه اعتقاد ایتدیكمز ایچوندركه بو ذواتك اهمال وتسیبلرینی اداره‌مزك مشروع اولان منافعندن فضله وطنك وافكرك منافعنه ایراث مضرت ایده‌جك برحركت اوله‌رق تلقی ایدییورز . بالخاصه شوبحرانلی زمانده مملكتك خیرونفعنده علاقه‌دار اولدقلرندن شبهه اولمیان بو ذواتی دكل یالكز مجموعه‌مزی ، بوتون مطبوعاتمزی حمایه ایتمك وظیفهٔ وجدانیه‌سیله مكلف بیلیورز. بوایمان واعتقاده بناءً دركه علاقه‌دار ذواتك نظر دقت وهمتنی بوصحیفه‌لرده‌ده تكرار جلب ایدییورز . وامید وارزكه بعدما كرك خصوصی وكرك عمومی وعلنی مراجعتلره، برچوق كلفت ومصرفلره محل براقیلمیه‌جقدر .

مدیریت

Digitized by Google

نومرو : ٤٦ — كانون اول — كانون ثانى ١٣٢٨ — جلد : ٨

سرمحررى :
م. رؤف

Directeur-Propriétaire:
UBEIDOULLAH ESSAD

Bureau & Imprimerie:
Rue de la S.-Porte N. 31
Constantinople

Prix: 5 Piastres

رسملى كتاب

RESSIMLI - KITAB

مؤسس ومديرى:
عبيدالله اسعد

مطبعه‌واداره‌خانه: باب عالى جاده‌سنده
٣١ نومرولى دائرۀ مخصوصه‌در.

امور اداره ايچون مديره،
امور تحريريه ايچون سرمحرره
مراجعت اولنور

درج ايدلميان اوراق اعاده اولنماز

هر آى نشر اولنور ادبى، سياسى، فنى، فلسفى، اجتماعى مجموعۀ مصوره‌در

رسملى كتاب مطبعه‌سى

فوطو: صباح نه‌ژوايه

ادرنه‌نك بويوك و اصيل قهرمانى شكرى پاشا حضرتلرى

L' immortel Héros d' Andrinople, S. E. Chukri Pacha

Digitized by Google

بر وقفهٔ تفكر

- دوقتور عبدالله جودت بك -

بويوك قاصيرغه‌لر، مدهش فورطنه‌لردن صوكره اورته‌لغی نصل عميق بر سكونت استيلا ايدرسه بزده، هيئت مليه و اجتماعيه‌مزده، چوق اميد وارم‌كه، يقين بر زمانده غوائل حربك جانخراش صدماتندن قورتيله‌رق كنديمزی بر آز ديكله‌مكه، دوشونمكه موفق اوله‌جغز. بو آنی‌يی پك قريب كورديكمز ايچون دركه، شو سطرلرله قارئلرمزی شيمديدن تفكر وملاحظه واديسنه سوق ايتمك ايسته‌يورز.

بختيار ملتلرك تاريخی يوقدر، ديرلر.. چونكه تاريخ ماضی‌يی، بيكلرجه، ميليونلرجه وقايع وحادثاتی حالك، استقباللرك كوش اطلاع و انتباهنه نقل ايدن برعلم، برفن اولمسنه؛ و سعادت بختياری ايسه سطح ارض اوزرنده ياشايان ملل و اقوام مختلفه‌دن برقسمی نزدنده حادثاتسز برسكونت، درين براويقودن باشقه برشیء اوله‌رق تلقی ايديلمه‌سنه نظراً بزم ده ديكر برچوق ملتلر كبی برتاريخه، برچوق شانلرله، برچوق فلاكتلرله طولو برتاريخه مالك اولمامز شو آن فلاكت و اضطرابمزده بزی تسلی ايده‌بيله‌جك عوامل ومؤثراتدن بری عد اولنمه سزادر.

هرشان، هرظفر، ويا، هرفلاكت، هر هزيمت برملتك افكار واعتقاداتنده ابد پيوست براثر براقه‌بيلسه‌يدی، تاريخ، هرملت ايچون برتك صحيفه‌دن، برصحيفهٔ ظفر ويا برصحيفهٔ اضمحلالدن عبارت قاله‌جق؛ دنيا مؤبداً حاكم ومحكوم ايكی هيئتك بی‌سود، روحسز واملسز های وهويی آلتنده درين برهيچلكده بوغوله‌جقدی و، شبهه‌سز، انسانلر دها اخلاقسز، دها عاطل، ودها مغرور ومظلوم اوله‌جقلردی.. لكن، تشكر اولنوركه اكمل مخلوقات عد اولنان انسان، برفاره‌نك كديدن خوف واحتراز ايتمسی قبيلندن اوله‌رق، معلول براعتقاد طبيعی وفكری‌يه، برصلبيت دماغيه‌يه مالك اولمامشدر. بو شخصيت ومزيتمزله دركه عالمك حادثات كونا كونی برقطعيت مستمره ايله انسانلرك اوزرينه چوللانه‌مامش؛ صنوف بشر هردم عزمنه، اراده‌سنه، ارزوسنه صاحب اوله‌رق دون مغلوب ايكن بوكون غالب، بوكون غالب ايكن يارين مغلوب اوله‌بيله‌جك تحولاته مستعد بولنمشدر.

بو فيض، بو شخصيت طبيعيه دركه يشاديغمز شو آجی كونلرك فرداسنی تلذيذ وتنوير ايده‌بيلمك

Digitized by Google

كامل پاشا قابینه‌سنك سقوطیله نتیجه‌لنن بابعالی وقعه‌سی — بابعالی مردیونلری اوزرنده اختلال بایراقلری تموج ایدركن

La manifestation du peuple contre le cabinet de Kiamil Pacha.

ایچون بزی‌ده، دیكر ملتلر كبی، امیدوار بولندیرییور.. بناءً علیه، معقول وممكن اولان هر آرزو، هر أملك مرور ایام ودهور ایله حوزهٔ عزمده تجلیساز اوله‌كلسنه نظراً بر آرزو وأمله مالك اولمه‌نكده انسانلری، ماتلری یوكسلته‌جك برعامل اولدیغنه ایمان و اعتقاد ایدرك برهدف ملی وعمومی تعیین ایتمك بالخاصه بزلر ایچون اهم واقدم وجائبدن عد اولنسه بجادر.

هردرلو معانیسیله بر تاریخه، سائر انسانلر و ملتلر كبی بزم‌ده حریت افعال وافكاره مالك اولدیغمزی، ارزو واملارمزك تحققنه امكان بخش اولمیه‌جق طبیعی برنقصان ذهنیت ایله معلول اولمدیغمزی، انسانلر میاننده بزم‌ده عینی مزایا وخصائله صاحب بولندیغمزی ملاحظه ایدرسه‌ك استقبالی حضور وسعادتله دوشونه‌بیلیر، غایه‌یی استحصال ایچون تعقیب ایدیله‌جك یوللری تعیین و تثبیت جسارتنی كندمزده بوله‌بیلرز..

كنیش بر وارلق، كنیش بر اثرهٔ امكان ایچنده برفقر طبیعت وذهنیت نمونه‌سی یشاتمق اعتراف اولنملیدركه بالخاصه بوكونلرك ادراكندن صكره وطنه ونفسمزه قارشی آرتق نه‌درجه معیوب برحركت اوله‌جقدر!.. دون حاكملری ایكن بوكون محكومی قالدیغمز ملتلر بونتیجه‌یه

باب‌عالی وقعه‌سی — وطنپرورانه نطقلرك خلق طرفندن كمال تهالكله استماع ایدیلسی

Les manifestants prononçant des discours devant la Sublime Porte

وصول ایچون نه‌یاپدیلر ، ناصل چالیشدیلر ؛ ناصل اقتطاف ایتدیلر ؟ تدقیق ایدرسه‌ك لایعد عبرت لوحه‌لری كوره‌بیلرز . حالبوكه اونلرده بزدن باشقه برشیٔ دكلدرلر واوله‌مازلر .. بز ایسته‌مدك، اونلرشدت عزم‌ایچنده بوغولدیلر؛ بز ، غائب‌ایتمك ایسته‌دك ، اونلر آز كوردیلر. نجه فرق بوندن عبارتدر ! وبوفرقی اورته‌دن قالدیرمق ، ازاله ایتمك لازمدر ؛ بو امنیه‌یه وصول ایچون نه‌یاپه‌جغز ، ناصل.. وناصل شرائط دائره‌سنده چالیشه جغز ؛ بو نقطه‌لر بعدما هردقیقه تدقیق ومطالعه اولنمغه لایق الك مهم ، الك‌حیاتی برموضوع تشكیل ایتملیدر .

هراثرك برفعل نتیجه‌سی اولدیغنی قبول ایدرسه‌ك وقایع عظیمهٔ اخیره‌یی‌دخی برچوق نقاط نظردن تدقیق و مناقشه ایدرك بوحزین نتیجه‌لرك غورسوائقنه طوغری نفوذجسارتنی قازانه‌بیلیرز . بونفوذ ، چوق ظن اولنوركه ، یاره‌لرك‌تداویسی اثناسنده ، دهاآز براضطراب تأمین‌ایتمك صورتیله ملته‌فائده‌بخش اوله‌جقدر.

چوق‌دفعه‌لر كورمشزدركه استقبالی جلب وجذب ایچون محتاج بولندیغمز خصائله كلیاً منافی اولان هرهانكی بر فكرمز ، تعاملمز الكبویوك رجالمز، الك بویوك‌محررلرمز طرفندن تقدیرات وتبجیلات مخصوصه‌یه‌لایق كورلمشدر!

« كیشی نقصانی بیلمك كبی عرفان اولماز »

قضیه‌سی برطرفه قالسین، نقائص اجتماعیه‌مزی ملته‌ـ‌اعتقادشخصی خلافنه‌اوله‌رق غربك‌هنوز ایریشه‌مدیكی فضائل عالیه و سوائق معالیات ماهیتنده عرض وتقدیم‌ایتمك، بیلنه‌مز ، ناصل كلمه‌لرله توصیف ایدیله‌جك بر ذهنیتك محصول عجیبیدر ؟ .

باب‌عالی وقعه‌سی اثناسنده عشاق طابورندن مفرز برقطعهٔ عسکریه ـ خطیب شهیر عمرناجی بك طرفندن ایراد ایدیلن غایت فداکارانه برنطق دیکلرکن

Le distingué orateur Omer Nadji Bey, prononçant un discours pendant le coup d' Etat.

محتاج‌اصلاح نه‌قدر نقائصمز وارسه بونلر یوزلرجه بیکلرجه دفعه‌لر مدح وثنا ایدیلمش ، محافظه‌سنه بذل‌اعتنااولنمشدر، نیچون؟ برزمانلر، تأثیر استبداد ایله برزمانلر خوف مشروطی‌ایله تیتره‌ین فکرلر ، قلملر حقائقی بوتون چیپلا ـ قلغیله نظر انتباهمزه وضع ایتمکدن ، چونکه قاچنمشلردر ، چونکه قورقمشلردر .. صوك درت بش سنه ظرفنده‌بیله مهم هیچ برمسئلهٔ اجتماعیه‌مزك ، مهم هیچ برنقیصه‌مزك وضوح وصمیمیت تامه ایله تنقید و مناقشه ایدیلمك تسلیسنه مظهر اولدیغنی کورمدك.. الك کوچك برپاره‌نك‌اوزرینه‌پارمقلر کزی‌قویدیغکز زمان، غالبا عمومك حضور فکر و استراحتی نامنه اوله‌جق..اوکزده لایعدمانعه‌لرك، زنجیرلرك، استحکاملرك قاینشمقده‌اولدیغنی کورور، متحیر قالیرسکز .. آه .. کاشکه، بومانعلر، بوحائللر بزی فلا کتلردن اضطرابلردن برآز صیانت ایده‌بیلسه‌یدیلر . اسراف ایدیلن سنه‌لرك افول ابدیسنی ینه سکونتله ، ینه برمیل عفوایله تلقی ایده‌بیلردك ... هیهات .. اسف‌که بوفائده‌یی‌ده کوستره مدیلر . . اوحالده برچوق سنه‌لر دها کیری قالمقدن باشقه نه‌قازاندق ؟ . .

آرتق، بوندن‌صوکره‌اولسون، مملکتمزده حر وفاضل فکرلره لایق اولدیغی موقع رفعت وحرمتی ویره‌لم؛ فکرهردرلو تجاوزدن مصون ومقدسدردیه‌لم.. تا که‌حقائق امورآجی‌کلسه‌ده بوتون وضوح وفجاعتیله‌میدانه قونوله‌بیلسین.. هرنیشتر ضربه‌سی روحمزده براثرصلاح حصوله

باب‌عالی حادثه‌سی — دائرهٔ صدارت اوکنده ازدحام

Foule assemblée devant la Sublime Porte pendant la manifestation.

کتیره‌بیلسین.. یشامق تحمل ایتمکدر.. ایسته‌ینلر یشار؛ ایسته‌مه‌ینلر، ظن ایدرزکه، دوشونولمکه بیله لایق دکلدرلر ..

مدنیـهٔ تکمل و ترقی فکری ، اجتماعی وَ اقتصادی انقلاباتله قابل حصـول اولوب بو انقلابلره مساعد زمینلر استحضار ایده‌جك تدابیر دخی شدت عزم، ارادهٔقطعیه وجسارت فکریه‌ایله موقع تطبیقه وضـع اولنه‌بیلور . تام برعزم وارادە‌یه، حقیقی و صمیمی برجسارت فکریه‌یه مقرون‌اولمیان مساعیٔ فردیه وعمومیه بی‌سود برمجادله‌دن‌باشقه برشیٔ دکلدرکه‌نتیجه‌سی خسران، دائماخسرانه منتهی اولیور. بناءً علیه، هرشیدن اول عزم ، اراده، جسـارت فکریه ومدنیه کبی انسـانلغی یوکسلتن مزیات عالیه‌یی اکتساب ایتمك اضطرار ومجبوریتنده‌یز. فقط ناصل؟ . .

ایشته مسـئله‌نك الك مهم نقطه‌سی بوراده باشـلیور .. برمرضی تداوی ایده‌بیلمك اولا برتشخیص قویمغه، سیر واعراض مرضی ایجه تدقیق‌وتعیین ایتمکه‌متوقف‌اولوب مداوات ایسه انجق‌بووقوفدن صوکره مفید اوله‌بیله‌جکی کبی اشخاص واقوامك نقائص معنویه و اجتماعیه‌سنه چاره‌ساز اولمق ایچون‌ده اونقائص وعوارضی تشخیص‌واسباب‌وعواملنی قطعیته‌یقین‌برصورتده تحلیل‌وتدقیق‌ایتمك‌اقتضاایدوب، تعدیل‌وازاله‌سی امکانی ایسـه ، بووقوفی متعاقب حصول پذیر اوله‌بیلور .

بزی ، هیئت اجتماعیه‌مزی هرکون دها

فوطو: رسنه

باب‌عالی حادثه‌سی اثناسنده مؤسف برقضا نتیجه‌سنده ترك حیات‌ایدن ناظم پاشا مرحومك جنازه آلایی

Funérailles du feu Nazim Pacha.

درین بر ظلمته طوغرو سوروکله‌ین معنوی ، مادی ، امراضی ؛ بونلرك درجهٔ قوت ویا ضعفنی، اسباب وعواملنی بیلیورمی‌یز ؟ بیلیور ایسه‌ك، نه‌ایچون، چاره‌ساز اولمق ایسته‌میورز؟ بو سؤاللره جواب ویرمك نه‌قدر مشکلدر . . فقط، بن، قبول واعتراف ایدییورم که مملکتمزده مادی، معنوی واجتماعی امراضمزی پك دوربین برنظرله کورن، تدقیق وتحلیله موفق اولان عددی اولدقجه چوق بر صنف، ممتاز بر صنف واردر . فقط ، ینه کمال جسارتله تأمین وادعا ایدییورم که، بو محلل ومدقق اولانلرده عینی نقائص وامراضك پنچه‌سندن هنوز روحلرینی تخلیص ایده‌مه‌مشلردر . . اونلرده بزم کبی مشتکی ، اونلرده بزم کبی زبوندرلر ... بزده هرشیٔ ، هراثر ، هرنتیجه بو حقیقته ساحهٔ فعلده ذی‌حیات بر شاهد حزین دکلیدر ؟..

بر هیئت اجتماعیه برقاچ ممتاز دماغك جسارت وفدکاریسیله کندینه بر استقامت تعیین واتخاذ ایدر ، وکندینی بر نقطهٔ سلامته ایصال ایتمکه موفق اوله‌بیلیر.. ایمدی، هرکسدن وهرشیئدن اول، نسبةً بویوك برمبذولیتله وجودلرینه قائل اولدیغمز اوصنف ممتاز، مثبت بر طرز مساعی‌ایله، بوزواللی ملته ارتق حیاتی طانیتمایه ، حقایقی بکر وفجاعتیله افشا ایتمکه ـ معلول اولسه‌لربیله ـ اخلاقاً ، فضیلةً مجبوریت حس ایتملی ، ایجاب احتیاجه مطاوعت ایتملیدرلر. بوکونکی معلمك

Digitized by Google

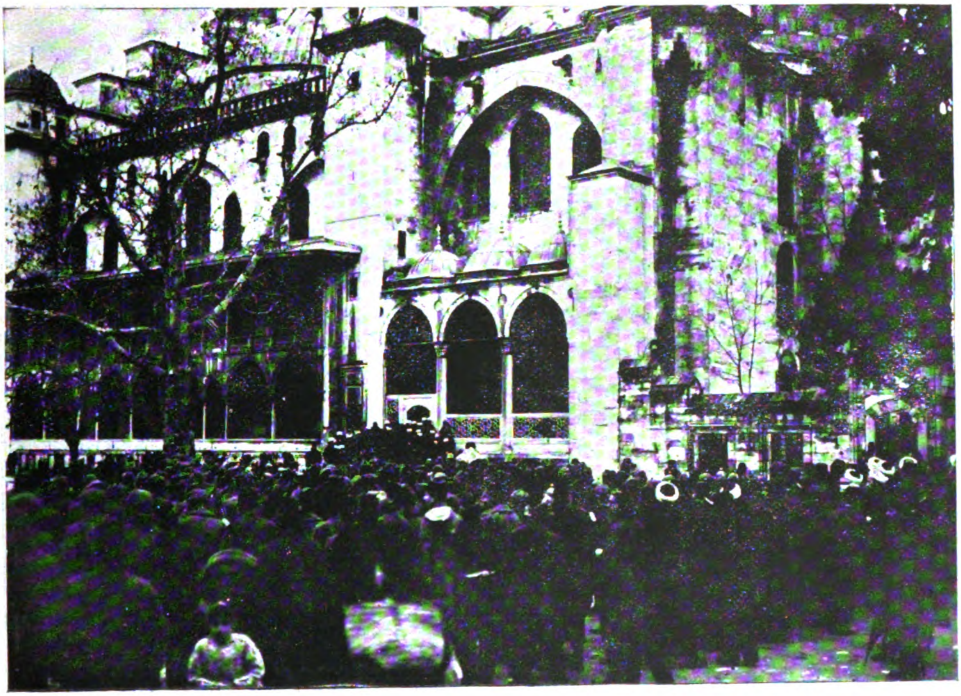

جنازه آلاینك سلیمانیه جامع شریفنه مواصلتی — فوطو : فرید

Le cortège funéraire devant la Mosquée suleïmanié.

یارینکی انقلابجی اولمدیغنی، هیچ برشی، بزم نظرمزده اثبات ایتمك قوتنه مالك دكلدر. انقلاب اجتماعینك تمللرینی، اساسلرینی قورمغه باشلامق وظیفه‌سی آرتق اویویوك دماغلری، وجدانلری تهزیز ایتملی، یوقاریدن اشاغی برسیلاب نور وحقیقت ریزان اولمغه باشلاملیدر. تا که هرأیی فکرك ظفریاب اولمسی ایچون بو مملکت برحمله‌ده بیك، یوزبیك باش فدا ایده‌بیله‌جك درجه‌ده یوكسلسین، فوز و نجاة بولسون..

اویوشان روحلرمزده، تصلب ایدن دماغلرمزده صرصر حقیقت ایله برانتباه حصوله كلمك ایچون فاضل، بلیغ، جسور وجرأتكار نهایت اوچ بش ناصیه‌یه محتاج و مفتقر یاشادیغمزی دوندكجه شدید برانكسار فكره دوچار اولمامق، ایسته‌نیلمه‌ین بریأسه دوشمه‌مك قابل اولمیور..

كندی قوللرمزه، كندی ذكامزه استناد ایتمه‌ین هر تشبثك دها ساحهٔ فعله كلمه‌دن محكوم سقوط اولدیغنی بیلمك اضطرارنده بولندیغمز بر زمانده بیله ینه هر شیئی، هر نعمتی، هر فوز وظفری تماماً حكومتدن بكله‌یورسه‌ق، ایواه، بو بازیچه‌ده بزلر ینه یاندق، دیه‌رك اغلاملی‌یز.. شو نقطه‌یی أییجه بیلملی و تقدیر ایتملیدركه، على الاكثر هریرده، هر مملكتده حكومت، بالخاصه الك چوق تحكم ایتمك ایچون وجوده كتیریلن تشكیلاتدن باشقه برشی دكلدر.. وكندیسندن چوق شیئلر ایسته‌نیلن حكومتلر بو احتیاجاته، بو ارزولره تمایل ومطاوعت ایده‌بیلمك ایچون ینه افرادك سعینه، ذكاسنه واك نهایت حاكمیتنه

Digitized by Google

جنازه الاینده اثبات وجود ایدن اجنبی آتاشه میلیترلری فوطو : فريد

Les attachés militaires assistant aux funérailles de Nazim Pacha.

مفتقردر .. اوسعي، اوذكايی، اوحا كميتی ابراز ایدمه ین ملتلر حكومتدن هیچ برشی بكله مك حقنه مالك دكلدرلر؛ يالكز ، ويريله نی آلمغه محكو- مدرلر .. بو ، أيجه بيلنملی ، دماغلره نقش اولنمليدر . منحصراً شكايت، برملتی یوكسلتمك فضيلتنه مالك اولديغی شيمدی يه قدر كوستره مه مش وبعدماده كوستره میه جكدر ..

بز ، بووادیده ، المزدن كلديكی، قدرتمزك یتدیكی درجه ده مشغول اوله جغز . . كندی شخصمزه، كندی نقائص وامراضمزه باقه رق استنتاج ایده بیله جكمز افكار و مطالعاتی هر نسخه مزده متواليًا تشريحه چاليشه جغز، بيله رك بيلميه رك پارمغمزی یاره لرمزدن بری اوزرینه قويمغه موفق اولورسه ق باشقه لری طرفندن تداوی ایدیلمسی امكاننی تسهیل ایتمش اولورز كه بوده، بنم ايچون بويوك برتسلی عميق بر سعادت تشكيل ایده جكدر. چونكه، بوممالكتده رفاه عمومينك، فوز و ظفرك بركون محقق تجلی ایده جكنه ، بوكون بزی أزن ومضطرب ايدن مادی، معنوی واجتماعی امراضمزی تداوی وازاله ايدركيكی وزنده برمفكوره، يكی وزنده براراده ايله ساحهٔ حياته آتيله بيله جكمزه ايمان ايدن نيكبينلردن بری ده بنم. تمنی ايدرم كه، بوتون وطنداشلرمده استقباله ، عثمانليلغك آتيسنه عزم واميدله ربط قلب ايتمش اولان نيكبينلر صنفی ميانده بولنسونلر .

مهردار ـ ١٢، مارت ٣٢٩

عبيدالله اسعد

Digitized by Google

مناجات

– اسلامیة –

جانی اللرده ، کوزلرنده یاشی ،
اون اوچ عصرك کناهی قان اوطوران
آنی رجمکله پارچه پارچه ، باشی
الك سیاه طوپراغکده ... ای یزدان ،

*

شو ضیاسز یانن قارانلقلر ،
شو قارانلقده چیملانن ارواح ،
هانی قرآنی آصدیغك دیوار ،
هانی اسمکله باشلایان الواح ،

*

هانی اول امت حبیبکدر !
شو سفیل وضع اضطرابندن
سکا أل آچمغه دکل قادر ؛
تیتریور ذات وجابندن .

*

نجه‌ییللر قدیدمز سورچدی ،
خائن ایزلر پینده غیب اولدق ؛
قارا کونلر برر برر کوچدی ،
برزیقیم یاپراغی کبی صولدق .

*

بلکه رمز وجودی آکلامادق ،
بز شریکك دکل ، سنك قولکز !
ئولومز قالدی یالکز آغلامادق ،
اولدی برهیچه منتهی یولز .

*

صانكه فانوس وحدتك سوندی ؛
وارلغك چوللرنده جان ويره‌رك ،
قلبمز برجنازه‌يه دوندی ؛
يأس وحيرتله ايسته‌دك ئولمك .

*

کوزمزده چاتاللانان هربر ،
شبهه‌لندك ، برر صليب اولدی ؛
صانكه چاتكلر طاقيندی ظلمتلر ؛
فكره تثليث باطلك دولدی !

*

بوكا قائلميسك ، صاقين يارب ؟
بونی ممكنمی شيمهٔ احدك ؟
برلكك خصمی اولماسين يارب ،
بره‌يوز ويرمك ايسته‌ين وعدك !

*

بزی دور ايله‌مه اميدندن ؛
قولمز قدرتكله جانلانسين ،
كوكلزده قارارماسين كلمه‌ك ،
نورينه چشم آسمان يانسين !

*

سنی توحيد ايدن يوره‌كلرده ،
طورماسين ضربهٔ عباداتك !
آلنمز يرده ، روحمز يرده ،
مرحمت ای سماسی حاجاتك !

ـ ٢٤ كانون ثانی ، ٣٢٨ ـ

سليمان بحری

Digitized by Google

آونك ضياع

احمد مدحت ، ابوالضيا

ادراك بشرك كشف وتلقيسنه ابدياً رام اولميه‌جق برطاقم مخوف ، حاكم ونافذ قوتلرك مهارتكار اللرنده ، تقدير دينلن ازلی بركتابك شئون وحادثاتی اوينايان كائنات ، طبقی بر تياترو صحنه‌سنده اولديغی كبی ايكی قسم اشخاص احتوا ايدر : برقسم اعظمی يالكز برآن ايچون كورونمك وظيفه‌سيله مأمور بر كولكه ، بر فيكوران كبی ، حياتلری ساكت وشخصيتسز ، رنكسز ، حتی جلب نظر ايتمكسزين افول ايدوب كيدرلر . بونلر ، مع التأسف ، نهايتسز برتارلايی دولديران اوتلرقدر مبذولدر ؛ يالكز تنبت ايلرلر ؛ فرديتلری اعتباريله غير محسوس برفعل حياتی‌يی ايفادن صوكرا ، آرقه‌سنده بر ايز ، بركدر براقمقسزين أولورلر ويرلرينی ، ينه اويله كندی جنسلرندن بر لزومه ترك ايدرلر .

ديكر آزقسم ، كائناتك روحی ، عادتا خلاصه‌سيدر ؛ اوته‌كيلره رغماً ، بالعكس بونلرك فرديتی جالب اهميت اولور . سيالرنده مؤبد بر حياتك التماعی ، برغرانيت هيكل كبی حياتك ئولمز ومحترم موقعنده ، همجنسلرينك فوق مرندن باقه‌رق ، الك بويوك ابديتلری بيله غورنسيانه چكن زمانه رغماً ياشارلر . شبهه‌سز حيات ماديه‌لری ، ديكرلرينك كبی ، نهايت ، آرتق بی‌حركت ومتوكل سكوت ايدر فقط ، اونلر كيدركن آرقه‌لرندن بلكه بوتون بشريتك صدای ماتمی كايىر .

لكن ، نه فجيع ، نه ملعون بر تجليدركه اوروپاده بر قيامت ، بر محشر ياپان هرشی ، شرق ايچون غيرقابل ايضاح برهيچ ، برسكوت اوليور . صانكه ألمزده ، الك معظم ومهيكل شيلری بيله كوچولته كوچولته بر ذره حالنه كتيرن تحف بر آلت وار . وايچيمزده حالا اوقدر چوق آدملرده واركه ايچندن باقدقلری بوريا كار آلتله مكوناتی ، افقلريله تحديد ايتمكده برطبيعت وحق بولورلر ؛ اوقدركه ، شرقده مسافه ، قوت ، جسامت ، حل ايديله‌مز برمعمادن عبارت برحاله كلمشدر .

بونك ، برچوق دليللر كتيره‌رك ديدی قوديلر ياپمق ايستمه‌م ، يالكز احمد مدحت ، ابوالضيا فاجعه‌لری ، الك ياقين ، الك جلی برمثاليدر . هيچ اميد ايديلمه‌ين ، هيچ تسلی قبول ايتمه‌ين بر زمانده أولوملريله ، معنويتمزدن ووطنمزدن بلكه روم ايليلر قدر قيمتدار ومحترم بر پارچه

احمد مدحت افندی مرحوم — فوطو : رسنه

L' illustre écrivain turc Ahmed Midhat Effendi, décédé dernièrement

دها قوپاروب أولدیرن بوایکی وقعه، برفرانسه، بر انکلتره ، برقدر شناس مملکت ایچون ، بر آلساس لوره‌ن، بر آمریقاقدر مدهش واذا کار اوله‌جغی شبهه‌سزایکن، یاربی، بزلرنه‌دن احمقلر کبی بر برمزك یوزینه باقه‌رق سکوت ایتدك؟ واقعا برقاچ کلمه ، برقاچ لاف سویلندی ! بالخاصه بوایکی بدبختدن بری دیکرینه مرثیه خوان اولدی، فقط قورقیورم که بونلرده عادی برتصلف ، بر نمایشدن عبارت قالدی . حالبوکه بونلر ، نه‌فاضل ، نه‌معظم ، نه صمیمی ولوله‌لره باعث اوله‌جقدی ؛ یالکز استانبول دکل ، پایتختك دشمنلره دوشدیکنی خبر آلمش قدر ، تا

Digitized by Google

مرحوم ابوالضیا توفیق بك — فوطو: فبوس

L'il'ustre écrivain Ebuz-zia - Tevfik Bey dernièrement décédé

روحنك اك ناموسلی ، اك شجیع بر طرفندن
کوکره‌ین صدالریله ، ولایتلر ، سیاه کاغدلرله
ماتملرینی اعلان ایده‌جك ، قارالر باغلایه‌جق ،
وبالذات پایتخت ، دها ایی آغلامق ایچون
مومله‌رینی یاقیه‌جقدی .
ایواه ، بز دها نه‌لر یاپمدق! . . بوتون
روم‌ایلی کیتمشکن ، دها دونکی قارا بولغارلر
قاپومزی، ناموسمزی، سلطنتمزی، تاریخمزی،
مقدسیاتمزی . . . چالمشکن ، یوزبیکلرجه
نفوسمز الکوحشی، الکقاتل اللرله پارچه‌لنمشکن
ینه سکوت ایتدك؛ ینه‌اویله، برشیلر آکلامیان
معناسز نظرلرله بربرلرمزه باقیشدق .

احمدمدحت وابوالضيانك كيملر اولدقلريني اوزون اوزادی یه تشریح ایده جك دكلم ؛ بوكا نه شو محدود صحیفه‌لر ، نه ده مرحوملرك خصوصیت وشخصیتلری حقنده هیچ نامنه اوتانه‌رق سویلیورم ـ تلقی ایده بیلدیکم معلومات مساعده‌کاردر . یالکز ، عمومی برخلاصه ایله ، احمدمدحت حقنده : مرحوم ایلك ولی‌نعمت معارفمز اولمشدر ، دییه جکم . یازیلری حقنده شیمدیکی افکار ، نه‌قدر بی امان و نامساعد اولورسه اولسون ، احمد مدحت بویوك بر هویت ادبیه صاحبی‌ده اولماسه ، شناسینك تأسیس ایتدیکی دورهٔ ادبیه‌نك الڭ حاكم ، الڭ نافذ ممثللرندن بریدر . حتی بودور ، بوتون موفقیات وحیاتنی بو ذاته مدیوندر . واقعا شناسی ورفقاسی هیچ‌ده احمد مدحته استناد ایتمه‌ین برادبیاتك مؤسسیدرلر . فقط بوتأسیسی تعمیم ایدن ، اوكا قیمت ونفوذ ویرن ، اونی دیوارلره خطاب ایدن كیمسه‌سزلك ومجهولیتدن قورتاره‌رق ملكك ، هنوز معارفك ایلك ایشیقلریله آچیلان دماغنه زرق ایله ، حیات وبقاسنی تأمین ایدن احمد مدحتدر .

مرحوم ، بو ، ییلماز ، فتورکتیرمز ، حتی مکافات قبول ایتمز مساعیسنی ، « سعادت ، ترجمان حقیقت ، چانطه ، قرق آنبار » كبی صاییسز مجموعه‌لر وغزته‌لرله ، ینه اویله صاییسز كتابلریله تثبیت ایده‌رك ، وطننه شیمدی‌یه‌قدر هیچ بركیمسه‌نك یاپامدیغی خدمتی ایفا ایتمشدر . بوكون بزده ، برآز اوقومق وآكلامق ذوقی ، آتشی موجود ایسه ، شبهه ایتمیكزكه بو ، هركسدن اول احمد مدحتك ابداعیدر . باخصوص ، اویاندیردیغی بوذوق ویا احتیاج قرائت بیله ، بزده روما نجیلغك ایلك مؤسسی ، ایلك موجدی اولمق شرفنی نفسنه حصر ایدن احمد مدحتك ، باشلی باشنه معظم ولایموت برشاه اثریدر ؛ ایسترسه‌ه ، دست زمان ، نانكور برتنقید ایله « برهیچ . . » دنیان آثارینی مؤبداً كومسون !

ابوالضیا مرحومه كلنجه : تصویرافكارك قارئلرینه ، بالخاصه شناسی ادبیاتنی تدقیق ایدنلره مجهول اولمایان محترم وتمیز برسیمادر . مساعی خصوصنده احمد مدحتله ، ابوالضیا آراسنده شایان حیرت برمشابهت كورولور . مملكتك ، زال اوغللرینك ، اسكندرلرك بیله بازوی مقاومتنی بوكن ظلم وقهری بو ایكی بدبخت مقدراته قارشی عاجز وضعیف قالمش واونلر حتی هیچ براجرت ومكافات بكله‌میه‌رك آكلاشیله‌مایه‌جق قدر بویوك علوجنابلریله ، حیاتلرنده ، اولومله‌قدر چالیشمق ، فداكارلق ایتمكدن صاف وعلوی برذوق آرامشلردر . فقط اختلاف خلقت ، مختلف تظاهرلرله بو ایكی وفاكار آرقداشی یكدیكرندن آییرمشدر : احمد مدحتك هرشی اولمق حرصنه مقابل ، ابوالضیاده متبارز ومتین برقابلیت ادبیه وسیاسیه واردر . كندیسنه مخصوص ، ظریف ونكته‌كار براسلوبه ، ستیزه‌جو ، ومحلل برمحاكمه‌یه ودوشوندكارینی تحف برسهولتله افاده ایدن برلسانه مالك اولان ابوالضیا ، واقعا نه‌كمال كبی قابنه صیغمامق ، نه‌ده حامد كبی قوتلی چالاك برقاناده یوكسلمك ایسته‌مشدر .

ابو الضیانك دنیاده اك چوق حرمت ایتدیکی سیما ، نامق کمال مرحومدی . ترجمهٔ حالنی یازارکن «سنك ترجمهٔ حالکی یازمق، بکامقدر اوله جغنی اولجه بیلسه یدم بینمی پاطلاتیردم » دیدیکی کبی ، هپ فضیلتلر ، بویوکلکلر ، ایچون ، وطنی ، ملتی ایچون ، دیمز یاشلرله آغلادی؛ بوکون اوکاده یالکز برقاچ کشی، شبهه سز اك صمیمی ، اك تسلیسز هجرانلرله اولادی آغلایور . فقط اوقدر سودیکی ، اوقدر حرمت ایتدیکی بزلر، بر بریمزه باققدن باشقه برشی یاپمیورز. زواللی ابو الضیا، زواللی مدحت،باری اللهك رحمتی سزلره اولسون !

س . ب

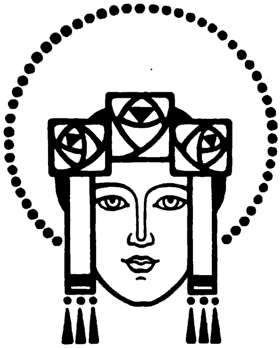

حق و وظیفه

[وولنه‌ی] دن

بودنیانك وبو دنیاده یاشایان انسانلرك احوالی عقل ومنطقك ایستدیکی کبی اوله‌مامشدر. برچوق فنالقلر ، وبو فنالقلرك پك بویوکلری وار. عن اصل برباباذن طوغمش اولان انسانلرك قرده‌شجه برسوکی‌ایله برلشمش اعضا وافرادی یکدیکرینه محب ودوست بویوك برعائله تشکیل ایتمه‌لری لازم کلیردی . بوعائله ، بویودکجه برچوق داللر ، بوداقلر حاصل ایتمش وبونلرده اینجه داللره آیرلمش ، فقط جمله‌سی عینی صوایله بسلنمش ، عینی حیات ایله جانلانمش برآغاجه بکزه‌ملی ایدی . بر عائله‌ده هرفرد ، عمومك فائده‌سنی دوشونور . زیرا هرکس یکدیکرینی سور ومنفعت عمومیه‌ده جمله‌نك حصه‌سی واردر .. قوتنه ، عقلنه ، شخصی قابلیتنه کوره بومنفعت مشترکه‌یه معاونت ایتمه‌ین اعضا بولونماز. بری بونی، دیکری شونی یاپار . فقط هرفردك یاپدیغی عمومه نافع، وعمومك ایشله‌دیکی هرفرده نافعدر . آز وچوق نه‌وارایسه ماملك قرده شجه‌سنه تقسیم اولونور ، عائله اوجاغنك اطرافنده هیچ برآیریلق یوقدر . . اوراده بوللوغك یاننده یوقسوللق کورونمز . . . طبیعتك نعمتلریله طولدوردیغی کاسه الدن اله کچر ، اختیار ایله کوچوك چوجوق ، هنوز ویا آرتق یورغونلغه متحمل اولمایان ، یاخود آلنی تریله ترلادن کلن جمله اعضای عائله جمله‌ٔ بو کاسه‌دن ایچرلر . سوینجلری ، کدرلری عمومیدر . افراد عائله‌دن بری سقط اولسه ، یاخود خسته دوشسه وقتندن اول ، چالشمغه غیر مقتدر برحاله کلسه دیکرلری آنی بسلرلر وتداوی ایدرلر : برصورتله‌که او ، بیچاره هیچ برزمان کندی حاله ترك اولونماز . بیکس وبی‌وایه قالماز؛ منفعت برومشترك اولدیغی حالده رقابت اولماز ، اوحالده مجادله‌ده اولماز . اختلافاتی، کینی ، حسدی تولیدایدن هرکسك دها چوق ، دائما چوق بر شیئه مالك اولمق آرزوسیدر . بوده یالکز کندی ایچون مالك اولمق حرصندن ایلری کلیر . تملکات منفرده لایق تلعیندر . زیرا بوتملکاتدرکه دائما حرص وطمعی تحریك ایدر وانسانی اصلا طویورماز. حقیله استفاده اولنان اموال قرده‌شلر اره‌سنده منقسم اولاندر . (بابا) ، (آنا) ، (اولاد) ، (قرده‌ش) ، (همشیره) ، بو اسملردن داها طاتلی ، داها معزز نه‌واردر ؟ ونه‌ایچون ارض اوزرنده بونلردن باشقه‌سی بولونسون؟ یبانجی کیمسه اولسون ؟

اکر بو روابط فی‌الاصل اولدیغی کبی

محافظه اولونسه‌لر ایدی، نوع بنی بشری مضطرب ایله‌ین فنالقلرك چوغی مجهول قالیر ایدی . آجلیغی زائل اولمایان کوز یاشلری بر انسانك سینه‌سنه دوشن ، فقط بر دوست طرفندن سیلنه‌مه‌ین یاشلردر . نه‌دن ایجاب ایدییور که طالعمز بوقدر فنا ، حیاتمز بوقدر سفالتلرله مالی اولسون؟ بوندن یالکز کندی کندیمزی مؤاخذه ایتمه‌لی‌یز . احکام شرایعی دیکله‌مدك ، طبیعتك قوانینی اوکرنه‌مدك ، اونك طوغرو یوللرندن آیرلدق . یاردیمسزجه وکندی باشنه قیالره طیرمانمق ایچون اقرباسندن آیریلان آدم، سیاحتك کوچلکندن شکایت ایتمه‌ملیدر ! . .

« کوکده‌کی قوشلره باقیکز : بونلر نه اکین اکرلر، نه خرمن بیچرلر، نه‌ده انبارلره بریکدیررلر. خدای متعال آنلری بسلر . آنلردن داها دکرلی دکلمیسکز ؟ »

بو کره‌نك اوستنده هرکس ایچون ، هرکسك احتیاجنی تأمین ایده‌جك درجه‌ده منبت بر (طوپراق) واردر . اکر بر چوقلری حوائجدن محروم ایسه‌لر ، دیمکدر که انسانلر انتظامی اخلال ایتمشدرلر ، دیمکدر که عائلهٔ ابتدائیه‌نك برلکنی بوزمشدرلر ، دیمکدر که بوعائله‌نك اعضاسی بربرلرینه اولا (یبانجی) صوکره‌ده (دشمن) اولمشلردر .

قبائلدن ، عشائردن ، اقوامدن بیکلرله جمعیتلر تشکل ایتمش . . . یکدیکره اللرینی اوزاته‌جق ، متقابلاً یاردیم ایده‌جك یرده بربرلرینی اضراره چالیشمشلردر .

تمایلات مذمومه وبوندن تولدایدن (خود بینلك) یعنی یالکز کندینی دوشونمك هب قرده‌شلری قرده‌شلره قارشی سلاحلاندیرمش، هرکس کندی ایلکنی دیکرینك زیاننده آرامش ، (یغما) دنیادن امنیتی قالدیرمش ، محاربات ورتدلغی خراب ایتمشدر . میراث عمومینك قانلی پارچه‌لری ایچون حدت و شدتله مجادله ایدلمشدر . بناءً علیه استحصالاته مخصوص اولان قوت، همان کاملاً تخریباته صرف اولنمقده‌در. یراوزرندن انسانك مرورینه معموره‌لر دکل یانغین ، یغما ، قتل دلالت ایتدکجه ، اقوام آره‌سنده‌کی روابط طبیعیه‌یی هر برینك اشغال وزراعت ایده‌جکی یرلری مجادلات خراب و بر چوق موانع بر مملکتك دیکر مملکتله اختلاطنی ومحصولاتنك متقابلاً و صورت سربستانه‌ده تعاطیسنی دوچار مشکلات ایلدکجه ناصل بوقدر درین انتظامسزلقلره ینه اولقدر درین تدنیلره ، محنتلره یول آچلماسون ؟ .

ملتلر بویله اقسامه تقسیم اولونمقله برابر هرملتده یکیدن فرقه‌لره منقسمدر . بعضلری کلشلر ، ومغایر حق ومعدلت اولان بو سوزی تفوه ایتمشلردر : قوماندا واداره بزه ، اطاعت واسارت سزه !

کندی ایشلرینه یارایان قانونلر یاپمشلر وبونلری قوتله محافظه ایتمشلردر . برطرفده اقتدار ، ثروت و یسار ، بی‌نهایه مسار ؛ دیکر طرفده‌ایسه جمعیته عائد بالجمله بار ! .

بعض عصرلرده وبعض یرلرده انسان انسانك (مالی) اولمشدر . انساندن تجارت اولونمش ، بریوك حیوانی کبی آلنوب صاتیلمشدر ! . .

دیکر مملکتلرده ، دیکر یرلرده حریتنی غصب ایتمکسزین شویله حرکت اولونمش که ،

Digitized by Google

انسانك ثمرهٔ سعی همان کاملاً آنی کندی اداره‌لری تحتنده طوتانلره عائد قالمش!. بوس بتون اسیر اوله‌یدی ، بلکه او انسان ایچون دها ای اولور ایدی . زیرا هیچ اولمازسه اسرانك صاحبلری بونلری محافظه ایتمك‌ده‌کی منفعتلری سوقیله اسیرلری بسلیلر ، اثوابه واکسا ایدر ، خسته‌لغنده تداوی ایلرلر . فقط کیمسه‌یه عائد اولمایانلری ، آندن آلنه‌جق ، چیقاریله‌جق بر فائده اولدیغی زمانجه قوللانیرلر ، بعده لزومسز برشی کبی آتارلر . .

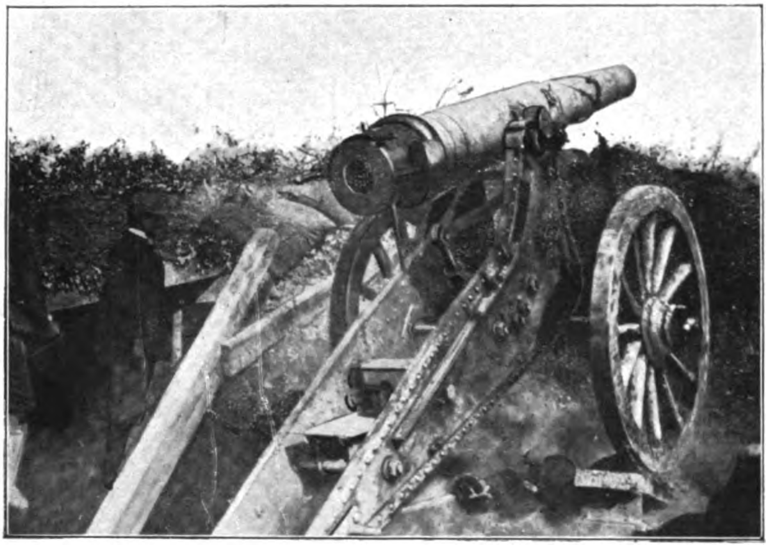

اشقودره‌ده طرابوش استحکاماتنه قارشی تعبیه ایدیلن قره‌طاغك جسیم طوپلرندن بری

Un canon monténégrin de gros calibre devant “ Scutari „

یاشی ایلرووله‌مش ، چالیشه چالیشه قوتی بیتمش اولان آدمی صاقلامقده نه فائده واردر؟!. او آرتق آجلقدن وصوغوقدن سوقاغك کنارنده اولمکه محکومدر ! حتی بونك منظره‌سی حیاتك بوتون سعادتلرینه مظهر اولانلری صیقار ، بلکه کچرکن (الله عشقنه بر پارچه اکمك) دیه‌جکدر ! بو سوز ایشیدلمه‌یی جان صیقان بر سوز دکلیدر ؟ ! . او حالده او بیچاره‌دی آلیرلر و بردارالمملولینه آتارلر . کویا بوده بر (لطف) در ...

هر یرده فضله بر حب نفس حب غیر فکرینی اطفا ایتمشدر . قرده‌شلر قرده‌شلره دیدیلرکه: بز سزك جنسکزدن دکلز ، قانمز دها تمیزدر ، سزلکی ایله قاریشدیرمق ایسته‌میز . سز و چوجوقلرکز دائما بزه خدمتله مکلفسکز !. بعض یرلرده ایسه اصالت اوزرینه دکل ، پاره اوزرینه صنفلر یاپدیلر .

— نه‌قدر مالکز وار ؟ — شوقدر .

— ضیافت اجتماعیه‌یه اوطوریکز. سن که برشیئك یوقدر ، اورادن چکیل و آجکدن ئول! فقرا ایچون حصه اولورمی‌یا؟ بو وجهله ثروت صیره‌لری آییرمش ، صنفلری تعیین ایتمشدر . بعضلری هر درلو حقوقه مالك اولدیلر ، چونکه زنکین ایدیلر . مصالح عمومیه‌یی اداره ایتمك ، یعنی عمومك ضررینه اوله‌رق کندی ایشلرینی چویرمك امتیازی همان بونلره منحصر قالدی.

عجزهٔ ناس ، ایشته کمال حقارتله بو وجهایله یاد اولونان بیچارکان ، شخصاً حر اولدقلری حالده ، عمومیت اعتباریله هیئت اجتماعیه‌نك

Digitized by Google

اشقودره بومباردمانی تدقیق ایدن قره‌طاغ امرای عسکریه‌سندن بریله بر روس جنرالی

Un général russe et un commandant monténégrin - pendant le bombardemen de "Skutari„

اعضاسی میانده‌کی مناسباتی ، صنایعك حرکاتنی سعی و عملك شرائطنی ، اجوراتك مقدارینی و محصولاتك صورت تقسیمنی تعیین و تنظیم ایدنلرك کویا مال و ملکی ایدیلر . .

بو مستبدلر خوشلرینه کیدن شیئه (قانون) دیدیلر و قانونلرك چوغی منافع خصوصیه‌یه عائد تدابیردن و تحکمی وعددی آز بر خلقك دها غلبه‌لك بر خلقه تحکمنی ادامه و تزییده خادم وسائطدن عبارت ایدیلر ..

ایشته رابطهٔ (اخوت) ك قیرلدیغی زمانلر دنیا بویله اولدی ؛ راحت ، رفاهیت ، بالجمله نعمت بر طاقمه ، یورغونلق سفالت وصوکره‌ده یوقسوللق ایچنده حفرهٔ موت دیکر طاقمه.. آنلر ، مختلف ناملرله (یوکسك صنفلری) تشکیل ایدرلر ، بونلر ایسه بیاغی (اهالی) درلر.

۲

سزکه (اهالی) سکز: اولا (اهالی) نه‌در. آنی بیلکز .

کوندوزك ثقلتی آلتنده دائما کونشه ، یاغموره ، روزکاره مواسمك بالجمله تبدلاتنه معروض اولدقلری حالده طوپراغی اکرلر ، ایچنه کندی قوتلرندن و حیاتلرندن بر پارچه ایله ثمره‌دار اوله‌جق اولان اکینی اکرلر ، بو وجهله آنلرینك تریله (عمومه) لزومی اولان ییه‌جکی استحصال ایدرلر ..

ایشته بو آدملر (اهالی) درلر .

باشقه‌لری اورمانلری ، طاش اوجاقلرینی ، معدنلری آچارلر ، بونلره بیك مختلف ایشده قوللانیله‌جق اشکال ویررلر ، دیکرلری اودونی ایشلرلر ؛ دیکرلری یوکی ، کتنی ، ایپکی نسج ایدرلر ، مختلف قماشلر یاپارلر .

دیکرلری یا طوغریدن طوغری‌یه طبیعتدن ، یاخود حال اجتماعیدن منبعث مختلف احتیاجاتمزه ینه بو منوال اوزره چاره‌ساز اولورلر .. بونلر دخی (اهالی) در .

بر چوقلری ، مخاطرات دائمه ایچنده دکزلری کزرلر ، بر مملکتدن دیکرینه هر برینه

چتالجه استحکاماتی ایلروسنده برمفرزهٔ عسکریه‌مزك دشمنله حرب ایدیشی

Un détachement ottoman avec l' ennemi à quelque distance des forts de “ Tchataldja „

مخصوص اولان موادی نقل ایدرلر . یا منطقهٔ حاره‌نك آتشلری آلتنده ویاخود قطبلرك بوزلری آره‌سنده بالق صیدی ، ویا حیات بشره لازم دیکر برچوق موادی بحرمحیطدن قورتارمق صورتیله عمومه عائد غدایی تکثیر ایچون طالغه‌لره فورطنه‌لره اقتحام ایدرلر .

بعضلری وطن ایچون سلاحلانیرلر ، بونی محافظه ومدافعه ایدرلر. بونك ایچین حیاتلرینك اك کوزل سنه‌لرینی ، اویقولرینی ، راحتلرینی حتی جانلرینی، قانلرینی فدا، دیکرلرینك راحت وامنیتی ایچون بوفداکارلغی اختیار ایدرلر . وحتی بو اوغورده اولورلر . نه‌ایچین ؟ (عائله اوجاغی) نك آسوده‌استفاده‌سی ایچون. یابونلر (اهالی) دکلمیدرلر ؟

بونلردن بعضلری ایسه ، بیك موانع آره‌سنده ، عقل وذکالرینك سوقیله اخلاقی تصفیه وتهذیب ، ملتلری تمدین ایله‌ین ، بونلری شان و شرف دینیلن شعشعهٔ مخصوصه ایله احاطه ایدن حرف وصنایعی ، ادبیاتی ، علوم وفنونی نشر وتزیید واستکمال ایدرلر، الحاصل سعادت عمومیه‌نك اك فیضلی منابعندن برینی تشکیل ایلرلر .

بویله‌جه هر مملکتده استحصال ومستحصلاتی توزیع ایچون یورولانلر ، زحمت چکنلر ، وفعللری عموم جماعتك منفعتنه خادم اولانلر، رفاه‌حالنه اك زیاده فائده‌سی کورولنلر، جمعیت بشریه‌نك دوامی ایچون اك زیاده وجودلری مقتضی بولونانلر ، ایشته ، اهالی بونلردر .

Digitized by Google

برمصامه‌دن صوکره برلحظهٔ توقف واستراحت

Un moment de repos après une bataille.

هیچ بر صیقیقنتی چکمیوب، چالیشمه‌یوب یالکز باشقه‌لرینك چالشمه‌سندن استفاده ایله امرار حیات ایدن قلیل العدد بر صنف ممتازی آییره‌لم: اهالی (جنس بشر) در. دییه بیلیرسکز. بردن بره بو اهالی اورته‌دن غائب اولسه هیئت اجتماعیه نه اولور؟ شبهه‌سز اوده برابر محو و زائل اولور. ارض اوزرنده شورایه بورایه طاغیلمش تك توك اشخاص قاله‌جقدر، که کندی اللریله زراعت ایتمك مجبوریتنده بولنه‌جقلر، یشامق ایچون (اهالی) اوله‌جقلردر.

بناءً علیه یالکز اهالیدن مرکب وینه یالکز اهالی سایه‌سنده بردوام اولان بو هیئت بشریه‌ده اهالینك حالی نه‌در، هیئت عمومیه آنك ایچون نه یاپیور؟

آنی هر جنسدن بی‌نهایه موانعه قوجاقلاشمغه محکوم ایدییور...

مقدراتنك اصلاحنه، آلام و اکدارینك تخفیفنه مخالفت ایدیور.. کندی ثمرهٔ مساعیسندن اکا بك اوفاق بر حصه براقیور... چفتجی کندی آتنه، اوکوزونه نه معامله ایدرسه اکا اویله واکثری دها فنا معامله ایدییور. اکا مختلف نامله (نهایتسز بر اسارته، امیدسز بر سفالته محکومسك) دییه باغیرییور. بویله بر هیئت البته مستبد ومضردر...

قوانین طبیعه‌نك الجا آتندن دکل، هیئت

برمحاربه‌یی متعاقب طابورلرمزدن برینك استراحت ایتمسی

Le repos d'un bataillon après une bataille.

Digitized by Google

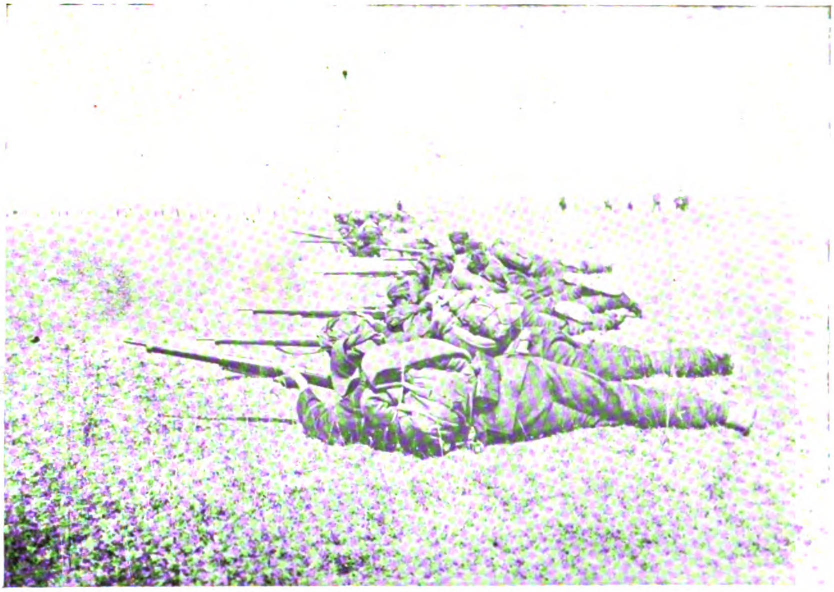

چتالجه‌ده برقطعهٔ عسکریه‌مزك آوجی‌یه یاته‌رق حرب ایتمسی

Un corps d'infanterie tirant sur l'ennemi à « Tchataldja »

اجتماعیه‌یه عائد سیأتدن طولایی اهالینك عصرلردن بری بودار دنیاده چکدیکی محن ومشاق حساب اولونسه ، عددی سطح ارضی احاطه ایدن اوتلره مساوی اولور .

ایمدی هر وقت بویا می اوله‌جقدر ؟ بو غلبه‌لك ابدیاً عین اکدارك دائره‌سنی دور ایتمکه‌می محکومدر؟ استقبالدن بکلیه‌جك برشی یوقمیدر ؟ بین‌الازمان کندی طرفندن چیزلمش اولان خط حرکتك هر نقطه‌سنده یوره‌کندن مؤلم برندای مأیوسیتدن باشقه برشی چیقمیه‌جقمیدر ؟ ذاتنده یاخود کندیسنك خارجنده بوندن دها ای حالی منع ایده‌جك بر لزوم قطعی وارمیدر ؟ .

بونی ظن ایتمه‌یکز ، چونکه ، کندی کندیکزی تحقیر ایتمش اولورسیکز . بعضلری دیرلرکه : سز طوغدیغکز آندن اعتباراً جزایه حاضرلنملیسکز؛ دنیاده حیاتکز بوندن عبارتدر ، وبوندن باشقه برشی اوله‌ماز . فقط اشکنجه‌یی یاپان ظالملردر . وچونکه کندی ایلکلرینی دیکرلرینك فنالغی اوزرینه تأسیس ایتدیلر . بونلری ، عجزهٔ ناس سفالتلرینك چارهٔ تداویسی اولمدیغنه وآندن خلاص اولمغه چالیشمق مجنونانه اولدیغی قدر مجرمانه برتجربه اولدیغنه اقناع ایتمك ایسترلر . . .

یالان اولان بو سوزی دیکله‌میکز . هر مخلوق انسانیتك تمنی ایلدیکی سعادت کامله‌، طوغرودر . بودنیاده بولونماز : بورادن برمقصده وصول ایچون ، داربقایه عائد وظائفك ایفاسی ایچون، براثر وجوده کتیرمك ایچون کچیورسیکز؛ راحت وسعادت اوته‌ده‌در . وشمدی چالشمق زماننده باشقه برشی دکلدر . بوچالیشمق ، آنی امر ایدن تکری تعالینك تقدیرینه نظراً ، چکیله‌جك بر جزای دائمی دکلدر .

[مابعدی وار]

ماجد شوکت

Digitized by Google

انتقاد آثار

مقدرات تاریخیه [*]

مقدرات تاریخیه جلال نوری بك افندینك طبع ایدیلمکده اولان بویوك بیرکتابیدر. بیرمینجی فورمه‌سی ماکنه‌ده‌در. بن داها نشر اولونمادن اول مقدرات تاریخیه‌یی دقتله و بیرچوق سطرلرینك آلتنه خط اعتنا چکه‌رك اوقودم وَدوك صحیفه‌سنی اوقویوب بیتریجه‌یك مسرور و مفتخر اولدیغم حالده: ایشته تام صیره‌سنده کان، نه‌طرفه، نه‌ترفنده اولمایان داهیانه بیرکتاب! دیدم.

داهیانه [génia'] کلمه‌سنی قوللاندم؛ بوندن؛ تقدیرکار بیردوستی اولدیغم جلال نوری بك افندی‌یه فضله توجهده بولونماق ایسته‌دیکمه ذاهب اولمایك. ایضاح ایده‌یم:

مشهور ئه‌مه‌رسین Emerson «دهاء ایچین هیچ انتخاب یوقدر. «Il n'ya aucun choix pour le génie» دیر. یعنی ذکای داهیانه صاحبی اولان کیمسه.. شونی یاپایم شونی یاپمایم دیمز؛ شونی یاپماق مفیددر، شونی یاپماق فائده‌سزدر. بناءً علیه شو مفید اولانی ترجیح ایتدم دیه‌مز. او، لاهوتی بر سائقه و شائقه ایله، محیطك احتیاجات صمیمیه‌سنی ـ احتیاجات صمیمیه‌سنی دییورم، احتیاجات عامی و ظاهریسنی دیمه‌یورم ئوت

[*] «مقدرات تاریخیه» یه تقریض صورتیله علاوه ایدیلن بومقاله محرر محترمنك مساعده‌سیله مجموعه‌مزه نقل اولنمشدر.

محیطنك عمیق، آتی شمول، صمیمی، باطنی، روحی، اجتماعی احتیاجلرینك بوتون قوتلرینی، بیرالکتریك «اقکومولاتور» ی کبی روحنده طوپلامش، صیقیشدیرمش، ادخار ایتمشدر. بو قوتلر بو «غیر مفکور اولان مفهوملر» [inco- غیر فا کرانه Conceptions inconscientes nsciemm nt] بیرفوران و انشعال ایله عالم انفس‌دن محتشم، بلکه زینتسز، فقط بی‌پروا، درشت، آتشین بیر افاده‌ده عالم آفاقه [*] صاچیلیر. ایشته بومدلول و اعتبار ایله جلال نوری بك افندینك (مقدرات تاریخیه) سنی داهیانه کورویورم. ساخته فضیلتلرك غیرتلاغنه تشریح بیچاغنی صاپلاماق خصوصنده قهرمانلق کوسته‌رنلرك بیرنجیسی دکلسه‌ده، (تاریخ تدنیات عثمانیه) وَ (مقدرات تاریخیه) نك کنج مؤلفی، هرحالده، برنجیلرندندر.

«فکرمجه اك بویوك جنایت ملتدن حقیقتی کتم ایتمکدر؛ بوندن صوکره اك بویوك جنحه، ملته دالقائوقلق ایده‌رك اونك جدیتدن اوزاقلاشمه‌سنه سبب اولماقدر.»

دیدیکدن صوکره:

[*] انفسی، آفاقی کلمه‌لرینی Subjectif, objectif کلمه‌لری مقابلی اوله‌رق قوللانیورم.

Digitized by Google

سرای برونی اسکله‌سنده عسکری برمنظره

Un aspect militaire au promontoire de Seraï-Bournou

« ایشته (مقدرات تاریخیه) عنوانیله توسیم ایتدیکمز بو سلسلهٔ تدقیقاتده بز باشقا بر اسلوب اختیار ایده‌جکز ، طرز افاده‌مز قادینلرمز کبی مستور اولمایاجقدر » دیور . کنج وتوانا محرر ، الحق ، وعدینی کمال متانتله انجاز ایدییور . صاعقه ، صوله ، ماضی‌نك وحالك اولیای امورینه عشق ایتدیکی توقاتلر عالم انصاف و منطقده مدهش وفاجع ایکیلتیلر اویاندیرییور .

مثلا شوفقره‌یی اوقویکز :

« بوقادار مأمورین خارجیه‌مز وارکن ، تدقیق وتفحص ، تعمیق وتجسس ایچین بودجه‌لرمزده بوقادار پاره وارکن بالقان اتحادندن خبردار اولامامشلر ؛ وَ ، بیرخارجیه ناظرمز محاربه‌نك اعلانندن بیرآز اول مجلس مبعوثان کرسیسنده « بالقانلردن ایمانم قادار امینم » یاوه‌سنی سویله‌یه‌جك قادار ابراز بلاهت ایتمشدر .»

اوخارجیه ناظری بن اولسه‌یدم علی ملاء الناس جلال نوری بك افندیدن بیر توقات یمه‌یی ، بو عبارهٔ جهنمی‌نك موضوعی اولمایه بیرکره دکل بیك کره ترجیح ایدردم . پرنس بیسمارقك La statistique est la science de l'Etat. یعنی « ایستاتیستیك علم دولتدر » دیمش اولماسی نظر اعتنایه ، لایق اولدیغی قادار آلیندیغی حالده (مقدرات تاریخیه) مؤلفنك :

Digitized by Google

« دولتمز ، نه‌قادار نفوسه مالك اولدیغنی بیله‌مه‌یور . » دیمه‌سی پك آجی بیر کوشمال عد ایدیلمك ایجاب ایدر .

ایستاتیستیك بنجه آیینهٔ دولتدر . آیینه بولونمادیقجه انسان کندیسنك نه‌حالده اولدیغنی بیله‌مزسه ایستاتیستیك اولمادیقجه بیر دولتده کندی کندیسی ، قوتی ، ترقیسی ویا تدنیسی حقنده بیر فکر صحیحه مالك اولاماز .

بوندن اوچ آی اول ، منحصراً تتبع مقصدیله (طربزون) ولایتنه سیاحتمده ، مرکز ولایتده بیله ایستاتیستیك ونائقدن اولاراق بیر شیئه دسترس اولامادم . کیمه نه‌صوردمسه جواباً عدم‌معلومات بیان ایدیلدی . هرصنف مأمورلردن بعضلری‌ایسه بانا راست کلمه‌دن، بعض سؤال وایضاحلره معروض اولماقدن کمال‌مهارتله اجتناب ایتدیلر . ولایتك اخراجاتی، ادخالاتی ، معاملات عدلیه و ملکیه‌سی حقنده مفصل ومکمل بیر لیسته، بیر ایستاتیستیك لوحه‌سنی آنجاق انکلتره قونسولوسنك سایهٔ لطفنده و علی نجاتی بکك همت و غیرتیله بولابیلدم .

بوندن بیرقاچ ای اول یعنی صوك ایلول افرنجی آیی ایچنده ، بولغارستان سفیر سابقی صارافوف افندینك همتیله الده ایتدیکم و بولغارستان قرالیتنك احصائیات عمومیه‌سنی محتوی فرانسزجه بیر جلد معظم ، منظورم اولدقدن صوکره بولغاریانك قوهٔ حقیقیه‌سی داها قطعی بیر سطوتله نظرمده تحقق ایتمشدی

چتالجه‌یه مکاری سوقیاتی

Le transport militaire à “Tchataldja„

Digitized by Google

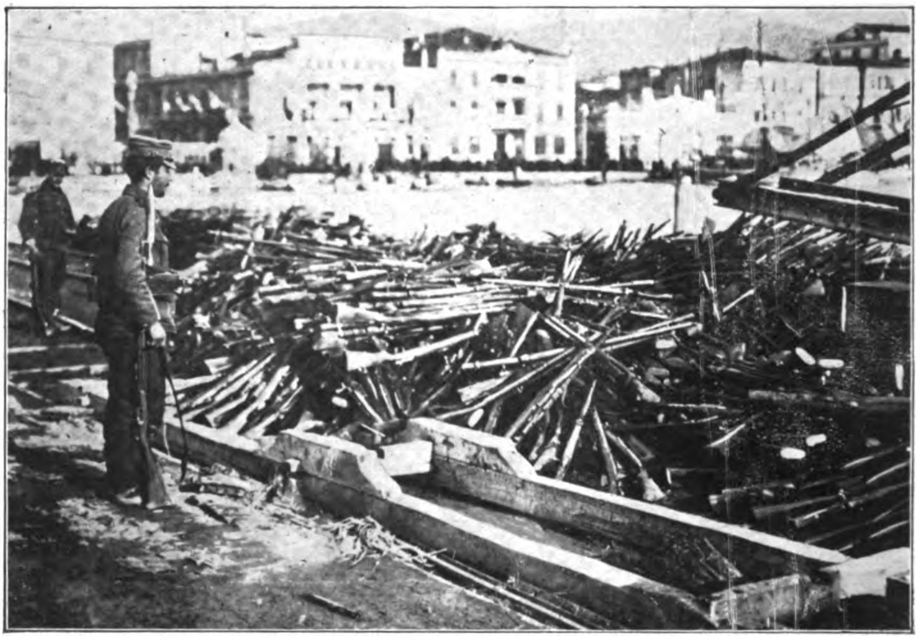

سرایا غرابتله مملو بر تسلیمك حزین منظره‌لرندن

سلانیكده حسن تحسین پاشانك عرض تسلیمیت ایتمسی اوزرینه عسكرلرمزدن طوپلانان ماوزرلردن برقسمنك یونانیلر طرفندن صورت محافظه‌سی

Les armes prises au turcs pendant l' inexplicable redditione de Saloniqu:

سنه‌سنده ۱۹۱۱

Annuaire
du
Royaume de Bulgarie

عنوانیله و ۵۸۷ بویوك و طولو صحیفه‌دن متشكل بویك مهم ایستاتیستیكك مطالعه‌سی بزه مدهش بیر عبرت و غیرت درسی ویرسه كركدر . بو جلد ، عمومی و محیط بیر نظرایله ترتیب ایدیلمشدر؛ زراعت، معارف، امورنافعه ساحه‌لرنده بولغاریاده حیز حصوله كتیریلان ترقیات وتكاملات ایچین بوندن داها بویوك وَ مفصل ایستاتیستیك نامه‌لر (صوفیا) ده ترتیب وطبع ایدیلمشدر .

بزده‌ده معارفك ، نافعه‌نك ، زراعتك ، كومروكك ، كویا ایستاتیستیكلری واردر . فقط بونلرك اهمیتلری ، قیمتلری ، بولغار ایستاتیستیكلری كوزدن كچیریلدیكدن صوكره وَ حد لایقلرینه ارجاع وتنزیل اولونارق تعیین اولونمالیدر .

(مقدرات تاریخیه) غایت جاذبه‌دار و طویماقسزین اوقوناجاق ، قیصه و اهمیتلی بحثلردن متشكلدر . (مسئلهٔ معیشت ومعاشرت) عنوانلی مبحث بحثلرك الك مهم اولانیدر :

« بز بوسقیم اصول معیشت و معاشرت ایله عجبا اوروپانك مواجهه‌سنده ادامهٔ موجودیت ایده‌بیلیرمی‌یز ؟ بوحلول ونفوذ اره‌سنده اسكی اصول وعاداتمزی ، قرون وسطی‌دن موروث عنعناتمزی محافظه ووقایه‌یه دوام ممكن اولورمی؟ بونا پك امكان

Digitized by Google

ویره‌مم . اجانبه قارشی فاتح زماننده‌ن قالان اسلحه‌ایله حرب ایده‌مه‌یه‌جکمز کبی حیاتده‌ده ، اوکهنه اصول معاشرت ومعیشت ایله منتظم اوروپایه قارشی مدافعهٔ نفس ایده‌مه‌یز . بیر اوروپالی ، پر آرزو وپرهوس بیرحیات امرار ایدییور ، بزشرقلیلر ایسه هرنوع خواهش واملدن محروم بیر خسته کبی ، ارادتنه خلل طاری اولمش بیر زواللی کبی عادتا تمدید احتضار ایدییورز . » دیدیکدن صوکره :

« بزده جمعیت هنوز یوقدر ؛ بیر بیریمزی طانیمایورز . قادینلر باشقا ، ارککلر باشقا بیرعالم تشکیل ایدییور .

« جمعیت حیاتنك لوازمندن اولان اینجه‌لك ، تربیه ، ییه‌یه ، ایچمه‌یه ، کیینمه‌یه ایدیله‌جك اعتنا ، نزاکت ، خوش صحبتلك ، حتی نکته‌داناق کبی خصائصك بزده‌ده پیدا اولماسی جداً آرزو اولونور . تعارف ، مسائل حیاتیه ایچنده بویوك بیر ماهیتی حائزدر . تأهل ، ازدواج (یعنی حقیقی ومسعود بیرعائله تشکیلی) آنجاق بو تعارفه ، یکدیگری طانیمایه استناد ایدر . »

حکملرینی ، بهادرانه بیر ادا ایله ویرییور « قادین مسئله‌سی » عنوانلی مقاله ، عالم اسلامك وتورکیانك الك زیاده خون افشان بیر یاره‌سنه اتحاف ایدیلمشدر دینیله بیلیر :

«تورك قادینلری جمعیت بشریه‌نك اعضای مهجوره‌سیدر . قادینك صنع واشتراکی اولما-قسزین بیر جمعیت ایله-ریله‌یه‌مز . قادینسز بیر جمعیت دیلسز بیر آدمه بکزر . قادینلری ، تعلیمدن ، تعلمدن ، مساعئ مختلفه‌یه اشتراکدن ، ترقیات و تکاملاته قاریشماقدن منع ایده‌جك نه عقلی ، نه نقلی بیر دلیل ده یوقدر . یاواش ، یاواش بوعرفی قرون وسطائیلکدن چیقماق کورلتوسز ، پاطیردیسز ، رذالتسز چیقماق چاره‌لرینی دوشونمز وبوللازسه‌ق بزتورکلر ومسلمانلر جمعیتجه مضمحل اولورز . »

فقره‌سنك تأثیرینی قدرت فاطره خلق ایتسین [*]

(قادین مسئله‌سی) مبحثی هپ بوطرز وادا ایله هپ بویله درست ودرشت حکملرله آقوب کیدییور .

(ادبیات مسئله‌سی) عنوانلی ، بابنده کنج محرر داها آزجسارت مدنیه کوسته‌رمه‌یور .

---

[*] (اجتهاد) مجموعه‌سنك ۳ نجی سنه‌سنك ۲۶ نجی نومروسنده (جهان اسلامه‌دائر) عنوانلی مقاله‌یه ۲۸ نجی نومروسنده (قادینلرده غایهٔ حیات) و ۲۹ نجی نومروسنده (تستر مسئله‌سی) سرنامه‌لی مقاله‌لرینه وبونی تعقیب ایدن (بارونه‌س فون روزه‌ن) لك مکتوبنه‌ده باقکز ملاحظه ایدیکز .

لوله بورغاز محاربه‌سنه اشتراك ایدن طابورلردن برینك برکوپری یی کچمسی

Un bataillon ottoman après le combat de “Lulé-Bourghas„

چتالجه محارباتی اثناسنده طوتولان بلغار اسراسندن برقسمنك تحت‌الحفظ ایزمیته سوق ایدیلمسی

Prisonniers bulgares en route por "Ismit„

الیوم استعمال ایتدیکمز حروفك برباد اولدیغنی آچیقدن آچیغه سویله‌یور :

« حروفاتمز بربادر . بوحرفلرله [*] بز ایشمزی کوره‌مه‌یز . بونلرناکافی‌در . حرفلرمزك نقصانندن ، بیرایشه یارایه‌مادیغندن ، غیرعملی بولوندیغندن (تاریخ تدنیات عثمانیه) کتابمزده بحث‌ایتدك . بوراده یالکز شوراسنی سویله‌یه‌جکزکه بوحرفلری وبونلرله یازیلمش عباراتی عوام سهولتله اوکره‌نه‌میور . بونلر غیر طبیعی شیلردر . بوحال ترقیاته مانع اولیور . اهالیده تحصیل وتنور خواهشنی سوندوریور . اونك ایچین حروفی اصلاح کبی بوش ، واهی تدابیره مراجعت‌ایده‌جکمزه بیرساعت‌اول کمال جسارتله لاتین حرفلرینی قبول ایتمه‌لی‌یز . بونی یالکز بز قبول ایتمش اولمایه‌جاغز . بوندن اول رومانیالی‌لر دخی « سیرلیق » حرفلریله یازی یازارلردی . بالاخره لاتین حرفلرینی قبول ایتدیلر ، آلمانلر یاواش ، یاواش « غوتیق » حرفلرینی براقوب لاتین حرفلرینی آلیورلر .

لاتین حروفی هم پك طبیعی هم ده تورکجه‌نك تحریرینه پك مساعددر . بوحرفلرك قبول ایدیلمه‌مه‌سی ایچین سرد ایدیله‌جك ویا ایدیلن اعتراض‌لر اوقادار عادیدرکه مناقشه‌سنه بیله تنزل ایتمه‌یز . بوخصوصده جدی بیر انقلابه قدرتیاب اولابیلیرایسه‌ك عوامز سهولتله مواد عادیه‌یی اوقویوب یازابیله‌جکندن ملتك سویهٔ فکریه‌سی ، شبهه‌سز بیرقدمه داها ترفع ایده‌جکدر »

[*] وبوحریفلرله ! ع. ج.

Digitized by Google

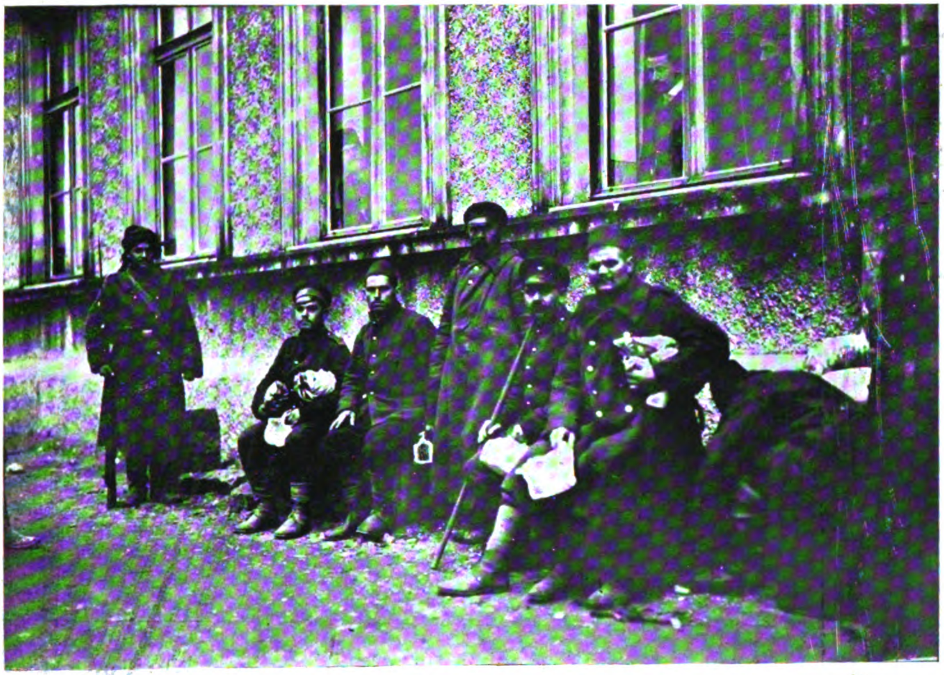

بلغار اسیرلردن برقاچنك سلیمیه قشلهسنده آلنان رسملری

Des prisonniers bulgares devant la caserne “ Sélimié „

(هزیمتك اسباب غیر عسکریه‌سی) سر نامه‌سیله یازیلان اوزون و بسلی بیر مقاله پك آجی وککره محا کمه‌لرله اهل حل و عقدی ئه‌زییور :

« حکومتدن سقوط ایدن فرقهٔ ممتازه یااردونك احوالنی بیلیوردی ، یابیلمه‌یوردی. بیلمه‌یوردی ایسه نه‌دن اونی تدقیق ایتمه‌دی ؟ بیلیوردی ایسه نه‌دن حکومت وملتی حربه تشویق ایتدی ؟ حکومتی احراز ایدن فرقه یااردونك احوالنی بیلیوردی ، یابیلمه‌یوردی . بیلمه‌یوردی ایسه بویوك خطا ایتدی چونکه هر دورلو وسائط تفحص الندایدی . بیلیوردی ایسه نه‌دن رأس کاردن آیریلمادی؟ بوسواللره جواب ویرمك مشکل در ویامحال در . وهر حالده اداره‌مزك پك متفسخ بیر حالده بولوندیغنه دلالت ایدر بو ده مغلوبیتك اسباب غیرعسکریه‌سندن بیری در » (بعث بعد الانحطاط) آدلی مبحث، خصوصی بیرماهیت معتناددر. اوخ ! عینی فکرده ایکی روحك یکدیکرینه ملاقی اولماسی نه قادار بویوك و یوکسك بیر حظ وسعادتدر ! سویله‌مك ، باغیرماق ایسته‌دیکم شیلرك پك چوغنی جلال نوری بك (مقدرات تاریخیه) سنده سویله‌مش ، یازمشدر . کتابك ۱۵۷ نجی صحیفه‌سنده :

« دولت آنجاق ملتك تخلیصیله خلاص بولابیلیر. ملت قورتولماز، مللمستقله عدادینه داخل اولمازسه اونك تشکیل ایتدیکی ویا بقاسنه نکهبان اولدیغی هیئت حکومتدن خیر

Digitized by Google

بوقدر ... وقتا كه
ملكمزده ملتی یتیشدی
رمك هوسی اویانا
جاقدر، ایشته آنجاق
اوزمان دولتك بقاسی
امیدلری اویانابیلیر »
وكتابك ۱۷۲ نجی
صحیفه‌سنده :
« شهرمز یعنی
[دارالخلافهٔ علیهٔ عثمانیه]
عادتا دیكر شهر و
ولایتلریمزی دولاندی
رماقله چكنیور ...
منابع ثروت كشاده
بولونمادیغندن تأمین

اسیر دوشن عسكرلرمزدن برقسمی بلغارلر طرفندن طرق عسكریه انشاآت
وتعمیراتنده استخدام ایدیلك اوزره سوق اولنورکن

Quelques prisonniers de guerre turcs condamnés par l'ennemie à construire des voies militaires

معیشت ایچین بیرچوق خلق، علنی ویاخفی،
رسمی حیله كارلغه مجبور اولیور ... » .
« بوراسی حاضر ییه‌نلرك بیرموعد تلاقیسیدر. »
« كندیسی محتاج تربیه وتنسیق بیر هیئت
بوتون ملك وملتی ناصل تربیه وتنسیق ایدر؟ »
« باب عالیده قاپی، قاپی دیه‌نن، اوته‌كنه بریكنه
تبصبص ایدن، آمرلرینك اخلاقنی بوزان
وكونك قسم اعظمنی معزولین قهوه خانه‌لرنده
تنبللك ایله كچیره‌ن بیرطاقم مأمور بوزونتولری
طشره‌یه كیتدكلری وقت نه‌یاپابیلیرلر! » .
« غیر مستحصل ملتلرك و شهرلرك عمرلری
سریع الزوالدر. ایستانبول بونلر كبی دیشاریدن
پارا چكیور حالبوكه اونا مقابل طشره‌یه هیچ
بیرشی ویرمیور ولایاتدن كلن بوپارالرده اسراف‌زه
كافی كلیور ایتدیكمز بوش، بوش استقراض‌لرایله

ولایاتی ومحتوی اولدقلری خزائن ثروتی اجانبه
ترهین ایدییورز. نتیجهٔ كلام ایستانبول عادتا
میراثیدی بیرچوجوقدر؛ ولایتلر ایسه اونك
چفتلكیدر، مالكانه‌سیدر. بوچفتلك وارداتی
میراث یدی‌یه آز كلدیكندن بك افندی اونی
اوروپا بازركانلرینه وفاءً فراغ ایدییور. »
فقره‌لرینی اوقوركن كندی قلبمده قاینایان
فكرلرك اندیشه‌لرك عكس صداسنی ایشیدییور
كبی اولدم. پارماق ایله یارایه تماس ایتمك ایشته
بونا دیرلر. انجق حكومتمزك نه رأس كارنده
بولونمش اولانلر، نه الیوم رأس كارنده بولونانلر
حیات ملیمزی احاطه ایده‌ن مهالك مدهشه‌یی
تقدیر ایتدكلرینه بیر بینه كوستره‌مه‌دیلر
وكوسترمیورلر. والیلر شیمهٔ اداره واعماردن
اكثریت اعتباریله، تماماً محروم عجزه‌دندرلر.

سنه‌لرجه قالدیقلری ولایتی ترك ایدرلرکن یوم ورودلرنده ولایتی نه حالده بولمشلرسه اویله‌جه بیراقماقله افتخار ایتمکدن اوتانمایاجاق قادار اذعان ووجداندن بی نصیبدرلر . بوتون فعالیتلری کندیلرینه کلن اوراقی محاسبه‌یه ، ضابطه‌یه ، عدلیه‌یه ، شورایه ، بورایه حواله ایتمکدن وبوتون اندیشه‌لری آیك نهایتنده بول معاشلری جیبلرینه صوقماق دوشونجه‌سندن عبارت قالیر . ولایاتك صنایع داخلیه‌سنی تشویق وحمایه ، وفیاتی تقلیل ، تولداتی تکثیر ، ازدواجی تشجیع ، جنایات وجرائم اسبابنك تدقیق ایله تحقیق وازاله‌سی ، ثروت طبیعیه‌نك موقع استفاده‌یه وضعی ، زراعته اصول وآلات جدیده‌نك ادخالی ، یوللرك ، تلغرافلرك ، تلفونلرك تزییدی ، تجارتك توسیعی ، معارف عملیه‌نك تعمیمی ، نفوسك اصلاح وتکثیری وبالخاصه مال وجان امنیتك تأمینیله حریت وحقوق عامه‌نك قانون وعدل سایه‌سنده تحکیمی ، بین الاهالی بیر مفکورهٔ ملیه‌نك تقریریله حسیات وطنیه وملیه‌نك تشیید وتشدیدی ، ثروت عمومیه‌نك توفیری ، اماکن عسکریه ومیریه‌نك تکثیر وتأسیسی الخ . کبی مسئله‌لر اونلر ایچین ، اونلرك اکثریت عظیمه‌سی ایچین عادتا ابدالجه دوشونجه‌لردر . بو والی بکلرك عطالت وخیمه‌لری مؤاخذه ایدیلنجه « افندم ! اصول مرکزیت هیچ بیرشی یاپمایه مساعد دکلدر . » اکر بو ادعا دوغرو ایسه بو حالده صباحدن اقشامه قادار قادیفه بیر قولطوقده اوطورماق مقابلنده بو فقیر وآج ملتك شهری یوز لیراسنی آلماق هیچ دوغرو دکلدر . داها اوچ آی اول

یونان باش وکیل ونیزه‌لوسك خط حربده بولنان ایکی اوغلی

Les deux fils de Vénizélos qui ont pris part à la guerre.

(طربزون) ولایتنده کوردیکم احوال هر عاقل ومنصف انسانی چیلدیرتاجاق ماهیتده‌در . بوندن باشقه بیرده آیریجه اوزون اوزادی‌یه بحث ایده‌جکم قوجه بیر ولایتك مرکزی اولان طربزون شهرنده سکز یوز عسکری استیعاب ایده‌جك بیر قیشلا یوقدر . روملر مکتبلرینی تخلیه ایدوب حکومتك خدمتنه لطفاً بیراقماسه‌لر ایدی ، اناطولیدن کلن افراد جدیده طربزونده یاغمور آلتنده قالاجاقلردی . طربزونکه روسیه حدودی اوزرینده‌در . وعادتا عسکری بیر شهردر . بوکون بیر لیمانی یوقدر . وحالا پترول ایله تنویر اولونماقده‌در .

بورایه بیر لیمان یاپدیرماق کوج بیر شی می‌در. فقط نره‌ده اوچلیك آل‌لی والی که طوتدیغی هرانکلی سوکوب‌قوپارسین. عزل ایدلمکدن تیتره‌مه‌سین. خسته‌اولماقدن، اولمکدن قورقماسین! ملت ایچین، وطنك اعمار واعلاسی ایچین آتشین وجوشان بیرایمان ووجدان ایله چالیشسین. نره‌ده بویله والی‌لر، نره‌ده بویله والی‌لر کتیره‌جك داخلیه ناظری! فقط مملکت یااویله‌أللرله اعمارواداره اولونمالی، یاخود بومسکین وخاسر أللردن چیقاجاغنه، أیل أللرینه کیره‌جکنه شبهه ایدیلمه‌مه‌لی‌در. (مقدرات تاریخیه) مؤلفی‌ده تماماً بنم کیبی بوفکرده‌در. همفکریمك بوکتابنی کمال حرارتله وبوتون عشق واخلاصمله کنجلره واختیارلره وباخصوص وباخصوص اهل حل وعقده، زمامداران اموره توصیه ایده‌رم.

بو زمام الده طوتولماق ایسته‌نیورسه ایی دوشونمه‌لی، مسکین دوشونجه‌لری قافادن چیقارمالی، عکسی تقدیرده نه‌زمان قالاجاق، نه‌بو أل‌لر قالاجاق.

داها بوندن بش آی اول «آمان! کمال سرعتله بز اوروپایه یاقلاشه‌لم یوقسه اوروپا بزه‌یاقلاشه‌جاقدر.» دییه‌اجتهادده باغیردیغم وقت بانابیرچوق والی وناظر بکلر بییق آلتندن، وصاقال اوستوندن کولدیلر فقط بن‌اوزمان کوکسیمك آلتندن آغلادم، بومصائبی وقوعندن دورت بش آی اول کورمك ایچین کرامت صاحبی اولمایه‌هیچ‌ده لزوم یوقدی. اوروپایی وتورکیایی بیلمه‌ین وطانیمایان ایچین بلکه بوبیر کرامت کوروله‌بیلیر فقط حقیقتده‌دکل کرامت، فراست بیله عد اولوناماز، بیك فلاکت قارتالی فوقمده پرواز ایتسه‌ده ینه‌نومید اولمام بوملت بودولت قورتولابیلیر. قورتولابیله‌جکنه اك بویوك دلیل شیمدی‌یه قادار بوملکتك قورتولماسی وحقیقی وقطعی بیرصورتده‌تخلیصی یولنده‌بیرتك آدیم بیله آتیلمامش اولدیغی کبی محو واتلافنه منجر اولان هرکونا اعتساف و تعدیاته بول بول میدان ویریلمش اولدوغی حالده حالامعمر بولونمش اولماسی‌در.

کندیسنه هیچ بیردوا ویریلمامش، تشفیه‌سی وسلامت حیاتیه‌سی ایچین جدی هیچ بیرتدبیر واهتمامده‌بولونیلمامش اولان بیرخسته‌نك امیدسز بیرخسته اولدیغنه حکم ایتمك ناصیل دوغرو اولا بیلیر! بیرطرفدن برکین وغداردیکر طرفدن مسکین ومرداراللرده زده‌لنمش، ازیلمش ایکن بویوکسك روحلی وطن اورته‌یه ینه (مقدرات تاریخیه) مؤرخی کیبی دلیقانلی و عاقل جانلی بیرمحرر قوییور، که کورتعصبدن، قاراقوتدن اندیشه ایتمکسزین آلچاق ومنافق فضیلتلری یرلره چارپیور وکوکسنك اوزه‌رینه چیقارق «ای خلق، ایشته‌سزی شیمدی‌یه قادار چامورلرده سوروکله‌ین ساخته فضیلت!» دییور.

ونورافشان الیله.. عرفانی، حیاتی، حریتی مساعفه کارلغی، استقلال‌سیاسی واقتصادی‌یی، ایمان‌ملی‌یی، خلاصه، قوت‌وسعادتی کوسته‌ره‌رك

أی قوم بحج رفته کجایید، کجایید
معشوقه‌درین جاست بیایید، بیایید!

دییه حایقیرییور؛ بو صیحه، اولمکه محکوم ملتلر اولادینك کوکسنده، امین اولوکز، بولونماز.

١٦ کانون ثانی ١٩١٣

دوقتور عبدالله جودت

Digitized by Google

محاربهٔ اخیره‌ده میدان حربده استعمال ایدیلن تلسز تلغراف آلاتندن و تلغراف بلوکلرندن بری

Un détachement de télégraphes et un appareil de télégraphie sans fil.

Digitized by Google

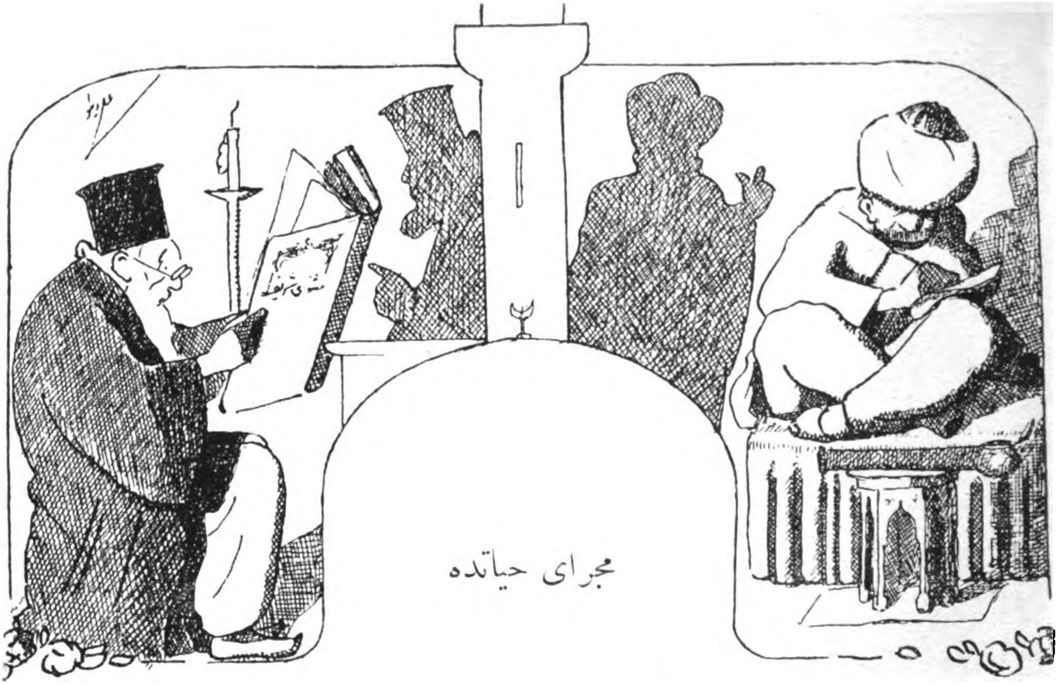

محروسهٔ قسطنطینیه‌نك شمال شرقیسنده ، لب دریاده ، روم طائفه‌سنك برای تبدیل هوا کیتدکلری بر قریهٔ لطیفه واردر . بورانك رومجه اسمی تداویدن کنایه اولمق اوزره (ثه‌راپیا) در . ترکجه‌سی یوقدر . فی الواقع بحراً دخی بوموقع لطیفه کیتمك ممکن ایسه‌ده

بدریا درمنافع بی شمارست
اکر خواهی سلامت درکنارست

مقتضاسنجه اورایه عزیمت ایتمك ایستیانلر برا کیدرلر . یولده خرسز قورقوسی دخی یوقدر . کوی روم ایلی حصاری ایله قره‌دکز بوغازینك مدخلی اولان فنار قریه‌سنك آره‌سنده‌در .

ثه‌راپیاده اعاظم رهبان خرستیانیه‌دن پروقوپیوس نام کشیش اقامت ایدردی . بو راهب فرطذکایه مالك ایدی . مومی الیه قرتال جوارنده کائن آطه‌لرك برنده‌کی مناسترده علوم دینیه‌یی تحصیل ایدرکن هرنصل ایسه ترکجه‌یه‌ده مراقله اقرانی آره‌سنده جداً تحیز ایتمشدی . مثنوی شریفی ، کلستانی ، بوستانی ، پند عطاری ، دیوان حافظی ، شهنامه‌یی پك حلاوتلی بر سس ایله اوقور ، معنالرینی‌ده جداً آکلار ، حتی بوش وقتلرنده ترکجه و عجمجه تغزل بیله ایدردی . پروقوپیوس حضرتلری روم راهبی اولمغله برابر مثنوی معنوینك اوقدر مفتونی ایدی که ایشنی کوجنی براقیر ، ارباب تصوفی ، اولاد مولانایی آرار بولور وکندیلریله اوزون مدت صحبت ایدردی . مومی الیه درویشلکی بردرجه‌یه کتیرمش ایدی که پطریقخانه‌ده دیدی قودیلر زیاده‌لشدی ، علیهنده برچوق شیلر سویلندی ، کندیسنك ایماننده بیله شبهه ایدیلمکه باشلاندی . حتی اوزمان پطریقلك مقامنه سریه بخش توقیر اولان قوتیوس جنابلری غایت متعصب برذات اولدیغندن مومی الیهی برطاقم جزالره دوچار ایتمش ایدی . فنار جوارنده برحجره‌ده پروقو- پیوس کشیش جزاسنی چکرایکن کندیسنده

Digitized by Google

خادم كوی جوارنده عسكری چادرلرمزدن برقسمنك كورنشی

Tentes miliaires à Hadim - Keuy.

وجدواستغراق حاللری كوروللديكنی و آره‌صره «یاشمس تبریزی!» دیه غلیانه‌كلدیكنی كوروجی وخفیه دیاقوسلر پطریق افندی‌یه عرض ایتمشلردی . پطریق حضرتلری اول باول مومی‌الیهك آفوروزایدلمسنی، كلیسادن طردینی وحتی قتلنی دوشونمش ایسه‌ده كورواتی‌یی موجب اولمامق ایچون بوفكردن وازكچمش ایدی. عاقبت سینوروس اعضاسندن برایكی كیاستلونك توصیه‌سی اوزرینه پروقوپیوس راهب ثه‌راپیایه نفی واعزام قلندی . قریه‌نك هواسی ، صویی ، منظره‌سی‌ده غایت لطیف اولدیغندن كشیشك اورایه اجلاسی عادتا ممنونیتنی موجب اولمشدی. دهازیاده برحریت واستراحت ایله مثنوی تلاوتنه مواظبت ایدر ، بش‌وقت نمازینی كیزلی كیزلی قیلار وكیجه‌لری بهمه‌حال برسوره قرآن اوقویوب اورادشریفه چكمه‌دن یاتاغه وارماز ایدی . اویور اویوماز عالم‌تصوفك پیرلری‌ایله مصاحبه‌طالار، اویله‌جه كیجه‌سنی بیله كروبیونه لایق برصورتده كچیرردی . ظاهراً پروقوپیوس خرستیانلغنی محافظه ایدییورسه‌ده كیتدكجه ایمانی تقویت بولیوردی .

بو ذات ستوده صفاتك عبدالقادر همتی افندی نامنده بریار قدیمی واردی . همتی افندی باب‌عالی اقلامندن یتشمه عالم، عاقل ، غایت نكته‌دان، حرانديش وعالی‌جناب برذات ایدی . كندیسی ذاتاً طریقت علیه منتسبلرندن ومثنوی خوانلردن بولونمق اعتباریله وقتیله راهب پروقوپیوسی طانیمش ایدی . بوایكی یار عالی كردار اسكیدن هفته‌ده برایكی دفعه

طوپلانیرلر ، دره‌دن تپه‌دن بحث ایله کوزلجه وقت کچیررلردی . راهبك ثه‌رابیا (طرابیه) یه تبعیدندن بری معالتأسف بو ایکی محب قدیم بربرینی کوره‌مامشلردی . برکون ثه‌راپیا پیوکلرندن خریسانثوس قاله‌یه‌ریدیس هر نصل ایسه عبدالقادر همتی افندی حضرتلریله کوروشمش وراهبدن بحث ایتمشدی . همتی افندی بوندن فوق‌العاده ممنون اوله‌رق پاپاسه سلام کوندرمش

همتی افندی بزدرلودکز سفرینه قرار ویره‌مدی . بشکطاشی کچمك ، حصارلرك اوبر طرفنه کیتمك ، روزکارلره معروض قالمق افندینك عقلنه کلنجه بتون بتون اورکویوردی . نهایت کندیسی ایله غلامی ایچون برر راهوان تدارك ایدرك برقاچ ساعتده بوغاز ایچنك اوطریف ساحلنده‌کی فرحفزا کویه واردیلر . کشیش کمال بشاشتله افندی حضرتلرینی قبول

چتالجه خطنده برقرارکاه عسکری

Un quartier militaire à " Tchalaldja "

وبرکیجه کیزلیجه ثه‌راپیایه کیدوب کندیسیله ملاقات ایده‌جکنی وعد ایتمش ایدی . بیوك پرهیز ایچنده بولونمقله برابر پروقوبیوس راهب برچوق اطعمهٔ نفیسه حاضرلامش ، کونا کون دکز حشراتی طوپلاتمش و آغستوسك الذ شرابنی ، ساقزك الك ایی ماستیقه‌سنی ، قبریسك الك نادر قومانداریاسنی ، سیسامك امثالی بولونماز مسکتنی تدارك ایتمشدی . هوا واقعا پك لطیف ودکزده بتون بتون راکد ایسه‌ده عبدالقادر

ایتدی . قپولر قپاندی . ایکی رفیق قدیم مولویلرده خاص اولان نکته‌لر ، ظرافتلر ، اینجه‌لکلر ، رمز و کنایه‌لرله کوروشمکه وآهسته آهسته ایچمکه باشلادیلر . طوغریسی نه پاپاس ، نه‌ده همتی افندی حضرتلری چوقدن بری بویله برعالم آب یاپمامشلردی . ساقی حافظك اورقیق ورندانه ابیاتنه مخاطب اوله‌رق دائما راقی صونیوردی . پروقوپیوس ایسه اوحلاوتلی سس ایله غزل اوقیوردی . آره‌صره ساقی‌یه‌ده

Digitized by Google

لوندره‌ده مذاکرات صلحیه اثناسنده مرخصلرك اجتماعنه تخصیص ایدلمش‌اولان (سن‌جیمس) سرایی

Le palais St. James où ét tient convoqués
Les délégués des E âts belligerents.

لطف ایدوب بردانه چاقسنی امر ایدیورلر ، اوده ، کمال احترام ایله ، آیاق اوستی ، قدحی الینه آلوب برتك چکیور فقط تأدباً مزه‌یه أل سورمیوردی .

هوا ـ یوقاریده سویلدیکمز وجه‌اوزره ـ فوق‌العاده لطافت عرض ایدیوردی . نورانی برقمر بتون سمایی تحت نفوذنده طوتیوردی . اورته‌لغك قارارمسی ایله ثه‌راپیا کنجلری صندالِلر ایله دکزه چیقمشلر ، اوته‌ده بریده طولاشیورلردی .

عبدالقادر همتی افندی‌یی ماهتاب عادتا جذب ایدییوردی . قارشیدن کلن سسلر ، اولطیف ترنمات افندینك روحنه نفوذایدییور ، غلیانلره سببیت ویرییوردی . بش اون دقیقه وقفه‌کیر استغراق اولدقدن صکره همتی افندی برصندال‌ه بینوب ماهتابدن برآز استفاده ایتمه‌لرینی پروقوپیوس راهبه تکلیف ایتدی ایسه‌ده ، کشیش ، درونی برآه چکه‌رك وبیاض صقالنی اللری آره‌سنه آله‌رق :

— بونی طویارسه پطریق بنی اعدام ایدر !

جوابیله تکلیفی رد ایتدی .

فقط دکز اوقدر کوزل ایدی‌که همتی افندی راهبی براقوب سیر آبه کیتمکی موافق بولدی . ساقینك‌ده باپاس لباسنی چیقاروب افندی‌یه رفاقت ایده‌بیله‌جکنی پروقوپیوس سویلدی . قویده برصندال تدارك ایتدیلر . افندی حضرتلری کرك غزلیاتك ، کرك مشروباتك ویردیکی سکر ایله صندال‌ه بیندی . بیوکدره استقامتنه طوغری آچلدیلر . دیکر صندالِلرده هپ اورایه طوغری کیدیورلردی .

فقط بونلرك آره‌سندن بری ، بس‌بللی دها یالکز بولونمق ایچون ، بشقه بر یول اختیار ایتمشدی . افندی حضرتلری‌ده غلبه‌لکدن متنفراولوب هوادن ، لطافت طبیعیه‌دن استفاده ایتمك ایسته‌دیکندن صره‌دن آیریلن صندالك ازینی تعقیب ایتمسنی کورکجی‌یه امر ایتدی .

قویك ایچنده ، قراکاقجه بریره ، اوکده کیدن صندال طوردی . افندینك قاییغی‌ده آندن برآزکریده توقف مجبوریتنده بولندی . برنجی صندالك ایچنده کیملر بولندیغی کوروله‌میوردی .

فقط هرحالده ایکی قادینك صندالده اخذ موقع ایتدکلری آکلاشیله بیلیردی . بوقادینلردن بری غایت محرق ، طبیعی ، طاتلی و یواش برسس ایله تغنی‌یه باشلادی . افندی حضرتلری

Digitized by Google

اصلا روحجه بیلمدیکی وبو طائفه ایله علاقه‌سی
اولمدیغی حالده صندالك ایچنده عادتا غشی
حالنه کلدی . دنیاده هیچ برسس ، هیچ بر
نغمه بك زیاده ظریف الطبع وحال آشنا اولان
عبدالقادر همتی افندی‌یه قویك قوتی یرنده
ترنم ایدن بوقیزك سسی قدر تأثیر ایتمامشدی.
روحجه هیچ برکله بیلمیان همتی افندی اذن حال
ایله باشدن باشه غزلی آکلادی . چونکه

کوزله کورمکه حاجت یوقدی . ایشیدیلن
صدا ، طوییلان هر برنغمه، سویلینك نه‌سیاده،
نه‌درجه آن وملاحتده برمخلوق دلفریب اولدیغنی
اهل حاله بیلدیره‌بیلیردی .

اوت ! بوندن اوچ درت بیك سنه اول
آتینه‌ده طولاشان ومیلو زهره‌سنك صانع
ذی‌شانی (ذی‌شان ، فقط مع التأسف نامی
نامعلوم !) الهام ایدن قیزلردن بری . دوم دوز

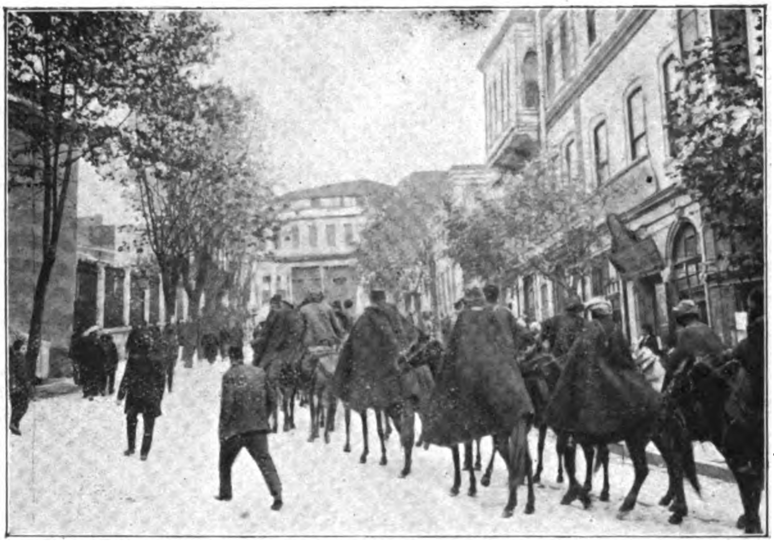

صوك چتالجه محاربانده یارارلقلر کوسترمش اولان کوکلی چرکس سواریلرك استانبولدن
میدان حربه عزیمتی

Les volontaires circassiens se rendant à la gurre.

قیزك اوقودیغی غزل سامعه‌دن زیاده قلبه خطاب
ایدیوردی . هیچ بر کلمه‌سی اکسیك قالمامق
شرطیله همتی افندی سوفوقلیسك ، لومیروسك
لساننده سویلنن برنشیده‌یی آکلایوردی .
عبدالقادر افندینك اوحلال کل اولان ذکاسی،
قلبی ، فراستی، اذعانی نشیده‌نك ایچه اوزاقده
اولان قائله‌سنی‌ده کوریوردی . ذاتاً انی

بر وجود. سیاه، اوزون، اینجه برصاچ. اویونان
هیکللرنده (قلاسیق) کوزللك دیدیکمز بر
ملاحت مطبوعه ، معنیدار بر جفت کوز .
کوچك فقط مائل استهزا برآغز . ایچنده ایکی
دیزی بم بیاض دیش . جاذبه‌دار ، ملهم وملهم،
ممتنع التخیل بر سیما ، آچیق برناصیه . . .

ایشته عبدالقادر همتی افندی الك قوتلی

Digitized by Google

دور بینلری محجوب ایده‌جك باصرهٔ عقلی ایله قارشیسنده نشیده‌یی اوقویانی بویله تجسم و تجسد ایتدیرییور ، شعری‌ده کوزلجه آکلیوردی : زماندن ، زمیندن فریاد ! . . . بتون آلهاته خطاب ایدلمش بر نشیدهٔ قیام ! . . . اویله بر منظومه‌که حامیٔ شعر آپولون بیله ایشتسه معبودلر زمره سنه داخل اولدیغندن حیا ایدردی. نه‌دن ؟ نه‌دن ؟ دیه باشلیوب منظومه‌نك شاعری معبوده خطاب وعتاب ایدیور ، نه‌دن بنی بالجمله اذواق شاعرانه‌یه مستعد و بتون حسیات عاشقانه‌یه قابلیتکار یراتدیغك حالده ، شو نهر خروشان حیاتمده ، بنی آندن اوزاق بولندیریورسون ؟ عمرم ، سریع الجریان بر نیل کبی آقوب کیدیور ، دائما آندن اوزاقلاشدیریور ؛ بنی یراتمق نه‌دن؟ بوغرامه مظهر ایتدکدن صوکره بنی هدف عشقمدن تبعید نه‌دن ؛ دیوردی . قاییق اهسته‌رو اوله‌رق کری دونیوردی. همتی افندی حضرتلرینك‌ده صندالی بالطبع آنی تعقیب مجبوریتنده ایدی. یازم ساعت کورك چکدکدن صکره ثه‌راپیا مرساسنه کلدیلر . برونك خذاسنده برنجی صندال طوردی . افندی کورکجیلره ایلریلملرینی امر ایتدی . صندالدن فی الواقع افندینك باصرهٔ اذعانی ایله کوردیکی قیزك شکلنده ، شمائلنده بر دختر ذی آن نازل اولدی .

یولده ساقی منظومه‌یی افندی‌یه ترجمه ایتمشدی . اوده ، فی الواقع عبدالقادر همتی افندینك آکلادیغنه تمامی تمامنه موافقدی .

*

* *

برمدت صکره پروقوبیوسك والده‌سی وفات ایتمش ایدی . قالان بر طاقم اوراق ایچنده راهب حضرتلرینك ، هرنصلسه ، ترك نسلندن اولدیغنه دلالت ایده‌جك بر وثیقه واردی .

کذلك عبدالقادر همتی افندی‌ده ، هرنصلسه ، اجدادی حقنده بعض تدقیقاتده بولونمشدی . مومی الیهك جدی مظنهٔ کرامدن کرپوی مرحوم مکرسه روم نسلندن ایمش .

جهلول نوری

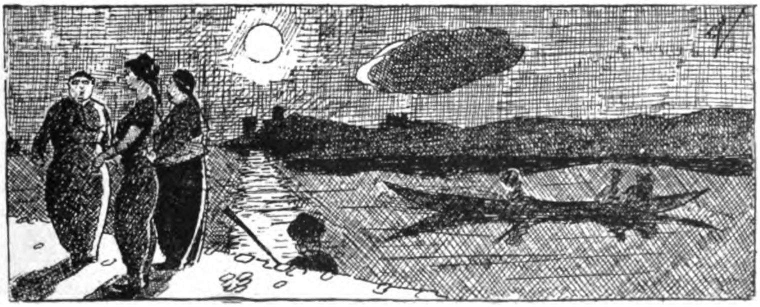

Digitized by Google

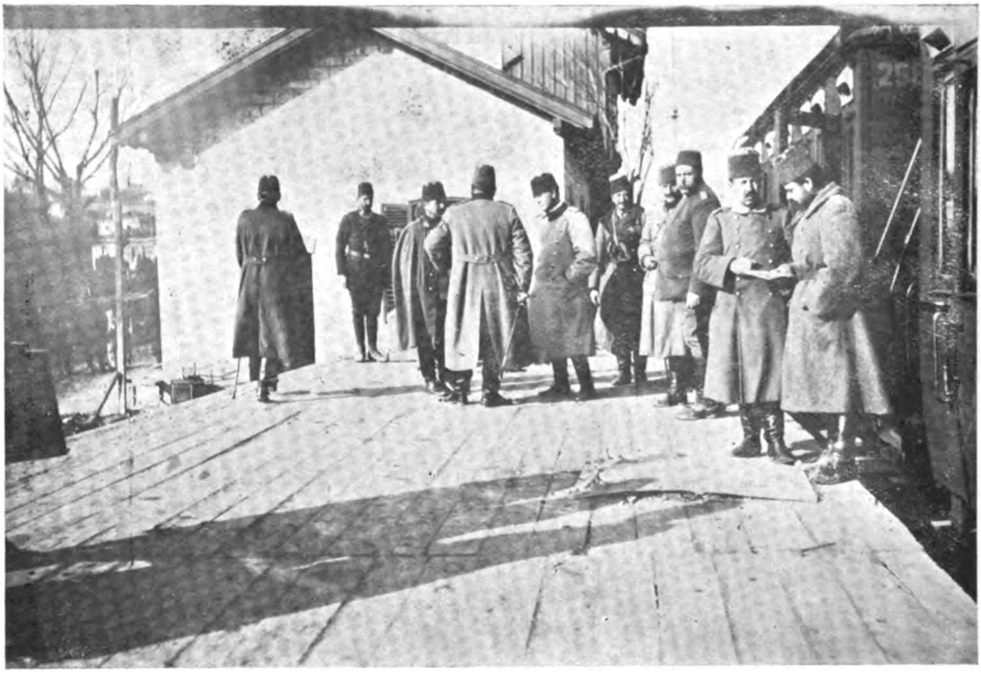

خادم کوینده بعض امرای عسکریه‌نك برمذاکره‌سی
Quelques officiers supérieure déliberant sur la guerre à Hadim-keuy.

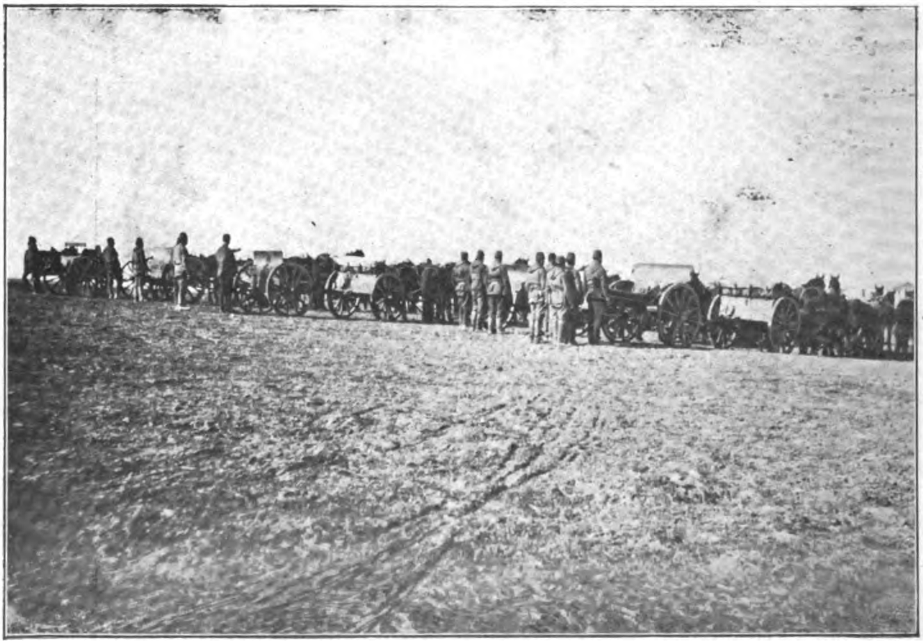

دشمنی تعقیب ایتمك اوزره برطوپچی بطاریه‌سنك چتالجه‌ده ایلری حرکتندن اول آلنان رسمی
Un batterie ottomane à Tchataldja avant un combat.

Digitized by Google

ژاپونیاده آلنه‌جق درسلر

- انكليزجه‌دن -

اویله حس ایدییورز که بزم بو مملکت اهالیسنده غایت واضح وهردم متزاید بر میل وار ؛ اوده : چوقشی ایسته‌مك وبكله‌مك وهیچ برشی یاپمامق ، وعین زمانده‌ده کندیسنه منتظر وظائف وطنیه‌یه بیگانه قالمق ! بوكا قطعیاً اینانمق لازم‌كلیرکه ، برملت افرادی کندیسنه ترتب ایدن وظائف وطنیه‌یه بیگانه قالیر ویاخود او وظائفك عدم وجودینه قائل اولورسه ، هیچ شبهه یوق‌که ، اوملتك استقبالی مظلم ومؤلمدر .

بو واديده اوزون اوزادیه لاف سویله‌یوب یوره‌ك توكته‌جك دكلز . آتیده‌كی سطرلری اوقومغی حصول مقصده كافی عد ایدییورز . یالكز شونی قید ایتمك ایسته‌رم‌که بو مقاله‌یی درج ایدن بر انكلیز مجموعه‌سی ، انكلیز ملتنه توجیه خطابله ژاپونلری نمونهٔ امتثال ایدنملرینی توصیه ایدییور ! حیرت ایتمكدن كندیمی آلامدم . . دوشونولسون :

سنه‌لردن‌بری شهراه ترقیده ایری ایری خطوه‌لرله قطع مسافه ایدرك بوكون أوج اعلای تمدنده أك مستثنا برموقع صاحبی اولان انكلیز ملتی حالا محتاج تعلیم اولدیغنی اعتراف ایدییور وكندی تعلیم کرده‌سی اولان ژاپونلردن استفاضه واستفاده ایتمکی برتنزل عد ایتمیور ! مقاله اوزون اولمقله برابر اهمیت فوق العاده‌سی دوشونولورسه احتوا ایتدیكی حقیقتلرك نظر دقته آلنه‌جغندن امیدوارم . . . باقكز ، كوروكز : برحکومت‌که ، بوكونكی شوكت و عظمتنی ، بوكونكی قدرت و مكنتنی صرف ملتنك استحقار حیاتنه ؛ اوتصورلرك فوقنده اولان شایان تبجیل وطن پرورلكنه مدیوندر !

درین بر تأثرله اوقودیغم بو مقاله‌یی ، بزده‌ده نمونهٔ عبرت اولور دوشونجه‌سیله ترجمه ایدییورم :

«ژاپونلرك اسباب ترقی وتعالیلری آراشدریلیركن حار وصمیمی برمحبت وطنیه‌نك دخل كاپسنی اونوتمامق لازمدر . ژاپونیاده (محبت وطنیه) ، موجودیت ملیه‌نك تمل طاشی اوله‌رق تلقی ایدیلیور . بوحس ، غیر قابل انطفا بر شراره حالنده ، أك بویوك وأك محتشم سرایلر

غلطه ریختمنده واپورلره ارکاب ایدیلن برقطعهٔ عسکریه‌نك اثنای تحمیلده‌کی منظره‌سی

Un corps militaire au quai de Galata s' embarquant pour se rendre à la guerre.

متمکننندن طوتکزده أك عاجز وفقیر بر چفتجی کلبه‌سی سکاننه وارنجه‌یه قدر بوتون ژاپونلرك قابنده علوریزدر .

بونلری یازمقدن، ژاپونلری سائر ملتلرله قیاس ایتمك فکرنده اولدیغمز آکلاشیلماسین. مقصدمز ، ژاپون حیات ملیسنك مختلف صفحاتنی بعدالتدقیق پیش انظاره شانلی برآینهٔ انتباه تجلی ایتدیرمکدر. کرهٔ ارضده موجود حکومتلرك اتخاذ ایتدکلری اصوللردن هانکیسنك دها أیی ، او ملت ایچین دها نافع اولدیغنی مناقشه‌ده وظیفه‌مزك خارجنده‌در. لکن قرق بش سنه اول محکوم انقراض ایکن بومدت ظرفنده بشریتی حیرتلره القا ایده‌جك بویوکلکلرله بومخاطره‌دن قورطوله‌رق بوکون دول معظمه اعدادینه داخل اولان برملتك اسباب اعتلاسنی تدقیقدن دخی کندیمزی آلامایز!

بوملتك وسائل ارتقائیه‌سنی آراشدیرمق ، خارجه قارشی متحد برکتله حالنده کندینی تقدیم ایدن سیاستك ماهیتنی بیلمك وبیلدیرمك، شیمدی‌یه‌قدر احراز ایدیلن موفقیتلرك سرینی کشف ایتمك جداً پك قیمتدار ومبجل برمشغله اولاجقدر .

معلوم اولدیغی اوزره ژاپونلر ، برحبل متین ایله بربرینه مربوطدرلر . . بو رابطه ؛ عالیجناب ، فداکار ، دور اندیش ژاپون ملتنك عملی وطن پرورلکلریله حصول بولمقده‌در . چونکه بوملت ایچون

Digitized by Google

وطن محبتی love of country حقیقی ، دیکر قوتلرك فوقنده برقوتی تشکیل ایدییورکه بونك آثاری، هردرلو اجراآتده n t n تظاهر ایتدیکی کبی بوتون ترقیاتك اساساتنده نمایاندر ...

برژاپونه صوریکز : حیاتنی ، منفعتنی ، وارینی، یوغنی وطنی اوغورنده فدا ایده بیلیرمی؟ بلا تردد ویره جکی جواب ، أمین اولکز که جواب تصدیقدر . [۱] تفکر وملاحظه یه بیله شایان دکل ؛ برژاپون ایچون محبت وطنیه حیاتنك برقسمی دیمکدر ، بزده [انکلیزلرده] اولدیغی کبی آیری برشی دکل !

هرهانکی برمملکتك اهالیسی اهلیت واستعدادینی یالکز نفسنه دکل وطننك خدمتنه حصر ایدر ودها ایلری کیدرك لدی الاقتضا حیاتنی وطن اوغورنده فدایی کوزه آلدیرر ، وهانکی برمملکتك قانون معاشرتی هر وطنداشك ارکك اولسون ، قادین اولسون ، چوجوق بولنسون اونلری وطنه خدمتله مکلف قیلار واونلرده بو استعدادی وجوده کتیررسه تحصل ایده جك حیرت آمیز نتیجه لری تعجبله تلقی ایتمه ملیدر ...

دائما استقبال :

منفعت ذاتیه هیچ نظر اعتباره آلنمه‌رق وطن ایچین استحقار حیات ، برملت افرادینك أك باشلی برمزیتنی تشکیل ایدر . بویله برملت، مثلا ژاپون ملتی ، درین نظرلرله استقباله دوغرو عطف نگاه ایتدیکی کبی منسوب بولندقلری ملتك ماضیسنی تدقیقدن ده دور قالمازلر.. اولاد واحفاده وضعیت حاضره لرندن دها بویوك موقعلر کشف وتأمین ایتمك ایچین دائما ایلری باقارلر و کوزلریله استقبال بولوطلری ایچنده نه معلا نقطه لر آرارلر !

ماضی‌یی تدقیق ایدرکن، عائله‌لریله ملتلری ایچین مسعود ومرفه براستقبال تخیل ایلرکن بویله ملتلر ایچین سعادت حاضره‌لری ماضی‌یه واستقباله قیاساً هیچدر ...

استقباله طوغرو باقارکن ژاپونلر: «عصر سعادت کلك اوزره ! » قیدینی درحال علاوه ایدرلر. بو ، کرچه برآز بالاپروازانه برجمله.. لکن تاریخلرینی تدقیق ایتدیکمز صره‌ده بوقومك ملی، اجتماعی، دینی و سیاسی حرکتلری پك أیی اداره ایتدکلرینی کورورز .

چونکه الك اسکی زمانلردن بری ژاپونلر استقبالده نه یاپاجقلرینه دائر شایان دقت تصورلرده بولنمشلر، نتیجه‌ده موفق ومسعود اولمشلردر. بوسعادته واصل اولمق ایچین بونلر دائما اسباب تعالی وترقی‌یی دها کسکین نظرلرله اوقومغه چالیشیرلر . بو خصائل ژاپونلره موهوب کبی برشیدر .. برمسئلهٔ ملیه حل ایدرکن بونلر کندی نفسلرینی قطعیاً دوشونمزلر ، فقط دائما اوزاقلره ، استقباله باقه‌رق نقطهٔ مقصوده کیده جك الك امین یولی بولمغه غیرت ایدرلر . بوملتك اعتقادنجه کندیلری مسعود دکلدرلر. بونلر سعادتك ایلریده اولدیغنه قانعدرلر .

---

[۱] استطراداً شوفقره‌یی عرض ایده‌جکم : ۱۹۰۵ ده ظهور یافته اولان روس ـ ژاپون محاربهٔ زائله‌سنده اوغلنك ، کندینه معین اوله‌رق عسکره قبول ایدلمه‌سنی وطن پرورلك حسیله قابل تألیف کوره‌مه‌ین برژاپون قادینی ـ وطنك اوغلندن استفاده‌سنی تأمین ایچین انتحاره قرار ویرمش وبوقرارینی بلاتردد اجرا ایتمش ایدی !

مترجم

Digitized by Google

بر کوکللی طابورینك شمندوفرله سوقی منظره‌لرندن

Un bataillon de volontaire avant le départ pour la guerre.

هدف مساعیلری دائما استقبال واو « عصر سعادت » ده‌در .

وطن محبتی :

ژاپونلر ، غایت وطن پرور برملتدر . میلیونلرجه انسانك آمال ومقاصدی برنقطه‌ده جمع اولنه‌بیلیر : سلامت وطن !..

اومسعود آدالرده ، فردایله مملکت بیننده هیچ بر فرق یوقدر ، مملکته کله‌جك فلاکت افراده‌ده شامل اولدیغی ایچین بوحقیقتی بوملت بوتون معناسیله اکلامشدر .. منفعت وطنه ، شخصی وخسیس منفعتلر دائما فدا اولنور . ژاپونلر وظائف وطنیه‌نك نه‌دن عبارت بولندیغنی تقدیر ایتدکلری کبی مالك اولدقلری امتیازات وحقوقك‌ده حسن استعمالنی پك کوزل بیلیرلر ..

دوقتور نیتوب : « بزم وطن پرلکمز ایکی شیدن اخذ غدا ایدییور ، بری حکمداره اولان محبت شخصیه‌مز ، دیکری‌ده بزلری آغوشنده بویوتن مقدس وطنه عمومی محبتمز . باشقه برمنبع دها وار ، اوده مادام‌که بوطوپراقلر اسلاف واجدادمزك کمیکلرینی محافظه ایدییور ، بز بوارضی ناصل تقدیس ایتمه‌یه‌لم ؟ » دییور ..

ژاپونلر وغرب مدنیتی :

ژاپونلر ، مملکتك محتاج سکون اولدیغی ، اتحاد واتفاقه صوك درجه عرض افتقار ایتدیکی نازك دقیقه‌لرده نفاق وتفرقه‌یه هیچ یاناشمامشلردر . بونلرك کندیلرینه مخصوص مدنیتلری وآداب اجتماعیه‌لری اونلری ، بوتون بو مخاطره‌لردن تخلیص ایتمکده‌در . « بویله برملت نیچین مدنیت غربیه‌یی قبوله خواهشکردر ؟ » طرزنده

Digitized by Google

بر سؤال وارد اولابيلير . . ژاپونلر غرب افكاريله كندی مدنيتلرينی دكيشديركی هيچ ارزو ايتمه مشلردر وحالاده ارزوايتمزلر. بونكله برابر غربليلردن بر چوق فكرلر اخذ واقتباس ايتمشلردركه بوفكرلرله كنديلرينه «محافظهٔ مليت» درسی ويرمشلر و مملكتلرينی اجانبك آمال خسيسه لرينه رواجكاه اتخاذ ايتديرتمه مشلردر .

اجنبيلرك، كندی قانونلرينه تبعيت ايتدكلری حالده مملكتلرينه قبول ايديله بيله جكلرينی سويله‌يوب بوصورتله قاپولرينی اجانبه كشاد ايتديلر. بو موفقيت، ژاپونلر ايچين أبدی برسعادت تأمين ايتمشدر؛ اساس فكرلر، برقايا كبی باقی قالارق اوزرينه بوكونكی ژاپون كاشانه سی قورولمشدر . . افراد ملتك برعنصره منسوب ومتحد اولمسندندركه اوروپاليلر يوزلرجه سنه ده قازانامدقلری موفقيتلری ژاپونلر قرق سنه ده ألده ايتديلر !

برژاپون، وطنك اجزای متممه سندن برجزء اوله رق تلقی ايدلمكده در. بونك تأثيرات حسنه سی، حريت مطلقه ايله، ايمپراطورك ملته بخش ايتديكی مشروطيتله ده ظاهردر... حكمدارك حائز اولديغی قوتدن الك مهم قسمنك دوچار انحلال اولمسنه ملتك جبر وتضييقيله حصوله كلمش نظريله باقيلماملی در؛ بلكه تابع ايله متبوع آراسنده كی مناسباتك برنتيجهٔ طبيعيه سی اوله رق تلقی ايدلمه لی در . «حريت ويرلمز آلنير» نظريه سی بوراده سقوط ايتمشدر ...

«اتحادملی» نك نتايجی :

روسيه ايله ايديلن محاربه، بين الملل والدول مناسبات سياسيه نك، صنعی حدودلرك ساخته لكنی ميدانه قويدی . بوندن ينه اكلاشيلديكه اوروپا اقوامی آسياليلرك رفاه وسعادت مليه لرينی كندی كيفلرينه آماجكاه اتخاذ ايده ميه جكلردر. ژاپونلر، سلاح قوتيله ده كوستردیلركه كنديلری استقلال تام ايله مستقل درلر. بوحقيقتی اوروپايه ده تصديق ايتديرتديلر ...

برملتك وضعيت جغرافيه ويا جنسيه سنك قوتلی، معظم بر حكومت تشكيلنه مانع اولاميه جغنه ژاپونلر نه كوزل برمثالدر! بويوك ژاپون قومی، بويوك برژاپونيا تشكيلنه بحق مستحق ايديلر .

اكرژاپونلرك غلبه سی بزه برشی اوكرتمك خاصه سنی حائز ايسه، متحد ومتفق حركت ايتمه نك يوزده يوز موفقيتله نتيجه پذير اوله جغنه أمين ومطمئن اولماليز ...

ژاپونلر جهانه اويله بر درس ويرديلركه بونلردن مستفيد اولمادق، بونلری برر برر تحليل ايدوب تطبيق ايتمه مك قدر صافدرونلق، دوشونجه سزلك تخمين ايديله مز ...

مدافعهٔ مليه نك دها واسع معناسی :

ژاپونلرك «مدافعهٔ مليه» وسائطنی سؤ استعمال ايتمه ملری ؛ چوق دوشونوب وضعيت واحوالی اوزون اوزاديه سنجيدهٔ معيار تدقيق ايدوب صوكرا، ايجابنجه حركت ايتمه لری بزم ايچين جداً نمونهٔ امتثال اولابيله جك بر ماهيتی حائزدر.. چونكه وطن پرورلكك منتظمی صلاح، غير منتظمی ايسه محو وانقراضدر. حياته مغلوبيت كبی بر ملت ايچين موجب فلاكت برشی تصور ايديله مز .

Digitized by Google

« مدافعهٔ ملیه مسائلی نظر دقته آلندیغی صرەدەاونوتماملیدرکه برکونلك اهمال برعصرلق یأس و حرمانی موجبدر . » دییەن متوفی ایمپراطور موتسو ـ هیتو ، بوجمله ایله سیاست ملیەیی وممملکتنك احتساساتنی نەکوزل خلاصه ایدییور . یالکز شوراسی اکلاشیلملیدرکه مدافعهٔ ملیه دینلدیکی زمان اوروپا ملت و

ثانیه حکمنه کیردیکی ایچین بو ، کندی باشنه معظم برقوۀملیه تشکیل ایدر . بونی ، حکمداره عبودیت ودینه حرمت ورعایت حسلرندن حاصل اولان قوته علاوه ایدرسه‌ك کسب ایدەجکی اهمیت وعظمتی دوشونکز !

دینه و وطنه اولان محبت ، ژاپون ملتنك فوز وفلاحنه اوقدر یاردیم ایتمشدرکه بونك

دشمن مظالمندن قاچوب کلن بدبخت مهاجرلرك استانبول سوقاقلرنده منظرۀ سفالتی

L' aspect touchant des émigrés fuyant les atrocités de l' ennemi.

حکومتلرینك کندیلرینی تجهیز ایتمك ایچین کافی کوردکلری بری وبحری قوتلر خاطره کتیرلمەسین ؛ ژاپونیاده بو ، دهاواسع معناسیله تلقی ایدلمکدەدر . ژاپون تجارتنی صیانت ایتمك ایچین مقتدر برمأمور اقامەسی ویاخود تشویق تجارت مؤسسەلرینه مراجعت ایدلمسی ـ خارجی بردشمنك استیلاسنی دفع ایتمك قدر ـ مهم ومدافعهٔ ملیەنك برقسمی کبی تلقی ایدیلمکدەدر ..

وطن پرورلك وحکمداره صداقت :

وطن پرورلك ، ژاپونیاده عادتا برطبیعت

نتایجی بوکون جهانك کوزلرینی قاماشدیرمقدەدر .

حکومت مرکزیه ، قوانینه عدم اطاعت ومنافع وطنیەنك اخلالنه بادی اولەجق حرکتلرله متهم کیمسەیی شیمدی‌یەقدر توقیف ایتمەمشدر ، کەبو ، برملت ایچین نەبویوك سعادت ونەمسعود تجلی در !

اساسات اوزرنده اتحاد :

طبیعة ، ژاپون ملتنك بعض صنفلرنده ـ دوشونجه وافعال نقطهٔ نظرندن ـ جزئی مباینتلر ، فرقلر بولونابیلیر . لکن بوقوملك وطن ، مملکت

Digitized by Google

بدبخت مهاجرین قافله‌لری
Un cortège d' émigrés.

اویونجاغی کبی ایکیده برده تبدیل ایدلمز. سائر دولتلرده قارشی اتخاذ ایدلن سیاستی دائمی اوله‌رق تعقیب ایتمك ایسترلر، بحریه و حربیه ناظرلری قطعیاً دکیشدیرلمز. خارجیه ناظرلرینك دخی قید حیات شرطیله ابقا ایدلمسی لزومی اوزون مناقشاتی موجب اولمش وبرنتیجه‌یه اقتران ایده‌مه‌مش اولدیغی حالده سیاست خارجیه‌نك فرقه تأثیراتندن آزاده قالماسنه چوك درجه دقت ایدلمکده‌در ...

<u>سیاسی برفرقه‌نك وظائفی</u>:

ژاپون اعاظم سیاسیه‌سندن متوفی پرنس ایتو، وطنداشلرینه «اتحاد» توصیه‌سندن ایشلرنده متحد ومتفق اوله‌رق حرکت ایتمه‌لری بو فرقلرك، بو مباینتلرك تأثیراتنی کلیاً ازاله ایتمکده‌در ... تفرعاتده هربری باشقه برفکره مالك اولسه، و کندی فکرینك اصابتنی ادعا ایتسه، اهالی آراسنده مباینت افکار وجوده کاسه‌ده اساساتده اوقدر متحددرلرکه انسان بوکا حیرت ایتمکدن نفسنی ضبط ایده‌مز! بوتون رؤسای ملت، پارتی لیدرلری بو اخلاقی پرنسیپلرینی دائما اظهار ایتدکلری کبی مملکتك فلاحی ایچین الك مشکل مسئله‌لرده مخالفلریله نه‌چابوق اتحاد و اتفاق ایدرلر!

اهمیت فوق العاده‌یی حائز اولان مسائلده فرقه منازعاتنه قطعیاً میدان ویرلمز. مسائل خارجیه‌یه حددندن زیاده اهمیت عطف ایدیلیر و قابینه چوجوق

بدبخت مهاجرین قافله‌لری
Un cortège d' émigrés.

Digitized by Google

هیچ بر ان خالی قالمامشدر . بو داهیٔ سیاست برمناسبتله دیمشدرکه :

« مملکته خدمت ایتمك اهالیه تشکل ایدن سیاسی برفرقه‌نك اساس مسلکی « وطنك نجات و سلامتنه چالیشمق » وحائز بولندیغی قوتی‌ده بهمه حال بوامنیه‌نك حصولنه صرف ایتمك اولملی‌در .

دولابی دوائر حکومتده استخدام ایتمز . ایدرسه استقبال موجودیتی تهلکه‌یه کیرر .

شخصه تعلق ایدن مسئله‌لرده اتخاذ مقرراتدن اول بهمه حال منفعت عمومیه نظر دقته آلنملی‌در . حاصلی ؛ سیاسی فرقه شخصی وخسیس منفعتلر آرقه‌سندن قوشماملی ، ظرفیت ونسبت مسئله‌لرینه قطعیاً عطف اهمیت ایتمه‌ملی‌در .

بدبخت مهاجرین قافله‌لری

Un cortége d' émigrés

بر ملتك تأمین رفاه حال و سعادتی ، حکومتك‌ده انتظام و مکملیتی ظرفیت ونسبت کوزه‌دلمکسزین دوائرده غیور ، مقتدر کارآزموده و تجربه‌دیده مأمورلر استخدامنه وابسته اولدیغی بوکون نه‌قدر آشکار برحقیقتدر . موجودیتندن استفاده ایتمك ایسته‌ین برملت ؛ مزیت شخصیه واقتدار ذاتیسی مجهول برطاقم مأمورلری ، شوویابوفرقه‌یه منسوب بولندقلرندن

اکر سیاسی برفرقه اهالی‌یه رهبر اولمغی تصمیم ایتمش ایسه ـ که ایتمسی لازمدر ـ فعالیته ، منسوبینی آره‌سنده نظام وانتظامك تقریریله باشلاملی وهرشیدن اول‌ده بوتون قوتیله وبوتون صمیمیتیله مملکتك منفعت عمومیه‌سنی تأمینه چالیشملی‌در . برده فضله وبی‌لزوم عصبیت ارائه‌سندن چکینمه‌لی‌درکه هیئت اجتماعیه تهلکه‌یه القا ایدلمه‌سین و بوتون بونلردن زیاده دقت

Digitized by Google

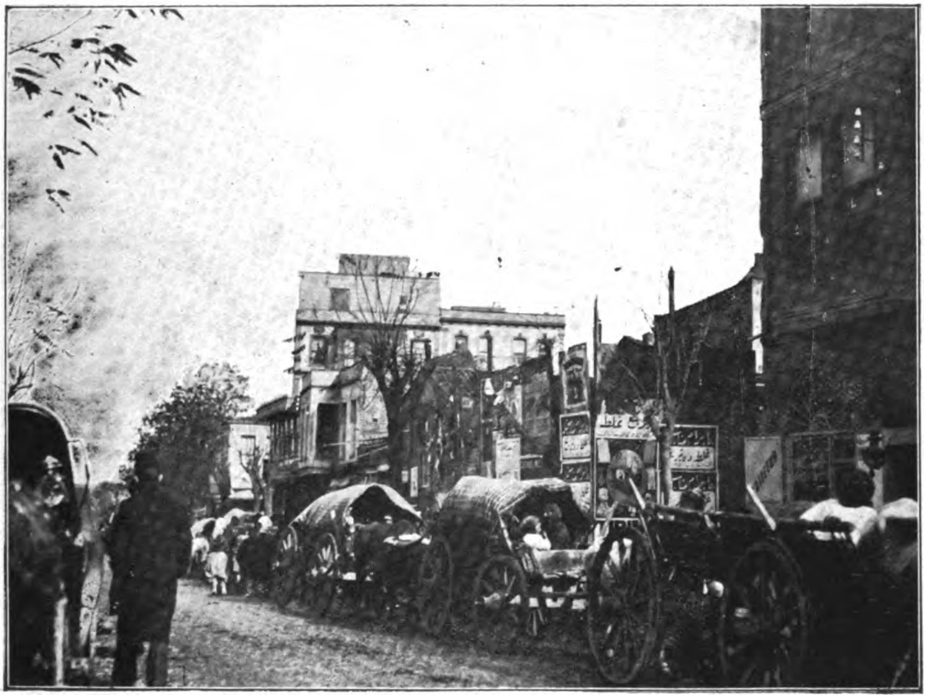

مهاجرین آرابه‌لرینك استانبول سوقاقلرندن مروری
Un cortège d' émigrés dans une rue de Constantinople .

ایدیله‌جك نقطه‌ایسه برآز اول سویله‌دیکم کبی منافع ملیه‌نك موقت وشخصی منفعتلره ترجیح ایدلمسی مسئله‌سی‌در . . . »

تربیهٔ اساسیه‌یه اولان احتیاج :

ژاپونلرده حس وطن پروری بلکه‌ده فطری دکلدر ؛ هرحالده بونی ، تا آغوش مادردن باشلایان طرز تربیه‌نك مکملیتنده آراملی‌در. بوقوم ، «برملتك بقاسی» افرادینك تربیهٔ اساسیه‌یه مالك اولمسیله قائمدر . » وَ «جهالت» قوم کبی‌درکه اوزرینه یاپیله‌جق بنا بهمه‌حال محکوم انهدامدر ؛ تربیه برملتك اك زیاده نظردقته آلاجغی وحصولی ایچین صرف اهتمام ایده‌جکی برشیدر» حکمت مجربه‌سنی أیی تقدیر ایتمش و تطبیقنده‌ده موفق اولمشدر . بونك ایچین‌درکه ژاپونلر اك مکمل برتربیه ایله مجهزدرلر . تربیه حقنده ایمپراطورك ایراد ایتدیکی نطقلر ، ـ احتوا ایتدیکی اخلاقی‌درسلر نقطهٔ نظرندن ـ غایت وطن پرورانه‌در .

معلملر و متعلملر دخی شهراه ترقیده مکتبلرك قیمت واهمیتنی تقدیر ایدرلر ...

تربیهٔ مدنیه‌یه کلنجه بوده آیریجه برموقع طوتمقده‌در . جسمك قوت وزندکیسنی تمو ایتدیرمك وبویله‌جه مبارزهٔ مدنیه‌ده دائما قازانمق املیله چوق چالیشلمقده‌در. کنجلری، یکرمی یاشنه قدر توتون ایچمکدن منع ایچین وضع ایدیلن قانونده صرف بوامنیه‌نك حصولنه ساعی‌در .

Digitized by Google

مناظر مهاجرتدن حزين بر لوحه

Les pauvres émigrés à Constantinople.

اخلاق ! تعليم ديني دكل :

مدني ملتلر مكتبلرنده بوني منعه چاليشدقلري كبي ژاپون مكتبلرندهده تعليم ديني يوقدر . تعليم ديني‌نك قيمتني تقدير ايتمه‌يورلر دكل ، يالكز ديورلركه :

— بو ، مكتبلردن خارجده اولملي‌در ..

بو ادعالريني‌ده شويله اثبات ايدييورلر : دينك بر قيمتي حائز اولمسي وجداني تطمين وعقلي تأمين ايده‌بيلمه‌سنه وابسته‌در . بش ، آلتي ياشنده‌كي بر چوجوق ايسه مشكل ، حلي كوچ عقائده نصل عقل ايرديرر ؟ » چوجوغك دماغنده حاصل اولاجق مبهميت نتيجه‌يه باغلي‌در ، وذكانك نشو ونماسي بر طاقم موهوم وغير قابل تعقل شيلرك مقدمه‌سيله معطل قالير . مثلا ؛ ابتدائي بر مكتب طلبه‌سي ، منهياتك مستلزم جزا اولديغني اكلايه‌بيلير وبو كنديسي ايچين‌ده أيي برشي‌در ، چونكه ؛ عقلي قاورار. لكن ، دها ايلريسنه كيدلمك فائده‌دن زياده مضرتي موجب‌در. تربيهٔ دينيه ، تعليم اخلاقينك آرابه‌سي اوله‌رق تلقي ايدلدكجه ژاپونلر بونك قيمتني تقدير ايدرلر ؛ فقط اخلاقي‌ده بويله اكلاشيلمه‌سي كوچ اعتقادات ايله قاريشديرمازلر. مكتبلرده اخلاق ايچين ايريجه ساعتلر تخصيص ايدلمش وبو عادتا بر درس حالني آلمشدر. ژاپون اجتماعيوني متفقا «تعليم اخلاقيده اساس نقطه ، چوجوقلرده مكنوز بولونان فضيلت حسني اويانديرمق وبوكا صوك درجه چاليشمق اولملي دركه ملتك پارلاق بر استقباله مظهريتي تأمين ايدلسين» نظريه‌سنك احتوا ايتديكي حقيقتلري عملي بر صورتده تطبيقه بوتون موجوديتلريله سعي وغيرت ايتمكده‌درلر ..

سامي زاده: ثريا

Digitized by Google

اسیره

ـ کچن نسخه‌دن مابعد ـ

ناهیده اوداسنه کوتوریله‌رك، یاتاغنه یاتیرلدی. اوکیجه، سرای متطبیلری، اوروجکلری طوپلایه‌رق زیتون یاغی ایله ایصلاتدقدن صوکره اسیره‌نك یاره‌لرینی تداوی ایتمکله اوغراشدیلر. حتی روکی، محموم و پشیمان، برقاچ دفعه کندیسنی زیارت ایتمشیدی. صباحه یقین کنج قیز ایکله‌یه‌رك باشنی قالدیردیغی زمان شفقك، کاکون بوسه‌لری کائناتی مخمور و پنبه سیسلر ایچنده صاللایوردی. یاتاغنده طوغرولمق ایسته‌دی. فقط باشنده حس ایتدیکی جانسوز صیزیلر روحنی یاقیوردی.

نظرلری برمدت سرسریانه، مذهب طاوانده‌کی نقوشه، پرده‌لرده‌کی حریری التماعلره مرکوز اویله‌جه قالدی. فقط غیرمرئی برضربهٔ امید ایله کوزلری، هروقت کندیسنه معناسنی اکلایه‌مادیغی مبهم تسلیلر فصیله‌دیان تپه‌یه ایلیشدی. اوکون روحنده باشقه برشیلر حس ایدیور، آردصره هیچ برقوت مادیه‌نك تأثیری تحتنده اولمایه‌رق قلبنك مجهول وفقط سرین رعشه‌لر ایچنده قالدیغنی آکلایوردی. دوداقلرنده زورله کولمك ایسته‌ین براستعداد وجودینك هرذره‌سنده براختلاج غیرمحسوس واردی. کوزلری بردرلو اوتپه‌دن آیریله‌مادیغی حالده، فکرنده باشقه خیاللر اوچوشیوردی.

او، بو واهی امیدلردن شکسته و محزون اوزاقلاشمق ایستیوردی. فقط عنادینه بوتون عزملرینی قیران، کندیسنی مغلوب ایدن او جاذب خیاللر اوکنده دیزچوکه‌رك یالوارمق آرزوسندن بر درلو کندیسنی منع ایده‌میه‌رك کیتدکجه دالدی. کوپورمش بر دکزك دالغه‌لری کبی قابارمش آتلر اوزرنده بیکلرجه عثمانلی سپاهیسنك کندیسنه طوغری قوشوشدیغنی، اللرنده‌کی اکری و پارلاق یالین قانجلرك انتقام و خصومت معناسنی متضمن التماعاتنی کوریور، دها صوکره شفق رنکلی هلالك مغرور و متعظم بروقار ایله یوکسلدیکنی مشاهده ایدیوردی.

بوطاتلی و مسعود امللر وجودینی رعشه‌لر ایچنده براقیرکن پنجره‌ده‌کی قفسدن مخمور برنغمه یوکسلدی:

طوپ پاطلاسین آلولری اطرافه صاچلسین
جنت قپوسی جان ویرن اخوانه آچیلسین.

تتره‌دی. کوزلرینی طولدیران ایکی داملهٔ یی یورغانیله سیلدی. طوطی حالا دوام ایدیوردی:

عثمانلیلرز، جان ویرز نام آلیرز بز

بوغازینه قدر یوکسه‌له‌رك طاشمق ایسته‌ین مبهم برسیالهٔ غرور کوزلرینی تکرار یاشارتمشیدی.

Digitized by Google

کاشکه بو نشیدهٔ ملی‌یی او قوشجغزه اوکرتمسه ایدی . ضعیف و محترز برصدا ایله سسلندی:

طوطی !.. صوص ..

طوطی یان یان باقه‌رق بهیره‌یی سوزدکدن صوکره مستهزی جواب ویردی

طوطی ! .. طوطی ..

أسیره ، پیش تأمانده تجسم ایدن خیاللرله بوحس ادراکدن محروم حیوانك تصادفی اوله‌رق ترنم ایتدیکی نشیدهٔ حریت آره‌سنده مقدس ومعنوی برمناسبت آرامق ایسته‌دی ؛ ذهنی یوردی . فقط بو دفعه مقاومتسوز بر ضربه ایله نظرلری ینه اوتپه‌یه سوروکاندی باقدی . بر دنبره او تپه‌نك اوستنده پارلایان آلولرله اونی تعقیب ایدن دومانلردن برشی آکلایه‌مادی . یاره‌لرینی اونوتدی. کوزلرینی حددندن زیاده آچه‌رق یاتاغنده طوغرولمغه اوغراشیرکن مدهش برکوك کورولیشی صحرالری،وادیلری ایکلتدی . آره‌دن برقاچ ثانیه کچمه‌دن اوهول انکیز رعدلرك تکرار اورته‌لغی آلت اوست ایتدیکنی کوردی . تتره‌یه‌رك پنجره‌یه قوشدی . شمدی او تپه غیرمنتظم مائی دومان ستونلری ایچنده سونیوردی. قولاق قاباردی. بوغوق برفصیلدی کبی یالکز کسکین برصدا ایشیده بیلمشدی: آتش!. عین تپه‌ده برقاچ ییلدیرم چاقدی. دومانلر هنوز داغلمه‌دن مدهش بر ولوله قوپدی . بر طراقهٔ جانسوزی متعاقب شهر توز ، دومان ایچنده قالدی. سرای الت اوست اولمشیدی . کوله‌لر اینجه باغیریشمه‌لرله نه‌یاپدقلرینی بیلمیه‌رك اوته‌یه بری‌یه قوشوشیور . براز اوزاقده‌کی شهرده هیجان آمیز برولوله ایشیدیلیور ، هرکس داغه صوله قوشوشیوردی .

أسیره یکلمز برتجسس ایله پنجره‌یی آچه‌رق دیوانه کبی قولاق ویردی. طوپ کورولتیسندن اول معنای کندیسنه یابانجی کله‌ن عین سرت و کسکین صدایی ایشیتمشدی :

— آتش !

اوندن صوکره زمین صارصیلیور، سمایکله‌یوردی. کله‌لرك تصادف ایتدیکی یرلردن یانارطاغی کبی بورام بورام دومانلر فیشقیریور اولر طوتوشیور ، هر طرفدن بریانغین یوکسلیوردی .

او هرج مرج ایچنده روکینك سواری عسکری تپه‌یه طوغری هجوم ایتمك ایستیوردی . فقط آپانسزین ماوزر قورشونلرینك معدنی صدالری ایشیدلدکه باشلادی. منتظم برصره حالنده هجوم ایدن سواریلر قارمه قاریشیق اولدی. سواریسی اورولان حیوانلر ، باشلرینی آله‌رق آله‌بیلدیکنه قاچیور ، صاغ قالانلر

منثوره

ألم انکسار

اوڭا ..

مرمرینك کوش خاره‌لی سطحی اوزرنده سیادن دوکولن مائی الماسلرك سودا نواز التماعاتی، کیجه‌لرك ظلمتنی یشیل و اسرار آلود سینه‌لرنده اویوتان چاملرك آره‌سندن سوزوله‌رك ، رقصان و خندان روحلرمزی مست و بیهوش ایتدیکی او پارلاق ابدی کیجه‌نك و اونی تعقیب ایدن سراپا نزیه ، سراپا معصوم حیات سودانك حار وپرلرزه خاطره‌سنی، بیلمم ، حالا یاشییورمیسکز ؟.. آه .. لکن سز، بوکنج وآتشین حیاتکزك، اورقیق ومعصوم روحکزك بوخاطره‌نك حریری حزمه‌لری ایچنده ابدیاً صارلمش قالمسنه مانع اولمق ایسته‌میه‌جککزی تأمین ایمش.. بکا حیاتك یکانه بویوك و حیقیقی سعادتنی الهام واحساس ایلمش دکلمیدیکز ؟!. سزه، سزك اوبویوك واصیل عشقکزه مالك اولمق .. بو ، برخارستان آلام حیاتمدن-اونك بوتون دیکنلی وسیاه سفالتنی سزك نورلرقدر بیاض.. ایپکلر قدر نرمین عشقکزله سیله‌رك - مؤبد برجهان سودا ابداع ایمك .. واورادە عشقکزك اسیری ، مست غرام ئولمك .. اووخ ... بو ، نه روحفزا بر خلیا ایدی ...

فقط ، شیمدی جهنملرك ظالم اوغولتولریله ایکاه‌ین باشمی ، آتشلر ایچنده یانان آووجلرمده ، مجنون برشدتله صیقه‌رق دوشونیور ؛ و.. آرتق ؛ اینانیورم‌که :

سزده بر قادین ایمشسکز ... بوتون دیکر همشیره‌لرکز کبی ؛ سه‌ویلدیکنی، پرستش ایلدیکنی اکلایجه ، مستهزی برضربهٔ شهبال ایله یوکسه‌لن واوزاقلاشان بوتون قادینلر کبی ... دکلمی ؟ !

اووخ!.. فقط، اللهم.. بو؛ چوق فجیع بر انکسار خیال ، برانکسار مؤبد ....

کنعان عصمت

Digitized by Google

بلغار بطاریه‌لرندن برینك صورت سوقی

Tr. nsport d' une batterie bulgare.

سرکه‌جی‌ده مهاجرین ارابه‌لری وحیواناتی

Les émigrés de Rouméli à Sirkédji.

Digitized by Google

كيرى يه طوغرى داغنيق بر صورتده فرار ايديورلردى . طوپ صدالرى صيقلاشدى . شمدى ، درت كومبوزتى هواطبقاتنى بر برينه چاريشديرەرق برانفلاق خونين ايلهعاصيلرك پايتختى قالين و آتشين دميرلرله تخريب ايدركن درت اشتمال دهاوقوعبوليور . بوغوق بر سيس ايچنده متمادياً ييلديرملر چاقيوردى . أسيره ، النى قلبنه قويەرق خلجاننى تسكين ايتمكه اوغراشيركن مبهم بر معناى غرورك بوغازنده طورديغنى حس ايديور و كنديسنى ايشكنجهلر ايچنده محو ايتمك ايستەين غدار روكينك بويلهمهيب وقيرلماز برقوت قارشيسنده قهر اولديغنى سير ايتمكله متلذذ اوليوردى . بومبارمان برساعت دوام ايتمشدى . اوندن صوكره بوغاصب حكمدارك پايتختى ، عظمتى ، شوكتى هپ بردود انتقام شكلنده اريور اودبدبه ، اواحتشام رماده منقلب اوليوردى . آرتق طوپلر صوصدى . تفنكلرك معدنى چاتيرديلرى كسيلدى . شمدى ، بوينلرينه منديل باغلايەرق كنديلرينى او آهنين قوته تسليم ايتمك ايچون باغيران اهالينك :

الله ينصر السلطان

نداى انقيادى هر طرفى صاران بر يانغين منظرەسنك دومانلرى آرەسندن صيريلەرق يوكسليور ، يوكسليور ؛ اوتپەنك اوستندهطوران كنج طوپجى ضابطلرينك سامعەسنى اوقشايوردى . هرشى سونمشيدى . مؤكل سما ، اونايكى سنەلك وحشتلريله ، ظلملريله برقاچ كنج ضابطك نزمين اللرى آرەسنده مؤبداً جان ويريوردى .

ناهيده حالا پنجرەده صبرسزلقله بومجهول خلاصكاراللرى كشف ايتمك ايچون اوغراشيوردى .

يونان جبخانه نقلياتى بلوكلرندن برينك منظرەسى

Transport de munition dans l'armée hellène

Digitized by Google

نظر دقتی جلبه‌لایق برلوحه ـ اثنای حربده بلغار مكاتب عمومیه‌سی طلبه‌سنك طرق عسكریه تعمیراتنده استخدام ایدیلمسی

Etudiants bulgares construisant des routes.

هرزمان كندیسنه برشیلر فصیلدامق ایسته‌ین اوتپه‌نك اوزرنده برقاچ سواریننك بركولگه كبی ایلریله‌ین حركتلرینی كوردی كوزلرینی اونلردن آییره‌میور ، سحار برقوت كندیسنی غجیقلایوردی .

سواریلر یاقلاشدقجه اوكولگه‌لر مبهمیتدن سوزوله‌رك منتظم البسه‌لی برقاچ ضابط شكلنی ارائه ایدیور وأسیره‌نك قلبنده برطوفان سرور یوكسلیوردی .

آرتق سواریلر شمدی صاییله‌بیلیوردی . اوكده آمر اولمه‌سی لازمكلن بر ضابط تماميله سچیلیوردی . آرقه‌سنده درت كشی دها كلیوردی . اوندن صوكره ایكی یوز قدر آتلی منتظم برعسكر كبی ایلریلیورلردی . ناهیده ، بردنبره عقلنه برشی كلمش كبی دوندی . سرعتله صندیغی آچه‌رق ایچنده‌كی اشیایی كلیشی كوزل برصورتده فیرلاتدی وصاری مشیندن برقوطی چیقاره‌رق تكرار پنجره‌یه قوشدی . دوربینی بومشتاق پارمقلری آره‌سنده قیصدی . اینانه‌میورمش كبی كوزلرینی دوربینك عدسه‌لرینه یاپیشدیردی . باقدی ؛ باقدی . دیزلرنده بر درمانسزلق حس ایدرك صندالیه‌یه ییغلدی . تكرار باقدی ، وبردرلو كوردیكنه قانع اولمق ایسته‌میوردی .

خایر ، خایر یالان ـ دیوردی ـ بوراده ، فاسك الك متروك چوللرنده عثمانلی ضابطی ؟..

Digitized by Google

وبوكا دوداقلرینی قیویره‌رق جواب ویریور ایدی : یالان.

ضابطلر ، بوس بوتون یقینه کلمشلردی. دوربینسزده سچیله‌بیلیوردی. واوهیچ آلداـ نمدیغنه قانع اولمغه باشلامشیدی. چیرپنه‌رق، طوغری سرایه کلیورلر ، دیدی.

ایلریده‌کی، ضابط بجاقلرینی حیوانك قارننه

—بك افندی، سرایی آراتسه‌ق، دیوردی.

نارین، اوزون بویلی آمر کیری دونه‌رك کولدی. برعثمانلی ضابطی اولومدن قورقارمی معناسنی افاده ایدن بو نکاهنده ناهیده ، اویله بر بویوکلك استخراج ایدیوردی‌که ، بوتون ایلیکلرنده برصلابت فخر وغرور نحیقلانیور ایدی. ضابطلر غائب اولدی. او، حالا اونلرك

ادرنه اطرافنده دشمن طرفندن وجوده کتیریلن خط محاصره سپرلرندن برینك منظره‌سی

Les assiégeants autour d' Andrinople.

طوغری کوتوردی. هپسی برلکده سرعتلی‌یه قالقدیلر. شمدی مکالمه‌لرینی‌بیله ایشیدیوردی.

قپویه یاقلاشدقلری زمان نفرلردن ایکی کشی همان یره فیرلایه‌رق ضابطلرك حیوانلرینی طوتدی. کنج عثمانلی ضابطلری آتدن ایندکدن صوکره اللرینی صول طرفه کوتوره‌رك پارلاق طبانجه‌لرینی چیقاردیلر. امنیت تتیکلرینی آچدقدن صوکره قپویه طوغری یورویلر. آرقه‌ده‌کی ضابطلردن بریسی استهزاکار بر طورله آمرینه :

یورودکاری یره باقیور واوسوزلری ذهننده تکرار ایدیور و دوشونیوردی. شمدی نه یاپه‌جقدی؟ اونلره‌نه‌دیه‌جکدی؟ قارشی‌قارشی‌یه کانجه چیلغینلقلرینی نصل ضبط ایده‌جکدی؟. أسیره بو ترددلر ایچنده حالا بر قرار ویره‌مه‌مشیدی.

برقاچ مهموزك معدنی رنه‌لری اینجه‌دن اینجه‌یه قولاغنه چارپدی. آیاق کورولتیسی یاقلاشدی! آپانسزین چینلایان برقهقهٔ غرور

Digitized by Google

سرایی شنلندیردی . بونی متعاقب اینجه ومهتز برصدا :

— کوردیکزمی چوجقلر، دیدی؟ عاصیلر ترك ضابطلرینك موجودیتنی آكلامش اولملی كه سلطان رشاددن استمداد ایدییورلردیدی. قپو گجیردادی. باکره شمدی بش کنج وطنداشنك قارشیسنده دوداقلرینی ایصیره‌رق دوشمامك ایچون دیواره یاصلانیوردی. الکلریده بولنان ضابطك اوداني آچه‌رق ناهیده‌یی کورونجه ایرکیلدی. آرقداشلرینه دونه‌رك :

قادین‌وار — دیدی — أسیره بر چاغلایان سقوطیله ضابطلرك اوکنه آتیلدی. غیراختیاری اللرینی بونجیب ضابطلره طوغری اوزاته‌رق آغلایان برسسله :

— اوت قادین..زواللی برقادین! دیه‌بیلمش ایدی. بوتون ضابطلر، حیرتله ممزوج برسرور ایچنده ایتیشه‌رك اودایه کیردیلر .

ناهیده صولوق بکزیله قارشیلرنده طور-رییوردی . بیقلری هنوز تره‌مکه باشلایان بیاض وسویملی بر ضابط هیجانی کتم ایده-میه‌رك صوردی :

سز ترکسکز دکلمی همشیره ؟

او ، کوز قاپاقلرینی قاووشدیره‌رق اوت مألنی اعتراف ایدرکن کیریکلرینك دراغوشی آلتندن ایکی دامله سوزوله‌رك سقوط ایتدی. آمر روحنواز ولطیف برصدا ایله :

— پك غریب، بورایه‌نصل دوشدیکز؟ دیدی.

ناهیده اللرینی یاره‌سنه کوتوردی. بوتون مظلومیتنی اعتراف ایدن بر وضع حزین ایله جواب ویردی : أسیر اوله‌رق ..

بوایکی کلمه هپسنك اوزرنده آجی برتأثیر اجرا ایتدی . معبد آماللك انقـاضی ایچنده بوغوق بردود یأس ایله اورتولن نه‌قدر قیریق امللری وارسه هپسی بردن جانلاندی. یالکز سرور ونشـاطنی طیرمالایان بر بوروتی وار ایدی‌که اونی‌ده کشف ایتمکده کوجلك چکمدی.

والده‌سی !

اوت او زواللی ترك قادیننك اوکونه قدر اویوشمش یوقسزلغنی اوزمان بردنبره آجی بر عذاب ایله حس ایتدی . کوکسی قباردی . صوران ضابطه مشتاق ومتحسر جواب‌ویردی:

آننه‌م . . .

ترك ضابطلرینك آمری ، فاس حکومتنه عثمانلیلغك مفخرتنی قابارتان بو مظفریتی اهدا ایتمش اولمقدن زیاده بدبخت بروطنداشنی قور-

قره‌طاغ قرالی نیقولا

Roi de Monténégro, Nicolas.

Digitized by Google

ناردیغندن طولانی متهیج ومسعود ایدی . حالا کنج قیزك سرکذشت اسارتنه عائد سؤاللر صوران ضابطه دونه‌رك :

— ساجد، دیدی، کوردکمی؟ سرایی طوپه طوته‌جقدك. هم برقاچ دفعه‌ده اصرار ایتدك؟ اوزمان دلیقانلی کولومسه‌یه‌رك: اوت، جوابنی ویردی . حقکز وارمش ... فقط سزده بو

درت ضابط مغرور، خندان مردیونلری ایندی . سرایی کزیوردی . بودروم قاتنه ایندکلری زمان آجی آجی ایکلتیلر ایشیدیورلردی. اوزون برقوریدورده، ایلری طوغری یورودیلر. فقط آرتق زفیری قراکلق ایچنده هیچ برشی کوره‌مدکلری ایچون کبریت چاقیورلردی. بویوك بردمیر قپونك اوکندن کچرکن

صربستان قرالی پیه‌رك صرب مجروحین عسکریه‌سی خسته‌خانه‌لرندن برینك زیارتی صره‌سنده آلنمش رسمی

Pierre, Roi de Serbie visitaui un hôpital

ترك قیزینك خاطری ایچون بنی منع ایتمدیکز ظن ایدرم .

آمر مسعودیتنی کتمه چالیشه‌رق جدی ووقارآمیز هایدی ساجد بك، امرینی ویردی. همشیره‌مزی اردوکاهه کوتوریکز . آیری بر چادرده براقیکز. خدمتنه بزم زنجی قادینلردن ایکیسنی تعیین ایدیکز . بزسرایی کزه‌جکز . ودقت ایدیکز روکی انتحار ایتمه‌سین .

درین وجانخراش بر ناله هپسنك اعصابنی طیرمالادی . دلیکك اوزرنده براقیلان ایری اناختاری ضابطلردن بریسی برقاچ دفعه چویردی. شدتله قپویی ایتدکلری زمان راطب ومتعفن برهوا یوزلرینه هجوم ایتدی .

کوزلری قاراکلغه آلیشنجه اوزون ورطوبتلی اوداده قدید حالنه کلمش بر طاقم خیاللر مشاهده ایتمکه باشلادیلر . کبریتك

Digitized by Google

صوك موده البسه‌لر

La Mode Les derniers nouveautés

Digitized by Google

چتالجه محاربانه اشتراك ايتمك اوزره عزيمت ايدن بر كوكللى طابورك باب‌عالى
جاده‌سندن صورت مرورى

Un botaillon de volontaires se rendant à "Tchataldja„

صولوق شعله‌سى ، پك كوجلكله قسوت آميز زندانى تنوير ايده‌بيليوردى. آمر، بو اولومه محكوم بدبختلرى قورتارمق ايچون برقاچ سوارى نفرى كتيرتدى.

مظلوملرك زنجيرلرينى قيرديره‌رق سنه‌لرجه كونش يوزى كورمه‌ين معصوملرى يوقارى‌يه كوندردى. سوارى نفرلرى، اللرى آرقه‌سنه طوغرى باغلانمش برقادينك ايپلرينى چوزركن زواللى‌يى اينجيتمشلردى. كسيك بر رجاى استمداد يوكسلدى :

— الله عشقنه ... ياواش ...

ضابطلر قوشوشدى وبناقلرى چوكمش ، صارارمش بوقادينى آيدينلغه چكديلر. زواللى قادين آغلايان بر سسله صاييقلايوردى :

ناهيده ! .. اونى آرايكز.. اونى ... الله‌عشقنه اولاديمى !

بويوك ضابط ديشلرينى غجيرداته‌رق روكينك بو مظالم خونريزانه‌سنه قارشى نفرتندن تيتره‌ركن، اسكلت حالنده، كوزلرى مور برچوقور ايچنده ايشيلدايان قادينه باقه‌رق :

— والده ، ديدى مراق ايتمه... شمدى تيزبكى كورورسك ...

غزه‌لى : جمال

شکسپیرك

قرال لیر

عنوانلی فاجعه‌سنك منظوم ومنثور ترجمهٔ کامله‌سیدر

مترجمی : دوقتور عبدالله جودت

- کچن نسخه‌دن مابعد -

غلوسه‌ستەر — یاهو تعقیب ایدیکز اونی ! قوشکز آرقه‌سندن، (بیرقاچ خدمتجی چیقارلر) «هیچ بیر واسطه ایله موفق اولامادیغنی» . . . نه‌یه ؟

ئه‌دموند — أفندیمزك حیاتنه سوء قصد ایچین بنی اقناع ایتمه‌یه؛ فقط بن جواباً « منتقم آلهلر، بابا قاتللرینك اوزه‌رینه ییلدیریملرینی یاغدیریرلر ، دیدم ؛ پدری اولاده ربط ایدەن روابطك نه‌قادار چوق وقوی اولدیغنی خاطرلاتدم . خلاصهٔ کلام ، افندی‌مز ، نیت متفسده‌سنه نه‌قادار استکراه ایله مخالف اولدیغمی کورونجه بیرفوران خونریزانه ایله، مدافعه‌یه هیچ حاضر اولمایان شخصم اوزرینه، ذاتاً مسلول اولان قیلیجیله، آتیلدی . قولمی یارالادی . لاکن درحال اویانان الك ایی جسارتمك ، مردانه بیرصورتده مبارزه‌یه وکندیسنه قارشی قویمایه آماده اولدیغنی کوره‌رك یاخودده ایتدیکم کورولتودن قورقاراق بیردنبیره فرار ایتدی .

غلوسه‌ستەر — ایسته‌دیکی قادار اوزاغه قاچسین! أله کچمکسزین بوملکتده قالەمایه‌جاق و أله کچرکچمز یولجی ایدیله‌جك! نجیب دوقه، افندی‌م بنم محترم رئیس وملك الصیانه‌م، بوکیجه بورایه کلیور؛ اونك حکمی آلتنده اعلان ایتدیره‌جکم ، که آلچاق قاتلی بولوب دار اغاجنه کتیرن تشکراتمزه مستحق اولاجاق وهرکیم اونی اخفا ایده‌جك اولورسه جزای اعدام ایله جزالاندیریلاجاقدر .

ئه‌دموند — فکرندن وازکچیرمك ایچین بلافائده اوغراشدقدن صوکره فکرینی اجرا ایچین معندانه تصمیم ایتدیکنی کوردم . اوزمان بیر طور غضبله کندیسنی اخبار ایده‌جکمی سویله‌دم ، تهدید ایتدم بانا شویله جواب ویردی : سن ، میراثسز پیچ ! بن سانا قارشی کندیمی مدافعه ایده‌رسه‌م سنك سوزلریکی اعتمادایله تلقی ایتمك ایچین سنده، فضیلت، نجابت ، اخلاص بولوندیغنی قبول ایده‌جك کیمسه بولونورمی صانیورسین ؟ خایر ، انکار ایده‌جکم شیلری (اکر خط دستمی ابراز ایده‌جك اولسه‌كده یاپاجغم شی انکاردر) هپ سنك اغفالاتکك، افساداتکك، ملعونانه انتریقه‌لریکك اوزرینه آتابیلیرم ، سانا بنم اولومی ایسته‌تن شدید وذی حکم سائقه‌نك بنم موتمدن سانا ترتب ایده‌جك منافعك سوق والجاسی اولمادیغنی خلقه ایناندیرمازدن اول خلقی سرسم ایتمك اقتضا ایده‌ر .»

غلوسه‌ستەر — ملعون ، حس ندامت بیلمز شقی! مکتوبنی انکار ایده‌جکسین ها ؟ او بنم اولادم دکلدر .

(دیشارده موسیقی سسی ایشیدیلیر)

Digitized by Google

طورکز ، دوقه‌نك بورولری ! بیلمم نیچین کلیور - بوتون لیمانلری سد ایتدیره‌جکم ؛ خائن قاچامایاجاق ، دوقه بانا بولطفده بولونمالیدر . بوندن باشقه رسمنی یاقین ، اوزاق هرطرفه کوندره‌جکم تاکه بوتون اولکا اونك سیماسنی طانیه‌بیلسین ؛ بنم توایتمه کلنجه ، ای بنم وفاکار ، وحقیقی حسیاتلی اولادم ، وارث ملکم اولمالڭ ایچین تدبیر اتخاذ ایده‌جکم .

[دوقه ، قورنه‌آی ، رەغان ومعیتی کیره‌رلر]

قورنه‌آی — تحف‌در ، نجیب دوستم ! بورایه مواصلتمدن یعنی بیرقاچ دقیقه‌دن‌بری غریب شیئلر ایشیتدم .

رەغان — اکر بو حوادث دوغرو ایسه ، انتقام آلاق ایچین متجاسره نه یاپیلسه آزدر . ناصلسکز مایلورد ؟ [*]

غلوسه‌سته‌ر — آه ، مادام ! اختیار قلبم خراب اولدی ، خراب اولدی !

رەغان — نه‌دیمك ، اسمی پدرم طرفندن قونولان‌می ؟ ادغارکزمی سزك حیاتکزه قصد ایتمك ایسته‌یوردی ها ؟

غلوسه‌سته‌ر — آه ، مایله‌دی! مایله‌دی! (:)

رەغان — پدرمك محافظه فرقه‌سنی تشکیل ایده‌ن اوچاپقین شووالیه‌لرله احباب دکلیدی ؟

غلوسه‌سته‌ر — بیلمه‌یورم ، مادام ، - آه پك زیاده جانیانه ، پك زیاده جانیانه .

ئه‌دموند — ئه‌وت ، مادام ، اوکروهدن‌ایدی .

رەغان — اوحالده نیات فاسده‌سی جای‌حیرت دکل ؛ وارداتنی یاغما ایتمك ، یمك ایچین ، زواللی اختیاری اولدورمه‌یه اونلر سوق ایتمشدر . اونلر حقنده ، همشیره‌مدن بواقشام پك‌ایی معلومات آلدم ، اونلره قارشی اوقادار احتیاط توصیه ایدییورکه سرایمده اقامت ایتمه‌یه کله‌جك اولورلرایسه اوراده بولونمایه‌جاغم .

قورنه‌آی — آل بنده‌ده اوقادار ، سنی‌تأمین ایده‌رم رەغان . ئه‌دموند پدریکزه قارشی بیرحقیقی اولاد کیبی حرکت ایتدیککزی خبر آلدم .

[*] لورد رتبه‌سنده اولنلره «افندی‌م» مقامنده ایدیلن خطاب‌در ، که « بنم لوردم » دیمك‌در .

(:) مایله‌دی خانم افندی‌م دیمك‌در .

ئه‌دموند — افندی‌مز ، بو بنم وظیفه‌م ایدی .

غلوسه‌سته‌ر — نیت فاسده‌سنی کشف ایتدی ویاقالامایه چالیشیرکن کوردیککز جریحه‌یی آلدی .

قورنوآی — تعقیبات اجرا اولونیورمی ؟

غلوسه‌سته‌ر — أوت محترم افندی‌مز .

قورنوآی — اکریاقالاناجاق‌اولورسه‌مضرتندن آرتق قورقولاجاق بیرشی قالماز ، فکر ونیتکزی ایسته‌دیکز قادار ایلری کوتورمك ایچون نفوذمی کیف مایشاء استعمال ایدیکز . اطاعت وفضیلتی شووقعه‌ده پك ممیز وسزای تحسین کورونن سزه کلنجه ، ئه‌دموند ، سزبزه قالاجاقسکز . بودرجه‌ده اعتماد تام ایدیله بیلیر آدملره پك بویوك احتیاجمز واردر وسزه شیمدیدن صاریلمایه باشلایورز .

ئه‌دموند — افندی‌مز ، هرحال وموقعده سزه صادقانه عرض خدمت ایتمه‌یه آماده‌یم .

غلوسه‌سته‌ر — بولطفدن‌دولایی‌ذات‌فخامتکزه تشکر ایده‌رم .

قورنوآی — سزی نیچین زیارته کلدیکمزی بیلمیورسکز . .

رەغان — بویله‌مناسبتسز بیرساعتده ، کورکیجه اثناسنده ، نجیب غلوسه‌سته‌ر ، بعض مرتبه اهمیتی حائز وقعه‌لر جریان ایدیور ، بونلر حقنده سزك نصائحکزه محتاجز . بعض‌اختلافاته متعلق همشیره‌مدن بیرمکتوب آلدق . پدرمدن کذا . بواختلاف اویله بیرطبیعتده ، که کندیلرینه سرایمك خارجنده جواب ویرمه‌یی داهازیاده مناسب کوردم . کوتوره‌جکلری جوابلری ، مختلف ساعی‌لر بوراده بکلیورلر - بزم محترم قدیم محبمز ، قلبکزه تسلی ویریکز ، وسریع بیرقراری اقتضا ایتدیره‌ن ایشمزه دائر نصائح لازمه‌کزی ویریکز .

غلوسه‌سته‌ر — مادام ، هرامریکز باش‌اوستنه ذات فخامتلریکز خوش کلدیکز ، صفا کلدیکز .

صحنه ٦

[غلوسه‌سته‌رك سرایناك اوکنده]

(مختلف جهتلردن قه‌نت و ئوص‌والد کیره‌رلر)

ئوص‌والد — صباح شریفلر خیر اولسون ؛ بوئه‌وك آدملرندن‌میسکز ؟

Digitized by Google

قه‌نت — ئه‌وت

عوص‌والد — آتلری‌مزی نره‌یه‌قویه‌بیلیرز.

قه‌نت — چامورك ایچنه .

عوص‌والد — رجا ایدرم بنی‌سورسه‌ك‌سویله!

قه‌نت — بن‌سنی سومه‌یورم .

عوص‌والد — پکی ، اوحالده بن سنی هیچده آلدیرمام .

قه‌نت — اگرسنی «لاپس بوری» قوزوآغیلنده طوتسه‌ایدم اوزمان‌بنی آلدیرمایه‌سنی‌مجبور ایدردم[*]

عوص‌والد — بانا نیچین‌بویله‌معامله‌ایدییورسین؟ بن‌سنی طانیمیورم .

قه‌نت — فقط ، یولداش ، بن‌سنی طانیبیورم.

عوص‌والد — بنی‌کیم اولاراق طانیورسین ؟

قه‌نت — بیرمسخره، بیر چاپقین ، بیرآلچاق ، بیر مغرور ، هوپپه ، دیلنجی ، مکروه ، اوچ قات البیسه‌لی ، یوز لیرا سنه‌لکلی ، بزدن چاریقلی ، بیر کاسه‌لیس ، لیلاق یوره‌کلی بیررذیل ، کندیسنه کوتك آتیلدیغی وقت مرافعه‌یه دعوت ایده‌ن بیر اوروسپو اولادی ؛ بیر طفره فروش ، کندینی بکه‌نیر، افراط درجه‌ده دلنواز بیرپزه‌ونك ؛ أوانلرك البیسه‌لرینه وارث اولان‌بیرقابا حریف ؛ کارگذارلق ایچون‌پزه‌ونکلك‌ایتمك‌ایسته‌ین‌بیررذیل، دیلنجی،جبین وپزه‌ونك وبیرملز کوپکك اولادی ووارثی مخلوطندن باشقا بیرشی اولمایان بیرحریف؛ بوخلاصهٔ اوصافنك بیرمجاسنی انکار ایده‌جك اولورسه آلابیلدیکنه بوکورتجه‌یه قادار کوتك آتاجاغم بیرشخص .

عوص‌والد — سن پك‌مستعجب بیرآدمسین که طانیمادیغك وسنی طانیمایان بیرآدمی بوراده بویله تحقیر ایدییورسین ؟

قه‌نت — یاسن‌نه‌توزنج جبهه‌لی، اوتانماز‌حریفسین که بوراده بنی طانیدیغکی انکار ایدییورسین . سنی یاقالایوب قرالك اوکنده دوکه‌لی ایکی‌کوندن زیاده اولدیمی ؟ چکیکز قلیجکزی ، ترس ، زیرا هرنه قادارکیجه‌ایسه‌ده قمر پارلایور ، وسنی‌مهتاب بوره‌کی کیبی یام‌یاصی ایدنجه‌یه قادار سانا کوتك آتاجاغم [*] (قیلیجنی چکر) چك قیلجکی ، اوروسپو اولادی ، هایدی دانغالاق ، چك قیلجکی !

عوص‌والد — چکیل ، بنم سنکله پایلاشان قوزم یوق .

قه‌نت — چك‌قیلجکی ، آلچاق ، سن بورایه، قرال علیهنده مکتوبلرله کلیورسین . حشمتلی پدری علیهنده ، سز غرور قوقله‌سنك طرفنی التزام ایدیورسکز [**]

چك قیلجکی ! رذیل ، یوقسه بالدیرلریکی دوغرارم . چك‌قیلجکی چاپقین، هایدی ایش‌باشنه.

عوص‌والد — امداد ! آدم اولدورییورلر ! جان قورتاران یوقمی !

قه‌نت — دور هودوك ! کندیکی ایی طوت تره‌س ، کندیکی ایی طوت ! پیس حایلاز دور . (مصارعه ایدرلر)

عوص‌والد — امداد ! یاهو ! جان‌قورتاران یوقمی ! جان قورتاران یوقمی ؟ ! . . .

(ئه‌دموند ، قورنوآی ، ره‌غان ، غلوسه‌سته‌ر وخدمه کیررلر)

ئه‌دموند — نه‌دراو ؟ نه‌اولیور ؟ آیریلکز .

قه‌نت — ایسترسه‌کز سزبویورك دایقانلی‌م . هایدی . سزه ایلك سلاح درسکزی ویره‌یم ؛ هایدی چیقك میدانه کنج افندی‌م .

غلوسه‌سته‌ر — سلاحلر ! قلیجلر ! نه‌دیمك اولسون ؟

قورنوآی — حیاتکز نامنه ! قیمیلدامایکز؟ کیم تکرار قیلجنی اویناتیرسه اولدیکی کوندر ! نه‌وار ؟

ره‌غان — همشیره‌مزك وقرالك ساعیلری .

قورنوآی — غوغاکز نه‌در ؟ سویله‌یکز .

---

[*] بوراده شکسپیرك نه‌دیمك ایسته‌دیکی واضح دکلدر . انکلیز مفسرلرده بو عباره‌یی دورلو دورلو تفسیر ایتمشلردر . (قویروغکی بیرکون بیرطاشه صیقشدیریرسه‌م اوزمان بانا اهمیت ویریرسین) دیمك ایسته‌دیکی اغلب احتمالاتدر . Lipsbury لیپس‌بوری بیرمحلك اسمیدر .

[*] بوراده ترجمه‌ایدیله‌مز بیر ملعبهٔ لفظیه واردر؛ اصلی:
"The moon shines ,I'ill make a sop of moonshine of you„
مهتاب بوره‌کی بیرنوع طاتلی ایدی‌که سوته و یومورطه‌یه باطیریلمش اکمك‌دیلملرندن عبارت اولدیغی بوایضاحات اوزه‌رینه میدانه چیقار صانیرم. «یاصصی قاطائفی‌کیبی یام‌یاصصی ایدنجه‌یه قادار ... » دییه ترجمه‌ایدیله بیلیردی.

[**] قدیم قوقله تیاترولرنده غرور Vanité بیرشخص رمزی ایدی . ع. ج.

Digitized by Google

عوص‌والد — افندیمز ، کوچلکله نفس آلابیلیورم .

قه‌نت — تعجب ایده‌جك بیرشی یوق ، شجاعتکری اوقادار اوفاقدیکز . جبین ترس ؛ طبیعت سنی رد ایدییور سنی یاپان بیرترزیدر .

قورنوآی — سن غریب بیرآدمسین بیرترزی بیرآدم یاپماق نه‌دیمك ؟

قه‌نت — ئه‌وت ، افندیمز ، بیر ترزی ، بیر هیکل‌تراش یاخود بیررسام ، بوایش ایچین یالکز ایکی ساعت قویمش اولسه‌یدی بیله ، اونی بوقادار فنا یاپامازدی .

قورنوآی — بیرآزداهاواضح اولاراق سویله‌یکز؛ بو غوغاکز نه‌دن چیقدی ؟

عوص‌والد — افندیمز ، بیاض صقالنه حرمةً جانته قیمادیغم بودلی اختیار ...

قه‌نت — سنی کیدی ! لزومسز حرف .-[*] افندیمز مساعده‌ایدرسه‌کز بوقابا رذیلی خرج کبی سحق ایدوب آبدستخانه دیوارلرینی صیوایاجاغم . قویروق صاللایان قوشی ، بنم صقالمه حرمت ایتدك ها ؟

قورنوآی — صوص ، سرسری ؟ هودوك سنك مقامه هیچ حرمتك یوقمی ؟

قورنوآی — نه‌یه حدت ایتدك .

قه‌نت — هیچ بیر حیثیتی اولمادیغی حالده بویله بیررذیلك قیلیجی اولماسنه . بونلرکبی هرتلدن چالان رذیللر ، چوزوله‌یه‌جك درجه‌ده صیقی اولان مقدس رابطه‌لری ، فاره‌لر کبی اورته‌سندن ایکی‌یه بیچرلر : افندیلرینك طبیعتلرنده عصیان‌ایدن بوتون احتراصلری اوقشارلر ، آتشلرینك اوزدرینه یاغ آتارلر ، حال منجمدلرینه قار علاوه ایدرلر ، انکار ایدرلر ، اقرار ایدرلروکوپك کبی انقیاددن باشقابیرشی بیلمه‌دیکلرندن مارتی قوشی غاغالرینی اسن بادصبانك جهتنه و افندیلرینك تبدلات کیف وهواسنه کوره چویریرلر [**]

[*] قرال لیر درامی قلمه آلیندیغی زمان انکلیزجه الفبادن Z حرفی بی‌لزوم کورولەرك طی ایدیلمشدی .
- (لرتورنورك) حاشیه‌سی -

[**] مارتی قوشی‌قورو‌تولوب براپ ایله آصیلدیغی وقت غاغاسی ، کندیلکندن ، روزکارك اسدیکی جهته چویرمکده دوام ایتدیکی‌زعم اولنوردی . اویله‌ده‌اولور . فقط سبب فیزیکسی پك ساده ومعلومدر .

(عوص‌والده) صرعه‌لی‌یوزکه‌طاعون‌وورسون! بن بیردلی ایمشم کبی سوزلریمه تبسم ایدییورسین ها؟ قاز ، (صاروم) اوواسنده طوتسایدم سنی باغیرته باغیرته (قامه‌لو) یه قادار کوتورووردم [*]

قورنوآی — ئی ، یکی! اختیار آرقاداش سن دلیمیسین ؟

غلوسه‌سته‌ر — نه‌صورتله‌غوغایه کیریشدیکز؟ شونی بانا بیلدیریکز .

قه‌نت — بویله بیررذیلك نجه منفور اولدیغی قادار ، بیری بیرینه منفور اولان ایکی ضدآدم هیچ بولونماز ؟

قورنوآی — اونا نیچین رذیل دیورسین ؟ قباحتی نه‌در .

قه‌نت — چهره‌سی خوشمه کیتمه‌یور .

قورنوآی — فقط احتمال بنم چهره‌م یاخود بوافندی حضرتلرینك ، بو دوشه‌سك چهره‌لری‌ده داها زیاده خوشکزه کیتمز .

قه‌نت — افندیمز ، بنم‌صنعتم راست‌کولقدر؛ بن ، زمانمده ، شیمدی‌قارشیمده بولونان بعض‌ذواتك اوموزلرینك طاشیدیغی چهره‌لردن داها ایی چهره‌لر کوردم ..

قورنوآی — بوبیرقورنازدرکه ، راست‌کواغندن دولایی ثنا اولوندیغی ایچین ، قابا بیر کوستاخلق کوستەریور ، کندی کندیسنه حقیقت‌حالدن زیاده اهمیتلی بیر کیمسه سوسنی ویرییور . - او ، مدارا ایده‌مز . - بوبیرروح‌عفیف وراست‌کودر! . بودورلو مسخره‌لری بیلیرم ، بوسربستلك پرده‌سی آلتنده ، وظیفهٔ نزاکتلرینی دقتله ایفا ایدن متملق احمقلرك یکیرمیسندن داهازیاده حیله وافکار فاسده کیزلرلر .

قه‌نت — افندیمز ، کمال اخلاص ایله ، حقیقت محضه اولاراق « فه‌بوس » [**] ك جبههٔ مشتعلی اوزه‌رنده آتش رخشاندن متشکل تاج کبی اولان منظر معظمکزك مساعده‌سی آلتنده ...

قورنوآی — بولسانی استعمالدن مرادك نه ؟

قه‌نت — مرادم کندی‌اسلوبمی دکیشدیرمك؛ چونکه لهجه‌می پك فنا بولیورسکز ؛ افندیمز ،

[*] صاروم Sarum و قامه‌لو Camelot چه‌لت مناقب اولینده‌کی محل‌مشهورك اسملری .
ع. ج.

[**] اله شمس ونور .

طاققاووق اولادیغمی بیلیرم : صدای اخلاص ایله سزی هرکیم آلداتدی ایسه مخلص بر رذیلدر . سزك عدم خوشنودیکزی جلب ایتمك قورقوسی ، اویله بر رول اوینامایه بنی دعوت ایتسه‌ده بن بر رذیل مخلص اولماق ایستمم .

قورنوآی — (عوض‌والد) اونا نه‌کبی بر سررشتهٔ تجاوز ویردیکز .

عوض‌والد — هیچ برسررشته ویرمه‌دم : اخیراً سوزلری سوءتفسیر ایتدیکی ایچین ، افندیسی قرال بنی‌دوکمك مراد ایتدی ؛ بوده‌قرال‌ایله همفکر اولاراق وقرالك حدتنه مماشاة ایتمك‌ایچین ، آرقامدن بانا بیرچلمه زوردی ؛ یره دوشنجه بنی تحقیر ایتدی ، تزییف ایتدی وکندیسنه اویله بر قهرمان سوسی ویردی ، که بوندن‌عادتا بیرشرف قازانه بیلدی ومدافعه‌سز بر آدمه قارشی بوتهکمندن دولایی قرالك تقدیراتنه مظهر اولدی : ایشته بووجهله در ، که اوشجاعتلریله پرغرور اولاراق شیمدی بورادده اوزه‌ریمه قلیج چکدی .

قه‌نت — بوپزه‌ونکلردن ، بوجبینلردن هیچ بیری یوقدر ، که (اژاقس) [*] ی کندیلرینك صویتاریسی کبی کوسترمك ایستمه‌سین .

قورنوآی — کتیرك فلاقه‌لری ، أی ، سزه اوکره‌تیرز ، قارت ، دیکباش‌چاپقین ، قوجه فارفاره!

قه‌نت — افندیم پك اختیارم ، اوکره‌نمك زمانم کچمشدر . بنم ایچین فلاقه‌لری کتیرمه‌یکز . بن قراله خدمت ایدیورم وقرال طرفندن ساعی اولاراق سزه کونده‌ریلدم . ایلچیسنی فلاقه‌یه‌قویماقله مراعاتده قصور ایتمش وخداوندمك شخص همایونه قارشی پك جرأتکارانه بر شرت کوسترمش اولورسکز .

قورنوآی — فلاقه‌لری کتیریکز ! یاشادیغم وناموسلی اولدیغم نه‌قادار محقق‌ایسه بوأمرده اوقادار قطعی ومحققدر؛ اوکلدیه قادار فلاقه‌ده قالاجاق !

ره‌غان — اوکلدیه‌قادارمی ! افندیمز ، کیجه‌یه قادار وبوتون کیجه فلاقه‌ده قالسین .

قه‌نت — مادام ، دوغروسنی ایسترسه‌کز ، پدریکزك کوپکی‌بیله اولسه‌یدم بویله معامله ایتمه‌مه‌کز لازم کلیردی .

ره‌غان — فقط مادام‌که اونك دالقاووغیسکز ایشته بویله معامله ایده‌رم ، افندی .

قورنوآی — بوحریف ، تماماً ، همشیره‌مزك بزه بحث ایتدیکی کروهندر . ـ هایدی کتیرك فلاقه‌لری (فلاقه‌لری کتیریرلر)

غلوسه‌سته‌ر — بویله یاپمامالرینی ذات‌مراحمپناه‌هکزدن‌رجا ایتمه‌مه مساعده ایدیکز قباحتی بویوکدر ، افندیسی بویوك قرال اونك جزاسنی چکدیره‌جکدر . اونا ایتمك ایسته‌دیکز قابا مجازات ، الك اشاغی والك محقر اسافل‌ناسه ، سرقتلری وعادی‌تهمتلری ایچین ، تطبیق ایدیلن جزادر . بونی بودورلوجزایه چارپماقله قرال ، ساعیسنك شخصنده کندیسنه آز حرمت ایدیلدیکنی اکلایاجاق .

قورنوآی — مسئولیتی بن‌اوزه‌ریمه آلیورم .

ره‌غان — اوامرینی اجرایه اهتمام ایتدیکی‌ایچین جنتلمنك دوچار تحقیر وهجوم اولماسنی همشیره‌م داها زیاده فنا بولور . ـ باجاقلرینی فلاقه‌یه صوقکز . (قه‌نت فلاقه‌یه قونور) (دوقه‌یه) کلکز ، محترم افندیمز ، کیده‌لم .

(غلوسه‌سته‌ر و قه‌نت مستثنا ، عموم چیقارلر)

غلوسه‌سته‌ر — آرقاداش سنك ایچین متأسفم؛ هرکسك معلومی اولدیغی اوزره هیچ بیرمخالفتی ، هیچ بیر مانعی چکمه‌مه‌ین بیرمزاجده اولان دوقه‌نك دلخواهی بویله . فقط بن سنك ایچین شفاعتده بولونورم .

قه‌نت — رجا ایده‌رم ، سه‌نیورم ، هیچ بیرشی یاپمایکز . چوق اویقوسز قالدم ، سیاحتدن پك یورغونم ، زمانك بر قسمنی اویقو ایله کچیره‌جکم . متباقی ساعتلری‌ده ایصلیق چالاراق کچیریرم . ناموسلی بیر آدمك سعادتی طبانلرندن چیقابیلیر (؟) وقت شریفلریکز خیر اولسون !

غلوسه‌سته‌ر — دوقه بو خصوصده شایان تقبیحدر . بو ، چیرکین کورونه‌جك (چیقار)

قه‌نت — محترم‌قرال ، سن‌که کونشك حرارتی آلتنده قالاق ایچین مبارك سایهٔ ربانی‌دن چیقدك

[*] تروا محاربه‌سی قهرمانلرندن ایکی محارب یونانی‌نك اسمیدر‌که پرآتش و پرغلیان محارب صفتیله هم‌معنادر .
ع. ج.

Digitized by Google

معروف ضرب مثلك حقیقتنی تصدیق ایده‌جکسین! [*]
(قمره باقار و بیر مکتوب آچار)

أی بوسفلی عالمك مصباحی، یاقلاش، که سنك تسلی بخش انوارکله بو مکتوبی کوزدن کچیره‌یم! دوغروسی، معجزات کوره‌جك سفالت زده‌لردن باشقا کیمسه یوقدر، دینه‌بیلیر: آه بو مکتوب قورده‌لیادن‌در. یازیسنی طانیرم، پك مسعود بیر تصادف اثری اولاراق، تبدیل قیافت ایتدیکمدن خبردار اولمش اولاجاق؛ فلاکتلرمزه دوابخش اولماق ایچین، بو قرالیتك حال عفریتنماسندن فرصت اغتنام ایده‌جکدر.

ای آغیرلاشان کوزلرم، بوردائت و دنائت محلنی تماشا ایتمه‌مك ایچین اویقوسزلغك تعب و شدتندن استفاده ایدیکز. کیجه‌لر خیر اولسون، طالع: تکرار تبسم ایتمك لطفنده بولون؛ چرخکی چویر!
(اویقویه دالار)

صحنه — ۷

بیر صحرا

ئه‌دغار کیره‌ر

ئه‌دغار — علیهمده ویریلن حکمی ایشیتدم، چوق شکر، بیر آغاجك قوووغنه کیزله‌نه‌رك اوزه‌ریمه صالدیریلانلرك ألندن قورتولدم. هیچ بیر لیمان سربست دکل؛ هیچ بیر محل یوق که اوراده، بنی یاقالاماق ایچین بیر قره‌قول، بیر تقید، صورت فوق العاده‌دن آماده بولونماسین، تهلکه‌دن مصون بولوندیغم مدتجه، حیاتمی محافظه ایتمك واسطه‌لرینی بولاجاغم: نوع بشری تحقیراً، انسانی حیوانه یاقلاشدیرماق ایچین سفالتك هیچ بیر زمان استعمال ایتمه‌دیکی سفیل وچیرکین بیر قیافته کیرمه‌یی دوشوندم: یوزمه چامور بولاشدیراجاغم بلمه بیر یورغان صاراجاغم، بیر شیطان طرفندن قارمه قاریش ایدیلمش کیبی، صاچلریمی دوکوملرله طولدوراجاغم؛ عریانیتمی، جسورانه، آچیق سمایه، روزکارلره، واقلیمك تسلطاتنه عرض ایده‌جکم. بوکوروتولرله، چپلاق بوغوملی ویره‌لنمش

[*] «شکسپیر» ك مفسرلرندن «هامه‌ر» ك قولنجه بو بیر مثل‌درکه خانه‌سندن قوغولوب کونشك حرارتنه معروض قالانلر حقنده ضرب اولونور، وقتیله بوضرب مثل خسته‌خانه‌دن فرار ایدنلر ایچین‌ده سویله‌نیرمش «سایهٔ ربانی» اسمنده بیر خسته خانه بولونمش اولماسی محتمل‌در. ع. ج.

قوللرینه طوپلوایکنه‌لر، دیکنلر، چالیلر، چوپلر، وبیر چوق چوبوقلری صاپلایان و بومنظر مدهش آلتنده کوچوك چفتلکلری، فقیر کوچوك کویلری، قویون ماندره‌لرینی، دکیرمنلری کزن وبعضاً مجروبانه بد دعالر، بعضاً‌ده رجالرایله سکنه‌سنك مرحمتنی تسخیر ایدن «به‌دلام Bedlam» [*] دیلنجیلرینك مثال و سابقه‌لرینی بانا بوممکت عرض ایدییور. زواللی «تورلوپه‌ن Turlupin» [**]! زواللی طوم! طوم اولماقده بیرشی‌در؛ ئه‌دغارلغمدن بنده بیرشی قالمادی. (چیقار)

صحنه — ۸

غلوسه‌سته‌رك شاطوسی اوکنده. قه‌نت فلاقه‌ده!

لیر، بیر جنتلمن، دلی کیره‌رلر.

لیر — قوناقلرینی بویله ترك ایدوب کیتمه‌لری وساعیلریمی اعاده ایتمه‌مه‌لری پك غریبدر.

جنتلمن — بنم ایشیتدیکمه کوره دون آقشام بوکونکی غیبوبته هیچ بیرنیتلری یوقمش.

قه‌نت — (اویانه‌راق) سلام علیك! نجیب افندیم.

لیر — (متحیر) آه بو خیالتدن کندیکه اکلنجه‌می یاپیورسین؟

[*] طوم دوبه‌دلام، دارالشفادن چیقاراق حیاتلرینی سوقاقلرده تسأل ایله قازانمالرینه مساعده ایدیلمه‌لك درجه‌ده شفا بولمش حقیقی مجنونلرایدی. لاکن بر کیروه سرسری مارین وعابرینك شفقت وتصدقنی جلب ایتمك ایچین، حرکات غیرمعقوله‌لری، البسهٔ غریبه‌لری وصیحه‌لری ایله بوتیمجنونلری تقلید ایدرلردی. قوللرینه طوپلو ایکنه صوقارلردی ودوکمه اصیایله قوللرینه ثابت رسملر یاپارلردی. صورت تسألرینه کلنجه پك مختلف ایدی. آنملار ایی میرملدانماقدن بدأ ایله اك قورقونچ بیر طرزده بوکورمه‌یه قادار یده‌رلردی. قدیم بر مؤلف دییورکه: بودیلنجیلرك اوکنده کزدیکلر، قیروغنه هوا فیشنکی طاقلمش بیر کوپك کیبی فرار ایدرلردی.
ع. ح.

[**] تورلوپان، اون اوچنجی و اون دوردنجی عصرده ایتالیانك، فرانسه‌نك، المانیانك بویوك یوللرینی طولاشان وبیرنوع جنی (فرانسیسقه‌ن) لر اولان بیرصنف سرسری ایدی. وقتیله (به‌که‌ن liequin روح حرب) برادر وهمشیره‌سی تسمیه اولونان فرقه بوفرقه ایدی. ظن اولونورکه بونلره تورلوپه‌ن اسمنك ویریلمه‌سی حیوان صیحه‌سی قوپارماق اعتیادلری مناسبتیله‌در. بونلرك مشوار مجنونانه‌لری دیلنجیلرك، طوم دوبه‌دلاملرك، کندی نظرلرنده واستعطاف ایتدکلری کیمسه‌لرك نظرلرنده بویومك ایچین «تورلوپه‌ن» نامنی غصب ایتمه‌لرینه سبب اولمشدر.

Digitized by Google

قەنت — خایر ، افندیمز .

دلی — آه ! آه ! یمان دیزباغلری وار ! آتلری باشلرندن ، آییلری بویونلرندن ، مایمونلری بللرندن ، انسانلری باجاقلرندن باغلارلر . بیرآدمك باجاقلری پك‌قوتلی اولورسه اودوندن چاقشیر کییر .

لیر — سنی اورایه قویمایه جرأت ایده‌جك قادار سنك حیثیتکی کیم اونوتدی .

قەنت — هرایکیسی ، اوغلکز وقیزکز .

لیر — خایر !

قەنت — ئەوت ؟

لیر — خایر دییورم .

قەنت — ئەوت دییورم .

لیر — خایر ، خایر ، بونی‌قطعیاً یاپمامشلردر .

قەنت — ئەوت اونلر یاپدیلر .

لیر — « ژوپیتەر » ە یمین‌ایدەرم‌که دکلدر .

قەنت — « ژونون » ە یمین ایدەرم‌که ئەوت .

لیر — بونی یاپمایه جسارت ایده‌مزلر . بونی یاپامازلر . بونی‌یاپماق ایسته‌مزلر ؛ حرمته لایق‌اولان آدمه بویله شدید بیر حقارتده بولونماق بیرقتلدن اشنعدر . چابوق فقط سکونت دماله ایضاح ایت ، سن‌که طرفمزدن مبعوث‌سین ، بو معامله‌یه ناصیل لایق‌اولدك وبونی سانا یاپمه‌یه ناصیل جرأت‌ایتدیلر .

قەنت — افندیمز ، طرف حشمتکزدن مرسول مکتوبلری ، قوناقلرنده کندیلرینه تسلیم ایتدیکم‌زمان ، حرمتمك زانوبزمین کوروندیکی یردن داها آیریلمازدن اول ، قان ترایچنده قالمش ، آتش استعجال ایله قاورولمش ، طیق نفس ، صولوغی کسیلەرك بیرساعی کلدی ، افندیسی « غونەریل » ك سلامنی تبلیغ ایتدکدن صکره مکتوبلرینی تسلیم ایتدی . بنم کتیردیکم مکتوبلری اوقویوب بیتیرمه‌یه مقتضی بیرمدت‌بیله بکلمه‌یەرك ، اومکتوبلری درحال اوقودیلر . بونك اوزدرینه معیتلرینی چاغیردیلر ، درحال آتلره بیندیلر ، کندیلرینی تعقیب ایتمەمی وجواب ویرمك ایچین زمان مساعد بولدقلرینه قادار بکلمه‌مى بانا امر ایتدیلر ؛ هرقول و حرکتلرنده صوئوق چهره کوستردیلر ، خوش آمدیسی بنمکنی زهرله‌ین ساعی‌یه بوراده راست کلدم . بوساعی ، ذات حشمتکزه قارشی اخیراً پك کستاخانه حرکت ایتمش اولان اوشاق ایدی : حدت مردانەم ، ملاحظه‌مه غلبه ایتدی ؛ قلیجمی چکدم ، جبانت فریادلری قوپارمایه باشلادی ؛ بوتون ئەوی باشنه ئوشوشدیردی . دامادیکز وقیزیکز بوخطایی ، بوراده چکمکده اولدیغم جزایه مستحق کوردیلر .

دلی — ها ، أیی . وحشی قازلر بوطرفده اوچیورلرسه قیش هنوز ختامه ایرمه‌مش دیمك .

(تغنی ایدر)

اسکی پوسکی روبه‌کیین پدرلر
چوجوقلرینی نابینا ایدرلر .
لاکن آلتون کیسه‌لری اولانلر
چوجوقلرینی شفقتلی کوررلر
طالع ، دیدکاری قتمرلی قحبه
قاپیسنی اصلا آچماز فقیره .

بوندن باشقا ، قیزلرکدن ، آنجاق بیرسنه‌ده ، صایه‌بیله‌جکك قادار دولار آلاجاقسین [*]

لیر — آه ، بو قادین ضعفیتی ، حساسیتك بوعصیانی‌قلبمه ناصیل‌چیقیور ! هیستەریاپاسیا [**] ای ضجرت مستولیه ، چویر یوکی ، سنك یرك وجودك آشاغیسنده‌در ! نره‌ده بنم شوقیزم ؟

قەنت — بوراده ، حشمتمآب ، ایچرده ، قونت ایله برابر .

لیر — بنی تعقیب ایتمه‌یکز ، بوراده قالکز . (چیقار)

جنتلمن (قەنتە) — بزه حکایه ایتدیککز قباحتدن غیری هیچ بیرقباحت ایشله‌مدیکزمی ؟

قەنت — باشقاهیچ . ناصل اولیورده قرال داها بوقادار آز بیر محافظله کلیور .

دلی — اکر بو سوألکدن طولایی فلاقه‌یه قونولمش اولسه‌ایدك جرا که سزا اولوردك .

قەنت — دلی ، نیچین ،

دلی — چالیشمانك صیراسی قیشین اولمادیغنی سانا اوکرتمك ایچین . سنی قارنجه‌نك یانه مکتبه قویاجاغز [***] کورلر مستثنا ، بورونلرینی تعقیب

[*] Dollar و Dolour کلمه‌لرینك مشابهت تلفظیه‌لری اوزدرینه مؤسس بیرجناس لفظی واردر . کلمه‌لرك بیرنجیسی مشقت ، عذاب ، ایکنجیسی دولار دنیلن سکەدرکه قیمتی تقریباً بکرمی‌دورت غروشدر .

[**] استتناق رحم

[***] دلی ، بوراده حضرت‌سلیمانك ، قارنجه‌نك‌مشوارینی تنبللرك نظردقت وعبرتنه عرض ایتدیکی آیت‌زبوریه‌یه تلمیح ایدییور .

Digitized by Google

ایدنلرك کافه‌سی کوزلریله ادارهٔ حرکت ایدرلر . یکرمیده بیر بورون یوقدرکه تعفن ایدن شیئك قوقوسنی آلاماسین. بویوك بیرتکرلك‌ایله بیرتپه‌دن اشاغی اینرکن تعقیب ایتمك ایسته‌یه‌رك قفاکی پارچالاماقدن ایسه تکرلکی الکدن براق . لاکن بیر بویوك تپه‌یه‌چیقدیغی وقت بیراق سنی‌ده آرقاسی صیرا یوقاری چکسین، کوتورسون . عاقل بیرآدم ، سانا بوندن أیی نصیحت ویردیکی وقت بنمکنی بانا اعاده‌ایت ! مادام‌که ویره‌ن بیردلی‌در ، ایسته‌رم‌که بو نصیحتی یالکز مسخره‌لر دیکله‌سین .

خدمت ایدن وقازانمق ایسته‌ین
افندی ، که رسماً انقیاد ایدر ،
یاغمور دوشر دوشمز، صاووشور، کیدر
بیراقیر فورطنه اوکنده‌سنی ؛
لاکن ، بن‌سنی تعقیب ایده‌جکم ؛
دلی قالاجاق وعاقل آدمك
فرار ایتدیکنی سیر ایله‌یه‌جك ؛
فرارایدن رذیل بیردلی اولور ،
ولاکن دلی بیررذیل دکل‌در .

قه‌نت — دلی سن بونی نردن اوکرندك
دلی — فلاقه‌ده دکل ، دلی .

(لیر ، غلوسه‌سته‌ر ایله کیرر)

لیر — بنمله کوروشمك‌دن امتناع ایدییورلر . خسته ایمشلر ! یورغونمشلر ؟ بوتون کیجه سیاحت ایتمشلر ؟ بویله‌ها ؟ صرف عصیان وتبری نشانه‌سی اولان تعالل‌لر ! کیدیکز . بانا داها أیی بیر جواب کتیریکز .

غلوسه‌سته‌ر — سوکیل أفندیمز ، دوقه‌نك سوزآکلاماز طبیعتنی بیلیرسکز ؛ قرارلرنده نه‌قادار معند وناقابل رجوع اولدیغی معلومکزدر .

لیر — انتقام ! طاعون ! موت ! قیامت ! سوزاکلاماز! بونه‌دیمك؟ غلوسه‌سته‌ر، غلوسه‌سته‌ر، دوقه قورنوآی وزوجه‌سی ایله قونوشماق ایسته‌یورم دییورم .

غلوسه‌سته‌ر — پك‌اعلا، محترم افندیم بوندن اونلره معلومات ویردم .

لیر — بوندن اونلره معلومات ویردك ! اکلایورمیسین آرقاداش ؟

غلوسه‌سته‌ر — ئه‌وت ، معزز افندم .

لیر — قرال، قورنوآی‌ایله قونوشماق‌ایسته‌یور؟ سوکیلی پدر قیزیله قونوشماق ایسته‌یور ؛ خدمتلرنده بولونماسنی‌طلب‌ایدییور. بونی‌کندیلرینه بیلدیردکمی؟ حیاتم وقانم حقیچین! سوزآکلاماز دوقه؟ بوغضوب دوقه‌یه، دی، که ... فقط خایر .. داها دکل: بلکه خسته‌در : بیرخسته‌لق حالی ، ایفا ایدیله‌سی ایچین حال‌صحت مقتضی‌اولان حرمت ورعایتی دائماًاهمال‌ایدر. اوجاع ایله ازیلن وجود ، روحه جسم ایله برابر مظطرب اولماسنی امرایتدیکی وقت کندی نفسمزدن تجرد ایدرز . صبر ایده‌جکم . مضطرب وبیرنوبت مرض ایچنده بولونان بیرآدمی سالم وآهنك تام اوزره بولونان بیرآدم قیاس ایتدیرن استعجال محاکمه‌مه قیزییورم . (قه‌نته عطف نظر ایده‌رك) عظمتمك أولومی ! او نیچین اوراده محبوس ؟ بوفعل بانا قناعت ویرییورکه دوقه‌نك و قیزمك ایچه‌ری‌یه قاپانمالری بیرمانوره‌در . آدمم‌صالیویریلسین، هایدی کیت، دوقه‌یه وزوجه‌سنه سویله، شیمدی ، درحال کندیلریله قونوشماق ایسته‌رم . چیقمالرینی وبنی دیکله‌مه‌لرینی‌امرایت ، یوقسه ، کوروالتو، اویقولرینه ضربهٔ موت اورونجه‌یه قادار ، اوطه‌لرینك قاپیسی اوکنده بورو چالدیریرم .

غلوسه‌سته‌ر — آره‌کزده هرشیئك أیی کچه‌سنی تمنی ایده‌رم . (چیقار)

لیر — آه قلبم ، قاباران قلبم ! فقط کندیکی ضبط ایت !

دلی — عمجه‌جنم . دیری دیری خمورك ایچنه قویارکن ییلان بالیقلرینه باغیران آشجی قادینلر کیبی باغیر ؛ آشجی قادین ، چوبوقله ییلان بالیقلرینك باشلرینه اوراراق اونلره کندیکزی ضبط ایدیکز . کوچوك یارامازلر، کندیکزی ضبط ایدیکز » دییه باغیرییوردی . بو آشجی ، صرف کندی شفقتنك اثری اولاراق آتنك‌یولافنه تره‌یاغی‌سوره‌ن آشجینك همشیره‌سی ایدی .

(قورنوآی ، ره‌غان ، غلوسه‌سته‌ر وخدمه)
کیررلر

لیر — هر ایکیکزك وقت شریفلریکز خیر اولسون .

Digitized by Google

قورنوآی — الله عمر وعافیت حشمتلرینی مزداد ایتسین .

(قه‌نت صالیویریلیر)

ره‌غان — ذات حشمتکزی کوردیکمه مسرورم

لیر — ره‌غان ظن ایده‌رم که مسرور سکز . بویله دوشونمکده حقمی بیلیرم: اکر بنی کوردیککزه مسرور اولماسه‌یدیکز والده‌کزك مزاری بیر زانیه احتوا ایدییور، دیه اونی تطلیق ایده‌رم . (قه‌نت ه) آه ! صالیویریلدیکز ها ! بوندن بالآخره بحث ایده‌رز . ـ سوکیلی ره‌غان همشیره‌کز هیچ انسان دکل : آه ، ره‌غان ، بورایه (قلبنی کوسته‌ریر) بیرآق بابا کبی کسکین دیشلی اولان کفران نعمتی صاپلادی : سانا تقریر ایده‌مم ، اینانه‌مازسین ، نه‌قادار ردائت ایله . . . آه ره‌غان !

ره‌غان — رجا ایده‌رم ، حشمتمآب صبر ایدیکز . امید ایددرم ، که اونك سزك حقکزده حرمت ورعایتده قصور ایتمه‌سندن زیاده سزك اونك لیاقتنی ایی تقدیر ایتمه‌مکز داها قولای اولسون .

لیر — شونی سویله بانا ، ناصل ؟

ره‌غان — همشیره‌مك حرمت ووظیفه ایفاسنده قصور ایتمك ایسته‌مش اولماسنه احتمال ویره‌مم : حشمتمآب : اکر افراد معیتکزك اغتشاشاتنه نهایت ویردی ایسه دفع اغتشاش مقصدیله‌در ، واوقادار سالم بیر اماله مستنددر ، که هر مؤاخذه‌دن مصون‌در .

لیر — او ملعون ومقهور اولسون !

ره‌غان — آه ! حشمتمآب ، سز اختیارسکز ؛ سزده ، طبیعت ذاتیه تاحد منتهاسنه واصل اولمشدر : سز حالکزی ، کندیکزدن داها ایی تمییزه مقتدر بیر صاحب تدبیر یدیله کندیکزی اداره ایتدیرمه‌لی ایدیکز ؛ بناءً علیه رجا ایده‌رم ، همشیره‌مزك نزدینه عودت ایدیکز ؛ کندیسته حقسزلق ایتدیککزی سویله‌یکز ، حشمتمآب .

لیر — اوندن عفومی طلب ایده‌یم ؟ بو حرکت بیر پدرك حیثیتیله نه‌قادار یاقیشق آلیر دقت ایدیکز . (دیز اوستی چوکر) سوکیلی قیزم ، اعتراف ایدییورم ، بن اختیارم ، اختیارلر فائده‌سز آدملردر ؛ زانو بزمین اولاراق سزه تضرع ایدییورم بانا کییه‌جك ، یاتاق ویه‌جك احسان ایدیکز .

ره‌غان — عالی حشمتمآب ، یتیشیر ؛ بو لطیفه‌لری کورمك خوش دکل ؛ همشیره‌مك یانینه عودت ایدیکز .

لیر (قالقاراق) — ره‌غان ، هیچ بیرزمان ! معیتم افرادینی یاری یاری‌یه تنقیص ایتدی . فنا حسیات ایله مملو کوزلرله بنی مشمول نظر ایتدی . لسانیله بیر ییلان کبی تاقلبمی یارالادی ؛ الهلك احتیاطاً حفظ ایتدیکی انتقاملرك جمله‌سی ، اونك کفران نعمت آشیانه‌سی اولان باشنه دوشسون ! سز ، أی عافیت کداز بخارلر اونك تازه کمیکلرینی رخنه‌دار ایدیکز .

قورنوآی — عیب ، حشمتمآب ، عیب !

لیر — چالاك ییلدیریملر ، کورایدیجی آلولریکزی اونك پر استحقار اولان کوزلری اوزه‌رینه پوسکورکز ! ای پرتاب کونشك باطاقلقلردن چکدیکی سیسلر ! اونك غرورینی أزمك ، صولدورماق ایچین ، حسننی ا... ان ایدیکز .

ره‌غان — آمان یاربی ! غضبکزه مغلوب اولدیغکز زمان بانا ده بویله‌جه بد دعا ایده‌جکسکز دیمك .

لیر — خایر ، ره‌غان ، سن هیچ بیر زمان بنم بد دعالریمی آلمایاجاقسین : بوی شفقت صاچان طبیعت سنی هیچ بیرزمان سخت دل ایتمه‌یه‌جکدر : اونك کوزلری خونخواردر ، فقط سنك کوزلرك تسلیت ویریر وهیچ یاقماز . بنم اکلنجه‌لریمی اخلال ایتمك ، معیتمی آزالتماق ، آغزکه کلن کلمات محقره‌یی یوزمه فیرلاتماق ، مصارفی تنقیص ایتمك ، وخاتمه اولاراق ، ایچه‌ری کیرمه‌می منعاً قاپی‌یی قاپاماق سنك یاپاجاغك شیلر دکل‌در .

حسیات طبیعیه‌یی اولادلرك وظائفنی قواعد نزاکتی ، شکر کذاراق وجائبنی سن داها ایی بیلیرسین . سانا جهاز اولاراق ویردیکم اویاریم کشور قرالیتی سن اونوتمادك .

ره‌غان — محترم افندیم . فی الحقیقه اویله .

لیر — بنم خدمتکاریمی کیم فلاقه‌یه قویمشدی ؟

(دیشاریده بورو سسی ایشیدیلیر)

قورنوآی — نه‌در بو بورو ؟

ره‌غان — بیلیورم ، همشیره‌مك بوروسی‌در : بو مواصلت ، بورا ده بولوناجاغنی بیلدیرن مکتوبیله ، موافق دوشیور .

(عوص وال د کیره‌ر)

Digitized by Google

ره‌غان — خانم افندی‌کز کلدیمی ؟

لیر — قولایجه استعاره ایدیلمش غروری ، خدمت ایتدیکی کیمسه‌نك لطف ناپایداری اوزه‌رینه قورولو اولان ایشته بیر سفیل ، چیق دیشاری ! کوزمه کورونمه اوشاق !

قورنوآی — ذات حشمتکز نه دیمه‌یی مراد ایدییور ؟

لیر — خدمتجیمی کیم فلاقه‌یه قویمشدی ؟ ره‌غان ، امید ایده‌رم که سنك بوندن هیچ خبرك یوقدی . ـ کیم او بورایه کلن ؟

(غونه‌ریل کیرر)

لیر — ای الهلر ، اکر اختیارلری سورسه‌کز ، اکر قدرت رحیمکز اطاعتی تصویب ایدرسه ، سزده اختیار ایسه‌کز ، زمین اوزه‌رینه اینکز و بنم طرفمی التزام ایدیکز ! (غونه‌ریله) بو صاقاله باقمایه اوطانمایورمیسین ؟ ـ أی ره‌غان اونك ألینی صیقاجاقمیسین ؟

غونه‌ریل — حشمتمأب ، نیچین ألیمی صیقماسین ؟ هانکی شیده حقارتی ارتکاب ایتدم ؟ ملاحظه‌سزلغك حقارت بولدیغی ومالایعنیاتك حقارت تسمیه ایتدیکی هرشی حقارت دکلدر .

لیر — أی یوره‌کم ، سن پك صلابتلی ایمشسین ؛ حالا پارچالانمایورسین ها ؟ خدمتجیم ناصل فلاقه‌یه قونولدی ؟

قورنوآی — حشمتمأب ، بن قویمشدم ؛ فقط سوء حرکتی ، داهازیاده بیر لطفه کندیسنی مستحق ایدییوردی .

لیر — بالذات سز !

ره‌غان — رجا ایده‌رم ، پدرم ، مادامکه ضعیفسکز ، خط حرکتکزی بو ضعیفلغه توفیق ایدیکز ؛ اکر آیك ختامنه قادار ، همشیره‌مك نزدینه عودت ایدوب اوراده اقامت ایتمك ایسترسه‌کز ، صوکره افراد معیتکزك نصفنه یول ویروب بنم نزدیمه کلکز ، شیمدیلك اقامتکاهمك خارجنده‌یم و سزی قبول ایتمك ایچین وسائط لازمه‌یه مالك دکلم .

لیر — اونك نزدینه عودت ایتمك ، وشوالیه‌لرمدن اللی کیشی‌یه یول ویرمك ! خایر ، داها أیدسی هرملتجادن وازکچه‌رم ؛ هوانك شدائدیله مبارزه ایتمه‌یی ، قوردك ، بایقوشك آرقاداشی اولمایی ، احتیاجك الك آغیر غدرینی چکمه‌یی ترجیح ایده‌رم . نه‌چاره ! الك کوچوك قیزمزی جهازسز اولاراق آلان متهور فرانسه قرالنه کیدوب ، تختکاهی اوکنده دیزچوکمه‌یی وبیر سلاحدار کبی ، بیرحیات ذلیلانه حالنی ادامه ایچین تخصیصات استرحام ایتمه‌یی داهاایی کورورم .

غونه‌ریل — ایسته‌دیککز کبی یاپکز حشمتمأب .

لیر — قیزم ، رجا ایده‌رم ، بنی چیلدیرتمه ؛ آرتق سنی تعجیز ایتمه‌یه‌جکم ، چوجوغم ؛ اللهه اصمارلادق ، بیرداها بیربیریمزه راست کلمه‌یه‌جکز ، بیربیریمزی بیرداها کوره‌میه‌جکز ؛ فقط بونکله برابر سن بنم أتمسین ، قانمسین ، قیزمسین ؛ یاخود داها دوغروسی ، سن وجودمده بیر خسته‌لقسین که بنم اولدیغنی سویله‌مه‌یه مجبورم : سن بیر ورمسین ، طاعون چیبانیسین بوزولان قانمده بیرقوبای منتشرسین ؛ فقط آزارلاماق ایسته‌مم خجالت ایسته‌دیکی وقت کلسین سنی بولسون : بن اونی چاغیرمایورم ، صاعقه‌داری ، سنی وورمایه دعوت ایتمه‌یورم ، حاکم اعظم اولان «ژوپی‌ته‌ر» ه حرکتکی حکایه ایتمه‌یورم . نه‌وقت مقتدر اولورسه‌ك اووقت کندیکی أصلاح ایت . ایسته‌دیکك زمان داهاایی اول : بن صبور اولابیلیرم ؛ بن ویوز شوالیه‌م ره‌غان ایله قالابیلیرز .

ره‌غان — تماماً اویله دکل . هنوز سزی بکله‌مه‌یوردم ؛ وسزی لایقیله قبول ایتمك ایچین حاضرلقده بولونمادم ؛ حشمتمأب همشیره‌مك سوزینی دیکلیکز . سزك تهورکزی عقل ومحاکه ایله تعدیل ایتمه‌یه مجبور اولانلر ، شونی دوشونمك ایله اکتفا ایتمه‌لیدر ، که سز اختیارسکز ؛ بناءً علیه ... فقط او نه‌یاپدیغنی بیلیر .

لیر — بو لسان ، لسان ادبمیدر ؟

ره‌غان — حشمتمأب ، نه‌وت دیمه‌یه جسارت ایده‌بیلیرم . نه‌دیمك ! اللی کیشی معیتکزه کافی دکلمی ؟ بوندن زیاده‌سنه نه‌احتیاج وار ؟ ومادامکه مصارف وعینی زمانده تهلکه بویله بویوك بیرغلبه‌لك علیهنده قرار ویردیریر . بوقادار آدمه احتیاجکز نه‌در ؟ بوقادار آدم ، بیرأوده ، آیری ایکی قوماندا آلتنده ناصل دوستانه یاشایه‌بیلیر ؟ بو کوچدر ، همان همان غیرممکندر .

Digitized by Google

غونەریل — افندیمز، همشیرەمك خدمەسنك ویاخود بنم خدمتجیلرمك خدمتی ایچین قبول ایدەمیەجکسکز ؟

رەغان — افندیمز ، بو ایچین اولاماسین ؟ بوحالدە، اکرخدمتکزدە تکاسل ایدرلرسە اونلری تفتیش ایدەبیلیرز . اکر بنم ئەومە کلمك ایسترسەکز، یکیرمی بش کیشیدن زیادەسنی آلماکزی توصیە ایدەرم، (زیرا شیمدی بیر تهلکەدن وسوسە ایدییورم) یکیرمی بشدن زیادەسنی قبول واسکان ایدەمم .

لیر — بن سزە هرشیئی ویردم .

رەغان — ویك زمانندە ویردیکز .

لیر — کندیم ایچین یوز کیشیدن متشکل بیرمعیت حفظ ایدەرك سزلری وصیەلرم ، امینەلرم قیلدم . نە ! ئەویکزە یکیرمی بش کیشی ایلەمی کیتمەلیيم ؟ رەغان بویلە دیدك دکلمی ؟

رەغان — و ، مونسەنیور، تکرار ایدییورم بن ئەومدە داها زیادە ایستەمم .

لیر — داها زیادە شریرلرینی کورونجە ، مخلوقات شریرە کوزمزدە کوزل بیرمنظرە آلیر . سزدن داها فناسی واردر ، دینلمەیە لایق اولماق بعض مرتبە ستایشە مظهر اولاقدر، (غونەریل ە) سزکلە کیدەجکم ، سنك (اللی) ك اونك (یکیرمی بش) ینك ضعفیدر وسنك محبتك اونك محبتنك ایکی مثلنە دکر .

غونەریل — افندیمز ، دیکلەیکز بنی، سزك خدمتجیلریکزك ضعفی عددندە خدمەنك سزە اطاعت ایتمك ایچین امر آلمش اولدوقلری بیر ئەودە یکرمی بش، اون حتی بش کیشیيی استخدامە نە احتیاجکز وار؟

رەغان — بیر خدمتجییە نە احتیاجکز وار ؟

لیر — احتیاج اوزرە محاکمە یوروتمەیکز . اك سفیل دیلنجیلرمزك، اك فقیرانە معیشتلری ایچندەدە زائد شی بولونور . طبیعتە طبیعتك ایستەدیکی شیدن باشقا بیرشی ارزان ایتمەیکز ، اوزمان انسانك حیاتی، حیوانلرك حیاتنك سفیل منزلەسنە تنزل ایدر. سن بیر خانمسین ؛ اکر صیجاق طوتجی البسەیە مالك اولماق مزین البسەیە مالك اولماق ایلە مساوی اولسەیدی ، بالطبع ، کییندیکك وسنی پك آز صیجاق طوتان مزین البسەیە طبیعت احتیاج کوسترمزدی . فقط حقیقی احتیاجاتە کلنجە ... ای الهلر ، بانا صبر ویریکز ؛ بنم احتیاجم صبرەدر! ای الهلر ، الخوردە اولدیغی قادار دە سالخوردە اولان وبو ایکی شی ایلە سفیل و سرکردان بولونان بن فقیر اختیاری بوراده کوروپورسکز ! بو قیزلرك قلبلرینی پدرلری علیهندە تحریك ایدن سز ایسەکز ، اونلرك حرکتلرینە مطیعانە تحمل ایدەجك درجەدە بنی سرسم ایتمەیکز ، بانا غضب نجیب القا ایدیکز وکوز یاشلرینك ، اوقادین سلاحلرینك بنم ارکك یاناقلریمی لکەلەمەسنە مساعدە ایتمەیکز ! خایر ، متفسد جادیلر ، هر ایکیکزدن اویلە انتقام آلاجاغم کە بوتون جهان کورەجك ... اویلە شیلر یاپاجاغم ... یاپاجاغم شیلری هنوز بیلمەیورم، فقط او شیلر زمینە دهشترس اولاجاقدر. سز آغلایاجاغمی ظن ایدییورسکز؛ خایر، آغلامایاجاغم. آغلامایە پك بویوك حقم وار ؛ لکن بن آغلامادن اول بو قلب یوز بیڭ پارچە اولاجاقدر . آە ، آبدال، آە ، آبدال ؛ دلی اولاجاغم . (لیر ، غلوسەستەر، قەنت ودلی چیقارلر ، بیر فورطونە کورولتوسی ایشیدیلیر)

قورنوآی — چکیلەلم ، بیرفورطونە قوپاجاق.

رەغان — بو ئەو کوچوکدر ؛ اختیار ومعیتی بورادە راحتجە اسکان اولونامازلر .

غونەریل — قباحت کندیسنەعائددر ؛ کندی کندیسنی استراحتدن چیقاردی ، بدلالغنك جزاسنی چکمەلیدر .

رەغان — بالذات کندیسنی کمال ممنونیتلە مهمان قبول ایدەرم، فقط کندیسیلە برابر افراد معیتندن هیچ بیرینی قبول ایتمم .

غونەریل — بنم نیتمدە اودر ؛ فقط قونت غلوسەستەر نرەدە ؟

قورنوآی — اختیاری تشییع ایتدی ؛ فقط ایشتە کلیور .

(غلوسەستەر کیرەدر)

غلوسەستەر — قرال صوك درجەدە قیزغین

قورنوآی — نرەیە کیدییور ؟

غلوسەستەر — آتنی ایستەیور ؛ فقط نرەیە کیدەجك ، بیلمم .

قورنوآی — اولا اولان ایستەدیکنی یاپماسنە میدان براقماقدر ؛ کندی کندیسنە رهبر اولور .

ـ مابعدی وار ـ

Digitized by Google

آثار منتشره:

آنغلو ساقسونلرك اسباب فائقيتى

نەدر ؟

كتبخانهٔ مليمز اخيراً مهم بر اثر دها قازاندى. مشاهير اجتماعيوندن (ادمون دەمولن)ك امهات آثاردن اولان بو اثر نفيس ومهمى كنج و غيور محررلرمزدن فؤاد و ناجى بك قاردەشلرمز طرفندن تركجەيە ترجمه ايديلمش وكتبخانهٔ عسكرى صاحبى طابع غيور ابراهيم حلمى افنديڭ سعى وهمتيله موقع انتشاره وضع اولنمشدر.

آنغلو ساقسونلر حقنده پك مهم وجداً شايان دقت ومطالعه تدقيقات اجتماعيەيى محتوى بولنان اثر، بالخاصه، انسانلر، جمعيتلر ايچون اسباب رفاه و عمرانك نەصورتله استحصال قلنەبيلەجكنى، بر مملكت و ملتك كافل نجات وترقياتى اولەبيلەجك خصائل عاليەنك ناصل ونەصورتله اكتساب اولنەبيلەجكنى اڭ دقيق خردەلرينە وارنجەيە قدر تدقيق و تشريح ايتمكدەدر كه وطنمزك برخرابه حالنه كلديكى، كتيرلديكى شو زمانده اڭ جدى و اڭ صميمى برنظرله اوقونمسى، ادعا ايدەبيليرزكه، برعائله باباسى ايچون، وطنك استقبالنى دوشونك هركس ايچون بر وجيبه، بر وظيفه تشكيل ايدەجكدر..

بزم ايچون بر غايهٔ خيال اولان فرانسه تربيهٔ فكريه واجتماعيەسنك، مدنيت حاضرەسنك ناصل ضعيف، عادتا چوروك اساسلره استناد ايتمكدەاولديغنى، بر فرانسز متفكرينك لساندن ايشتمك، بوكون عينى نظريەلرك، عينى فكرلرك فلاكتنى چكمدەكدە اولديغمز ايچون، موجب انتباه وبصيرت اولسه كركدر.

وقتيله، دوقتور ادهم بكك «تربيهٔ اراده» سنى ناصل حار وصميمى برحسله قارئ وقارئەلرمزه توصيه ايتمش ايسەك بوكونده بومهم واجتماعى اثرى عينى حرارت وصميميتله توصيه ايدييورز. فؤاد وناجى بكلر بواثر معظمى لسانمزه نقل ايتمكله نەقدر بويوك وشايان تشكر برخدمتده بولنمش ايسەلر عثمانلى قارئ وقارئەلرينەده بواثرى اوقومەلرى، سەومەلرى وظيفەسى عينى اهميتله ترتب ايتمكدەدر.

اميد ايتمك ايسترزكه هرأيى اثر، هرأيى شى كبى بواثر، بو درسده سيلاب اهمال و نسيانمز ايچنده بوغولوب كيتمەسين..

بومهم جلدك فيأتى يالكز ١٠ غروشدر.

مقدرات تاريخيه

جلال نورى بكك بو صوك اثرى انتشار ايتدى. ذاتاً اثر قبل الانتشار شهرت بولمش ايدى. جناب شهاب الدين، سليمان نظيف، دوقتور عبدالله جودت بك افنديلر كبى مملكتمزك عظماى ارباب قلمى مهم مقالەلر ايله بو كتابى

Digitized by Google

تنقید وتقدیر ایتمشلردی . انحطاطمزك اسباب وسوائق روحیه وتاریخیه‌سندن عریض وعمیق باحثدر . مملکتمزده بودرجه سربست یازلمش براثره هنوز تصادف ایدلمامش ایدی . اولانجه نواقصمز غایت واضح بر لسان ایله شرح ایدلمشدر . مندرجاتی شوندن عبارتدر :

اندلس ، لهستان ، روما ، قدیم یونانستان ، بیزانس ، تاتار حکومات سابقه‌سیله عثمانلی دولتی آره‌سنده مقایسهٔ تاریخیه ـ تردیات بدنیه ، اخلاقیه ، اقتصادیه ـ قادین ، تربیه ، ادبیات مسئله‌لری ـ مسئلهٔ معیشت ومعاشرت ـ سجیه ـ شیمهٔ تتبع ـ قدرنادانی ـ هزیمتك اسباب غیرعسکریه‌سی ـ استانبول مسئله‌سی ـ دوقتور کوستاو لوبونك نظریاتی وَ بز ـ خرستیان تبعه‌مزك استخلاصی ـ تاریخ استقبال ؛ بعث بعدالانحطاط ؛ اتحاد اسلام ـ تجدد وترقی نصل اولور ؟ روسیه مثالی ـ وطن ، ملت ، دین حسلری ـ شاه‌دارو : چارهٔ خلاص .

عبدالله جودت ، سلیمان نظیف ، جناب شهاب‌الدینك تقریضات ومطالعات مهمه‌لری .

اثر ، اون غروش فیأت ایله باب عالی جاده‌سنده آزناور اوحانس افندینك عثمانلی کتبخانه‌سنده صاتیلور .

عشق

سلانیکلی عبدی توفیق بك افندینك محصول خامهٔ تدقیق وعرفانلری اولان بواثر اخیراً انتشار ایتمشدر . عشقك قیمتنی ورولڵرینی ، تشکل و درجات عشق ایله مباحث سائره‌یی وبوخصوصده غرب اعاظمنك افکار وملاحظاتنی تدقیق وتلخیص ایتمکده‌در . قارئلرمزه توصیه ایدرز فیأتی بش غروشدر .

غیظ

سلیمان سری بك طرفندن قلمه آلنان وبر پرده‌لك ملی تیاترویی محتوی اولان بواثری هرکسه توصیه ایدر وبوکبی آثارك ، تربیهٔ وطنیه‌مز ایچون مفید اوله‌جغنی امید ایتدیکمزدن ، تعاقب ایلمسنی تمنی ایدرز . فیأتی ۱ غروشدر .

نفائس آثار ادبیه

داود کمال‌الدین و محمد انور بك افندیلر طرفندن انتخاب وجمع ایدیله‌رك ظریف برمجلد تشکیل ایدن بواثر عبدالحق حامد ، توفیق فکرت ، جناب شهاب‌الدین کبی اعاظم ادبامزك وکنج شاعرلرمزدن بر قسمنك انافس آثارینی احتوا ایتمکده‌در . قارء وقارئه‌لرمزه توصیه ایدرز . فیأتی ۵ غروشدر .

جهان نما

یانیه‌لی دیروەن زاده عزالدین بك افندی طرفندن لیسه ومکاتب اعدادیه پروغراملرینه توفیقاً ترتیب وتحریر ایدیلن بواثر جغرافینك برنجی جلدی اخیراً ساحهٔ انتشاره وضع اولنمشدر . مملکتمزده لزوم و اهمیتنك بیکده بری درجه‌سنده بیله انکشاف ایده‌مه‌مش اولان جغرافیا حقنده تعریفاتی ومجمل علم هیئت یعنی مدخل و اسبابی احتوا ایدن بوجلد جداً شایان استفاده برمکملیتی حائزدر .

Digitized by Google

مطالعه‌سنی توصیه ایدرز. فیأتی ـ ٧ غروشدر.

چفتلك رهبری – تقویم زراعت

مملکتمز چفتجیلرینه بعض مسائل مهمهٔ زراعیه حقنده غایت عملی تفصیلات ومعلومات ویرمك اوزره موقع استفاده‌یه وضع اولنان بو اثر مواسم زراعت، مبدأ تاریخ، حصاد، کویلی تقویمی، میوه باغچه‌سی، چیچکلر، چیفت ایشلری، ایرغاد ایشلری، مزروعات، غرسیات، چایرلقلر، ایپك بوجکی، اورمانلر، آریجیلق و اوجیلق حقنده معلومات کافیه‌یی احتوا ایتمکده‌در. محرری مسعود رمزی بك افندی‌یی بو نافع همتلرندن طولایی تبریك و مطالعه‌سنی اربابنه توصیه ایدرز فیأتی : ٤ غروشدر.

حجاز صحیه اداره‌سی

سنوی راپور

(حجازده تشکیلات واصلاحات صحیه و ١٣٢٩ سنه‌سی حج شریفی) حقنده پك مهم ونافع معلوماتی احتوا ایدن بو راپور حجاز صحیه اداره‌سی مدیر عمومیسی دوقتور قاسم عزالدین بك افندینك همت ومساعیسیله بر صورت مکمله ونفیسه‌ده انتشار ایتمشدر. بر زمانلر سیاسی بر قانغرن حالنه کله‌جك درجه‌ده کسب اهمیت ایله حجاز صحیه‌سی کبی مهم بر مسئله‌نك نافع بر طرزده صورت حلنی بوله‌رق قناعت وجدانیه وفنیه‌سنی ساحهٔ تطبیقه وضع ایتدیرمکه اوزون مجاهده‌لر، مساعیلر نتیجه‌سنده موفق اولان فاضل محترم دوقتور قاسم عزالدین بکك الیوم تحت اداره‌سنده بولنان مدیریت مذکوره‌نك جداً شایان تشکر اولان تشکیلات وخدماتی حقنده معلومات المق ارزوسنده بولنانلر بو راپوردن حقیقةً استفاده ایده‌جکلردر.

بوکبی راپورلره، ایستاتیستیقلره اولان احتیاجمز هرکون دها متزاید بر شدتله کندینی کوسترمکده اولدیغندن بوتون شعبات اداره‌مزك بویله سنوی راپورلرله نه‌یاپدیغمزی، نه یاپمق ایسته‌دیکمزی نظر اطلاع ملته عرض ایتملری حقیقةً شایان تمنیدر.

بو احتیاجمزی تطمین ایدن محترم قاسم عزالدین بك افندی‌یی تبریك ایدر ومساعیٔ خیریه وانسانیتکارانه‌لرنده دائماً مظهر موفقیت اولملرینی جداً تمنی ایلرز.

*
* *

رسائل موقوته :

طوپراق

دائما اهماله اوغرایان زواللی ترلالرمزه براز حیات ورونق ویرمك امل صافیله ع. فرید بك افندی طرفندن نشرینه ابتدار ایدیلن بو زراعی رساله اخیراً موقع استفاده‌یه وضع اولنمشدر. زراعتله یاشایه‌جق وترقی ایده‌جك اولان وطنمزده بو فکره خادم هردرلو آثار حتی اربابی اولمایانلرك بیله مظهر تشویق وتشجیعی اولملیدر فکرنده‌یز. نسخه‌سی ١، سنه‌لك آبونه‌سی یالکز اون غروشدر. توصیه ایدرز.

Digitized by Google

الهدایه

فضلای عربدن ومشاهیر وطنیوندن عبد العزیز چاویش افندینك اداره وریاستی آلتنده عربجه (الهدایه) رفیقمزك بودفعه مرکز خلافتده نشره باشلاندیغنی کورمکله مفتخر اولیورز .

عبدالعزیز چاویشك فضل وعرفانی لزومسز مدح و اطرالره احتیاج کوسترمیه جك قدر عالی اولدیغندن بو رساله شهریه نك اولاد وطنه عرض ایده جکی خدمتك درجهٔ اهمیت وقیمتنی ایضاح ایتمك زائد اوله جقدر . اولاد عربه ولسان عربه واقف اولان بوتون قارئ وقارئه لرمزه مطالعه سنی خاصةً توصیه ایدرز فیأتی بش غروشدر . سنه لك آبونه سی داخل ایچون ٦٠ غروش، خارج ایچون ١٥ فرانقدر.

تقویم

دونانمای عثمانی

بری بویوك دیکری کوچك قطعه ده اولق اوزره بحریه ضابطاننده سعید بك افندی طرفندن تألیف ایدیلوب حاصلاتنك نصفی دونانما ونصف دیکری شهدای بحریه ایتام واراملی اعانه سنه عائد اوله رق دونانمای عثمانی جمعیتی طرفندن طبع ایتدیریلن تقویملر اخیراً ساحهٔ انتشاره وضع اولنمشدر .

بویوك تقویم : احوال هوائیه ، زراعیه ، فنیه ومعلومات مفیده یی ، نفیس ومعتنا یمکارك تعریفاتیله سلاطین عظامك تصاویرینی وتاریخی رسملری احتوا ایتمکده در . فیأتی ٤ غروشدر.

کوچوك تقویم : هرکسك آکلایه بیله جکی بر طرزده اوقات شرعیه، احوال هوائیه ومعلومات زراعیه وسائره یی محتویدر. فیأتی ، ٢٠ پاره در هرکسه توصیه اولنور .

معلومات مفیده یی حاوی

یکی تقویم

محمد احسان بك افندی طرفندن اون طقوز سنه دنبرو بر صورت منتظمه ده نشر ایدیله کلن بو مفید تقویمك ١٣٢٩ سنه سنه عائد جلدی اخیراً ساحهٔ انتشاره وضع اولنمشدر .

سلاطین عظامه ، خاندان جلیل سلطنت ارکاننه عائد معلومات ایله برابر هجرتدن مقدم ومؤخر وقایع مشهوره یه ، هیئته ، احوال جویه یه ، ایام ولیالئ مبارکه یه ، اعیاده ، فصول اربعه یه ، بارومترولره ، اوزان واکیاله ، متنوع رسومه ، متنوع ولزوملی ریاضی دستورلره ، مقیاسات عتیقه وجدیده یه ، حکمدارانه ، بحریه یه ، پوسته وتلغراف اجوراتی تعریفه لرینه و سائره یه عائد نافع معلوماتی، وهرکونك ملاحظاتنی قید ایتمکه مخصوص صحیفه لری محتویدر فیأتی ٢ غروشدر. هرکسه توصیه اولنور . میر مومی الیهك غایت کوچك قطعه ده جیبده طاشینمغه مخصوص و معلومات مفیده یی محتوی (کوچك یکی تقویم)ی دخی یکرمی پاره فیأتله موقع انتشاره وضع اولنمشدر .

عبدالله جودت بکك یکی اثری اولان

فلسفه سانحه لری

عنوانلی کتابی اوقویك ١٥٩ صحیفه لك بو صاغلام و روحلره عافیت ویریجی اثرك بهاسی ، خرج عام اوراق ایچون ٣ غروشدر . هر کتابجیده واردر . اوقومه کزی توصیه ایده رز .

بیلمجه

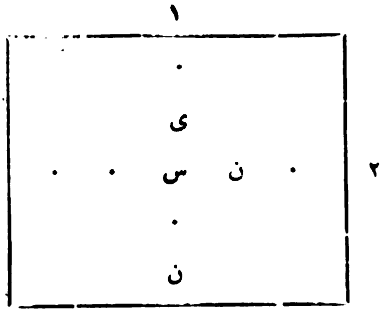

بالاده‌کی شکلك نقطه یرلرینه اوصورتله برحرف وضع ایتملی‌که برنجی صره‌بوکونلرده کثرتله‌صاییلان وتلفظ ایدیلن برشیئك، ایکنجی صره‌ده صایان و تلفظ ایدنلرك اسم وجنسنی کوسترمش اولسون ...

ارککلردن طوغری حل‌ایدنلرك صورت حلی محتوی اوله‌رق کوندره‌جکلری قوپونلردن اللی عددی قرعه‌ایله تفریق ایدیله‌رك صرد ایله برنجی‌یه ظریف برشمسیه، ایکنجی‌یه کوچك بر جیب ساعتی اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی اونجی‌یه‌قدر مکتوبلق بررقوطو کاغد وظرف اوتوزنجی‌یه‌قدر اوچر، اللنجی‌یه قدر برر قارت پوستال اهدا اولنه‌جقدر .

کذلك خانملردن طوغری حل ایدنلرك صورت حلی محتوی اوله‌رق کوندره‌جکلری قوپونلردن اوتوزعددی قرعه‌ایله تفریق ایدیله‌رك برنجی‌یه ظریف برشمسیه ، ایکنجی‌یه صوك موده برآل چانطه‌سی ، اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی اونجی‌یه قدر مکتوبلق برر قوطو کاغد وظرف ، اوتوزنجی‌یه قدرده اوچر قارت پوستال هدیةً تقدیم قلنه‌جقدر .

قوپونلری احراز موفقیت ایده‌جك بوسکسان قارىء وقارئه‌مزك اسملری ٤٨ نومرولی نسخه‌مزله نشر اولنه‌جقدر .

صورت حل قوپونلرك قسم مخصوصنه یازیله‌رق مایس نهایتنه قدر « رسملی کتاب مسابقه مأمورلغنه » کوندرلملیدر .

بیلمجه حلی

٤٤ نومرولی نسخه‌مزده مندرج بیلمجه‌نك صورت حلی

[آلتون ـ آل ـ آن] در .

طوغری حل ایدنلر نامنه چکیلن قرعه‌ده برنجیلکی ایاس پاشاده حسین نعمان ، ایکنجیلکی اقسرایده یوزباشی حسام‌الدین ، اوچنجیلکی مکتب حقوق طلبه‌سندن محمد نورالدین بك‌افندیلر قازانمشلردر .

« حسلر و فکرلر » عنوانلی اثر ادبیدن برر نسخه قزانانلر : چنکل کوینده اشقودره طوپچی قوماندانی عزیزبك زاده م . سزائی ، نشان طاشنده ذکور انکلیز مکتبی طلبه‌سندن احمد شهاب‌الدین ، مکتب سلطانی طلبه‌سندن ١١٤٨ محمد مصطفی ، وزنه‌دار رضا بك مخدومی احمد رفیق بك‌افندیلردر .

نومرو : ٤٦ بیلمجه قوپونی

صورت حل :

اسم وآدرس :

(٤٦ نومرو) بیلمجه مکافاتی اخذنده ابراز اولنه‌جق قوپون

اسم وآدرس :

Digitized by Google

اوچر قارت پوستال قزانانلر: وفا مکتب اعدادیسی
طلبه‌سندن ٤٤ یعقوب، فندقلیده عثمان نوری، حربیه
مکتبنده سواری بلوکنده شاملی تحسین قدری،
اقسرایده چاقیراغا جامع شریفی اتصالنده ١٦ نومرولی
خانه‌ده مصطفی برهان‌الدین، اقسرایده والده جامع
شریفی امام ثانیسی وهبی افندی برادری حافظ محمد
امین، موسیقهٔ همایوندن جمال حسنی، قوری چشمه‌ده
پره‌پول قائممقام سابقی رؤف بکك مخدومی محمد سعید،
ازمیر اجنبی کمرکنده حمالیه صندیغنده محمد توفیق،
دارالفنوندن س. عزیز، دارالمعلمین عالیدن کمال‌الدین
نجدت، پانغالتی جاده‌سنده ٣٧ نومروده شکری
پاشا زاده مصطفی سعاد، ارن‌کوینده سعاد، حربیه
نظارتندن آصف، سراجخانه باشنده رهبر اتحاد عثمانی
مکتبی کاتبی بهاءالدین، اسکدار اعدادیسندن احمد
برهان‌الدین، بشکطاشده جواد بهجت، ازمیرده
کاغدجی امین افندی مخدومی احمد خالد، شیله مدعیٔ
عمومی معاونی مخدومی صباح‌الدین الپ، آق بیق
محله‌سی مختاری فضلی چاووش مخدومی ضیا، ازمیر
معین ظفر زرهلیسی طبیبی یونس فهمی، قاضی کویده
سرور ضیا بك افندیلردر.

بر قارت پوستال قزانانلر: اقسرایده خور
خورده قره‌سی والیٔ سابقی عاطف بکك خانه‌سنده
محمد اسعد، طربزون اوقاف اداره‌سی کتبه‌سندن
طاهر، قله‌لی اعدادیسندن خرقهٔ شریفلی عثمان نوری،
کیره‌سون بونمارشه‌سی: حاجی احمد زاده حسن
تحسین، شورای دولت رئیس اسبق علی پاشا زاده
محمد علی بك مخدومی وداد، قرق‌اغاج قضاسی رشدیه
منتهی صنف طلبه‌سندن منملی ١١ شوکت، بوغاز
ایچنده روم‌ایلی حصارنده مقیم ع. ع. ن، موسیقهٔ
همایونده م. صدری، اناطولی حصاری مالیه تحصیل
شعبه‌سی مأموری محمد جمال، رهبر سعادت مکتبی
طلبه‌سندن ابراهیم پاشا زاده محمد هادی، چنبرلی
طاشده فرج قرائتخانه‌سنده محمد رمزی، جانیك
مجلس اداره قلمی ایکنجی کاتبی خلوصی، طبیه‌دن
مظهر، مناستر حقوق رئیس سابقی مخدومی ع.
سیف‌الدین، بروسه رشدیهٔ عسکریه‌سنده مدینهٔ
منوره‌لی محمد فخری، طرسوسی کامل پاشا زاده
کمال‌الدین، ازمیت دفترخاقانی اوچنجی کاتبی ابراهیم
حلمی، روبرت قولژده اورخان سها، باب مشیخت
کتبه‌سندن م. ك، وفا اعدادیسندن ٧٥ اسماعیل
حقی بك افندیلردر.

خانملردن طوغری حل ایدنلر نامنه چکیلن قرعه‌دن
برنجیلکی ارن‌کوینده مفیده نورس، ایکنجیلکی نور
عثمانیه‌ده ف. عفت، اوچنجیلکی ازمیرده حاجی
شکری افندی کریمه‌سی نعیمه خانم افندیلر قازانمشلردر.

حسلر و فکرلر نام اثر ادبیدن کذلك قرعه ایله
بر نسخه قزانانلر: قاضی کویده جویزلکده خدیجه
بهین، دیزداریه‌دن ثانیه مظهر، روم‌ایلی حصارنده
فتحیه ملاحت، قیزل طوپراقده مفخرت عبدالسلام
خانم افندیلردر.

اوچر قارت پوستال قزانانلر: اسکدار احسانیه‌ده
حافظه، روم‌ایلی حصارنده ژاله سوزان، قیز صنایع
مکتبی طلباتندن رفیعه ثریا، قباطاشده ا.
فریحه، صالقیم سکوتده خدیجه، پاشا باغچه‌سنده
مقبله فخری، قلعهٔ سلطانیه‌ده تمورجی زاده احمد
بك کریمه‌سی موهبه، یکی کویده فاطمه زهرا،
قاضی کوی پشتمالجی سوقاغنده منیره حسنی،
بشکطاشده یکی محله‌ده مقیم یوزباشی موسی بك
کریمه‌سی فاطمه ز. کوزتپه‌ده حاجی مصطفی بك
کریمه‌سی، ایوب سلطانده فطنت برین، بروسه‌ده
هاله سوزان، طقسان پاشنده خدیجه، فنار یولنده
صلاح‌الدین بك کریمه‌سی س. شوقی، ازمیت اناث
رشدیه‌سی معلمهٔ ثانیه‌سی شاهدر، کرده‌ده قضاسی
زراعت بانقه‌سی مأموری محمد توفیق افندی زوجه‌سی
ه. عارفه، قوری چشمه‌ده کلراه تیراژه، جغال
اوغلنده رکنت سلیم، کوزتپه‌ده سحر. ر، کوش
صوینده صبری پاشا کریمه‌سی ملاحت پریخان،
اطنه معارف مدیری احمد شکری افندی کریمه‌سی
صائمه، تجارت وزراعت نظارتی معاونی علی رضا بك
حفیده‌سی نقیبه خانم افندیلردر.

اخطار - مکافاتلرله قارتلرك، قپونلره مقابل،
اداره‌دن آلدیرلمسی رجا اولنور.

Digitized by Google

هایدن

صوك موده قازمیرلو

انكلیز مقراصداری

تپه باشی

نومرو ١٢

هایدن

انكلیز مغازه‌سی ارکك، قادین و چوجقلره مخصوص انواع درلو صوك موده

قوماشلر و سائره بك اوغلی درت‌یول اغزی نومرو ٤٧٩

هایدن

ارککلره مخصوص

حاضر و اصمارلامه کوملك

یاقه غراواط و سائره

غلطه ویووده نومرو ٨٧

حلمی کتاب مطبعه‌سی

Digitized by Google

نومرو: ٤٧ — دردنجی سنه — فیاتی: ٥ غروش

رسملی کتاب

شهید معظم محمود شوکت پاشا

N°. 47.

Mahmoud Chevket Pacha.

Prix: 5 P

رسملی کتاب مطبعه‌سی

Digitized by Google

FAHRİ BİLGE
KÜTÜPHANESİ
2275
Digitized by Google

بیکر تجارتخانه‌سی

MAISON BAKER

استانبول مغازه‌سی — یکی پوسته‌خانه قربنده

مغازه‌مزده ضابطان افندیلرك نظر دقتنه : خاکی وبوزرنك قماشلر، بودفعه قبول اولنان نمونه‌یه موافق انکلتره‌دن یکی جلب ایتدیکمز طونق سیاه رنکده یاغمورلقلر ایله برنوع بوز رنکده غایت خفیف همان (۱۵۰) غرام ثقلتنده یازین البیسه اوزرینه وقیشین پالطو ایله کیمکه مخصوص صو کچمزپلرینلر وبالجمله اشیای عسکریه ورود ایتمشدر . ترزیمز بالخاصه مشتریلریمزك ممنونیت تامه‌لرینی جلب ایچون انکلتره‌نك اك مشهور ترزیلرندن اولدیغنی علاوه ایلرز .

بیویللر ایچون — قوستوملك صوك موده هرنوع اك کوزه‌ل چشید اوزرینه صوك بهار وقیشلق انکلیز قماشلری ، یلکك هر جنسی ، فانتازی قماشلر ، پارده‌سو وپالطویه مخصوص اك نووته‌ثیفتیك قماشلر موجوددر . ردینغوت واستانبولین ایچون غایت صاغلم و ظریف انکلیز لاستیقودینلری ، حاضر البیسه‌لرك انواعی‌ده بولنور . جمله‌سی خالص انکلیز معمولاتی اولدیغندن ظرافت ومتانت جهتی سائربعض مغازه‌لرله مقایسه قبول ایتمز درجه‌ده‌در .

محترم خانم افندیلره تبشیر — مینی مینی یاورولریکزه غایت ظریف و متین البیسه تدارك ایتمك ایسترسه‌کز ایلك بهار مناسبتیله بیوك مقدارده ارکك وقیز چوجقلره مخصوص هربویده ورود ایدن البیسه‌لری بردفعه مغازه‌مزه تشریفله کورمکیزی رجا ایدرز .

خانملره مخصوص اك صوك و یکی مودللر اوزرینه مبایعه اولنان بلوزه‌لر ایچ و طیش اتکلکلری ال وپاره چانطه‌لری ، رنکلی و بیاض کتان و ایپکلی مندیللر ، اوموز آتقیلری ، کوملك وچماشیرلر . حاولی ، بورنوز ، باصمه ، پاتیسقه ، موسه‌لین ، زفیر ، یتاق اورتوسی ، ماصه اورتوسی الی آخره موجوددر .

ارککلره مخصوص غایت ظریف کوملکلر ، رنکلی وبیاض ، کتان مندیللر ، هرجنس چوراب زنه وکوچکلر ایچونده موجوددر . اك طیانیقلی وصودن چکلمز یولك یازلق وقیشلق فانیله‌لر، خالص تکمیل کتان یقه‌لقلر وهرجنس بیون باغلری کلمشدر .

ارککلر، زنه وکوچکلر ایچون — اك متین وظریف انکلیز وآمریقان ایاق قابلریله برچوق سیلحت اشیاسنك ورودینی محترم مشتریلریمزه اعلان ایلرز .

Digitized by Google

Mantor kamera

Goltz &. Breutmann

صنعتكارانه وپلاق اوزرینه مناظرك نصل ترسم ایده جكنی كوره رك عین زمانده ده همان رسم آلمق ارزو ایدن فوطوغراف مراقلیلرینه برچوق سنه لردنبری رسملی كتابك خصوصی فطوغرافلرینی آلمق وسائر تجربه لرمله اك ایی وأك مكمل بولدیغم آیینه ایله عكسلی ماكنه لردن « غلوچ بروتمان » فابریقه سنك « مانتور رەفلكس » قماره لرینی توصیه ایدر وبوماكنه لری ایدنمك ارزو ایدنلره فابریقه سنك قتالوغنی فیأتنه طرفمدن كتیریله جكنی تعهد ومشتریلرك ممنون قاله جغنی تكفل ایلرم .

مانتور قماره لرك سائر نوعلرندن قلاپ ، پیلیان و ستره سقوپیك فورمه لری بولندیغی كبی آلمانیانك اك مشهور فابریقه لرینك اوبژه كتیفلریله ٦,٥ ٩ دن ١٨ × ٢٤ فورمه سنه قدر هربویده ماكنه لر بولنور . دها زیاده تفصیلات آرزو ایدنلر آتیده كی آدرسه مراجعت ایتملری تمنی اولنور . سائر فطوغراف فابریقه لرینك ماللرندن دخی ارزو ایدنلرك كرك درسعادت وكرك طشره دن وقوعبوله جق سپارشلری ده قبول اولنور .

باب عالی جاده سنده رسملی كتاب مطبعه سی بناسی
داخلنده ١ نومرو . . . . یاخود
یكی پوسته خانه ١٣٦ نومرو قوطوده

فوطو : فرید ابراهیم

Photo Férid Ibrahim, Cons-ple.

نومرو : ٤٧ — شباط و مارت ١٣٢٩ — جلد : ٨

مؤسس ومدیری: عبیدالله اسعد

سرمحرری: م. رؤف

Directeur-Propriétaire: UBEIDOULLAH ESSAD

Bureau & Imprimerie: Rue de la S.-Porte N. 31 Constantinople

Prix: 5 Piastres

مطبعه و اداره‌خانه: باب عالی جاده‌سنده ٣١ نومرولی دائرهٔ مخصوصه‌در.

امور اداره ایچون مدیره، امور تحریریه ایچون سرمحرره مراجعت اولنور

درج ایدلمیان اوراق اعاده اولنماز

رسملی کتاب

RESSIMLI-KITAB

هر ای نشر اولنور ادبی، سیاسی، فنی، فلسفی، اجتماعی مجموعهٔ مصوره‌در

(رسملی کتاب مطبعه‌سی)

صدر جدید فخامتلو دولتلو پرنس سعید حلیم پاشا حضرتلری

Son Altesse le Prince Saïd Halim Pacha, Nouveau Grand-Vizir

Digitized by Google

امحای اعاظم طریقتی

همان بر ، ایکی سنه‌در ، بدبخت وطنمزی فلاکتدن فلاکته ، مصیبتدن مصیبته سوروکله-یوب کوتورن وقایع الیمه وفجیعه‌یی دوشوندکجه بویوك بر بأس واضطراب ایله تیتره‌مه‌مك ممکن اولمیور .. طرابلس غرب فجیعه‌سیله انکشاف ایدن بودورهٔ سیاه ، عسکری عصیانلر ، داخلی اختلاللر ، دیدیشمه‌لر ، بوغوشمه‌لر ، اوروشمه-لرله ، نهایت بالقان محاربه‌سی‌ده ایلاد ایدرك مع‌الاسف ، حالا ختام بولمق استعدادینی کوسترمیور .

طرابلس فاجعه‌سی ، بوتون صنوف منورهٔ خلقه برکتلهٔ متحده حالنه کله‌رك دشمن دین و وطنه قارشی برانتظام تام ایله مدافعهٔ ملیه‌یی تأمین و اجرا ایتمك وظیفه‌سنی واضحاً ارائه ایتمش ؛ یاشامق ، شرفله ، ناموسله ، استقلال ایله یاشامق ایچون آرتق دغدغه‌لره بر نهایت ویرمك ، بوکشمکشلره برخط ابطال چکمك لازمکلدیکنی وقایعك شهادت الیمه‌سیله اثبات ایلمش ایدی ؛ اسف که فلاکتدن متنبه اولمق خصیصه‌سنی کوسترمیه‌رك عصرلردن بری باطه‌لانوب طوران اوسفینهٔ حکومتی دها بویوك بحرانلرك تهلکهٔ تخریبنه معروض بیراقمقدن چکینمه‌دك ، حیا ایتمدك . نه‌کبی اللر ، نه‌کبی امللرله اشغال ایدلدیکنی بیلدیکمز ارناوودلق وقوعاتی حکومت ؛ هرنه‌بهاسنه اولورسه اولسون تسکین و امحا ایتمك وظیفهٔ حیاتیه‌سیله مکلف ایکن ، بوفعالیت مبرمه وضروریه‌یی اظهار وایفادن محروم بیراقیلدی ؛ ازمیره ، روم ایلینك بعض محللرینه محتمل تجاوزلره قارشی تدابیر لازمهٔ عسکریه‌یی اتخاذ ایدرك وطنی یکی برتهلکه‌دن صیانت ایچون هردقیقه حاضر ومهیا دوران غالب وشرفلی بر هیئت حکومت عقلك ، منطقك ، سیاستك ایجابی خلافنه اوله‌رق اسقاط ایدیلدی ؛ نتیجه‌ده کار : درت سنه‌ده بیك بلا و مشکلات ایله وجوده کتیرلمش اولان بوتون تشکیلات وترتیباتی برهرج ومرج عمومی ایله برباد ایدن مختار ، کامل پاشا قابینه‌لرینك بو بدبخت وطنه قاپانماز بریاره ، بوتون ناصیه‌لرمزه سیاه برمذلت تمغاسی هدیه ایدرك بزی برانقراض اوچورومنك کنارنده بیراقمالری اولدی !

آیلردن بری عموماً کوردیکمز ، حس ایتدیکمز ، چکدیکمز مذلت وسفالتی ، بزی انقطاع بولمیه‌جق بررابطهٔ قویه ایله استقبالك تخلیصنه سوق ایده‌بیله‌جك بر سائق اوله‌رق تلقی ایدییور ایدك و بوتلقیده حالا مصر وعنود بولنیورز ، بعض تظاهرات بوقناعتك خلافنده‌ده اولسه ..

Digitized by Google

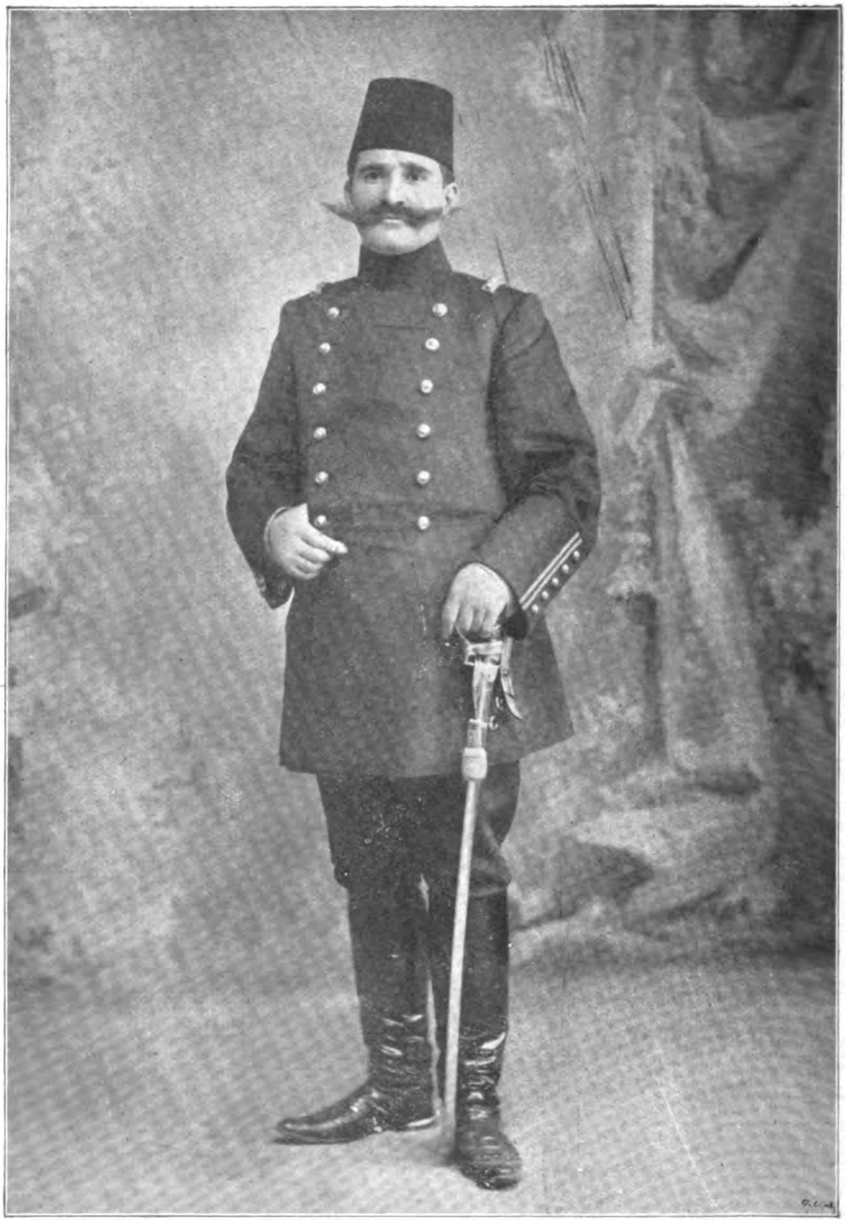

شهید مغفور نیازی بك

Niazi Bey qui fut dernièrement assassiné en Albanie.

Digitized by Google

۲۹ مایسده بایزید وقعهٔ فجیعه‌سنده احراز رتبهٔ شهادت ایدن صدر اعظم وحربیه ناظری محمود شوکت پاشانك نعش مبارکی اوکنده صوك دعا — حربیه نظارتنده

Les dernières prières au ministère de la Guerre - Funérailles de l'ex-Grand Vizir Mahmoud Chevket Pacha qui fut victime d'un horrible attentat le 11 Juin à Bayazid

ملتلر ایچون حال واستقبال نقطهٔ نظرندن مدار عبرت وانتباه عداولنان سوائقدن بریده تاریخدر. برحکومتك، برملتك صورت ظهور وتشکلی، ترقی وتکاملی، طرز اداره وسیاستی و بونلرك نتائج داخلیه و خارجیه‌سی، انحطاط ویا اندراسی حقنده انجق تاریخ، وقایعله ثبوت بولمش حقائقی بیلدیریر. وطنله صاحب علاقه اولان هرشخص هیچ اولمازسه کندی وطنك تاریخی حقنده برفکر مخصوصه مالك اولملیدرکه اوزرنده یاشادیغی طوپراغه وابنای نوعنه مفید اوله‌بیلسون. وقوف تاریخ ایسه ینه آز، چوق برسعیه، برسعی دماغی‌یه متوقفدرکه مملکتمز کبی، برخیلی زماندر، علوم و معارفك مظهر فیض وحمایه اوله‌مدیغی دیارده هرکس بووقوفدن نصیب‌دار اوله‌مامشلر ایسه معذور کوریله‌بیلیر. لکن، هیچ برزمان بالذات الك مهم وقایع تاریخیه ایچنده حیاتکذار اولان برملت افرادی بووقوفسزلقده معذور کوریله‌مز.. بزعثمانلیلر بوکون تاریخمزك الك مهم و بحرانلی زمانلرینی یاشامقده اولدیغمز ایچون بویوکمزدن کوچکمزه قدر هپمز عبرت بخش برتاریخك روحلرمزك الك درین نقطه‌لرینه حك ایدلمکده اولدیغنی مشاهده ایتمکده‌یز که بو، حال حاضری و استقبالی قورتارمق ایچون بزلره برشهراه سعادت آچه‌بیلیردی؛ وآچه‌بیلیردر.

بش سنه‌در، مظاهرت، مخالفت نامنه علی اکثر الك ملوث یوللری تعقیب ایدرکدن دوشدیکمز کرداب فلاکتی، وبومخالفتلرك

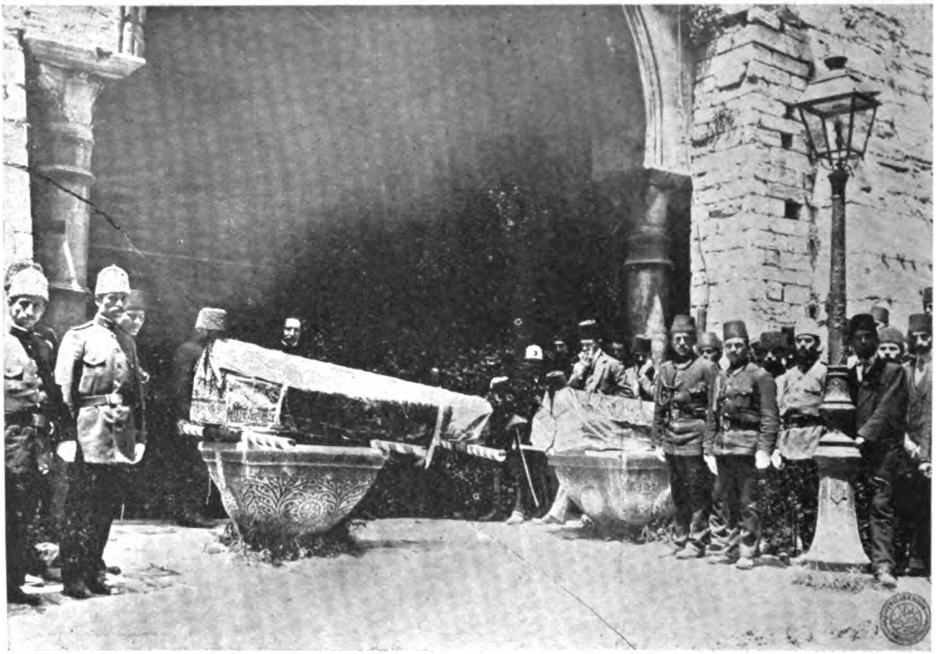

صدر فدا کارك وياورى شهيد مغدور ابراهيم بكك تابوتلرى ايا صوفيه جامع شريفنده مصلا طاشى اوزرنده بولنوركن

Les cercueils du Grand Vizir et de son aide-de-camp défunts dans la cour de la Mosquée St. Sophie.

على الأكثر ناصل شايان تحقير برامل انتفاع ايله حصوله كلوب حيات مليه‌يى سكته‌لره دوچار ايتديكنى، كتاب صحيفه‌لرينى دكل، فقط ايچنده ياشاديغمز زمانى، اطرافمزى احاطه ايدن وقايع وحقائقى ناموسكار برنظر وجدان ايله تدقيق ايدرك بوتون عريان فجاعتيله كوره‌بيليرز؛ تيمار خانه‌ده كيلر مستثنا اولمق اوزره هپمز سوائق اندراس ومذلتى بر، بر كوريبور، بيليورز؛ غرور وعظمتمز ويا منفعت واحتراصمز دركه كورمك، اكلامق ايسته‌مينلرمزك كوزلرينى كور، قلبلرينى كور، ناموسلرينى كور ايدييور وملتى‌ده، زواللى ملتى‌ده حفرهٔ انقراضه طوغرى سوركله‌مك جرأتنى بخش ايدييور.

يتر آرتق، بوذلت ومسكنت يتر .. مفرط بر مخالفتك حيات عموميه‌مزده آچديغى رخنه‌لر، سينهٔ وطنده حاصل ايتديكى جريحه‌لر بزه أل‌أله ويرمكى، برآره‌ده يورومكى، برهدف اوكنده، برغايه پيشنده قوشمغى، معظم بيغ، برمزك دينه، بويوك عثمانلغمزك يوردينه اهانت و خيانت ايتمه‌مكى امر ايدييور. مخالفت ومقاومت نامنه بوملكتك مقدراتيله ايسته‌يه‌رك، ايسته‌ميه‌رك اوينامق يازق وكناهدر. بليهٔ انقراضه دوچار اولديغمز دقيقه‌ده ايالك انقاض بلا اوك صفده بولنانلرك بيننه دوشه‌جك، خرد وخاش ايده‌جكدر، بيله‌لم؛ وطنه اچيايورسه‌ق بيله مقدس اولان حيات شخصيه‌مزه حرمت ايده‌لم..

شهيد معظمك جنازه آلايى مناظرندن — حربيه نظارتى ميدانده

Le cortège funéraire devant le Ministére de la Guerre

لافله پينر كمى يوروميز ، صرف مخالفتله برمملكت قورتولماز؛ وطنه محبتمز ، مربوطيتمز ، صداقتمز وارسه قدرت و اختصاصى اولانلر يكديكرده معاونت ومظاهرتده بولنسونلر ، ياكلش يوللر تعقيب اولنيورسه يكديكرى قاردەشجه ، ارقداشجه ، خلوص ايله ، صميميت ايله ، تنوير وايقاظ ايتسونلر وَايديلسينلر انجق بو صورتله دركه اولادينه ويردبكى تربيۀ فكريه يه مقابل ، وطن ، ايستەمكده حقلى اولديغى حرمتى ، محبتى ، صداقتى بولمش اولور . . دقت اولنسون كه « وطن ، وطن ! » ديه وطن تخريب اولنماز ، وطن تعمير اولنماز ، كناهدر . . يوقسه « وطن ، وطن ! . . » ترنمى « قارنم آج ، قارنم آج ! » واويلاسى مفهومندن باشقه برشئ افادەايدەميه جك درجەده ذليل وحقير اولور ، ناصل كه اولدى . .

كيسەمزله وطنمزى آيرى آيرى دوشونديكمز دقيقەده ، جملەمز ايمان واعتقاد ايدەلم كه ، هم كيسەمز ، هم وطنمز سلامت بولەجقدر . سياسياتى ، وادئ مخالفتى وسيلۀ معيشت بيلمكدن صرف نظر ايتمك بويوكلكنى كوستردمزسەك وطنك شرف وسلامتندن ، حريت شخصيه يه لياقتمزدن قطع اميد ايتمليز . اليوم برمكتب عاليده برمرحلۀ تدريس اشغال ايدن أيى قلبلى برآرقداشم وادئ مخالفتە كچديكى برصرەده ـ بومخالفت نەايچون؟ .. « سوألمه قارشى حقيقتى اعتراف ايتمك بويوكلكنى كوستەرك بكا : ـ چونكه ، قارنم آچ ! » ديمشدى . بوفاجعەيى ،

١-1 ٢-2 ٣-3

جنازه آلاینی تعقیب ایدن وکلا وارکان حکومت ایله طرف پادشاهیدن اعزام بیوریلان شهزادکان حضراتی (١ ـ صدر اعظم پرنس سعید حلیم پاشا . ٢ ـ شهزاده ضیاءالدین افندی .
٣ ـ شهزاده عمر حلمی افندی .)

Princes Impériaux, ministres et dignitaires au funérailles de Mahmoud Chevket Pacha.
[1 Le Grand Vizir, S. A. Saïd Halim Pacha. 2, S. A. I. Ziaeddin Eff.
3, S. A. I. Omer Hilmi Eff.]

یوزده طقسان ، تشمیل ایده بیلرسیکز ! ..

حالبوکه تشبثات شخصیه نك تأمین ایده جکی رفاه و سعادت حالی وظائف حکومت هیچ برزمان تأمین ایده مز ؛ بر یازیجی بر کاتبدن ، بر تجارتخانه صاحبی بر ناظردن هرحالده چوق مرفه وبختیار برطرز حیات ومعیشته مالکدر .. بوحقیقتی وَصوکره ایچنده یوارلاندیغمز کردابی نظر دقته آلدقجه متحیر قالماق ممکن اوله ماز.

کوزلرمزی درت آچه لم ، اطرافمزده قایناشان مهالکی کوره لم ؛ برلقمه اکمك ایچون بربرمزی ییه یه لم . بیله لم که ، فرانسه ده ، انکلتره ده کی شرائط حیاتیه وسیاسیه تورکیاده یوقدر ، اوشرائطی اوچیوز سنه ده بیله تأمین ایده میز . عاقل ومتبصر اوله لم .

حقائقه انفاذ نظر ایده مدیکمز ایچوندرکه برفکر مخصوصه صاحب اوله میه رق باشقه لرینك اغوالرینه قاپیلیر ، مملکتك ضررینه اونلرك پیشنده قوشار ، دورورز . نتیجه ده ، فلاکت بزی قارشیلادیغی وقت ، خطایی کندمزده بولمیه رق همان حکومتی تنقید وتزییفه باشلارز. بوحالك نتیجه سی آنارشی درکه مع الاسف آرتق مملکتمزده رونما اولیور ...

Digitized by Google

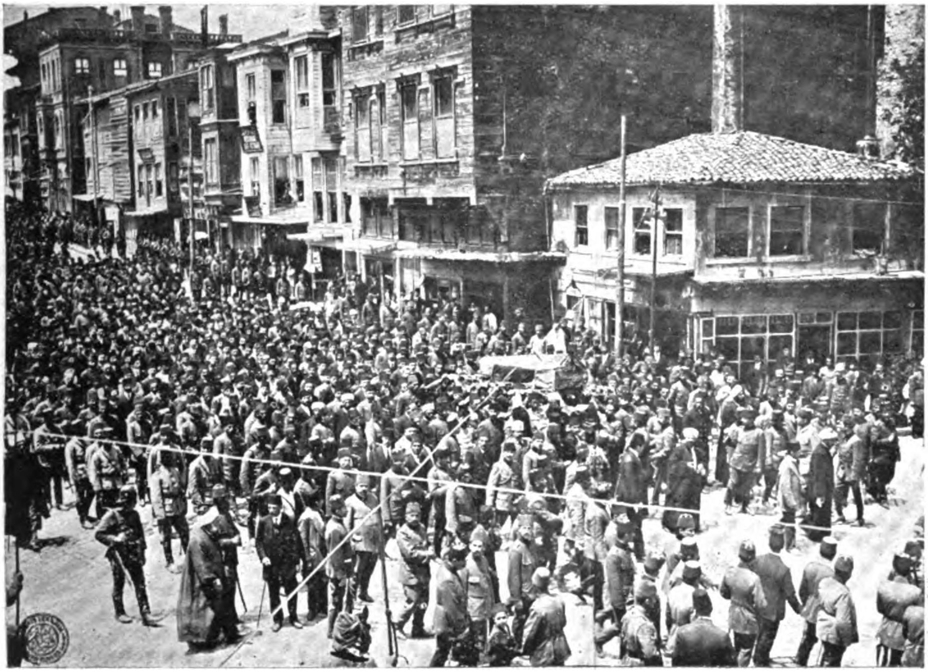

شهید معظمك جنازه آلایی ایا صوفیه‌دن کچرکن .
Le cortège funèraire devant St Sophie.

بوتمهیداتدن حاصل ایتمك ایسته‌دیکمز نتیجه وقایع اخیرهٔ فجیعه اوزرینـه قارئلرمزك نظر بصیرت وانتباهنی تکرار جلب ایتمك ، اومعکوس یوللرك معـکوس ومضر ثمره‌لرینی کوزدن کچیرمکدر .

منفعت و احتراص اوزرینـه مؤسـس برمخالفتك‌ده قاعدهٔ تکامله تابع اولمسی طبیعی برکیفیت اولوب بوتکامل‌ده الفاظدن افعاله کچمکله حصول بولمقده‌درکه صوك زمانلرده اشقودره‌نك قهرمان مدافعی حسن رضا پاشانك ، قهرمان حقیقیٔ حریت نیازی بکك ، بالآخرده صدر فدا کارمز محمود شوکت پاشانك فاجعهٔ شهادتلری بوذهنیتك نتائج تکاملی اوله‌رق قبـول وتلقی اولنمليدر .

آرزولره ، احتراصاته خدمت ایتمه‌ینلر ، مانع اولانلر حقنده حس ایدیلن کین وعداوت کیت کیده کسب اشتداد ایله اودائرهٔ غیرمعقوله‌دن‌ده چیقاره‌ق برتهور مجنونانه‌یه منقلب اولیورکه بواوچ شهید معظمك حیات معززه‌لری‌ده ایشته بویله محمول کین واغراض بدبختلرك پنجهٔ سنفیلنده صوك دقیقه‌لرینی ویردیلر ..

حسن رضا پاشـا ، برجزء مقدس وطنی شایان حیرت برجسارت وکیاستله مدافعه ایدن برقهرمان ایدی ، اومدافعه ایله برچوق آمال ومنافع دوچار تهلکه اوله‌بیـلردی ؛ برکیجه برسوقاق ایچنده شهید ایدیلدی ؛

نیـازی بك ، بادرهٔ استبداده قارشی علم حریت وانسانیتی یوکسلده‌رك جهانده پك آز

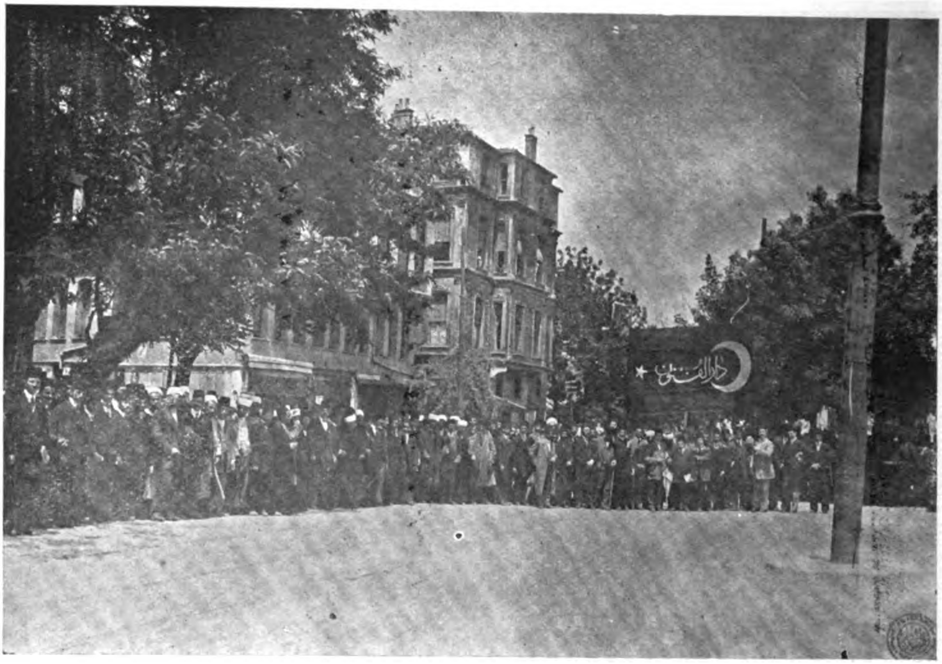

دارالفنون هیئتی رسم تعظیمی ایفا ایتمك اوزره ایا صوفیه میداننده . انتظارده بولنورکن
Les universitaires attendant le cortège funéraire devant St. Sophie.

کیمسه‌لره نصیب اولان برخدمت وطنیه‌یی ایفا ایتمش بویوك برقهرمان ایدی ، اونك وجودی عثمانلی ملتی ایچون جانلی برآبدهٔ حریت واستقلال اولمق صفتیله تهلکه‌لر یاشاتیوردی ؛ مرکز سلطنته عودت ایدرکن ایپلرینك اوچی بلکه استانبوله باغلی براسکله اوزرنده شهید ایدیلدی ؛

محمود شوکت پاشا ، حادثهٔ ارتجاعی سیلوب سپوره‌رك قانون اساسی‌یی تأیید ایدن ، کیجه‌سنی کوندوزینی وطنك خیر ونفعنه حصر ایدرك چالیشان ، بوکونکی حریت فکریه وقلمیه‌مزی ، بوکونکی حقوق سیاسیه واجتماعیه‌مزی بزه بخش ایدن برقهرمان ایدی ؛ اونك اسمی ، وجودی باشلی باشنه منور برقوت ، احتراص ومنفعته ، کین وغرضه قارشو دوران برآبدهٔ علویت ایدی ، ملتك برخدمتندن دیکر برخدمتنه قوشارکن ، حربیه نظارتندن دائرهٔ صدارته کیدرکن شهید ایدیلدی .. الله ، بومغدور شهیدلری رحمتیله ، ملتی ده صیانتیله دلیرایتسون ..

وطنك معروض انواع مهالك اولدیغی بر دمده مقام صدارتی عهده‌سنه آلمق فداکارلغنی کوسترن ، آز برزمان ایچنده برچوق اساسلر احضارینه موفق اوله‌رق مملکتی ساحل سلامته ایصاله برارادهٔ قویه ایله چالیشان محمود شوکت پاشا کبی برنادرهٔ خلقت وحمیت برقاچ سفیلك قربان احتراصی اوله‌رق محو اولدی ، کیتدی ؛ بز ، آرقه‌ده مأیوس ونومید ، استقبال وطنی دوشونه‌رك آغلیور قالدق .

افرادی قلیل برملت انجق اعاظمنك سوقیله ، همتیله ، مساعیسیله اك بویوك ومتمدن ملتلر آره‌سنده برموقع اکتساب ایدر . کثیرالأفراد

شهزادکان و وکلای کرام حضراتیله ارکان حکومت و سائر مأمورینك جنازه‌یی تعقیباً دیوان یولندن کچمسی

Les Princes Impériaux et les ministres aux funérailles de Mahmoud Chevket Pacha.

برملتده کندی عظمتیله متناسب شرائط وموافقه ینه انجق اعاظمنك کثرت ومساعیسیله احراز ومحافظه ایدر . بناءً علیه اعاظممز بویله یکدیکرینی متعاقب ، دوچار امحا وافنا اولورسه اوچ بش سنه‌یه قالمز ، بزده محو اولور کیدرز؛ سفیل ومحکوم یرلرده، دشمن چیزمه‌لری آلتنده سورونورز . .

قاتللرك ، مشوقلرك رذائت وشناعتلرندن بحث ایتمك ، اونلری تلعین وتحقیر ایتمك، بوکا محقق اولان لیاقتلرینه برابر، اصلا بر فائده تأمین ایتمز . بز بو بدبختلرك سقوط ایتدکلری درکهٔ سفلیهٔ ذهنیت وخلقیتدن طولایی بر انسان صفتیله ، حتی متأثر اولورز ، بو سقوطه آجیرز.

وطنداشلرم ، قارئ وقارئه‌لرم ، امحا وافنای اعاظم یولنه چیقان بو معناسز مخالفتدن آرتق اوزاق قاله‌لم . بیلمه‌دن، اکلامادن مملکتك فلاکت واضمحلالنه خدمت ایتمیه‌لم ، روح مشروطیته صادق قاله‌رق حکومتمزه ظهیر اوله‌لم، ایشمزله کوجمزله، صنعتمزله.. تجارتمزله .. زراعتمزله اوغراشالم . یالکز مسلکلرمزك اسیری اوله‌لم. انجق بو صورتله‌درکه، برکون اولور، فوز وظفر کلیر ، بزی وطنمزی فلاکت واضمحلالدن، تمیز ونورلی اللریله ، تخلیص ایدر ؛ بوکا ایمان ایده‌لم .

— ۱۰ حزیران : ۳۰ مایس ، ۳۲۹ —

عبیدالله اسعد

Digitized by Google

حق و وظيفه

— كچن نسخه‌دن مابعد —

حقيقى بر نعمت ، بر مبدأ مسرتدركه بو سوينجك نهايتى انك اتمامنده‌در بر چفتجى يه بكزه‌يورز . بو آدم قيشك دخولندن اول اكر وانجق صوك بهارده بيچر .. بونكله برابر ، زحمتى : حلاوتدن آزاده ميدر ؟ و خيات ايزلرينك آره‌سنده كندى اميدى ايله برابر خشنوديسى‌ده ثابت ايتميورمى ؟

سزه غير قابل ازاله ديدكلرى سفالتى بالعكس دفعه سز چاره ساز اوله جقسكز ، ومادام كه مانع طبيعتده دكل ، انسانلرده‌در ايستديككز زمان بونى ازاله‌يه مقتدر اوله جقسكز ؛ زيرا يا كلش اكلادقلرى منفعت الجاسيله بوندن سزى منع ايتمك ايسته‌ينلر ، سزك يانكزده كيمدرلر ؟ قوتلرى نه‌در ؟ آنلرك يرينه بدل سزيورسيكز ! اقليت اولانلرده اكثريت سزده‌در .

اكر شمدى‌يه قدر مساعيكزدن پك آز ثمره اقتطاف ايتديكز ايسه بوكا ناصل حيرت ايتمليدر ؟ اوككزده يبقيجى برشى وارايدى ، فقط يوره ككزده تعمير وتأسيس ايدن ياپيجى برحس يوق ايدى : اكثريا عدالتدن ، دائما مرحمتدن محروم قالديكز . سز حقوقكزى ايركندن مدافعه ايتملى ايديكز ، سزك ودائما سزك نامكزه باشقه‌سنك حقوقنه تعرض ايتديلر

(وولنه‌ى) دن

مملكتكزده اخوتى وحاكميت محبتنى دها اول تأسيس ايتملى ايديكز . بونى ياپه‌جق يرده هرشخص يالكز كنديسنى دوشوندى ، يالكز منفعت ذاتيه‌سنى نظره آلدى ؛ كين وحسد ، سزى تحريك وتهييج ايتدى .

وجدانكزى يوقلاييكز ، وهمان جمله‌كز بو كيزلى فكرى بوله جقسكز : چاليشيورم همده جفا چكيورم ، شو اوته‌كى تنبل اولديغى حالده فضله فضله نائل حظوظات اوليور ؛ نه ايچون بن اوله‌يمده او مسعود اولسون ؟ و پرورده ايلديككز آرزو آنك يرنده اولمق ، انك كبى يشامق ، انك كبى حركت ايتمك دكلميدر ؟ حال بوكه ، بو فكر ونيت فنالغك امحاسنه دكل ، دوامنه سائقدر . باشقه‌سنك سعادتيله مسرور اول تا كه سن‌ده مسعود اوله‌سك . فنالق (عدالتسزلك) ده‌در ، يوقسه شونك ياخود بونك بو عدالتسزلكدن مستفيد اولمه‌سنده دكلدر . موفق اولمق ايسترميسكز ؟ كنديكز قدر قرداشلركزى‌ده دوشونيكز ، آنلرك مدعاسى سزك مدعاكز ، آنلرك ايلكى سزك ايلككز ، فنالغى سزك فنالغكز اولسون ، كندى كنديكزى كورمه‌ييكز وكنديكزى انلردن حس ايديكز كه لاقيدلككز درين بر محبته وخودبينلككز

Digitized by Google

جنازه آلاینك برقسمنك كوروننی

Un aspect des funérailles

فدا کارلغه منقلب اولسون . بو حالده جمعیتکز اعضاسندن برطاقمی ایستدکلرینی یاپان طاغینیق اشخاص حالنده قالماز .

(بر) اولورسیکز ، واول زمانکه یکدل ویك جهت اولورسیکز ، (اتحاده) قاووشورسیکز . هرشیئه نائل اولورسیکز . آرتق سزکله ، واصل اولمق ایستدیککز مقصد ترقی اره‌سنده کیم حائل اوله‌بیله‌جکدر ؟ شمدی هرکس کندینی ، کندی مقصد ذاتیسنی دوشوندیکندن طولایی بری بریکزدن آیرلدیغکزدن برطاقمکزی دیکر طاقمکزه قارشی قوییورلر ، سزی بری بریکزله اوغراشدیروب تحت تحکمه آلیورلر ، وقتا که برمنفعت ، برعزم ونیت برعمومی حرکت صاحبی اوله‌جقسکز سزی مغلوب ایده‌جك قوت نره‌ده‌در ؟

فقط سزه ترتب ایدن وظیفه‌یی یی اکلایه‌جکسکز که اتحادسز اصلا باشه چیقه‌مزسیکز .

مطلوب اولان هر بریکزك شخصاً موقعکزی ، بخت وقدرینی ایباشدیرمك دكلدر ، چونکه هیئت عمومیه ینه عین درجه‌ده جفا کش قالیر ، ودنیاده هیچ برشی دکیشدیرلمامش اولور . (ایبلك) و (فنالق) عین نسبت اوزره ثابت وپایدار قالمش ، یالکز انسانلر اعتباریله طرز آخره تقسیم اولونمش اولور . بری چیقه‌جق ، دیکری اینه‌جك ، وهپسی بوندن عبارت اوله‌جق !

برتغلبك یرینه دیکرینی اقامه ایتمك ملتزم دكلدر . کیم تغلب ایدرسه ایتسون ؛ هر تحکم ، صنوف متفرقه‌نك وجودینی ، بناءً علیه امتیازاتی ، ومجادلهٔ منافعی استلزام ایدر . .

Digitized by Google

جنازه آلاینك « حریت ابدیه » تپه‌سنه مواصلتی
Arrivée du cortège funéraire à la Colline de la Liberté.

یوکسك صنفلر طرفندن کندی وضعیت فائقه‌لرینی تأمین ایچون یاپلمش قوانین سایه‌سنده عمومك یاخود همان عمومك بر (طاقم) خلق ایچون فدا کارلقده بولنمه‌لرینی انتاج ایلر . اهالی اوصنوف ممتازه‌نك کوکارینی بسله‌ین قوتلی طوپراق کبیدر .

سزك وظیفه‌کز متحدانه چالیشه‌رق ویکدیکرکزه (یاردیم) ایتمکدر. واقعا بویوکدر: عائلهٔ عمومیه‌یی تشکیل ، کندی قانونی ایله اداره اولونان مسعود مملکتی احیا ایتمکله فاصله‌سز برسعی ایله ، وبرصورت مترقیه‌ده اولا ملت ، صوکره عالم انسانیت ایچون بونك آثارینی موقع فعله کتیرمکله مکلفسکز. وقتا که حقیقی قرده‌ش کبی بری بریکزی سوه‌رك ویکدیکریکزه قارشیلقلی برادر معامله‌سی ایده‌رك؛ هرکس کندی منفعتنی عمومك منفعتنده بیله‌رك، کندی حیاتنی عمومك حیاتی ایله توحید ایلیه‌رك، عائلهٔ عمومیه‌نك بالجمله اعضاسی ایچون فدای نفسه حاضر اولور ، آنلرده بونك ایچون متساویاً فدا کارلغه آماده بولونور ، ملتك ثقلتی آلتنده فریاد ایلدیکی فلاکتلرك چوغو، آفاقی طولدیران دومانلر کونشك طلوعیله غائب اولدوقلری کبی، درحال زائل اوله‌جقلردر ..

(٤)

شمدی متوجه اولمقلغکز لازم کلان مقصدی بیلیورسیکز . طبیعت مصاحت سزی اکا طوغری سوق ایدییور ، هرطرفدن سزی احاطه ایدن فلاکتلردن خلاص اولمق آرزوسنی القا ایله سزی اکا وصول ایچین متصل تضییق ایله‌یورکه اکر بوایپاك سزه اولدیغی قدرعینیله

Digitized by Google

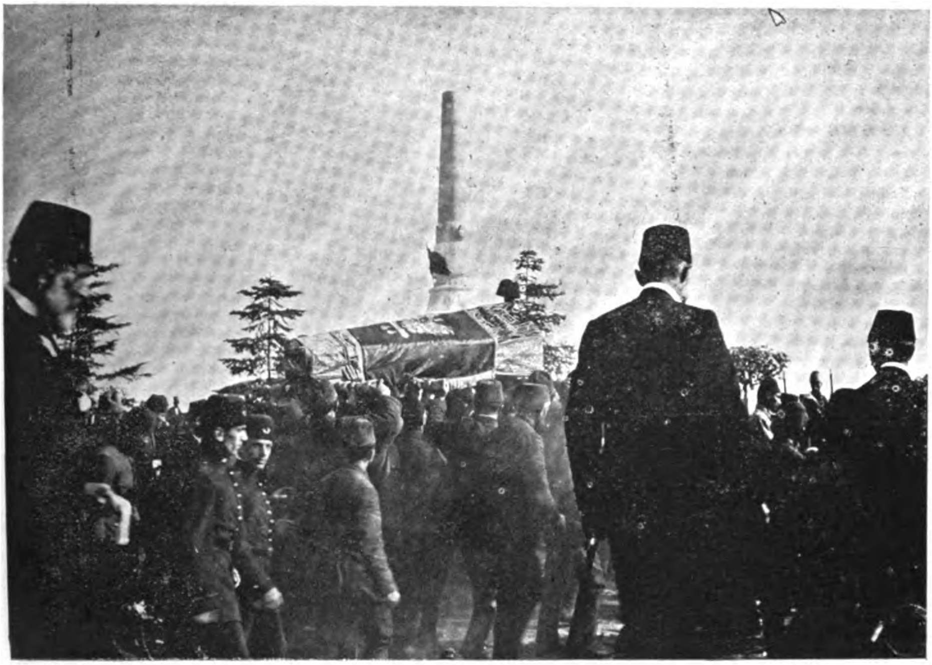

حزین برمنظره — قهرمان حریت محمود شوکت پاشانك نعش مبارکی ١١ نیسانك شانلی خاطره‌سی اولان آبدۀ حریت اوکنده اللر اوزرنده کچیریلیرکن

فوطو : فرید

Un aspect touchant - Une foule de mains se disputant l ' honneur de porter le cercueil de Mahmoud Chevket Pacha.

قرده‌شلرکز ایچون دخی واقع اولمازسه هیچ فائده ویرمز . جفالر کبی صفالرده مطلقامشترك ومتساوی اولمالیدر .

بوصورتله قرده‌شلر ایچون چالیشدقجه کندیکز ایچین چالیشمش اولورسیکز وکندیکز ایچون ثمره‌لی برصورتده چالیشمقلغکز محضا ، هیچ برشیئك یوره‌مدیغی برمحبت ایله انلر ایچین چالیشمقلغکزه متوقفدر .

مع هذا مقصد مقدسی اکلامق کافی دکلدر ، اکا هانکی وسائط ایله واصل اوله‌جغکزی بیلمك لازمدر ؛ بواولمدقجه مساعیکز عقیم قالیر . بیچاره یورغون یولجیلر ! سز اقشامه یاته‌جق یری دوشونیورسیکز ، آنی هنوز یولده ایکن اوکره‌نیکز !

بن سزه بوتون حقیقتی سویلیه‌جکم ، چونکه سزی قورتاره‌جق طوغرو یولدر . بعضلری حقیقتی براورتو ایله کیزله‌مکی ایی ظن ایدرلر . بونلر یا یالانجی درلر ، یاخود قورقاقدرلر .

حیات بشره ریاست ایدن وبونی تصادفی صورتده سرسریانه حکم ویرمکدن منع ایله‌ین عقل وحکمت ، عالم انسانیتك حقیقی قانونلرینی بیلمك واجرا ایده‌بیلمکدن عبارتدر ؛ انتظام اخلاقی‌یی تشکیل ایدن بوقانونلرك هیئت مجموعه‌سی (حقوق) و (وظائف) دینیلن شیلردر .

برچوقلری سزه یالکز وظیفه‌لرکزدن بحث ایدرلر ، دیکرلری حقوقکزه خصر مقال ایلرلر : بوصورت ، فعلاً غیرقابل افتراق

Digitized by Google

شهید مغفور ابراهیم بکك جنازه‌سی آبدهٔ حریت اوکندن کچیریلیرکن

Funérailles d' Ibrahim Bey - Le crtége funéraire dev.int la monument de la liberté.

اولان شیلری تهلکه‌لی صورتده آیرمقدر. هم وظائفکزی، هم حقوقکزی طانیه‌لیسکزکه آنلری ایفا و مدافعه ایده‌سیکز؛ سفالتدن باشقه هیچ بر صورتله خلاص اوله‌مزسیکز.. (حق) و (وظیفه) یان یانه بویومزلرسه میوه ویرمه‌ین ایکی خرما اغاجنه بکزرلر. حقوقکز (سز) سکز، حیاتکز، حریتکزدر هرکس جناب حقك تقدیر ایتدیکی مدت عمره کوره یشامق حقنه، طبیعتدن مأخوذی اولان شیلری محافظه ایتمك حقنه مالك دکلیدر؟ هرکس، حوایجنی تأمین، احوالنی اصلاح ایچون ویا حیوانلقدن تباعد و دائما حقیقته تقرب ایچون قوای عقلیه و بدنیه‌سنی بلا مانع استعمال و استکمال حقنه مالك دکلیدر؟

بیچاره بر مخلوق انسانیتی، کرفتار اولدیغی مصائبدن قورتلمق خصوصنده‌کی مساعیسی کیمسه‌یه ضرر ویرمدیکی حالده محضا رفاه و راحتلرینی غدر و اعتسافده و باشقه‌لرینك فنالغنده آرایانلره مضر اولدیغی وسیله‌سیله جهالت و سفالت ایچنده چپلاق و متدنی بر حالده طوتمق ممکنمیدر؛ و جائزمیدر؟

کندیلرینی صیقان زنجیری صارصان بر ضعیفه قارشی بونلرك حدتی، بر وحشی حیوانك چابالیان شکارینه قارشی اولان حدتی کبی دکلیدر؟ و شکایتلری شکارینی قاچیران قره‌قوشك شکایتی کبی دکلیدر؟ ایمدی بر فرد ایچون طوغرو اولان شی عموم ایچونده طوغرودر: هرکس یشاملیدر، هرکس تنمو و تکمل ایده‌رك مقصدینه ایریشمك ایچین مشروع اولان (حریت) حرکتدن مستفید

حریت ابدیه تپه‌سنده رسم تدفین اثناسنده سفرا واتاشه میلیترلر
Les attachés militaires assistant à l'enterrement sur la colline de la liberté.

اولملیدر . بو حالده یکدیکرك حقوقنه متقابلاً رعایت مجبوریدر ، ووظیفه‌نك بدایتی اولان عدالت بونده‌در .

فقط عدالت ، عالم انسانیتك تأمین احتیاجاتنه کافی دکلدر . هرکس عدالت سایه‌سنده حقنه نائل اوله‌جق ؛ بولازم . . انجق عالمده هرفرد کندی حالنه‌قالنجه ، هرانسانك صورت دائمه‌ده محتاج اولدیغی اعانت ومعاونتدن محروم قالیر . برآدم اکمکسز قالدیمی : آراسون ، بولسون. آنی بن منع ایده‌یورمی‌یم ؟ اکاعائد اولانی الندن آلمدیا !... بویله دینیلیر (قابل)ك سوزینی تکرار ایده‌جکلر: « قرده‌شمله مکلف می‌یم ؟ » . طول ، یتیم ، خسته ، ضعیف کیمسه‌لر کندی حاللرنده ترك اولونه‌جقلر . . هیچ برقارشیلقلی استنادکاه ، هیچ عوضسز برتوسط قالمیه‌جق : هرطرفده خودبینلك ولاقیدلك .. آرتق نه روابط صحیحۀ اجتماعیه، نه‌ده مشقت ومسرت مشترکه، نه‌عمومی برتنفس، هیچ برابیلك یوق . .

حیات، هرقلبك کیزلی کوشه‌سنه چکلمش ، مزارده‌کی برآدمك بقیۀ عظامنی تنویر ایدن قندیل کبی کندی کندینه یاناجق ؛ زیرا ، یوره‌کسز ، مرحمتسز ، میل ومحبتسز برانسان وفات ایتمش برجسددن، برنعشدن باشقه‌نه‌در؟. مادام که بزهپمز بری بریمزه، الك اوفاق برروزکارك تحریك ایلدیکی تازه اوت فدانلری کبی بری بریمزه استناده محتاجز ؛ ومادام که قانون عدالت سایه‌سنده هرفرد شخصاً مالك اولدیغی

Digitized by Google

رسم تدفین اثناسنده آبدهٔ حریت باغچه‌سنده برمنظره

Pendant l'enterrement.

اموالی ، متقابلاً تعاطی ایتمدکجه، تعاون دینیلن فعل مشترك حکمران اولمدقجه نوع بنی‌بشرك ضیاعی محققدر .. بونك محافظه‌سی ایچون برایکنجی قانونه احتیاج واردرکه بوده قانون (شفقت) در ؛ قانون (رحم ورأفت) در . وانسانیتك طاغنیق اعضاسنی برهیئت حالنه کتیره‌ن بوشفقت، وظیفه‌نك اکملیدرکه‌عدالت بونك برنجی اساسی ایدی .

هرنوع حریتدن محروم اولان ؛ باشقه بری کندیسنه امر ومساعده‌ایتمدکجه نه‌کیتمکه، نه کلمکه ، نه‌ده حرکت ایتمکه مقتدر اوله‌میان برانسان نه‌در ؟ . کاملاً بوحاله دوچار اولان بر (اهالی) نه اولور ؟ .

حیوانات وحشیه ، اورمانلرك ایچنده دها بختیارانه ودها آز متنزلانه برحالده یشارلر .. لکن ، (خودبینلك) ایله ، یالکز کندی شخصنده تمرکز ایدن ، طوغریجه کیمسه‌یه ضرری طوقونمامقله برابر کیمسه‌یه خدمتی دخی اولمیوب یالکز کندینی دوشونن، یالکز کندی ایچین یشایان برآدم ناصل انساندر ؟ وانسان نامنه شایانمیدر ؟ رابطه‌سز افراددن مرکب اولان ، هیچ برکیمسه دیکرینك فنالغنه آجیمیان قرده‌شلرینه معاونته وحمایته کندینی مجبور کورمش اهالی‌نك صوکی نه اولور ؟

هرمبادلهٔ‌خدمت وهرفعل مرحمت برمنفعت حسابنه مبنی اولان ، المدیده‌نك شکایتی ، وفلاکت‌زده‌نك ایکله‌مسی دموع یأس ونومیدی، آچ کیمسه‌نك فغانی بربوش کورولتو کبی هوایه

Digitized by Google

جنازه آلاینه اشتراك ایدن سفائن حربیهٔ اجنبیه مرتباتندن برقسم

Les marins étrangers assistant aux funérail!es.

طاغیلان ؛ (ویرمکدن ذوق آلدیغی جهتـله مالکیت نه اولدوغونی بیلمز برمحبت خفیه‌نك سوقیله) هیهات هرکسدن عمومه ، وعمومدن هرکسه هیچ برنسنه اوزادلمایان بویله برجمعیت ناصـل جمعیتـدر ؟ بو (اهالی) ، محصـول طوپلاندقدن صوکره خرمن یرنده ترك اولونان بقایا کبی (خوشه) بودنیایی تمیزله‌مك ایچون کاوب کچن بعض فورطنه‌لر طرفندن آلنوب کوتورلمز ایسه چابوچاق چامور ایچنده چورو‌یه‌جکدر ..

سربستی کسب ایتـدیره‌ن (حق) در . اما انسـانلری توحیـد ایدن (وظیفه) در ؛ (اتحاد) حیاتدر ، اتحاد مکمل ایسه (حیات مکمله) در !

جمله‌نك بری برینه قارشی مقتضی اولان احتیاجنی بوتون طبیعت بزه اخبار ، معاونت متقـابله اسـاسنی وحس محبت و فداکاری‌یی کوزلرمزله اطرافمزده کوردیکمز شیلر هرثانیه بزه اخطار ایدییورلر .. طبیعتك کندیلرینـه احضار ایلدیکی غدایی دیکر اقلیملرده آرامق زمانی کانجه (قیرلانغجلر) طوپلانیرلر؛ بعده بری برلرندن اصلا آیرلمقسزین بوهوائی سیاحلر سکونت وبرکت ایچنده دیکلنه‌جکلری ویشایه‌جقلری سواحله طوغرو سـیاحت ایدرلر . یالکز اولسه‌لر یالکز کیتسه‌لر هربری نه اولور؟ البته تباه اولور . بردانه‌سی بیله یولك مخاطرا‌تندن قورتیله‌مز ؛ برلشدکلری جهتله ضعیف برقناد ، دها قوتلیسنه استناد ایدرك روزکارلره

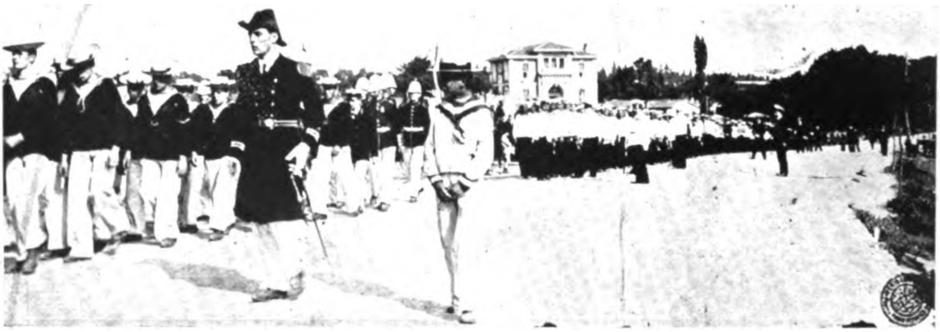

جنازه آلاینه اشتراك ایدن سفائن حربیهٔ اجنبیه مرتباتندن دیکر برقسم
Les marins étrangers au funerailles.

مقاومت ایدرلر. زواللی سویملی اوفاق مخلوقلر که ایلك بهارده طوغدولر، یاورولری بویوکلری طرفندن حمایه اولوندقلرندن انلرك محافظه‌سی آلتنده سیاحتك نهایتنه واصل اولورلر. وجناب حقك کندیلرینی سوق ایلدیکی دکز آشیری، اوزاق طوپراقلرده طوغدقلری آشیانه‌یی وحیاتلرینك ایلك نشئه‌لرینی دوشونورلر. وصف و تعریف اولونه‌میان اونشئهٔ اسرار نمایی که حیاته دخولده بوتون مخلوقاته بخش واحسان بیورلمشدر. بوقوشلردن عبرت آلمالی دکلمی یز؟

سزه سویلدم: حقوقکز، سزسیکز، حیاتکز، حریتکزدر. هرفرد شخصاً، مادةً دیکرندن آییریدر. هرشخصك کندینه مخصوص آیری ومستقل برموجودیتی، کندی اعضای جسمیه‌سی، فکری، عزم ونیتی واردر؟ یالکز کندیسی ومجرد کندیسی اولمق لازم کلسه ایدی البته (موجود) اوله‌ماز ایدی. انادن بابادن کلدی. بوحالده کندینی محافظه ایتمك، قوانین عمومیه ایله اهنکدار اولان کندی قوانین خصوصیه‌سنه کوره نشوونما بولمق، اشبو قانونلردن بلاخلل مستفید اولمق ایشته (حق) بودر، بونك خارجنده هیچ برنظام، هیچ برترقی، هیچ برموجودیت اوله‌ماز؛ وبوحالده حقك اساسی، هرفرد ایچون کندی موجودیتنده مندمجدر. بووجهله حق، ابتدائی واساس اوله‌رق حائز اولدیغی اوصاف عمومیه وشامله‌سی اعتباریله (غیرقابل

Digitized by Google

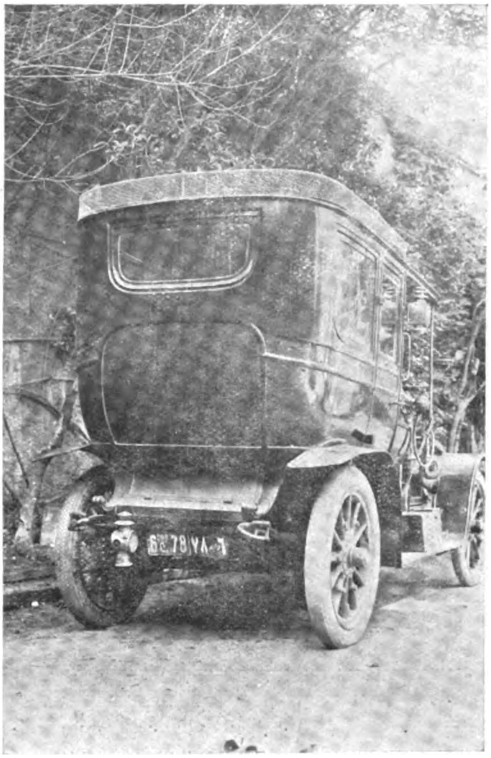

شهيد مغفورك قاتللرينك فرارينى تسهيل ايدن ٦ نجى
دائره‌ده مقيد ٧٨ نومرولى اوتوموبيل

L' automobile qui a facilité la fuite des assassins de Mahmoud Chevket Pacha.

ترك وتمليك) در . كندى شخصيتنى ترك ايتمك وبونى باشقه‌سنه ويرمك اكا مساعد برحاله كتيرمك تخيل اوله‌بيلمشميدر ؟ بعض كره انسان قرده‌شى ايچون اوله‌بيلير واولمغه مجبور اولور ؛ اما نه قرده‌شنى كنديسنه تحويل ايتمكه ، نه‌ده كنديسنى قرده‌شنه تحويل ايتمكه امكان يوقدر . بوراده حق الك واسع معناسنده مستعملدر . كنديسنى محافظه حقى ، ياخود يشامق حقى هرفرده حياتنى ادامه‌يه مقتضى اولان شيلرى تدارك حقنى استلزام ايدر . خالق كائنات ، انسانلرى حيوانلردن دها اشاغى برحالده خلق

بيورمامشدر : هر فرد طبيعتك زنكين سفره‌سنه مدعو دكلميدر ؟ بركيمسه بوندن خارج براغلمشميدر ؟ اوقيانوسده‌كى بالينه بالغى كبى ، برذره مايع ايچنده سياحت ايدن غير محسوس بربوجكجك ايچون دخى طبيعت ، تقديسنه لازم اولان غدايى حاضرله‌مش واوده والدهٔ عموميه‌نك سودى چكلمز ممه‌سندن هرمخلوقك احتياجى نسبتنده توزيع ايلديكى غدادن ذرهٔ استفاده‌سنى آلمقده بولونمشدر .

فقط انسان ، آنلرك هر برندن دها عالى اولديغى ايچين ايكى درلو حياته مالكدر :(حيات بدنيه) و (حيات فكريه) ياالكز اكمكله ياشايامز ، جناب حقك احسان بيورديغى نطقه وذكاسنى تربيه ايدن (حقيقت)ه ده محتاجدر . كنديسنى ابناى نوعنه ربط ايدن ، فضائل اخلاقيه‌نك عالى امتيازيله كنديسنى حيواندن تفريق ايله‌ين معنويات اولماسه‌ايدى انسان عادى برمخلوق اولور ايدى . انسان جناب حقك عظمت بى‌نهايه‌سى نورى ايله منور اولديغى حالده اولا : ازلى وابدى اولان صمدانيتى وحدانيتى ثانياً ، افكار وخيالاتى ، وموجودات ومخلوقاتى كشف وتحقيق وادراك ايلر .. برنجيسى .. ، حقيقت دينيه‌در . آندن صوكره حقيقت علميه كلير . انسان كنديسنه قوانين طبيعتى تعليم ، انلرى كندى حاكميته منقاد ايدن ، بالجمله محصولاتى ومخلوقاتى ، استعمالى ايچون احضار وانلره تحكم وهر آرزوسنه اطاعته اجبار ايچون الك مؤثر سلاح اوله‌رق دائرهٔ حركاتى ، دائرهٔ ذكاسى كبى توسيع ايله‌ين علوم وفنوندن

Digitized by Google

محروم قالسه ایدی انسان نه‌درکه‌یه تنزل ایتمش اولوردی ؟ . .

مثلا طوپراغه : بوفدانی سینه‌کده تثبیت ایتدیر، دییور، وفدان بالاخره میوه وسیله‌ تغذی اولنمق ایچون اوراده بویویور . روزکارلره : بنی دنیانك اوجلرینه نقل ایت دییور، ومطیع روزکارلر آنی ایستدیکی ساحه‌یه کوتوریور . صوبوغوسنه: قوللرمك وظیفه‌سنی کور، بمکنه بردرجه زیادت اعجاز کارانه‌ده فائق اولان قوتکی بکا عاریت ویر ، دییور وکندی‌ی راحت ایتدیکی اثناده بوکوزسز قوت ، فکرینك ایستدیکی شیئی خارقه‌نما برانتظام ایله ایفا ایلایور .

ایمدی قانون الهی‌ی ، طبیعت ومعنویات ایله کائناته عائد قوانینی اوکرنمك ایشته (حیات فکریه) بودر ، وبونی اوکرنمك هرفردك حقیدر ، زیرا هرفرده یشامق ، نفسنی محافظه ایتمك ونشوونما بولمق حقی احسان بیورلمشدر. نشو ونما بولمق ، بلا مانع بویومك ، سوق درونیسنك ، اراده جزئیه‌سنك کندیسنی اماله ایلدیکی هرشیده قانون عمومیسنك تعیین ایتدیکی حدود داخلنده فعالیتی سربستانه تطبیق ایده‌بیلمکدر ؛ وبوحالده اساساً حریتدن غیرقابل تفریق اولان (حق) تطبیقاتنده انکله‌مز وجدر هیچ برآدم دیکرینك مالی دکلدر . خلقةً مساوی دکلیدرلر ؟ بوحالده هانکی اساسه مبنی آنلردن بری دیکرلرینی حال اسارته وضع ایده‌بیله‌جکدر؟ هرکس کندی کندینك صاحبی اولمقله ایستدیکی کبی حرکتده مختاردر. عکس حالده ، کندی قرارینه کوره حرکت ایدوب ایتمه‌مکه مقتدر اوله‌جق صورتده عقللی وعزم

فوطو : کمال‌الدین

بك‌اوغلنده پیره‌محمد سوقاغی وقعه‌سی ـ قاتللردن برقسمنك اختفاکاه اتخاذ ایتدکلری ۱ نومرو خانه که بالمصادمه قتله‌نك بوراده توقیفنه موفقیت حاصل اولمشدی. (✕ اشارتی مذکور خانه‌یی کوسترمکده‌در)

La maison N.1, rue Piré Mehmed, où s'étaient réfugiés les assassins

ونیت صاحبی برمخلوق اوله‌جق یرده عادتا (ماکنه) حالنه کیرر. حالبوکه سزدن صورارم بویله برآدم انسانمیدر ؟ عقلدن یاخود عزم وآرزودن معرا برعقلدن یاخود عقلسز برعزم آرزودن محروم برآدمدن نه آکلارسیکز ؟ ومنحصراً کندی شخصنه تابع اولمایان برآدمك فعل وحرکتی حقیقتده‌ده آنی ایشله‌ینك فعلی وحرکتی اوله‌جغنه ناصل اینانیرسیکز ؟

Digitized by Google

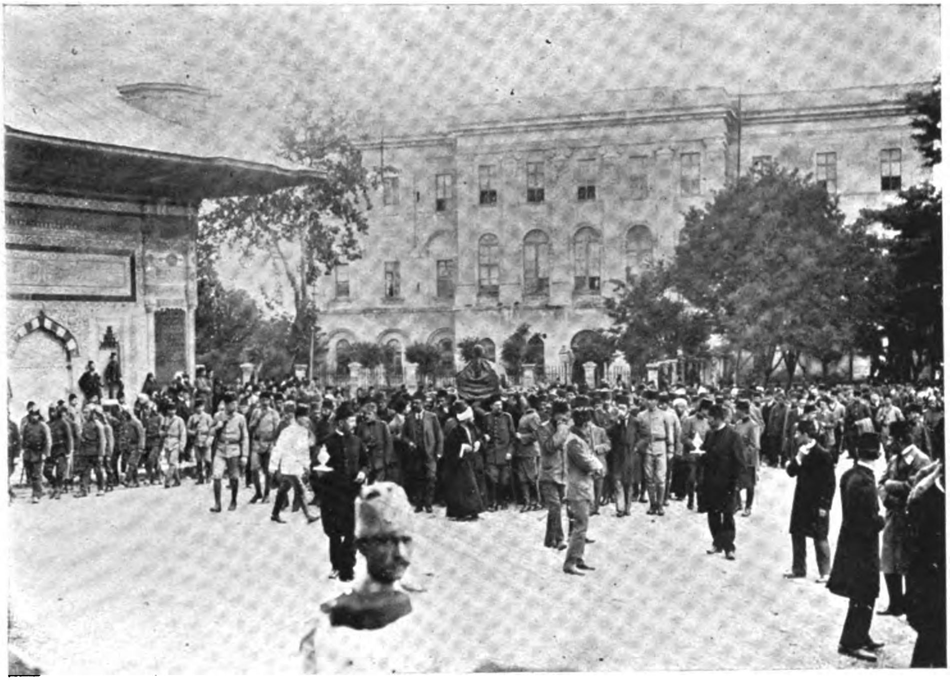

پیره محمد سوقاغی وقعه‌سنده مجروح اوله‌رق بالآخره وفات ایدن استانبول محافظلغی یاوری شهید
فداکار حلمی بکك جنازه آلایی — ایاصوفیه میداننده

Les funerailles d'Hilmi Bey, à la place de St.Sophie

بوحاله کوره (حریت) (حق)در و(حق)
(حریت) در بونك ضیاعیله هردرلو نظام
اخلاقی زواله اوغرار. عین‌ماهیتی حائز اولان
ابنای جنسی طرفلرندن کندیسنه امر اولونان‌دن
غیری برشی دوشونمه‌ین، برشیئه اینانمایان آدم
هانکی مزیته قابلیتلی ونه ایله مسئولدر؟ انك
ایچین نه طوغری، نه اکری، نه ایی، نه‌ده
فنا موجود دکلدر..
ایبالك وفنالق برانتخابی مستلزمدرکه حریتی
تضمن ایدر وحریت که انتظام وبالاضافه
موجودیت عالمك شرائط عمومیه‌سنه تابعدر،
حدودی وقاعده‌سی واردر. بوایسه ترتیبات
انسانیه‌ده دکل، قوانین ازلیه‌ده داخلدر.
وجود ایچون قوانین جسمانیه، فکر ایچون
عقل وعدالت قانونلری، خالق کائنات طرفندن
وضع وتأسیس بویورلمقله غیر قابل تغییردر.

[مابعدی وار]

ماجد شوکت

Digitized by Google

واپورده

فن ، انسانلری ، بارکیر دیرتندن قومپارتیمانلره ؛ قافله ، کاربان زنجیرلرندن دمیریوللرینه ، کهنه تکنه‌لردن ، ده‌کیزلر اوزرنده بر آلتنجی قطعهٔ ارض وجوده کتیرن ترانس آتلانتیکلره اعلا واعزاز ایدرکن ، ظن ایده‌رم ، هرشیدن اول ، اونلرده‌کی ذوق تجسس و مشاهده‌یی تطمین ایتمشدر . فقط بزلر ، برشرقلی کوزیله اوروپالیلری تدقیق ایدنجه ، غریب بر انتقاد ایله ، یکرمنجی عصرك هرکسی بر سرسری ، برخانه بردوش حالنه قویان تمایلنی برجنت تاقی ایتمه‌مك المزدن کلیور . صانکه اورالر ، دنیانك بیلمم هانکی مسکون ویا غیر مسکون جهاتنی باش دوندیریجی اعوجاجلرله دولاشه‌رق عودت ایدن برچوق ومختلف کزدباد خطوطك مرکز التصاقی ایمش کبی دائمی ومنتظم برفعالیت وحرکت کوستریبور .

مع مافیه بز دوشونه‌میورزکه موجودیتك الك بویوك والك حاکم قانونی سرعت وحرکتدر . کتابمزك تأیید وتوثیق ایتدیکی قیامت ، اوزاق اولسون ، یوقسه اوفاق برسکته ، برتردد بوتون بومنظومهٔ حیاتك ، حتی هیچ امتداد ایتمه‌ین برویل ممات اوله‌جغنده شبهه یوقدر .

اما ، ایسترسه‌کز بونی ؛ اوتوز اوچ سنه‌لك فرمان حبسمزده ، ایسترسه‌کز بزم تاتار بلیه‌سی اولماسه یرندن قیمیلدامق ایستمیه‌جك سکون وثقلتمزه ، یعنی ایستر صادعی ، ایستر طبیعی محیطه عطف ایدیکز ، بزلر تحت البحر رصیفلرده یاشایان ، ساکت وقانع مرجانلر کبی یز . بوکون الك آجیق ، الك مفصل حقیقتلر صیراسنه کچن منافع ولزوم سیاحت ، هایدی ، مملکتمزك هرقبضه‌سنده بزه اللرینی اوزاته‌رق « بنی طوپلا ، بندن استفاده ایت » دییه یالوران برچوق منفعتلر کبی سویلنسین ، دورسون ؛ هیچ اولمازسه ، الك ابتدائی برحسله ، انسانلرك الك جبلی حسیتیله ، تجسسمزی اقناع ایچون یاپه‌جغمز الك عادی برحرکت بزی حیاتمزدن تجرید ایده‌جك ظن ایدییورز . برچوغمز واردرکه استانبول « بر حصر قدرده قالسه ینه ایچنده‌یم » دییه‌رك بیلمم هانکی فصیله‌یه منسوب بر نباتیت غریبه کوستریر . بونك ایچوندرکه بزی بورادن آییران هرشی خصممزدر ؛ و الك بویوك مجبوریتلرله اوزاقلاشدیغمز زمان عائله‌مز ایچون دکل ، ترك ایتدیکمز افقلر ایچون آغلارز .

اعتراف ایده‌رم ، خرچین برده‌کیزك قویو لاجورد ومتهور رنکنه قاریشان سواحل ،

Digitized by Google

یوزباشی حلمی بکك جنازه آلایی -- کوپریدن مرور اثناسنده

Les funèrailles d, Hilmi_Bey, sur le pont

اسکی ، توزلو بر لوحه کبی ، یاواش یاواش مبهم ومغموم سیلینیرکن ، آرتق هر شیئك ئولدیکنی وبنلکه‌دن پك بویوك برپارچه‌نك بر دومان ، بر رنك حالنده تباعد ایده‌رك پایتختك شومحتشم ومظلم عنصرینه قاریشدیغنی حس ایدییوردم .

ارتق هرشی وحشی ومرحمتسز بریابانجیلق آلمشدی . صولرده ، آچ ومحترص ، ییه‌جك شیلر آرایه‌رق صاییسز ، سیاه قارغه‌لر کبی اوچوشان کیجه ، شیمدی ، هیچده بزم طانیدیغمز نرم ونازك بر استانبول کیجه‌سی دکلدی . صولر کیتدکجه بوییور وقاراریبور وقارشیده بومظلم وقورقونج ده‌کیزله برله‌شن سما قالین ، اسکی وکیرلی برپرده کبی ، اوزاق وقارانلق ساحللردن کوپورن سیاه برروزکارله صاللانیوردی .

وبوروزکار ، ظلمت دها کثیف ، دها پارچه پارچه سقوط ایده‌رك ، محیط باصیق وپرغلیان برافقله اورتولدکجه شدید ومتردد قودورییور ، بربرندن پك‌ده فرق ایدیله‌مه‌ین صولرله سمایی بربرینه قاریشدیرییوردی. آرتق، نه‌برضیا ، نه‌ده ساحله بکزر برشی واردی . یالکز صاغده‌کی قیرمزی فنار ، برنوبتجی نفرکبی ، کوزلری دونوق ، فقط متین ، هیچ قیمیلدامیه‌رق دوشونیوردی .

*
* *

یمك زمانك حلول ایتدیکنی خبر ویرن چانك صداسیله کندیمه کالدم ؛ اوشومش و آجیقمشدم. دوشمه‌مك ایچون ده‌میرقورقولقلره طوتونه‌رق ، قپوسندن ایلیق وصاری برضیا نبعان ایدن یمك صالوننه توجه ایتدم .

Digitized by Google

جنازه آلایی بك اوغلی جادهٔ کبیرندن کچرکن   فوتو : فرید

Le cortège funèraire dans la grande rue de Péra.

هر کس اوراده ایدی ؛ کمی سواریسنك ریاست ایتدیکی اوزون ومنتظم برماصه اطرافنه مختلف عرقلره ، مختلف مملکتلره عائد سیمالر ، کوزلر هپ اوکلرنده‌کی کوچوك وبیاض طاباقلره معطوف ، ایلك هیجان اشتهایی تطمینه چالیشیورلردی . بن‌ده اوطوردم ؛ فقط برآز کجیکمش اولمالی‌یم که ، قاشیغمك طاباغمه ایلك خفیف تماسنده حضارك کوزلری برر برر استقامتلرینی دکیشدیرمکه ، عادتا یولجیلق خصیصه‌سندن دنیله بیله‌جك بر احتیاجله ، طانیشمه‌دقلری حالده برمقدمهٔ استیناس اولمق اوزره یکدیکرینه کولومسه‌مکه باشلامشلردی.

بردن ، ماصه‌نك صوك قسمنده صاچ ، صاقال وبییقلری آراسنده ، مائی وکنج کوزلری ایشیلدایان اختیار برذات ، باشنی صالون قاپوسنه چویره‌رك دیکله‌دی . درحال هپمز عینی وضعیتی تقلید ایتدك ؛ فی‌الحقیقه اوزاقدن ، صانکه تحت‌البحر بردرینلکدن ، روزکار ودالغه سسلری آراسنده بیله جنسیتنی محافظه ایدن براینیلتی کلیور وقیصه فاصله‌لرله کیتدکجه یاقلاشیور ، صوکرا بردنبره اوزاقلاشیور کیبیدی. ارقه‌دن امره آلیشیق وقالین برسس حایقردی:

— طوپ !

هرکس باشنی صدانك کلدیکی جهته چویردی . بو قپودانیدی . وکنیش حدقه‌لری ایچنده کوچوك برنقطه کبی ذکی وفعال پارلایان کوزلریله حضاری سوزه‌رك علاوه ایتدی :

— هم کمی طوپلری ! دیدی ، قولاقلرم

Digitized by Google

۲۹ مایس جنایتنك فاعل و مرتبلرینه عائد انطباعلر

Les auteurs et organisateurs du crime du 11 Juin, 1913

محب

Mouhib

سابقاً پولیس مدیریتی ارکانندن ایدی . جنایت اخیره مرتبلرندن اولوب صلباً اعدام اولنمشدر . متکرك الأحوال برآدم اوله‌رق طانمشدی . پیره‌شهبندرلکنده‌کی اختلاساتی هرکسجه معلومدر .

طوپال توفیق

Tevfik le boiteux

سوابق مکرره اصحابندن بر قاتل اولوب بایزید وقعه‌سنه بالفعل اشتراك ایدرك صدر مرحومك و یاورینك شهادتلرینی مرجب اولان جریحه‌لر بوشریرك قورشونلریله حصوله کلشدی ؛ صلباً اعدام اولنمشدر .

کاظم

Kiazim

متکرل لاأحوال برآدم اولوب اوامر قانونیه‌یه عدم اطاعتندن ناشی بر مدت مقدم یوزباشیلقدن طرد اولنمشدی جنایتك مرتب ومشوقلرندن اولمغله صلباً اعدام اولنمشدر .

هیچ آلدانماز . باقیکز ، بوغوق ومسلسل ظن ایده‌رم ، شارکویه بومباردمان یاپیلیور . فقط یاربی ، نه اصیل ، نه مرد بر سس ! اونك صوصدیغی یرده سیاست ، دعوا و نفاق باشلار . کاشکه بوتون حدودلرده ، عسکری باندولر یرینه ، بوچلیك بلبللر اوتسه ! اوزمان دیپلوماسینك حیله‌کار ، قورقاق اداره‌سی یرینه ، دنیانك اك بویوك ، اك فاضل و آچیق بر حکومتی قائم اولوردی .

ایلریدن ، تیتره‌ك و یاری بایغین بر قادین سسی :

— صوصکز ، قوماندان ! دییه حایقیردی ، بلبللریکز سزك اولسون . بز کوك کورولتولرندن حتی عجم شاعری سعدینك دیدیکی کبی صولرك عمرمزی چاله‌چاله آقماسندن قورقدیغمز حالده ، یاواش یاواش دکل ، بویله بر آنده بیکلرجه حیاتی سوپوروب کوتورن او اصیل سسلرکزدن نفرت ایده‌رز . طاش یورکلی ارککلر !

اینجه پارماقلریله ، یالکز چکه‌سندن او زاتدیغی سیوری صاقالیله اوینایان بر ذات ایتالیانجه‌یی آندیران شیوه‌سیله آغیر آغیر سویلندی :

— بوتون دیمیکز مادام ! بر قادین دکلسه‌ده ، هر حالده بر انسان قلبی طاشییان نه‌قدر چوق ارککلر وار ، بیلسه‌کز ! قوماندان ، بر عسکردر ؛ زوجکز بر عسکر دکلسه . . .

۲۹ مایس جنایتی فاعل و مرتبلرینه عائد انطباعلر

Les assassins et organisateurs du crime du 11 Juin, 1913

شوقی

Chevki

شریف پاشانك بندلرندن اولوب مساوئ اخلاقیه‌سندن طولایی بحریه ضابطلکندن طرد اولنمشدی . مخالفتی ادبسزلك درجه‌سنه ایصال ایتمك صورتیله کندینی طانتمشدی . جنایت اخیره‌نك الك مهم مرتبلرندن بری ایدی . صلباً اعدام اولنمشدر .

محمد علی

Mehmed Ali

سوابق مکرره اصحابندن برشریر ایدی . جنایت قومیته‌سنه التحاق ایدرك بایزید وقعه‌سنده بالذات بولنمش وفرار ایده‌رك پیره محمد سـ قاغنده‌کی خانه‌ده تحصن ایتمشدی . مجروح اوله‌رق دردست وصلباً اعدام اولنمشدر .

حقی

Hakki

سوابق مکرره اصحابندن بربد طینت ایدی . وقعه شهادتی متعاقب کوپری اوزرنده توقیف ایدلمشدر . علمدار غزته‌سی ارکان مهمه‌سندن ! اولمق دولاییسیله مطبوعاتمزی‌ده لکه‌لمشدر . جنایت فاعل ومرتبلری میاننده صلباً اعدام اولنمشدر .

قوماندان درعقب سوزینی کسه‌رك :

— اوحالده دیپلوماتدر .

دیکری دوام ایتدی :

— بر عسکر دکلسه ، قوماندانك دیدیکی کبی بر دیپلومات دکلسه ، مطلقا شو مقدس یکرمنجی عصرك الك حقیقی براولادی ، تعبیر دیکرله بلکه اون ، یکرمی سنه صوکرا بتون بشریتی سینهٔ فضیلتنه طوپلایه‌جق مبجل برفکرك پیرولرندندر .

قوماندان تکرار آتیلدی :

— سوسیالیستمی ؟

دیکری عینی تهالکله جواب ویردی :

— باقیکز ؟ ایشته ، مادام ، مقدس سوسیالیزم وار . اوت زوجکز عسکر ، دیپلومات دکلسه هرحالده سوسیالیستدر . اونك قلبنی تدقیق ایدیکز ، مادام . اوسزك قلبکزی ، سزدن زیاده تطمین ایده‌جك نه‌لر بولور وسویلر .

کنج مادام متأسفانه کوزلرینی ایندیردی وکناه چیقاران برپاپاس حضورنده بولونورکبی میریلدانه‌رق :

— بالعکس ... آه بالعکس! برعسکر ...

دییه جواب ویردی .

بوسفر ده‌مینکی ضربه‌یه عین تعبیرایله مقابله ایتمك فرصتنی قاچیرمق ایسته‌مه‌ین قوماندان بویوك برقهقهه قوپاردی :

Digitized by Google

۲۹ مایس جنایتنك فاعل ومرتبلرینه عائد انطباعلر
Les auteurs et organisateurs du crime du 11 Juin, 1913

نظمی

Nazmi

سوابق مکره اصحابندن بر قاتل ایدی . وقعهٔ جنائیه‌یه بالفعل اشتراك وبالآخره اوتوموبیل ایله فرار ایمشدر. دردستی هنوز ممکن اوله‌مامشدر . اسباب توقیفنی تهیه واستحضار ایده‌جکلره حکومتجه بشیوز لیرا مکافات وعد اولنمشدر. اعدامه محکومدر .

ضیا

Zia

سوابق مکره اصحابندن قرباز بر شریرایدی. وقعهٔ جنائیه‌یه بالفعل اشتراك و بالآخره اوتوموبیل ایله فرار ایتمش و پیره محمد سرقاغنده بالمصادمه دردست اولنمشدی . صلباً اعدام اولنمشدر .

کور امین

Emin

سوابق مکره اصحابندن بد طینت برشریر ایدی . بایزید وقعهٔ جنائیه‌سنه بالفعل اشتراك و بالآخره اوتوموبیل ایله فرار ایتمشدی. برتومرولی خانه‌ده دردست ایدیلمش وصلباً اعدام اولنمشدر .

— اوخ، اوخ! ایشته بر فضیلت قهرمانی دها! آکلایورسکزیا، سوسیالیست افندی، هنوز اکثریتمز وار . هم بز، نه مفرط، نه طرفدار انسانیت سوسیالیستلر کوردك‌که، دها یاقین بر زمانده تابعیتنه شدتله صادق، سلاحسز، مظلوم ومنزوی بر خلقی، مدنیته کوتوریورز، دیه‌ملتك وسائط تخریبیله، حقوق دول قواعدی دکل، الك بسیط قواعد انسانیه‌یه رغماً قادینلر، چوجوقلرینه وارنجه‌یه قدر پایمال ایتدی .

باربیشلی ذات قوری ومترددسسیله اعتراض ایتدی :

— بز، ایتالیامی؟ فقط آزمی حایقیردق، ایکله‌دك؟ مع التأسف دها صدامزی شدتله اسماع ایده‌جك قدر تمز یوقدی . هم بواوقدر عمومی‌که، تعریض ایتمه‌یورم، دها یقین دینیله بیله‌جك بر زمانده، جهانه ایلك حریت واستقلال فکرلرینی ویرن سز فرانسزلر، بوکون ینه عینی چتین ودیکنلی یولده انسانیتی استحصاله چالیشان بدبخت بر ملتی، بوتون افکار عمومیه کزله، دیپلوماسیکزله تزییف وتحقیر ایدییورسکز . بونلری شیمدیلك پك طبیعی بولمق مجبوریتنده‌یز، شیمدیلك انسانیت، دها اودرجهٔ فضیلتی بولمدی .

هرنه‌دنسه، صالونه دخولمدنبری نظر دقتمی جلب ایدن بر ذات، ایری وسیاه کوزلرینی

Digitized by Google

طاباغندن آییره‌رق یارالی و مهتز بر سسله سوزه قاریشدی :

— و بولمیه‌جق کبی کورینیور . سوسیالیزم ، آنتی میلیتاریزم ... دها بیلمم نه‌باش بلاسی ، بوتون بو «ئیزم» لر ذاتاً بر مدهش ساخته‌کارلقدن باشقا برشیمدر ؟ « بوئیزم » لر دکلیدرکه دینی ، جمعیتی ، وطنی ، انسانیتی محو ایتدی ؟ بونلر دکلیدرکه اك عادی . اك وحشی ، اك حریص تمایللر ، خیرسیز سیاستلره آلت اولدی ؟ اللریکزی وجدانلریکزك اوزرینه قویکز ، افندیلر ! اوراده هانکی تعمیمنه اوغراشیلان مسالك فضیلتك ایزلرینی بولمق ممکندر ؟ شیمدی‌یه قدر یازیلان جلدلرك برچوغنی بن ده تدقیق ایتدم ؛ بونلر تحت الارض استحکاملرده ، اوزری چیچکلرله اورتولن اوچورومله‌ره ، بللورقدحلره قونولان زهرلره بکزه‌ییور . قوماندانك پك چوق حقی وار . بوهیچ برشیدن متنبه اولمایان بشریت ایچون فن ، حالا اظهار عجز ایدییور . دقیقه‌ده بیلمم قاچ کولله آتان طوپلر دها کافی درجه‌ده مکمل دکل ؛ اویله بر آلت ایجاد اولونمالیدرکه بر دقیقه‌ده ، بر میلیون کولله‌نك یاپه‌میه‌جغی تخریباتی ایقاع ایتسین . مثلا بر آنده قوجه براوردو ، یوزبیکلرجه انسان کتله‌سی زیر زمینه کچسین . قوزم افندیلر ! چونکه آرتق ، « انسانلر قارده‌شدر وحرب وحشتدر . مثلا انکلتره‌ده بر آغاجك قطعی بش‌سنه کوره‌ك جزاسنی مستلزم ایکن بیکلرجه اشرف مخلوقاتك بالخاصه هم جنسنك قتلی نیچون دها بیوك بر جنایت تشکیل ایتمه‌یور ؟ » دیین عمله‌جیلکدن ، تعبیر دیکرله بالطه‌لی ، رووولورلی اوردوجیلقدن بیقدق . بز صفوت و یالکز معنای موضوعیله فضیلت ایسترز . چونکه آرتق کلمه‌لرده حیله‌کار اولدی ..

صوکرا ، ایتالیا ، فرانسه ، انکلتره . . . دینیلیور . بونلر مقایسه ومشابهه‌یه دکمز ، افندیلر ! شو اوچیوز میلیون هندلی‌یه ، ینه برقاچ میلیون بوئر ، چینلی‌یه ، قانادالی‌یه حریت ومدنیت دییه دومدوم قورشونلری هدیه‌ایدن ، هانی دنیانك حریتده الك اسکی مملکتی انکلتره‌می یوزیکزی آغارته‌جق ؟ یوقسه دها یقین دینیله‌جك بر زمانده جهانه ایلك حریت واستقلال فکرلرینی ، فداکار ، نجیب اختلالاتلریله ویرمك ایستهین ، فقط بوکون « ایشته بزده سنك یوللرکده یوریپورز ؛ بزده سزك کبی حر انسانلر اوله‌جغز » دیین زواللی برملته قارشی « خیر بزم منفعتمز سزك حیوانلغکزده‌در . وحریت سزلرکبی یابانی برنسلك دکل ، بزلر کبی اصیل برعرقك حقیدر . » جوابیله مقابله ایدن فرانسزلره‌می کووه‌نیورسکز ؟ آه ، افندیلر ، بونلر برر فاجعه‌در ! بالخاصه اوفرانسه‌یی دوشونکزکه وقتیله برسفاهت پرست حکمدارك قپولری اوکنده سفیل ومردار سوروکله‌نیرکن اونك الك سفیل هوسلری اوغرینه مقدساتنی بذل ایدرکن ، ینه بدبخت بر تورك کبی مملکتلرینه یابانجی ایدیلر . اونلرکده قافاسی دوشمن چیزمه‌لری آلتنده ازیلدی ؛ اونلرکده ناموسی کیرلی براویونجاق کبی نامرد اللرده قیریلدی ؛ نصلکه لغت کتابلرنده « غیره‌س — یونانلی ، خیرسیز دیمکسه ، اوزمان ، برفرانسز دیمك ، بریابانجی برذلیل دیمکله مساویدی . (۱۸۷۰) ی

Digitized by Google

بالخاصه شرقمزك حيات وموجوديتيله اوينايان

des ambassadeurs à Londres

Digitized by Google

بيئت — لوندره سفرا قونفرانسی اعضاسی

Un aspect de la Conf

Digitized by Google

عثمانلیلر لهنه و حق و حقیقت نامنه وقوعبولان نشریات انسانیتکارانه‌سیله جمله‌مزك

نظر حرمت و محبتنی جلب ایدن اصیل برناصیه

پیه‌ر لوتی

Le grand romancier, P. Loti qui a plaidé si bravement pour la justice et les ottomans.

هیچ‌ کز درخاطر ایدرسکز افندیلر ! ینه‌ درخاطر ایدرسکز که مملکت جانسز وقیدسز ، بوتون ناموسیله ، مقدساتیله ، ثروتیله ، هر شیئیله قابا آلمان چیزمه‌لری آلتنده چیکنه‌نیرکن ، اونلرینه غیریزه‌تلر آرقه‌سنده ، قوایه‌لرده ، قولیسلرده ، بالولرده ، فخشخانه‌لرده حتی آلمان قدحلریله تماس ایتدیریلمش باده‌لرله دمکذار ایدیلر . اوت صوکرا ... اعتراف ایده‌رم ، اونلر اصیل برقوم ایدیلر ؛ بودهاش سقوطك ، بردها شفا بوله‌مق اوزره بللرینی قیرمه‌سی لازم کلیرکن ، بالعکس درین برانتباه ایله کندیلرینی قورتاردیلر . فقط مع التأسف خودپرست وصاغیرقالدیلر وقاپیلری قاپادیلر ، اوقدرکه ، زمانلر کچدی ، فلاکت دملری اوزاقلاشدقجه ، بوکونکی معراجك مردیوه‌ن باصامقلری‌ده بر بر چورومکه باشلادی . آرتق انسانیت وفضیلت نامنه ایدیلان مراجعتلر عتبه‌لرینه بیله یتیشه مدی . صوك وقایعی بیلیرسکز افندیلر ! صورارم سزه : یکرمنجی عصرك صمیم روحنه حتی الك عادی قواعد نزاکته لاقید قالارق باغیره باغیره : آرتق صلیب بوقدر تحمل ایدر . مسلمانلر أزیلملی . خرستیان افقلری بردها اذان صداسی ایشیتمه‌ملی ؛ تورکلر چوللرینه چکیلمه‌لیدر ! » دیین بررئیس وکلا ، نصل اولورده ، بوکونکی أزیلن قومك جریحه‌لرینك کندیلرنده‌ده صیزلاماسی لازم کلن برملتك آرای عمومیه‌سیله ریاست جمهوریته کچیور ؟ هم بو پووانقاره‌لر ، بریبانلر ، ژونارلرك رسمی فرانسه‌سیله‌ده قالیور ؛ ژورسلر ، پیه‌رلوتیلر وبونلره التحاق ایتمسی پك محتمل اولان برقسم قلیل برطرف ، بویونلری زنجیرك نه‌دیمك اولدیغنی درخاطر ایتمسی لازم کلن خصوصی فرانسه ، ایتالیلمز برغلیانله بوانسانیت وفضیلت دشمنلکنه اشتراك ایدییور .

صوکرا ساده فرانسه ، انکلتره ، ایتالیامی ، افندیلر ! آلچق ، جبین برسیاست اوغرینه بالقان قصابلرینی ، داخلی تفاقلر ، اختلاللر ، اندیشه‌لرله چیرپینان زواللی تورکلره یالکز بونلرمی تسلیط ایتدی ؟

مدنیت دنیالرن خسیس چیقینی یالکز کندیسی ایچین صاقلایان اوروپا ، قناعت بیلمز قار ، طوپراقلره‌ دوکولن قتل عاملر سیللرینه ، یانغینلره ، وحشتلره نیچون قولاقلرینی طیقادی ؟ بر

اخیراً قدس متصرفلغنه تعیین بیوریلان احمد ماجد بك افندی

S. E. Ahmed Madjid Bey, qui vient d'etre nommé gouverneur de Jérusalem.

Digitized by Google

دیره‌یفوس ، بر فه‌ره‌ر ایچون قیامتلر قوپاران حساس ونجیب قلبلر شیمدی نیچون سکوت ایدییور ؟ فضیلت ایچون اختیار ایدیلن شیلر ، اکثریا برچوق ومختلف منافعك مجموعیدر ؟

بو ، بو یاه ! فقط فضیلت نامنه یالانجیلقلر ، ریالر کوستردیکنی بیلمیوردم. افندیلر بر دره‌یفوس ، بر فه‌ره‌ر دکل ، بیکلرجه دره‌یفوسلر ، فه‌ره‌رلر محو اولدی . بیلمم ، بلکه اوروپالیلرك حوصله مرحمتی وار . احتمال ، بر کیشینك ویردیکی حس بو حوصله‌یی اشباع ایدییورده ، بوبرلرك تعدد وتکثری حالنده آزتق اوراده الك عادی ، الك جزئی بر حس پارچه‌سی ایچون بیله یر قالمیور . او حالده بوقدر دار بر معنویتله چوروین اوروپادن ، بالذات سز اوروپالیلربیله قطع امید ایدیکسز . برزمان کله‌جك ، سز ، سزلره بیله لاقید قالاجقسکز . و مادامکه بو کونکی اوروپا اساس جمعیتی برچوق لئیم ومردار منفعتلردن باشقه هیچ برمقدسه استناد ایتمیور ، دیمك‌یارین منافع عمومیه فردیتلرك شدت احتراصنه قربان اوله‌رق بو محتشم ، فقط باشدن باشه بر یالان اولان هیولانك افتراق وافولنی کوره‌جکسکز !

صوك کلمه‌لری قیصیق بر سسله حایقران خطیب ، یورغون و مغبر سکوت ایتدی . درعقب آیاغه قالقه‌رق یانه یاقلاشدم ؛ کوزلرمده یاش تیتره‌یه‌رك الی اوزاتدم وآغلایان برسسله :

— سزه تورکلك نامنه تشکر ایدرم .

دییه ایکله‌دم .

او ، متعجبانه باشنی چویردی والمی قوتله صیقه‌رق :

— فقط بنده برتورکم ! دییه حایقیردی .

— ۱۱ کانون ثانی ۳۲۸ —

منیب

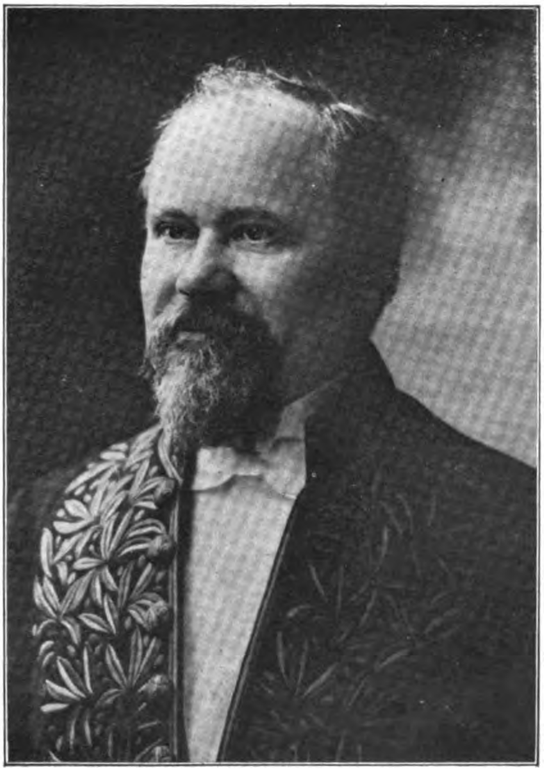

فرانسه ریاست جمهوریتنه انتخاب اولنان موسیو پووانقاره

M. Poincaré, nouveau Président de la Republique Française

مشاهیر محررینك طرز مساعیلری

ساحهٔ مطبوعاتده جلدلر طولوسی اثرلر ییغان مشاهیر محررینك نصل و نه کبی شرائط خصوصیه‌یه تابع اوله‌رق چالیشه‌بیلدکلرینی تدقیق ایده‌جك اولسه‌ق پك غریب حاللره تصادف ایدرز. اعتیاد دنیلن قوتك بتون مسائل روحیه‌ده اولدیغی کبی بو خصوصده‌ده بیوك بر تحکمی واردر. فقط اعتیاداتك بو نوعنی اخلاق وذکا اوزرنده تأثیرات معکوسه حاصل ایدن بعض اعتیادات مضره‌دن تفریق ایتملی‌یز. وشونی خاطردن چیقارمامالی‌یز که ذکا، اوخاصهٔ حیرتفرما انجق منتظم بر اصول دائره‌سنده مصرانه بر ثباتك معاونتیله مبذول اثرلر، محصوللر ویره‌بیلیر.

فی الحقیقه اك بیوك محررلرك‌ده کندیلرینه مخصوص اعتیاداتی، طرز مساعیسی واردر. برینك تابع ودها طوغریسی اسیری اولدیغی شرائط خصوصیه داخلنده بر دیکری ایکی سوزی بر آره‌یه کتیروب یازامز. بری آنجق صباحلری جمعیت افکاره مالکدر، اوته‌کی یازی یازه‌بیلمك ایچون کیجه‌نك سکون تنهائیسنه التجا ایتمزسه اولماز. داهاسی وار: اکر بو محررلردن بری سزه آنجق شو قطعه‌ده کاغدلره یازی یازه‌بیلدیکنی ویا شو جنس مرکبله، بو نوع قلمی قوللانمق مجبوریتنده بولندیغنی سویلرسه اینانیکز. بو کاغدك، او مرکبك ویا قلمك اکثریا کندی مالی اولمقدن بشقه هیچ بر مزیتی اولمامقله برابر محررلرله او درجه انسیتلری واردرکه حقیقةً اونلردن آیریلنجه او مقتدر محرر عجمی اولیویریر. اونی کندی اوطه‌سنه، هر زمان مألوف اولدیغی کتابلرك، کاغدلرك آره‌سنه بیراقیکز. سهولت وموفقیتله چالیشدیغنی کوررسکز، غریب، چوجقجاق! می دیرسکز؟ اوله‌بیلیر. فقط اعتیادك مزاج وطبیعتی بو غرابتی اقتضا ایتدیرییور، نه یاپالم؟ سوللی پرودوم لطیف بر شعرنده اعتیادی شویله تصویر ایتمش: اعتیاد یبانجی بر حسدرکه کاه بزم قوهٔ محاکمه‌مزه جانشین اولور. او بر خدمتجیدرکه کیردیکی اوده پك کوزل یرلشیر. سزه تحکم ایتمك ایسته‌ین بو خدمتجینك ربقهٔ اطاعتنه تسلیم وجود ایدرسه‌کز وای حالکزه! زیرا بو عجوزه

Digitized by Google

فرانسه‌نك الك ظریف قادینلرندن بری - مادام پوانقاره

Madame Poincaré.

یکنسق خطوطلریله بزلك شاب وزنده امللریکنزی اویوتور .

بو تقدیرجه اعتیاد محرر ایچون بعضاً مظاهر اوله‌بیله‌جکی کبی بعضاً ده بر مانعه تشکیل ایدییور دیمکدر. بو خیرچین عجوزه‌نك دیدیکی یاپیلیرسه ایش قولایلاشیور ، دامارینه باصیلیرسه محرر بردرلو موازنهٔ فکریه‌سنی بولامیور .

وولترکه وسعت قریحه‌سی ، ثروت افکاریله جلب حیرت ایتدیکی قدرده نزاهت قلمیه‌سیله شهرتشعاردر ؛ اوطه‌سنده برقاچ یازیخانه بولندیررمش . بونلرك هر برنده آیری آیری باشلانمش اثرلری اولوب هپسنی آیری آیری یوروتورمش . برنده بر فاجعه ، اوته‌کنده بر اثر تاریخی بر اوچنجیسنده‌ده مثلا بر حکایه بولنورمش . وولتر بو یازیخانه‌لرك هر برنده تقریباً بر ر ساعت چالیشمق اوزره برندن اوبرینه کیدرمش .

وولتر بر صالون آدمی ایدی : زینت و احتشامی سوردی ؛ ظرافةً آلایش ثروته، آغیر قماشلی دوشه‌مه‌لره مفتون ایدی . معاصرلرندن اولان ژان ژاق روسو ایسه وولتره نسبةً بربدوی عد اولنه‌بیلیر . روسو طبیعته مفتون اولدیغی ایچون یازی یازارکن کوزلری طبیعتك برلوحهٔ شاعرانه وساحرانه‌سی اوزرنده قرار ایتملیدر . روسو « مونتمورانسی اورمانی بنم ایچون بر دارالمساعی‌در » دیردی . پارسده اقامته مجبور اولدیغی زمان تنها بر سوقاقده ، لوش بر بنانك دردنجی قاتنده کندیسنه هم یتاق اوطه‌سی ، هم یمك اوطه‌سی ، هم ده بر حجرهٔ مساعی خدمتنی کورن بر اوطه‌ده اوطورردی . یازی ماصه‌سنك بر طرفنده عادی بر یتاق ، دیکر طرفنده ایسه مطبخ طاقمی بولنوردی . او ماصه‌نك باشنده روسو باشنده بر تاکیه ، صیرتنده بول برانتاری اولدیغی حالده یازار ، سنطورینی چالار ، اره‌صره‌ده حفه‌سنك یاننده فیقردایان یمك تجره‌سنه باقاردی . کوزینك اوکنده مونتمورانسی اورمانی رنکنده بر رسم لوحه‌سی ، قناریه‌لرله مسکون بر قفس ، پنجره اوکنه قونمش برقاچ چیچك صاقسیسی لوایح طبیعتدن کندیسنه بررشمه ویرردی .

طبقی مکتبلیلره بکزه‌ین محررلرده واردر. اولرندن قاچمغه بهانه آرارلر و اجبار ایله اوده حبس ایدلمدکجه چالیشه‌مازلر . دلیل ایشته بونلردندی . قوجه‌سنك کسب وکارینی دهاایی دوشونن زوجه‌سی شاعرك بو حالنه واقفدی .

Digitized by Google

بنه بونك ایچون قوجه‌سی معنای حقیقیسیله
اوطه‌سنده حبس ایده‌رك قپونك انختارینی یانینه
الیردی .

بر کون شاعرك ایکی احبابی کندیسنی
زیارته کلیرلر . قپویی اوررلر ، کندیسنی
چاغیریرلر ، فقط قپوینه آچیلماز . نهایت
ده‌لیلك سسی ایشیدیلیر :
« عفو ایدرسکز ، زوجهم براز طیشاری

— فقط سز یوق‌ایکن بن هپ یازدم .
— ضرری یوق ، ینه یازیکز : براز
دها یازیکز . یازدیغکز بیتلرك هر بری بش
فرانق کتیرمکده اولمسنه کوره یمکه اوطورنجیه
قدر قرق فرانق قازانه‌ق فنامی اولور ؟ »

بوکا مقابل بعض محررلرده واردرکه
کندیلرینی اولا یره‌سی‌یه چالیشیرلر . بوخصوصده
بالزاق قدر نظر دهشته چارپان هیچ کیمسه

استانبول لیماننده لنکر انداز سفائن حربیهٔ اجنبیه قوماندانلری

Les Commandants des vaisseaux de guerre étrangers ancrés au port de Constantinople.

چیقدی . چالیشه‌یم دیه‌نی انااختار آلتنه آلمشدی .
براز بکله‌ییکز ، شمدی کلیر »

براز صوکره مادام ده‌لیل قولتوغنك
آلتنده‌قوجه‌مان برسپت اولدیغی حالده چارشیدن
کلیر . پك خوشه کیته‌یه‌جك برطرز قبول ایله
مسافرلری ایچری آلیر . اوته‌دن بریدن بحث
اولنور . مسافرلر کیتدکدن صوکره زوجه‌سی
ده‌لیلك النه‌همان قلمنی طوتشدیره‌رق دیر :
— هادی بقالم ، موسیو ، شمدی شوغائب
ایتدیککز زمانی تلافی ایدیکز .

بوقدر La Comédie humaine او نه عمان بشردر !
اوعمان عظیمی بتون طوفانلریله ، قاصیرغه‌لریله
برابر چالقالیه‌بیلمك ایچون نه‌قوت ، نه‌مدهش
برسعی وغیرت لازمدر . بالزاق بو خدمت
شاقه‌نك ، « بوکورك جزاسنك » زیربار تضییقنه
آتیلیر و او تضییقه ایستر ایسته‌مز تحمل ایتمك
ایچون وجودینی جبرایدرك طبیعتك فوقنده ،
بتون حفظ الصحه قواعدینك خارجنده برقاعدهٔ
خصوصیه تشکیل ایدر .

اقشامدن یمکنی یریمز یاتار ، صوکره

Digitized by Google

بالقانده محاربانی مناظرنده — بر بلغار

détachement de tirailleurs bulgare déchargeant.

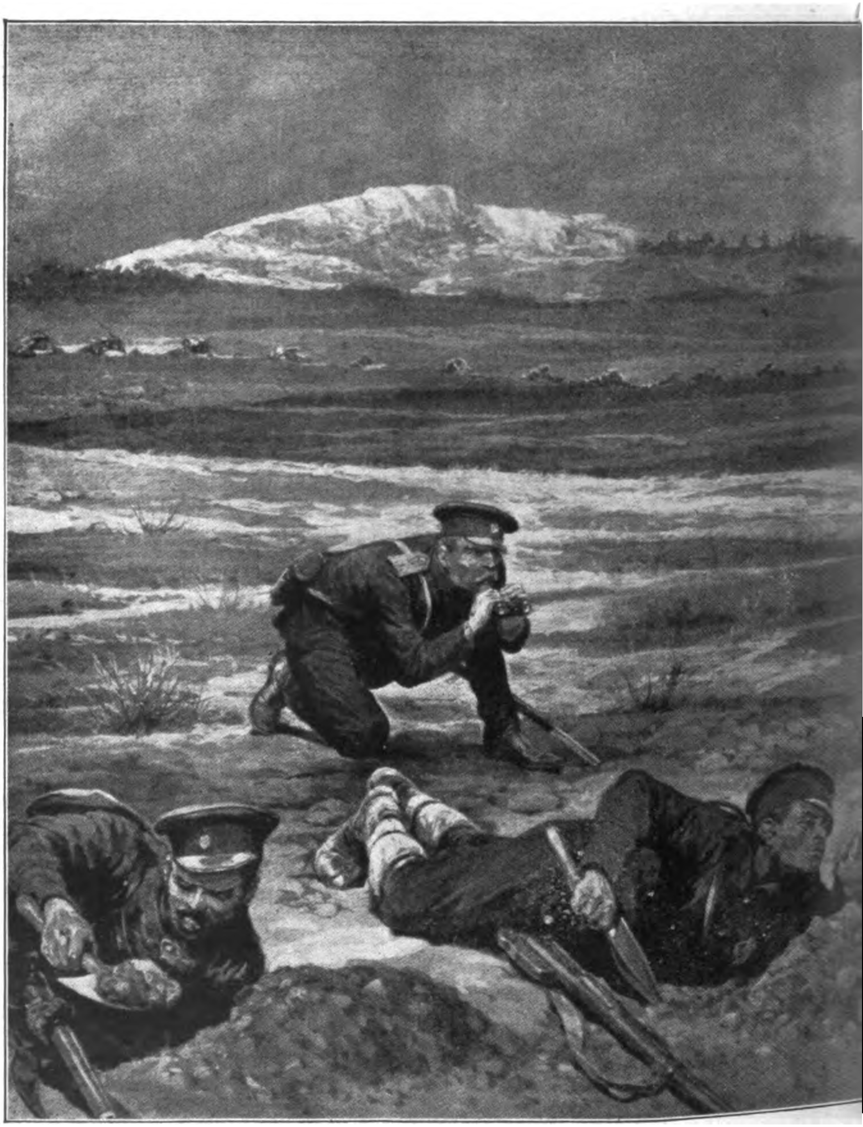

جی مفرزه‌سنك وضعیت حربیه‌سی

Une vue de la guerre balcanique -

Digitized by Google

کیجه‌یاریسی قالقار . کیجه‌لك انتاری مقامنده قوللاندیغی بر راهب عباسنه بورونه‌رك قوجه بر چای فنجانی طولوسی قهوه‌سنی یوارلدقدن صوکره یدی موملی برشمعدانك ضیاسی ایچنده چالیشمغه باشلار ؛ چالیشیر . چالیشیر، طورمقسزین، دیکلنمکسزین ایرته‌سی کون اوکله زمانه قدر چالیشیر . صحیفه‌لری طولدیردقجه اوقومه‌دن ، نومرو بیله قویمغه لزوم کورمیه‌رك متصل آرقه‌سنه آتار .

اوکله وقتی اوشاغی اوطه‌یه کیرر . افندیسنك یمکنی کتیرر ، خارمه طاغنق اورطه‌لغه صاچیلان کاغدلری طوپلار ، طوسطوغری مطبعه‌یه کتورر ، تسلیم ایدر .

شو طرز مساعی محرر ایچون دهشتلی اولدیغی قدر مرتبلر، طابعلر ایچون‌ده موجب خشیت ایدی. فی الحقیقه قلمندن چیقار چیقماز مطبعه‌یه کیدن صحیفه‌لر رومانك نوعما قبا طاسلاق برنمونه‌سی اولوب اونی اصل پرووه‌لری تصحیح ایدرکن سوسلر ، بزردی . ینه بونك ایچون بالزاقك کرك پرووه وکرك صحیفه تصحیحلری بین المرتبین بر شهرت مخصوصه‌یی حائز اولمشدر .

تئوفیل غوتیه بالزاقك مصحح برصحیفه‌سنی شو یولده تصویر ایدییور . « سطرلرك باشندن اورته‌سندن ویا نهایتندن چیقمش چیزکیلر ، صاغه ، صوله ، اشاغی یوقاری عزیمت ایده‌رك صحیفه‌نك درت کنارنده بوش بریر بیراقامه‌جه‌سنه یکی یکی جمله‌لر ، تصویرلر ، حاشیه‌لر ، استطرادلر کوسترر . برقاچ ساعت صکره صحیفه برچوجق الندن چیقمش چیچك رسمنه‌دونر . تصحیحات برطرفدن اوبرطرفه صیچرار . رقملر، اشارتلر، یونان حروفاتی ، بریردن اوبریره آتلایه‌رق سطرلری قاریشدیره‌رق ، چاپیشدیره‌رق صحیفه‌یی برحاله کتیررکه اکثریا کاغدك کنارلرینه برآز دها کاغد یاپیشدیرمغه لزوم کورولور . چونکه اولجه تصحیح ایدیلن یرلرده صوکره درلو درلو تقلباته اوغرار .

بالزاق شو افراط مساعیسیله آز زمان ایچنده فرانسزلر ایچون بیوك بر هیكل ادب رکز ایتدیه‌ده محصولات فکریه‌سنده‌کی بو فیض و برکت ، بو فیضان صاحبنی بوغدی . بالزاق اللی یاشنده اولدیغی حالده شبهه‌سز او سعی مفرطه قربان اوله‌رق کیتدی .

بو حال کوستاو فلوبر ایچون دها بشقه درلو ، دها مشاق انکیز اولمشدر . بونك اثرلری بالزاق درجه‌سنده دکلدر . کوستاو فلوبر او محررلردندرکه یازدقلرندن بردرلو ممنون اولامازلر . دائما تصورات و خیالاتی بشقه ، یازدقلری بشقه اولور .

فلوبر سنه‌نك همان اون ایکی آیی‌ده روئنده‌کی مالکانه‌سنده حجرهٔ مساعیسنده کچیرردی . یاز کیجه‌لری اوطه‌سنك پنجره‌لری آچیق طورور و کندینی کومك ایسته‌دیکی سکونت تنهائی انجق اوزاقدن کچن سن نهرینك محرمانه میریلتیلریله اخلال اولنوردی. بوحالده میشه قولتوغنه اوطورور و کی‌دوما پاسانك تعریفنه کوره اوچلری دوشوك ایکی سرت بیاض بیقله قطع اولنان دموی چهره‌سی اله کچمه‌ین بر کلمه‌نك تعقیب تعب آورندن طولایی براحمرار غضبله شیشردی . اوزون کیرپیکلرله سایه‌دار

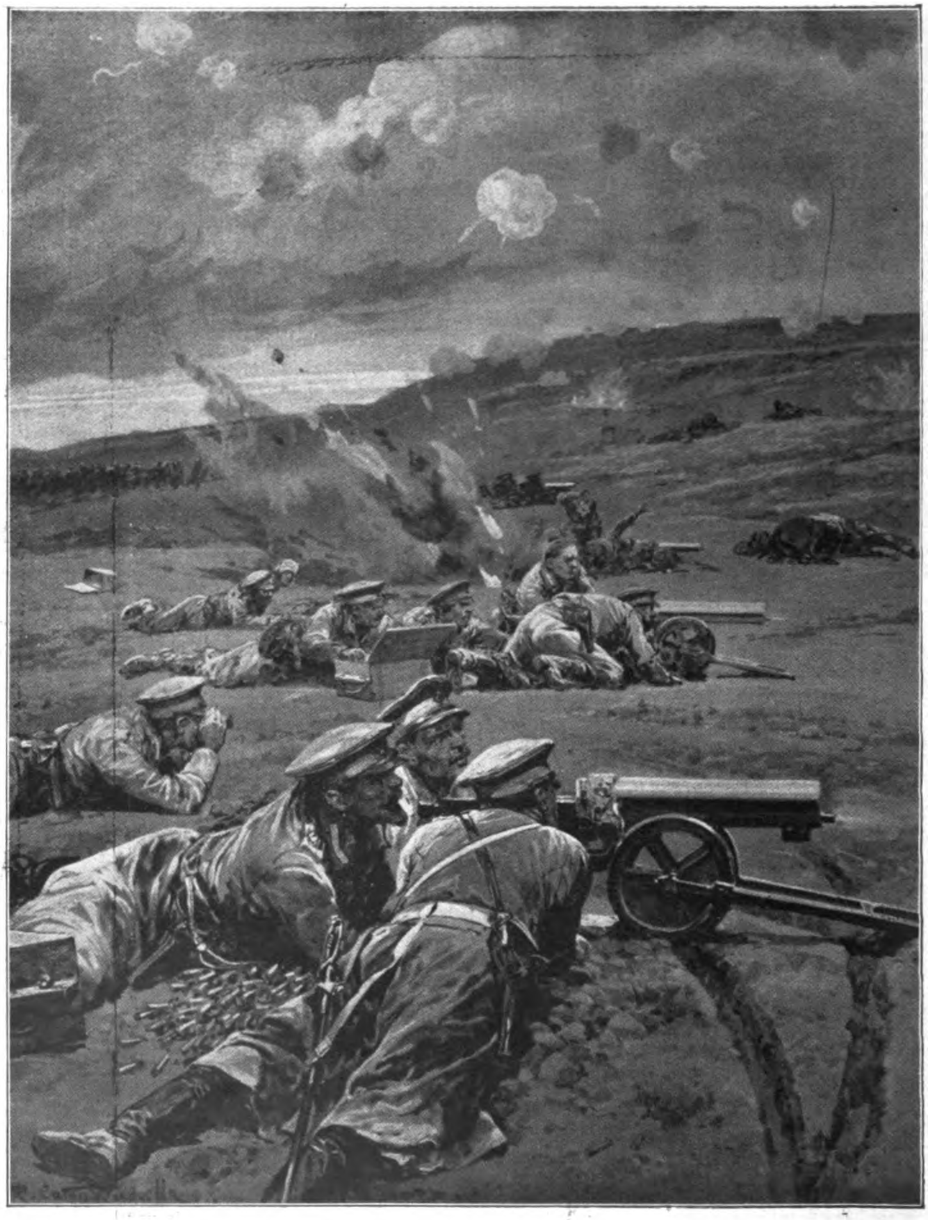

چتالجه محارباتنده دوچار هزیمت اولان بربلغار مترالیوز بلوکی

Un détachement de mitrailleuses bulgares qui a subi une défaite à la bataille à Tchataldja.

Digitized by Google

هجوم مدافعه‌سنه خط چتالجه — مناظرندن محارباتی بالقانه

forçant en vain la ligne de défense de Tchataldja.

Digitized by Google

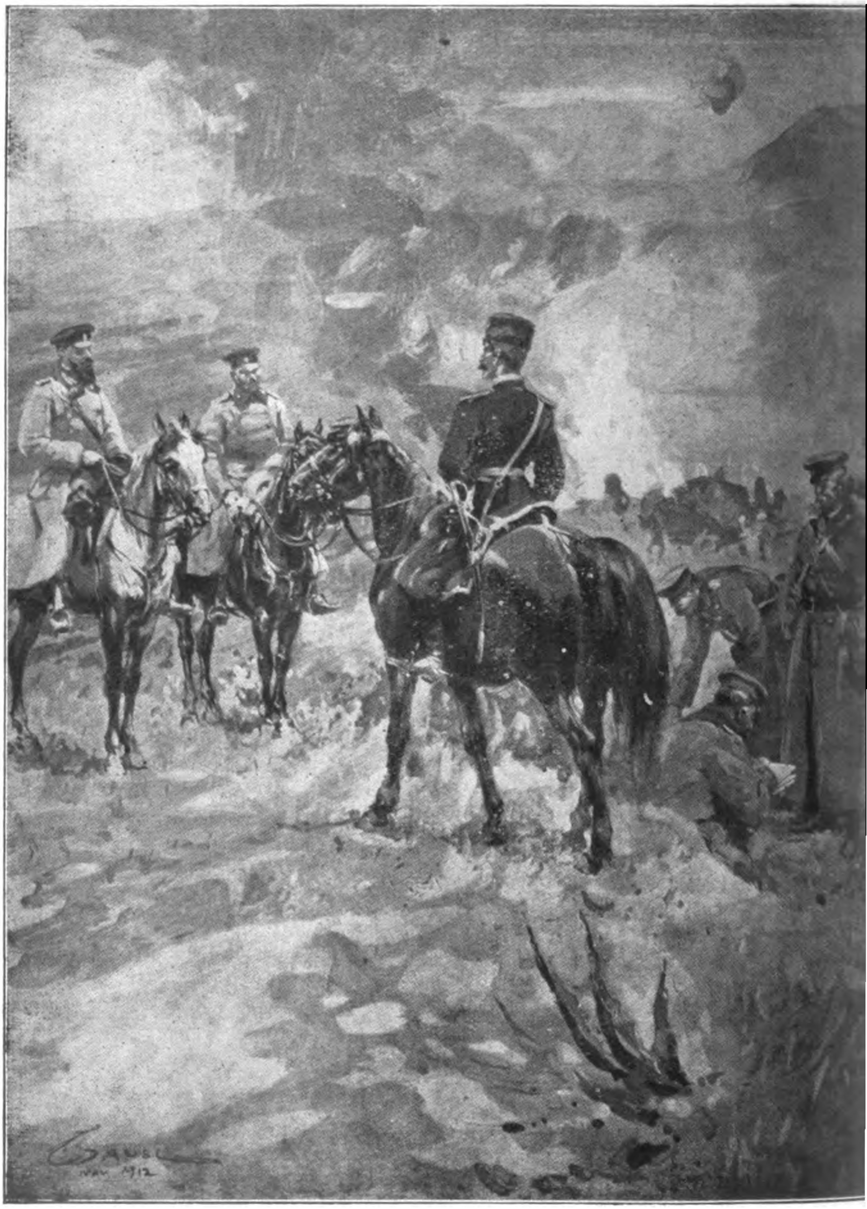

ى دول متفقه عسكرلرندن برقسمنك اثنای حربده بر وضعيتى

Une vue de la guerre balcanique—Les ennemis a

Digitized by Google

اولان نظرلری سطرلرك ، كلەلرك آرەسنە قاریشەرق حرفلرك آرەسندەكی آهنك انسجامی اوزون اوزادی یە لحاظهٔ تدقیقدن كچیرەرك شكارنی كوزلەین بر آوجی دقتی وانصافسزلغیلە كلەلری هدف دانهٔ تعریض ایدر ، فقط یازدیغی بر دقیقە صوكرە ینە بكنمیەرك ، هر خطوەدە توقف ایدر ، اونكرە یازار ، اونیدە چیزر ، صحیفەلرك كنارینە چیقار ، چاپراز واری سطرلر یازار ، یكرمی صحیفە یازدیغی حالدە تمیزە انجق بر صحیفەلك یازی چیقارەبیلیر وبوتعب طاقتشكنلە بر مدت كنندن كچردی .

بیك كرە تردد ایتدكدن صوكرە فلوبر نهایت برجملەدە قرار قیلرسە كاغدی الینە آلیر كوزلرینك حذاسنە قدر قالدیرر ، صوكرە كندیسیدە قالقەرق اوطەسنی كنیش آدیملریلە صارصارو یازدیغی جملهٔ نثریەیی جهراً اوقوردی . متعاقباً ماصەسنك باشنە اوطورر ، جملەنك آهنك موسیقیسندە سامعەسنی تخریش ایدن بر كلمە وارسە اونیدە تبدیل ایدرك هپ اوقرارسزلق ، اوقناعتسزلك ، اواندیشە ایلە ایكلیەرك بر بشقە جملەیە باشلاردی .

شو حالنی كندیسیدە قاچ كرە عذاب احتضارە بكزدتەرك سكرات موت كبی سكرات اسلوب ایلە حیاتنی تباه ایتدیكنی اكلاتمشدر .

كوشش دماغینك بوكبی محكوملرینە قارشی بعض مسعود محررلردە واردركە ابداع ایتدكلری اثرلر ، هیچ اولمازسە ظاهراً ، بیوك بر زحمتك محصولی اولدیغی كوسترمزلر . لایفنا بر كنز عرفانە مالك اولان ژورژسان ، بونی بدل قادر ایشتە اومسعود رومانجیلردن بریدر .

ژورژ سان كوندوزلری آزسویلر ، یرندن قیملداماز . حیات حقیقی وخارجیدن هیچ بر نصیبی یوقمش كبی اوطوردیغی یردە بیننده تصویر ایدەجكی اشخاص وقعەنك خمورینی یوغورر . اقشام اولنجە یمكدن صوكرە ماصەسنك باشنە اوطورر . بو ماصەنك اوستندە هپ بر قطعەدە كسیلمش دستە دستە كاغد بولنور . بوحالدە رومانك مابعدینە دوام ایدر . بر كون اول بیراقدیغی یردن اعتباراً بلا توقف یازار . یاری كیجەیی درت ساعت كچنجیە قدر متصل یازار . شوسكز ساعتلك اقدام ایچندە بر رومان ختامە ایررسە ژورژسان اونی هیئت مجموعەسیلە بر پاكت یاپەرق ایرتەسی كون «رەوودەدوموند» ە كوندرمك اوزرە بر طرفە بیراقیر ؛ صوكرەدە هیچ بیوك بر ایش اولمامش كبی بر سكوت لاقیدانە ایلە بشقە بر رومانە باشلار .

بیكارجە قیمتلی صحیفەلرە وجود ویرن بو سهولت تحریر ژورژساندە اولدیغی قدر تئوفیل غوتیەدە دخی واردر . « لاپرس » غزتەسندە تیاترو قسمی تفرقەسنی درعهدە ایتمش اولان بو بختیار محرر مطبعەنك بر كوشەسندە عادی بر ماصە باشندە ، پرتلاش اوتەیە بری یە باش اوران عملە ارەسندە ، ماكنە كورولتولری ایچندە ، چیزكیسز ، تصحیحسز تفرقەسنی بر حملەدە یازوب ویرردی .

سعیك ، قابلیت تحریرك شو مختلف طرزلری قابلمیدركە آثار اوزرینە بر تأثیر مخصوص اجرا ایتمسون ؟ شبهەسز او اثرلرە وجە علاقەمزدە بونك بر دخلی واردر . بالزاقك طرز مساعیسندەكی دهشت ومشقت اثرلرندن بللیدر . اواثرلردە

كمه ، آزی‌یه كلمه‌ین آزغین ، قوتلی برآتك
قدرت جریانی كوریلور . تصویر ایتدیكی
وقایعك تفرعات جزئیه‌سنه قدر كوستردیكی
دقتله اكثریا اسلوبی زحمتلی وقاریشیق اولور.
مراقلی فلوبرك او بیتمك توكنمك بیلمه‌ین
ترددلری، اندیشه‌لری اسلوبنده‌كی صحت وسلامتله
تظاهر ایدر . برآب جاری لطافت و سهولتیله
آقوب كیدن ژورژساندك قلمی ایسه اسلوبنده‌كی
جریان آبداری حاصل ایلمشدر . حاصل كلام
تئوفیل غوتیه دخی یازی یازمقده عین سهولته
مالكدر . چونكه فرانسز لساننك مستثنا
برفیضنه مظهردر . كندیسی دیردی : «مسئله
ای برستاقس بیلمكده‌در : بنم جمله‌لرم هرزمان
ایاقلرینك اوستنه دوشن كدیلر كبی هرزمان
طوغری دوشر . »

عجبا قوهٔ تصوریه‌یی صنعی اوله‌رق تحریك
وتهییج ایتمك قابلمیدر ؟ محررلرك پك چوغی
ایچون بوقابلیت كیجه‌چالیشمغله حاصل اولور.
اویقوسزلق وبونك ایجابات ضروریه‌سندن
اولان حمای طبیعی اعصابی تحریك ایدر .

بعضلری بو كیجه‌چالیشمق مراقنی كوندوزه
بیله تشمیله یعنی كوندوزلرینی بیله كیجه حالنه
كتیرمكه قالقشمشلردر : الفرد دوموسه
كوندوزلری پرده‌لری تماميله اینمش، موملری یاقمش
اولدیغی حالده شعرلر نظم ایدردی .

موسیقینك روحه تأثیری انكار اولنه بیلیرمی؟
عمان حسیاته ویردیكی تلاطملر نه‌هیجانلر
اویاندیرر ، نه‌قیامتلر قوپارر ! الكساندر دوما
زاده برطرفدن پیانو دیكلر واونك فیض
الهاماتیله برطرفدن قومدیلرینی یازاردی .
تئوفیل غوتیه ایسه بوكا كلیاً مخالف اوله‌رق
موسیقی‌یه « كورولتولرك الك‌فناسی والك‌پهالیسی»
دیمشدر .

بونكله برابر محررلرك تهییج اعصاب
وحسیات ایچون مراجعت ایتدكلری چاره
هروقت بویله خیالی اولمقله قالماز . الكساندر
دوما قوجه بربارداق لیموناته‌یه قناعت ایتدیكی،
بالزاق دهشتلی صورتده قهوه ایچدیكی كبی
پك چوغی‌ده توتون ومسكرات استعمال وحتی
بونی سوء استعمال ایدرلر . ژورژسان توتونه
اودرجه مبتلا ایدی كه تئودور بانویلك دیدیكنه
باقیلیرسه توتوندن محروم اولدیغی زمانلر بوقادین
ذكاسنی ، استعدادینی تماميله غائب ایدرمش .

هیهات ! شوصره‌ده موسه‌نك ، بوبدبخت
شاعرك منبع سنوحاتی خاطرلمه‌ملیمیدق ؟
حقیقت حالده خیالات شاعرانه‌سنه مركز
فراراولان او آپسنت قدحی قارشیسنده كوزلری
بولانه‌رق كندینی درجه درجه غیب ایدن
موسه‌نك صوك سنین حیاتی نه‌قدر فجیعدر .

مسكرات و منبهاتك شو سوء استعمالاتی
عدم انتظام معیشتله‌ده ترافق ایدرسه برذكابی
پك چابق سوندرر . آز چوق داء كئوله
مبتلا اولان بوهم محررلری بونك الك بیوك
مثالیدر .

زه‌رار دورنروال بركاغدك اوجنه قورشون
قلمیله برطاقم نوتلر یازار . مطبعه ایچون
موعود اولان مقاله‌نك وقتی كلدیمی بابا زه‌رار
اداره‌خانه‌ده اثبات وجود ایدر. جبندن بر كوچوك
مركب شیشه‌سی ، قلملر ، نوطلری حاوی
كاغدلردوكر یازمغه باشلار. اویله برفرط تهالكله

Digitized by Google

یازارکه ارقداشلرندن بری کلوب اجبار ایتمدکجه ایشنی براقوب قاچماز . اورادن بر غازینویه قپاغی آتار ، نقد موجودینی صرف ایدنجیه قدر اوطورر ، ایچر . اوصرهده بر مقالهیه ویا بر کوچوك حکایهیه باشلار ؛ برقاچ سطر یازمهسنی متعاقب احباسندن بریله اوزون بر محبته طالار . صوکره مالزمهٔ قرطاسیهسنی طوپلایهرق اورادن قالقار هر اوغرادیغی یرده اوچر بشر سطر یازهرق مقالهسنی ، حکایهسنی اتمام ایدر .

Contes cruels مؤلفی شفق سوکهدن اول أوینه کیرمزدی. اوکله زمانی اویقودن اویانهرق برطاس ات صویی ایچر ، صوکره یتاغنك ایچنده، یاصدقلر آرهسنده چالیشمغه باشلاردی. بوصورتله آقشامه وبعضاً اقشامدن بر ایکی ساعت صوکرهلره قدر چالیشدقدن صوکره کیجهیی ینه طیشاریده کچیرمك اوزره چیقاردی.

پارسك لیال ضیادارنده بر میخانهنك قویتو کنارنده ارتسام ایدن برچهره ـ پول ورلهنك سیمای منخسفی ـ بالنسبه دها کدر انکیزدر . خائن برجانوار هیئت مخوفیله ماصهسنه آبانان بو شایان مرحمت سرسری برطرفنه کاغدینی حقهسنی ، اوبرطرفنهده آپسنت قدحنی قور . کوزلری کورمکسزین بر نقطهٔ مجردهیه مرکوز ایکن فوران آنی ایله اکلاشیلمیهجق صورتده میرالدانهرق عجله برقاچ سطر یازار . صوکره بغتةً قلمنی قدحنه باتیرهرق نفرتله ماصهسنك اوستنه فیرلاتیر . اللرینی بر ارتعاش مرضی ایله اوغوشدیرر ؛ اوصرهده برخندهٔ صامت دوداقلرینی کرهرك اومضطرب چهرهیه برمعنای خشیت القا ایدر . صوکره بردن قدحنی یووارلیهرق اطرافنده هیچ برشی کورمکسزین دائما مختلج ، متزلزل ایشنه دوام ایدر وبوحمای عصبی براثر جنتمیدر ، یوقسه کئولك تأثیراتندن میدر ؟ اکلاشلماز .

آییق زمانلری پول ورلهنك شوضعفنه حدت ایدرك الکمستهجن کفرلری یاغدیرمقدن حالی قالمازسهده نهچاره که بوحال اواثر ضعفك تکررینه اصلا مانع اولهماز .

اك محصولدار قلملر منتظم بر حیاتك ، منتظم برسعیك یتشدیردیکی قلملردر .

ایشته بویله ، هر محررك بر مراقی ، برعادتی وار . بونده تعجب ایدیلهجك برجهت آرامامالیدر . اعتیادك جاذبهٔ تحکمندن کندینی کیم قورتارابیلمشکه ! بوبویوك آدملرك بویله اوفاقتفك عادتلرینی، مراقلرینی تقلید ایتمکدن قولای برایش اولاماز . فقط اصل مسئله اورادهدکل هرکس بالزاق کبی قهوهیی ، موسه کبی مسکراتی سوء استعمال درجهسنده ایچهبیلیر. کیجهیی کوندوز ، کوندوزی کیجه یاپار ؛ هوغو کبی آیاقده، روسو کبی یاتارکن یازابیلیر. هرکسك یاپامایاجاغی برشی وارسه اوده روسونك طلاقتنه ، هوغونك وسعت خیالنه ، قدرت تصویریهسنه، بالزاقك نفوذنظرینه ، ژورژسانك قوهٔ تصویریهسنه مالك اولهبیلمکدر .

علی کامی

Digitized by Google

ادبیاتده حقیقت وخیال [۱]

براقك یوكسكلره ، سمایه چیقایم ، براقك یرده قالهیم ، ایجاب ایدرسه اونك روحنه ، عمقنه طالهیم ... ایشته ایکی شکل فکری .. بونلر حکمت بدایع ایله اخلاقك تبدل وتغیر ایدن ، جمعیتك طروز تفکراتنك تحولاتنه تابع بولنان نظریاتنك ایکی اساسی شکلیدر . هیچ براعتقاد یوقدر ، که برنقطهٔ خصوصیٔ حیاته ؛ وینه هیچ برنقطهٔ خصوصیٔ حیات یوقدرکه اشکال صنعتدن برینه تطابق ایتمهسون . حکمت بدایع ، بواعتبار ایله دینی ، اجتماعی ، اخلاقی معتقداتك ید تحکمنده بولنور ، اکثریا اونلر طرفندن عادتا سوق وادارہ ایدیلیر . اساساً اسلوب طرزتفکر ، طرز تحسس ، طرز بیان دیمکدر . برفکر قناعت حالنه گیرمش برحس اولدیغی کبی بعضاً برحس برفکرك مولودی اولهبیلیر . بناءً علیه فعل ناصل بنفسه وجود بولور ایسه اسلوبده اوصورتله ، طنت صوت روحی اولمق طولاییسیله ، بذاته ، بنفسه تولد ایلر . اونی صنعی ، فکر وقناعتمزك ، حسیاتمزك خارجنده موجود عینی نوع مواد ایله مزج ایتمك ممکن دکلدر .

اکثریا اعتقادات ؛ حیات شخصیه واجتماعیهنك اصلاح واکمالنه شتابان ، باشقه بردنیاده دهازیاده وسعت ورفاهی متفکر اشکال متعددهٔ امیددن عبارتدر . بوایسه شاعرك :

امید جهاندن‌ده بویوك .. ذوق ایسه محدود
سوزینی اثبات ایدهجك برماهیتدهدر .

بز امیده بوقدر متخالف ، متنوع اشکاله مالکیتمدن ، هرثانیهده تبدل ایدهرك اشکال صنعتی‌ده اذیال ظریفهسی آرقهسنده سوروکله‌دیکندن طولایی طاریلهمایز . نصلکه بردن زیاده دین ، سیاسیات ، اخلاق وارسه بردن زیادهده حکمت بدایع موجوددر .

غایهٔ کمال ایله ممکن هزار شکل خیالاتك ساحهٔ تلاقیسیدر .

اخلاقك اولدیغی کبی حکمت بدایعكده ایکی شکل اساسیسی مسلك حقیقیون ایله مسلك خیالیوندر . بو ایکی مسلك هر برمزك تخالف ایدن ارزولرندن ، تمایللرندن برینه جواب ویرمکدهدر . مثلا نابی زاده ناظمدن خوشلانان برکیمسه اوتهده سامی پاشا زاده سزائیدن ، خالد ضیادن‌ده خوشلانهبیلیر . . فلسفهده اولدیغی کبی ادبیاتدهده یالکز آلندقلری تقدیرده نه مسلك خیالیون ، نهده حقیقیون طوغری اولهبیلیر . بونلردن هربری حیاتك برنقطهسنی ، برجهتنی تنویر وایضاح ایلر . مثلا بیکلرجه هیاکل حیاتیه ومافوق‌الطبیعه‌یی حائز بربنا ، برموزه داخلنه گیریکز . اوتهده سمالره اوچمق ایستهینه برملك الصیانه‌سزك نظر حریص صنعتکزی توقیف ایتدیکی کبی بریده‌ده برحیوان برنبات رسمی سزدن عینی التفاته نائل اولور .

۱] اساس « کیبو » دن آلنمشدر .

استانبول سوقاقلرنده مهاجرت مناظرندن
Les émigrés à Constant'nople.

برقبهٔ مرمر ساکن آلتنده بربرینه بوقدر ضد اولانشیلرك سزده برذوق اویاندیرمه‌سنك یکانه سببی ایسته‌دیککز برشیئه جواب‌ویره‌بیلملرندن‌تظاهر ایدر: یاشار کبی کورونمك..

کرك حقیقیون ، کرك خیالیون طرفندن قلمه آلنان‌اشخاصك‌هر بری، قابلیت‌حیاتیه‌لری نسبتنده کوزلدرلر. حیات؛ حسنك‌الك‌طوغری الك عزیز برمقیاسی ، براساسیدر . اکر بویله اولمامش‌اولسه‌یدی.. حیات نباتیه وحیوانیه‌نك حیات فکریه و اخلاقیه‌دن یعنی حیات عالیه ده‌نیان شیدن یوکسك اولماسی لازم کلیردی حالبوکه بر جانوری پرحیات اوله‌رق پیش انظارمزده یاشاتمق‌مرده‌زاد برغایهٔ کمالی اظهار وارائه‌دن اولادر . صنعتده منفرداً مادیت برعدم اقتدار اشارتیدر . فقط چوق‌اعتباری، چوق مبهم خیالات بوندن برباد: بو یاری‌یولده توقف ایتمك، نقطهٔ عزیمتی شاشیرمق ، حسنی جنین حالنده براقمقدر .

صنعت دیمك اکمال و توضیح ایده‌رك « استحصال » فعالیتی دیمکدر . طبیعتك حسن بدیعیسنی اظهارایتمك بوویاخود شو تصویری، بو و یاخود شو مرتسمی کوسترمك دکلدر . اوبوتون تصویراتك، مرتسماتك مناسباتنده‌در. بونك ایچوندر ، که تفاصیل وتفرعاتدن بری اوزرنده اجرا ایدیله‌جك کوچك بر تعدیل کیفیتی هیئت‌عمومیه‌یی بوزه‌جق برماهیت کسب ایده‌بیلیر .

حسن ، هیچ برزمان صورت مطلقه‌ده

Digitized by Google

سادكى داخلنده بولنه مامشدر. او ساده لشديرلمش برتشوشدر. او دائما عميق، مونس تعبيرات داخلنه كيرمش متنوع افكار وخيالاتك برقاچ پارلاق دستور شكلنه افراغ ايديله بيلمسندن عبارت قالمشدر. مثلا قلاسيق محررلرك اونى كوچك، فقير بر مقدارده افكار و خيالات ايله خطوطك قاتيلغنده، بر انتظام مكمل و مبالغه كارده، طبيعتك بوندن انحنالرينى، مشوشيتلرينى تغيير و تعديلده آرامه لرى بويوك برخطادر.

اون طقوزنجى عصرك اوبچره شاعرلرندن بولنان «آميه ل» «غايهٔ كمالى حقيقتك فوقنه اصعاد ايتمه مليدر: چونكه اونك ياشامق ايچون ديكريله غيرقابل قياس حقى واردر.» سوزينى سويله مشدر.

صنعتكارلردن بعضيلرى خياله شتابى اساس تلقى ايدرلر. شاعر مريض موسه برمصراعنده «كندى مزه رغماً، سمايه نظرلرمزى دوندير مليز» ديديكى حالده «اميلزولا» «مسئلهٔ ادبياتى» تجسيم ايتديكى اشخاصندن برينه «حياتك، يكانه حياتك منبعى والدى اولان رحيم و شفيق طوپراق بنى آغوشكه آل» سوزلرينى سويله تيور. برى سمايه چيقمق ايسته يوركن ديكرى قعر ارضه كيرمك آرزوسنى اظهار ايديور فقط بو، اوج، حضيض نقطه لرينه بكزر، نه قدر بربرندن آيرى ايسه لرده ينه برخط مستقيم ايله بربرينه جبر بوطدرلر، اوت، طوپراق..

فقط اونوتمامليدر، كه اونى بسله ين آز چوق سمادر؛ سمانك كونشى، هواسيدر. بوكونكى حقيقيونك ده بعضلرى صنعتكارى طبيعتك شاهدى تلقى ايله اونك حقيقتنى سويله مك مجبوريتنده بولنديغنى سرد و اتيان ايديبورلر. اوت صنعتكار اويله در؛ شهادتك ده الك برنجى مجبوريتى اظهار حقيقت مسئله سنده تظاهر ايدر. يالكز صنعتكار خام برحادثه يى كورمكله، نقل ايتمكله وظيفه سنى ايفا ايتمش اولماز؛ بونلرك اسبابنى مجرد برطاقم مطالعات ايله بزه كشف ايتديرمه يه، هيچ اولمازسه احساس ايله مه يه مجبوردر. صنعتكار، وضع ايتديكى هر كلمه ده، ارائه ايلديكى هر موضوعده نه قدر بردن زياده شى كوستره بيلير، احساس ايده بيليرسه اوقدر بويوك اولور. حيات حقيقيه ده، هيچ دقت ايتمديكمز ميخانيكى برقسم اولديغى كبى برده قسم شاعرانه موجوددر. هرشى، هرفعل، طبيعى اوله رق، ايكى سيما عرض ايدر: بونلردن برى هرضيا آلتنده يكى بررنك كسب

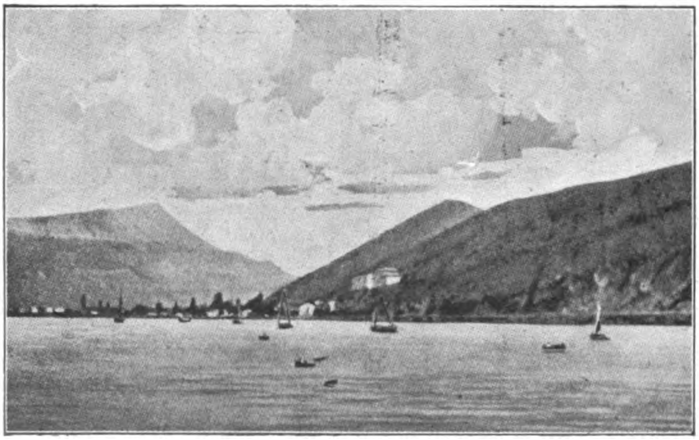

قره طاغك آنتيوارى ليمانى — اشقودره مسئله سندن طولايى دول معظمه دونماسى طرفندن اخيراً آبلوقه ايديلمش اولان قره طاغك انتيوارى ليمانى

Antivari, port monténégrin où a eu lieu manifestation naval des puissances

Digitized by Google

ایدر . انسانه حس حیاتی ویرر ، متبدل ، متحرکدر؛ ایشته بو اشیانك شعری، افاده‌سی، اونلرك تجسس آوری‌درکه بزم ایچون حقیقةً موجـود اولان‌ده بودر .

ایکنجیسـنه کلنجه . . . او تمـامیله میخانیکی ، بالنتیجه هرزمان‌عینیتی حائزدرکه بزم دقتمزی جلب و توقیف ایده‌جك هیـچ بر شیئه مالك دکلدر . بو بر لزوم ، بر ضرورتدر، وچوق‌ظاننداینی ایچون‌ده کورولمکدن معری ومنزهدر . اکر برصنعتکار بو ثابت ، لایتغیر قسمی ، حقیقتی کوسترمه‌یه ، اظهار وارائه‌یه‌قالقارسه‌بزه‌خاطراتمز آره‌سـنده نابدید اولمش ، حتی حیـاتیتنی بیله فضـله طانمقدن غیب ایتمش ، بزم هیـچ بر وجهله تجسسمزی اوقشامایان ، اوقشـایه‌مامش یکنسق ، مزعج بر حقیقتی کوسترمش و نافله یورولمش اولور . اونك وظیفه‌سی قارئه ، تماشا کره ، سـامعه هرکون دکیشن، تبدل‌ایدن، فکر حیاتی احساس ایله‌ین حقیقتی کوسترمك خصوصـنده تجلی ایدر .

مثلا برموسیقی شناسه آرابه کورو لتولرینی اصوات واسطه‌سیله احسـاس ایتمك حتی ویرلمشدر. فقط بو، هیچ‌برزمان نظر دقتمزی جلب‌ایتمه‌ین ، تجسسمزی اویاندیرماین عادی، یکنسـق ، غیر منتظم ، تحتـه‌لرله قالدیرملرك امتزاجندن متولد شماتت عادیه وثابته‌سنی اظهار وظیفه‌سی دکلدر . اونك‌ده صماخ صـنعتکارانه‌نك طویه بیله‌جکی اینجه، نزیه ، متبدل شکایتلری ، اضطرابلری ، تهورلری، ترددلری، خلاصه زمانه ، مکانه عائد متبـدل شکایتلری ، اضطرابلری ، واردر . صـنعتکار ایشته اونلری طـوپلامه‌یه وبزه کوسترمه‌یه مجبوردر .

اشیا آنجق افاده ایتدکلری معنـا طولاییسیله برقیمته مالکدر . اکر سزه برشی الهام ایتمشلرسه، سزه برشی سـویله‌مشلرسه ، یاخـود دوشوندیرمشلر،حسیاتکزی تحریك ایتمشـلرسه اونلردن بحث ایده‌بیلیرسکز .

فقط بو ، معتنا و افاده دن‌عاری برتعداددن، حقیقی بر تأثر و تحسی محتـوی اولمـایانی کورمك ایچـون کورمکدن ، احساس وافهام غایه‌سنی دوشونمه‌ین برفضله‌لقدن عبارت‌ایسه کولنجدر، ظلمتده براقق ، اونی میدانه کتیرمکدن دها اولادر . زیرا ، عمق مسئله‌ده ، حائز اهمیت اولان ؛ حقیقتك بر شـیلر سویله‌مه‌سی ، ادراك بشره خطـاب

کیجه

آقشامك صولوق وبیتاب سیمای ساکن و روشننه خیوط سیاه وغبار آلودکله اینجه تولر اوترکن، شکسته امل حیات شبابه مهابت وحشمت سکوتکله خفی ومسکن برشعر فراق انشاد ایدر و او دقیقه‌ده کیزلی الملری کیزلی تسلیلرله ییقار اویوتورسك .

نامرئی افقلرا صـیرلانمش قطرات حزنله سراب حیاته کولن برلوحهٔ ماتم ، برصحیفهٔ داستان المدر . وسن بوحال سرائر آلودکله یوقسزلقلر، کیمسه‌سزلکلره برپناه محتشمسك .

مظلم بوشلقلربکك ، بی‌پایان درینلکلرینك ، فوق‌شعرنده دست نازندهٔ طبیعتی لب آشوفله اوپن بو کتلهٔ اسرارك سن دائما برمدیر ذی سکون قراریسك .

پرستشکارانك روح معلول و ناتوانی محن حیاتك انین اضطرابی سنك تودهٔ ظلامکده دیکله‌نیر تسلیٔ حیاتی اونفوذ ایدلمز قراکلقلرکده بولور .

آه ای شب مظلم ! سن بوحال پرکلالکله بوتون انقاض آمالك استناد کاه غمکساری ، مضطرب کوکللرك بربالین اتکاسیسك . کائنات خیال سنك قلمرو شهامتك ، جهان آمالده میان شاخسارنده بزی طولاشدیردیغك مشاجر رنکین رؤیا وخرابدر .

روحك سریع جولانلری سنك قوینکده ، فسحتسرای ابدیت کبی بی‌حدود غایهٔ امانی‌یه وصول احتمالی ینه سندندر .

استیلای دیجورکله سرای امید وبشارت بیضاصورتنده یاپیلیر وافق‌خیالی حرارتلی ایشیقلرله صارار ، صیقارسك .

اوخ ای فسونکار کیجه ! ای سقوط آمالك امید وصالی ! بو دقیقهٔ تارکله الملی املك ، شطارتله کدرك برمحراب پرشیونی ، ممات وحیاتك برجلهٔ مونس احتفالیسك .

معلمات اناثدن

شکیبه علی

Digitized by Google

ایله‌مه‌سیدر : حالبوکه کوچلك افهام وتبلیغ صنعتنه مالکیتده‌در . حقیقی اولانی ، بر « حقیقت » مبالغه کارانه داخلنده اظهار ، افاده ، تبلیغ دائما مؤمن قیمت وتقدیر اوله‌ماز .

صنعتکارك برنجی شرط ممتازیتی کورمکدر . فقط یالکز بوکافی دکلدر . حائز قیمت واهمیت نقطهٔ نظر شخصی ، کائنات مرئیه‌نك تظاهر ایتدیکی کوشهٔ رؤیت ، خلاصه هر کسك روحنده طاشیدیغی نامرئی ایله مرئینك امتزاجیدر . اك بیوك صنعت روح اشیایی یاقالایان یعنی شخصی عمومیته ، زمانی بی‌پایان داخلنده ثانیه‌یه ربط ایدنی بوله‌بیلمکده‌در .

اوحالده اثر صنعت ، کوزلرمزك اوکنده طولاشان خیالاتك قارماقاریشیق برصورتده استحصالندن زیاده بوخیالاته ویریلان تناظردن عبارتدر . صنعتکار اولمق دیمك بر تناظره کوره کورمك دیمکدر . بناءً علیه صنعتکار اولمق دیمك برتناظر درونی وممتازه مالك اولمق ، اك عادی بر کیمسه کبی اشیایی رؤیت ایتمه‌مك دیمکدر .

حادثات صنعت داخلنده تقلید تام اولمق اوزره هیچ برتصویره تصادف ایدیله‌مز . بحق صنعتکار اولان کیمسه طوغریدن طوغری‌یه تقلید ایتمکدنسه کندیسنه حقیقتدن ملهم اولان معانی و افاداتی اثرینك اوزرینه نقش ایلر . دها طبیعتی ، آز چوق ، یکیدن ابداع ایدر ، اونی بر حسن بدیعی سینه‌سنه وضع ایلر ، زنکینلشدیریر . وبوانکشاف ، برمعنای منطقی داخلنده وجودبولور . ذکای بشر ؛ طبیعتدن دها زیاده وحدته ، انتظامه میالدر . او افعالی ، افکاری بر وحدت منطقیه ساحه‌سنه ادخالدن فوق‌العاده محظوظ اولور .

شو رایه قدر ویریلن ایضاحات بزه آکلاتییور که صنعتده نه تام حقیقت ، نه ده تام خیال یاشایه‌بیلیر . حقیقتی آنجق برعدسهٔ شخصیتدن کورملیدر ، که کورولمه‌یه لیاقت کسب ایده‌بیلسون . بر تناظر درونی وممتازه مالك اولمایان حقیقتلر ، ثابت ، لایتغیر اولانلر کوسترلمه‌یه شایان دکلدر . دها صکره حقیقتی اظهار و ارائه ایده‌بیلمك ایچون آز چوق صنعیته ، خیاله احتیاج واردر . نصل که خطیات متمادیهٔ اعصار ترقیات و کشفیات فنیه‌یه بشریتی ایصال ایتمشسه آثار صنعت اوزرندکی کاذبیتده روح صنعتکاره قارئی تماشاکری ، سامعی سوق وایصال ایلر .

خام حقیقتی کوسترمکه قالقانلر دائما ضرر ایتمشلردر . بزده مسلك حقیقیونك استاد معظمی نابی زاده مرحوم بك چوق تجربه‌لردن صکره بو نقطهٔ حقیقته واصل اولمش ، « زهراسنی » یازه‌بیلمشدر . سیئهٔ تسامح وسائره کبی آثارك صرف خام حقیقتدن عبارت اولمه‌سی نظر دقتی جلب ایده‌مه‌مش ، فقط « زهرا » ده حقیقتك روح صنعتکار ایله ممزوج بولنمه‌سی ، اونك مرآت تفکرات وتحسساتندن انعکاس ایتمه‌سی لایموت برحیاته مالکیتنه بروسیلهٔ اصلیه اولمشدر .

آثار صنعت حقیقتك افاده‌سی دکل ، ممکناتك افاده‌سیدر . بزه « اوله‌بیلیر آ » حسنی ویردکدنصکره مقصدینه ، وظیفه‌سنه یتشمش اولور .

شهاب الدین سلیمان

Digitized by Google

بن ... غزته‌جی ؟

بزم مدیرك فلسفه‌سی

کوزلرمی آچدم و ایلاك شش بش باقیشله ، آیاق اوجمه معلق ساعتمك ، حتی دورت ، بش متر واوزاقدن سچیله‌بیلن عقاریب جسیمه‌سنی تدقیق ایتدم : بویوکی ، ایکی سیاه قولاقلرنی دیکمش ، اندیشه‌لی « برحاشا حضورکزدن » ه بکزه‌ین اون ایکی ؛ کوچوکی ، بر قارغه‌جق بورغه‌جق بویوك باباسنی آندیران سکز اوزرنده ایدی. دیمك ، ساعت ، تام الیفی الیفنه سکز..

اوحالده ... مطبعه‌ده اثبات وجود ایچون مقنن اولان زمانه دها ایکی اوچ ساعتلك برسلسلهٔ حضور وسکون وار ؛ بناءً علیه ، ساعتك اون ایکیسی کبی دورت آیاغمی اوزاتوب مخمور ومستریح ، کوچوك عقربك اوچ کره دها صعود و سقوطنی بکله‌مکدن باشقه ایشم یوق . ینه بناءً علیه ، بر طاووق رایحه‌سی نشر ایدن سفیل یورغانمی تابورنمه‌قدر چکدم . وهر زمان یاپدیغم کبی : دوشونمه‌مك ایچون کوز قاپاقلرمی خفیفجه قاپایوب ، دوداقلرمی یاری آچدم ؛ اویومه‌یی تقلیده چالیشدم .

فقط نه‌ممکن ! صانکه مهارتکار ، بالخاصه علم منافع الاعضایه آشنا ، غیر مرئی برال قاشلرمك عضلهٔ متقبضه‌سنی تحریك ایتدی ، چاتدی . وقافامك ، بیلمم هانکی قارانلق ودرین زندانندن ، قاشلرمك چاتیلمق دورتیله یاپدیغی عکس العملدن قپولری آچیق بوله‌رق نه‌قدر جوجه ، ییجمسز ، چولاق ، کور ، طوپال ، قابادایی ، کسکین ، خسته ، جلیز افکار و خیالات وارسه هجوم برله دماغمی بر محشر های هویه چویردی .

هله ایچلرندن بری ، اك شریری ، اك عضله‌لی ، اك قوی ، اك چابقینی ، تام دیونلره قدر چیقه‌رق معذب بر ذکا واستهزا ، لاابالی برنشئه ایله سریع برضربه‌ده فسمی تا کوزلرمه‌قدر اکدی وبوصورتله تسب اتساع ایدن چیلاق بوینمه‌یومشاق برال شقاسی حرکتیله طوقونه‌رق : « اوولان شمسی بابا ، دیدی ، اماآفی کسیورسك ها ! بودالا ، بینك اسکی کوفه‌لره دونه‌جك ؛ دوشونسه‌ك نه ! بزده لولو ، لولو اولورمی ؟ ایمام ، بز کیمز ؟ برآزده بزه نفس آلدیر . بوظلم ، خارجده‌کی قانونلرده بیله یوق ، نه‌نایی مستنطق ! » .

نه ، آرتق ترددده امکان یوقدی ؛ چاروناچار ، « کلك ، بنم ابدی مخلوقاتم ، دردلرم ، بلالرم ! » دییه ایکله‌دم . وتحف ، منطقسز بررجوع ایله

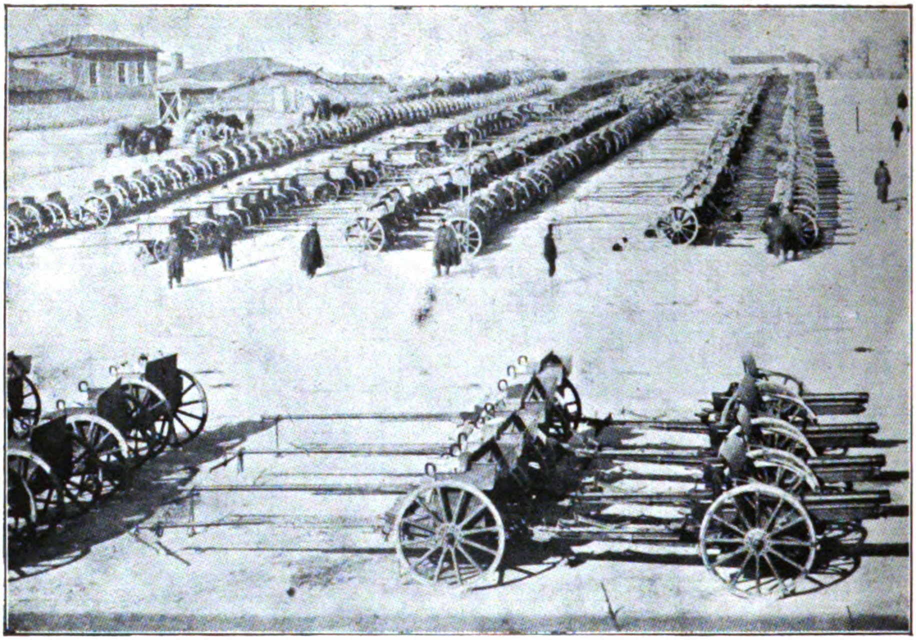

اولاد وانسال آتنه‌مزك اصلا اونوتماسی لازم كلن لوزنغرادده فجیع برمنظره — قرق كلیسا فاجعه‌سنده دشمنمزه ترك ایتدیكمز بطاریه‌لر، كه بزدن استخلاص بكله‌یور ..

Batteries turques abandonnées à Kirk-Kli sé

تا حرب مخابری صفتیله لوله بورغاز ، چورلو، صوكرا كریله‌یه‌رك ، سینكلی ، آلاپیه ، نهایت چاتالجه ، دهاصوكرا دیزانته‌ری‌یه طوتوله‌رق، اوَیله یورغون آرغین، كوزلرم چوكوك، چهره‌م صاری ، و تیتره‌ك اللرمده‌كی فوطوغراف ماكنه‌سیله، باخصوص برات‌خیرسزی قیافتیله، مطبعه‌یه عودتمدن طوتكزده ، اثنای عودتده قیریلان جاملردن‌دولایی مدیربك‌طرفندن ابذال بیوریلان تكدیرات و توبیخاته ومطلقا بوندن متولد سوزش آهمله طوتوشان ورسملی كتابك تأخر نشرینی موجب اولان مشئوم یانغینه ، مطبعه‌نك حادثات روز مره‌سنه وارنجه‌یه قدر بوتون خاطراتم، بعضاً لطیف ودلربا، خوش ، مضحك ، مستریح ، دالغین ؛ بعضاً چیركین ، ایكرنج، سفیل، قورقونج، آجیقلی، دلاآزار ، متیقظ ، برسینه‌ما شریدی كبی پیشكاهمدن كچدی .

بلایه باقیكز كه بن‌سینیرلی اولمشم؛ دماغمده برفكر ثابت‌وار ، كندی كندمه قراروبردم؛ آرتق‌بن، اوغورسز، یمنسز، تكین برحریفم. وصاقین ، قویروقلی ییلدیزلره ، ترس دونن تزلیكلره ، اولویان كوپكلره ، وقتسز اوتن خروزلره اسناد شئامتله بیچاره‌لری معاتب ایتمیكز ؛ بوكون درین ، تردد قبول ایتمز بر اعتقاد ایله امینم‌كه ، شواوچ دورت سنه‌لك هرج ومرج مشئوماتی ، شئون غریبه‌یی، ادارهٔ حكومتده‌كی آبداللقلری ، حربی ، صلحی ، مقدرات مملكتده‌كی برباد‌لغی هیچ یوقدن

Digitized by Google

ایجادایدن ، یاخود اسباب وسوائقنی احضارده
کلی وجزئی تأثیراتی اولان یکانه مؤثر بن یعنی
وقتیله مالیه تحصیلداری ، مکتب مبصری ،
قومیسیونجی ، نهایت تحریرات کاتبی شمسی
افندیدر . بوکا سزده بنم قدر اعتقاد ایدیکز .
آه زمان اویله‌قحبه وبی ایمان‌که، اسکیلرك‌عادات
واعتیاداتنه کلیاً تعارض ایدییور . وقتیله نه‌ایی

بر صنعت مبارکه‌سی‌ده معطل ومهمل قالدی ..
شیمدی، مع‌مافیه‌الله‌کوسترمه‌سین، برکاهن
موجود اولسه‌یدی ، عجبا ، بوبیلمیه‌رك ادامهٔ
شئامت ایدن زواللی شمسی الآن برحیات ،
وچنبرلی‌طاش جوارنده ، کدیك پاشا نام‌محلده،
خاطرمده قالمایان نومرولو خانه‌ده مقیم
اوله‌بیلیرمیدی ؟

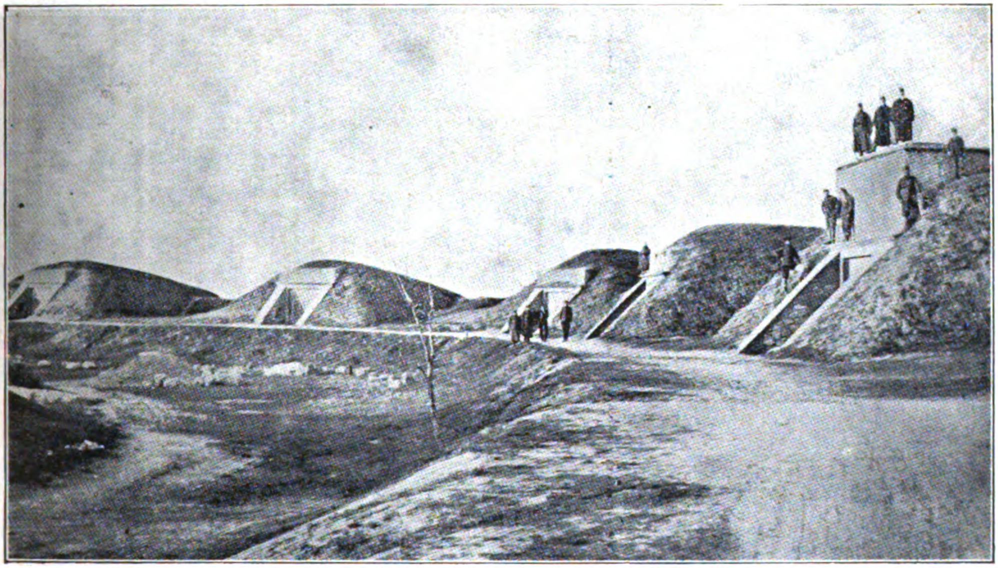

استخلاص بکله‌ین برعضو مقدس — قرق‌کلیسا استحکاماتندن برینك تخلیه‌دن صوکره
حزین وماتمی منظره‌سی

Un fort a Kirk-Klissé après l'evacuation de cette ville.

یدی: کاهنلره مراجعت اولونور، وبراوغور-
سزلغك سببی اولان شخص، اعدام‌ویا احراق
ایدیلیر؛ یا برعزیزه قوربان ویریلیر ویا برنهره
هدیه ایله‌نیردی. وبالطبع ، مملکتك سرنوشت
مقدراتی تصحیح و تعدیله اقتران ایلردی !
فقط ، بیلمم ، بشریت دوچاربلاهتمی اولدی،
نه‌درکه بوتون بونلر بازیچهٔصبیان عدایدیلدی ؛
وکائناتك الك اسرار انکیز، الك حقایق شمول

صحیح ، هرشیئی، هرفنالغی یاپان‌بنم! ایشته
وثیقه‌لری : بوندن اون‌سنه‌اول مالیه‌ده تحصیل
مأموری‌ایدم. اوزمانك‌بقایای‌انقاضنجه‌معلومدر
که‌ویرکی‌تحصیلاتی‌درین‌ومؤلم‌بریأسه‌کرفتارایدی
چونکه شمسی نامنده‌کی تحصیلدارك دست
نحوست پیوستی ایشك ایچنده‌ایدی. کذابوندن
آلتی سنه اول یره‌باتان محله‌سی جوارنده کائن
برمکتده مبصر ایدم : صنفمك طلبه‌سی کاملاً

Digitized by Google

چتالجه حرکات عسکریه‌سی اثناسنده چتالجه‌دن چورلی واستراتجه استقامتنده طیران ایدرك کشفیات مهمه اجراسنه موفق اولان ارکان حرب یوزباشیلرندن کمال بك ایله طیاره‌جی موسیو شه‌رف

Le capitaine d' état major Kémal Bey qui a circulé en aéraplane sur le camps ennemi pendant la querre de Tchataldja

کورولتوجی ، مستهزی ، تنبل و تربیه‌سز ایدیلر؛ سنه باشی امتحاننده یوزده طقسان طقوزی ترفیع ایده‌مدی . چونکه اونلره نظارت و تبصر ایدن بندم . هکذا بوندن درت سنه اول اعلان معالی عنوان مشروطیت هنکامنده اون ایکی ناموسکار ، مقتدر تجارتخانه ، ایسته‌رسه‌کز محکمه سجلاتنی تدقیق ایدیکز، اعلان افلاس ایلدیلر. بیلمدیلر، جهالت ایتدیلر ، دوچار غفلت اولدیلر ، بر قومیسیونجینك بازیچهٔ بلاهتی اولدیلر . بو قومیسیونجی بندم !

نهایت . . . ایشته رسملی کتاب . . بیلیرمیسکز نه‌اولدی ؟ آه‌بونك باشنه‌کلنلر، پیشمش طاووغك باشنه کلمدی. اولا حرب اولدی . بزم غزته‌نك لهجهٔ موجودیتنده « حرب اولدی » نه‌دیمکدر ، بیلیرمیسکز؟ ایکی بیك آبونه قورشونه دیزیلدی ؛ تعبیر دیکرله بیك لیرای عثمانی تبدیل تابعیت برله برقسمی بولغار ، قسم دیکری صرب ویونان اولدی، دیمکدر .

ثانیاً یانغین اولدی . آلتی، یدی بیك نسخهٔ نفیسه آتشلر و صولر آلتنده اولاً احتراق ، ثانیاً اختناق ایتدی . نیچون ؟ چونکه ، بن اونك تحریرات کاتبی ، محرر پا ـ ستونی ایدم . .

ای آرتق ، بو صوك فجیعه وجدانمه کران کلدی ؛ ایرتسی کون ، هرشیئه ، آج وبی‌علاج قاله‌جغمه، دوچار سفالت اوله‌جغمه نهایت اوله‌جکمه رغماً آغلایه‌رق مدیرك حضورینه چیقدم . فقط نه دیرسکز ؟ آه، آه، بونی عمرم اولدقجه اونوته‌میه‌جغم: قوجه حریف، بویوك اکرامیه اصابت ایتمش برمسعود کبی ، باش آچیق ، قیویرجیق ، سیاه صاچلری دیك، چهره‌سی هرزمانکی کبی اوزون ومتبسم، قالین، قیرمزی دوداقلری شاطر برهوا ایله پر صفیر ، جیغاره ایچمکله مشغول دکلمی ؟ متحیر ومتردد چهره‌سنه باقدم؛ کولدی و : «اوو شمسی افندی.. کل باقالم . » التفاتیله بنی قبول ایتدی . کوزلرمك یاشنی سیلدم وتیتره‌ك برسسله :

Digitized by Google

— بنی عفو ایدیکز ، عفو ایدیکز !

دییه ایکله‌دم . او ، احتمال دلی اولدیغم ظنیله متحیر ، یاخود مرحمتکار ، قیمیلدامیور ، یالکز چهره‌می تدقیق ایله اکتفا ایدیپوردی . آکلاتدم ؛ اوزون اوزادی‌یه ، کچمشی ، کچنی ، کچه‌جکی تفصیل ایتدم .

نه یاپدی بیلیرمیسکز ؟ خیر بیله‌مزسکز : برلاستیك طوپ کبی یرندن فرلادی ؛ اوزون ، سیاه اللرینی دیزلرینه قویدی ویازیم بر رکوع ایله اولا اکیلدی ؛ ثانیاً ، قیام ایتدی ، ثالثاً رکوع ، رابعاً ینه قیام ، خامساً ینه رکوع ... منتظم ، میخانیکی بر حرکتله اکیلوب ، اکمغه ، وهونکور هونکور ، کوزلری یاشاره‌رق ، یوزی شدت احمرارندن پاطلامق درجه‌لرنده موره‌رارق کولمکه باشلادی .

اعتراف ایده‌رم ، شیمدی شبهه‌لنمك صیراسی بکا کلمشدی . مجاده‌لیردیمی ؟ دیدم . فقط قاچمادم : طبق اونك کبی برمدت بکله‌دم . نهایت تدریجی بر سکونتله رکوعلر قیصالدی ، قیاملر اوزادی . وچهره‌سی صوك بر بقیهٔ خنده ایله کرکین ؛ کوزلرینك الك درین دقتیله یوزمه باقدی . دیدم که :

— اوت افندم ، بن مشئوم بر آدامم . اکمککزی یدم ؛ باخصوص چوق فنالقلره سبب اولدم . آرتق یتیشیر افندم . بکا اذن ویریکز ؛ بن دفع اولوب کیده‌یم . سز مستریح اولکز . عثمانلیلق سزه محتاج افندم . سز اولمسه‌کز ، اونلر اوکسوز چوجوقلر کبی علمسز ، عرفانسز قاله‌جقلر . بنسه بو زواللی ملته ، ایشته باقیکز ، فنالقلردن باشقه برشی عودت ایده‌میورم .

جواب ویردی :

— زواللی شمسی افندی ! سن حقیقةً صاف و محترم بر آدامسك . صحیحمی شمسی افندی ، سزك مشئوم اولدیغکز صحیحمی ؟ بکاقالیرسه ... بالعکس ، سز مطبعه‌نك ، کتابك میصقاسی ، نسخهٔ نجاتیسکز . سزك کله‌کزله ، بن دقت ایتمیورمی‌یم ظن ایدیپورسکز ، بن ده ، سعادتده برابر کلدی ؛ یازدیغکز مکتوبلر سحر کبی تأثیر ایدییور ؛ مقاله‌لریکزه بالکه بیك بشیوزدن زیاده قارء مشتاق .. بر اوقیکز بو چوجوقلقلری : آه کاشکه بو مملکتده سزك کبی هرکس کندیسنه استناد شئامت ایتسه‌یدی شیمدی بوقدر ذلیل وسفیل اولمازدق .

اون ایکی یاشنده بولنمسنه رغماً کوکللی صفتیله اردویه داخل اوله‌رق مجروح دوشن بر قهرمان ـ قره حصارلی نوری چاوش

Nouri Eff. Un petit héros qui a participé à la guerre.

بالعکس هرکس اوغوری کندنده ظن ایدییور. بو اعتبارله نه‌قدر صدر اعظملر ، ناظرلر ، مبعوثلر ، کندی کندینی ایجاد ایتدی ! قهوه سیاستجیلرینی ، سوقاق کورولتوجیلرینی اونوتدیکزمی؟ خیر، شمسی افندی، ایسترسه‌کز ینه مشئوم دییکز ! فقط بن ، سزی ، حاشا دفع ایتمکله‌دکل، بوشئامتکزی دفع خصوصنده برغیرتدن باشقه برشی دکلدر .

ایشته ، نوط طوتمش کبی خاطرمده؛ بزم هرکوللر قدر متین ، اولوملر ، فلاکتلر قدر متین، کارآزموده‌بر جریده بویله سویله‌مشدی.

آه ، بوکلام جوهرینده ، سطحی بر محاکمه ایله ، یالکز غرور وخودبینی واردر، دیمیکز . مسئله‌یی بوقدر بسیط کورمکزه ،

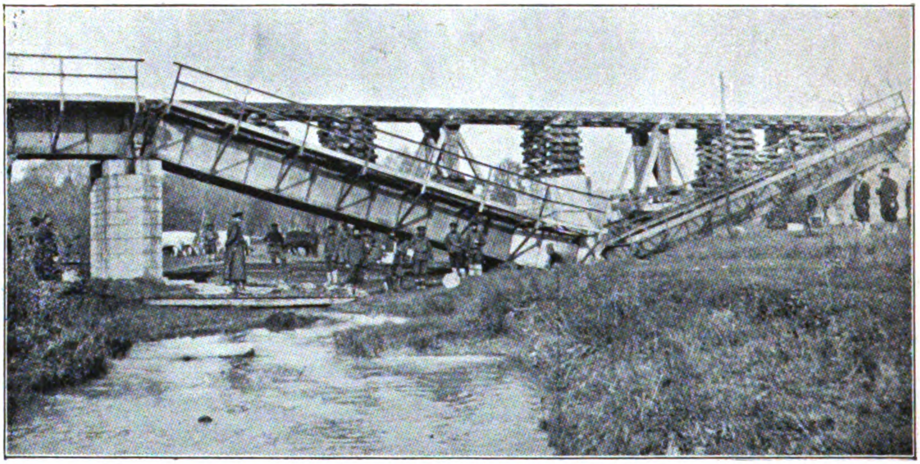

بلغار اردوسنك تخریب ایدیلمش کوپریلرمزی موقتاً تعمیر ایله نقلیاته مساعد برحاله کتیرمسی

Les ponts en dommagés pendant la guerre sont réparés par les bulgare

کوستره‌جککز مساعی ایله مستفید اوله‌جغمزی آکلیورم . هم بن کیمم، بیلیورمیسك، شمسی افندی ؟

— اوت افندم .

— اوحالده ، اوطه‌که کیت ، ایشکه دوام ایت.. ودائما خاطرکده طوت که بز همان هیچ یوقدن وجوده‌کلن برغزته‌نك صاحبی‌یز. رسملی کتاب اساطیرك لایموت قوشی کبی ، دائما یکی ، دائما قوتلی ، یاشار . . . حرب ، یانغین ، بوتون جهانك مظهر تقدیراتی ، منتدار توجهاتی اولمش برغزته ایچون یکی برتشویق ، یکی دوشونجه‌کزك بوطریق ناهمواردہ توقفنه اولا بن تحمل ایده‌مم . بن که قصیر العقل والنظر ، بر دربدرم؛ بن بیله شو کوچوجك مغزبی مألمله بونده نهایتسز تلمیحلر ، نکته‌لر، وسعتلر، تفصیللر، حکمتلر بولورسه‌م، سزکه بوتون معناسز یازیلریمی شایان تشکر برعلاقه ایله آکلامق بویوکلکنده بولونیورسکز ، هرحالده بندن دها عالی برنفوذ نظره مالکسکز . دوشونکز رجا ایده‌رم ؛ بونه بلیغ، نه‌یوکسك برخطابه‌در یاربی! صانکه مشهور وامپیرك قویروغی . . . اساطیره قدر چکسه‌کز اوزار؛ صانکه برمعمار شریدی . . .

Digitized by Google

فردیناند واوغلی پرنس بوریس — چتالجه خطی اوزرنده

Ferdinand et son fils Boris sur la ligne de Tchataldja

بوتون کرهٔ جسیمهٔ ارضی دائراً مادار مساحه‌یه کافی . یالکز ایشك اك مشکل ، اك اینجه نقطه‌سی ، جهت و صورت تطبیقیه‌سنده . مع مافیه هانکی بر مسئله‌یه قابل تطبیق دکل ؟

ایشته باقکز بن ، بونلری اینجه اله‌یوب صیق طوقویه‌رق بوتون ازمان سیاسیه واجتماعیه‌مزه اویدورمغه چالیشدم وَاولا اسم معالی رسم مدیریته بر دعای ماوجب علینا اتحافندن صوکرا دوشوندم‌که : طوغری ، کبك دوغرو ؛ مدیرك یردن وکه قدر حقی وار . برکره هپمز اوغورسز ؟ یمنسز آداملرز . چونکه عصرلر کندیلرینه منسوب اولانلرك آینه‌سیدر . نیته‌کیم آینه ، سطحنه معروض اولانلری ارائه ایدر . ونه‌غم آینه‌یه‌که یاس و یاص طوتماز ؛ معروضینك خیالیله مسئول و دوچار عتاب اولماز . لکن ویل او تصاویره که ، کندی کندیسنك نوت مناظریله آلودهٔ یأس واکدار اولور ، اوموب اوممادیغنی بولور .

« الله سکا ویرمش بر یوز ، الکدن کلدیکی قدر دوز » قول معروف حکیمانه‌سی میدانده . بز بوکون چیرکین و بدبخت ایسه‌ك کندی سیأتمزله اولدق . کوردم افندیلر ، سزی تأمین ایده‌رمکه کوردم : اونلری‌که ، دیدیشه دیدیشه تاعرش اعلای نفاقه چیقدیلر ، صوکرا اورادن ، تا قرق کلیسا شاهقهٔ مذلتندن چاتالجه اوچورو-ملرینه قدر اینديلر . کیدنلرله کلنلر بردی وکلنلرله کیدنلر برلشدی . طبق نه‌سحردر ، نه کرامت ، ال چابوقلغی معرفت ، اولدی . فلك دینیلن حقه‌باز تك و تاز حقه‌لرینی قالدیردی : ایچندن چیقان ینه بز اولدق . دیدم

Digitized by Google

سزه ، مدیرك سوزی جوهر كلام ، یاخود
كلام جوهردر. طبق اوحدالزمان حضرتلرینك
تداوئ حكیمانه‌لری كبی ایلاك اوجه ، دماغمك
ایچنده یومرووق جسامتندایكن بویویه بویویه بر
كوپ كبی فوق سرمه‌یوكسلن فكر ثابتی دفع ایتدی.
واراولسونكه سریع وشدید برحركتله عصای
سحر آمزینی حواله ایتدی وبزم مشئوم دیبه كوم

اونك اخرجنی دوشونمك دكل جانك خروجندن
قورقیور . واقعا وار ؛ سوقاق سوقاق ، ییرتیق
سسلریله باغیرانلره باقیلیرسه حقیقةً وار؛ هم
بول. فقط اینانمیكز ، اسكدارده ، تخته‌قلعه‌ده،
دهابیلمم نره‌لرده ، نه‌قدر احتكار فابریقه‌لری
آچیلدی .

اوغورمی ؟ الله سزی ده، بنی ده بوفضیلتله

مرمره ساحللرنده — وحشی وخونخوار قومك حكمدار لئیمی

Ferdinand au bord de marmora

كوم اوتن كوپ جنابلری ، بالسقوط خرده
خاش اولدی . شیمدی مستریحم ؛ دییورم‌كه
بن مشئوم دكلم ، بالعكس دفع شئامته مأمورم.
آه كاشكه هركس بنم كبی اولسه‌ده ، بركون
كلسه ، باشنده‌كی كوپدن خلاص بولنجه كندینك
دكل ، عطالتك، لاقیدینك، بلاهت وجهالتك
مشئوم اولدیغنی آكلاسه ! بوبایقوشلر مملكتنده
اوغورلر ، حتی قارغه‌لر كبی لشلر آرار . نره‌ده
او یوغوردك بولنغی كه سیلیوری بیله شودقیقه‌ده

بكام بویورسون . نه‌غریبدركه ، بز بیلمیه‌رك
نه‌گوزل ، نه ثابت قانونلره اتباع ایدییورز :
اویله دكلمی ، موازنه وسویه قانونی ! بزاوقدر
بر سویه‌ده ، اوقدر برجنسدن ، بر فصیله‌دنزكه
كمر پاطایجانلری كبی ایچمز آجی ویوزمز
مور . هم بویك طبیعی افندیلر: قارا طاووقلرك
بیاضلری اندر ویا مفقوددر. معاذالله بردانه‌سی
ظهور ایتسه، دیكرلری طرفندن مطلقا غاغالانیر.
اوت ... بزم مدیرك حقی ، دهاسی ،

ظرافتی وار : حرب !، برغزته ایچون ، نه‌قدر
قوتلی وسرمایه‌دار اولورسه اولسون، باخصوص
قطعه‌لر فدا ایدرسه ، شبهه‌سز بر آفتدر . فقط
بزم مدیر ، هیچ فتور کتیردیمی ؟ اوقدر
کار آشنا، عزمکار چالیشدی که، بزی بر واردات
ومصارفات دفتری مأموری صفتیله تأمین
ایده‌رم ، غیب ایدیلن ایکی بیك قارئی ینه
تأمینه موفق اولدی . آرقه‌سندن یانغین
انضمام ایتدی ؛ ینه هیچ فتور کتیرمدی ؛
صولر ، آتشلر آلتنده آجی آجی صیریتان
نسخه‌لری کوله کوله کوزدن کچیردی و هپمز
متحیر ، چهره‌سنی تدقیق ایدرکن ، سرمرتبه
خطاباً : «یکیسنی دیزیکز... یالکز بر آز کچ
قاله‌جغز ... » امرینی ویره‌رك اوموزلرینی
سیلکدی .

ایشته سزه برمثال عبرتنمون دها ! اوت ،
فلاکت فلاکتدر ؛ بو شبهه‌سز . فقط اوکا ،
اونك قدر بویوکلکله مقابله ایتمك عزمك، نیتك،
علوهمتك اثریدر؛ باشقه دکل! ایشته بزلرده بویله
یاپمالی یز . بوملت ، نه‌قدر چیقماز چوقورلره،
اینلمز درکه‌لره سقوط ایتدی ، لکن ، ایشته
تاریخ میدانده ، حالا یاشیور . دیمك بوده
تاریخك می دیسه‌م ، فلکك می دیسه‌م ،
طالعك می دیسه‌م، هرحالده برشیئك جلوه‌سی!
بناءً علیه یأسه دوشمکه نه حاجت ! چیوی

بلغار قوماندانلرندن رادقو دیمتریه‌ف

Radko Dimtriev, un des commandants bulgares

چیوی‌یی سوکر ؛ ایشله‌ین ده‌میر ایشیلار ؛
آت آلان اسکداری کچدی ؛ باشکی قالدیر ،
ییلدیز صایارسك ؛ دیرلر . طبیعی اوله‌جه نه
ایدیسه‌ك بوکونده اویز . یعنی ، غیر مأمول
نتیجه‌لر قارشیسنده حیرته لزوم یوق : یالکز
یارین ایچون ، بوکون ودوندن باشقه اولمه‌یه
چالیشالم ...

- ۱۲ مارس ۳۲۹ - تحریرات کاتبی

شمسی

Digitized by Google

شكسپيرك

قرال لير

عنوانلى فاجعه‌سنك منظوم ومنثور ترجمهٔ كامله‌سيدر

مترجمى : دوقتور عبدالله جودت

- كچن نسخه‌دن مابعد -

غونه‌ريل — مون سه‌نيور ، قالماسى ايچين هيچ بيروجهله اصرار ايتمه‌يكز .

غلوسه‌سته‌ر — هيهات ! كيجه ياقلاشيور ، صوئوق روزكارلر سرت، سرت اه‌سيور ؛ جوارده آنجاق بيرچوق ميل مسافه‌ده ، بارينا‌جاق بير چاليلق آلتى بولونابيلير .

ره‌غان — قونت ، معند آدملرك كنديلرينه جلب ايتديكلرى فلاكتلر ، كنديلرينه مربى لك ايتمه‌لى در . قاپيلريكزى قاپايكز ؛ معيتنده آزغين آدملردن متشكل بير فرقه وار ؛ قولاغى پك قولايلقله سوء استعمال، پك قولايلقله اغفال ايديله‌بيلير ؛ بوحالندن استفاده ايده‌رك اونى لاعلى‌التعيين بيرحركته سوق ايده‌بيلن آدملردن احتراز ايتمك عقل و حكمت مقتضاسى در .

قورنوآى — قاپيلريكزى قاپايكز ، مون سه‌نيور : ايشته دهشتلى بيركيجه حاضرلانيور ؛ ره‌غانم سزه كوزل نصيحت ويريور : كنديمزى فورطونه‌يه قارشى محفوظ بولوندورالم .

(چيقارلر)

اوچنجى فصل

بيرنجى صحنه

«تياترو بيرچاليلق منظره‌سى عرض ايده‌ر ، كوك كورولتولرى و ييلديريملرله بير فورطونه ايكلر ، (قه‌نت) ايله بير جنتلمن يكديكرينه تصادف ايده‌رك كيررلر »

قه‌نت — بويله‌فنا هواده ، اوراده‌كى كيم در؟

جنتلمن — مزاجى هوانك مزاجنده ، پرشور وطوفان بيريسى .

قه‌نت — بن سنى طانيورم ، قرال نره‌ده ؟

جنتلمن — پرغضب اولان عناصر ايله مبارزه ايديور. اشيانك متبدل ويا محواولماسى ايچين زمينى سوروب دريايه كوتورمه‌سنى ياخود ژوليده دالغالرى قاپارتاراق زمين صلب اوزه‌رينه چيقارتماسنى روزكارله امر ايديور. قاصيرغه‌لرك تهورلرى اثناسنده ياقالايوب اويونجاق كبى اويناديغى بياض صاچلرينى يوليور . كوچوك انائيت بشريه عالمنك بوتون قوتلريله ،

Digitized by Google

مبارزه‌ده بولونان روزکار ویاغمورك چکا چاك عظیمنه، استحقار کارانه، قارشی قویبور. یاورولرینی امزیرن آیی‌نك اینده‌قالدیغی، آچلقدن قارنی قارننه کچمش قورتك، دریسنی قورو اولاراق محافظه ایتدیکی بومدهش کیجه‌ده، او، باشی آچیق اولاراق قوشیور، کندیسنی هرشیدن قورتاره‌بیله‌جك اولانی چاغیرییور.

قه‌نت — فقط یانند‌ه‌کی کیم؟

جنتلمن — قلبنی جریحه‌دار ایدن حقارتلری، لطیفه‌لریله اونوتدورمایه چالیشان دلی‌دن‌باشقا کیمسه یوق.

قه‌نت — افندی سزی طانیورم و حقکزده آلدیغم ایی معلوماته استناداً بیر اهمیت قیمتداری حائز بیرسری سزه تودیع‌ایتمه‌یه جسارت ایدییورم. قورنوآی ایله آلبانی آره‌سنده بیر نفاق وار. بونفاق هنوز میدانه وورولماماقده و بیراضمار متقابل ایله کیزلنمکده ایسه‌ده، بونلرك یانلرنده بیر طاقم بندکان وار، که صادق بندکان کیبی کورونیور واحواللری عاقلانه ترصد ایدییورلر؛ فرانسه حسابنه جاسوسلق یاپیورلر، بویوك نجم طالعلری کندیلرینی سریر اوستنه، بیر مرتبهٔ عالیه‌یه قویمش اولانلر آره‌سنده کیم واردرکه یانده، بودورلو بندکان بولونماسین، دوقه‌لرك منازعه‌لری ومانوره‌لری حقنده ایدیلن استخبارات نتیجه‌سی‌می؟ هرایکی دوقه‌نك، اختیارقراله قارشی معاملهٔ بارده‌لری سببیله‌می؟ یوقسه بو وقوعات تصادفاً بعض تفرعاتی قبیلندن اولان داها مهم شیلر ایچین‌می؟ بیلمم؛ فقط هرحالده شو محقق‌که، حال اغتشاشده‌بولونان بوقرالیت‌اوزه‌رینه، فرانسه‌دن بیرقول اردو حرکت اوزره‌در، و اردو بزم‌تکاسلمزدن استفاده‌ایده‌رك؛ الك‌ایی لیمانلرمزدن بیرقاچنه خفیاً چیقمش وآچیقدن آچیغه بایراقلرینی رکزایتمك اوزره‌در، شیمدی کله‌لم‌سزه: علی‌العجله (دوور) ه کیتمك‌ایچین سوزمك دوغرولغنه کافی درجه‌ده استناد ایتمه‌یه جسارت ایدرسه‌کز اوراده، (دوورده) بعض ذوات بولاجاقسکز، قرال‌ی چیلدیرتاجاق درجه‌ده، ظالمانه، مؤلم‌اولان وقرالك اشتکاده حقلی اولدیغی معامله‌حقنده مفصل معلومات ویردیککز وقت سزه‌منتدار اولاجاق‌در. بن‌تربیهٔ ونسباً جنتلمنم مسئله‌یه‌واقف وایشه‌اطمئنانم اولدیغندن سزه بوخدمتی تکلیف ایدییورم

جنتلمن — بونك اوزه‌رینه دور ودراز قونوشورز.

قه‌نت — خایر، قونوشمایه‌لزوم‌یوق. ظواهرمك کوستردیکندن داها معتنا بیر آدم اولدیغمی سزه اثبات ایتمك ایچین شو کیسه‌یی آچیکز وایچنده‌کنی آلکز اکر (قوردلیا)یی کوررسه‌کز، کوره‌جککزه‌ده هیچ شبهه‌م یوق، کندیسنه‌بوحلقه‌یی کوسته‌ریکز، هنوز طانیمادیغکز بورفیقك کیم‌اولدیغنی سزه‌سویلر. (کوك کورلر) بوفورطونه‌نك الله‌بلاسنی ویرسین! قرالی آرامایه کیده‌جکم.

جنتلمن — ویریکز الکزی بانا: باناسویله‌یه‌جککز باشقا هیچ بیرشی یوقمی؟

قه‌نت — پك آز شی‌وار، فقط بوپك‌آزشی متباقی دیکر شیلرك کافه‌سندن داها مهم‌در!

قرالی بولدیغمز وقت، وبو تحری خصوصنده خدمتکزی تمنی‌ایده‌رم، قرالی ایلك کورن اوته‌کینه بیرنعره ایله خبر ویرسین. سز بوطرفه کیدیکز، بن‌بوطرفه کیده‌رم.

(چیقارلر)

ایکینجی صحنه

چالیلغك دیکر بیر قسمی

لیر و دلی کیررلر

لیر — روزکارلر اوفله‌یکز، یاناقلریکزی پاطلاتکز! قودوریکز! أسکز! صاغاناق یاغمورلر، قاصیرغالر. چاك قله‌لری بزی باصینجه‌یه قادار، حاك قله‌لرمزك زروه‌سنده‌کی خروسلری بوغنجه‌یه قادار طالغه‌لریکزی بوشالتکز! میشه‌لری‌یاران ییلدیریملرك پیشروی، و فکر کیبی سریع اولان ای‌کوکورتلی آلولر، بیاض صاچلریمی آتشدن کچیریکز! وسن! ای هرشیئی صارصان رعد، عالمك قابا مدورینی یاصصیلات. طبیعتك قالبلرینی قیر، کافرنعمت بشری حصوله کتیرن تخملرك کافه‌سنی محوایت!

دلی — ای‌عمجه! قورو بیر اوطه‌ده، سرایك تقدیس اولونمش صویی، قاپالی سما آلتنده‌کی بو

Digitized by Google

یاغموره مرجحدر . جانم عمجه عودت ایت ، قیزلریکك تقدیساتنی طلب ایت ؛ ایشته بر کیجه که ، نه مرحمتی وار ، نه عاقلی وار ، نه ده مجنونی .

لیر — فورطونه! آوازك یتدیکی قادار حایقیر! آتش توکور، یاغمور قوص، نه روزکار، نه رعد، نه برق بنم قیزلرم دکلدر : ای عناصر بن سزی نانکورلکله اتهام ایتمه یورم، سزه هیچ بر زمان کشور ویرمه دم، بن سزی هیچ بر زمان چوجوقلرم! دیه چاغیرمادم. بانا هیچ بر اطاعته بورجلو دکلسکز . بو حالده کیفکزك ایسته دیکی کبی دهشتکزی یاغدیریکز ایشته بن ؛ طوریورم ، اسیریکز بن ، بر فقیر ، ضعیف ، معلول ، محقر ، بر اختیار : فقط بونکله برابر ، سزه مأمورین سفیله دییورم ، چونکه ، بالاده مرتب حربلریکزی ، بنم باشم کبی بیاض صاچلی بر اختیار باش اوزه رینه توجیه ایدییورسکز اوف ! اوف ! بو حال قهر انکیزدر .

دلی — باشنی صوقاجاق بر ئه وی اولان کیمسه أیی بر شابقه یه مالكدر .

باشنه بر مسکن بولمازدن اول
بیرتماجنی [*] اسکان ایتمك ایسته ین
کیمسه یی و باشنی کهله صارار
بر چوق دیلنجیلر بویله ئه وله نیر .
قلبنه یاپاجاق اولدیغی شیئی
طوپوغنه یاپان آدم ، عن قریب
بر ناصردن آه و انین ایده جك
و کوزلری اویقو کورمه یه جكدر .

زیرا شیمدی یه قادار هیچ بر کوزل قادین اولمامشدر که آینه سنك اوکنده شوخلق ایتمش اولماسین .

لیر — خایر ، بن تمثال صبر اولاجاغم ، بر شی سویله مه یه جکم .

— قه نت کیرر —

قه نت — کیمدر او ؟

دلی — بونی بیلمیه جك نه وار ، شوکتمآب ایله ، بر بیرتماج ، یعنی بر عاقل ایله بر دلی .

قه نت — هیهات، شوکتمآب بوراده میسکز؟ کیجه یی سون مخلوقات بو کیجه یه بکزه ین کیجه لری سومز . غضبناك سما ، ظلمات عالمنك سرسریلرینی بیله قورقوتیور ، مأوالرنده قالمایه مجبور ایدییور . کندی کندیمی بیله لی بویله بیلدیریم پنسرفلرندن ، بویله قورقونج چاتیرداماللرله مترافق رعدلردن؛ بویله ایکله ییجی روزکار کومولتولرندن، بویله بر یاغموردن بحث ایدلدیکنی ایشیتمه دم : طبیعت بشر ، بویله بر کیجه نك نه شدتنه تحمل ایده بیلیر ، نه تهدیداتنه .

لیر — باشمزك اوستنده مدهش کورولتولری یاپان بویوك الهلر ، بو ساعتده ، دشمنلرینه منکشف اولسونلر . ای سن که عدالتك جزالاندیرمادیغی و هنوز فاش اولونمامش جنایتلری نفسکده طاشیورسین، تیتره ! ای قانلی اللی قاتل ، کیزلن ! ای یالانجی قسمکار کیزلن ، سن ده أی جامهٔ فضیلت کیین جانی ! ناموس پرورلك ظواهری آلتنده ، حیات انسانه قارشی فساد دولابی چویرن شریر ایلیکلریکه قادار لرزان اول ! ستر و کتم کلیدی آلتنده صیق صیق طوتولان جرملر ، سزی صاقلایان قاپیلری قیریکز ! و میدانه چیقماکزی امرایدن بو عدالت الهیه محضرلرندن استعطاف ایدیکز ! ـ بانا کانجه تحقیرکار اولمقدن زیاده تحقیردیده اولدم .

قه نت — هیهات، باش آچیق! محترم حکمدارم، بورایه پك یاقین بر قولوبه وار ، فورطونه یه قارشی سزه بردرجه یه قادار ملجاء اولابیلیر . بن اوسرت ئه وه، انشا ایدیلدیکی طاشلردن داها سرت اولان و دمینجك سزی صورمه یه کیتدیکمده ، دخولمی منع ایدن اوسرت ئه وه دونه جکم ؛ اورایه عودت ایده جکم . خسیس لطفکارلقلرینی زورلامایی دینه یه جکم .

لیر — عقلم پریشان اولمایه باشلایور (دلی یه) یورویه لم چوجوغم: ناصیلسین چوجوغم؟ اوشویور ـ مسین ؟ بن اوشویورم . (قه نت) ه دوستم ، اوقولوبه نره ده ؟ احتیاجاتمزك غریب بر صنعتی وار؛ قیمتسز شیلری اهمیتلی شیلره قلب ایده بیلیور ـ کیده لم، نره ده قولوبه کز؟ دلیم، زواللی صویتاریم، قلبمده هنوز ، سنك ایچین مضطرب اولان بر نقطه وار .

دلی — (ترنم ایده رك) :
آزجیق عقلی اولان بر آدم ،
ـ کوکره سین قهر ایله صرصر ، یاغمور ـ
باشنه یاغسه ده یاغمور هردم .

[*] بیرتماج کلمه سیله ترجمه ایتدیکمز بو لفظك دیکر بر اوکلك و اعضای تناسلیه زرهیدر .

Digitized by Google

حصهٔ طالعنه قائل اولور ،

لير — حقك وار ، چوجوغم (قه‌نت ه)
هايدی بزی اوقولوبه‌يه كوتور (« لير » و « قه‌نت » چيقارلر)

دلی — ايشته ، دلبر و آتشين بر نديمه‌يی صوڭوناجاق تام ايی بر كيجه. كيتمزدن اول بر كشفده بولوناجاغم :

راهبلر معتاددن فضله كلمه سويله‌يه‌جكلری زمان؛
بيراجيلر ، بيرالرينه صو قاتاراق بوزاجاقلری زمان؛
زادكان، ترزيلرينه موده درسی ويره‌جكلری زمان؛
زنپاره‌لردن باشقه احراق ايديله‌ن ملحد بولونمايا جاغی زمان؛
بوتون دعوالر ، ايی حكم اولوناجاقلری زمان ؛
نه‌بورجلو سلاحدار، نه‌فقير شواليه بولونمايا جاغی زمان؛
ديل‌لر فصاللق ايتمكدن وازكچه‌جكلری زمان ؛
يان كسيجی‌لر آرتق غلبه‌لكی آرامايا جاقلری زمان ؛
مرابحه‌جيلر ، آلتونلرينی ، علی ملاء الناس صايا جاقلری زمان؛
بزه‌وونك قاری‌لر و فاحشه‌لر معبدلر انشا ايتديره‌جكلری زمان
« آلبيون » [*] حكومتی بويوك بر اغتشاشه دوشه‌جك: ياشايان كورور؛ او وقت يورومك ايچين آياقلرك استعمال ايديله‌جكی زمان كله‌جك .

(مه‌رلەن) ، بو كشفده داها صوڭرا بولوناجاق؛ چونكه بن اونك دورندن اول ياشايورم [**] (چيقار)

صحنه — ٣

غلوسه‌سته‌رك شاطوسنده بر دائره

(غلوسه‌سته‌ر) و (ئه‌دموند) كيررلر

غلوسه‌سته‌ر — يازيق ، يازيق ئه‌دموند، بن بو حركات بی‌دلانه‌يی بكنمه‌يورم ؛ اونا مرحمت ايتمه‌يه مساعده تمنی ايتديكم وقت ، كندی خانه‌می استعمال وتصرف ايتمك حقمی بندن آلديلر ، ابدی ناخشنودلقلريله تهديد ايده‌رك اوندن بحث ايتمه‌يی؛ اونك ايچين استرحامده بولونمايی، هرنه‌درلو اولورسه اولسون ، اونا معاونت ايتمه‌يی بانا ياساق ايتديلر.

ئه‌دموند — پك وحشيانه ، پك اعتساف كارانه!

غلوسه‌سته‌ر — فقط سن راحتكه باق وهيچ بيرشی سويله‌مه ، دوقه‌لرك آره‌سنده بر نفاق وار ؛ وبوندن داها فناسی وار : بو كيجه بر مكتوب آلدم- بو مكتوبدن بحث ايتمك تهلكه‌لی، مكتوب اوطه‌مده كليد آلتنده : شو دقيقه‌ده قرالك معروض اولديغی حقارتلرك انتقاملری معزيادة آليناجاق ؛ بر اوردو شيمديدن قاره‌يه، قسماً ، چيقدی: قرال طرفنی التزام ايتمه‌لی‌يز: قرالی آرامه‌يه كيده‌جكم؛ كيزليجه كنديسنه معاونتده بولوناجاغم. سز كيديكز، دوقه‌يی لاقيردی‌يه طوتيكز كه بنم حسنات پرورلكمك فرقنه وارماسين. اكر بنی صورارسه خسته‌ويا تاقده اولديغمی سويله‌يكز. ذاتاً تهديد ايتديكلری وجهله ، بو حركتم يوزندن ئولورسه‌م ، نه‌يا پالم . قديم خداوند قراله معاونتده بولونماليم. ئه‌دموند، غريب حادثات حاضرلانماقده‌در؛ رجا ايده‌رم احتياطلی اولكز (چيقار)

ئه‌دموند — اجراسندن سنی منع ايتديكی مروتكارلقكدن ، دوقه‌شيمدی خبردار اولاجاق ، اومكتوبدن كذا. بانا كليوركه بو كوزل بر خدمتدر، بو خدمت اخبار ، پدرمك غائب ايده‌جكی شيئی بانا قازانديراجاق، ئه‌وت، كاملاً! اختيارلر دوشدوكلری وقت كنجلر يوكسه‌لير (چيقار)

صحنه — ٤

چاليلغك بر قسمی ، بر قولوبه . فورطونه دوام ايدر .

« لير ، قه‌نت ودلی كيررلر. »

قه‌نت — ايشته ، قولوبه ؛ كيريكز ، معزز افنديمز ، كيجه‌نك شدتی ، انسانك آب آچيقده قالاراق تحمل ايده‌مه‌يه‌جكی بر درجه‌ده ظالمانه .

لير — بنی يالكز براق .

قه‌نت — كيريكز بورايه ، محترم افنديمز .

لير — قلبمی قيرماقمی ايسته‌يورسكز ؟

قه‌نت — كندی قلبمی قيرمايی داها زياده ترجيح ايده‌رم ؛ كيريكز محترم افنديمز .

لير — ايليكلريمزه ايشله‌ين بو فورطونه ، سزجه ناقابل تحمل كورونيور: بوسانا اويله كليور؛

[*] «آلبيون» قديم يونانيلر طرفندن [بويوك بريتانيا] يه ويريلن اسمدر .

[**] فی الواقع دلی ، متفأل مشهور (مه‌رلەن) زمانه پك زياده تقدم ايدن بر زمانده ياشايور؛ چونكه بودرامك موضوعی قبل الميلاد سكزنجی عصرده جاری بر وقعه‌در . (مه‌رلەن) ايسه ميلادك بشنجی عصرنده ياشامشدر .

ع. ج.

Digitized by Google

لکن بویوك بیرخسته‌لغك مزمن اولاراق بولوندیغی یرده، داها کوچوك بیرخسته‌لق عادتا حس اولونماز. آزغین بیر آیی‌دن قاچارسین فقط طریق فرارك سنی یوتاجاق بر بحر زخاره چیقاجاق اولورسه ، دونرسین آیی‌ایله قارشی قارشی‌یه کلیرسین ، روح ، حر اولدیغی زمان ، بدن نازك وحساس اولور ؛ لکن ، روحمك فورطونه‌سی ، اوراده ، چاربینان تحسسك خارجنده‌کی کافهٔ تحساتی اعضامدن نزع ایدییور . ــ اولاد کفران نعمتی ! کندیسنه غدا کوتوردیکی ایچین، بوآغزك بوألی پارچالاماسی کبی دکلمی؟ لکن‌بونی، آغیر بیرصورتده جزالاندیراجاغم: خایر، داهازیاده آغلامایاجاغم . ــ بویله بیرکیجه‌ده بنی ئه‌ودن دیشاری آتماق ! ــ یاغ ، یاغمور ؛ سانا تحمل ایده‌جکم . ــ بوکیجه کبی بیرکیجه‌ده ! ــ ای رەغان ! ای غونه‌ریل ! قلب مخاصی سزه هرشیئی بخش ایدن مشفق اختیار پدریکز ... آه بویول جنونه چیقار ؛ کچه‌لم بونی ، بوقادار کافی .

قه‌نت ــ سوکیلی افندی‌مز ، کیریکز بورایه.

لیر ــ رجا ایده‌رم ، سن کیر ، سن کندی راحتکی آرا . هیچ اولمازسه بو فورطونه ، بانا کندیسنك یاپدیغندن زیاده فنالق یاپاجاق شیلری دوشونمه‌یه میدان ویرمز . مع‌هذا کیره‌جکم (دلی‌یه) کیر ، چوجوغم ، کچ ایلك اوکجه سن ، . ــ آه پناهسز فقیرلك!... ــ هایدی کیر . استغفار ایده‌جکم، صوکره اویویاجاغم . (دلی قولوبه‌یه کیرر) عریان ، بیچاره بدبختلر ! نره‌ده اولسه‌کز بو فورطونه‌نك صاغاناغندن قورتولامایورسکز ؛ آلتنه صیغیناجاق چاتی‌دن محروم باشلریکز، غدادن خالی معده‌لریکز، هرطرفی دلیك دشیك البیسه‌ایله نیم‌مستور عریانلغکز بویله هوالره قارشی سزی ناصیل محافظه ایده‌جك؟ آه ! سزك احتیاجاتکزی پك آز دوشوندم . ای دبدبه، بودوایی قبول‌ایت، فقرانك حس ایتدیکلرینی حس ایده‌جك بیر صورتده کندیکی مشاقه عرض ایت، تاکه‌زوائدیکی اونلره نثار ایده‌سین و اونلرك نظرینه الهلری داها عادل کوسته‌ره‌سین .

ئه‌دغار (قولوبه‌نك ایچنده) ــ بیر بوچوق قولاچ صو ، بیر بوچوق قولاچ ! زواللی توم !
(دلی قولوبه‌دن دیشاری فیرلار)

دلی ــ کیرمه‌بورایه عمجه‌جکم، بیر جین‌وار، امدادمه یتیشکز ، امدادمه یتیشکز !

قه‌نت ــ ویرالکی بانا ــ کیم‌وار اوراده ؟

دلی ــ بیر جین ، بیر جین ؛ اسمنك زواللی توم اولدیغنی سویله‌یور .

قه‌نت ــ ای ! صمانك ایچنده میریلدایان ، سن‌کیمسین ؟ چیق دیشاری .

(بیردلی قیافتنه کیرمش اولدیغی‌حالده ئه‌دغار کیرر .)

ئه‌دغار ــ دفع‌اول . قاره شیطان بنی تعقیب ایدییور؛ دیکنلی موشموله آغاجلرینك آره‌سنده ، صوئوق روزکار اسیور . هوم ، هایدی صوئوق یاتاغ‌که کیت ، ایچنده کندیکی ایصیت [*]

لیر ــ سن‌ده‌می بوتون مالملککی ایکی قیزیکه ویردك ؟ اوندن‌می بوحاله کلدك ؟

ئه‌دغار ــ فقیر تومه بیرصدقه ویرن یوقمی ؟ آتشلر ، آلولر ، کچیدلر ، کردابلر آره‌سنده ، چامورلر ، باطاقلقلر اوزدرنده ملعون ابلیس اونی تعقیب‌ایتدی ، یوزیاصدیغی آلتنه بیچاق ، ومعبدده رحله‌سی‌اوزه‌رینه‌ایپ‌قویدی [**] چورباسنه صیچان اوتی قاتدی ؛ قلبنه غرور القا ایتدی ، تاکه تورو آتی ، دورت‌پارماق کنیشلکنده بیر کوپرو اوزه‌رنده دورت نعله قوشدورتسون ؛ بونلر جمله‌سی‌ده ، خائن بولدیغی روحنی تعقیب ایتمك ایچین ایدی . ــ الله حواس‌خمسه‌کی مبارك‌ایتسین ! ــ توم، اوشویور. اوح! دا، دا، دا، دا، دا؛ الله‌سنی فورطونه‌دن، مشئوم ییلدیزلردن، وصوئوق‌آلماقدن اسیرکه‌سین. کافر شیطانك بیزار ایتدیکی بیچاره تومه بیرتصدقده بولونکز . ــ آه ! شیمدی‌اوراده‌یاقالایابیلسه‌ایدم.ــ واوراده‌ــ وحالااوراده‌ــ اوراده (فورطونه‌دوام‌ایدر)

لیر ــ ناصل، بونی، قیزلریمی بوحاله‌قویدی؟ کندنك‌ایچون بیرشی صاقلایامادکمی؟ اونلره ، بوتون مالملککی ویردکمی ؟

دلی ــ خایر ، کندیسی ایچین بیر البیسه آلیقویمش، بویله‌یاپماسه‌یدی جمله‌مزی اوتاندیریردی.

[*] بوعباره بیر ضرب مثلدر .

[**] کندی کندیسنی بوغازلایاراق ویا آصاراق انسانی انتحاره تشویق ایلمك ایچون شیطانك بیچاق ویاایپ کتیردیکی حقنده بیر زعم واردی .

ع. ج.

Digitized by Google

لیر — اویله ایسه ، طالعك ، هوای متموج ایچنده‌، انسانلرك جنایاتی اوزه‌رینه دوشمه‌یه آماده ومعلق طوتدیغی آفات، قیزلریكك‌اوزه‌رینه دوشسون.

قه‌نت — حشمتمأب اونك قیزلری یوق .

لیر — كبر! یالانجی، كافر نعمت قیزلردن‌باشقا هیچ بیر شی انسانی بودركه‌ٔ مذلته دوشورمز . - پدرلرك ، مال وملكلرندن كندی كندیلرینی تجرید ایتدیكلری وقت ، وجودلرینك بوقادار آز شایان مرحمت كوروله‌سی عادتمی‌در ؟ حقلی مجازات ! بوپه‌لیقان قیزلرینه بووجود باعث حیات اولدی [*]

ئه‌دغار — (ترنم ایدر)

(پیللی قوق) تپه‌سنك اوزه‌رینه

(پیللی‌قوق) اوطورمش . هوللا ، هو ، هاللا.

دلی — بو صوئوق، جمله‌مزی دلی‌ایده‌جك ، جمله‌مزی چیلدیرتاجاق .

ئه‌دغار — شریرلردن ، ابلیسلردن توقی‌ایت: ابوینكه اطاعت ایت ؛ صورت دیندارانه‌ده عهدكه وفا ایت ، یمین‌ایتمه ؛ باشقاسنك زوجهٔ مشروعه‌سیله تهمت‌ارتكاب‌ایتمه؛ سوكیلی‌محبه‌كی محتشم‌بروقار [**] قماشی‌ایله الباس ایتمه . توم ، اوشویور

لیر — سن نه‌ایدك ؟

ئه‌دغار — قلب وروحی مغرور بیربنده‌ایدم، صاچمی قیوریجق ایدردم ، شاپقه‌مده الدیون طاشیردم [***] محبه‌مك آمال‌قلبیه‌سنه خدمت‌ایدردم، اونكله كیزلی شیطانلقلر یاپاردم ، تكلم ایتدیكم كلمات قادار عهد ایدردم واوعهدلری ، اللهك سوكیلی حضورنده نقض ایدردم ، معصیتی تأمل ایده‌رك اویقویه طالاردم ومعصیت‌ایشلمك ایچین‌اویانیردم . شرابی چوق‌سوردم ، زارآتمایه‌مبتلا ایدم. قادینلره عائد خصوصاته كلنجه شهوت پرستلكده توركی كیری‌ده بیراقیردم ؛ كاذب‌القلب ایدم ؛ سویله‌نن سوزلری آلدیرمازدم ، الی قانلی ایدم ؛ شهوانیلك خصوصنده بیر دوموز ، قورنازلقده بیر تیلكی ؛ اكول‌لقده بیر قورت ؛ دلیلكده بیر كوپك ؛ طعمه ایچین بیر آرسلان ایدم . قوندوره‌لرینك‌غیجیردیسی یاخود آطلاس فیستانینك خیشیردیسی ایله بیرقادینه قلبكی قاپدیرمه ، عمومخانه‌لره آیاغكی آتمه ، الكی فوسته‌یه ، قلمكی مرابحه‌جیلر دفترینه‌طوقوندورمه ، وشیطان‌دن اجتناب ایت . (ترنم ایدر)

موشموله‌لر آره‌سنده ، طوندوریجی روز كار دائما اسیور ؛ زوئو ، فوئو ، هو ، آه ، هوف دییور [*]

دوفه‌ن [**] ، اولادم ، اولادم .

طور ! اول خصمی بیراق كیتسین

(فورطونه دوام ایدر)

لیر — دوغروسی بو ، عریان وجودكله مزاركده، غضوب‌سمایه معروض اولماقدن داها أیی اولوردك . انسان بوندن فضله بیرشی دكلمی‌در ؟ بونی أیی نظر عبرته آلكز ؛ سن ایپك بوجكنه ایپك ، حیوانه دری ، قویونه توی ، مسك‌كدیسنه عطر بورجلی‌دكلسین ؟ آه ! آه ایچمزده اوچ‌كیشی واركه سفسطه‌جی‌در. سن بالذات‌بیرمخلوق‌بشریسین: مدنیتك اسباب استراحتندن دور اولان انسان ، سنك شیمدی اولدیغك كیبی، چیپلاق، صاچی‌صاقالی قارمه قاریشیق زواللی بیرحیوان‌دن باشقا بیرشی دكل‌در ، یره كچسین ، مستعار شیلر یره كچسین ! هایدی ، بوراده صویونالم (البسه‌لرینی ییرتار)

دلی — رجاایده‌رم عمجه كندیكه‌كل ، بوكیجه یوزمه‌یه پك غیر مساعد بیركیجه‌در . بوساعتده ، واسع بیرصحراده كوچوك‌بیرآتش، اختیار بیرشهوت پرستك‌قلبنی خیلی‌آڭدیریر، - كوچوك بیرقیویلجم ،

---

[*] په‌لیقان بزم ساقاقوشی دیدیكمز قوشدر . بو بیوان یاوروللرینی بسله‌مك ایچین كندی ناماسیله كندی‌قانینی ویرمش یولنده بر افسانه واردر . لیر اونا تلمیح ایدیور .

ع. ج.

[**] Brocart ایپك ایله آلتون ویا كومش تللردن منسوج بیرنوع ذی‌قیمت قماش‌در .

[***] بوسوزلرله ، ئه‌دغارد زادكاندن اولدیغنی سویله‌یور . وقتیله شو اوچ حالده شاپقه اوزرنده الدیون طاشینیردی : ۱ بیرمه‌تره‌سك نشانهٔ توجیهی اوله‌راق ، ۲ بیر دوستك یادكاری اولاراق ، ۳ بیردشمنه میدان اوقودیغنه علامت اولاراق .

[*] ئه‌دغار بوجمله‌لرله، روزكارك ، اسدیكی اثناده حاصل ایتدیكی سسلری تقلید ایتمك ایسته‌یور .

[**] دوفه‌ن ، فرانسه قراللرینك ولی عهدلرینه ویریلن عنوان‌در . شكسپیرك شاچلرندن «سته‌ونس» ك بوایكی مصراع فرانسه محاربه‌لرندن بیرجنكه‌عائد بیربالاده [بالاده فرانسزجه‌ده اكثریا حكمدارلره خطاب ایدیلیر نقراتی حاوی بیرنوع قدیم شكل نظم‌در] اوغلنك شجاعتنی میدان تجربه‌یه قویماق پك ایسته‌مه‌دیكندن شجیع كورونن هرفرد ایله مصارعه ایتمه‌سندن دوفه‌ن Dophin ی هجوم ومصارعه‌دن ماهرانه منع ایدییور، بودورلو بیرخصمه هرتصادف ایتدكجه فرانسه قرالی دوفه‌ن .

دوفه‌ن ، اولادم ، اولادم !

براق كیتسین ، براق كیتسین !

Digitized by Google

متباق بوتون‌وجود صوئوق ؛ باقگز، ایشته باقگز بیر سیار آتش کلیور .

ئه‌دغار — او، ابلیس‌شریر «فیلیپ به‌رتیتره‌ب به»در. یات بوروسی چالیندقدن صوکره‌طولاشمه‌یه باشلار، خروس ایالك اوتدیکی زمانه قادار کزر! قاره‌صو [*] کوزلری شاشی باقدیریر، دوداقلری شفةالارنب شکلنده تقلص ایتدیریر، اکینلرك اوزه‌رینه قره موق آثار و کرهٔ ارضك زواللی مخلوقلرینی اضرار ایدر (ترنم ایدر)

« سه‌ن ویتولد » طولاشدی اووایی اوچ‌یول ؛
کیجه قیصراغی [**] وطقوز طاینه
راست کلدی ، و ، کچمه‌سنی امرایتدی ،
صوکره‌ده توبهٔ نصوح ایتدیردی ،
دفع اول سن ای جادی ، ای جادی دفع اول ! [***]

قه‌نت « لیر » ه — مزاج همایونکز ناصل!

غلوسه‌سته‌ر بیرمشعل ألنده اولدیغی حالده کیرر.

لیر — کیم‌در بو آدم ؟

قه‌نت — کیمسکز ، کیمی آرایورسکز ؟

غلوسه‌سته‌ر — سز کیمسکز ، بوراده نه کزییورسکز ، اسملرکز نه‌در ؟

ئه‌دغار — بن‌یوزیجی‌قورباغه ، قاره‌قورباغه‌سی قورباغه یاورولری ، دیوار وصو کرتنکله‌لری یین « توم » م ؛ شریر ابلیس، اوزدریمه غضب آتشلرینی صاچدیغی وقت قلبمك حدت وانفعالی تأثیریله صلاته ایمش کیبی اینك تزکلری ییرم ، لغملرك اختیار فاره‌لرینی وکوپکنی‌یوتارم، یشیل مانطولی دورغون کولك راکدصوینی ایچه‌رم ؛ هرمحلده قامچیلانیرم، فلاقه‌یه قونولورم. جزایه‌چارپیلیرم، حبس اولونورم، وقتیله صیرتم ایچین اوچ قات البسه‌م ، وجودم ایچین آلتی کوملکم ، کزمك ایچین بیرآتم ، مدافعهٔ نفسم ایچین بیر قلیجم واردی (ترنم ایدر:)

لکن اوزون یدی سنه‌دنبری
فیندیق فاره‌لری ، عادی فاره‌لر
وبونلره مماثل دیکر آولر ،
بختی قاره تومڭ غداسی اولدی

بنی تعقیب ایدن ابلیس‌دن چکین ، — طور سه‌واقین ؛ سن راحت طور، ای شیطان !

غلوسه‌سته‌ر — آی ! ذات‌حشمتکزڭ افراد معیتی بوندن‌می عبارت ؟

ئه‌دغار — جهنم پرنسی بیر جنتلمن‌در : اونا « مودو » و « ماهو » دیرلر .

غلوسه‌سته‌ر — بزم‌اتمز وقانمز اوقادار ذلیل اولدی ، که کندیلرینی دنیایه کتیرمش اولانلره نفرت ایدییور .

ئه‌دغار — (تیتره‌یه‌رك) زواللی‌توم اوشویور.

غلوسه‌سته‌ر — بنمله أوه‌کلیکز : بنم صداقتم، قیزلریکزك بی رحمانه اولان امرلرینه اطاعت ایتمه‌مه مساعده ایتمز : قاپولریمی سورمه‌له‌یوب سزی بوظالم کیجه‌نك بی امان ألنه براقمام ایچین قیزلریکز بانا امرده بولونمشلردر .

بن ینه هرچه‌باد آباد دیدم . آتش ویمك بولاجاغکز بیر یره کوتورمك ایچین سزی آرامایه چیقدم .

لیر — (کندیسنی غائب ایتمه‌یه باشلایاراق) هله شیمدی بنی‌بیراق‌ده شوفیلسوف ایله قونوشایم. کوك کورله‌مه‌سنڭ سببی نه‌در ؟

قه‌نت — افندی‌مز ، دعوتی قبول ایدیگز؛ ئه‌وه کیدیگز .

لیر — بو (تب) لی متبحرایله بیر دقیقه‌جق قونوشماق ایسته‌رم . تتبعاتکزك موضوعی نه‌در ؟

ئه‌دغار — شیطاندن توقی‌ایتمك تدبیرلری‌وکهله قیرماق .

لیر — سزه ، صورت خصوصیه‌ده ، بیرشی سویله‌مك ایسته‌رم .

قه‌نت — افندی‌م ، سزی تعقیب ایتمه‌سی ایچین بیر داها اصرارده بولونکز ، شعوری مختل اولمایه باشلایور .

غلوسه‌سته‌ر — تعقیب‌ایده‌بیلیرمی‌یا ؟ قیزلری، أولمه‌سنی ایسته‌یورلر ، ـ آداوجوانمرد قه‌نت ! بویله

[*] (قاره صو) باخدکنه نوربصری کاملاً و یاقسماً محوایدن بیرمرض عینی‌در ، که عصب بصری ایله‌طبقهٔ شبکیه‌نك قلجندن متکون‌در .

[**] کیجه قیصراغندن مراد کابوس‌در .

[***] کابوسه قارشی مؤثرلکنه آحاد ناسك اعتقاد ایتدیکی بیرافسونه، تلمیح اولونیور ، که (جادیلیق کشفی) عنوانلی کتابنده R. Scott طرفندن موضوع بحث اولمشدر . بو افسانه‌یه کوره ، (سه‌ن جورج) کابوسه ، بو افسون دلالتیله ایی‌بیرطایاق آتدیقدن صوکره، تکرار کلمه‌یه، اویویانلر چوکمه‌یه توبه ایتمشدر .

Digitized by Google

اولاجاغنی سویلەمشدی ، زواللی منی ! ـ سن قرال دلی اولیور دیپورسین ، برادر امین اول ، بالذات بن‌ده عادتا دلی‌یم : بیر اوغلم واردی ، کە شیمدی رد ایتدم ، داها چوق زمان اولمادی ، بو صوك کونلردە حیاتمە سوء قصد ایتمك ایستەیوردی ، برادر ، اونی سویپوردم ، پدر اولادینی نەقادار سومك لازم‌کلیرسە اوقادار سویپورم . دوغروسنی ایسترسەك ، کدرلر ذهنمی پریشان ایتدی . ـ بو کیجە ناصیل کیجە ! (فورطونە دوام ایدر) ذات شوکتکزە رجا ایدەرم . . .

لیر — آە ، افندی عفویکزی طلب ایدەرم (ئەدغارە) نجیب فیلسوف ، بانا رفاقت ایدیکز .

ئەدغار — توم اوشویور .

غلوسەستەر (ئەدغارە) هایدی آرقاداش کیر قولوبەکە ، اورادە ایصین .

لیر — هایدی جملەمز اورایە کیدەلم :

قەنت — افندیمز . بورادن .

لیر — اونکلە برابر ، بن فیلسوفلە بیرآز داها قونوشماق ایستەیورم .

قەنت — محترم افندیمز ، لطف ایدیکز ، براقکز بوآدم‌دە برابر کلسین .

غلوسەستەر — آلکز برابر .

قەنت - هایدی حایلاز ، کل بزملە برابر .

لیر — کل بنم سوکیلی آتنەلیم .

غلوسەستەر — قونوشمایالم ، قونوشمایالم : آمان چیت یوق !

ئەدغار (تغنی ایدەر) :

بیرحایلد رولاند کلدی قارە قولەیە ،
سوزی دائما فی ، فوە و فوم ایدی ،
بوردە بیر بروتون قانی قوقیور .

(چیقارلر)

صحنە — ٥

غلوسەستەرك شاطوسندە بیردائرە

« قورنوآی و ئەدموند کیررلر »

قورنوآی — ئەوینی ترك ایتمزدن‌اول انتقامی آلاجاغم .

ئەدموند — افندیمز ، حکمدارمە صداقت یولندە ، اولادلق حسنی اسکات ایتدیکمدن دولایی بنی‌تعییب ایدەجکلرینی دوشوندکجە‌آزچوق مدهوش اولییورم .

قورنوآی — شیمدی آکلایورم ، کە اونك حیاتنە برادریکزك قصد ایتمك ایستەمەسی پك‌دە بیر طبیعت فاسقە آثری دکلمش ، استکراهە شایان بیر شرتك ایقاظ ایتدیکی بیرحس عدالت ایلە حرکت ایتمش .

ئەدموند — بنم‌بختم‌نەقادار ظالم کەعادل‌اولدیغمە ندامت ایتمم لازم کلیور ! ایشتە بانا بحث ایتدیکی وفرانسە قرالنك منافع‌مهمەسنە خادم‌اولاراق اونکلە اوزلاشدیغنی کوستەرن مکتوب. یاربی! بوخیانتك وقوع‌بولماماسی یاخود بنم‌طرفمدن اخبار ایدیلمەمەسی مراد الهیك اولسەیدی !

قورنوآی — کلکز برابر دوشەسك یانە کیدەلم .

ئەدموند — اکر بومکتوبك مندرجاتی دوغرو ایسە کورەجك چوق ایشلریکز اولاجاق .

قورنوآی — ایستر دوغرو اولسون ایستر یالان ، بومکتوب سنی غلوسەستەر قونتی ایتدی . بولونماسی محتمل اولان یرلردە پدریکی آرا ، تاکە توقیف‌ایتمك‌ایستەیەجکمز زمان‌المزك آلتندەبولونسون.

ئەدموند (کندی کندینە) — قراله امداد ومعاونت ایدرکن بولورسەم ، بوحال حقمدەکی شبهەلرینی قویاًتأییدایدەجك. (قورنوآیە) صداقتم ایلە قانم آرەسندەکی جدال هرنەقادار پك الیم‌ایسەدە ینە شهراە عبودیتدە ثبات ایدەجکم .

قورنوآی — بن کافة اعتمادمله سانا اعتماد ایدییورم . و بنم مودتمدە ، پدرکدن داها سوکیلی بیر پدر بولورسین .

(چیقارلر)

صحنە — ٦

« شاطویە متصل بیر چیفتلك ئەونده بیروده »

غلوسەستەر ، لیر ، قەنت ، دلی وئەدغار کیررلر.

غلوسەستەر — بوراسی آپ آچیق هوادن داها ایی ؛ محفوظ بولوندیغکزدن طولایی مسعود

Digitized by Google

اولکز . اسباب استراحتکزی ألمدن کالدیکی قادار استعمال ایده‌جکم : غیبو.تم چوق سورمه‌یه‌جك .

قه‌نت — عقلنك بوتون قوتی ، صبرسزلغنه مغلوب اولدی : ـ غلوسه‌سته‌ر ، حسناتکك مکافاتنی الهلر احسان ایتسین !

(غلوسه‌سته‌ر چیقار .)

ئه‌دغار — فراته‌ره‌نتو بنی چاغیریبور . بانا دیبورکه نه‌رون جهنم کولنده بالیقجی‌در . ـ دعا ایت . معصوم و شریر شیطانك شرندن اجتناب ایت .

دلی — رجا ایده‌رم ، عمجه سویله بانا ، بیر دلی بیر جنتلمن‌می‌در یوقسه علی‌العاده بیر شهرلی‌می‌در؟

لیر — بیر قرال‌در ، بیر قرال .

دلی — خایر ، اوغلی بیر جنتلمن اولان بیر شهرلی‌در ، زیرا ، بالذات کندی جنتلمن اولمازدن اول اوغلنی جنتلمن کورن آدم بیر دلی‌در .

لیر — (قیزلرینك خیالنی کورورکیبی اولاراق) اوح ! ایصلیق چالاراق صاپلاماق ایچین قیرمزی درجهٔ حرارتده قیزغین شیشلری حامل ایچین بیك شیطانم یوق ...

ئه‌دغار — ملعون شیطان صیرتمی ایصیرییور .

دلی — قوردك ، تربیت‌پذیر اولماسنه ، آتك عافیتنه ، بیر چوجوغك محبتنه ، بیر فاحشه‌نك عهدینه اعتماد ایدن دلی‌در .

لیر — بویاپیلاجاق ؛ درحال بونلر حقنده حکم ویره‌جکم (ئه‌دغاره) اوطور شورایه پك عالم حاکم . (دلی‌یه) سن‌ده حکیم افندی‌من ، اورایه اوطور . شیمدی صیره سزه کلدی دیشی تیلکیلر !

ئه‌دغار — باقکز ناصل دیکیلیور ، کوزلری ناصل پارلایور ! ـ حکم اولوندیغنی سیر ایده‌جك کوزلره احتیاجك وارمی ، مادام ؟ (ترنم ایدر) :

بنی کورمك ایچین نهری کچ بسی Bessy .

دلی — (ترنم ایدر) :

کمیسنده بیر یاریق وار ،
ایچین سنی زیارته
کلمه‌یه یوق جسارتی ،
بونی مجبور اولورکتمه .

ئه‌دغار — کافر شیطان ، زواللی توم‌ی بیر بلبل سسیله بیزار ایدییور . هوپدام ، قارنمده باغیراراق بندن ایکی بیاض ترخوز بالغی ایسته‌یور . باغیرما ای جهنم ملکی ، بنده سنك ایچین غدا یوق .

قه‌نت — ناصلسکز ، حشمتمآب؟ اویله مدهوش اولمایکز : یاتماق ، یاصدیقلر اوزرنده راحت ایتمك ایسته‌رمیسکز ؟

لیر — اولا اونلرك حکم ویردیکلرینی کورمك ایسته‌رم ؛ شاهدلری ایچه‌ری آلکز . (ئه‌دغاره) حاکمیت لباسنی لابس اهل عدل مقامنه کچ . عدالتده اونك همسری اولان سن‌ده یاننه اوطور . (قه‌نته) قومیسیون‌دن سکز ، سزده اوطوریکز .

ئه‌دغار — ایشه حقانیتله باشلایالم : (ترنم ایده‌ر)

اویقویه‌می طالدك کوزل چوبان قیز ،
قویونلرك بوغدای ترلاسنده‌در ،
کوچوجك آغزکدن بیر نغمه چیقسین .
آرتق اونلره هیچ بیر کدر کلمز .

رون رون ، کدی آلاجه‌در .

لیر — اولا ، شونك حقنده حکم ویریکز ، او غونه‌ریل‌در . ـ بو هیئتك اوکنده قسم ایده‌رم ، که ، زواللی قرال پدرینی ، او ، آیاغیله تکمه‌له‌دی ، قوغدی .

دلی — کلیکز ، خانم افندی ، اسمکز غونه‌ریل‌می ؟

لیر — اوبونی انکار ایده‌من .

دلی — عفویکزی استرحام ایده‌رم ، سزی بیر اسکمله ظن ایتدم .

لیر — ایشته بیر دیکری ، اونك خیانتلرله مملو اولان کوزلری ، قلبنك نه قماش اولدیغنی اعلان ایدییور . اونی بوراده توقیف ایدیکز ! ـ سلاحلر ، سلاحلر ! قلیج و آتش ! ـ فساد بورالرده قایناپور ! حقیقتسز حاکم ، نیچین اونك فرارینه میدان ویردك ؟

ئه‌دغار — (کندی کندینه) کوزیاشلرم ، اونك دردیله اوقادار جوشان اولمایه باشلایورکه ، رولی بانا بوزدوراجاق .

لیر — ترای ، بلانش ، مه‌تره‌س ، باقکز ، کوچوك کوپکلر ، بویوکلری کبی جملةً بانا حاولایورلر .

ئه‌دغار — توم اونلره باشنی آتاجاق . کیری‌یه چکیلك ماته‌ن‌لر ! [*]

[*] Mâtin ئه‌ولرك محافظه‌سنه مخصوص ایری وقوتلی بیر نوع کوپك .

Digitized by Google

ترنم ایدر :

آغزك ایستر قاره ایستر آق اولسون ،
دیشلك ، ایصیریرکن ایله‌سین تسمیم ،
ایستر ماته‌ں ، ایستر طازی ، ملزاول
سوقاق کوپکی اول ، یاخود ئه‌پانیول [*]
ایستر زاغار اول ایستر آو کوپکی ،
توم جمله‌کزی آغلاتیر ، ایکله‌تیر :
چونکه اونلره باشمی بویله‌جه ،
آتجه کوپکلر قاپی‌یه صیچرار
وجمله‌سی بیردن ایدرلر فرار

دو ، ده ، ده . سه‌سسا! هایدی . اکلنجه‌لره ، پنایرلره ، چارشیلی شهرلره کیت . زواللی‌توم سنك کشکولك بوش [**]

لیر — اوحالده ، ره‌غان‌ی تشریح ایتسینلر ، قلبنك حالنه باقسینلر ، بویله طاش یورکلر یاپاجاق بیر سبب طبیعتده وارمی ؟ (ئه‌دغاره) سز افندی ، یوز شوالیه‌دن بیری اولاراق سزی آلیقویورم : یالکز طرز تلبسکز خوشمه کیتمه‌یور ، سزبانا بو ایران قوستومی‌در دیه‌جکسکز فقطینه ، البسه‌کزی دکیشدیریکز .

قه‌نت — هایدی سوکیلی افندی‌مز ، بوراده یاتکز وبیر مدتجك راحت ایدیکز .

لیر — کورولتو ایتمه‌یکز! کورولتو ایتمه‌یکز! پرده‌لری چکیکز . ایشته اویله ایشته اویله . اقشام طعامنی علی‌الصباح ایده‌جکز .

دلی — بن‌ده اوکله‌یین یاتاغه کیره‌جکم .

« غلوسه‌سته‌ر » کیرر

غلوسه‌سته‌ر — آرقاداش‌کل بورایه : افندی‌م قرال نره‌ده ؟

قه‌نت — بوراده افندی‌مز ، لاکن راحتسز ایتمه‌یکز . شعوری مختل اولدی .

غلوسه‌سته‌ر — رجا ایده‌رم عزیز محبم ، اونی قوجاغکه آل . علیهنده متشکل بیرسوء قصدجمعیتی استخبار ایتدم . شوراده حاضر بیر تسکره وار ، ایچنه‌قوی ، و«دوور» ه متوجهاً حرکت‌ایت ، دوستم ، اوراده هم حسن قبول ، هم‌ده حمایت بولاجاقسین .

[*] اوزون توبلی ، صارقیق قولاقلی و ایسپانیادن کلمه بیرنوع کوپك .

[**] «توم» نوعندن دیلنجیلر اللرنده بوینوزدن‌معمول برنوع کشکول طاشیرلردی ، کندیلرینه تصدقاً ویریلن مشروباتی بونك ایچنه قورلاردی .

افندیکی قالدیر . یاریم‌ساعت توقف‌ایده‌جك اولورسه‌ك اونك حیاتی‌ده ، سنك حیاتك‌ده ، اونی‌مدافعه ایتمه‌یه چالیشانلرك حیاتلری‌ده‌جملةً بیرمحو مطلقك‌ضربه‌سی آلتنه دوشه‌جك‌در . قالدیر اونی ، قالدیراونی وبنی تعقیب ایت ، سنی ، لازم‌اولان شیلری قسماً حاضر ایتدیکم بیریره کوتوره‌جکم .

قونت — یورغونلقدن أزیلمش‌وجود اویویور . خرد وخاش اولمش حواسکك اوزه‌رینه ، اویقو ، پلسنکنی سرپه بیلیردی ، اوحواس ، بعض باوری احوال‌اولمادیقجه پك‌کوچلکله التیام‌پذیر اولابیله‌جك (دلی‌یه) هایدی ، افندیکی قالدیرمایه یاردیم ایت ، سن بیزدن کیری قالمامالیسین .

غلوسه‌سته‌ر — هایدی ، هایدی ، کیده‌لم !
(لیری‌کوتوره‌رك غلوسه‌سته‌ر ، قه‌نت ودلی‌چیقارلر)

ئه‌دغار — بزم چکدیکمز دردلرك عینی مافوق‌لریمزك‌ده چکدیکلرینی کوردیکمز وقت ، سفالتلریمزك بزم‌خصوصی دشمنلرمز اولدیغی‌فکرنده قولای ، قولای بولونامایز . یالکز اولاراق محنت چکن اك زیاده روحاً محنت زده اولور ، چونکه پینده آزادهٔ غم انسانلری و بختیارلق لوحه‌لرینی بیراقیر : لکن بدبخت اولان کیمسه‌نك بدبختلق رفیقی بولونور واضطراب دیکر اضطرابلر ایله بیرله‌شیرسه ، روح ، بویوك عذاب‌لردن قورتولور ، شیمدی ، بنم‌بلمی أکن عینی‌اضطرابك قرالی دوقا ایتدیکنی کورونجه اضطرابم بانا نه‌قادار خفیف و سهل‌التحمل کلیور ، بن پدرم طرفندن ناصل معامله اولونیورسه‌م اوده اولادلری طرفندن اویولده‌معامله کورویور ، ـ توم ! یوله دوش . قیل وقال‌لری سانا واصل‌اولان بوعظیم حادثه‌لره دقت ایت . اسناداتیله سنی تلویث ایدن زعم باطل ، معصومیتکك بیناتی سایه‌سنده ازاله‌ایدیله‌رك ئونوریکی تکرار اکتساب ایدنجه کندیکی میدانه وور . بوکیجه نه اولاجاقسه اولسون أل‌ویریرکه قرال قاچوب قورتولابیلسین! فرصته انتظار ! فرصته انتظار! [*] (چیقار)

[*] اصلنده : lurk 'lurk دینیلیور ، که « هایدی پوصویه ، پوصویه ! » صورتنده‌ده ترجمه ایدیله‌بیلیر . lurk خیرسیزکیبی کیزلنمك ، صاقلانماق دیمك‌اولدیغنه نظراً «پوصویه ، پوصویه » طرز ترجمه‌سی مرجح عد ایدیله‌بیلیر .

ـ مابعدی وار ـ

Digitized by Google

آثار منتشره

آثار باقیه

معارف نظارتی مستشاری استاد فضائل مندمز صالح ذکی بك افندی اخیراً بوعنوانله غایت قیمتدار براثر دها نشر ایتمشلردر . مثلثات مستویه و کرویه‌دن باحث اولان بوبرنجی جلد اوزون سنه‌لرك تدقیقات وتتبعات عالمانه‌سیله وجوده کلمشدر. وبزه علمای شرقیه‌نك ریاضیات قدیمهٔ یونانیه اوزرینه نه علاوه ایتدکلرینی وبونلری غربلیلره نه راده‌ده تسلیم ایتدکلرینی کوستره صحائف کزیده وفنیه‌دن متشکلدر . متن اثرده اسملری مندرج ریاضیونك تراجم احوالی دخی اثره ذیل اوله‌رق علاوه اولنمشدر.

ریاضیات کبی اساساً سرت برموضوعده سنه‌لرجه تمادی ایدن تدقیقات وتتبعات فاضلانه‌نك محصول کمالی اولان (آثار باقیه) شرق کتبخانهٔ عرفان ومدنیتی ایچون برآبدهٔ مفخرت دها رکز ایتمشدر .

مطالعه‌سنی ریاضیات وتاریخ ایله اشتغال ایدن ذوات کرامه توصیه ایدر ، وکتبخانهٔ ملیه‌مزی بویله آثار فضیلتله تزیین ایدن استاد محترممزك دها برچوق آبدات مخلده وجوده کتیرملری تمنیسیله کندیلرینی بوموفقیت عظیمه‌لرندن طولایی عن صمیم القلب تبریك ایدرز .

قرمزی سیاه کتاب

۳۲۸ فجایعی

نشر وثائق جمعیت محترمه‌سنك کاتب فخریسی احمد جواد بك افندی طرفندن قلمه آلنان بومهم اثرك برنجی جلدی اخیراً انتشار ایتمشدر . بالقان فاجعه‌لری حقنده تلفیقی ممکن اوله‌بیلان معلوماتی آلمق ، فجایعی و حادثات سائره‌یی مصور رسملری تدقیق ایتمك وصوکره اغلایه‌رق دوشونمك هرعثمانلینك ، هرمسلمانك وظیفه‌سیدر دیسه‌ك مبالغه ایتمه‌مش اولورز .

روم ایلیده ۵۵۰,۰۰۰ دن فضله اسلام شهید وشهیده‌لرینك قانی، ناموسی غیظ وانتقام فکرلریله تیتره‌یه‌رك دوشونمکی بیلملی واولاد احفادمزه اوکرتمك. چالیشملی‌یز - قرمزی سیاه کتاب - بزه بویولده رهبرلك ایده‌جك آثارك الك مهملرندندر. احمد جواد بك افندی‌یی قلبمزك بوتون منت وصمیمیتیله تبریك وبواثری بوتون عثمانلیلره ، مسلمانلره توصیه ایدرز . فیأتی ۷ بچق غروشدر .

اتحاد اسلام

جلال نوری بك افندی برادرمزك (اتحاد اسلام) عنوانلی الحق شایان احترام براثر نفیسی اخیراً ساحهٔ مطبوعاته زینتساز اولمشدر. اوته‌دن بری (اتحاد اسلام) فکریله چیربینان اسلاملره بواتحادك غایه‌سندن ، امکان حصولندن بحث ایدرك برتمل طاشی وضع ایتمکله موفق اولان جلال نوری بك بواثریله حقیقةً مهم برخدمتده بولنمشدر . بعدما (اتحاد اسلام) دینیلدکجه مشوش وغیر قابل حل برمسئله اوکنده قالمیه‌جغمزی بواثرك دلالتیله تأمین ایده‌بیلرز . بوتون مسلمانلر بواثری بهمه‌حال اوقوملی ،

Digitized by Google

کتبخانه‌لرینك اك معتنا بر موقعنده بولندیرمه‌لیدرلر.
اثر باشلیجه فصول آتیه‌یه تقسیم اولنمشدر : مطالعات عمومیه – ایکی نوع مدنیت: صناعی ، حقیقی – اجتهاد مسائلی – حکومت اسلامیه – حال حاضرده مسلمانلر : عربلر ، ترکلر ، هندلیلر ، چینلیلر ، مالزیالیلر ، شیعیلر ، الخ – روافض ومذاهب اربعه ، تفرقه‌لر – تدنیات دینیه – اوروپانك استعمار اصوللری – أمپریالیزم وأوروپا پولتیقه‌سی – اساساً موجود اتحاد اسلام – ترديات اسلامیه – مؤسسات مشترکهٔ اسلامیه: خلافت ، حج ، معارف وادبیات اسلامیه – بغض نصرانی – اسلام و حقوق دول – غایهٔ امل: اسلام رنه‌سانسی – ترك عرب مسئله‌سی – ومختلف مشاهیر اسلامك تقریظلری ده آیروجه لایق تدقیق ومطالعه‌در .

نشر اولنان مختلف اثرلری وبالخاصه اتحاد اسلامیله جلال نوری بك کنجلك ایچون بر وسیلهٔ مفخرتدر . کندیلرینی عن صمیم تبریك ایدر وبو مهم اثرك مطالعه‌سنی بلا تفریق بوتون قارء وقارئه‌لرمزه جداً توصیه ایدرز . مرکز توزیعی یکی عثمانلی کتبخانه‌سی .

فیئاتی ۱۲ بچق غروشدر .

قادینلرمز

جلال نوری بکك یکی ویکی اولدیغی قدر مهم وباکر بر موضوعده قلمه آلدقلری بر اثر نفیسدر که یقینده موقع انتشاره وضع اولنمشدر. مسائل اجتماعیه‌مزك اك مهم بر فصلنی تشکیل ایدن قادین مسئله‌سی حقنده شایان دقت ومفید بر چوق معلومات ومطالعاتی محتویدر . [تاریخده ومختلف مملکتلرده قادین – اجتماعیاتده قادین – اجتماعیاتده عائله – حال حاضرده قادینلر – مناسبات جنسیه – قادینك تربیه‌سی ووظیفهٔ تربیتکاریسی – بزده عائله – تعدد زوجات واستفراش – طلاق ودفع زوجه – مسلمانده قادینك وضعیت حقوقیه‌سی – قادینلرده ترديات بدنیه ، روحیه ، اخلاقیه ، تربیویه – بزده ازدواج – تستر واحتجاب – قادین وجمعیت – قادین واقتصاد] عنوانلی فصول بر دقت مخصوصه ایله مطالعه وتدقیق اولنمیلیدر . مملکتمزده شرف وناموس دائره‌سنده یاشامق ایچون حلنه محتاج اولدیغمز مسائل حیاتیه‌نك اك باشلیجه‌لرندن بری ده شبهه‌سز قادین مسئله‌سیدر . بو نقطهٔ نظردن اثری بو مسئلهٔ معضله‌ده مفید ومعقول بر باشلانغیج اوله‌رق قبول ایده‌بیلیرز. مطالعه‌سنی هرکسه توصیه اولنور. فیأتی ۷ بچق غروشدر . آدرس : باب عالی جاده‌سنده یکی عثمانلی کتبخانه‌سی.

حوائج قانونیه‌مز

کنج وفاضل محررمز جلال نوری بك افندینك یقینده انتشار ایتمش بر اثر مهمیدر . (حوائج قانونیه‌مز) بر مطالعهٔ عمومیه ایله خاندان سلطنت قانونی – مأمورین قانونی – ادارهٔ ملك قانونی – قوانین عدلیه – قوانین اساسیه‌مز – قوانین وقفیه – مجله مسئله‌سی – املاك قانونلری – قوانین موقته – لاینکر تغیر الاحکام بتغیر الازمان – فصللرینی احتوا ایتمکده‌در .

مطالعه‌سنی یالکز ارباب حقوقه دکل مملکتده حق صاحبی اولان هرکسه توصیه ایدرز . فیأتی ٥ غروشدر .

مرکز توزیعی : یکی عثمانلی کتبخانه‌سی.

Digitized by Google

بیزانس ایمپراطوریچه‌لری

مؤرخ محترم احمد رفیق بك افندی قارده‌شمزك محصول خامهٔ عرفانی اولان بو اثر نفیس اخیراً ـ مختار خالد کتابخانه‌سی ـ طرفندن نشر اولنمشدر . بیزانس اخلاق وحیاتنه عائد برچوق حقائقی احتوا ایدن بو اثرك بالخاصه بیزانس تأثیراتنه آز چوق محکوم اولمش اولان بز عثمانلیلر ایچون مطالعه‌سی جداً الزم ونافعدر. بوتون قارئلرمزه توصیه ایدرز فیأتی ٥ غروشدر.

تاریخ صحیفه‌لری

مؤرخ مقتدرمز احمد رفیق بك افندی برادرمزك مهم براثری اولوب اخیراً ـ مختار خالد کتابخانه‌سی ـ معرفتیله ساحهٔ انتشاره وضع اولنمشدر . [قهرمان نفرلریمز ـ اهراملره طوغری ـ سطوتلی کونلر ـ سلیمان قانونینك صوك سفری ـ آوروپاده سلطان جم ـ قانونی وخرم سلطان ـ عثمان ثانینك شهادتی ـ کوسم سلطانك تدابیر سیاسیه‌سی ـ طرابلس صولرنده پیاله پاشا ـ پروزه محاربه‌سی ـ عنوانلی پارچه‌لر بالخاصه مطالعه اولنمه‌لیدر. بو اثر انفس ٥ غروش فیأتله صاتیلدقده اولوب ایکنجی طبعی ده همان بیتمك اوزره‌در بوتون قارئلرمزه توصیه ایدرز.

لاله دوری

مورخ محترم احمد رفیق بك افندینك مهم براثر تاریخیسیدر . اقدام رفیقمزده تفرقه صورتیله درج ایدیلدیکده صوکره ـ مختار خالد کتابخانه‌سی ـ معرفتیله آیروجه کتاب شکلنده دخی طبع ونشر اولنمشدر . اون ایکنجی عصرده عثمانلیلر ـ احمد ثالث وابراهیم پاشا ـ عثمانلیلر وغرب مدنیتی ـ مطبعه‌جیلق ـ لاله مراقی ـ شاعر ندیم ـ ١١٤٣ عصیانی ـ پاطرونا خلیل ـ محمود اول ـ خمبره‌جی احمد پاشا عنوانلی فصللر نه قدر حقائق ومعلوماتی احتوا ایدییور . . مطالعه‌سنی هرکسه توصیه ایدرز فیأتی ١٠ غروشدر .

پروسیا ناصل بوکسلدی ؟

مؤرخ فاضلمز احمد رفیق بك افندینك بو عنوانله غایت مهم براثر تاریخیسی ـ مختار خالد کتابخانه‌سی ـ معرفتیله موقع انتشاره وضع اولنمشدر . پروسیاده وطن محبتی ـ ناپولیونك مظفریتی ـ پروسیالیلرده عزم ـ حریت حربلری ـ شتاین وشارنهورست ـ دارالفنونلرك خدمتی ـ فیخته ـ ادبا وشعرانك غیرتی ـ پروسیالیلرك مظفریتی عنوانلی مباحث جداً شایان مطالعه‌در. بوتون قارئلرمزه توصیه ایدرز . فیأتی ٥ غروشدر .

خلافت سیاستی وتورکلك سیاستی

پروفسور وایتك محصول قلمی اولان بو اثر مهم اخیراً هابل آدام افندی طرفندن لسانمزه ترجمه ایدیله‌رك ساحهٔ انتشاره وضع اولنمشدر . اثر اسمندن دخی اکلاشیله‌جغی وجهله پك مهم مباحثی احتوا ایتمکده‌در . بوتون قارئلرمزه توصیه ایدرز محل توزیعی اقبال کتبخانه‌سی اولوب فیأتی ٧ بچق غروشدر.

آلمانلرك اسباب تفوقی

عثمانلیلرك آلمانیایی وهرشیدن زیاده سیاست اقتصادیه‌سنی بیلملری بر وظیفهٔ وطنیه‌در . چونکه یکرمی سنه‌دن زیاده‌درکه آلمانیا نفوذ اقتصادیسی ترکیاده بویوك برعامل تشکیل ایتمکده‌در .

Digitized by Google

بو اثر بو احتیاجی تماماً تطمین ایتمشدر . مترجمی مجلس اعیان معاونلرندن کریدی راشد بك‌در. محل توزیعی کتابخانهٔ اسلام و عسکری‌در فیأتی ۷ بچق غروشدر .

اوروپا بزی ناصل طانیور ؟

دار المعلمین فن تربیه معلمی اسماعیل حقی بکك دار الفنون قونفرانس صالوننده ویردکلری بر قونفرانسی احتوا ایتمك اوزره عمومی قونفرانسلر جمعیتی طرفندن نشر ایدیلان بو اثر اوروپانك بزی ناصل طانیدیغندن و کندمزی اوروپایه ناصل طانتمق قابل اوله‌جغندن باحثدر. فیأتی یکرمی پاره‌در . محل توزیعی کتابخانهٔ اسلام و عسکری‌در . عموم قارئلریمزه توصیه ایدرز .

ازهار خیال

مرحوم عثمان پاشا زاده فاطمه ذلیخا خانم افندی همشیره‌مزك بو عنوانله حسی و ادبی ، نفیس بر اثری انتشار ایتمشدر . مطالعه‌سنی بوتون قارئلرمزه توصیه ایدرز . باب عالی جاده‌سنده جهان کتبخانه‌سنده و سائر کتابجیلرده ۱۰۰ پاره فیأتله فروخت اولنمقده‌در .

الواح مظالم

دشمنلرمزك تویلر اورپرده‌جك درجه‌ده فجیع بر طاقم مظالمی کوسترن وثائقدن مستخرج مصور بر اثردر. کورملی ، دوشونملی و چالیشملی ..

کاتب

خصوصی عائله مکتوبلری، مخابرات تجاریه وسائره نمونه‌لرینی محتوی اولان بو اثر حامی زاده احسان افندی طرفندن قلمه آلنوب طربزونده کتابجی ا . حمدی افندی طرفندن نشر اولنمشدر. فیأتی ۵ غروشدر توصیه ایدرز.

یکی
آسیای عثمانی خریطه‌سی

بویوك قطعه‌ده غایت نفیس بر صورتده مطبوع رنکلی بر خریطه‌در . آسیای عثمانیه‌دکی کافهٔ بلادك مواقعنی و طرق عمومیه و شمندوفرلرك کذرکاهلرینی غایت واضح بر صورتده کوسترن بو نفیس خریطه قناعت کتبخانه‌سی طرفندن اخیراً نشر اولنمشدر . فیأتی بش غروشدر .

رسائل موقوته

ادمان

قوتك ، حقه بیله قارشی کلدیکنی اکلامایان کیمسه قالمدی ظن ایدرز. بونك ایچون مملکتك اتیسنی دوشوننلر آرتق تربیهٔ بدنیه خصوصنه چالیشمالیدر . مملکتك دها بوکبی شیلره اهمیت ویرمدیکی بر زمانده ادمان مجموعه‌سنی چیقارانلرك نه قدر فداکارلق ایتدکلری اوفاق بر دوشونجه ایله اکلاشیلیر .

مطالعه‌سنی هرکسه توصیه ایدرز .

عملی باغچوانلق

عملی بر صورتده باغچوانلغی تعریف ایدن ع . فرید بکك بو نافع اثری چفتجی کتبخانه‌سی طرفندن نشر ایدیلدی . اثر باب عالی جاده‌سنده ۴۹ نومروده چفتجی کتبخانه‌سنده فروخت اولنور .

اکینجی

زراعتدن باحث و اون بش کونده بر دفعه نشر اولنور نافع بر مجموعهٔ موقوته‌در . ارباب زراعت و فلاحته توصیه اولنور . نسخه‌سی

Digitized by Google

اللى پاره اولان مجموعه‌نك سنه‌لكى ٢٥ آلتى آيلغى ١٥ غروشدر . اداره‌سى باب عالى جاده‌سنده جمعيت كتبخانه‌سيدر .

مكتبلى

ذكور واناث اطفال مملكتك تنوير افكار وتزييد معلوماتنه خادم هفته‌لك مجموعه اولوب اخيراً ايلك نومروسى ساحهٔ انتشاره وضع اولنمشدر . فياتى اللى پاره ، سنه‌لك آبونه‌سى يارم ليرادر اداره‌سى : باب عالى جاده‌سنده ٧٣ نومروده كائندر . توصيه ايدرز .

گنجلك عالمى

محمد حالت بك افندى طرفندن اخيراً بوعنوانله ادبى ، علمى ، اجتماعى ، فنى بر رساله نيم ماهه نشر اولنمغه باشلانمشدر . پك نفيس آثارى احتوا ايدن بومجموعه‌نك نسخه‌سى ٢٠ پاره آلتى آيلغى آلتى بچق غروشدر. آدرس : پارمق قپوده عزيزيه اوتلنده نومرو : ٤

مكتب موزه‌سى

اون بش كونده بر نشر اولنور سياسياتدن ماعدا هرشيدن بحث ايدر بر رساله نيم ماهه اولوب اخيراً ساحهٔ مطبوعاته زينتساز اولمشدر. سرمحررى احمد اديب بك افنديدر. بوكوزل ومفيد مجموعه‌نك فياتى ايكى غروشدر .

چوجوق دنياسى

توفيق نورالدين بك طرفندن اخيراً بوعنوانله چوجقلره مخصوص هفته‌لك بر غزته نشرينه باشلانمشدر . مطالعه‌سنى توصيه ايدرز. نسخه ١٠ پاره ، آبونه‌سى ١٥ غروشدر .

آدرس : باب عالى جاده‌سنده نومرو : ٣٨

دونما مجموعه‌سى

دونماى عثمانى معاونت مليه جمعيتى منفعتنه اوله‌رق نشر اولنه كلن دونما رفيق محترممزك ٣٩ نومرولى نسخه‌سى اخيراً ساحهٔ انتشاره وضع اولنمشدر . اديب محترم مدحت جمال بك افندى برادرمز طرفندن اموراداره‌سى درعهده ايديلن رفيقمزك صوك نسخه‌سى جداً شايان مطالعه‌در. بوتون رسملى كتاب قارئ وقارئه‌لرينه خاصةً توصيه ايدرز :

فياتى اوچ غروشدر .

تصحيح

٤٦ نومرولى نسخه‌مزك ٧٢٣ نجى صحيفه سنده‌كى رسمك آلتنه مصطفى نجيب بك مرحومك جنازه آلاينه عائد اولديغى يازيلمسى لازمكلير كن سهواً ناظم پاشا مرحومك جنازه آلايى صورتنده كوسترلديكى اكلاشلمغله تصحيح كيفيت اولنور .

Digitized by Google

٤٥ نومرولی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌نك صورت حلی :

[آد ، درنه ، نه = ادرنه] در

قارئلرمزدن طوغری حل ایدنلر نامنه چکیلن قرعه‌ده برنجیلکی سلطان احمدده میرالای کمال بك مخدومی عثمان کمال ، ایکنجیلکی ازمیرده ایاشلی زاده فخرالدین ، اوچنجیلکی دوقتور یوزباشی ناجی بك افندیلر قزانمشلردر .

برر قوطو کاغد وظرف قزانانلر : قزیل طوپراقده راشد ، حدیقهٔ مشورت مکتبی مداوملرندن عزت پاشا زاده محمد فرید ، مهرارده فضلی نجیب بکك مخدومی مصطفی نجیب ، اسکدارده دولاب سوقاغنده مرحوم عارف افندی زاده اسماعیل حقی ، بك اوغلی مکتب سلطانی طلبه‌سندن ۹۵۰ نومروده محمود پرتو ، فندقلیده عمر لطفی ، حربیه نظارتی تحریرات اجنبیه قلمی آلمانجه مترجملرندن مصطفی فریدون بك افندیلردر .

اوچر قارت پوستال قزانانلر :

تجارت مکتبی طلبه‌سندن ا . اشرف ، مکتب ملکیه‌دن محمود ندیم ، یکی کوی تلغراف مخابرات ترکیه مأمورلرندن ابراهیم خلیل ، ارن کوینده مصطفی پاشا مخدومی مرجان اعدادیسنده معمر ، اجزاجی سعید خاتمی ، بك اوغلی مکتب سلطانیسندن ٦٦٦ نومروده محمد نظمی ، پانغالتی ـ سداد سلیمان ، کیره‌سونده دالقره زاده ایوب صبری ، بروسه‌ده محاسبه قلمنده محمد رشاد ، طربزونده میدانده عمر ، تیره اجرا مأموری شناسی ، طب فاکولته‌سندن حسن بهاءالدین ، اسماعیل صفا بکك مخدومی ع . پیامی ، وفا اعدادیسنده ارطغرل زاده محمد سعدالدین ، بیروت دارالمعلمین کاتبی علی حیدر ، قسطمونده مرکز تجارت وصنایع اوطه‌سی کاتبی محمد علی ، قاضی کوینده نمونه رشدیه مکتبی برنجی صنف طلبه‌سندن ۱۱۰ رجب صلاح‌الدین ، بشکطاشده عقارتلرده عالی، برغمه محکمه باش کاتبی حسن فهمی ، سیواس پوسته مدیری محمد شوکت ، ایاستفانوسده مظهر حسن بك افندیلردر .

برر قارت پوستال قزانانلر :

مقری کوینده بزازیان اعدادیسی طلبه‌سندن برهان‌الدین ، وفا اعدادیسنده ۷۵ اسماعیل حقی ، دارالفنون هلال احمر خسته خانه‌سنده مجروح ملازملردن علی ضیاءالدین ، مکتب حربیه موزیقه‌سنده رضا علی ، ازمیت دفتر خاقانی اداره‌سی اوچنجی کاتبی ابراهیم حامی ، بشکطاشده رضا پاشا یالیسنده عبداه ، بروسه سلطانیسندن ۹۲ ممدوح ، حیفاده مهندس عزت ، بایزیدده م . ذکی ، طب فاکولته‌سندن علی نجدت ، اسکدار مرکز رشدیه‌سندن ۲۳۸ صدرالدین ، قوری چشمه‌ده اعیاندن احمد رضا بکك یکنی نائل ، فندقلی حاجی بکر زاده عثمان نوری ، ازمیرده ی . غیاثی ، حیدر پاشاده ابراهیم اغا تکیه‌سنده م . راسم ، عسکری بیطر مکتبی طلبه‌سندن حبیب ، مکتب عثمانی طلبه‌سندن ع . صفدر ، زراعت بانقه‌سی مرکز شعبه‌سنده شوکت ، کانبوی اعدادیسنده ۳۵۳ نومروده ضیا ، قاضی کوینده جویزلکده ابراهیم ناظم بك افندیلردر .

Digitized by Google

خانملردن طوغری حل ایدنلر نامنه چکیلن قرعه‌ده برنجیلکی نشانطاشنده شکری پاشا کریمه‌سی لامعه شکری ، ایکنجیلکی بویوک دره‌ده نعمت اکرم ، اوچنجیلکی اسکدارده طوغانجیلرده فریحه جمیل خانم افندیلر قازانمشلردر .

برر قوطو کاغد وظرف قازانانلر : اصمه آلتنده تجاردن احمد حمدی افندی زوجه‌سی عائشه صدیقه ، قاضی کوینده جویزلکده شاهپر بهیج ، ارن کوینده قدری پاشا کریمه‌سی مبجل ، ایزمیت اناث مکتبی معلمهٔ ثانیسی شاهدر ، چاملیجه لباده‌ده مابینجی مرحوم بسیم بکك کوشکندن فرما فاخره ، سلیمانیه رشدیه‌سی معلمه‌لرندن آسیه لمعان ، بروسه‌ده بنت الکنعان ژاله پران خانم افندیلردر .

اوچر قارت پوستال قزانانلر :

اسکدارده احسانیه‌ده طیاره ظافر ، قزلطوپراقده فخریه سیف الدین ، تجارت و زراعت نظارتی معاونی علی رضا بك حفیده‌سی نقیبه مسروره ، برنجی بایزید دائرهٔ بلدیه‌سی کتبه‌سندن حافظ حسنی بکك کریمه‌سی هاله ، سلیمانیه نمونه اناث رشدیه مکتبی طالباتندن ۳۲۸ فاطمه مؤید ، کدك پاشاده امینه نعمت ، ازمیرده قرانتنه‌ده یوسف اوغلی یالیسنده مصرلی خورشید پاشا حفیده‌سی شادیه ، قاضی کوینده پکمز اوغلنده عایشه ، م ، بیروت مالیه واردات دردنجی شعبه تحصیل مأمور معاونی ممتاز بکك حلیله‌سی فردوس ، کوزتپه‌ده معمر بکك کوشکنده فاطمه یشار ، صاری یارده لوا حسن پاشانك قوناغنده سلانیکلی ناهیده ، کوزتپه‌ده سحر ، قاضی کوینده قوردیانی باغچه‌سنده افراز جمیل ، چاپاده دارالمعلمات ادبیات معلمی فوزی بکك کریمه‌سی فهیمه لامعه ، ملاکورانی اناث رشدیه‌سی ایکنجی صنف طالباتندن زهرا ، چبوقلیده مدیحه ، احسانیه‌ده میرآلای متقاعدلرندن حسنی بکك کریمه‌سی م . مکرم ، محمود پاشاده لطفیه ، یکی کویده فاطمه زهرا ، قاضی کوینده قائممقام رامز بکك کریمه‌سی بدریه خانم افندیلردر .

ملاقانلرله قارتلرك قوپونلرك اعاده‌سنه مقابل اداره‌ده آلدیرلمسی مرجودر .

Digitized by Google

بیلمجه

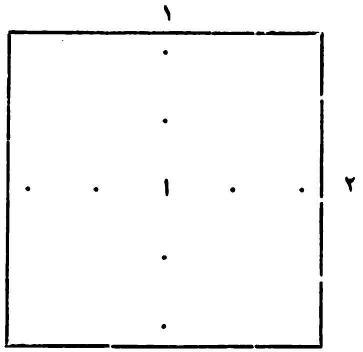

بالاده‌کی نقطه‌لرك یرینه اویله برر حرف وضع اولنملی که برنجی صره یوقاریدن اشاغی اوقوندیغی حالده ملتی داغدار ایدن بر وقعهٔ الیمه‌یه ویریله‌جك اسمی ، ایکنجی صره‌ده صاغدن صوله طوغری اوقوندیغی حالده وقعه فاعللرینك طینت و حرکتلرینی توصیف ایده‌جك کلمه‌یی کوسترسون .

بیلمجه‌یی مطلوب وجهله حل ایدن ارککلردن اللی کشی‌نك حل قوپونلری قرعه ایله تفریق ایدیله‌رك برنجی‌یه ظریف بر باستون ، ایکنجی‌یه بر پورت‌فوی ، اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی ، اونجی‌یه قدر برر قوطو کاغد و ظرف ، اوتوزنجی‌یه قدر اوچر ؛ اللنجی‌یه قدر برر قارت پوستال تقدیم قلنه‌جقدر .

کذلك بیلمجه‌یی مطلوب وجهله حل ایدن خانملردن اللی کشی‌نك حل قوپونلری قرعه ایله تفریق ایدیله‌رك برنجی‌یه ظریف بر شمسیه ، ایکنجی‌یه صوك موده بر ال چانطه‌سی ، اوچنجی‌یه مجموعه‌مزك آلتی آیلق آبونه‌سی ، اونجی‌یه قدر برر قوطو کاغد و ظرف ، اوتوزنجی‌یه قدرده اوچر قارت پوستال اهدا اولنه‌جقدر .

صورت حل مربوط قوپونلرك قسم مخصوصنه یازیله‌رق حزیرانك ۲۰ نجی کوننه قدر « رسملی کتاب مسابقه مأمورلغنه » کوندرلمیلیدر .

صورت حل و اسملرینه قرعه اصابت ایدن ذواتك اسامیسی ۴۹ نومرولی نسخه‌مزله نشر اولنه‌جقدر .

حل ورقه‌لرینی محتوی ظرفلره معاملات سائره‌یه عائد اوراق وضع اولنمامسی خاصةً رجا اولنور .

نومرو : ٤٧ بیلمجه قوپونی

صورت حل :

اسم و آدرس:

(٤٧ نومرو) بیلمجه مکافاتی اخذنده ابراز اولنه‌جق قوپون

اسم و آدرس:

Digitized by Google

Digitized by Google

هایدن

صوك موده قازمیرلر

انکلیز مقصداری

تپه باشی

نومرو ۱۲

هایدن

انکلیز مغازه‌سی ارکك، قادین و چوجقلره مخصوص انواع درلو صوك موده
قوماشلر وسائره بك اوغلی درت یول آغزی نومرو ۴۷۹

هایدن

ارککلره مخصوص

حاضر و اصمارلامه کوملك

یاقه غراواط وسائره

غلطه ویووده نومرو ۸۷

Digitized by Google

صوفیه‌ده ..

بر سنه‌یی متجاوز بر زماندن بری یاربلرندن محترم قارء و قارئه‌لرمزك محروم قالدیغی رائف نجدت بکك یاقینده انتشار ایده‌جك اولان (افول) نامنده‌کی اثرینك « صوفیه‌ده .. » عنوانلی مهیج وپر انتباه برقسمنی بو اثر معظمك انتشارندن اول قارئلرینك پیش نظر اشتیاقنه عرض ایمه‌یه موفق اولدیغندن دولانی « رسملی کتاب » مسعود و مفتخردر .

ملی هیجانلر ، آتشلی انتباهلرله مالامال « افول » ، محررك ادرنه محاصره‌سی اثناسنده‌کی خاطرات وانطباعاتنی احتوا ایتدیکی ایچین ، قیمت ادبیه‌دن باشقه برده قیمت تاریخیه‌یه مالکدر . یاقینده حسی واجتماعی مهم بر اثر ادبی‌یه قاووشه‌جقلرینی شیمدیدن قارئلرمزه تبشیر ایدرز .. « مدیریت »

نیسان و مایس ، ۱۳۲۹

مشاهدات وتحسسات :

بورایه کتیریلدکدن ایکی کون صوکره ، براحتیاط صحی ! اولمق اوزره قونولان قارانتینه‌دن دولایی ، اون کون قدر هوتللرده محصور قالدق .. بوشکلی بوس بوتون یکی محاصره‌دن قورتولور قورتولماز دماغمده ایلك دویدیغم امل ، شهری کزمك و - قابل اولابیلدیکی قدر - بولغارلرك روحنی ، ملی واجتماعی حیاتنی تدقیق وتتبع ایتمك اولدی ..

اولا شونی اعتراف ایده‌یم که صوفیه‌یی هیچ ده امید ایتدیکم درجه‌ده معمور وپراحتشام ، منتظم ومعظم بولمادم .. دکیل بکرشه ؛ سلانیکه وازمیره نسبةً بیله بویوکلك وکوزللك جهتلرندن چوق کیری .. اکر پارکه‌لی قالدیریملری کوزل وتمیز برقاچ کنیش جاده‌سی ایله الکتریك تراموایلری والکتریك تنویراتی اولماسه بولغار پایتختنه ابتدائی بر شهردن باشقه برشی دینیله‌مز ..

جاده‌لرده ، سوقاقلرده کزرکن کندیمی غرب ایله شرقك مد وجذر متمادیسی ایچنده بولونیورم ، ظن ایتدم .. فی‌الحقیقه الکتریك تراموایلری ایله سوسلنمش تمیز وکنیش جاده‌لری ، عینی سویه‌ده اولمامقله برابر اپی منتظم وبویوك بنالری ایله بر آوروپا ، برغرب مملکتنده یاشادیغکزی آکلار کیبی اولورکن .. بر ایکی خطوه ایلروله‌مه‌کز ، صاغنه دونمه‌کزله توزه ویا چاموره مستغرق دار سوقاقلری ، معنای طورنده پریشان بر فقر عمران اوقونان کوچوك أولریله کندیکزی بردن برشرق شهرنده بولورسیکز !. أوت ؛ یالکز ایکی خطوه سزه بو فنا تحولی کوسترمك ایچین کفایت ایدر .. لکن بکا بو تحول نه قدر جاذب ، نه قدر مونس وپرفسون کورونیوردی .. هویتمی ایستانبول سوقاقلرنده بولونیور

طرابلس غرب مدافعه‌سنی و حمیدیه‌نك قهرمانانه جولانلرینی ادامه ایدن فداکار ضابطلرمزدن
بیکباشی عمر فوزی بك افندی
(ترجمهٔ حاللری کله‌جك نسخه‌مزده)

وهمی ایله صارمق احتیاجِ روحیسی ایچنده بو توزلی یوللرده دولاشه‌ندە ناصیل غریب، ناصیل آکلاتیلماز بر ذوق دویوردم ..

صوفیه‌ده غرب ایله شرق جداً حال مبارزه‌ده .. شهرك روحنده شرقلقدن سیلکینمك ، غربه دوغرو ایلرولەمك ایچین جدی وَمتین بر تمایل وار .. فقط شرقده ، بر معندچوجوق کبی، مملکتك أتکنه یاپیشمش، قولای قولای اونی بیراقق ایسته‌میور .. شرقك شو عنعنهٔ تعندینه غرب ، مظفریتندن امین اولانلرده کورولن اینجه بر تبسم استهزا ایله ، صانکه کولومسیور !.

وادیٔ عمرانده بولغار پایتختی داها چوق مسافه‌لر قطع ایتمه‌یه مجبور .. او یله ظن ایدیورم که اون ، اون بش سنه اول کلمش اولسه‌یدم بوراسنی عادی بر قصبه شکلنده کوره‌جکدم .. آکلاشیلیور که شهرك بوکونکی ترقیسی اون بش سنه‌لك مساعینك محصولیدر .. اکر بر مدت دها بویله وقوفله ، ضیادار بر عزمله چالیشیلیرسه صوفیه بر درجه‌یه قدر تووالتنی، عمران واحتشامنی اکمال ایده‌بیله‌جك ..

غربك ، متفوق ومظفر ، تبسمنه مقابل شهرك سیماسنده ، سیمای ملیسنده نظر تدقیقدن فرار ایده‌مه‌ین بر قابالق ، بر بایاغیلق صیریتیور .. اهالینك چوغنده حالا بر چوبان روحی وار .. حس بدایعپرستی پك آز .. مودایه ، احتشامه ، ظرافت ونفاسته قارشی صریح بر تمایلده یوق .. آکلاشیلیور که بولغار پایتختی کونی کوننه مودا شئوناتنی دکیل ؛ انجق ملی حرکتلری ، اجتماعی جریانلری تعقیب ایدییور .. أوت ، اعتراف ایتمه‌لی وَبو آجی اعترافدن درین بر حصهٔ انتباه قاپمالی‌یز ، بوتون وحشتلری ، بوتون قابالقلری ایله برابر بولغارلر جداً اویانیق وچالیشقان ، جداً ایده‌آل صاحبی وطنپرور وَفداکار بر ملت ...

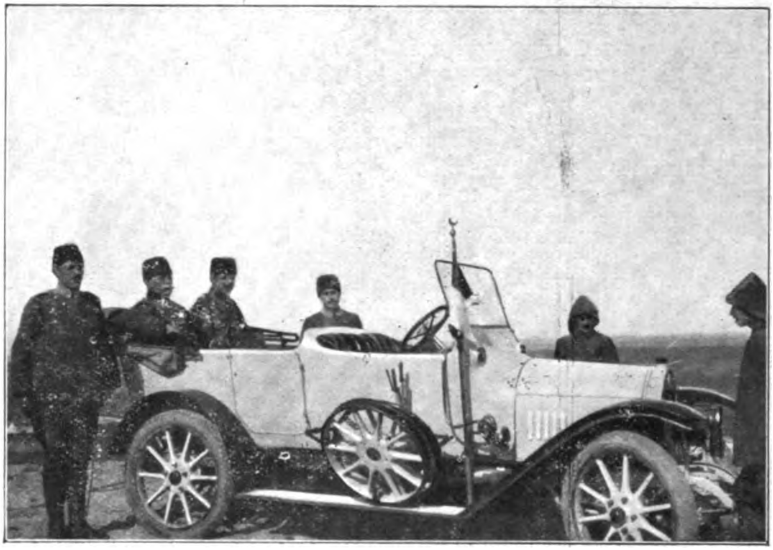

اوتنجی قول اردو قوماندانی خورشید پاشا ایله قول اردو ارکان حربیه رئیسی
وطنپرور محترم انور بك افندینك بعدالاشغال ادرنه جوارنده
اوتوموبیلده آلنمش بر رسملری

صناعتلرینك ابتدائیلکنه رغماً یرلی امتعه‌نك اجنبی اشیا ایله عزمکارانه مبارزه ایزلری حس ایدیلن اوزرلرنده یالکز بولغارجه یازیلمش لوحه‌لر معلق مغازه‌لر پازار ویورطی کونلری تماماً قاپالی ... دیوارلره یاپیشدیرلمش اعلانلرده ، رقلاملرده ساده بولغار لسانی ... مجلس ملینك قارشیسنده ایکنجی آلکساندر هیکلی بیله ملی برشخصیت ادعاسنده .. بر آز ظاهراً پارسك او محتشم اوپراسنی آکدیران « ملی تیاترو » ده‌ده بولغارانی بتمه‌مك ایسته‌ین بر آهنك محسوس .. ادیبلرك ، شاعرلرك ، حتی رسامرلرك محراب الهامی أك چوق عشق وطن ، عشق ملیت ایله ضیادار ...

حاصلی نره‌یه باقیلسه ، نره‌یه تعمیق نظر ایدیلسه بولغارلرك ، مقدس بر معبد کبی ، ملیته ، وطنه طاپندیغی کورونیور .. اکن ایشته بو دیندارانه پرستش ، بو آتشلی عشقدرکه اونلره ذوق ظفری طاتدیردی ...

بکا بولغارلر حربی ناصیل قازاندی !. دیه بر سؤال صورسه‌لر جوابم پك موجز وقطعیدر :

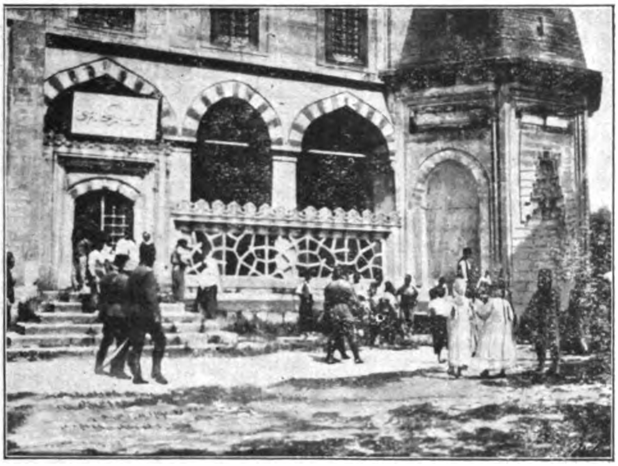

سلطان سلیم جامع شریفی کتبخانه‌سنك مدخلی

— مکتبلرله ، خصوصیله ابتدائی مکتبلرله ...

أك آشاغیدن أك یوکسك طبقهٔ اجتماعیه‌یه قدر بولغارلرله کوروشدم .. هپسنده مشترك برحس ، مشترك بر فکر ، مشترك بر ایده‌آل کوردم .. ایشته ملتلری احیا ، سیاسی واجتماعی مختلف طبقه‌لر آراسنده بولونماسی طبیعی کین وتهور مضرتلرینی امحا ایله‌ین یکانه‌قوت: ملی‌مقصد اطرافنده‌اتحاد!... هیچ بربولغار چوبانته، هیچ بربولغار قادیننه‌تصادف ایده‌مزسیکزکه قلبی‌تاریخی‌هیجانلرله چارپماسین. دماغی کوچوکدن بری القا ایدلمش بر تربیهٔ وطنیه‌نك‌لمعه‌لریله پارلاماسین.. آه ، بزتورکلر، عمومیت‌اعتباریله تاریخمزی بیلمز،تاریخمزایله روحمز آراسنده صمیمی و آتشین برارتباط تأسیس ایده‌مزکن اونلر ، او دونکی چوبانلر اوتاریخی بزدن چوق ایی بیلیورلر ؛ وَبو بیلیشلردن ، روحلری ایچین ، بزم علیهمزه اوله‌رق ، نه نخبه‌لر ، نه حیاتلر ، نه قوتلر چیقاریورلر .. بولغارلری ناصیل مکتبلر ، مکتبلرده بومتین تربیه ، بوملی وَ وطنی ایده‌آل مظفر ایتدیسه بزتورکلری‌ده بوتون بومعنز قوتلرك فقدانی ، فقدان‌الیمی پریشان أیله‌دی !.. أوت.. بزی جهل ، بزی ایده‌آلسزلك ، بزی معارفسزلك منهزم ایتدی .. بزی بومعارفسزلکك قاراکلق سینه‌سنده بسله‌نن وَکهنه بیزانسك «هوای‌طبیعی وتاریخی» سنده‌شدید بروسعت انکشاف‌بولان اخلاقسزلق بتیردی..

اوح !. ایشته ینه بورادده اضلاره ه ، اومؤبد مسأله‌یه تماس ایدییورم .. أوت ، اخلاق .. فقط محدود ، دار معناسیله دکیل ؛ بوتون وسعت شمولیله براخلاق .. ملی ،

ادرنه مناظرندن — سلطان سلیم جامع شریفی

وطنی ، سیاسی ، اجتماعی ، مدنی و شخصی براخلاق .. وطنه وَ انسانیته مضر اولمامق ، بالعکس قابل اولابیلدیکی قدر فائده‌لی اولمق اساسنه مستند تمیز وَ یوکسك بر اخلاق .. بو کنیش وحقیقی معناسیله قابینه‌ده اخلاق.. پارلمنتوده اخلاق.. غزته‌لرده اخلاق .. مکتبلرده اخلاق .. عسکرلکده اخلاق .. تجارتده اخلاق .. کتابلرده اخلاق .. حتی ادبیاتده ، صنایع نفیسه‌ده اخلاق ...

وطنك ناچیز براولادی ، بر فرد اجتماعیسی اولمق صفتیله فکرمی صراحةً سویله‌مك مجبوریتنده‌یم .. بن بزم ایچین باشقه بر چارهٔ نجات ، باشقه بر واسطهٔ اعتلا کورمیور ، کوره‌میورم ...

بولغارلرده بر شیمه داها نظر تدقیقمه چارپدی : آوروپایی تقلید ایدرلرکن ، ژاپونلر کبی ، جدی وَ دور اندیش حرکت ایدییورلر .. آوروپانك محاسننی ، ترقیات جدیه‌سنی ، کندیلرینه روح وَ غدا ویره‌جك عناصرینی تقلید ایدییورلر.. ظاهری وَ هوائی شعشعه‌سنی، شعشعهٔ ظرافت وسفاهتنی دکیل !..

آوروپا شهرلرنده اولدیغی کبی ، بورادەده ایکی عمومی باغچه وار : بلدیه وَ بوریس باغچه‌لری.. ینه آوروپاده اولدیغی کبی باغچه‌لرده دخولیه یوق ... ایشته سزه معقول، صحی، حقی وطنی برتقلید .. ایشته سزه آوروپایی جدی برتعقیب نمونه‌سی ... تفکری بنی سراپا

Digitized by Google

سیکیز یاپان اوبوکونکی فناقلرك مهم بر مسؤلی ، مشؤم برمنبعی دور استبدادی طبیعتیله معذور کورەلم .. یادورت بش سنەدر استانبولدە ، دیکر بویوك شهرلردە اهالینك صرف احتیاجات صحیەلری نظر اهمیتە آلینەرق عمومی باغچە تأسیسنە تشبث اولندیمی ؟.. [۱] خصوصیلە قفسلر ایچندە محبوس ، هواسزلقدن ، ضیاسزلقدن ، حیاتسزلقدن بکزلری صاپ صاری قادینلرك ، وطنە اولاد وَ عسکر یتشدیرن والدەلرك هیچ اولازسە احسان طبیعت اولان هوا وضیادن استفادە ایتمەلرینی تأمین ایچین اومؤبد زواللیلرە بربویوك وکوزل پارق یاپیلدیمی ؟. بك اوغلندە ، اودە دخولیەلی ، ایکی باغچە وار .. فقط تپە باشی وَ تقسیم باغچەلری صحی ، فائدەوی برر مؤسسە اولقدن زیادە برر اکلنجە ، بررسفاهت یری ...

بوباغچە مسألەسی ایلك ضربۀ نظردە اهمیتلی کورونمەیە بیلیر .. لکن فکرمجە بوندن دها مهم مسائل اجتماعیە پك آز وَ محدوددر .. چونکە بوباغچە مسألەسنك صحت مسألەسی ایلە ، تکثیر نفوس مسألۀ مهمەسیلە ، بلکەدە غیرمرئی ، فقط هرحالدە شدید بررابطەسی ، برعلاقەسی واردر . دوشونەملی .. حکومتلر نیچین اوقدر مصرف ایدوب شهرلرك اورتالرندە مختلف عمومی باغچەلر یاپمق کلفتنی اختیار ایدیورلر ؛ و صوکرەدە دخولیە آلیورلر ... سادەجە شهرك ، ملتك صحتی ایچین !. ملتك صحتی حکومتك قوتی دیمکدر .. بو فداکارلغی یاپمقلە ینە حکومت قازانیور .. زندە ، قوتلی ، تربیۀ صحیە و بدنیەسی مکمل بر ملتە مالك بر حکومت نە قدر مسعود ، نەقدر شرفلی وَ سطوتلیدر [۲] .. بو باغچەلر عینی زماندە شهرلرە خاص سیئات مدنیە ایلە ، سفاهت ایلە قسماً بوزولمایە باشلایان عرقلرە حیات وقوت ویرمك ایچین برر تلافیکاهدر .. باغچەلردە ، جدی وَ نزیە ، هوا آلان قادینلری ، جسور وَ متشبث ، قوشان .. متمادیاً قوشان چوجقلری کورمك نە طاتلی ، نەامید نواز بر منظرۀ استقبالدر .

برکون بلدیە باغچەسندە ، قاناپەیە اوطورمش ، بوتون بونلری دوشونور وَ ازیلیرکن یانمە آشاغی طبقەیە منسوب بربولغار کلدی .. آکلیوردم کە بنم ایلە قونوشمق ایستەیور . ذهنی وسیلە آرامقلە مشغول بولونیوردی .. بوصیرادە تاقارشیدە ، قوشان برقیز چوجوغی دوشدی .. بونی فرصت اتخاذ ایدەرك ممنون ومنشرح برطور ایلە :

– بوباغچەلر ، دیدی ، چوجوقلر ایچین چوق اصلاح .. [۳] هوا آلیورلر ، قوشویورلر ، دوشەرزلر .. فقط دائما قوت قازانیورلر ...

[۱] شهر امینی جمیل پاشانك ضیادار فعالیتی ایلە اخیراً آچیلان کاغدخانە پارقی فکرمجە استانبولك تاریخ حیات عمرانندە پك بویوك برحادثە ، حتی بر انقلابدر ...   تشرین اول ، ۱۳۲۹

[۲] وجودلرینك هردورلو مشاقە تحمل ایدەجك درجەدە صاغلام و زندە اولماسی بولغارلرك مظفریتندە پك مهم برتأثیر یاپمشدر ..

[۳] بولغارلرە چوغی تورکجە بیلیور .. بزم حسیاتمزە ، عاداتمزدە ایی واقف .. « اصلاح » کلمەسنی ایی ، کوزل معنالرینە قوللانیورلر ...

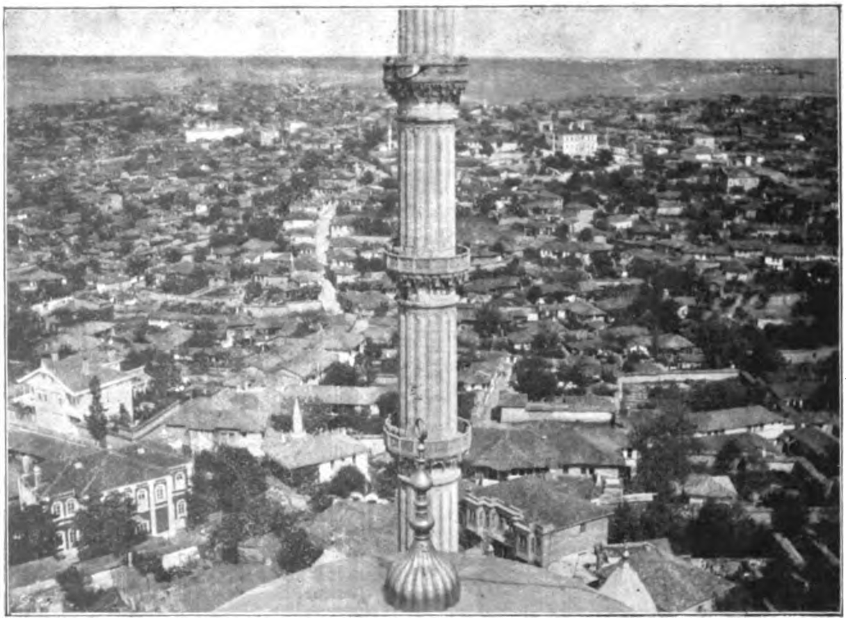

ادرنه‌ده سلطان سلیم جامع شریفندن شهرڭ بر قسمنڭ منظره‌سی

فکرینی تصدیق ایتدم .. بو تماسدن استفاده ایتمك ایچین کندیسنه بعض سؤاللر صوردم .. صوردیغم سؤاللره امید ایدیله‌جك درجه‌ده واقفانه جوابلر آلدم .. سببنی بیلدیکم حالده ، نیچین باغچه‌لرده موسیقی یوق ، دیدم .. نظرلرنده خفیف بر بولوطله جواب ویردی :

— بوتون قاردشلرمز وطن ایچین او قدر قان دوکمش ایکن بوراده هیچ موسیقه اولور ؟...

برآن ایچنده کوزمك اوڭنده استانبول بر پانوراما سرعتیله کچدی : تپه باشی و تقسیم باغچه‌لرنده‌کی موسیقی‌یی ، صاری یرده وقاضی کوینده اینجه سازی ، بك اوغلنده های وهوی سفاهتی ایشیدییور ؛ استانبول سوقاقلرنده اویوقلایان عطالت و لاقیدی‌یی ، قوش دیلی چاییرینك یشیل سینه‌سنی قارارتان عادیلکی ، توزاره مستغرق آرابه‌لرك تپه‌لردن کاغدخانه‌یه دوغرو ایندیکنی کوریور کبی اولویورم .. شو منظره ، سطحی بر باقیشله احتمال اهمیتسز کورونه بیلیر .. فقط نافذ بر نظرله او منظره‌یه باقیله‌جق اولورسه درینلکلرنده بر ملتك اسباب تعالی وانحطاطنه عائدپك بلیغ ، پك موجز یزلره ، معنالره تصادف اولونور ..

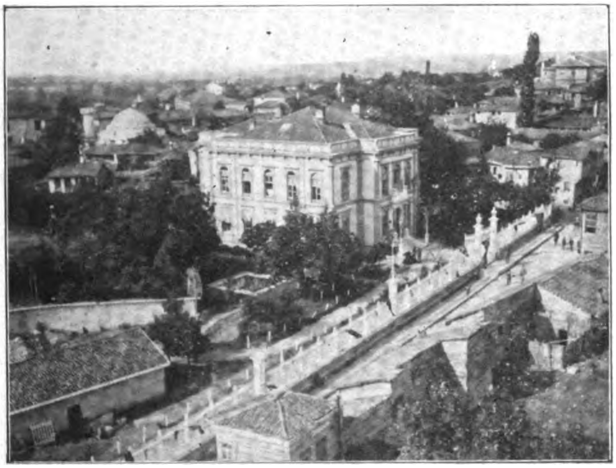

ادرنه‌ده دائرهٔ بلدیه — اشغالی متعاقب آلنان بر فوطوغرافی

مظفر اولدقلری حالده بولغارلر أولن وطنداشلرینك خاطره‌لرینه حرمت ایتمکده بر مجبوریت قطعیه دویویور ؛ اکلنه‌میور ؛ موسیقی دیکله‌مه‌یه تحمل ایده‌میور ... بز ایسه بوقدر پریشان ، بوقدر مقهور اولدقدن ، بودرجه افول ایتدکدن صوکره شهیدلرمز روحنه حرمت دکیل ؛ بومدهش ، بوبی‌نظیر فلاکت ملیه‌یه ماتم طوتمه‌یه بیله أوشه‌نیورز ، اویله‌می ؟.. آه ، ادبیات !. بر ملتك ، بردوره‌نك دماغنی ، حالت روحیه‌سنی کوسترمك وبردن بوتون برتاریخ ابداع ایتمك ایچین بعضاً سن نه‌پرفسون ، نه‌قیمتدار بروثیقه‌سك !..

حقه تفویض امور ایت نه الم چك نه کدر
کلیر البته ظهوره نه ایسه حکم قدر

❦

ایچ باده کوزل سو وار ایسه عقل وشعورك
دنیا وار ایمش یاکه یوغیمش نه امورك

❦

آهسته کیدن ایریشیر منزل مقصودینه
تیز رفتار اولانك پاینه دامن دولاشیر

.... الخ

Digitized by Google

ادرنه‌ده مریچ نهرینك اوزاقدن کورونیشی

اوف !.. ذاتاً دنیای عطالت وغفلت بر ملته بوس بوتون آفیونلر سرپن بومسکین ، بو سفیه ، بو اویوتیجی واویوشدریجی منظومه‌لر نه مضر ، نه جانی ، نه انتباهه دشمن اثرلردر ، یاربی ... بو شعرلرك ، شعر شکلنده هرزه‌لرك محترم صاحبلری بو یازیلریله ملته نه قدر فناقلر یاپدقلرینی بیلمش اولسه‌لردی قلملرینی قیرارلر، پارچالارلردی !. امین اولمالی‌که ادبیاتده بویله نظریه‌لر ، بویله فلسفه‌لر ، بویله سفاهتلر ومسکنتلر.. بویله غیر مرئی وزهرلی امتصاصلر ملتك روحنی ، روح قدرت وانتباهنی ظالمانه امکده نافذ بر تأثیر یاپدی.. اویله نافذ ومشئوم بر تأثیرکه شیمدی‌یه قدر بر چوق انقلابلر ، تجددلر وتعالیلر کوسته‌رن ادبیاتمزده مع التأسف الآن محسوس وموجود .. اکر بو جداً زنکین مصیبتك قیمت واهمیتی‌ده تقدیرده فقر فکری وقلبی کوسترر، بو بلای ملیدنده بر انتباه ادبی واجتماعی ابداع ایده‌مزسه‌ك یازیق بزه .. یازیق بوتون بر تاریخ شان وشرفه !.

بولغارلرك ملی شاعری ایوان وازوف Ivan vasoff ك بولغار - صرب اختلافی مناسبتیله یازدیغی « ماکدونیایه » عنوانلی شعرك ترجمه‌سنی فرانسز لسانیله بوراده ایلك دفعه اولارق انتشار ایتمه‌یه باشلایان « نه‌و دو بولغاری » غزته‌سنده کوردم .. صنعتدن هیچ بر شی غیب ایتمه‌ین بوکوزل ، بو آتشلی شعر اویله وطنی بر ایده‌آل ، اویله ملی برحرارت ایله یازیلمش‌که اك اولو بر عرقی حرکته کتیره‌جك ، اوکا عشق انتقام ویره‌جك برفسون حیات وضیا ایله دولو .. بن امینم‌که بو شعری یازمقله شاعر مملکتنه اك مقتدر دیپلوماتدن داها زیاده خدمت ایتمشدر . ینه بن امینم‌که بو شعری اوقویان بولغار نفرینك قلبی ، کچیردیکی

Digitized by Google

ادرنه‌ده قپیق جواریله طاشلق جامع شریفنك
اوزاقدن منظره‌سی

او سكز آیلق حیات جدال ومماقه رغماً ، صربلرله حرب ایتمك وَاونی أزمك ایچین درین، پرحیات بر آتش ایله صیزلامشدر ..

اكر بزم ادبیاتمز وقتیله ملته حیات وانتباه ویرر برشكل وجریان آلمش اولسه‌یدی واو جریان بوكون صنعتك كوزللكلری ، اینجه‌لكلری ایله تكامل ایتمش بولونسه‌یدی شیمدی پك مسعود ، پك زنده وَنوار بر ادبیاته مالك اولاجقدق.. واحتمال بوقدر آجی برمصیبته، برمصیبت ملیه‌یه‌ده اوغرامیه‌جقدق ..

بوراده تدقیقاتم بولغارلرك فكری ترقیلرینه ، ملی انتباهلرینه خدمتده شاعرلرك ، ادیبلرك پك بیوك بر تأثیری كوروندیكنی اثبات ایدیور . یالكز ایوان وازوف ، یازدیغی بر اثرله [*] بوتون برملتی عشق انتقام اچنده مست ایتمش ، ماكدونیایی تورك اداره‌سندن قورتارمق ایچین بوتون بولغارلره قوتلی بر امل وآتش ویرمشدر .. بن قلبمده درین ، آجی برملال حسد ایله امین اولدم كه حرب ایدرلركن بولغار عسكرلرنده بو مشهور وآتشین اثرك ویردیكی حیات وامل ایله تغدی وتعالی ایتمش بر روح واردی .. صنعتك ادبیاتك كندیسنه تحمیل ایتدیكی او بیوك وظیفهٔ وطنیه‌یی بحق تقدیر ایدن وازوف ،

[*] اثر « بویوندوروق آلتنده » عنوانی طاشیور. Sous le joug نامیله بولغارجه‌دن فرانسزجه‌یه‌ده ترجمه ایدلمشدر .

ادرنه‌ده اوچ شرفه‌لی جامعك و یانغین قوله‌سنك منظره‌سی

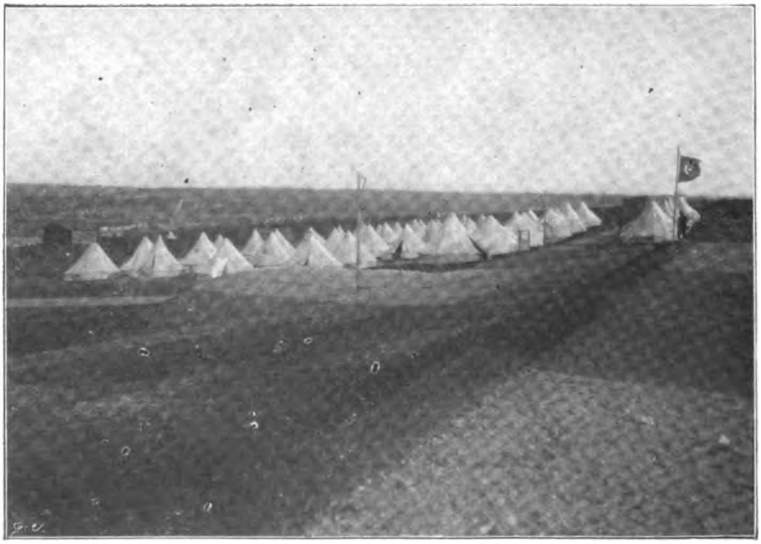

باش قوماندانلق قرارگاهی

ادرنه‌ده رشادیه باغچه‌سی — اشغالی متعاقب آلنان بر فوطوغرافیدن

اولجه بزم علیهمزه حاضرلادیغی بولغار روحنی شمدی صربلر ایچین احضار ایتمکله مشغول واندیشناك !.. نه وطنی، وطنی اولدیغی ایچین‌ده نه قدسی بر اندیشه ، بر اندیشهٔ صنعت !.

بیلمم مملکتك دوچار اولدیق بو مدهش ، بو بی نظیر فلاکت قارشیسنده‌ده صنعت وادبیاتی یالکز ذوقه ، ذوق عشقه خادم بر آلت منزله‌سنده تلقی ایدنلر فکرلرنده الآن ثبات ایده‌جکمی ؟. بیلمم ، روحلری الیم هجرانلر وهیجانلرله تیتره‌تن بو مهیب ، بو ظالم منظرهٔ حقیقت مواجهه‌سنده‌ده صنعتی قامه وانتباه ایچین استخدام ایتمك امل و احتیاجی حس اولونمیه‌جقمی ؟..

آه ... لکن آرتیق انتباه ، انتباه !.. اداری ، اجتماعی ، فنی وادبی بر انتباه !.. آرتیق عزم ایله وبوتون برشدتله تلافی‌یه دوغرو شتاب !. فوت ایدیله‌جك بر دقیقه‌مز بیله یوق... دماغده صارصیلماز وییلماز برعزم مرام، قلبده نجیب برهیجان انتقام ایله چالیشمالی؛ روحلرده درین ومقدس بر ایده‌آل ایله هپمز بر نقطه‌ده ، متحد وقوی ، برلشمه‌لی وسویشمه‌لی‌یز !. افول ، یالکز بو هوای شرائط داخلنده ، پارلاق بر طلوع کتیره بیلیر !..

بولغار چوبانته اك مهم سؤالی صوکره‌یه بیراقدم :

— مکتبلرکز ، دیدم ، ناصیل ؟. ایی‌می ، چوقمی !..

او ، امتحانده کندیسنه اك زیاده بیلدیکی وسودیکی سؤالی صورولان بر طلبه ممنونیت

وتهالکیله ، ازبر بر پارچه اوقویورمش کبی ، سریع ومتوالی ، جواب ویردی :

— اوح .. بزم مکتبلر هم چوقدر ، هم‌ده اصلاح‌در ... هرمحله‌ده بر مکتب واردر .. هم‌ده پاره‌سزدر .. هرکس چوجوغنی مکتبه ویرر ، اوقوتدورور .. اوقوتدورمازسه جزا کورور.. ایشته سزده کوریورسکزکه صوفیه‌ده اوجدن زیاده کلیسا یوق .. فقط اوچیوز مکتب وار .. قصبه‌لر ، کویلرده بویله .. بزم پاپاسلر اهالی‌یه ، کویلی‌یه دائما « چوق چالیشکز .. اوقویکز.. وطنکزی سویکز؛ وَ ونك ایچین لازمسه اولوکز .. » دیه نصیحت ایدرلر .. کیم اوقومق اوکرەنیر ، کیم چالیشیر ، کیم وطنی ایچین فدا کارلق پاپارسه الله اونی چوق سور ، دیرلر .. بزم عسکرلرك همان هپسی اوقومق بیلیر .. تاریخ بیلیر .. نچین محاربه یاپدیغنی بیلیر .. سویله‌نن سوزلری ، ویریلن امرلری ، یاپیلان تعلیملری‌ده داها ایی ، دها قولای آکلار .. محاربه‌ده ، تعلیمده قلبلری ، قافالری ، قارا کلقده دکیل ، آیدینلقده .. سزك عسکر چوق ایی اما اوقومق بیلمز ... برده سزده « شف » یوق .. قوماندانلرکز ، بویوك ضابطلرکز ایی دکیل .. شیمدی سز هیچ برشیئه باقماییك .. ساده ، ساده مکتب آچیك ...

شو سوزلرقلبمه ، ورم اولدیغنی بیلدیکی حالده خسته‌لغنك باشقه‌سی طرفندن سویلنمه‌سنه تحمل ایده‌مه‌ین بر زواللینك دویدیغی او بویوك آلمی ویردی ...

برکون بر مغازه‌یه کیردم .. آوروپا امتعه واشیاسی او قدر بهالی‌که حیرتلر ایچنده قالدم .. لکن امتعهٔ اجنبیه‌یه پك فضله قونولان کومروك رسمندن فیشقیران بو بها ، بولغارستانه نه مبذول فیضلر سرپیور .. روحمده آجی برصیزی ایله غبطه ایتدم ، حسد ایتدم وَ ایکله‌دم .. آمان یاربی !. بورادەده برجریحه ، مملکتمك حیات اقتصادیه‌سنه عائد الیم بر نشانهٔ عجز وضعف : قاپیتولاسیون ...

مع مافیه شوراسنی ده سویله‌مکدن واز کچه‌م که صوفیه‌ده تجارتك ، حیات اقتصادك مهم برقسمی موسویلرك ، آوستریالیلرك ،ارمنیلرك‌ألنده !. لکن‌شوحال ، بزده اولدیغی کبی ، صوفیه‌نك ملی منظره‌سنه بر قطرهٔ ضعف وشورش بیله دوکه‌میور !..

بوتون بولغارلرده بزم ایله قونوشمق ایچین بویوك بر تهالك وار .. ایشته شوراده‌ده مغازه مستخدمینی نه ایچین درحال صمیمی برر دوست اولدی !. آشیا آلیرکن بودوستلغك ویردیکی مبذولیت کلام آراسنه ناصلسه صرب مسأله‌سی ، بولغارلری سراپا آتش ایچنده بیراقان بو هیجانلی « آقتوآلیته » ده قاریشمش بولوندی .. بری یاشلی ، دیکری کنج مخاطبلرم ، برآز شارلاتانلق ممزوج اولمقله برابر ، اویله آتشلی ، اویله روحدن قوپان مغرور برفورانله صربلره کینلر ، تهورلر ، غضبلر صاووریوردی‌که آنجق ایده‌آل صاحبی فداکار برملت افرادنده کورونه‌بیلیر .. اختیار کوزلرنده زنده قیغیلجیملرله :

Digitized by Google

— بن، دیبوردی، تورك محاربه‌سنه گیتمه‌دم .. فقط بومحاربه‌یه گیده‌جکم ، بو آتشه آتیلاجغم .. صربلرك بزناصل عسکر اولدیغنی پك اعلا بیلیرز . اونلر هیچده سزك کبی دکیل .. آه براولسه ، برمحاربه اولسه ...

بوریس پارقنده اختیار بر پروفسور ایله کوروشدم .. حربك وقوعنه چوق تأسف ایدیور ؛ وبزم ایله اتفاق آرزو ایدییور .. فی‌الحقیقه همان بوتون بولغار ملتی بوآرزوده !. بزمله قونوشمق ، بو فکرلرینی میدانه قویمق ایچین هیچ بر فرصت قاچیرمیورلر .. عادتا پروپاغاندا یاپیورلر .. برآز صوکره ، اختیار معدمك یانه ، جیبنده تان غزته‌لری ، کنج برمحرر کلدی .. اوده عینی فکرده .. بن بوتون بواملده بولونان بولغارلره صمیم روحمدن قوپان آلولی برحساله عینی قطعی جوابی ویرییورم :

— سزکله اتفاقمی؟... بلکه اولابیلیر ... فقط یالکز برشرطله... بزم ایچین آرتیق آلساس ـ لوره‌ن مسأله‌سی حالنه کیرن ادرنه‌یی اعاده ایتمك شرطیله ...

ماکدونیاده وَ بواوقدرمشعشع یکرمنجی عصرك حضورمدنیتنده متفق ملتلرك ارتکاب ایتدکاری وحشتلره ، ظلملره هنوز شیمدی کتابلرله یاواش یاواش واقف اولویورم ده اومدهش و منفور ادرنه مظالمنی بیله خفیف بولمه‌یه باشلییورم .. حیرت ولعنت !. یالکز وحشی بالقانلیلرك آلچق ظلملرینه، افتراسلرینه دکیل؛ اوقدر مدنی وَ مترقی ، اوقدر متکامل وَ ده‌موقراتیك ملتلری و حکومتلری تمثیل ایدن رسمی آوروپانك قرون وسطی مظالمنی کچن بومنفور وحشتلری روحنده هیچ برذرهٔ لرزش حس ایتمه‌دن، جامد وَ لاقید ، تماشاسنه‌ده حیرت ونفرت !..

یاربی !. بی‌کناهلره قارشی ارتکاب ایدیلن بوظلمه ، بودرجه واسع ومدهش برظلمه ناصل راضی اولدك ؟. اوف !. اسیرلرك کوزلرینی چیقارمق .. قادینلری ، چوجوقلری برأوه‌دولدوروب طوتوشدیرمق.. ناموسلرینه تعرض ایدلمش قیزلری دیری دیری طوپراغه باتیرمق .. حامله‌لرك قارنلرینی پارچالامق ... أوت ، بوتون بو تویلری اوریرتن ادوار ابتدائیه مظالمنی یاپمق ایچین بو بالقان ملتلرینك قلبلری ناصل انسانلقدن چوق اوزاق سیاه وقیرمزی حسلرله ملوث اولمالیدر .. بوکون اك ابتدائی وحشتلری وَ ظلملری احیا ایدن بو دنی‌بالقان وحشیلرینه آوروپانك کوستردیکی اوحقسز توجه، سه‌مپاتی‌یه شاشمامق وچیلدیرمامق قابل دکیل !. اوقدر مشتاق مدنیت اولدیغم حالده بویله آوروپا مدنیتنه « قهر اولسون » دیه باغیرمق احتیاجیله وجدانم طوتوشیور .. دیمك بوتون بوارتکاب ایدیلن وحشتلرده ضمناً آوروپاده مشترك ..

اوف ياربى !. مدنيت ، عدالت ، انسانيت كلمه‌لرى بومدهش وحشت، بوحسسز سكوت قارشيسنده ناصل بررقوقلا، برر اويونجاق ماهيتنده قاليور ؟!.. ارتكاب ايتدكلرى بوقدر مظالمدن صوكره بالقانليلرك ياپدقلرى محاربه‌يه حالا « La guerre de libération » حريت وَ استخلاص محاربه‌سى » ديمه‌لرى ايچين بو ملتلر حقيقة اوتانمق دنيلن خصيصه‌دن بى خبر اولماليدر .

كچن كون موثوق برمنبعدن خبر آلدم كه ، بز بورايه كلدكدن صوكره، ادرنه‌ده اسير عسكرلر آچ بيراقيلمق صورتيله ئولدورولمش . . زواللى ادرنه مدافعلرى بولغار ظلميله هر كون ايكى اوچيوز شهيد ويرمش .. يالكز سلانيك ، سيروز ، قواله وَ دده آغاج حواليسنده يوز بيكى متجاوز مسلمانك ، بى‌كناهك وحشيانه ، ظالمانه قتلندن صوكره ادرنه‌ده يكرمى بيك اسيرك آچلقدن غدارانه ئولدورولمه‌سى!. لكن بوظلم، بووحشت اونوتولماز أى توركلر ، أى عثمانليلر ... اوف !. بو درجه درين ، بو درجه مظلم بروحشتى ، برظلمى تصوير ايتمك ايچين كلمه‌لر نه‌قدر ناچيز ، لسان نه‌قدر قدرتسز .. انهزامدن زياده بو وحشتك انتقامنى آلمق لازم .. هم انهزامك ، هم بو ظلمك نجيبانه ، آصيلانه انتقامنى آلمق ايستيورىيز ؟. اوبله ايسه اويانالم وَ چاليشالم ... آه ، خصوصيله ، برربرمزى سوه‌لم .. چوق سوه‌لم ...

.. [*] Turquie agonisante لك صوك طبعنى كوزلرمده الك صميمى ياشلرله اوقودم پيه‌ر لوتى‌يه دكيل يالكز توركلك وعثمانليلق ، بوتون انسانلق منتدار اولماليدر .. سنكين وَ خودبين آوروپانك اورتاسنده انسانيت ايچين ، حقيقت و عدالت ايچين فرياد ايدن بوقدر قوتلى بر صدانك بولونماسى .. بوتون بووحشتلره ، ظلملره عصيان ايدن بو درجه بويوك وشفيق برقلبك ياشامسى جداً حيرت افزادر .. دره‌يفوس مسأله‌سنده اميل زولا ، ياپيلان اوقدر هجوملره وتحقيرلره رغماً، نه‌قدر يوكسلديسه، بالقانليلرك بوظلم وَ وحشت حادثه‌سنده‌ده پيه‌ر لوتى اوقدر ، بلكه داها زياده اعتلا ايتدى .. بواعتلا قارشيسنده مست حرمت قالمش روحمدن انسانيت پرور اديبه ، حق وعدالت ايچين حرب ايدن اوشجيع وَ نجيب قامه مؤبد منتلر وتشكرلر ... ديه‌بيليرم‌كه بزم ، اسير تورك ضابطلرينك صوفيه‌ده مظهر اولديغمز نسبى راحت و امنيتى بولغار مدنيتنه دكيل ؛ بوبويوك قلبلى آقاده‌مى اعضاسنك كتابنه ، فريادينه مديونز ...

---

[*] Turquie agonisante تركيبنى عينى رنككى ، عينى قوتى ، عينى معنا واداىى ويرمك شرطيله ترجمه‌ده مشكلپسندلك حس ايتديكم ايچين يالكز فرانسزجه‌سنى يازمه‌يه مجبور اولدم . „ مختضر توركيا " : صوغوق .. „ حال احتضارده توركيا " پك خوشمه كيتمه‌دى .. „ جان چكيشن توركيا " : قابا وموضوعه تماماً موافق دكيل .. „ ظلم وهزال ايچنده ايكله‌ين توركيا " : برآز اىى ، فقط چوق اوزون .

حربك بدایتنده صوفیه‌ده بربیاننامه نشر ایدلمشدی . . پیه‌ر لوتینك دیدیکی کبی ، بوبیاننامه ارتکاب ایدیلن ظلم وَ وحشتده جداً بویوك بررول اوینادی .. داها دوغروسی بوقاتل و متعصب بیاننامه محضا ظلمی ، قتلی تشویق وتوسیع ایچین ، أوت ایناکز بوکا ، بودرجه عادی وَ وحشی بر مقصد ایچین یازیلدی .. بو مشهور و مشئوم بیاننامه‌یی اوقودیغم زمان کوزلریمه ایناماَمش ، برمدت درین بروجد حیرت وتأثرایچنده قالمشدم.. دیه‌بیلیرم‌که شیمدی‌یه قدر هیچ بریازی ، هیچ بر فکر بنی روحمده بودرجه شدید زلزله‌لر ، عصیانلر یاپه‌رق صارصمامشدر ..

أی فکرلری اوقدر یوکسه‌لتن فلسفه .. أی درین وممتاز آوروپا فلسفه‌سی !.. سن یکرمنجی عصرده بویله الڭ ابتدائی حسلر ، الڭ وحشی فکرلر ، الڭ مفترس تعصبلرله آلوده خونخوار بیاننامه‌لره‌قدرت ابداع ویرمك ایچین‌می ترقی ایتمشدك ؟!.. اوف ! نه مدهش ، نه باش دوندوریجی تدنی !.. دیمك هرشی هیولا .. دیمك‌سن‌ده، سنك اعتلاڭده هیولا!.. الڭ متین انتباهلر .. الڭ درین حقیقتلر ... عصرلرڭ سینهٔ تتبعندن فیشقیرمش الڭ پابدار ضیالر ، فلسفه‌لر .. دیمك هرشی هیولا .. هرشی سراب !...

. . . .

. . . .

حزیران ، ۱۳۲۹

روحمده درین بر کابوس ملال ایله قاپاتدیغم دفتر انطباعاتی تکرار آچاجغمی پك آز امید ایدیوردم .. اون یدی مایس تاریخ مشؤمنده امضالانان مقدمات صلحیه‌ایله آوروپادن اقول ایتدیکمزی نیم رسمی بر صورتده اعتراف ایتمش اولیورمیدق ؟.. دیمك که هرشی بیتمشدی .. دیمك‌که سکزآی اول وطن ایچین باشلایان بوروماندە بوکون، سلفلری‌کبی، برفاجعه ، برهائله اولمش ؛ أزیلن مبارك طوپراغمز ، ملوث اللرده کیرله‌نن مقدس بایراغمز قارشیسنده بویکی فقط بی نظیر معاهدهٔ هزیمت‌ده امضالانمشدی .. ایشته طوپراق وبایراق عشقی سونوك ملتلرڭ حزین تجلیسی !.. ایشته عصرلردن بری عمای سیاسی و اجتماعی ایچنده نوری ، ضیای حقیقتی کورمه‌یه موفق اولامامش حکومتلرڭ الیم طالعی !.. آرتیق نه بر قطرهٔ امید ، نه بر لمعهٔ رجا ...

دیمك یاقینده ، اوزرینه انکلتره‌نك پایتختنده امضالانان‌معاهده‌نك سیاه آغیرلغی‌چوکمش هوتمزله ، ایستانبوله کیده‌جکز .. اوف !.. نه‌ملول ، نه‌مظلم ، نه وقار شکن برسیاحت، برکابوس تلاقی ...

آژانسلر صلحك امضالاندیغنی بیلدیردیکی وقت روحم، هیچ سومه‌دیکی ونفرت ایتدیکی نشانلیسی ایله جبراً نکاحی عقد ایدیلن زواللی بر قیزك دویدیغی اوبویوك و اینجه ألم ایله صیزلامشدی.. وارلغمه حاکم بو ألم ایله آرتیق تدارکات واستحضاراتده بولونیوردم.. چونکه حزیران ابتدالرنده سوکیلی مجروح وطنه قاووشه‌جغمز، محقق کورونیوردی ...

اوح !. نه مسعود ، نه شفاکار برتحول ... نه نجیب ، نه عادل بر جلوهٔ شئون !.. اوزاقلردن استقبال ایچین یکی بر ایشیق پیریلدییور .. مفترس متفقلر قودورمش بر وحشت ایله ، طبق چالدقلری اموالی پایلاشامایان حیدودلر کبی ، یکدیکرینك اوزه‌رینه آتیلیور .. لوندره معاهده‌سندن تام برآی صوکره بر « بولغار ـ صرب ویونان » حربی تماشا سکز آیدر ظلم وانهزامدن یورغون نظرلر ایچین ، یاربی ، نه درین ، نه نوشین بر ذوق ، بر ذوق انتقام !.. اوف انتقام !.. بعضاً سن جداً پك فسونکار ، پك جاذب ، پك روح افزا بر قوتسك ..

شیمدی اسارت هوتمده اوقدر ذلیل ومزعج بر تأثیر یاپمیور.. طوقذلتدن قورتولق، سوکیلی وطنه قاووشمق احتیاجی ، باشقه مقدس برعشق ، آتشلی بر آرزو ایله قوتی غیب ایدییور ..

أی عدل سماوی !.. آیلردن بری مبارك طوپراغی تلویث ایدن ظلمك وَوحشتك جزاسنی آرتیق ویر ! چونکه بو جزا ، بو علوی وضیادار جزا چوق محتملدرکه انسانیت حتی سیاست ایچین ابدی وَتاریخی برمشعله اولسون !...

حرب باشلار باشلامز صوفیه‌نك عرق بر قابالقله ناصیرلی کوکسی‌کنیش برهوای‌غرور ایله شیشمه‌یه باشلادی .. فقط مع‌الممنونیه بو ، چوق دوام ایتمه‌دی .. بولغار اردولرینك منفی موفقیتلرینی اعظام ایتمك ، هزیمتلرینی مظفریت شکلنده کوسترمك ایچین غزته‌لرده نظر تحلیلدن فرار ایده‌مه‌ین مذبوحانه چیرپینیشلر ، وصوکره بو صرعوی تأویللری تعقیب ایدن او درین برمعنای خیبت وخسران افشا ایدییورکورونن سکوتلر پك‌کوزل اثبات ایدیوردی‌که وضعیت حربیه بولغارلر ایچین هیچ‌ده مساعد دکیلدی..

دیکرطرفدن رومانیا استیلاسی وضعیتی برقات دها فنالاشدیرییور، صوفیه‌نك هواسنه محاصره‌ده قالمش برمملکت کابوسی ویرییوردی .. فی‌الحقیقه قسماً محصور برحیات یاشییور کبی یز.. آوروپادن غزته‌لر ، ایستانبولدن مکتوبلر کلمیور .. یرلی‌جرائد شدید بر سانسور آلتنده ایکلیور .. فرونلر اکمك یتیشدیره‌میور . . ارزاق و اشیا ایکی قات فیئات ایله صاتیلیور .. اساساً او آوروپا شهرلرینه خاص رایحهٔ مدنیتدن ، شعر حیاتدن محروم وبی نصیب صوفیه شیمدی بوس بوتون ایصسز ، بوس بوتون یابس وَخشین ...

خونخوار ، خودبین برحکومتك سیاست سقیمه‌سی ایله ظالم ، قابا بر ملتك وحشت مشئومه‌سی حال موازنتده ... غالبا بو وحشتك جزاسنی بالذات او سیاست ویره‌جك !..

تموز، ۱۳۲۹

بولغارستان سریع خطوه‌لرله هزیمته ، فلاکته دوغرو کیدییور .. فردینانداك ، کشوفك ، دانه‌فك عنود وخود بین سیاستیله بی‌تاب برحاله کلن بولغار اردوسی صربلره ، یونانیلره مغلوب اولقده بر دوام .. صوفیه حکومتنك طونه‌یی آشان رومانیا عسکرلرینه ، شومشهور میدیه - اینوز خط مشئومنی پارچالایان عثمانلی اردوسنه باقمق ایچین باشنی چه‌ویره‌جك قدرتی یوق .. خود بین ، مغرور حسابلرله اداره ایدیلن برسیاستك منتظم وایده‌آل صاحبی بر اردویی نه سفیل بر حالده بیراقه‌جغنه ، بویله بر سیاستك برمملکتی شاهقهٔ اقبالدن ناصیل ناکهان حضیض ادباره دوشوره‌جکنه بوندن صوکره تاریخده اك پارلاق وپرحیات برمثال ، فردیناندك ، دانه‌ف وامثالنك اللریله اداره اولونان بولغارستان اولاجقدر ..

بولغار عرقنك بوتون ارثی قاباقلرینی ، وحشت وخشونتلرینی شخصنده جمع وتمثیل ایدن دانف ، لوندره معاهده‌سنك او مغرور ، او قهرمان بایقوشی نهایت الیم بر سقوط ایله موقع اقتداردن چکیلدی .. لیبراللردن متشکل رادوسلاووف - غنادیه‌ف قابینه‌سی صوبرانیه‌ده ، شیمدی‌یه قدر بولغارلرده کوروله‌مه‌مش بر نزاکت وملایمت ایله ، بیاناتده بولوندی .. حتی برمسکنت تظلمکارانه ایله آوروپانك آغوش عدالت ومرحمتنه ! التجا ایله‌دی ..

تموزك سکزنجی کونی انعقاد ایدن مجلس مبعوثان ، اویله ظن ایدیورم، رادوسلاووفك ، غنادیه‌فك حقیقتی هایقیران نطقلری ایله پك فجیع ، پك تاریخی بر هائله‌یه صحنه اولمشدر . سکز آیدر وجد ظفردن مست مبعوثلر حقیقتك فجاعتنی بوتون بر وضوحله آکلامقدن متولد برخمار انفعال ایچنده ، بولغارلقله ومقصد حربله هیچ بررابطه وعلاقه‌سی اولمایان ادرنه‌نك ضبطنده اصرار ایدن سیاست سقیمه‌یه ، امینم، اعماق قلبلرندن فوران ایدن حس عصیان ایچنده لعنت خوان اولمشلردر .. دیکر جبهه‌دن شونی‌ده اعتراف ایتمه‌لی‌درکه عینی زمانده بواجتماع ، صوبرانیه‌نك تربیهٔ سیاسیه‌سی فندقلی سراینك دیوارلرنده مدید انتباه عکسلری بیراقه‌جق درجه‌ده قوی‌اولدیغنی کوسترمشدر. مملکت برچوق سیاسی خطالرك وغفلتلرك ، حتی داها فجیعی اولق اوزره ، شخصی اقبالپرستلکلرك وخودبینلکلرك قربانی اولمشکن زمانك نزاکت وایجابنه شیمدیلك بویون اکمکده بوتون بو آتش غیظ و احتراص ایله طوتوشمش کتلهٔ سیاست بویوك بر متانت وطنپرورانه ابراز ایلمشدر ..

یکی باش وکیل دییورکه : باشلادیغمز ایشی مسعود بر نتیجه‌یه ایصال ایتمك ایچین

سزك اعتماد ومشاوره‌كزه محتاجز .. دون بر برمزك خصم سیاسیسی اولدیغمزی بوكون اونوتدق .. بومهم ونازك دقیقه‌لرده بولغاریاده سیاسی فرقه‌لرك موجود اولمادیغنی فرض ایدییورز .. وَ سزدن چوق رجا ایدییورزكه وطنك استقبالنی تأمین و ناموسنی محافظه خصوصنده برجهد برادرانه ایله برلشیكز ، وبزه الیكزی اوزاتیكز .... »

نه‌درجه شایان دقت بر لوحهٔ عبرتكه كرك رادوسلاووفك ، كرك خارجیه ناظرینك خارجه قارشی استعمال ایتدیكی اسان اعتدال یالكز آوروپایه منحصر دكیل‌در .. الآن چارپیشان اردولریله‌حال حربده‌بولونان صربلر وَ یونانیلر ، لوندره وپته‌رسبورغ معاهده‌لرینی پارچالایان توركلر ورومانیالیلر حقنده‌ده عین لسان ملایمت قوللانیلمشدر !.. صانكه غلیظ ومتعظم دانه‌فك تعقیب ایتدیكی سقیم پولتیقه‌ملك خشونتی بوزواللی آدملر یوموشاق سوزلرله تعدیل وامحا ایتمك‌ایچین چیرپینیور .. چوقدن‌بری قابا وعظمت فروش خطابه‌لر ایشیتمه‌یه آلیشمش صوبرانیه ، بوبرر نطقدن زیاده أنین تظلمی آكدیران سوزلردن هرحالده‌چوق متأثر ومتعجب اولمش اولمالیدر ...

عثمانلی اردوسنك ادرنه‌یه یاقلاشدیغنه ، حتی بوتوركلر ایچین مقدس شهری بولغارلردن استرداد ایله‌دیكنه دائر قوتلی واسرارلی شایعه‌لر دوران ایتمه‌یه باشلادی .. تموزك یدنجی كوندن اعتباراً اوتللرده‌حبس اولوشمز ، دیشاری‌یه چیقامایشمز روحمزی طاتلی وَهیجانلی رعشه‌لرله تیتره‌تن بوشایعه‌لرك دوغرولغنه بزی داها زیاده ایناندیردی ..

اوف !. یارم سنه قان وَ آتش ، محرومیت و سفالت ایچنده .. صوك درت آیلق دورده‌ده ظالم ، خونخوار بر بویوندوروق آلتنده ایكلاین زواللی مملكت ... عثمانلیلرك مقدس آلساس ـ لوره‌نی !.. كچیردیكك او شهرلرك تاریخنده مستثنا اون آیلق فجیع حیات آلام وَ مجرانك مكافاتنی عجبا سكا بومبارك تموزك دست انقلابكاری ویره‌جكمی ؟. اوح!. اكر ادرنه‌یی اردو استرداد ایدر وَ سیاستده أسكی پایتخمزی بره بخش واعاده ایلرسه بن بونی طبیعتك اعماقنده كیزلی اولوب پك نادر زمانلرده فوران ایدن حس حقیقت وَعدالتك مستثنا بر عصیان ایله مظفر اولوشی شكلنده تلقی ایده‌جكم ...

كونلر كچیور .. بو الیم وَ مظلم حیات أسارت و محبوسیت نوقنده وارلغمه سعادت وَ هیجان ویرن شایعه‌لر هركون داهافضله برزندكی شباب‌ایله سرپیله‌رك دوران ایدییور.. ادرنه‌ده شایعه‌لردن چوق سقوط خیاله اوغرادیغم ایچین اینانمق ایسته‌ین روحمده صیزلایان برجریحه وار ...

بوراده معنوی محاصره برقات داها پیدای كثافت ایتدی .. آوروپادن غزته‌لر ،

Digitized by Google

استانبولدن مکتوبلر کلمه‌مکده بردوام.. حوایج ضروریه بیك مشکلاتله تدارك ایدیله‌بیلیور.. بولغار غزته‌لری تأویلات، صرب وَ یونان مظالمندن شکایات ایله مالامال ... ادرنه‌نك تورکلر طرفندن اشغال ایدلدیکنی اعتراف ایتمیورلر .. بلکه محتملدرکه بوکون ادرنه‌ده نجیب عثمانلی بایراغی تموج ایدییور.. بوتون عثمانلیلق وَ اسلاملق بویوك بربایرام یاپیور.. حالبوکه بز بوراده، الك فقیر وَ حسسز روحلری یوکسلته‌جك درجه‌ده ثروت ظلم وَ ذلت ایله مجهز بو کوشهٔ اسارتده قلبمزی صاران برعقدهٔ شبهه ایچنده ایکله‌یورز .. ادرنه‌ده محصور ایکن اردونك، ماتك دوچاراولدیغی هزیمتلردن، فلاکتلردن هیچ خبردار دکیلدك .. شیمدی‌ده عسکرمزك ایلری حرکتلری وَ موفقیتلری، خصوصیله بزی اوقادار درین بر هیجان ایله علاقه‌دار ایدن ادرنه‌نك اشغالی حقنده جدی، قلبده ذرهٔ شك بیراقمیه‌جق درجه‌ده قطعی وَ موثوق خبرلر آلامیورز .. بواده‌ده شئون وطن، شئون جهان ایله رابطه‌مز کسیلدی .. نه الیم تجلی !..

بولغارلرك وحشی کینلری حال غلیانده .. بولندیغمز اوتللره هجوم ایتمه‌لری هیچ‌ده احتمال خارجنده دکیل .. أسکی زغره‌ده اسرانك مهم بر قسمی شهید ایدلدیکی شایعه‌سنك قوت وَ قطعیتله دوران ایلمسی بواحتمالی تزیید وَ تأیید ایدییور .. هردقیقه تعرضه، بزی بکلاین تهلکه‌یه، برسکر حسیات ایچنده، انتظار ایدییورز .. ادرنه‌نك استرداد ایدلدیکنی دوشونمك، معروض قالدیغمز تهلکه‌یه خصوصی برجاذبه ویرییور .. ادرنه‌نك اشغالی خبر قطعیسنی برتهالك مجنونانه ایله بکله‌مکده‌یز .. عصبی بربحران انتظار ایچنده ناصیل وقت کچیره‌جکمزی بیله‌میورز .. آه یاربی !.. وطنك سلامت وَ سعادتی امیدی اولدیغی ایچین قلبده عظیم بر انشراح روحانی ایله چکیلن وَ تحمل ایدیلن بو ایکنجی دورهٔ اضطراب، نتیجه‌ده اسکی پایتختمزی بخش ایتمك صورتیله بزه مکافاتی ویره‌جکمی ؟..

اوف !. هوتمده ادرنه ایچین طوتوشان بر آتش دماغمی یاقیور .. مبارك مریجك وقایع ماضیه وَ مظلمه‌یی بر ترانهٔ اسرار انکیز ایله فیصیلدایان صولرینه تودیع مانم ایدن یتیم سکود آغاجلرینك شعر ملالی روحمی شدید بر جذبهٔ عشق ایله تیتره‌تیور .. سلطان سلیمك نفیس بر قیز اندامی کبی نارین وَ دلنشین مناره‌لرینك درت آیلق الم وَ هجران ایله دولو فلسفهٔ سکوتی قلبمده انتقاملر، آلولر، فریادلر ابداع ایدییور .. ای ادرنه !. ای نیل کبی مبارك مریج وَ طونجه کنارلرنده جهنمه قایمش مقدس کعبهٔ وطن !. افولك وَ سکوتك بنی چیلدیرتیور.. دماغمه بولوطلر ییغیور .. سویله ..اعتراف ایت بکا.. جهنمدن قورتولدك، درت آیلق کابوسی اوزرندن آتدك‌می؟..وعدایت :افادایت بکا.... افولکله بزی بدبخت وَ مدهوش ایتدیکك کبی طلوعکله‌ده روحمزی مست وَ مسعود ایلیه‌جکمیسك ؟.. دوشون، دوشونکه سنك خلاصك .. مدافعه‌ك ایچین سنکله حیاتی آلتی آی صمیمی یاشامش روحلرده ناصیل بی‌نظیر برجنت وسعادت ابداع ایلیه‌جك !..

۲٤ ع

[مابعدی کله‌جك نسخه‌ده]

Digitized by Google

حیلهٔ مهتاب

— سکا —

بلکه ، برحیله‌سیدی مهتابك ،
یوقسه ، ممکنمیدر تلاقیمز ؟
ایشته ، باق ، سوندی هرضیا ، برحس ،
بکا برکیزلی آه اولوب قالدك !

سسکی ، قلب فرقتم کیجه‌لر ،
لب یادمده روی کلبوسك ...
بلکه رؤیا ... فقط ، حرام اولسون ،
سنی آندیرمیان بوتون کیجه‌لر !

آ کلادم : سنیسله‌نڭ مساعه‌لرڭ
ویردیکی حزنی ، فکر مأیوسی ؛
کوزلرم یاشلی ، یانلرمده ألم ،

وَبوتون بنلکمده برقرك ،
صاچلرکه چیچکلرڭ قوقوسی ،
شیمدی بن خسته یولجیلر کبیدم !

سلیمان بحری

٤٢٠٥

ر . س : ٤٩ - ٢,٥

Digitized by Google

تورك وتاتار تاريخى

مؤلفى : تاتار مورخلرندن
احمد زكى وليدى

عثمانليجه‌يه مترجمى :
ع. مدحت عمر

مؤلفك مقدمه‌سى

بر تاريخ كتابى ، خصوصيله بر تورك تاريخى يازمق ايچون كتبخانه‌لريمزده ـ مأخذ ايديمك اوزره ـ برچوق كتب تاريخيه‌يه تصادف ايديليرى ؛ وبك محدود برقاچ مستثنالرندن صرف نظر ايديليرسه ، همان هپسى‌ده « مستفاد الاخبار » ك ياوروجقلريدر ، دنيله‌بيلير. بونكله برابر شمدى‌يه‌قادار شو ياوروجقلرى اولسون برآرايه بريكديره‌رك بر تورك تاريخى يازمق زحمتنى هنوز بركيمسه اختيار ايتمه‌دى. يازيق ! ...

آرا صيره غزته‌لريمزده ، محررلريمزده بو مهم ومبرم احتياجك لزوم تأميننده بحث ايدرلر ؛ هم اويله بحث ايدرلركه بونقرات احتياجى ديكله‌مكدن بيقمامش آدملر بيله پك آزدر ؛ فقط ينه هيچ ! ...

بزده عين نقرات احتياجك الك صميمى سامعلرندن بولنديغمز ايچون عجزيمزى اعتراف ايله بويوك بر كتابك مختصر بر « فهرست جدولى » ندن باشقه بر اهميتى حائز اوله‌مايان شو « تورك وتاتار تاريخى » نى بوندن اوچ سنه اول يازدق .

كتابمزك ، تصديقكار نظرلر اوكنده چيرپينان مبرم ومهم احتياجى تماماً تلافى ايده‌جكنى ادعا ايتمك جسارت كستاخانه‌سنده بولونماياجغز . بلكه بوندن

صوكره نشر ايديله‌جك قيمتدار آثاره پيشرولك شرفنه نائل اولاجق.. اوقدر...
بز ، شو كوچوك تاريخ كتابنده ، وقايع حياتيه‌مزى ايكى‌يه تقسيم ايدييورز :
برنجيسى : ظهوريمزدن « جنكيز » خانك تأسيس وتشكيل ايله‌ديكى اومعظم وَمحتشم دولت ايله صورت انقراضى وَروسلرك أيادىٔ تسخير وَاستيلالرينه كيره‌ن « قزان خانلقلرى » نه قدر دوام ايدن احوالكه ، بوكا بز « استقلاليت » دوره‌سى دييورز .

ايكنجيسى : روس ادارهٔ تحكم وَتابعيتنه دخولمزدن بوكونه قادار جريان ايده‌ن وقايع وَاحوال مؤلمه‌كه ، بونى‌ده « دورهٔ محكوميت » ديه تلقى ايدييورز .

بوندن باشقه « تورك وتاتار تاريخى » نى ايكى جلده تقسيم ايده‌رك برنجى كتابده : جنكيز خان دولتنى ، دشت قپچاقلر [۱] وَ اجداديمز أسكى وَ قديم تورك وَ تاتارلرك ارض اوزنده‌كى أقوام آراسنده احراز ايله‌دكلرى موقع ممتاز ؛ وَجارى اولمش اولان حكملرينى ـ كه ، تاريخ أقوام و ملل بو خارق‌العاده ملتك احوال و وقايع محيرالعقولنى هنوز هيچ بر ملتك صحائف تاريخيه‌سنه قيد ايده‌مه‌مش . . وَ بلكه أبدياً ايده‌مه‌يه‌جكدر . ـ عنعنات مليه وَتاريخيه‌مزى ، پك مختصر وَ مفيد برصورتده يازمغه چاليشدق .

ايكنجى كتابده‌ده : دوغريدن دوغرى‌يه روس قبضهٔ تحكمنه داخل اولديغى كوندن بو آنه قدر كچيرديكمز صفحات حيات وَ وقايعى تلخيص ايدرك مدنى بر مملكت صاحبى صفتنى طاقينان بر دولتك زيرا ادارهٔ قاهره‌سنده كچيرديكمز مؤلم وَمخوف دقيقه‌لردن؛ مدنيتله اولان مناسباتمزدن ، خصوصيله بالعموم توركلك عالمنك شوصوك عصرلرده معروض قالديغى وقوعات متواليهٔ مختلفه‌دن ـ هردورلو حائل وَموانعه قارشى ـ مختصراً بحث ايده‌جكز .

[۱] أشخاص ، أقوام ، ممالك وسائره‌يه عائد أسماء خاصه‌يه عائد تفصيلات وايضاحات لزومنده ويريله‌جكدر . ا ع ٠ م

کتابمزك تحریر وترتیبنده برچوق آثاردن استفاده ایتدك ؛ بونلرك صرمسیله أسامیسنی یازمق، مع التأسف ممکن اولامادی ؛ واولامازده .. بونکله برابر بعض یرلرده محررینك ، أثرلرینك اسمنی یازمق ، شبهه‌یی داعی اولمامق ایچون، ایجاب ایدییوردی ، یازدق .

مأخذ ایدینه‌رك مستفید اولدیغمز باشلیجه آثاری شورلیه‌قید ایدیورز :

١ — فرانسز مورخ شهیری « له‌ئون قاهون » ك تورك تاریخی .

٢ — تورك تاریخشناس شهرتشعاری « نجیب عاصم » بکك «تورك تاریخی» نامنده‌کی قیمتدار وبویوك أثری .

٣ — « مستفاد الاخبار » نامنده بویوك ایکی جلد تاریخ .

٤ — «قزان دارالفنونی آثار عتیقه جمیتی مجموعه‌سی» که ، میلادی ١٨٧٩ تاریخندن بوکونه قدر انتشار ایدن بوقیمتدار مجموعه‌ده «شیلافسکی» ، شیستاکوف ، فیرصوف ، صابلوکف ، احمروف ، اشمارین ، خوکس ، کاتانف کبی مورخین مشهوره‌نك کندی تاریخ ملیمزه عائد برچوق مقاله‌لری حاویدر .

٥ — « پترسبورغ وقزان آثار عتیقه جمیتی مجموعه‌سی » که بومجموعه‌ده « لیخاچوف ، شیستاکوف ، شیلافه‌سکی ، مازاروفه‌سکی ، رادلوف » کبی تاریخشناسلرك برچوق أثرلری مندرجدر .

٦ — « پینکین » نام مورخك « ماضی وحالده قزان » ناملی تاریخی .

٧ — « ریبوشکین » ك « مختصر قازان تاریخی »

٨ — مورخ « ریجکوف » ك « قرون اولی و وسطی‌ده قزان تاریخنه عائد تجربه » نامنده‌کی کتابی .

٩ — « قزان خانلغی » زماننده قزان شهرنده یکرمی سنه قدر برمدت أسارته محکوم اولان برروسك « قزان تاریخی » نامنی أثری .

۱۰ — مراد افندى تاريخى ايكى جلد

۱۱ — « ابوالغازى خانك » « شجرهٔ ترك » كتابى .

۱۲ — براقغاوز _ يفرون قاموسى .

۱۳ — قزانده طبع ايديلەن « تواريخ بلغاريه . داستان نسل جنكيز خان » كبى اثرلر .

بونلردن باشقه روسجه « يازيكوف » ك أثرى . ۲۲ جلددن متشكل بويوك روس مجموعەسى . جامع‌التواريخ (رشيدالدين) ك أثر مترجمى وسائره ... وسائره ...

احمد زكى وليدى

مدخل

تورك اقوامى

« تورك » كلەسى بوكون آسياى شمالينك وسط وَغربنده، آوروپانك شرقنده متمكن وَبرلسان ايله متكلم بقديم وَبويوك برملتك اسمى‌در .

بو ، بويوك وَقديم ملت ، بوكون متعدد وَمختلف حكوماتك زير ادارەسنده ومختلف _ كوچەبه ، متوطن _ طرز حيات ايله دمكذار اولمقدەدر . حال حاضرده ، توركلرك اولدقجه مهم بريكون تشكيل ايدن قسمى روسيەنك قبضهٔ تحكم وَ ادارەسنده، برقسمى « چين » حكومتنك زير تابعيتنده اولوب براوچنجى قسميده غرب طرفنده _ آوروپا وَ آسياده _ « توركيا _ عثمانلى حكومتى » دينيلەن بردانەجك تورك دولتنك مؤسس وَصاحبلرى بولنان توركلردر .

روسيه تابعيتنده : « قزان ، ميشار ، باشقرد، نوغاى ، قريم ، قومق، قافقاز (آذربايجان) » توركلرى وَآسياى وسطى‌ده « سارت، اوزبك ، قولجه وَتارانجى» توركلرى‌دركه ، بونلر مدنى برصورتده امرار حيات ايدرلر .

Digitized by Google

« قیرغیز ـ قازاق ، تورکمن» وَعمومیتله « سبرتاتارلری » نامنی آلان «آلتای، تله‌وت ، شور ، صاغای ، قاراغاس ، قیزیل ، آباقان ، چولیم وَیاقوت » تورکلری کوچبه حالنده یاشارلر .

چینده‌کیلر : تورکستان شرقیده‌کی « کاشغر » تورکلری. شرقی مغولستانده‌کی اوریانخای ـ سایان » تورکلریدر .

تورکیا ـ عثمانلی حکومتی نامنی طاشیان تورکلرده [۱] مدنی ومتمدن برحیات کچیریرلر .

تورك أقوامی ، همان همان عمومی دنیله‌جك درجه‌ده ، تماماً اسلامیتی قبول ایله‌مشلردر . « سبریا »ده اسکی عادات وعنعنه‌لرینی ـ مجوسیلکلرینی ألآن محافظه ایدن قبیله‌لره پك آز تصادف ایدلدیکی کبی ، صوك زمانلرده خرستیانلقلری رسماً اعتبار وَاعلان ایدیلن قبیله‌لرده واردر .

تورك ملتنك معظم وَمحتشم بردولت تأسیس وتشکیل [۲] ایده‌رك عین لسان وَعین ملیتدن ترکیب ایتدیکی بوحکومتپك أسکی دکل ، آلتی یوزسنه قدر مقدم، جنکیز خانك افولیله انقراض وانقسامه اوغرامشدر .

تورکلر ، هر نه‌قادار یکریکرینه اوزاق محللرده متمکن ، مختلف معیشت وَ محیطلرده،مختلف دولتلرك اداره وَتابعیتنده بولونیرلرسه‌ده ینه برلسان ایله قونوشیرلر. یعنی چین حدودنده‌مقیم برتورکله، آناطولیده، بحرسفید سواحلنده یاشایان برتورك یکدیکرینه تصادف ایتدکلرنده برشخص ثالثك معاونتنه عرض احتیاج ایتمکسزین لسان وَمراملرینی آز برتخالفله آکلار وَ آکلاتابیلیرلر .

---

[۱] آوروپا علماسی ملیته اضافه وخاص اولان‌اسمه « تورك » استانبول تورکلرینه‌ده « ترك » دیه‌رك عثمانلی حکومتنه‌ده « ترکیه » دیرلر

[۲] جنکیز خانك تأسیس و تشکیل ایله‌دیکی تورك حکمدارلغی ، الك بویوك تورك حکومتیدر .

بونكله برابر أساساً تورك ملتنه منسوب ايكن مليتنى، لسان مليسنى بوسبوتون غائب ايتمش ، اونوتمش توركلرده يوق دكلدر :

برنجيلر : ـ اعصار مديدهدن برى مركزدن (تورك ايليندن) آيريلاراق پك اوزاق دوشهنلر وبو صورتله كندى ملتداشلريله تماسده بولوناماياراق تدريجاً لسانلرينى اونوتدقلرى كبى مليتلرينىده غائب ايدنلردر : عموميت اعتباريله «فين» نامنى آلان «چيرميش»، آر، واغول، قارل، أست، بيرماك، «ووردوا، زيريان، لاپار، سامايد» قبيلهلرى بوكون بوسبوتون توركلردن آيرى بر « فين » ملتى تشكيل ايتمشلردركه، بونلرده اصلاً توركدرلر .

٢ : — أقوام أجنبيه آراسنه داخل اولارق ياواش ياواش لسان و مليتلرينى اونوتدقلرى كبى ، دوغريدن دوغرىيه داخل اولدقلرى اجنبى ملتك نامنى طاشيانلردر . ايرانليلره قاريشارق ايرانيلهشهن ، چينليلرله اختلاط ايدهرك چينليلهشهن، وغربده اسلاولره قاريشارق بوسبوتون اسلاولاشان « بلغارلر » بوكا پك كوزهل برمثال تشكيل ايدهرلر .

٣ : — ملل سائره واجنبيه ايله هم حدود بولونمق يوزندن كندى لسان مليلرينى غائب ايدهن توركلردركه :

چين ايله هم حدود بولونمق ملابسهسيله لسان وسائره خصوصنده بوسبوتون باشقه برچيغيره داخل اولان « مانغول » للرله « بوربات، تونغوس، قالمق، استاك ، چوقچا، كيلاك » كبى قبيلهلر. چين وژاپونلرك حدودداشلرى اولان « قورا » يارم آطهسى تاتارلرى « مانجورلر » ، فينلره قومشو بولونان « چواشى »لر ، غربدهكى اسلاولر آراسنده بولونان « ماجار ـ ونيكر » قبائلى توركلكك دين محيط ، لسان ومعيشتدن پك اوزاق وآيرى بر حيات كچيردكارندن كنديلرينه تورك دكل ؛ « فين ، مانغول، مانجور، قورا ، بلغار، مجار» كبى مستعار وملى نامار ويريليوركه، بونلرده عن‌اصل توركدرلر .

Digitized by Google

— برنجی فصل —

ادوار عتیقه‌ده تورکلر

[قدیم تورکلرك وطنی ـ معیشتلری ـ دینلری ـ عرف وعادتلری آثار متروکه‌و موروثه‌لری ـ هونلر ـ توکیولر ـ تورك وعربلر]

اسکی تورکلرك معیشتکاهی : ـ تورکلر ، ملل عتیقه وَ حاضره‌نك اڭ قدیم وَشهرتلیلرندندرلر. ایلك معیشتکاهلری : آسیای شمالینك « آلتای طاغلری » ایله « آصیق کولی » سواحلنده‌کی یرلرایسه‌ده مرور زمان ایله تزاید ایدن تورکلر، بولوندقلری محیطلرده اذامهٔ موجودیتك قابل اولامایاجغنی آکلایاراق دائره‌لرینی توسیع ایتدکلری کبی ، مرکزدن آیریلوب اطرافه داغیلمغه‌ده مجبوریت حس ایتمشلر و :

غربده « بالطق وقارا ده‌کیز » لرینه ؛ شرقده « بحر محیط کبیر وَاوقوچقا ـ آخوط ده‌کیزلرینه ؛ جنوب طرفندن قافقاس ، هیمالایا ، هندوکش طاغلری ، مغولستان چوللرینه قدر امتداد ایدن قطعهٔ وسیعه تورکلرك أزمنهٔ قدیمه‌ده داغیلوب توطن ایتدکلری یرلردر . وَذاتاً تورکلردن مقدم بوقطعهٔ واسعهٔ ارضه باشقه برکیمسه‌نك تصرف وَتصاحب ایتدیکی‌ده معلوم اولمادیغی کبی تورکلرك استیلاسی‌ده سنه‌لره ، عصرلره توقف ایتمیشدر .

بر کون کاوبده شو لایتناهیت قدر واسع وایصسز قطعه‌نك غربنده « پتر ـ سبورغ ، موسقووا » شرقنده ، انتها ناپذیر صحرالرك اورته‌سنده « تومسکی ، خابا ـ روفسکی ، ایرکونسکی ، سیمی پالات ولادیواستوك » کبی محتشم ، تجارتکاه وَمستحکم شهرلرك تأسیس اولوناجغنی... براوجندن دیکر اوجنه یتیشمك ایچون سنه‌لرجه شد رحل ایتمك ایجاب ایدن واسع یایلالرك ، قطعه‌لرك خطوط حدیدیه ایله ، تله‌غرافله وَآثار سائرهٔ مدنیه ایله یکدیکرینه ربط ایدیله‌جکی بلکه اجداد

Digitized by Google

ترا كياده دوچار تخريب اولان جوامع شريفه‌دن برى

عظامزك خاطر وخيالندن بيله كچمه‌مش ؛ روس ، فرانسز ، انكليز وساٸره كبی أقوامك موجوديتنی رؤياسنده بيله تصور ايتمه‌مشدی .

بو كون آثار تمدن وَ عمران ايله پارلايان شو قطعه‌لرده أجداديمز ، قورقونج اورمانلر ، واسع وَ قوراق اووالر ، نهايتسز صحرالردن باشقه برشئ كورمه‌مشلردی : غربده « دنيپر ، دون ، وولغا » بويلری ؛ شرقده « تيان شان » طاغلری ، « بايقال كولی » « اورخون ، آمور » نهرلری وَ سواحلی واسع برچمنزار ، أجداديمزده شوقارانلق قطعه‌نك سياه چادرلريله ، قويون وَ حيوانات سورولريله امرار أوقات ايده‌ن خيمه نشين بر رصاحبی ايديلر . ايشته اجداديمز ؛ كچيردكلری حيات وَ ياشادقلری يرلر …

— كچمش زمانلرده تورك جمعيتلری —

توركلر ، اعصار قديمه‌ده بيله قبائل سائره كبی وفات ايده‌ن برحاكمك چوجقلری آره‌سنده ، كندی نامرينه اضافه ايله متعدد قبيله‌لره تقسيم اولونماديلر ؛ يعنی

ر س ٠ : ٣٩ - ٣

Digitized by Google

بلغارلرك بابا اسکی‌یی اشغال ایتملرینی متعاقب کمال اعتنا ایله منارەسنی
ییقەرق کایسایه تحویل ایتدکلری بابا اسکیدەکی جامع شریف
(ادرنەنك استردادی اوزرینه حال سابقنه ارجاع اولنمشدر)

عشیرتلره ، جمعیتلره انقسام ایتدیلرسەده ـ بوندەده قبائل سائرەده اولدیغی کبی دکل ـ ورثەنك اسملرینی جمعیتلری نامنه تخصیص ایتمەیەرك بر برتوره (بك) خان قاآن کبی رؤسا وَ قوماندانلرك زیر ادارەسنده تجمع ایدن جمعیتلر یکی رئیسلرینك خاص اسمیله یاد اولونورلردی ، نیته‌کیم حال حاضرده‌کی تورکلرله أسکی‌تورکلردن « اوغوز ، ماغول ، جوجی ، چغتای ، اوزبك ، سلجوق ، عثمانلی ، نوغای » کبی ملت وَ حکومت اسملری ایلك مؤسسلرینك اسم‌خاصنه اضافتله یاداولونور .

ایکنجی صورتده تورکلر ، قبیله اسملرینی بولوندقلری اراضینك ، نهرلرك ، مواقعك نامیله توصیف ایدەرلردی « قپچاق ، بلغار ، کاشغر ، قریم ، آلتای ، قزیل ، سایان ، قاراغاچ ، توبل ، سبر » کبی اسملردە هپ صو وَ قطعات ارضیه اسملریدر .

ادرنه‌نك استردادندن بر ایکی کون اول لوله بورغازده بلغار
اسیرلرك دردستلرینی متعاقب آلنان برفوطوغرافی

« قپچاق » أسکی تورك لسانند ه (صحرا) دیمکدر . بحر حزرك أطراف شرقیه‌سیله « دون » صحرالرنده امرار حیات ایدنلره « قپچاق » دینامیشدر [۱]

نهر وَ ده‌کیز جوارنده یاشایانلره « بلغار » دیرلردی‌که وولغا بلغارلری ، قاما بلغارلری ، قوبان بلغارلری ، دونای بلغارلری کبی ؛ یعنی وولغا ، قاما .. الخ. نهرلری جوارنده یاشایان تورکلر دیمکدر .

تورکلرده روش حاله ، معیشته اضافتله‌ده قبیله اسملری تعین ایتمشدر ؛ مثلا أسکی تورکلرده کوچه‌به حالنی ترك ایله بربلده‌ده اوطورانلره ، یکیدن شهر تأسیس ایده‌نلره « اویغور » دیرلردی‌که ، مؤخراً قبیله نامی اولمشدر .

هیچ برقبیله آراسنده یاشایامیه‌رق بر رئیس وحکمداره تابع اولمیان قبائلده

---

[۱] تورکستانده عمودریا ایله ایلی نهرلری آراسنده‌کی یرلره چینلیلر « هیونغ نو » وَایرانیلر « توران » دیرلر . برآز دها ایلریده‌کی صحرالره « قوبی ـ غوبی » دیرلرکه ینه قپچاق ـ صحرا دیمکدر .

بالقان محارباتی مناظرندن — بعدالحر

Digitized by Google

لغار مفرزه‌سنك حال استراحتی

Digitized by Google

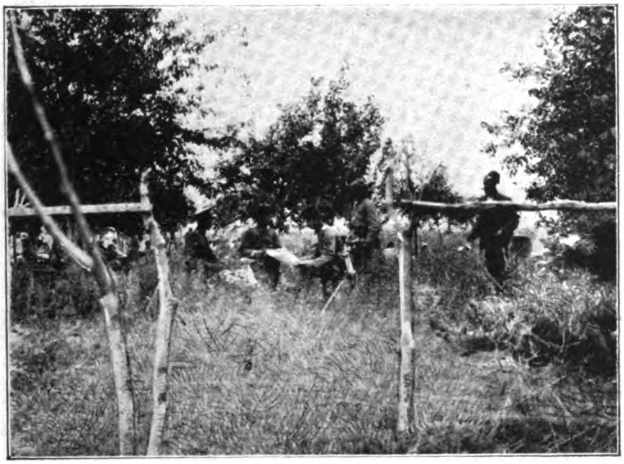

استرداد مناظرندن — براسیر بلغار ضابطیله سیدلر
استاسیوننده مکالمه

« قاچاق ـ قرکیز ـ قازاق » دیرلردی ؛ بونلرکده بعض قبیله‌لره خاص اولارق برر اسم اولدیغی معلوم ...

تورکلر هر نه‌قادار بویوك وَ نامدار قوماندانلر وَرؤسا نامنه اضافه ایله قبیله‌لر تشکیل ایله‌دیلرسه‌ده، ایکنجی وَقوی برقوماندان اسماً ده قبیله وَجمعیتی استخلاف ایدر وَ آرتق کندی نامی قوللانیلیردی . مثلا ، بدایتده جوجی قوماندانك اداره‌سنده بولنان تورك قبیله‌سنه‌ده جوجی نامی ویرلدیکی حالده ، سرکاره اوزبك قوماندان کلنجه جوجی قبیله‌سی‌ده اوزبك نامنی قوللانمغه باشلادیلر . وینه قونیه طرفلرنده اجرای حکم ایله‌ین تورکلره بدایتده « سلچوق » دینلدیکی حالده مؤخراً ساطان عثمان غازینك اداره‌سنه کچینجه سلچوق نامی ترك ایدیله‌رك عثمانلی نامی قوللانیلدی . بوصورتله برچوق قبیله‌لرك اسملری تبدل ایتدیکی کبی حیات وَمعیشت وَتبدل مکان اعتباریله‌ده اویغورلر قازاق ، قازاقلر اویغور ، قپچاقلر بلغار ، بلغارلر قپچاق نامنی آلدی .

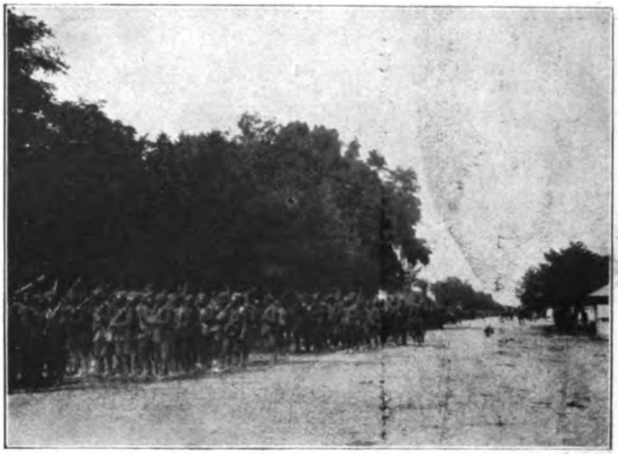

ادرنه‌نك اشغالى مناظرندن — ادرنه‌ده قره آغاجه ايلك
داخل اولان مفرزهٔ عسكريه

فى‌الحقيقه توركلرك بو اعتيادى پك أيى بر شى اولمادیغى كبى فنا ايدى‌ده .. چونكه برقوم براسمى برقاچ سنه قوللاندقدن صوكرا بوصورتله بردن بره دكشد-ريبور وآز زمان صوكرا انقراض بولديغنه حكم ايديليوردى. ايشته بوكبى موانع كثيره حيلولتيله أسكى توركلرى قبيله اعتباريله تدقيق، تاريخده پك چوق مشكلاتى موجب اولمش وبناءً عليه جمله‌سنى « تورك » نام عموميسى آلتنده ياد وتذكاردن باشقه أسلم طريق عادتا قالمامشدر .

اسكى توركلرك معيشتلرى

أسكى توركلرك وحشى برحالده ياشادقلرينه دائر هيچ بر وثيقهٔ تاريخيه بولونامز. أدوار قبل التاريخيه‌ده بيله كوچبه ومدنى برحالده امرار حيات ايدرلردى . نيته كيم تأثيرات خارجيه‌يه معروض قالمايانلرى حال حاضرده بيله كوچبه وخيمه نشين برحالده ياشايورلر ؛ حتى قازاق وقالماقلرك حال حاضر معيشتى بزه قرق أللى

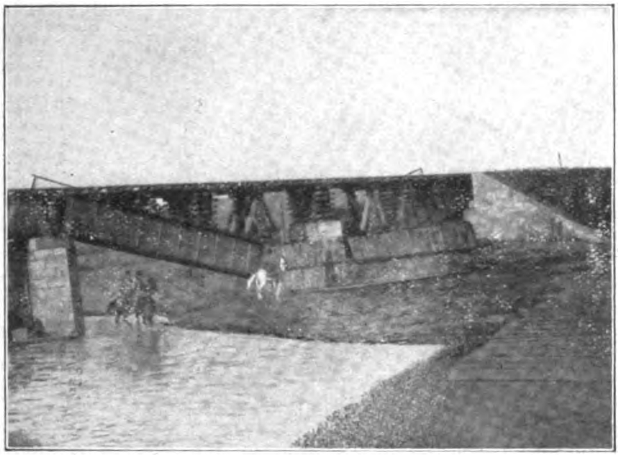

بلغارلر طرفندن اثنای تخلیه‌ده تخریب ایدلدیکی حالده عسکرلرمز
طرفندن غایت جزئی برزمان ظرفنده تعمیر موقتی
اجرا ایدیلان قاباجه کوپریسی

عصر اول یاشایان تورکلرك بر نمونهٔ حیات معیشتیدر . [۱] بناءً علیه ، تورکلر أسباب مؤثرهٔ خارجیه‌نك زبونی اولمامش اولسه‌لردی، بوکونه قدر حیات بدویتی براقمایاجقلر وَکوچه‌به حالنده یاشایاجقلردی . چونکه أسکی تورکلرك یاشادقلری یرلر کوچه‌به وَبدوی برحیاتدن حیات مدنیه‌یه قدر یوکسه‌لمه‌یه وَ بناءً علیه شهرلر تأسیس ایده‌رەك علوم ومعارفك انتشارینه‌أساس‌موقع اعتباریله مساعد دکل‌ایدی . انسانی وَاحتیاجی محیط تولید ایدر ، دیرلر . آوروپالیلر ارضك أك فیضدار مواقعنده بولوندقلری ایچون دەکیزلر ، نهرلر وسائره .. اونلری تجارت وَمدنیته طبیعتیله سوق وَأقوام سائره ایله تأمین مناسباته عادتا اجبار ایدییوردی ؛ بناءً علیه سعیك برنتیجهٔ طبیعیه‌سی اولان مدنیت ومعارفك ترقیسی‌ده پك طبیعی ایدی ؛ حالبوکه تورکلرك بولندقلری یرلر بالعکس ...

« مابعدی کله‌جك نسخه‌ده »

[۱] چین مورخلری میلاد عیسی‌دن یکرمی دورت عصر اول ینله تورکلرك کوچه‌به حالنده یاشادقلرینی یازییورلر .

اجتماعی مصاحبه‌لر

غزته‌جی قوللکسیونی

— قارده‌شم جلال نوری‌یه —

دیزدیز مجدددن متشکل اوچ غروپ ایدیلر ... شهزاده قردغولی اوکنده برلشه‌رك دوزینه‌یی تماملادیلردی .

صورتلرینی قزیته قزیته اوتوانمش بر استکنبه‌یه بکزه‌ته‌ن برنجی « قرپیقلر غروپی » بیکر ویتریننده عرض وقابله آماده طوتدقلری ، یره دوشه‌ن برونلرینی آرایورمشجه‌سنه طربوقرینه قدر ایکیلیه‌رك بر رووِرانس یاپدقدن صوکرا ایچلرندن بری :

— نه کوزل تصادف ، مرشده‌ر ! .. بو آقشام سزده بورالیده‌کز ، دکلمی ؟

اوتلاعی ی تمش تعبیر تشبیهیسیله توپی کورمه‌مش ، یونتیلمامش ایکنجی دیم منکلر غروپندن بری :

— أووت . مرشده‌ر ! بوکیجه‌ده بر شهزاده بابنی حیستی کچیردم ، دیدك .

فقط ...

تك کوزلکلی اوچنجی آنکیشمه‌دلر غروپندن بری :

— فقط مرشده‌ر ، ملوروزومان بورادان انتهرسان ، ساعت ایتال برشیلرده یوق که ...

برنجیلر : — دوغروتان شیئلر ...

Digitized by Google

ایکنجیلر : — دەمودە شیئلر ...

وَبوتون قیـافتیله بر تورك اوغلی اولدیغنی ایلك نظردە آ کلانان آقسرایلی برکنجی کوستەرەرك علاوە ایتدیلر :

— رجا ایدەرم ، مونشەر ! باقك ، نه قادار نه کزانتریك بر پوزیسیون !...

هپسی بر آغزدن : — کەل بە تیز ، مونشەر ! کەل بەتیز !... دیدیلر وَایلەریلەدیلر .

* * *

تقسیم أوضاع و اطوارك أك صوك واعتنا کار مروجلری اولان بو مجددلر دوزینەسی ، صوك شهیق استراحتنی چایخانەلرك عطـالت آور قالدیرملرندە آرایان غنودە أهالی‌یی، بر آوروپالی سیاحین غروبی کبی متجسسانه کوزدن کچیردکدن صوکرا :

برنجیلر : — بوکون ، نیرەلردە بروەنه ایدیلدی ، مونشەر ؟

ایکنجیلر : — آللەرەتور ، فنار باغچەیه قادار بر پرومەناد ..

اوچنجیلر : — تقسیمه بر راندەوو ویریلیشدی ، مونشەر ! شـاکون پور سووا ... هرکس قاوالیەسنی آنغاژە ایدەرك حریت تپەسنه دوغری بر تور .. اوتولوکسله ...

ینه برنجیلر : — یا بز مونشەر ، هیچ صورمایك !

— بوندە آ کلاشیلمایاجق نه وار !..

— هرحالدە پولیس ترانکیلیتەکزی سلب ایتدی ، دکلمی ؟ نه ایمش ، اوروج یەجکمشسکز ...

— بوندن سکا نه ؟

— کیمه آ کلاتابیلیرسك ، مونشەر !.. بومیلیودەلیبەرال یاشامق قابلمی؟...

هپسی بر آغزدن : — کەل دەسـپوتیزم مون‌دیو !.. کەل دەسپوتیزم !.. دیدیلر و ایلەریلەدیلر ...

* * *

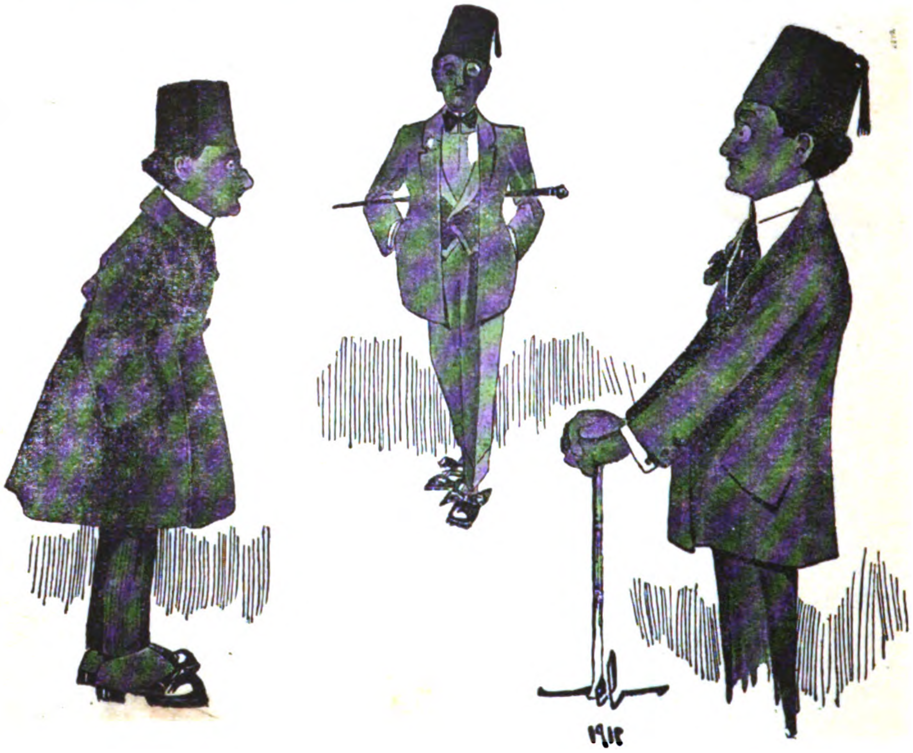

اونلردن ....

اوچ کلمه‌دن مرکب برجمله بیله ، اوچ غروپك آیری آیری اشترا کیله آنجاق بیتیوه‌ردی . برنجیلر ، علاوه ایتدی :

— او قادار تحف که ، مونشه‌ر !

— هرحالده برشیٔ یرکن یاقالاندیگز ..

— مولاتیه‌ده اولسه کرك ...

— أوت مونشه‌ر ، مولاتیه‌ده .. هریف ، بر سالوتاسیون یاپمغه بیله لزوم کورمه‌یه‌رك . « افندی ، دیدی؛ شو آغزیگزده‌کی نه ؟ »آرتق، دها صاقلانمازآ...

— سیغار امپریال !

— بوکون نه ؟

— واندیرودی !

— نیچون اوروجکزی بیورمیکز ؟

— چونکه دکلز ...

— نه دیمك ؟

— اوله !

— کاوورمیسك ؟

— خایر ، خرستیان دکل ؛ موزولمانز !...

— او حالده بو نه اویون ؟

— خسته‌یزده اوندن ...

— نه دیمك .. خسته اولدیکزسه ؟

— معذورز ..

— فقط توتاجقسکز ! دیوان حرب عرفیه نه ایم ایدیلیرسکز صوکرا ... امر وار .. غزته‌لر یازدی ایدی یا .. اوقومقمی بیلمه‌یورمیسکز ؟

— مع ... ذو ... رز ..

— هیشت ! بکا باقیورمیسکز افندی ؟ سس صدا ایستمم ! اوروج ، معذرت ، فلان طانیمز ... هرکس توتاجق .. ناصل‌که دیدك : امر ... وار ...

— ای یا مزنشدر ! دینك معذورلره ..

— چوق اولابکز ، افندی ! او آووقاتلی دیوان حربده یابك .. بن آکلامام .. بویورك ...

— نیره‌یه ؟

— نره‌یه اولاجق قره‌قولانه دکل آ .. غاطه سرینه ..

بولیسله محاوره‌کلایه‌سی جریان ایدرکن دیکر غروبلر ، مستهزی ، متحیر ، غضوب نظرلرله یکدیکرینی سوزدکدن صوکرا :

ایکنجیلر — فقط بو ، هیچده رەزونابل بر ایش دکل ! بك اعلا ، پوسیبلیته اولمازسه ؟

— فقط او ، بوکی قونایسیونلری دیکلەرمی ، مونشەر ! بوسی ، فالانی یوق .. بر آز صیفیلدیمی ؛ بوینوزك غاطه سراینه .. والسلام ..

الکتریق بیالریله تکمیل ایدن بەبالر کبی ؛ بوتون دوزینه ، موسیقی صوتینك « صول — دییز » پردەسندن برقهقهه فرلاتاراق :

— کال قونستوتیسیون ! ... کال سیویلیزاسیون ! ...

دیدیلر و ایادزیا دیلر ...

*
* *

واسندن باشقه هیچ بر مناسبت ومشابهتی اولمیان «تیاترامپریال» ده کیردیلر . تخمیناً برسنه منفی انتساب ایتدیکی برفرقەنك مظلوم الطف اولاراق «دوغمەدن أولەن اوچ کونلك قائممقاماق .. » معزوللرینك رفیقم اصرار ایتدی :

— کیدەلم ، عزیزم ... بن هیسنی بیلیرم ؛ مملکتمزك الك منور طبقەسنی تشکیل ایدن کنجلردنلر .

مملکتمزك الك منور طبقەسنی تشکیل ایدن بوتجدد پروران غروبنك مجلسلرینه داخل اولمق . . وبك از برزمانده پك چوق استفاده ایتمك . . بالکه دوغدیغم کوندن بری آرادیغم فرصتلردندی ؛ کیتدك ...

شیمدی تیاترو خانەده ایکنجی بر « واریته » تشکیل ایدن دوزینەنك میانته داخل اولمیشدق . دیکر بر آرقادشم صره ایله تقدیم ایدییوردی ؛ صاغدن برنجی بك — قاستروو مکتبی ایکنجی صنف برا کماللی مداوملرندن «قادینلر دونیاسی » سرمحرر مقتدری : دوندار آلپ — ا . ب . پ . بك

— تشرف ایتدم ، افندم ...

— شارمه موسیو !

ایکنجی بك — قوندوکتور مکتبی نامزدلرندن « شاعرلر دونیاسی » محرر سرستونی :

طورغود آلپ ـ ت . ث . ج . بك .

— تشرف ایدیلدی ، افندم ..

— آن شانته ، مونشه !

اوچنجی بك — الهیات شعبه‌سی مداوملرندن « خیالات دونیاسی » سر محرر ذی اقتداری : قوبلای آلپ ـ چ . ح . خ . بك

دوردنجی — صنایع مکتبی طلبه‌سندن «شعرلر دونیاسی» مدیر بی نظیری : آیغوت آلپ ـ د . ذ . ر . بك

بشنجی — زراعت تطبیقات مکتبی سرمبصری « فنون دونیاسی » محرری : آرسلان آلپ ـ ز . ژ . س . بك

آلتنجی — دیشجی مکتب عالیسی مداومیندن « گنجلر دونیاسی » مدیر مسئول وسرمحرری : قاپلان آلپ ـ ش . ص . ض . بك

یدنجی — ریاضیات شعبه‌سی طلبه‌سندن « چوجوقلر دونیاسی » محرری : باقر آلپ ـ ط . ظ . ع . بك

سکزنجی — بیطر مکتبندن « زنکینلر دونیاسی » سرمحرری : توقتامش آلپ ـ غ . ف . ق . بك

دوقوزنجی — احتیاط مکتبی مداوملرندن « آلاجه قارانلقلر دونیاسی » محرری: تیمور آلپ ـ ك . گ . ڭ . بك .

اوننجی — اجزاجی مکتب عالیسی برنجی صنفندن «یشیل قارغه‌لر دونیاسی» سرمحرری : تکین آلپ ـ ل . م . ن بك

اون برنجی — مالیه مکتبی مداوملرندن « چیفتجیلر دونیاسی » محرری : طوپراق آلپ ـ و . ه . ی . بك

اون ایکنجی — معلومات عمومیه مکتبی مؤسسلرندن «یکی تورانلیلر دونیاسی» باش یازیجیسی : کوك آلپ ـ ض . بك

« آلپلر » صیغه‌سی تصریف ایدیلیرکن «شرف ، شارمه» آن شانته» فعللی‌ده الفبا صره‌سیله دوام ایدوب دوردی .

Digitized by Google

وَ آرتق مراسم تقدم وتقدیم بکا .. بلکه ، خایر ! هر حالده بندن دها أول قارتدوویزیتنك اوزرنده « سابق ... قائممقامی » جملەسندن باشقه ، هویتنی یکده ابی بیلەمەدیکم برنجی ساعتلك رفیقمه کلشیدی . « آلپ » لر قافیەسنی بوزمامق یك مشکل دکلدی . یالکز صوك ، اون ایکنجی محررك هویتنی ، شخصیتنی بیله لایقیله افهامه کفایت ایتمەین الفبا حرفلری صرەسندن خارج قالەجغمی آکلایەرق مخترع برلسان دوقتورینك حروفات جدیدەسنی فکراً تدقیق ایله مشغولدم . آرقداشم ، هویت معروفەسنی بردها اعلان ایتمك اوزره ، کوزلکنه آشاغی، یوقاری برطاقم حرکات رقصیه ویرەرك بییقلرینەده وضعیت ویرمکده ایکن، صاغدن برنجی بك :— یارین پنجشنبه ، مونشەر ! اوبرسی کون غزتەلر انتشار ایدەجك .. یوتەزیلرله ناصلسکز ؟ بنمکی حاضر ..

ایچنده کیرلی برمندیل ایله دیشلری دوکولمش اختیار برطراق .. وَ ایچابنده صاچنیده فورچالادیغی قوندوره فورچاسیله برقاچ یرتیق ، ملوث کاغد پارچەسنی حاوی چانطەسنی ـ کندی تعبیرلریله پورت فوینی ـ آچارق :

— ایشته :

آقار مشام عشقمه کهکشانلردن
ایلیق وَقورشونی برقادین حسی ...

ایکنجی بك :— بنده یازمشم ، مونشەر !
چیقدم سمای شعرمه آسمانلردن
دوشدی سریر نظممه برقارغەنك سسی ...

بوتون دوزینەنك تصدیق وَ تقدیرکار نظرلری آلتنده ، اوچنجی ، دردنجی وبشنجی بکلر :— یك کوزل مونشەر ! شایان تقدیر وتبریکسکز .. یك کوزەل موفق اولمشسکز . بزهنوز برشیئلر یازامادق . بوکیجه ، شو تیاترونك التماعاتی بلکه مفکرەمزی انکشاف ایتدیریرده بر شیلر یازارز .

آلتنجی بك :— دهشت ، مونشەر ! دهشت !.. بوقدر موفقیتی بوتون

موجودیتمله تبریك ایدەرم . بندەکز هنوز برشي یازامادم . ذاتاً عادتمدر : برشیٔ یازمادن أول « آلفونس دوده » نك آثارینی تدقیق وَ تتبع ایدردە صوکره انشاد ایدەرم .

یدنجی بك : — مالوروزومان مونشەر ! بن بوهفته ژوژمانمه مالك دکلم . برشیلر یازامایاجغم .

سکزنجی بك : — بندەکز مونشەر ، یارین صباحلەین پك ایرکندن تقسیم باغچەسنده غروبی (!) کوزدلجه برتماشا ایتدکدن صوکرا « چاملیجادەکیلره » عنوانلی اوزون بر شعر یازاجغم .

دوقوزنجی بك : — بنم سرمایه حاضر مونشەر !

خلط ایلەدم شعرمی ، کیمیالی قازانلردن
چیقدی بر آلاجه قاراناق خلیطەسی ..

اونجی بك : — بندەکزك کده حاضر مونشەر !

یاغدی حساب جاریه آسمانلردن
صاری ، لاجوردی ، یشیل قارغالر کومەسی ...

اون برنجی بك : — سزی نانلر وَ نه صورتله ، وَ هانکی بر فراز ایله فیلیسیته ایدەجکمی بردرلو بیلەمەیورم مونشەر ! بندەکز برمعتاد یارین « اسکتین پالاس » ده پاتینه ایدەرکن یازاجغم .

اون ایکنجی بك : — بنمکی ، معلوم آ .. ناسیونالدر مونشەر :

بیك کوبکنه اتیکان بورونغی قاآنلردن
زورتیموچینی نك ، تایدوشتی قیرغان أولونا کسەسی .. [۱]

دیدی وَشوصوك بیتی متعاقب بوتون دوزینەنك ولولەدار « براوو ! » لری

---

[۱] یسوکای وفات ایتدیکی زمان تیموچین ـ چنکیز اون اوچ یاشلرنده ایدی . خانلغنی تصدیق ایتمەدن امتناع ایدەن « تایدوشت » قبیلەسنه ، والدەسی أولون أکه اعلان حرب ایدەرك چنکیزك خانلغنی قبول ایتدیرمش ایدی .

Digitized by Google

تیاتروخانه‌یی چینلاتدی . چونکه بو ، اڭ صوڭ و اڭ رواجکار برموده ایدی .

شمدی صره ، ایکی ساعتدن بری یوتقونه یوتقونه فرصت کوزدته‌ن رفیقمه کلمشیدی ؛ درحال آتیلدی :

— رشید بك مکتب ادبیسی غیابی مداوملرندن « شـارلاتانلر دونیاسی » سرمحرری عیبان آلپ — م . ر بك ، ایشته صوڭ شعرم مونشه‌ر :

کوسته‌ردم فعامی « رقه‌ده » ، قوغولدم « کوکبان »لردن
دوشـیشدی حصه‌مه اڭ صوڭ « حران » پیره‌سی ...

دیدی و اوتوردی .

صره بکا کلدیکی زمان ، بومنور محفلده نه سـویلیه‌جکمی جداً بیلمه‌یوردم .

و کال تهالکله « هیچلر دونیاسی » محرری :

بیقدق شوقاتی و یوتولماز یالانلردن
کنجلك بومی ؟ بومی انتباه دوره‌سی ؟..

بوده بنم شعرم .. سنوحات فکریه‌م ؛ دیدم و رفیق رفیعمك‌ده انضمامیله ، وزینه‌یی بر کچن مجددلر غروبی هپ برآغزدن :

— براوو ! براوو !.. شـه‌دور بریوئه‌زی مونشه‌ر ! ئه‌کسترا اوردینه‌ر ! اینور مومان ...

دیدیلر .. و علاوه ایتدیلر : — اسم عالیلری مونشه‌ر ؟

— : ابوعدنان آلپ

دیدم و آیرلدق ....

۱۱ اغستوس ۳۲۹ — مودا

ع . مدحت عمر

چاناق قلعه ، درویش وشیخ

بوکون دوستلرمدن دوقتور قائمقام جمیل بك بنی زیارته کلمشدی . دوستم چاناق قلعه‌دن کلیور . اورانك احوالنی صوردم . جواباً یقین زمانده چاناق قلعه سکنه‌سی کاملاً درویش وشیخ اولاجاق دیدی . نه‌دیمك ایسته‌یورسکز دیدم . « نه‌وت عالی مقام ذواتك کیمی نقش بندی، کیمی رفاعی طریقتنه منسوب درلر . درکاهلری وار ، بعض کره جامعده طوپلانیرلر، هو چکرلر » دیه‌رك تأیید ایتدی . بوحکایه‌یی خشیتله و دهشتله دیکلرکن خاطرمه سه‌ن‌کی دانس ی Danse de St Guy خسته‌لغی کلدی ، که طریق سرایتله فرانسه‌نك بوتون بر خطه‌سنی استیلا ایتمشدی؛ هرکس سوقاقلرده، غیری اختیاری، اوینار ، تپینردی .

جمیل بك‌دن صورمایه دوام ایتدم . شومعلوماتی‌ده ویردی :

« شهرك اون بیر، اون ایکی بیك راده‌سنده نفوسی واردر .

بوتون قضانك نفوسی ۲۰,۰۰۰ راده‌سنده‌در . بونك بیر ربعندن فضله‌سی روم ، ۲۰۰۰ قاداری یهودی ۱۰۰۰ قاداری ارمنی ، باقیسی اجنبی‌در .

شهرده صنایع ، همان کاملاً روملرك ألنده‌در . تجارت کذا . مسلمانلرده چناق ، چوملك یاپانلر واردر .

قایقجیلق وقهوه‌جیلك‌ده همان عمومیتله مسلمانلرده‌در . مسلمان محله‌سی تماماً آیری‌در وغایتله غیر نظیف‌در ، النظافة من الایمان یالکز جامعلرك ، لوحه‌لرك اوزرنده وار ؛ مسلمانلرك یورکلرنده النظافة من الایمان یر بولمامشدر ، بولمشسه شیمدی ترك ایتمشدر . روم ، یهودی ، ارمنی محله‌لری‌ده تماماً آیری‌در . غیر مسلم محله‌لری نسبةً نظیف وهواداردر . موسوی محله‌سی پك اوقادار طاهر اولماسه‌ده هرحالده مسلمانلرك محله‌لرینه قیاساً داها ایجه‌در .

بوتون ساحل روملرکدر . فوروانجیلر تماماً رومدرلر . مسلمانلر بونك بویله اولماسنه وقالماسنه اهتمام ایدییورلر. بونا مراق ایتدم نیچین مسلمان اکمکجی اولماماسنه دقت اولونیوز دیدم ، دیدیلرکه « ثوندن نان عزیز یاپیلیر، نان عزیز نعمتدر ؛ بونك اوزەرینه باصماق کفردر . مسلمان فوروانجی اولماسنی ایستەمك بر مسلمانك کفر وکناهه دوشمەسنه سبب اولماقدر. چونکه فوروندە ناصل اولسه یره ثون دوکولور، بوثونی چیکنر. کناهه کیرر . اما رومك بوندن قورقاجاغی یوقدر » .

حتی (دکرمن دره)دە بررو فـوروانجی وارمش، وفات ایتمش، یرینه دیکر بررو فوروانجی بولوب کتیرنجەیه قادار (دکرمن دره) اکمکسز قالمش. بوکیفیتی دکرمن دره‌لی برآدم بالذات بانا حکایه ایتدی .

صو مسئلەسی :

چاناق قلعەنك صـولری قنادر ، کرچـلی‌در . عسکری خسته خانەسی جوارنده ، حسن رامی پاشا ، تسالیا محاربەسی اثناسندە، ایکی قوناق یاپدیرمش. بونلردن برنده اوطورور ، دیکرینی کیرایه ویریرمش . بو ایکی بنـا بر نوه تشکیل ایتمش . اطرافنده برمحله وجود بولمش . حسن رامی پاشـا اوراده « آرته زیەن » قویولری‌قازدیرمش برمکمل‌حمام وبرده مکتب وجوده کتیرمش. بوسایەده ماء لذیذ احتیاجی بردرجەیه قدر تطمین اولونمش .

برایتالیان وقتیله ، مملکتە صـو کتیرمەیه صرف اولونماق اوزره یکرمی بیك لیرا تبرع ایتمش، بونك ۱۰,۰۰۰ لیراسیله شهرك شیمدیکی کرچلی صویو کتیریلمش. حالبوکه قصبەیه آلتی ساعت مسافەده بولونان (قیزیلجیق) صـوینی کتیرلمك اقتضـا ایدرمش .

اکمك مسئلەسی :

فوروانجیلر اکمکی ایستەدیکلری بهایله صاتارلر . کیمسه قاریشماز بلدیه رئیسی افندی فعال برآدم؛ فقط یالکز.

شومندوفر

یاقینده قلعهٔ سلطانیه‌دن مطلقا شومندوفر کچه‌جك . خالی واوجوز اراضی وار . مسلمان بیلدیکلره توصیه ایتدم . شو اخباری آلك دیدم . « دنیا مالنده کوزمز یوقدر ؛ قناعت اهلی‌یز ، الك صوکره کیره‌جکمز بر ایکی آرشینلق مزار دکلمی ؟ » دیدیلر !

باطاقلق

برقاچ سنه اول ه چنجه‌یه قادار چاناق قلعه تماماً مرزغی بر مملکت ایمش . شیمدی صیتمه (قوم قلعه) ده شدتله حکمراندر .

سدالبحر قارشیسنده کائن (قوم قلعه) ناحیه مرکزینك خانه‌لری هر سنه آزالیر ومزارستان او نسبتده اتساع ایدر . کوچوك چوجوقلر عادتا کبه قادینلرك منظره‌سنی عرض ایدرلر . طالاقلری او قادار شیشکیندر !

دوننما اعانه‌سی

بیرقاچ منور کنج وار . بونلر خارستانده بایرن ودیکنلر ایچنده یوغرلان چیچکلر کبیدر . بونلر دوننما اعانه‌سی طوپلامق ایچین بویوك فعالیت کوسته‌رییورلر . سعیلری مشکور اولسون !

مقتل ابتدائیلر

مکتب ابتدائیلر هان هرطرفده اولدیغی کبی بورادەده مقتل ابتدائیلردر . بورالرده اطفال مسلمینك جسم وروحلری بسمله ایله قتل اولونور .

*
* *

دوقتور جمیل بکك خلاصهٔ یازدیغم شو سوزلری کافی درجه‌ده بلیغدر . سویله‌دیکلرینك برقسمنی فضله درجه‌ده فاجع ومهیج کوردم . شو هیجانلی دورده یازماق ایسته‌مه‌دم .

پایتختك بورننك یاننده بولونان بر نقطه‌نك حالی بو مركزده‌در. (آناطولو)نك ایچی زهر وموت ایله طولودر ! آناطولو ! آناطولو !

۲۱ ایلول ۱۳۲۹

عبدالله جودت

حاشیه :

اسكدارده بر (پنجشنبه تكیه‌سی) واردر. بونی بیلمه‌ین اجنبی یوقدر. سیاحلر بیلیرلر، اونلرك ده دفتر خاطراتنه كچمشدر. یاقین زمانه قدار سواری صنف عسكریسنه منسوب سپاهی بر بیكباشی بوراده ذكر ایتمه‌سیله مشهوردی. بو ذات اوردرنده اونیفورمه، باشنده بیاض تكیه اولا یغی حالده ذكر ایدردی. دور مشروطیتك ایلنجی سنه‌سی ایدی. بو تكیه‌یی زیارتمزده بو حالی پك سودیكلرمدن ومعروف سیاحلردن اولان بر ذات كوزیله كوردیكنی نقل ایتدی. ایش بو قدارله قالسه نه‌ایسه. فقط مملكتمزده اجنبیلره ترجمانلقله كچینن بر طاقم سیمسارلر آرقه‌لرینه تقدیمی آمریقالی و انكلیز سیاحلرینی «سزلره اولویوجی درویشلر Les derviches hurleurs ی كوسته‌ره‌جگم» دیه‌رك او عبادتگاه انام اولماسی اقتضا ایدن محفل درویشانه كوتورور. شیخ افندی مریدلرندن بیری واسطه‌سیله اجنبی زوارك هر بیرندن بر مجیدیه آلیر. طبیعی سیمسارلرك ده حقنی ویریردی. اجنبیلره تكیه داخلنده اوطوراجاق یر طبعی ویریلمز، اونلر پارماقلقله تحدید ایدیلمش اولان «دوران یری»نك اطرافنه حصیردن معمول و اون پاره‌لق قهوه خانه‌لرده‌كی ایسكمله‌لر اوزه‌رینه اوطورورلر و ماهیت دینیه‌سنه واقف اولمادقلری بو عباداتی بر اوزته اویونی سیر ایدر كبی ایچه‌ریلرندن كوله‌رك تماشا ایدرلر. البته شیمدی‌یه قدار بو مناسبتسز احتكار حكومتمزك نظر دقتنی جلب ایتمش وبو حاله نهایت ویریلمشدر. چونكه بز دوشونیورزكه اوراسی بر عبادتخانه ایسه اجنبیلردن اجرت دخولیه آلمق بی معنادر. چونكه غربده هیچ بر عبادتخانه‌یه دخولیه ایله كیریلمز.

بیرطرفدن دنیایی اهمال ایدەرك اخرویلکی پك ایلەری کوتورورز . دیکر طرفدن اخرویلکك منهاجی اولان دینی و آیین دینی مانعیر قازانماق ایچین بیرواسطهٔ سفلیه منزلەسنه دوشورورز . بوصورتله دنیادن‌ده، عقبادن‌ده نصیبسز قالیرز .

(کیوم تەل) ك صمدانی شاعری شیللەر « دنیا ایچین حیثیتکی ، آخرت ایچین سعادتکی هدر ایتمه » دییور . آه بونورلو و حرارتلی فلسفەیی آلاجاق قفالری اوموزلرمزك اورتەسی نەوقت کورەجك !

ع . م .

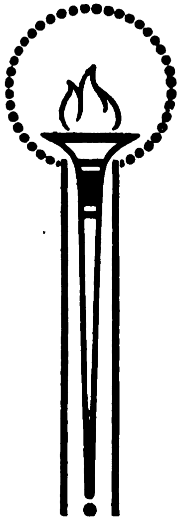

Digitized by Google

تبجیل اعاظم ـ یاد خاطرات

استانبول مجبلری جمعیتی اعضاسندن استاد محترم ضیا بك افندی‌یه

برملت ، معنویاتیله یشار دین ذواتك حقلرینی تسلیم ایتمه‌مك قابل دكل . ناصل اولسونكه معنویاتسز ملت ، روحسز جسده بكزه‌یور . روحسز جسددن ایسه اولاد حی ، چوق شیلر بكلمكده حقلی اوله‌مازلر .

وقایع گذشته‌نك ؛ او ، بیكلرجه مؤثراتك ، زمان وزمینك تصادم امواجیله ساحهٔ فعالیته دوشن قیمتدار وجودلرك ؛ علم وفنده ، وادئ شعر وادبده ، والحاصل حیات اجتماعیه وتمدنیه‌ده كندی قوم وملتلرینه وبعضاً‌ده بوتون بشریته ایفاسنه موفق اولدقلری خدماتك علوقدر ومنزلتی ، مرور زمانك حافظهٔ بشرده وجوده كتیره‌جكی تأثیرات مخربه ونسیانیه‌دن اوزاق طوتلمغه هرآن وزمان احتیاج، احتیاج قطعی واردر. ملتلرك، هوای پرفیض وشبابنده كونا كون كهكشانلر ابداع ایدن، تلفظ و تصورلریله ارواح اوزرنده سیال ، رعشه آلود تحسسلر وجوده كتیرن تاریخی واجتماعی خاطراتك تبجیلی ایسه شبهه‌سز دفتر اسلافدن ذمت اخلافه منتقل دیون دائمه‌دندر .

عثمانلی تاریخنك ـ «كه تواریخ ملل آره‌سنده متخاصمین دائمه‌سی طرفندن بیله نافذ نظرلرله تعقیب اولنمق مزیتنی هردائم حائز بولونیور » احتوا ایلدیكی وقایع شامله‌نك دائرهٔ تأثیری جهان اوزرنده مرئی ایزلری، بلكه‌ده ذهنیت اقوامده خواه ناخواه كندیسنه بخش اولنان موقعك علویتی ایله انظار تدقیق اوكنه موضوع پرافق رنكارنك وبلكه‌ده سینه‌سنده جمع ایلدیكی وقایعك جامعهٔ بشره یاپدیغی عكوسیله هردم پرواحهٔ فیضافیض اولمقدن معری دكلدر ـ تدقیق مزایاسی؛ اخلاف ایچون

ع.. ع

عالمشمول فوائدی احتوا ایلمکده اعاظم اسلافمزك یادخاطراتی ایسه یتشمش وهنوز یتیشه جك اولاد مملکتك صحیفهٔ وجدان وافکاری اوزرنده درین تیقظلر وعد ایتمکده بردوام بولونیور . حقیقت ! عثمانلی تاریخنك ویانه قپولرینه طیانان آوازهٔ جلادتی، سیدی رئیسك عمان دکزنده کمال طنطنه ایله سوق واداره ایلدیکی قدرغه لریمزك حافظهمزده کی انطباعاتی، سرحد بویندهرخش غزا اوزرنده کچیرلمش قرق سنهلك حیات جندیانهوآمرانه صاحبلرینك اوغمز ونفق اولسهبیله برارادهٔ پادشاهی اوکنده جلاده اوزاتدقلری باشلرك معظم ومطیع نظرلرینی، ساده، یالدیزله برکتابهسنك مزار اوزرنده کوریلن استرغون فاتحی لالا محمدپاشا عنوانی ، بری طرفده دها دونك بیچاره کوزلریمز اوکنه سردیکی جانلی وسراپا فلاکتله مشحول چتالجه مهاجرلرینك حمول ومتفکر برافق غیر معلومه دوغری کذارش متوکلانهلرینی مقایسه وتخطر بز عثمانلیلر ایچون سراپا بردرس انتباه تشکیلنه کفی کورولمزمی ؟

آفاق عثمانیده غیظ درونیسنه حصراً تبعهسنی استهداف ایدن قانلی سیاستیله بر حکمدار عالم کریزك حکمران اولدیغی زمانلر . بو بوکاریمزك تبجیل خاطراتی ایچون نه ایکی کلمهٔ شکران رفعنه ، نهده خاطرات کذشتهنك اعماق وجدانمزده وجوده کتیردیکی تحسسات مر و شکر کذارینك افادهٔ ماهیتی ایچون اوچ ارقداشك اجتماع دیندارانهسنه جواز ویرملك قابل اولهمازدی . کونارکون فلاکتلرك نشائم دائمیسیله کچن شوبش سنهلك حیاتمزده ایسه نهقدر اولسه اویانمش فکرلرك، منور متحسس ذهنیتلرك رهبریٔ فعالیتلریله بزده قوام مدنیهکی اعاظممزی تبجیله ، خاطرات ماضیهمزی یادقیام ایتدك . وبوشهرلر مفیددنامنی برنامهٔ تکریم ندالدیکمز ضیابك افندی کبی متیقظان ملت . فلاکتلر ایچندهکچن کونلریمزك وجود واعصابمزده یاپدیغی انتلك خاطرهلر، حیات شکن المله رهنده استقبالکی ماضیلیده دوشونمکده و بلکهده استقبال ایچون ماضیلی درخاطر ایتمك لازم کلهجکنی ، بوکونك جبهات امته اوردیغی تیزل تغالرك خاطرهٔ یأس آموزیله نوحهکر اولان یورکلرك . یاقین ، اوزاق ماضیلرده همت اجداد ایله وجود بولمش فرحنلك ، بویوك ، عالی وقایع

اوزرنده‌ده برلحظه توقف ایتمری ایجاب ایلیه‌جکنی سویلدیلر . سویلکله قالمیه‌رق حکومت وارباب عرفانك تأمین اشترا کنه دخی موفق اوله‌رق سور خارجنده هرکون انظار متفکرینده فدا کاران ملته قارشی اخلافك کفرو الحادینه بر تمثال سیهرنك اولان علمدار مرحومك قبرینی محل لایقنه نقله ، سلسلهٔ ادبیاتمز ایچنده‌نوشین،رقیق سراپا رنك‌وضیادن مرکب اثیری وابداعی اثرلر براقان‌شیخ‌غالب مرحومك کنارمدفننده آوازهٔشکر وتعظیملرینی‌رفعه، صوقوللی محمدپاشا کبی بر مجاهد ابدی‌الاشتهارك آیاقلری دیبنده عثمانلیلغه ایفاسنه موفق اولدیغی خدماتك اعصارك دست تخریبیله اونوتلسی قابل اولمیه‌جغی حقیقتنی افهامه موفق اولدیلر .

دول‌متفقه اردولرینك قورسیقه‌لی داهی‌یه (لایپزیغ)ده بیك امکله چالدقلری غلبهٔ عظمانك یوزنجی سنهٔ دوریه‌سی مناسبتیله (پرنس شوارتسنبرغ)ك هیکلی اوکنه وضع اولنان چلنکلر ، لهلیلرك (قره‌قووی) ده (پونیا تووسکی) نك یاد خاطراتنه حصر ایلدکلری شرفلی کونلر و نهایت ارمنی وطنداشلریمزك ملی حرفلرینك بیك بشیوزنجی سنه‌سی مناسبتیله اجرا ایلدکلری شنلکلر ، بوتون بو دوشونجه‌لرك محصلهٔ نتایجی دکلیدر .

عالم تمدنك ایکی رکن مهمی اولان آلمان و آوستریالیلر ، ضیاع استقلاللرندن متحصل تأثرلرینی علم‌وفن ساحه‌سنده یتشدیردکلری داهیلرله تهوینه بحق موفق اولان‌لهلیلر کبی ملل‌غربیه‌نك ، ارمنی وطنداشلریمز کبی مدنیتده‌کی ترقیات مشهوده‌لری ادارهٔ عثمانیه‌نك انضمام تعطف وحمایتیله حاصل اولان اقوام شرقیه‌نك آرایوب بولدقلری ، بولوب تبجیل ایلدکلری خاطرات مسعوده و مشترکه‌یه قارشی مراد اولك وارنه‌ده ، ییلدیرم بایزیدك نیکبولیده ، خداوندکارك قوصوه‌ده متفقین اردولرینه‌قارشی ابراز ایلدکلری‌شانلی ودینی‌غلبه‌لرك، ابراهیم متفرقه‌نك اسکدارده کمال پیچ وتابله کشادایلدیکی مطبعه‌نك تاریخده موجود کونلری حزین چهره‌لریله بزدن تقدیر وتعزیز بکله‌یور .

بوتون بونلر حافظه‌مز ایچنده قایناشیرکن کوپریلونك اوفاق بر همته عرض

Digitized by Google

افتقار ایدن تربت سادکیسی، ابوالسعود علیه الرحمه کبی بر عماددینک زمانک دندان مخربی آلتنده مخزن امواته دونن انشا کرده‌سی مکتب ابتدائینک یوصونلی دیوارلری اوکنده‌کی مرقد متروکی، بر غازی خسرو پاشا تربه‌سنک البته موجود اولان اوقافنك همت اعماریه‌سندن مهجور ومحروم براقیلیشی قدرشناسلغك معنای لازمیسیله نه‌درجه قابل توفیق وتألیفدر بیلمم .

شهید صوقوللونك قبهٔ معلاسی قپوسنده‌کی چینیلر اکثر آثار اسلاف کبی برقاچ حریصك ایادئ ملعونانه‌سنه قربان اولمش، برکتابهٔ هنر اولان اوآثار زجاجیه یرلرندن قوپارلمش، محافظه‌سنه اعتنا دکل لزوم بیله کوریله‌مه‌مش . بو حرمتسزلکلر الی نهایه دوام ایده‌جك، آثار اسلافك بونامردانه شرای دائمیسی قدمی اوزره ترك اولنه‌جقمی ! صدده رجوعله دیه‌لم که : ارقه‌مزده التی عصرلق برماضئ تاریخی موجود ایکن استقلال عثمانینك یوم اعلانی حالا برعید ملی تشکیل ایده‌میور. تاریخمزك بشقه‌لری طرفندن بیله اوقدر عظیم تدقیقلره شایان کوریلن وقایع متمیزه‌سی صامت وساکت کندیلرینه برر کون ارایوب دوریورلر .

والحاصل عثمانلی تاریخنده ملی کونلره، بوایامك دولتجه تقنیننه، اوکونلرده افراد امتك بر ارایه کله‌رك وقایع کذشته‌یی تبجیل ایلملرینه اولان احتیاج پك قطعیدر . برطرفدن یشامغه عزم ایدن ملتلری تقلیداً حمالی، لایتزلزل ادیملرله استقبالی منافع ملته رام ایتمك و دیکر طرفدن زمین مساعده تصادف ایدلمسی طبیعی اولان موفقیتسزلك، کوچلك آنلری اثناسنده خاطرات اسلافدن استنباط عزم و ارادت ایلمك احوال حاضره‌مز ارەسنده بیله کمال جدیتله تتبعه شایان مسائل اجتماعیه‌مزدندر .

کوز تپه - ۱۲ تشرین اول ۳۲۹

عبدالکریم صفوت

Digitized by Google

وقتیله یازلمش بر مقالهجك

مسعدت حیات

برمسألهٔ مهمهٔ فلسفیهکه شمدی‌یه قدر فلاسفه‌دن ، محررلردن ، متفکرلردن برچوغنك فکر وقلمنی یورمش ، قدرت محاکمه‌سنی ازعاج ایتمش . حیاتده ، مجادلات طاقت گداز معیشتده تأمین احتیاجات طبیعیه‌دن ، تسکین احتراصات بشریه‌دن ماعدا برمقصد اولوب اولمدیغی ملل غربیه وشرقیه‌نك اعظمی طرفندن عصرلردنبری تدقیق وتحری ایدیله گلمشدر . گرچکدن‌ده تحری وتفحصه دگر برنقطهٔ علمیه‌در . نره‌دن کلدیکنی ، نیچون کلدیکنی ، نره‌یه کیتدیکنی بیلمك انسان ایچون ، برانسان هوشیار ایچون اقدم وظائفدر . بعضلری لوحهٔ حیات بشره توجیه دوربین بدبینی ایده‌رك اونده برکشاکشدن ، برجدال متمادیدن ، براضطراب جاودانیدن باشقه برشی کورمك ایسته‌مه‌مشلر ؛ دیگرلری‌ده منظرهٔ کدرفزای معیشتی مزین ، مطرا ، رنکین اشکال وصور آلتنده کوسترمکه چالشمشلردر . بوتفحصاتده غایهٔ مقصد ، هپ سرانجام کشاکشك ، نتیجهٔ مجادلات متوالیهٔ بشریه‌نك برهدف سعادته متوجه اولوب اولمدیغنی کشف ایتمك املندن باشقه برشی دکلدر . نه‌عمیق برنکتهٔ حکمیه‌که فلاسفه ، شعرا ، محرریندن هربری علی قدر مراتبهم بویله برزمین مشکوك ومترددده اجالهٔ قلم ایتمکدن دائما محظوظ اوله گلمشلردر ! بوتدقیقات حکمیه‌ده ارباب فکرته سائق احتراص اولان برخصیصهٔ فطریه واردرکه اوده « امید » دیدکلری حس لطیف ومزکادر.

عالمده برشیئك ، برمصلحتك حدود ممکنهٔ وسعت وانبساطی تمامیله هرکسه معلوم اوله‌جق اولورسه اونده اوقدر برنشئه ، اوقدر برصفا طویله‌میه‌جغی خطوات حیاتیه‌نك هربرنده تجربه ایده‌کلدیکمز برحقیقتدر . بشرکه برحیوان

صاحب اذعاندر ، دائما شعاع بصرینك اعماق مجراسنده مجهول ومخیل بردریچهٔ منورك دعوت جاذبه‌سیله یورومکه آلیشمشدر . بو ، اونده بر طبیعت ثانیه‌در . حدود امل بی کنار ، سوائق احتراصیه نامحدود ، امواج سریع‌السکون حیاتك بری دیکرینی ولی ایدرسه دائما پردهٔ ترددآرقه‌سنده نیم ـ مشهود بر سرانجامك حلولنه منتظر اولان‌خاطر املپرور نسبی‌وموقت برمسعدتدن اولسون بهره‌وردر . ذاتاً مسعدت‌ده بر امرنسبیدر . بختیارلر آرزولرینی ، امللرینی تحدیده موفق اولانلردر ، دینامه‌مشمیدر ؟

بومسألهٔ جاودانینك فصل وتشریحنده آرای حکما پك متباین ، نقاط نظر پك متخالفدر . ازجمله ، انکلیز ارباب علومندن متوفا سیر (جوهن ـ لوبوق) ك محصولات فکریه‌سندن برکزیده بر اثرك خلاصهٔ موضوعی بو مشکل فلسفیه متعلق بولندیغی ایچون بعض پارچه‌لرینك .. ولومختصراً اولسون ـ شوستونلرده اقتباس وایضاحی اوقویانلرجه فائده‌دن خالی دکلدر .

سیر (جوهن ـ لوبوق) Gohn Lubbock ك « سعادت حیات » عنوانیله یازمش اولدیغی بواثرك وقتیله انکلتره‌ده رغبت فوق‌العادهیه نائل اولدیغی ایشیدنلر محررینك کرچکدن سرحیاتی کشف‌ایتمش اولدیغنه وبوسر قیمتداری برقاچ شیلنغ مقابلنده صاتمق ایسته‌دیکنه بلکه اینانیرلر . بویله برذهاب طوغری اولسه‌یدی ، اوحالده انکلیزلرك هرشیئی سهل تلقی ایتدکلرینه اینانمه‌مز ایجاب‌ایدردی . حال بوکه بوکتابك مندرجات عمومیه‌سی شمدی‌یه قدر مختلف اقوامك مختلف کتابلرینه‌کچمش وهرکسجه آز چوق بیلنمش اقوال حکیمانه وجمل فلسفیه‌نك برخلیطهٔ مطبوع الامتزاجندن عبارتدر . مؤلف ، بومعلومات ممتزجهٔ حکمیه ایله انسانك یاشادیغی ایچون کندینی مسعود عد ایتمسی ایجاب ایتدیکنی اثبات ایتمك ایسته‌یور .

سیر (جوهن لوبوق) مدعاسنی تأیید ایتمك ایچون انسانك درت طرفنده

Digitized by Google

موجود اولان وسائط عدیدهٔ سعادتی برر برر کوزدن کچیرییور :

بر وظیفه‌نك حسن اجراسندن متولد حظوظ وجدانی ، پروردهٔ فکر بشری اولان بتون انافس آثارك تدقیق ومطالعه‌سی ، منافع مودت ، بر عائله‌نك اطراد معیشتندن متحصل حال رفاه ، سیاحتك تهیئه ایتدیکی غرائب محسوسات وبدایع مشهودات ، فنك یوماً فیوماً انسان ایچون آماده قیلدیغی تسهیلات وکشفیات صبابة وغرام ، صنعت نفیسه ، شعر ، موسیقی ، محاسن فطریه .... بونلرك هیچ بری مؤلفك نظرندن قاچمیور . محرر اثرینك بر باشندن بر باشنه قدر اویله مسلسل برحدود نیکبینی آره‌سنده طولاشیورکه مشیت بشر حقنده اتعاب ذهن ایتمکه آلیشمش اولان دقائق آرمایان فکرتی عادتا حیرته دوشورییور . چونکه هر محاکمه‌سی نیکبینانه‌در ؛ هر شیئی دائما ایی جهتندن کورمك ایسته‌یور .

مؤلفك مطالعاتی بوس بتون (Utopie) ده دکلدر . چونکه موجودی تشریح ایدییور . خیالاته دوشمیور . باقکز مثلا شویله دییور :

« بو جهانك برجهان منفعت ، برعالم ناسپاس اولدیغی هر کس هر زمان سویله‌یه کلشدر . بنم برخصیصهٔ مستثنای طالعممیدر ، نه‌در ، بن شمدی‌یه قدر بونکبتلردن هیچ برینه تصادف ایتمه‌مشمدر . » بو برمحاکمه‌درکه ایکی صفتدن بریله توصیف اولنه‌بیلیر : یا پك مستثنا وخارق‌العاده‌در ؛ یا پك ساده دلانه‌در .

بوده خارق العاده‌لکده اوته‌کندن پك آشاغی قالماز : « برحقیقت حالده ظن ایتدیکمزدن دها زنکینز . هر کس حرص تملکدن بحث ایدر ، طورور . بیوك املاك متصرفلرینه هر کس غبطه ایدر وبویله املاکه صاحب اولمق برسعادت فرض اولنور . لکن ، (ئه‌مرسن) Emerson ك دیدیکی کبی علی‌الاکثرسز طوپراغی تصرف ایتدیککز مرتبه‌ده طوپراقده سزی متصرفدر . ذاتاً برآز نقطهٔ نظریمزی یوکسلته‌جك اولورسه‌ق میلیونلرجه دونوم اراضینك حق تصرفی هر زمان کندیمزه عائد اولدیغنی کورمزمی‌یز ؟ طولاشدیغمز یوللر ، جاده‌لر ، ساحللر ، کهسارلر پیش

قدیمزه هرزمان کشاده ، حق مرور وتصرفی دائما یدتملکمزه مودوع برر واسطهٔ سیروصفا دکلیدر؟ کندیمزده فرقنده اولمدیغمز حالده هربریمز برر متصرف املاکز. بر صاحب ملکک دائما ایفاسـنه مجبور اولدیغی بر طاقم وظائف وتکالیف واردر . حال بوکه بر مسیره‌نك حق تفرجی ایلك اورایه عطف نظر ایدنلره عائددر . « کینغله‌ی » بویله بر نظریهٔ حکمیه‌یه استناداً انکلتره‌نك « نه‌ورسله‌ی » جوارنده‌کی فونده‌لقلر ــ کندی تصرفنده اولمدقلری حالده ــ بونلر بنم قیشـلق باغچـه‌لرمدر ، دیر ایدی . فقط ، بو بر نظریهٔ خیالیه‌درکه اون بیك کشینك بردن برتنزهکاهه مالك بولنملرینه هیچده مانع دکلدر ! ... »

شوراسی‌ده جالب انظاردرکه آنغلوساقسونلرجه بودرجه برشهرته ، بویله بررغبته مظهر اولان براثر مانش دکزینك اوبرساحلنده خفیف برتبسمدن باشقه برصورتله تلقی ایدلمه‌مشدر . بونك‌ده سـببی هپ انکلیز اصول معیشتیله فرانسز عادات تعیشی آره‌سنده‌کی تباینی موجب اولان اختلاف مشاربدر . ایکی ملتك اورته‌سـنه دوشن کوچوجـك بر دکزك ، بونلرك حیـات اجتماعیه‌لری اوزرنده آیری آیری اجرا ایتدیکی تأثیر نه‌قدر جسیم ومتباینیدر !

بزمعنای سعادتی ــ بو خصوصده اقوام سائره‌ده بزمله شریك افکاردر ــ دائما بوتون مشکلات معنویه ومادیه‌یه احراز غلبه صورتیله آرام ورفاه مألنده تلقی‌ایدرز. معنویت ومادیت شرطلرینه مسعدتی تابع طوتمقله احتیاجات بشریه‌دن ایکی‌بیوکنی، احتیاج روح وجسمی تأمین وتسکین ایتمش اولیورز. فلاسـفه‌دن بعضیسی اخلاق، محبت ، ثروت کبی مزایای مستثنایی برر واسطهٔ مسعدت، بلکه‌ده برر سرمایهٔ سعادت عد ایتمشلردر . فقط ، بویله‌میدر ؟ اخلاق حسنه‌ایله اتصاف ایده‌جك اولورسه‌ق ، هرشیئی ایی بر رنك آلتنده کورورز ، ایی طرفندن محاکمه ایدرزکه بوده صرف برتوهمدر . چونکه برشیئك مشتمل اولدیغی صرف محسنات دکلدر. برده، بویله برمحاکمهٔ نیك اندیشانه نه‌قدر مطبوع ودلپسند اولورسـه اولسون ... واحیفاکه

Digitized by Google

حقيقت اشياني تغيير ايده‌ميور . حقيقته برشي ضم ، ياخود اوندن برشي تنقيص ايده‌ميور . برشي حقنده نيك بينانه محاكمه يوروتمك اوشيئه غلبه ايتمك ديمك دكلدر. اولسه اولسه اعصابي اعتدالده طوتار برتسليدر .

عافيت وجودده بزي برچوق ادار ماديه‌دن وقايه ايدر . مأكولاتمزك ، ملبوساتمزك ، مساكنمزك تداركي ايچون ايفاسي لازم اشتغالاته بزي حاضرلار . فقط ، اونك بزه ويرديكي يالكز بوايشلره براستعداددر. اواستعدادك موفقيتني‌ده تأمين ايدرمي ؟ صحت بدنيه‌سي يرنده اولديغي حالده سفالتك ، فقر واحتياجك دركات سافله‌سنده‌يووارلانانلر آزمي؟ ديمك كه‌صحت‌ده يكانه برشرط استسعاددكلدر .

بعضيلري‌ده ثروتي شرط سعادت ظن ايتمشلردر . اوت ؛ زنكين هركون ييه‌جكي اتمكي دوشونمز. مشكلات ماديهٔ حياتك برچوغني اقتحامه مكنت موجوده‌سي سايه‌سنده موفق اولوركه بوده پك مهم برنقطه‌در . لكن ، مشكلات معنويه‌نك سلاح پيروزي قارشيسنده اكثريا زبوندر . ذاتاً ، سعادت قسماً حصول آماله اولان انتظارده‌در، دنيلمديمي ؟ انسان آرزو ايتديكي شيئي اله كچيردكدن صوكره اونده آرتق هيچ بركوزللك كورمز . ثروت‌ده برچوقلرنده موفقيت آماله مدار اوله‌جغندن انقطاع آماله وسيله اولور . انساني طويورور ، آرتق باشقه درلو اذواقه ، باشقه درلو تلذذاته ميلان حاصل اولور . بوحال برسلسلهٔ متواليهٔ تحول ايله دوام ايدر . حتى بعضاً انسانه عادت اشتغالي‌ده غائب ايتديرر . عادت جهد واشتغال بركره غائب ايدلديمي ، بردها زور أله كچيريلير . بوني اوروپا اصيلزاده‌لرينك قرون وسطاده جريان ايدن احوال مضبوطهٔ تاريخيه‌سي دها كوزل اثبات ايدر . بووقايع متناوب الحدوث تاريخيه‌دندر .

حياتك مشكلات ماديه ومعنويه‌سني اقتحام خصوصنده ضرورت ثروتدن دها قوتلي برمانيولادر ، دييه‌جك اولورسه‌ق شاهراه معقوليتدن پك اوزاق دوشمش اولمايز.

حسين دانش

جغرافیانك ترقی و تكاملی [١]

قدما نزدنده جغرافیا

جغرافیا ایچون اكثریا یكی برفندر دیرلر . اكر مقصد اللی سنه‌دنبری بوتام التنده جمع ایدیلن تحریات و كشفیات فنیه و تتبعات اجتماعیه‌یی ارائه ایسه بوحالده جغرافیایی یكی برفن اوله‌رق تلقی ایتمك دوغریدر . بالعكس جغرافیایی ، ارضی تعریف ایدن برفن اولمق اوزره تلقی و جغرافیا كلمه‌سی بوتون معناسیله ملاحظه ایده‌جك اولورسه‌ق جغرافیانك معلومات بشریه‌نك الك اسكیلرندن بری اولدیغنی سویلملی یز. فی الحقیقه جغرافیا طبع بشرك الك اساسلی، الك الزم احتیاجلرندن برینه تعلق مناسبتیله بشریت قدر اسكی اولمسی اقتضا ایدر. انسانلر، حال وحشتدن قورتیله‌رق دورهٔ ترقی و تمدنه كیرمكه باشلار باشلاماز ، كندیلرینی محیط اولان یرلری، احتیاجلری والده ایده‌بیلدكلری وسائط نقلیه ایله متناسب بر دائره داخلنده طانیمق و بونلرك خاطراتنی حفظ ایتمك لزومنی پك طبیعی اوله‌رق حس ایتمشلردر . بوكا الك ایی مثال اوله‌رق ، حال وحشتدن دها یكی قورتیلان پولینزیا اطه‌لری اهالیٔ محلیه‌سی اره‌سنده تصادف اولنان برحادثه‌یی كوستره بیلیرز. بو یرلیلر تخته‌دن چته شكلنده یونتلمش چبوقلرله بر نوع غایت بسیط خریطه‌لر اعمال ایتمشلر و بو واسطه ایله محیطلری حقنده‌كی معلوماتلرینی توسیعه باشلامشلردر .

جغرافیانك اسكی اسكندریه‌لیلر طرفندن ایجاد ایدلدیكی ظن اولونیور. مع مافیه دها اول ، ایلك یونان مؤلفلرینك آثارنده‌ده جغرافیایه عائد بعض اماره‌لر كوریلیر . شو صورتله كه جغرافیا ایچون فكر بشر ایله برابر دوغمش و انسانلر

[١] اولجه وسملی كتابك ٤٠ نومرولی نسخه‌سنده‌كی (یكرمنجی عصرده جغرافیا) ، ٤٢ نومرولی نسخه‌سنده‌كی (جغرافیا نه‌در ؟) مقاله‌لرنده بو بحثه عائددر .

Digitized by Google

محیطلرینی، درونده یشادقلری اغاج قوولقلرندن یاخود كلبه‌لرندن خارجه توسیع ایدرایتمز بوفنی تأسیس ایتمشلردر دییه بیلیرز :

اسكندریه‌لیلر ایلك جغرافیاشناس اوله‌رق (هومه‌ر Homère)ی كوسترمشلردر. فی‌الحقیقه هومه‌رك اشعاری یالكز قیمت ولطافت ادبیه‌سی ایله دكل بلكه كیجیلك حیاتی ، دكنزلرك احوالی ومملكتلرك شرائط جغرافیه‌سنی‌ده غایت صریح وپارلاق برصورتده تصویر ایتمسی ایله‌ده یونانیلر ارەسنده بویوك بررغبته مظهر اولمشیدی. فقط اصل برنجی جغرافیا شناس [هه‌رودوت Hérodote] در. عینی زمانده ایلك مورخ اوله‌رق‌ده تلقی ایدلمك لازم كلن هه‌رودوت اثارنده یالكز وقوعات محلیه ایله اكتفا ایتمیه‌رك ملل واقوام مختلفه اراسنده ظهور ایدن حادثاتی مطالعه اثناسنده مختلف مملكتلرك احوال وشرائط حیاتیه‌لرینی‌ده تصویر ایتمشدر. بوندن ماعدا هه‌رودوتك مصرده ، تراكیاده ، چناق قلعه بوغازی جوارلرنده ، فنیكه (شمدیكی سوریه) ده وبابل مملكتنده‌كی سیاحاتی‌ده مشهوردر . ایشته دوغریدن دوغری‌یه مشاهده وتتبع اساسنه مستند اولان بواثر [جغرافیای محلی Géographie régionale]یه عائد الك اسكی اثردر .

عینی زمانده ، حتی برازده اول، یونان متفكرینی جغرافیانك دیگر برصفحه‌سنی میدانه كتیرمشلر وارضی هیئت عمومیه‌سی ایله نظرتدقیقه الدیغی جهتله [جغرافیای عمومی Gégraphie générale] دیدیكمز ایكنجی قسمنی مطالعه‌یه باشلامشلردی . بو فیلوسوفلر ایچنده الك مشهوری تاله‌س دومیله Thalès de milet ایدی: تاله‌س مصریلرك وبابلیلرك علم هیئته عائد آثار ومعلوماتنی تتبع ایله میلاددن التی عصر مقدم كرهٔ ارضك شكلنه ، وسعتنه ، فضاده‌كی موقعنه ، احوال طبیعیه‌سنه عائد مسائلی تحری ایله اوغراشمش بالاخره قرون وسطی عالملرینك شبهه‌یه دوشوردكلری ارضك كرویتی مسئله‌سنی، دها او زمانلر ارائه ایتمشیدی .

ایشته بویله‌جه ، فن ارض اولمق اوزره تلقی ایدیلن جغرافیانك بوایكی اساسلی

Digitized by Google

نقطه‌سی ، بربرندن آیری اوله‌رق وجود بولمش وبری جغرافیای محلی دیکری جغرافیای عمومی نامنی آلان بوایکی نقطهٔ نظر قرون اولی علماسنك نظردقتلرینی متوالیا جلبدن خالی قالمه‌مشیدی.

او زمانکی مدنیتك مالك اولدیغی الات ووسائطك نه‌درجه‌لرده ناقص اولدیغی دوشونیلیرسه قدمانك جغرافیای عمومیده کوستردکلری ترقی وتکاملی بویوك برخارقه کبی تلقی ایتمه‌مك ممکن دکلدر . ایونیه‌نلر طرفندن ایجاد وآریستوت طرفندن توسیع دکل فقط خلاصه ایدیلن وبالاخره اسکندریه‌لیلرطرفندن فوق العاده بویوتیلن جغرافیای طبیعی، کرهٔ ارضك احوال طبیعیه‌سنه وسماده‌کی موقع ووضعیتنه عائد اك یوکسك مسائلك بیله مناقشه‌سنی حاویدر .

ارضك کرویتی اثبات اولندقدن ماعدا میلاددن ۲۳۰ سنه قدر اول (ئه‌راتوسته‌ن) طرفندن وسعتی اولچولمش ومبحث میاهه، اقلیملره عائد برچوق معلومات علاوه ایدلمشدر . مثلا : بحرمحیطلرك وسعتی ، اقلیم منطقه‌لرینك تعیین وتحدیدی ، نهرلرك صورت ظهوری ، فیضانلرك اسبابی وتابع اولدقلری قوانین، باخصوص نیلك فیضانه عائد مسائل کبی برچوق حادثات مهمه یونانیلر طرفندن مطالعه ایدلمشیدی . فقط بو مطالعات اوزون وجدی تجاربه مستنداً اجرا ایدلمدیکندن حقیقت خطایه قاریشمش وآره‌لرنده‌کی نسبتی بر درلو تعیین ایتمك ممکن اوله‌مه‌مشیدی . بو جهتله اره صره بعض عالملر بوکبی مسائل ومناقشات نظریه‌یی براقه‌رق جغرافیانك دیکر قسمنك ترقیسنه چالیشمشلر و او زمان طانینن مملکتلرك تعریف وتوصیفی جهتنه میل ایتمشلردی .

جغرافیای محلی لهنده اولان بو عکس عمل اك زیاده زوما جغرافیا شناسلری طرفندن احضار ایدلمشدر . بو زمانه عائد اك ایی اثر [ستراbون Strabon] ك جغرافیاسیدر . بو اثردن او زمانکی جغرافیای محلینك اك زیاده بشریته عائد مسائل اجتماعیه ایله اشتغال ایتدیکی مثلا : اهالینك مهاجرتندن، عادات واخلاقندن،

مؤسسات مليه‌لرندن بحث اولندیغی کوریلیر . جغرافیای عمومی ایسه تماميله احوال طبيعيه وحكميه‌یه حصر ایدلمش ، باخصوص [پتوله‌مه Ptolémée] اثرنده بوتون قوتى جغرافيــاى رياضى‌یه عائد معلومات عموميه‌نك ايضـاحنه وبر چوق مملكت ونقاطك وضعيت جغرافيه‌لرینی تعيينه چاليشمشدر .

فن جغرافيانك دهـا مبدأنده كورينن بو ايكى وجه واسـتقامتى كمال دقت واهميت ايله نظر مطالعه‌یه آلمليدر . اوزون مدتلر شو وضعيت متقابله دوام ايتمش وعينى فنه عائد اولان بو ايكى قول ، بربرلرينه تمـاس ايتمكسزين ويكديكرلرينه قاريشمقسزين يان يكا عصرلرله ايلروله‌مش ، هر برى آيرى آيرى توسـع ايتمش ونه زمان صـوكره ـ اون طقوزنجى عصرده ـ [هـومبولد Humboldt] ايله [ريتر Ritter] ك ، بو ايكى‌داهينك همتيله بو ايكى قول بربرلرينه ياقلاشديريله‌رق نهايت كسب امتزاج ايتديرلديكى زماندن اعتبارآدركه يكى جغرافيا دوغمشدر .

بر ديكر جهتى‌ده نظر دقته آلمليز . اوده بو وضـعيت متقابله سـببيله ترقى وتكملى دوچار تأخر اولان جغرافيانك سائر بعض اسـباب خارجيه ايله‌ده كيرى قالديغى‌در . فى‌الحقيقه جغرافيـانك ترقيسى ، تا قرون اوليدن برى ، بر جهتدن انسانلرك كرهٔ ارض حقنده‌كى معلوماتلرينك درجهٔ توسعنه ، يعنى محاربات ، استيلالر وسائر وقايع سـياسيه‌نك حدوثنه ، ديكر جهتدن‌ده فنون سـائره‌نك ترقياتنه مربوط قالمشدر .

انسانلرك كرهٔ ارض اوزرنده طانيمش اولدقلرى عالمه هر دفعه يكى يكى قطعه‌لر ، مملكتلر علاوه اولندقجه جغرافياى محليده‌ده يكى بر ترقى وانكشاف دوره‌سنك وجود بولديغى كورولمشـدر . بوكا الك ابى مثال اسكندر كبيرك فتوحاتيدر . بو وقوعاتدن صوكره افق جغرافى بردن‌بره هندستانه قدر توسع ايتمشيدى . روماليلرك فتوحاتى‌ده عينى نتيجه‌يى ويرمشدر .

ديكر جهتدن جغرافيا ازمنهٔ قديمه‌دن برى بعض فنونه تماميله مربوط كورينير .

Digitized by Google

مثلا : جغرافیای ریاضینك ترقیسی علم هیئتك توسعیله متناسباً ایلرولمشدر .

ایونیه‌نلر ارضك کرویتنی علم هیئت قوانینیله اثبات ایتمش اولدقلری کبی (ئه‌راتوسه‌ن Eratosthéne) ده ارضك وسعتنی بو سایه‌ده اولچه‌بیلمشیدی .

ایشته جغرافیانك ترقی وتکاملنده اوزون مدتلر عامل اولان نقطه‌لر ، جغرافیانك ایکی مختلف نقطهٔ نظردن تلقی وادراك ایدلمسی صورتیله وجوده کلن شووضعیت متقابله ایله بو فنك توسعی کیفیتك بر یاندن انسانلرك ترقیات اجتماعیه وسیاسیه‌لرینه دیکر جهتدن بعض فنون سائره‌نك تکامله مربوط ومتوقف بولنمسیدر.

قرون وسطی‌ده جغرافیا

قرون وسطی ، سائر فنونك بر چوغنده اولدیغی کبی ، جغرافیا ایچونده بر دور توقف ، حتی بر دور تدنی‌در . باخصوص جغرافیای عمومی قطعی برتدنی‌یه اوغرامشیدی. اوآنه قدر وجوده کتیریلن ترقیات جغرافیه‌نك تمامیله اورته‌دن غائب اولمه‌سنه وفعالیت جغرافیه‌نك ادامه‌سنه قرون وسطی‌ده یالکز عربلر چالیشمشلردر . فقط عرب جغرافیا شناسلری هپ جغرافیای محلی ایله اوغراشمشلر ، جغرافیای طبیعی وریاضی‌یه اهمیت ویرمه‌مشلردی . بونلر هپ بویوك سیاحلر ایدی : (التون ترلالری) نام جغرافیا کتابنك مؤلفی اولان و ۹۵۷ تاریخنده وفات ایدن بغدادی (مسعودی) ارض فلسطینی ، ایرانی ، اناطولیٔ شمالی‌یی ، سوریه‌یی، مصری ، افریقای شمالی واسپانیایی طولاشمشیدی. اون ایکنجی عصرده فاسده تولد ایتمش اولان (محمدالادریس) فرانسه وانکلتره سواحلنی ، فاسك داخلنی واسیایی کزمشیدی . ینه فاسلی اولان (ابن بطوطه) اون دردنجی عصرده افریقای شمالیده ونیژر نهرینه قدر افریقای غربیده ، اسیای غربیده ، هندستانده ، چینده ، روسیای جنوبیده سیاحت ایتمشیدی . بو یورولمق بیلمز غیور سیاحلر اثرلرنده الك زیاده جغرافیای بشری‌یه عائد اهمیتلی معلومات ویرمشلر ، کزدکلری ، کوردکلری یرلر اهالیسنك تاریخلری ، سیاستلری ، طرز اداره‌لری حقنده پك چوق تفصیلات علاوه ایتمشلردی . بو

مؤلفلرك كتابلرینك باش طرفنده اكثریا كوریلن معلومات عمومیهٔ جغرافیه ایسه بتولهمعدن اقتباس ایدلمش ، اكثریاده یك یا كاش اكلاشیلمش ، یك یا كاش نقل وایضاح ایدلمشدی .

(رونهسسانس) دورنده ایسه معلومات بشریهنك همان هرشعبهسنده اولدیغی كبی جغرافیاده یكی بردورهٔ ترقی وتكمله كیرمش وبو عصرلرده بویوك سیاحتلر اجرا اولنهرق او زمانه قدر مجهول قالان قطعات وممالك برر برر كشف اولنمش وترقیات و كشفیات فنیهده ساحهٔ معلوماتی فوق العاده توسیع ایتمشیدی. بو اویله اهمیتلی بردور بحرانایدیكه بوندن جغرافیافنی تمامیله تشكل ایتمش ، كسب قطعیت ایلمش اولهرق چیقه بیلیردی. فقط بویله اولهمدی. حقیقتده بوزمان اوچ مهم حادثه ایله خلاصه ایدیله بیلیر. برنجیسی افق جغرافینك خارق العاده توسعی ، ایكنجیسی قارطوغرافی یعنی خریطه جیلقده بویوك برتكمل ، اوچنجیسیده جغرافیانك خادمی و معاونی اولان فنون طبیعیهنك ترقیسی .

یك حقلی اولهرق (بویوك كشفیات جغرافیه) دوری نامیله طانینن بودوردن اول بعض سیرك سیاحتلر ارض اوزرندهكی كشفیاتك اولدجه توسعنه خدمت ایتمشیدی. مثلا اونایكنجی عصردهوندیكلی (مارقوپولو Marco Polo) بوتون اسیایی طولاشمش ، اونسنه قدر مغول خاننك سراینده قالمش ، هندستان چینی ، هندستانی كزمیشدی . لكن هیئته وجغرافیای طبیعی وریاضییه قطعیاً واقف اولمدیغندن حتی تقریبی اولهرق اولسون بوبابده هیچ معلومات كتیرهمهمش ، بوجهتله اوزمانلر ایچون یكی اولان بو مملكتلرك خریطهسنی رسم ایتمك ، موقعلرینی تعیین ایتمك ممكن اولهمهمیشدی . ایشته (مارتن بههم Martin Behaim) ك (١٤٩٤) سنهسندهوجوده كتیردیكی كرهٔ مصنعهده كورینن طول خطاسنك منشائی بودر. فیالحقیقه بوكرهده اوروپا ایله آسیا ارهسندهكی مسافه ١٢٠ درجهیه ایندیرلمش ایدی . بالاخره توسقانهللی Toscanelli ده عینی خطایی تكرار ایتمش وقریستوف قولومبه داثماغربه

دوغری کیدیله‌جك اولور ایسه آززمانده هندستانه واریله‌جغی فکرینی القالیدنده بوخطا اولمشیدی . بالعکس اون التنجی عصرك بویوك سیاحلری هیئته وبوکا عائد قواعد وقوانینه واقف اولان ماهر گمیجیلر ایدی .

۱۴۹۲ دن ۱۵۲۲ یه‌قدر اوزانان اوتوز سنه‌لك مدت ظرفنده بربرینی تعاقب ایدن کشفیات حقیقهٔ شایان حیرت بریکون تشکیل‌ایدر. اولا قریستوف قولومبك Christophe colomb اوچ سیاحتی کلیر . (۱۴۹۲ ـ ۱۴۹۳ ـ ۱۴۹۸) . قولومب بوسیاحتلرنده آسیای شرقی‌یه وارەیم دیرکن برجدیدی کشف ایتمش اولیوردی . همان عینی تاریخده ، (واسقو دوغاما Vasco de Gama) پورتکیزلرك وقتیله تعقیب ایتدکلری بریولی طوتدیرەرق ، آفریقانك‌ساحل غربیسی بونجه ایلرولمش ودیباز iaz طرفندن باشلانان سیاحتی اکمال‌ایله بو قطعه‌یی جنوب طرفندن دورایدرك هندستان سواحلنه وارمشیدی . (۱۴۹۷ـ۱۴۹۹). وەسپوس Vespuce وَوەنسان پنزون Vincent Pinzon امریقای جنوبینك‌ساحل شمالیسنی‌بولمشلر، قورته‌ز Cortez ده مکسیقانك تا کوبکنه قدر ایلرولمیشدی. قابو Cabot لابرادوره وترنوو اطه‌سنه چیقمیشدی . نهایت ماجللانك ۱۵۱۹ دن ۱۵۲۳ ه قدر اجرا ایتدیکی سیاحتی ایله امریقای جنوبی ایکی‌دفعه دورایدیلمش وبرنجی دور عالم سیاحتی‌اجرا ایدلمش اولیوردی. بواوتوز برسنه ظرفنده اولجه ۶۰ عرض و۱۰۰ طول دائره‌سنی‌کچمین افق جغرافی بوتون کرهٔ ارضی قاپلایه‌جق قدر وسعت کسب ایتمش اولدی .

بربرینی متعاقب بوقدر واسع وشایان حیرت کشفیات وقوعنك افکارده‌ك چوق انقلابلر وجوده کتیره‌جکی طبیعی‌ایدی. ایشته‌تاریخ کشفیات ایله‌جغرافیانك تاریخی ارەسنده‌کی مناسبات بوراده دها واضحانه نظره چارپار . اسکی فرضیه‌لرك برر برر محو اولدیغی کوریلیر . مثلا اولجه قدما ارضده ناقابل اسکان برمنطقهٔ حاره‌نك‌وجودینه قانع ایدیلر. اقلیمك کلیشی‌کوزل تقسیمندن تولد ایدن بوخطایی دهااوزمانلرده (پولیب Polybe) و (ئەراتوستەن) کبی حکما تصحیحه چالیشمشلر

ایسه‌ده بوفكر قرون وسطی علماسی طرفندن دوغری اوله‌رق قبول ایدلمشیدی. او وقتك علماسی بر طاقم متعصب پاپاسلرك تفسیرینه باقه‌رق سمت قدمی انكار ایدییورلردی. فقط كشفیاتك بو كثرتی ایله برابر بو عجله سیاحتلرك بر طاقم یكی خطالرك جغرافیایه ادخاله سببیت ویردكلری كوریلدی. سیاحلرك حكایات وروایاتنك چوغی اساسسزدی. خرافات ایله مملو ایدی.

رونه‌سانس دورنده ایسه خریطه‌جیلقده‌كی ترقیاتك بر یاندن كشفیات جغرافیه سایه‌سنده، دیكر جهتدن‌ده یكی بر كشف یاردیمیله ایلرولمش اولدیغنی اونوتمه‌ملیدر. بوده مطبعه جیلقدر. بو سایه‌ده بتولمه Ptolémée نك وقتیله چیزمش اولدیغی خریطه‌نك عددلری چوغالمش، یكیدن یكی یه طبعلری وجوده كتیریله‌رك هر دفعه‌سنده اصلاحات وتصحیحات یاپیلمشدر. قرون وسطی‌ده كرۀ ارض غایت قبا و بیچمسز شكللر آلتنده كوستریلیور ایدی؛ كموش اوزرینه محكوك اولان بو خریطه‌لر ویاخود قیمتلی معادندن معمول اولان بو كره‌لر زیب وزینتدن معدود اولوب انجق حكمدارلرك سرایلرنده بولنیوردی. فرا مورو Fra Mauro نك اون بشنجی عصرده اعمال ایتدیكی بو یالی كرۀ مسطحه سنده طول وعرض دائره‌لری كوستریلمه مشیدی. طبع سایه‌سنده كرك بتولمه خریطه‌سی اساس اوله‌رق چیزیلن خریطه‌لر، كرك سه كشفیات جدیده‌یی كوسترن خریطه‌لر الدن اله دولاشمغه باشلادی. بو صنعت ایله اشتغال ایدن خریطه‌جیلرك عددی چوغالدی. بونلر خریطه ترسیمی حقنده‌كی مسائلی حل وتدقیق ایله اوغراشه‌رق بویوك ترقیلر كوستردیلر.

بتولمه خریطه‌سنك لاتینجه‌یه ایلك ترجمه‌سی ژاقوبو آنژه‌لو (Jacobo Angelo) طرفندن یاپیلمدی و باقیر اوزرینه حك ایدلمش خریطه‌لی ایلك اثرده ۱٤۷۸ ده رومه‌ده نشر ایدلدی. ایتالیاده، فرانسه‌ده، آلمانیاده باجمله كشفیاته واقف قارتوغرافلر یتشدی. صوكره موفقیت فلمنكه كچدی. مرقاتور Mercator نامی ایله طانینان ژه‌رهار قره‌مه‌ر Gerhard Kremer (۱٥۷۸) ده بتولمه‌نك خریطه‌لرینی

اصلاح وتصحیح ایتدی و اصول ارتسامیه‌یی کشف واصلاح ایتدی . اورته‌لیوس Ortelius ده عینی تاریخده یکی خریطه‌لردن مکمل بویوك بر قوللکسیون نشرینه باشلادی .

فقط بوتون بو عالملرك بتوله‌مه‌نك جغرافیاسی ایله زمانلرینك کشفیاتی بر برینه بکزه‌تمك خصوصنده صرف ایلدکلری امکلر بوشه کیتدی . بر چوق عصرلردن بری کمیجیلر پوصله‌یی سیرسفائنه تطبیق سایه‌سنده پورتولان Portulan نامی آلتنده طانینن بر طاقم یول خریطه‌لری رسم ایتمکده موفق اولمشلردی . بونلر طول وعرض دائره‌لری ایله اوغراشمقسزین طولاشدقلری سواحلك اشکالنی چیزییورلر وبوصورتله بحر سفیدی بتوله‌مه‌نك خریطه‌لرنده کوستردیکندن دها طوغری بر شکل آلتنده ارائه‌یه موفق اولیورلردی . (بتوله‌مه) جبل الطارق بوغازینك وضعیتی حقنده برخطا یاپمش وبوسببله خریطه‌سی حقیقته کلیاً مغایر برشکل آلمشیدی. فقط کمیجیلر یواش یواش بو خریطه‌لرله‌ده اکتفا ایده‌میه‌رك طول و عرض دائره‌لرینی تعیین ایتمه‌نك لزوم و فائده‌سنی تقدیر ایده‌رك بوا لسیکك اتمامنه سعی ایتمکه باشلادقلری کبی عالملرده قدمادن انتقال ایدن هردرلو معلوماتی کورکورینه قبول ایتمه‌مکی عادت اتخاذ ایتمشلردی .

بونکله برابر بوتاریخده تحریات جغرافیه‌ده ایکی مختلف جریان حاصل اولدی. بری جغرافیای قدیم ویاخود جغرافیای تاریخی ایدی ، دیکری جغرافیای جدید اولوب الك یکی کشفیات ومطالعات اوزرینه مؤسسدی . فقط مؤلفلر جغرافیای قدیمی دها جدی ، دهااساسلی تلقی ایدییورلردی . نته‌کیم اورته‌لیوس کبی معروف برجغرافیا شناس حیاتنك صوك سنه‌لرنده بواسکی جغرافیایه رجوع ایتمش ایدی . بوافکار برمدت دها پایدار اولدی . حتی اون طقوزنجی عصره قدر فرانسه‌ده بوکا دائر ایزلر کوریلدی .

جغرافیانك (رونه‌سساس) دورنده‌نه‌لر قازانمش اولدیغنی حقیله تعیین وتحدید

پارس ـ درسعادت ـ قاهره سیاحت هوائیه‌سنی اجرا ایتمکده اولان موسیو دوقور ایله رفیق
سیاحتی موسیو رونك ایاستفانوسه مواصلتنی متعاقب مستقبلین آره‌سنده آلنان رسملری

طیاره‌جی موسیو دوقور ایله رفیق موسیو رو وشهر نامنه کندیلرینی استقبال ایدن شهر امینی
جمیل پاشا حضرتلرینك برآره‌ده چکیلن رسملری

(فوطو : فرید ابراهیم)

ر . س : ٤٩ ـ ٦

Digitized by Google

۲٥ تشرین اولده ایاستفانوسده طیارەجی ضابطی فتحی بکك اداره ایتدیکی « عثمانلی » نام طیاره ایله برجولان اجرا ایدن داخلیه ناظر محترمی طلعت بك افندینك طیاره درونندە طیارەجی البیسەسنی لابس اولدقلری حالده آلنان رسملری (فوطو : فرید ابراهیم)

طیارەجی موسیو دوقور وموسیو رو ایله عثمانلی طیارەجی ضابطانك برآرەدە چکیلن رسملری (فوطو: فرید ابراهیم)

۲۵ تشرین‌اولده ایاستفانوسده طیاره‌جی ضابطی فتحی بکك اداره ایتدیکی « عثمانلی » نام طیاره
ایله برجولان اجرا ایدن برنجی قول‌اردو قوماندان وکیل محترمی جمال بك افندینك
طیاره درونده طیاره‌جی البیسه‌سیله آلنان رسملری
(فوطو ـ فرید ابراهیم)

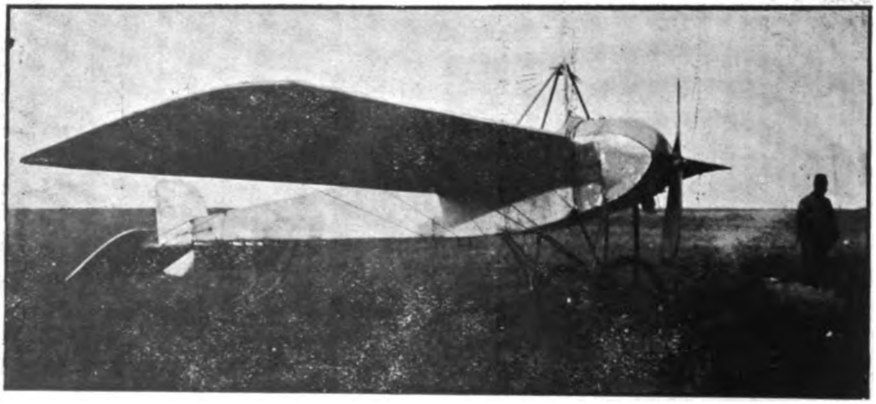

پارس ـ درسعادت ـ قاهره سیاحت هوائیه‌سنی اجرا ایدن فرانسز طیاره‌سی
(فوطو ـ فرید ابراهیم)

Digitized by Google

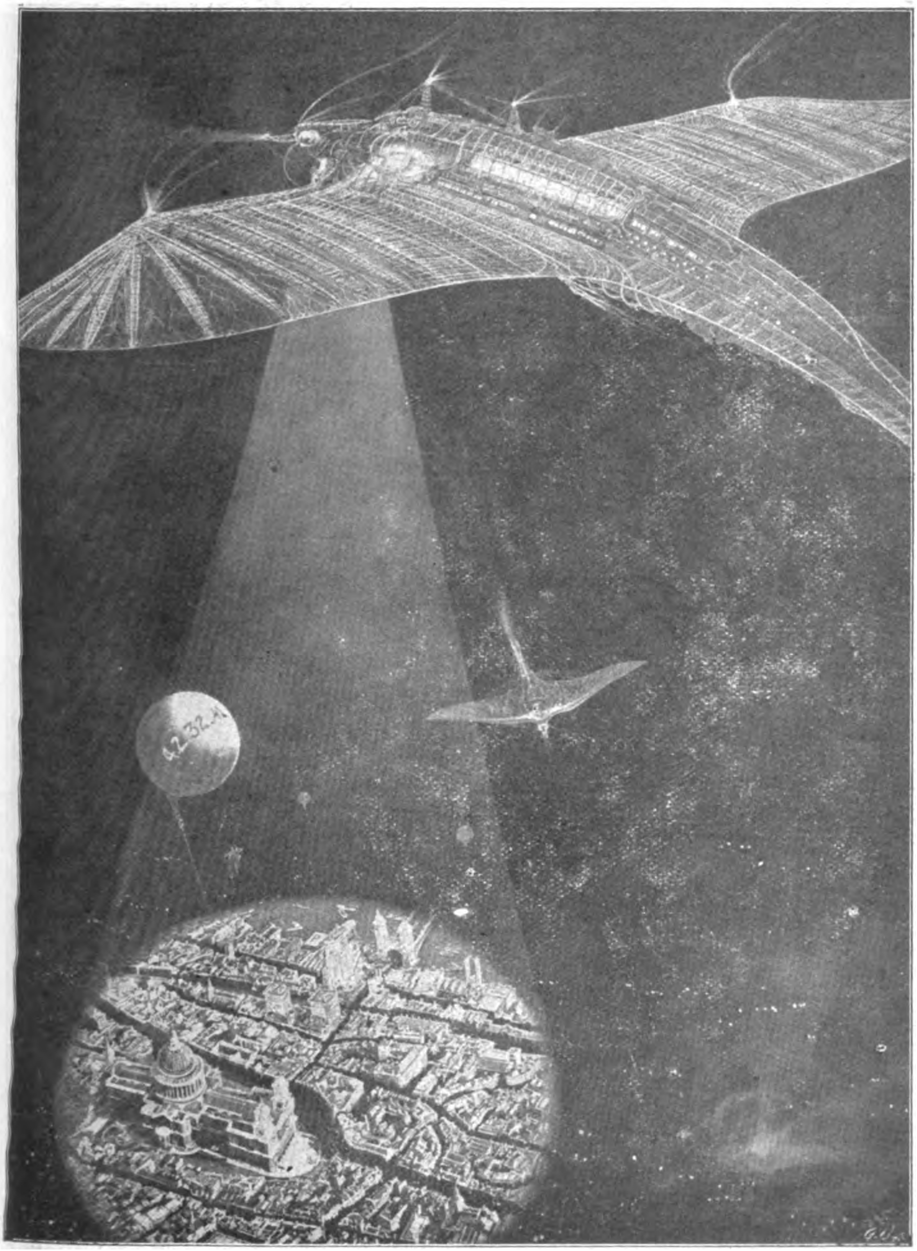

تابلو — استقبالك طياره‌جيلك صفحاتندن

Digitized by Google

ايتمك ايستر ايسه‌ك شوراسنى اعتراف ايتملى‌يزكه جغرافيانك ترقياتى ، بوفنك استناد ايتمش اولديغى ديكر فنلرككنه نسبتله‌پك اهميتسزدر. فى‌الحقيقه كرۀ‌ارض اوزرنده اوزمانلر واقع اولان كشفياتك برچوغى علم هيئتك ترقياتى سايه‌سنده حصولپذير اولمشيدى . نورنبرغده ره‌ژيوومونتانوس Regiomontanus (١٤٧١ - ١٤٧٥) افقك فوقنده كونشى ترصد صورتيله بر موقعك عرضنى تعيين ايتمكه يارايان آلتى كشف ايتمه‌مش اولسه‌يدى قريستوف قولومب بحر محيط اطلاسى‌يى قطعه جسارت‌ايده بيليرمى ايدى؟ بونك كبى غاليله Galilée طرفندن تلسقوپك علم هيئته‌تطبيقى‌ده طول دائره‌لرينك دها زياده طوغرى اوله‌رق تعيينى‌امكان دائره‌سنه كتيرمش وقوپرنيق Copernic (١٥٤٣) ارضك عالم شمسده‌كى موقع حقيقيسنى بولوب تعيين ايتمك صورتيله الك عمومى حادثات قوزموغرافيه‌يه استناد ايدن اقاليم بحثنك اساسلرينى قورمش وبويله‌جه بوتون قرون وسطى‌نك بسله‌ديكى يالانيا كلش فكرلرى سيلمش سوپورمشيدى . فنون بحريه‌نك ترقيسى جغرافيانك توسعنى موجب اولمش ومرقاتورطرفندن ١٥٨٥ده طبع اولنان فلمنك خريطه‌سى اوزرنده ايلك دفعه اوله‌رق دكزلرك درينلكلرى‌ده اشارت ايدلمشيدى . آمريقا كاشفلرى بوجرأتلى سياحتلرنده دكزلرك جريانلرينى‌ده ملاحظه ايتمشلر ونظر دقتلرينى جلب ايدن مدوجزر حادثه‌سنك اسبابنى‌ده تحرى وكشف ايلمشلردى .

فقط جغرافيا ، بوكون تلقى ايتديكمز شكللر آلتنده، هنوز طوغمش دكلدى. مع مافيه سه‌باستيه‌ن مونستر Sébastien Munster لك قوزموغرافيا نام اثرنده كرۀ ارضك تعريف و توصيفنه عائد برنجى نمونه‌يى تشكيل ايده بيله‌جك صحيفه‌لر واردى. بومهم اثر ١٥٤٤ دن ١٦٥٠ يه قدر ٤٤ دفعه طبع ايدلدى‌كه بوده خلقك يواش يواش جغرافيايه اهميت ويرديكنى كوسترر. والحاصل (رونه‌سسانس)دورنده الك زياده جغرافياى محلينك ترقى ايتمش اولديغى اكلاشيلير . مع مافيه جغرافيانك بوشعبه‌سى ، جغرافياى عمومى ايله تماسده بولنمه‌مسى يوزندن دها اوزون زمانلر حال صباوتده قالمغه محكوم ايدى .

جغرافیای عمومی‌یه گلنجه، صورت ظاهرده ترك ایدلمش گبی گورینیور ایدی ایسه‌ده، فنون طبیعیه‌نك گوندن گونه ترقیسی طولاییسیله بوده ال آلتندن ایلرولیور ایدی. اون یدنجی عصرده قرون اولیدن بری ایلك دفعه اولمق اوزره بومباحثات (وارەنیوس Varenius) طرفندن Geographia generalis نام بر اثرده یکیدن جمع وضبط ایدلدی. وارەنیوس حقیقی بر دها ایدی. یکرمی سکز یاشنده وفات ایتمه‌مش اولسه‌یدی کیم بیلیر بوگنج استاد نەلره قدر ایلریله‌جك، احتمال جغرافیای محلی‌یه یکی برشکل ویره‌جکدی. فی‌الحقیقه وفاتنده اوراقی آره‌سنده بومقصد اوزره چیزلمش بر پلان بولوندی. جغرافیای عمومیسنده گورینن افکار ومطالعات عالملرك قرون قدیمه‌دنبری او آنه‌قدر گوستره‌بیلدکلری بوتون مطالعاتك فوقنده ایدی. هومبولدك ایکی عصر صوكره بولدیغی مطالعاتك عینی وارەنیوسك اثرنده موجود ایدی. بالجمله حادثات فنیه بو اثرده غایت واضح برصورتده افاده ایدلمشیدی. جغرافیای عمومینك تقسیماتی مصرحاً گوستریلیور واثر Océanographie دکزلر، اقلیملر Climatologie و طاغلر Orographie بحثی نامیله اوچ قسمه تقسیم ایدیلیور ایدی. برچوق حادثات حقنده وارەنیوس اویله فکرلر، مطالعه‌لر میدانه قویمشیدی‌که بونلرك صحت واصابتلری قارشوسنده متحیر قالمامق ممکن دکلدر.

مع‌التأسف وارەنیوسك اثری بویوك بر تأثیر اجرا ایده‌مدی. اثرك طرز تحریرنده‌کی اصابتسزلك، مسائل مختلفه‌نك برردعوی شکلنده ارائه‌سی، اصولنك حقیقی اولمسندن زیاده ظاهری اولمسی گبی نقاط کتابده بریکیلك گوسترمیور، افکار ومحاکماتك بوغولوب قالمسنه سبب اولیوردی. بو اثر صوکره‌لری بر چوق دفعه‌لر طبع اولوندی. باخصوص ١٦٧٢ ده نیوتونك Newton همتیله انکلیزجه وفرانسزجه‌یه ترجمه ایدلدی. لکن سه‌باستیه‌ن مونسترك ٤٤ دفعه طبع اولنان قوزموغرافیاسی یاننده بونك نه اهمیتی اوله‌بیلیردی؟ اول امرده حقیقی بر فکر فنی اوزرینه یازلمش اولان بوکتاب الك نهایت بر چوق جغرافیای محلیدن مرکب برکلیات حالنه گلدی. هر یکی طبعنده سیاحلر طرفندن نقل اولنان برچوق خارق‌العاده

حكایات ووقوعات اثره علاوه ایدلمشیدی. چونكه خلق بونلری سوه سوه اوقویوردی. بوجهتله سه باستیه نك اثری برچوق حقیقتلر ایله فانته زیلردن، حكایه لر ایله خیاللردن مركب قارمه قاریشیق برحاله كلمش، اساسنده كی مقصدی غائب ایتمشیدی. جغرافیای محلی بوصورتله بردفعه دها یولندن انحراف ایتمش بولونیوردی.

بوندن صوكره جغرافیانك آلدیغی شكللری وبوكونكی وضعیته كیملر سایه سنده ونه كبی همتلرله واردیغنی كله جك مقاله مزده خلاصه ایده جكز.

شیشلی ٤ ایلول

فائق صبری

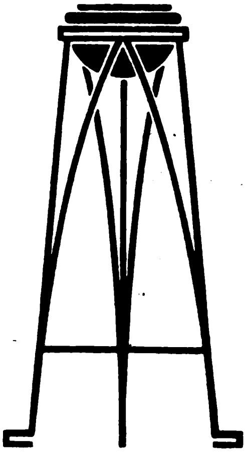

چوجقلرك تربیهٔ بدنیه و روحیه‌سی

مقدمه

« فرانسزجه‌دن »

چوجوقلریمز دنیایه كلمكی آرزو ایده‌رك دوغمادیلر . بز ، محافظهٔ نوعی كافل پك قدیم برسوق طبیعی‌یه تبعاً اونلرك وجودلرینه بادی اولویورز . كندیلرینه ویره‌جكمز تربیه ایله بزدن توارث ایلدكلری مزاجه كوره تولدلری بر سعادت ویا فلاكت اوله‌بیلیر . مینی مینی یاوروسنك او كوچوجك روح وجسمندن مسئول اولان كندیلری دكلمش كبی برخیلی پدر ویا والده‌نك اولادنده كوردیكی طبع ناهمواره قارشی كمال شدتله عصیان ایتدكلرینی چوق دفعه كوردم ، ایشتدم . بیلمه‌یورمی‌یزكه برصبی بوتون مكتسباتنی والدینه مدیوندر . اكر اونلردن منتقل اولان تمایلات طبیعیه مدخول ایسه چوجوق مزاجنه قارشی آنجق تربیه‌دن ملهم اسلحهٔ فكریه ایله غلبه چالابیلیر . حیفا كه ، ای غافل پدر ووالده‌لر ! پك بدیهی اولان بو حقیقتی هیچ بر زمان قبول ایتمك ایسته‌میور وچوجوقلریكزی تنبل وناهل مربیلرك دست اضلالنه ترك ایلیه‌یورسكز . جلب منفعتدن باشقه برسائقه تابع اولمیان بو مربیلر یاورولریمزده كوردكلری جاذبهٔ خلقیه سایه‌سنده اونلری سومكده مضطر قالمامش وَیالكز پاره ایچین چالیشمش اولسه‌یدیلر صبیانك حالی قات قات بدتر اولوردی . بو بابده جمله‌مز بی پایان سرزنشلره مستحقز .

(هربرت اسپنسر) « تربیه » نامنده‌كی اثرینك دردنجی فصلنده زنكین انكلیز كویلولرینك پنایردن‌عودتلرنده میخانه‌ده برلشه‌رك قصراق بسله‌مك ، سمیز طوموزلر ، أتلی ، سودلو قویون واینكلر یتشدیرمك كبی موضوعلر اوزرنده فتور ناپذیر بر غیرتله مباحثه ومناقشه ایتدكلرینی تصویر ایله هیچ برینك اولادینك استعداد مادی ومعنویسنی تنمیه‌یه مدار اوله‌جق تدابیری تأمله یناشمدیغنی سویلر وَ « قویون واوكوزلریمزه تأمین ایلدیكمز منافعدن آرتق جوجوقلریمزه حصه چیقارلق زمانی كلمشدر! » دیر .

بو سوزی صرف ایدن بر انكلیز اولورسه كیت كیده جیلیز ، قوتسز وبهسز اولان

هرقز ایچین مملکتمزده نه‌لر سویلمك لازمکلدیکنی تصورایدرسکز. جمله‌مز اولاد صاحبی‌یز. برکره وجدانمزه مراجعت ایدملم. چوجقلریمزه حیات ویرمکله ؛ تصادف ایده‌جکلری بی‌نهایه خصما ایله پنجه‌لشمك ، نفسلرینه غلبه چالمق وبزدن مورث اولان آز چوق مسیئتی حاوی فطرتلرندن ثمرات مقبوله اقتطاف ایده‌بیلمك ایچین کندیلرینه الك قوتلی ایکی‌سلاح یعنی درجهٔ اعظمیه‌ده عافیت بدنیه ومعنویه ویرمك مجبوریتنده بولونیورز .

بناءً علیه چوجوقلریمزك طرز حیاتلرینی تدقیقدن هیچ برزمان فارغ اولمامالی‌یز . کندیلرینه احساس ایتمکسزین نظر دقت واهتماملریمزی دائما اوزرلرینه عطف ایده‌لم .

چوجوقلریمز خسته‌لنمزدن اول طبیبه مراجعت ایتملی ، تداویسنه احتیاج مس ایتدیرمیه‌جك تدابیر صحیه‌یی کندیسندن اوکرنملی‌یز . معلوماتلی وخیرخواه بر طبیب کوچوك برمخلوق قنبور ، تنبل ، ورم ویا یاراماز اولمقدن منعه ظن اولندیغندن فضله مقتدردر . بویوك (دەقارت) ك شو سوزلرینی اونوتمیه‌لم :

« فکر ایله بدن آراسنده او قدر یقین برمناسبت واردرکه انسانلری دها عاقل وکامل کورمك آرزو ایدنلر دوایی فن طبده ارامليدرلر . »

برنجی فصل

ممارسات بدنیه

خلاصه : — انغلوساقسونلرك تفوق‌بنیویلری — فرانسزلیسه‌وقوله‌ژلرنده ژیمناستیق — دوقتور لاغرانژك کتابی — ممارسات بدنیه قوانینی — نتایج مستخرجه — (ژوزیت) لرله لیسه‌لرده چوجوق اویونلری — فرانسز قیزلرینك تربیهٔ بدنیه‌سی .

اوزون مدت لوندره‌ده اقامت ایتمش اولان بر فرانسز محرری انکلتره‌دن عودتنده برکون بکا تصادفله فرانسز خلقنی انکلیزلر قدرکوزل بولمدیغنی سویلیور وَدییوردی‌که : « پارسده واقع هیچ بر اجتماع بر انکلیز متینغی » قدر نظره خوش وآهنکدار دکلدر . بریتانیاده ، محدودالمقدار (ستاوت) و (ویسکی)

مبتلالری بالاستثنا ، هرکس اوزون بویلی ، رقیق وموزون انداملی ، بر کلمه ایله حقیقی برظرافت وملاحت جسمانیه ایله متمیزدر . فرانسه‌ده ایسه صنف متوسط وحتی عمله بیله قیصه بویلی ، قالین وطیقنزدر. عمومیتله جمله‌سنك قارنلری چیقیقدر .

آنغلوساقسونلرك بو تفوق مادیسی باشلیجه ایکی سببدن نشأت ایدرکه بونلرده دها مستحسن برتغذی ایله ممارسهٔ یومیهٔ بدنیه‌در .

چوجقلرك کندیسندن ایلروده دور ودراز بحث ایدیله‌جکندن شوراجقده ارکك وقیز چوجقلرینك تربیهٔ بدنیه‌لرندن بحث ایده‌لم .

فرانسه‌ده هنوز ممارسات بدنیه بین‌الاطفال لزومی قدر اجرا ایدیله‌میور ، اوان طفولیتمزده چوجقلر هفته‌ده یتمش ساعتلك برسعی مجبوری‌یه مقابل آنجق ایکی ساعتلك ممارسهٔ اختیاریه‌دن مستفید اولمقده ایدی . فضله اوله‌رق ژیمناستیق درسلری اوقدر مزعج وناخوش برحالده ویرلمکده ایدی‌که طلبه بو درسلرده شوق ایله اثبات وجودایتمز وچوق دفعه تغیب سوداسنه دوشردی . اختیار وسرت برمعلمك تحت نظارتنده صیره صیره غیر متحرك طوران چوجوقلردن هر بری درین برضجرت قلب ایچنده بکله‌یه‌رك تراز ویا خلقه‌لر اوزرنده بر ایکی جانبازلق یاپمق نوبتی کلنجه ارقداشلرینك خندهٔ استهزاسی آلتنده ایی فنا بر ایکی حرکت بدنیه اجراسندن صوکره مدت مدیده بر انتظام وسکوت عسکرانه ایچنده آیاقده طورمق ایچین صیره‌ده‌کی موقعنه عودت ایدردی . شو حالده بر فرانسزك برسنه ظرفنده ژیمناستیقه وقف ایتدیکی زمان اوچ الی درت ساعتدن عبارتدی . حقیقت بومرکزده ایکن دوقتورك :

— شو چوجغه براز ژیمناستیق یاپدیرملیسکز. دیمسنه قارشی:— ژیمناستیق یاپیور افندم .. جوابنی ویرمکدن چکینمزلردی .

انکلتره ، بلچیقا و اسوچ ده ایسه مربیلر فکر ایله جسمك متوازیاً تمو وانکشافی لزومنی ادراك ایدییورلر ویالکز دماغی اتعاب و اشغال ایدیلن

Digitized by Google

بر عرقك ناصل تدنی و انحطاطه سوروكلندیكنی كوروبورلردی .

انكلتره‌ده (شارل قینسله‌ی) بو حقیقتی تدوین ایچین تألیف ایلدیكی رومانلرده قهرمانلرینی فضائل خلقیه وتقوای كامله‌یه مالك پهلوان بازولی اوله‌رق تمثیل ایتدیكندن انكلیز خلقی بو تماثیلی نمونهٔ حركت اتخاذ ایلدیلر . فرانسه‌ده بو تكاملك حصولی دها مدید زمانلر ظرفنده وقوعه كلدی . حالا فرانسزلر بو نقطه‌ده انكلیز وبلچیقالیلردن خیلی اوزاقدرلر . مع مافیه بوكون كرك پارسده وكرك سه ولایاتده تربیهٔ بدنیه‌یه خادم بی نهایه جمعیت وقلوبلر ممارسهٔ جسمانیه‌نك اصلاح عرق حقنده نه بویوك بر عامل اولدیغنی اثبات ایدر برخیلی نتایج مسعوده میدانه قویمشدرلر. بو بابده اجرا قلنان تجاریب عدیده‌دن مستخرج بعض معلومات مهمه‌یی انظار قارئینه عرض ایلمك واركك چوجوقلریمز آراسنده هانكی نوع ممارسات بدنیه‌نك تعمیمنه چالیشمه‌مز ایجاب ایده‌جكنی كوسترمك ایسترم .

*
* *

اول امرده شو دقیقه‌یی اونوتمامليدركه (تعب) دنیلن شی دائما بر درد وبر حادثهٔ دماغیه‌دن عبارتدر. قول وباجاقلریمزك حركاتی تنظیم ایدن اقسام دماغمز مطالعه ، تحریر ویا تكلم ناظمی اولان قسملر قدر معروض تعبدر . فضله بر تعب ذهنی‌یه كرفتار اولان بر چوجوق قول وباجاق حركتلرینی یاپدیراروق تعبنی دیكلندیرمك سوداسنه دوشمه‌لیدركه بیچاره بر تعبدن قورتولمش وبر دیكرینه مبتلا ایدلمش اولور .

بو قانوندن آتیده‌كی احكام عملیه استخراج ایدیلر :

۱ — لیسه‌لریمزده درس پروغراملرینی او وجه ایله تنظیم ایلمليدركه درس ساعتلری شمدیكندن داها قیصه ، تنفس و اویونلر ایسه شمدیكندن دها صیق اولسون . بویله‌جه چوجوقلردن آز بر مدت ظرفنده داها چوق بر سعی دماغی بكلمه‌مش اولورز .

٢ — چوجوقلرك اجرا ایده‌جكلری ممارسه‌لر بالنسبه معتدل وتدریجی اولمليدر . زیرا حركات شدیده اك زیاده تداویسنه اهتمام ایده‌جكمز قوتسز چوجوقلری اعصاب یورغونلغنه دوچار ایده‌بیلیر.

٣ — یورغونلق بر حادثهٔ دماغیه اولمق اعتباریله یالكز عمود فقری ایله یاپیله‌جق ممارسات بدنیه‌یی تنویع ایده‌رك دماغ ایله یاپیله‌جق وفكر وارداه‌نك دخل دائمیسنی استلزام ایده‌جك حركتلردن توقی ایلمك ایجاب ایدر . مصارعهٔ بدنیه ، حلقه، بارفیكس وپاراله اویونلری متمادیاً فكر ودماغی اشغال ایتدكدن ماعدا قول وكوكده‌نك یالكز بعض عضلاتنی قوتلشدیرمك وتنفس ایله جریاندم اوزرنده پك آز تأثیرات حاصل ایتمك كبی محاذیری شاملدر . بناءً علیه بو كبی ممارساتی ترك ایده‌رك اعمال فكره احتیاج‌مس ایتمكسزین وجوده قوت وچویكلك، اعضالره حركت وفعالیت ویرن وتغدی‌یی تسریع ایدن بر طاقم حركاتدن عبارت بر صحی ژیمناستیق قبول ایلمك ضروریدر .

قیلج تعلیملرینی، بالخاصه كوچوك چوجوقلره هیچ توصیه ایتمم. بو ممارسهٔ بدنیه وجودك ایكی طرفنی عین طرزده تنمیه ایتمه‌مك ، دقت واعمال فكره باعث اولمق وعصبیلرده فضله هیجان حصوله كتیرمك كبی محاذیری جامعدر. مچ اویونی اللی یاشلرنده آرتیریك وبر آز صاحب ثمن اولان ارككلر ایچین مناسب بر ژیمناستیكدر.

٤ — ممارسات بدنیه طلبه ایچین مزعج وصینقتیلی بر ماهیتده اولماملی، اونلری اكلندیرملیدر . بناءً علیه مجبوری ژیمناستیق درسلرینی حد اصغری‌یه ارجاع ایده‌رك بونلرك یرینه چوجوقلره هم نافع وهم اكلنجه‌لی اویونلر اوكرتمك طرفنی التزام ایلملی‌یز.

*
* *

تعداد اولنان بو قواعد اساسیه‌نك درجهٔ اهمیتی چوق زماندنبری صنوف روحانیه طرفندن تقدیر ایدلمش وتأسیسكرده‌لری اولان مؤسسات تربیه‌یه‌ده بو اصوللر تطبیق اولنه كلمشدر. (ژه‌زویت) لرك مكتبنده كچیردیكم بر ایكی سال شباعده

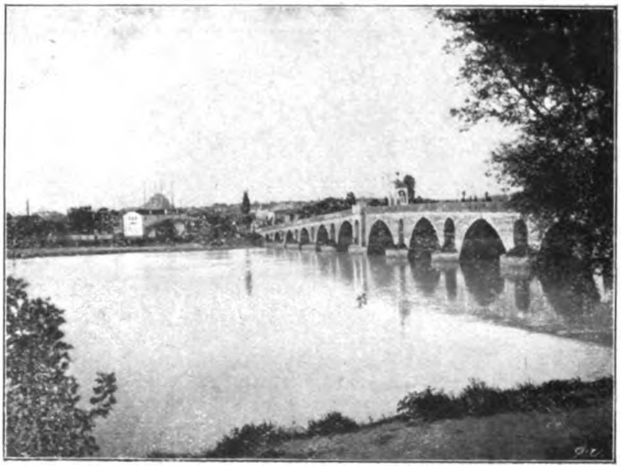

ادرنه‌ده مریچ کوپریسی و سلطان سلیم جامعنك اوزاقدن کورونیشی

اوقودیغم درسلری تخطرایدییورم. فلسفه درسی هیچ‌ده ایی دکلدی. تاریخ طبیعی درسلرینه کلنجه بونلرده غایت دون بردرجه‌ده تعلیم اولونوردی. فقط بونواقصه بدل نه فوائد اقتطاف ایتدم. برکره تنفس زمانلرنده اویون تحت مجبوریتده ایدی. هیئت تعلیمیه‌یی تشکیل ایدن راهبلر بیله البسه‌لریله قیویرارق طلبه ایله برلکده نوعا نوع اویونلر اوینارلردی. ارقداشلرمله اکثریا اوینادیغمز کردونهٔ ظفر [Char] قوشوسنی تماميله تخطر ایدییورم. آرابه‌لری چکنلر مسابقه‌یی قازانمق ایچین اولانجه غیرت وقوتی صرف ایدرکن مراکبك ایچنده آیاقده دورانلر دیزکینلردن باشقه استنادگاه بوله‌میه‌رق بیك مشکلاتله تأمین موازنه‌یه چالیشرلردی. بوقبیل اویونلر هم صحی ونافع وهم‌ده اکلنجه‌ایدر.

*
* *

رهبان طرفندن اداره اولنمیان مکتبلرده بوقبیل لعبیاته نه‌قدر نادر تصادف اولنور! لیسه‌لرده اورته وبویوك یاشلیلر یاایکیشر اوچر کزه‌رك کمال جدیتله قادینلردن ویاسیاسیاتدن بحث ایدرلر ویا آیری آیری ملول چهره‌لرله دولاشیرلر

Digitized by Google

ادرنه‌یی اشغال ایچون حرکت ایدن‌طوپجی بطاریه‌لرندن برینک عزیمتی

اردوی عثمانی ارزاقنک بعض سواحلده صورت نقلی

Digitized by Google

ادرنه‌ده ارزاق عسکریه ایله مملو واغونلرك تخلیه‌سی

بالعموم مکتبلرك بومؤسسات روحانیه‌یه توفیق حرکتله اویونك تحت مجبوریته آلنمسی الك زیاده تمنی ایدیله‌جك شیلردندر. مع التأسف لیسه‌لرده مبصرلر طلبه‌یه دائما باردوبیکانه نظرلرله باقه‌رق اویونلرنده آرالرینه قاریشمازلر. مکتب طلبه‌سنك ژیمناستیق خطوه‌لریله کزمکه چیقارلمسی‌ده غایت نافع برتدبیردر. یورویش وقوشو ممارسات بدنیه‌نك الك ساده‌سی، الك آزمتعبی اولدیغی کبی اعضای مختلفه‌یه حرکت وتغدی‌یه فعالیت ویرمك اعتباریله‌ده الك نافعی عد ایدیله بیلیر.

عین درجه‌ده شایان توصیه ممارسات صره‌سنده بیسیقلته بنمك‌ده ذکر ایتمکه دکر. فی الحقیقه اعتدال ایله حرکت ایده‌رك کونده اعظمی برساعت بنمك، دوزویاخفیفجه مانعه‌دار سطوح اوزرنده کیتمك وهیچ برزمان یاریش ایتمه‌مك شرطیله بیسیقلت یدی یاشندن بویوك چوجوقلره نافع برآلت ممارسه‌در. اعتیاد ایدلمه‌ین حرکات بدنیه‌دن متولد یورغونلغك، نشو ونما یاشلرنده علی الاکثر حمای تیفوئیدی، دیفتری، قیزامق وسائره کبی امراضك تحدثنی تهیه وتسهیل ایلدیکی کورولمشدر.

بیسیقلتدن صوکره دکز بانیوسی ویوزمه ممارساتی کلیر. صوغوق صو حد ذاتنده مقویدر. مع هذا دکز بانیوسنده‌ده احتیاطدن تعری‌ده قابل اوله‌ماز. عصبی

Digitized by Google

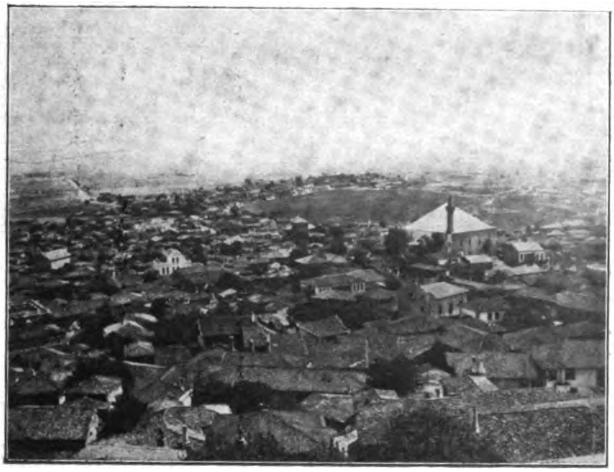

دیمتوقه‌نك منظرهٔ عمومیه‌سی

چوجوقلر صوغوق صوایچنده صاراریرلر، نفس دارلغی حس ایدرلر. بومزاجده اولانلردكزده زیاده حركتده بولنه‌رق برودتك تماسیله مراكز عصبیه‌لرنده حصوله كلن تهیجاتی ازاله ایتملی وبانیویه صورت تدریجیه‌ده الیشدیرملیدرلر.

ایكنجی فصل

تغذی

تغدینك اطفالك قیمت مادیه ومعنویه‌لرینه اولان تأثیری — لیسه‌لرده طرز تغدیه — ات ایله تغدی— سبزه ایله تغدی - صباح طعامی— اوكله طعامی— یمك اثناسنده سكوت

تربیهٔ اطفاله دائر یازیله‌جق آثار نه‌قدر كوچوك اولورسه اولسون تغدی بحثنه تخصیص اولنه‌جق صحائف بویوك بر یكون طوتملیدر. چونكه امر تغدی مباحث تربیویه‌نك اك مهملرندن بریدر.

اول امرده شوكا اعتماد ایتمه‌لیدركه چوجقلرك نشوونماسنده‌كی انتظام ایله

انسجه‌لرینك ، بالخاصه انسجهٔ دماغیه‌لرینك نوع و ماهیتی طرز تغذیه‌لرینه تابعدر وقتیله (آبه‌دوتورویل) موسیو ده‌مولن ، ژول‌لومتر وَهوغ‌لورودیمشلردی‌که :

«بز فرانسزلر بر تشکل اشتراکی ایچنده نشو ونما بولویورز. اگر تشکل فردی ایله تکامل ایدن آنغلوساقسونلر طرفندن بلع اولنمق ایسته‌میورسه‌ق اونلره بکزه‌یه‌لم. پدرلریمزك اونی براقه‌رق استعماره گیده‌لم . مسالك دقیقه‌یی برر اقلیت متفکره‌یه ترك ایله‌لك مغدی مشاغلی تشکیل ایدن تجارت، صناعت وزراعت کبی ایشلرله مشغول اوله‌لم ! »

فرانسزلرك قوهٔ نمائیه واتساعیه اعتباریله آنغلوســاقسونلره بکزه‌ملری ایچین کندیلرینه اونلرك امزجه‌سنه مماثل برمزاج بوللری وفعالیت عظیمه ایچنده محافظهٔ سکون واعتدالی ، سرین قانله محاکمه‌یی ، ثبات ومتــانتی اونلردن اوگرنمه‌لری لازمکلیر. عضویت بشریه‌نك قیمت فائدویه‌سنه تغدیئك پك زیاده تأثیر اجرا ایتدیکنده شبهه یوقدر. دنیلیور واثبات اولنیورکه جهانگیر اقوامدن برچوقلری ابتدالری جبلی ایدیلر. اجتماعیات علماسنجه جبلی اوللری فقیر بولنملرینی وبو سببله اراضیٔ مستویه‌یه وصوللرنده سهل الاستحصال ثروتلری کمال احتراص وتهالکله ضبط ایلملرینی انتاج ایلمشدر. حالبوکه فقیر اولمقله برابر بوبابده احتراص وتهالك گوسترمه‌ملری ده ممکندی .

« مابعدی وار »

نورالدین

ر . س : ٤٩ - ٩

Digitized by Google

آمریقاده سیاحت

نیویورقدن یکی اورلئانه

« فرانسزجه دن »

ایلك احساسات

نیویورقه مواصلت - لیمانه کیره‌میورم - سیس - آمریقان حیاتیله ایلك تماس - تعب - عصبیت - ثه‌برانلومان - تحقری وسوقاق - خاطرات - دکز اوزرنده وفاق تام - مواصلی متعاقب تجرد و مباعدت - تراموایلر - اولوم تهدیداتی - پارس ساکن برشهردر - هوائی شمندوفر - توکورمك ممنوعدر - ۲۵۰۰ فرانق جزای نقدی - تراموایلرده قوندوکتورله قونترول مأمورینك منازعه‌سی - یکری طقوز قاتلی برأو - (سانترال پارق) قارلر آلتنده - قیزاقلر - ساعت بشده بروقلین کوپروسی - مدهش بر منظره - تراموایلرده صارصینتی - آمریقاده مجادلهٔ حیات - نیویورق تنور ایدییور - اطراف پیدای فسون ایدییور .

یازی‌یه باشلامامق ایچین هفته‌لردن بری کندی کندیمه حکایه نقل ایدوب دورویورم . فقط قلمی هنوز اله آله‌مدیغمك سبب حقیقیسنی شمدی آکله‌یورم : زیاده یورولمشم. ابتدالری بوحقیقتی ادراك ایده‌میوردم . بوتون کونمی سوقاقده آرابه ، شمندوفر وترامواپلر ایچنده کچیره‌رك دماغاً چالیشمادیغمی واقشام اوطه‌مه عودتمده یازی‌یه باشلایه‌جغمی ظن ایدییورم. حالبوکه دائمی دمیر ولوله‌سیله متهیج اولان بومحیط زلزله‌دار ایچنده یالکز تنفس ایده بیلمك بویوك مقیاسده صرفیات عصبیه‌ده بولنمغه متوقف ایمش. فی‌الحقیقه اقشام اوزری اوه عودتمده ذهنم پریشان برحالده ایدی . آرزومه رغماً کلمات وعبارات ترکیبی قابل اوله‌میوردی .

۹۰

Digitized by Google

اساساً بوراده ملاقی اولدیغم باجمله اجنبیلرده عین حالدن بحث ایدییورلردی . اقلیم یکی کلنلره غایت خشین ؛ حصوله کتیردیکی تهیجاته آلیشمق مشکل ؛ اعصابی امریقانک اوالکتریقلی هواسیله ، وجودی اومدهش برودتیله ، سوقاقلرینک ، خلقنک حرکت حاویسیله تألیف زمان مدیده متوقف . (ژاقره‌ی) ده امریقا حققنده‌کی نوطلرنده نویورقده ایکن برخیلی زمان ماصه باشنه کچوب یازمایه مقتدر اوله‌مدیغنی حکایه ایدییوردی . سوقاق مقاومت ناپذیر بر جاذبه ایله کندیسنی چکیوردی. هرچه باد آباد بودعوته اجابت لازمدی.

بونک سببنی پك اعلا بولویورم : بومهیب شهرك چیلغین حیاتی اوطه‌کزه سزکله برابرکیره‌رك روحکزه نفوذ ایدییور، سزی قاپلیور، صارصیور. مواصلتی متعاقب قلمی آله‌رق برتلغرافدن باشقه یازی یازمق امکان خارجنده‌در . فرانسه ولایاتندن پارسه ایلك دفعه آیاق باصان برزائرده عین حادثه‌یی مشاهده ایدر : بولوارلرکوز یورویجی، مدهش برحرکت محمومانه ایچنده روبمون اولور.اوزرلرنده انسان کندینی هرکس وهرشی طرفندن یتیم وبیکس براقیلدیغنی دویارکبی اولور وبوحس آلتنده حصوله کلان قورقوده انجق برخیلی زمان صوکره ازاله ایدیله‌بیلیر . ایشته پارسدن نویورقه‌ده کیدیلنجه سیاح عین احتساسه هدف اولویور . شوفرق ایله‌که بوسیاحتده یول وغرابت داها فضله‌در . یواش یواش تهیجات آزالیور . وبرآی مرور ایتدیمی آرتیق اعتیاد حصوله کلیور . شمدی صانکه (بولوار ده‌زیتالیه‌ن) ده کزییورمشم کبی (برودوه‌ی) ده دولاشیورم . حتی دون بکا یولنی صوران برینه کمال سکون ایله یولی تعریف ایده‌بیلدم. بو مملکتک قوهٔ تأنیسیه‌سی نه‌قدرچوق‌که دها دون کلدم بوکون کندیمی برامریقالی‌صانیورم. مع هذا آرتیق ایلك احتساساتمی قید ایتمك زمانی کلدی . برآز داها بکلرسه‌م کوپوروب هوالانه‌جقلر.

ابتدای امرده سزه نویورق لیمانه دخولمدن استفاد ایده‌مدیکمی سویلیه‌یم . اطرافده سیس واردی . یوم مواصلتمده بر پازار کونی ایدی . بونک ایچین سزه

بر وقلین کوپریسیله هودسون دکزنده چالقانان بیکلرجه واپورلردن بحث ایده میه جکم. شونی سویلمکله اکتفا ایده یم که لیمان غایت ساکندی. سنجابی برسمایه دوغرو یوکسلمش یکرمی دوقوز قاتلی دردست انشا بر بنانك منتظم دمیراسکلتی نظردقتمی جلب ایتدی. اوزاقده بو دمیر دیرکلر چوجوقلرك یاپدیغی دومینودن قله لری آکدیریوردی. صوکره ریختیمك نهایتسز کیرینتیلرندن برینه واپورك آغیر اغیر یناشمه سنی تماشا ایتدم. هنوز صباح اولدیغندن رطوبتلی برصوغوق انسانك روحنه قدر نفوذ ایدییوردی. بالجمله سیاحین برسائق طبیعی یه تبعاً واپورك اوك طرفنه شتابان اولدیلر. بواثناده غریب برحالت روحیه قارشیسنده بولونورسکز. سیاحت اثناسنده معارفه ایتدیکز یولجیلره آدییودیه رك آیرلدیغکز حالده سکز کون دکز اوزرنده حصوله کلن صمیمیتك برآن ایچنده اوچوب زائل اولدیغنی کوریرسکز. هرکس بربرینه غیراختیاری ومیخانیکی برادا ایله «ینه کوروشورز» دییور. بوتون اوواپوردوستلریکز قاره یه آیاق باصار باصماز مصالح ذاتیه لرندن باشقه برشی دوشنمز اولیور. بحرمحیطدن ملهم تهلکه اندیشه سی قارشیسنده اراکزده تاسس ایدن او وفاق مبهم، ایچ صیقیسندن متولد او طور نوازشکار، او نزاکت معامله بربردنبره سیلنه رك هرکس کندینه کلیورو [Ehacun pour soi] دستورینه صاریلیور. چونکه آرتیق طوپراغه واصل اولدق. قره یه چیقدیغم وقت اوچ لطفکار همشهریمك اسمی چاغیرارق بکا معاونته حاضر اولدقلرینی تبلیغ ایلدکلری زمان سکز کونلك دکز طوتمه سندن وآچلقدن متحصل نشئه سزلکمی براز ازاله ایتدی. همان آربه یه بینه رك پك فنا دوشنمش بر یول اوزرنده طی مسافه یه باشلادم. ایکی طرفده کی اولر دونوق قیرمزی ویا کول رنکنده کی دوز جبهه لری ویکدیکرینه مشابه اولان دمیر ویا طاش ترابزونلی واون باصاماقلی نردبانلریله بکا یکنسقلقده کی مزعجیتی هرزماندن زیاده اثبات ایدییور. اعتناسز دوشنمش اولان بویوللر رایلرله اورولو کبیدر. سوقاقلرده حرکت آز؛ انسان کندینی لونده ده صانیور: نویورقده کی اولر قات قات داها یوکسك اولدیغی حالده انکلتره

پایتختنك بعض محله‌لرنده‌کی خانه‌لری ا کدیرر بر شکلده انشا ایدلمشدر .

نازل اولدیغم (والدورف) اوتلنده بش کون اول اقامتمه بر اوطه تخصیص ایدلمشکن اوده نهایت اشغال اولنمش. بنانك محتوی اولدیغی [۱،٤۰۰]اوطه کاملاً دولو ! چار ناچار باشقه براوتله کیده‌رك چانطه‌لریمی آچدم ؛ ییقاندم ، البسه ده‌کیشدیردم . وتکرار چانطه‌لریمی قپایارق (والدورف) ه کیتدم . ناصلسه اوطه‌لرك بری بوشالمشدی . کینه‌رك شهره کیتدم وطعام ایتدکدن صوکره ساعت اون برراده‌لرده اوتله عودت ایلدیکم زمان یمك صالونلری اوکلرنده آقشام قیافتنده یوزلرجه کشینك دولاشدیغنی کوردم. بوازدحامی یارارق محتشم بر آسانسور ایله اون یدی ثانیه ایچنده اون دردنجی قاتده‌کی حجره‌مه چیقدم .

دائمی برولولهٔ عمیقه سوقاقدن اوطه‌مه نفوذ ایدییوردی . پنجره‌نك اوکنه اوطوردم . شهرك برقسمنه حاکمدم . اوزاقلرده صیره صیره ضیالر ، آتشین ، رسملی اعلانات مضیه‌دن متشکل اولان رنکا رنك بوکتلر ظلامی ده‌لیورنی . پیش انظارمده یوکسلن اولره باقیوردم . اون ایکی، اون بش، اون سکز، یکرمی قات اوزرینه مبنی اولان بومحتشم قلعه‌لرك جاملری کوز قاماشدیریجی بر شعشعه ایچنده ایشیلدییوردی . اوته‌ده بریده دومان کردبادلری فضای مظلمه دوغرو یوکسلیور ، هودسون طرفندن‌ده دودوك سسلری ایشیدیلیوردی . الکتریقلی تراموایلر پنجره‌مك آلتنده کاه پس وکاه تیز صدالرله متدورکن اوتلدن یوز مترو ایلروده وایکنجی قات حذاسنده‌کی هوائی رایلر اوزرنده شمشك چاقار کبی سرعتله ایشلین ترنلر اوغولدایور و بو کورولتیلره اوتلك ، دیوارلرندن ، صو مجرالرندمی ، بخار ویا الکتریقدنمی بیلمم نره‌دن کلن بر طاقم غلغله‌لرده انضمام ایله‌یوردی . سراپا اهتزازات ایله محاط کیدم . اوزرنده حرکتمی شاشیراجغم مجهول برکره‌نك سطحنده‌ایمشم کبی هیچ‌برشی دوشونه‌مدن‌دیکله‌یور وباقیتیوردم. حالا واپورده بولندیغمی صانیور وبیکانه بر قوتك تحت تضییقنده ازیلیور کبی

اولیوردم . معمافیه برمدت صاغ‌صوله‌دوندکدن صوکره نهایت متهیج براویقویه دالدم . ایرتسی کونی ، ایرکندن کوزلریمی آچنجه ینه سوقاقدن کلن ولوله سامعه‌می قاورادی . بوهوای وهویی تحلیل فکریله آشاغی ایتمکدن منع نفس ایده‌مدم . کورلتی اك زیاده مختلف استقامتلردن کلوب کیدن ومتصل چان چالان بی نهایه تراوایلردن ، کلیوردی . هوایی شمندوفرلر ایسه دمیر ستونلر اوزرینه موضوع دمیر چوبوقلرك اوستنده ایشلدیکندن حرکتی مهتز و پرطنتدی . هرطرفده آرابه‌لرله انسانلرك معتاد پاطیردیلری ، طاش ویا دمیره اورولن چلیك سسلری ایشیدیلیور : هرطرفده یا انشاآت ویاحفریات اجرا ایدیلمکده . بوخوش دمدمه‌لردن اك زیاده‌استفاده‌ایدیله‌بیله‌جك برموقع لطیف وارمش : (برودوه‌ی)ك اوزرنده التنجی جادهٔ کبیر ایله ۳٤ نجی یولك نقطهٔ تلاقیسی . برودوه‌ی (groadway) کنیش یول معناسنی تضمن ایدن اسمی وجهله نویورقك اك اوزون یولیدر. طولی ۱۸–۲۰ کیلو مترده‌دن فضله . (نویورق هرالد) غزته‌سی‌اداره‌خانه‌سنك قارشیسنده برودوه‌ی التنجی جادهٔ کبیر ایله برلشیر. بوایکی یولدن هربری‌اوزرنده ایکیشر الکتریقلی تراموای خطی موجود اولوب بوخطلر سایه‌سنده تراموای آرابه‌لرینك لاینقطع بربرینی تعقیب ایلدیکی کورولور . بوندن ماعدا کذلك ایکی تراموای یولنه مالك اولان ۳٤ نجی یولده برنقطه‌ده (برودوه‌ی) ایله برلشیر. بوالتنجی الکتریقلی تراموای خطوطی فوقنده ایسه هوائی شمندوفرلر مکیك کبی ایشله‌یوب دورویور . دمیر کوپریلر ترن کچرکن کوك کورلر کبی اوغولدییور . بعضاً ایکی قطار قارشیلاشیور ، لوقوموتیفلر قوشه قوشه یورغون دوشمش کبی صولویور ودومان توکورویور . بیچاره ماشی ایسه بوسامعه خراش کورلتیلرله اولوم‌تهدیداتی آلتنده بی‌تاب ومبهوت، تراموایدن قاچار، اوتوموبیله، اوتوموبیلدن قاچار لاندویه تصادف ایده‌رك سرسم اولور . مأمورین مخصوصه اوته‌ده بریده بکلیه‌رك تراموایلرك آمد شدینه نظارت وفضله سرعتلی حرکتلرنده بوکا ممانعت ایتمکله مکلفدرلر .

معمافیه بو زواللیلر اوقدر یورغوندرلرکه بیکلرجه انسانک حیاتی اللرنده وکلش کبی قوندوکتورلرله ملاطفه ایدوب دورورلر . بوقدر وسائط نقلیه کفایت ایتمیورمش کبی شمدی تحت‌الارض برشمندوفر انشاسی ایچین‌ده طوپراغی قازمایه باشلادیلر .

بوالکتریقلی ترامواپلره ، او هوائی شمندوفرلره بهمه‌حال بینملی !... فقط براز عجله ایستر . زیرا ترنلر برایکی ثانیه‌دن فضله توقف ایتمز. اکر اوچ خطوه اوزاقده بولنیورسه‌کز قوندوکتور سزه انتظار ایتمکسزین قپویی بورنکزه قپار وترن‌ده اولانجه سرعتیله حرکته باشلار . بوحالك نتیجه‌سی اوله‌رق هر کس یکدیکرینی ایته قاقه واغونلره کیرمك ایستر . هر قومپارتیمانده انجق اللی کشی استیعابنه کافی محل موجود ایکن یوز وحتی داها فضله یولجی ایچری‌یه کیره‌رك بربرینی أزر. ایکی‌صره یولجی‌ده اوطورانلرك اوکنده آیاقده دورورلر. امریقالیلر اعتیادلری نتیجه‌سی اوله‌رق غزته‌لرینی پك اعلا آیاقده اوقویه‌بیلیرلر. یالکز بواثناده براللری طوانه آصیلی دوران قایشه مربوط بولنور . امریقاده بالجمله شمندوفر وترامواپلرده یالکز بر موقع موجوددر . بونك ایچین‌درکه ظریف بر قادینك توالتنه بردیوارجی عمله‌سنك کیرلی البسه‌سیله تماس ایتدیکی چوق دفعه واقعدر . آرابه‌دن چیقمق ایچین‌ده استعجال کرك . وَالا ارقه‌کزده‌کیلرك یومروق ودورتوکلرینه معروض قالیرسکز .

ترامواپلرده‌ده عین‌حال نمایان اولور. الکتریقلی آرابه‌لر اکسپرس سرعتیله قوشار و توقف محللری اولمدیغندن هر سوقاق باشنده دورور . هیچ بر زمان نه قدر ازدحام اولورسه اولسون دخولکزه ممانعت ایتمزلر . بولندیغکز یرده سزی ایتوب قاقارلر. اوته‌کینك بریکنك اوزرینه دوشر ویا آیاغنه باصارسکز. صاقین « پاردون! » دیمك زحمتنده بولنمه‌ییکزکه بی‌فائده‌در. جوابسز قالیرسکز. اکر قارنکزه بردیرسك ضربه‌سی ایندیکنی دویارسه‌کز هیچ دونوب باقمایه بیله لزوم کورمکسزین ضربه‌یی اعاده ایله اکتفا ایتملیسکز. بو بین‌الخلق مقرر بر

کیفیتدر. قادینلرده ارککلر کبی آیاقده دورورلر. غایت نادر اوله‌رق برارکك قالقه‌رق قادینه یر ویردیکی واقعدر. فقط عادت جاریه قادین ایچین یرینی فدا ایتمه‌مکدر!

ترامو ایلرك کنارلرنده « آرابه درونده توکورمك صورت قطعیه‌ده ممنوعدر. توکورنلر ٥٠٠ دولارجزای نقدی ایله برلکده ویا آیریجه برسنه حبسه محکوم ایدیله‌جکلردر. » ایشته مختصر ومؤثر براخطار. فرانسه‌ده یره توکورمه‌ملری ضمننده اهالی‌یه کمال احترام ایله رجا اولنور. وبو رجایه کیمسه قولاق آصمیه‌رق ایستدیکی زمان توکورمکده تردد ایتمز.

هر آلتمش مترووده مستقیم بر یول ایله التصاق پیدا ایدن بیوك مستقیم یوللر اوزرنده انقطاعسز بر آمد وشد، سامعه خراش بر کورلتی. ایشته نویورقه داخل اولور اولماز ایلك احتساسلر بونلردر. عین زمانده بر چوق یکرمی قاتلی، بی‌نهایه پنجره‌لره مالك اولر نظره چاپار. بومبانی محتشمه درونده اقامتك پك ملال انکیز وقسوتلی برشی اوله‌جغنی دوشونه‌رك غیراختیاری انظار حسرتکزی آسوده مملکتلره عطف ایدرسکز.

یکدیکرینه صیقیشق اولان بوخانه‌لر عمومیتله داردر. اکثریسنك یوزی درت مترودن فضله دکلدر. بونك سببی شوکه امریقاده بالخاصه بوحوالیده اراضی تصورك فوقنده بهادار‌در. ذاتاً بواولرك‌ده هیسی بربرینه بکزه‌ر. یوزلری دائما مستوی ویانصف دائروی پنجره‌لره مالکدر، طاشلری عادتا سیاهلاشمش برقیرمزی رنکده‌در. اك زیاده کوزه چارپان تزیینات معماریه‌لری ایسه دوز ویامدور، ایونیه‌ن ویاقورنتیه‌ن اسلوبنده طاش یاخود مرمردن معمول ستونلره مستند یونانی فرونتونلردن عبارتدر. هیچ بریول ویا جاده‌ده برتك آغاجه تصادف اولنه‌ماز. هرطرفده طاش، دمیر وطوغله مشهود. یالکز ایکی، اوچ شهراه اوزرنده اغاجلر کوروله‌بیلرکه بونلرك عددی‌ده صاییله‌بیله‌جك قدر آزدر.

بشنجی جاده بردرجه‌یه قدر مستثنا: غایت ظریف ومحتشم بر حال عرض

Digitized by Google

آمریقانك دهاش بنالرندن برینك انشا آتی اجرا ایدیلیرکن

Digitized by Google

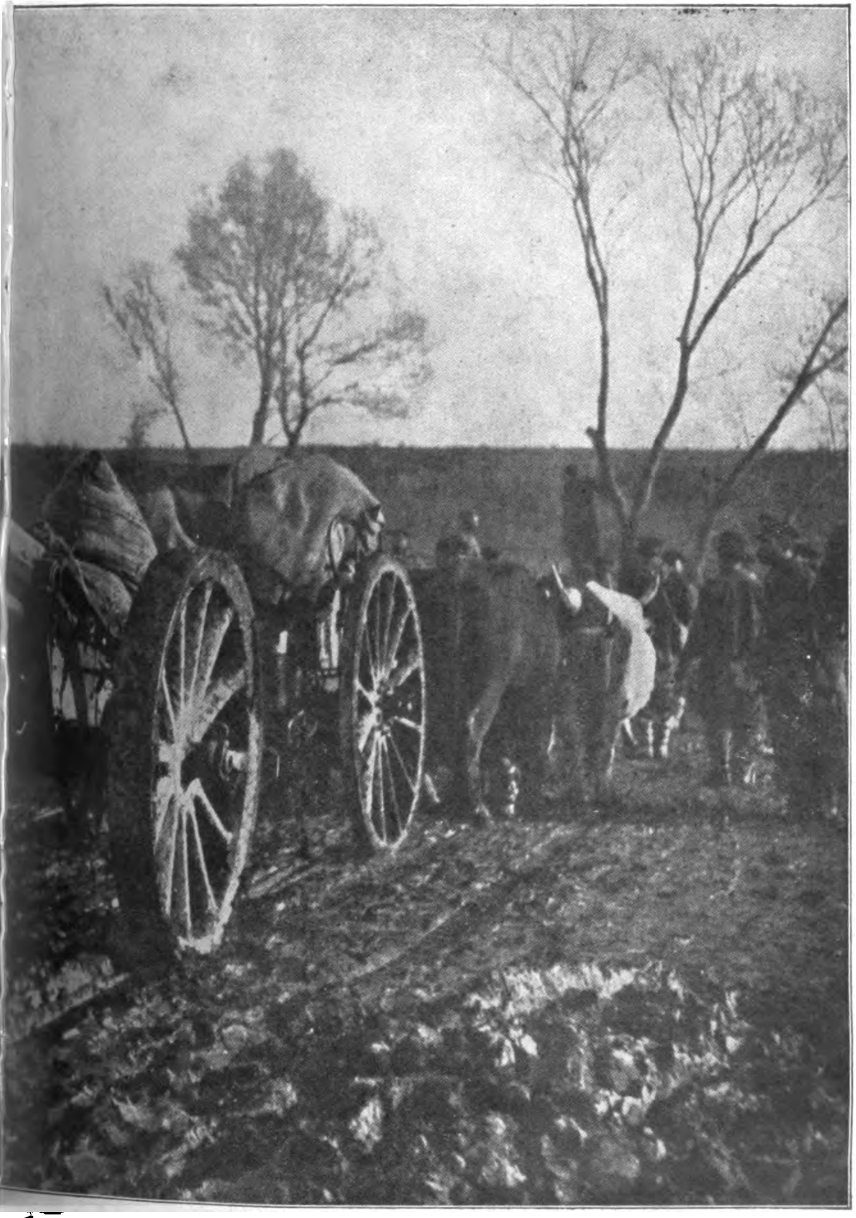

ادرنه‌دن هزیمته طوغری گیدر

محاصره طوپلرندن بری

Digitized by Google

ادرنه اوگنده بلغار بطاریه‌لری

ادرنه‌یی محاصره ایتمش اولان بلغار اردوسی قوماندانی جنرال ایوانوف
ایله ارکان حربیه‌سی

Digitized by Google

ایدر . اولری شایان حیرت بر ملاحت معماریه‌یه مالك وصوك درجه حزین وشعشعه‌داردر . ملیونرلرك اقامتکاهلری بو جاده اوزرنده‌در . بویولك طولی اون کیلو مترودن فضله‌در ، اوده (برودوه‌ی) کبی همان تکمیل شهری قطع ایدر . پارقدن اعتباراً یالکز برطرفنده خانه‌لر مبنی‌در . پارقه مواصلت ایدیلنجه نویورقك یکنسقلکی حقنده‌کی مواخذات بردنبره حکمدن ساقط اولیورر . بوکونلرده پارق قارایله مستور اولمغله برابر کندیسنه خاص برکوزللکه مالکدر . اوبك کوزل ومنتظم یوللری ، اغاجلری ، چیملری ، قیالقلری سراپا قاره کومولمش ، هرطرفده قوپه‌لر ، ویقتوریالر ، قیزاقلر ، اوتوموبیللر کشت وکذار ایدوب دوریبور. اکثریتی تشکیل ایدن قیزاقلر کوچوك وایکیشر کیشلك اولوب دمیر آیاقلری بربرندن زیاده‌جه آیریق واوطوره‌جق محللری فضله‌جه یوکسکدر. الك کوزللری الکالچاق ومنحنی‌الشکل اولانلریدر. بوقیزاقلر سسز ، برجر حیوانی ایله قار اوستنده فوق‌العاده برسرعتله قایارلر . وجودلرینی اخبار ایچین حیوانلرك آرقه‌سنه تصادمله سس چیقاریر معدنی کره‌جکلر وضع ایدلمشدر . بعضاً ده بوکره جکلردن برصره ، یاخود برصرده چنغراق قیزاقلرك اوك طرفنه بعض‌ده بارکیرلرك قارننه مربوط بولنور . نشر ایتدکلری لطیف شیقیردیلر قار منظره‌سنده‌کی سکوت وملاله نشئه صاچارق نظری ، سامعه‌یی محظوظ ایدر .

[مابعدی کله‌جك نسخه‌ده]

م . رؤف

ر . س : ٤٩ - ١١

Digitized by Google

عثمانلی

خانم مکتوبلری

مستنسخی : مدحت عمر

۲۱ ایلول ۳۲۶ ـ قاضی کوی

سه‌ویملی قارده‌شم مدیحه‌جکم

سن‌ده یك کوزل تقدیر ایدرسك آ.. بنم ایچون ، سنکله بویوك اودانك شهنشیننده ، باش باشه چاتاراق آزاده‌سر وَمعصوم بر مسعودیتله کچن کونلری هر کون ، هیچ اولمازسه برقاچ دقیقه‌جك.. بوتون صفحات مخیله‌سیله کوزدن کچیرمه‌مك ، قابل دکل..

تمام آلتی آیدر متحسر بولوندیغم او ، مسعود وَ قیمتدار دقیقه‌لرك تذکار خیالیله روحمی أکلندرمك ، وَ ماضینك ـ بوکون ـ بر آلاجه قرا کلق کبی کوزلریمی یوران ضیای آفلنك تماشاسنه دالاراق یاشامق ایسته‌یوردم وَایسته‌یورم. فقط نه آرار..

بیلسه‌ك ... یارم ییل أول ، سنك هر شیئنی قیمتسز ، صوکسز ، مکون بولاراق، بوتون کون لاقید وَنفرتلی نظرلرکله حقیر کوردیکك حیات.. آه ، او اوحیات که ، بونقطه‌ده سکا وَ تفکراتکه قارشی بنی عصیان ایتدیریردی . بوکون بنم نظرمده‌ده ، سنککندن دها چیلاق برصورتده سقوط ایتمشدر. بیلیورم ..

ـ نه سن شمدی ایناننمیه‌جقسك ، ایناننمازسکده .. دوغری ، پك آز زمانده بو قدر تحوله عقل ایردیره‌مزسه‌ك ، حقك وار .. بن‌ده اومارمیدم‌که ..... فقط أمین اول ، هرتورلو توضیحکه ، تشریحکه مقابل ، بوتون عنادجیلغمله اصرار ایتدیکم فلسفهٔ حیاتیه‌دن نه روحمده ، نه‌ده قلبمده ، بوکون کیزلنمش برایز بیله بولامیه‌جقسك . سنك ایکیده بر : « هوپپا ، شیپ سه‌ودی ! » دیه آلایه آلدیغك شیلردن ، ذره بیله یوق .. هم یالکز بومی ؟.. بوتون موجودیتمه ، أك زیاده بمسه‌دیکم نسویتمه ، بندکمه بیله لاقید وَ بیکانه قالدم . سکا ناصل آکلاتایم ، کندمی بودقیقه توصیف ایتمك لازم کلسه؛ بن بوکون ، ایکی سنه ، دها دوغریسی آلتی آی أولکی « سنم . » دیرسه‌م ایناننیرسك ، دکلمی ؟ یوقسه .. یوقسه خیانت ، ینه : « ـ خایر ، عین حیات خایر !.. سن ، هیچ بر وقتده بن اولامازسك !.. حیاتی ، بنم دوشوندیکم کبی‌دوشونه‌مزسك .. دوشونسه‌ك بیله قبول ایتمزسك . » دیه‌جکمیسك ؟ هرحالده اویله ... فقط آلدانیرسك کوزم .. أکر بوکون یانمده بولونمش اولسه‌یدك ، امینم‌که ، آلتی آی أوله قدر یالکز بونقطه‌ده‌کی تفکراتکك ضدیتنی اثباته چالیشان ، سنك تعبیرنجه : « طاش قفا ... » عین حیاتجکی ، تماماً همشیرهٔ تفکرك ، هم‌ده سندن پك زیاده مطیع ومعتقد بولاجقدك .

آما ، سن ینه ایناننمازسك . ایشته شیمدی صیسقه وَ فرسز پارماقلریمك آراسنده‌کی تیتره‌ك قلممك ایکیلتیلریله مکتوبمی قارالادیغم بودقیقه‌ده بیله ، سنك ، او آلایجی روحکك ترجمان وَ حاکم ضمنیسی اولان کوزلریکك قارشوسنده ، بوقرار حقیقتی تبلیغه وساطت ایدن مکتوبمك، بریالانجی محجوبیتیله چیرپینیدیغنی، تیتره‌دیکنی کوزیبورم. وَبوبرخیال عصبیت دکل؛ ایشته قارشیمده... کوریورم : سکا دوشوندکلریمی ، قراریمی تأمینه چالیشیرکن ، اوته‌دنبری هرجائی وَ چیلغینلق ایله اتهام ایتدیککك عین حیاتك ، مکتوبی‌ده عینی قرار وَ تهمتك آلتنده ، أبکم برحقیقت کبی چیرپینیور ، سورونیور ... بیلیرسك‌که ، بن اوقدرده عنادجی دکلم مدیحه ؛ موقت برزمان ایچون سنك اوصمیمی حکم وقراریکی قبول ایده‌رم.

وَ چونکه بیلیرم .. بنی کورمیەلی آلتی آی اولدی ؛ بو مدت ظرفنده حیات نسویتمك ناصل وَ نه تورلو اینجەلکلرینی، دورەلرینی کچیروب کچدیکمی ایلك نظرده کسدیرەمزسك . وَ بو مدتك هر تورلو تظاهراتی نظر أهمیت وَ تأمله آلمادن ، دون براقش کبی بو کونده عین حس وتفکرده بولمق و بناءً علیه ، عینی قرار تهمتی تجدید ایتمك ایستەرسك . وَ باشقه تورلوسنه ، حقكده وار ، قابل دکل ایناناما‌مازسك‌که... هله بوقدرده تضاد اولورسه ... فقط خایر ، کوزەلم خایر !.. هیچده اویله دکل ؛ بیلدیککك ، براقدیغیکك ، حتی دوشوندیککك بیله تمامی تمامنه ضدی ... هم اوممادیغکدن‌ده پك فضله ...

شیمدی دیەجکسك‌که ، اورتەده هنوز آکلادیغم وَ آکلایاجغم برشي یوقکن بو قدر تأميناته ، اصراره نەلزوم وار ؟.. أوت ، دوغری !.. سرائر روحیەسنه صاحبی‌قدر ، دها فضله، دها محاکمەلی بر صورتده آشنا اولدیغك بر سرد اشکك‌سکا احوالنی آکلاتماده بوقدر اصرار وَ الحاح کوسترمسنه أساساً نه لزوم وار ؟.. هیچ !.. فقط ایش اویله دکل ؛ بو تأمینات یالکز سکا دکل‌که .. سندن زیاده بکادرده ... هنوز کندم بیله بوقدر تحوله معروض قالاجغمه ایناناما‌یورم . آرتق بن بیك تورلو ترددلر ، شبهەلر ایچنده بوغولارق قلبمه ، فکرمه دکل؛ حتی کوزلریمه بیله ایناناما‌دیغم ایچون ، سندن زیاده کندمی دەنەمك ، تأمین ایتمك ایستەیورم . وَ نه یالان سویلەیەیم ، بنم ایناغمق ایستەمەدیکم برشیئه ، سنك ایناناجغکی ناصل فرض ایدەیم ! هم ناصل اینانیرسك وَ بن ناصل آکلاتابیلیرم ؟..

ایشته فیلسوف مدیحەجکم ، یارم ییل أول هرشیئه قارشو لاأبالی براقدیغك قاردەشکی ، وَ حالت روحیەسنی شو برقاچ کلمەدن چیقاره بیلیرسك ، ظن ایدەرم . مسئلەنك أساسی هنوز مشیمهٔ ظلمتده، تکمل ایتمك اوزره اولدیغیچون یازمایورم. معذور کور ؛ عفو ایت !..

اوزون اوزادی‌یه وَ مبهم نقطەلرله سنی ده تشوش دماغی‌یه دوشوردم . فقط

بكا اون بش كون مساعده ايدرسه‌ك ، صفحات حياتيه‌مى سكا ، اون دورت سنه‌لك همشيرهٔ حساتمه الك كوچوك نقطه‌سنه قادار يازارم . بو كونلك يتر .

سويله باقايم ، سن نه‌حالده‌سك؟.. سنككى نه‌اولدى؟ ملك‌خانم ياقينده‌جمعيتكزك اجرا ايديله‌جكنى آكلاتيوردى ؛ دوغرومى ؟ أكر « سنك عدنان بك » ايله ايسه ، بختيارسك ؛ تبريك ايده‌رم .

وَكيم بيلير نه شيطانلقلر ايجاد ايتمشكدر شمدى !.. ينه يازلق ييلديرمه‌لرك سوسلرنى ، أك جدى بر كنجك كوزلرنى ايصيره‌جق قادار شوخ وَظريف ياقيشديرمشكدر . كيجه‌لرى ، چايره چيقيورميسك ؟.. عدنان بك‌ده كليورمى ؟.. الله وه‌رسين ، بارى سن مسعود اول !.. بارى سن ياشا!.. بوندن صوكره بن‌ده برشيءٔ آراما... حياتده ، موجوديتمه كوسكون بر قلب ، نه‌يه خور باقماز !..

بكا مكتوب يازمايى اونوتمه مديحه !.. بيليورم ؛ مكتوب دنيلديمى ، سن بر آز تنبل ، بر آز اهمالجى اولورسك . فقط هيچ اولمازسه بوصره‌ده ، بارى بنم ايچون اولسون ، بوعطالتكى براق .. سنك ازدواجكى‌ده ايى دوشون ، چوق ياز. خانم أفنديك أللرينى اوپه‌رم . پاشادن مكتوب آلديغكز وارمى ؟ آرتق أزدواجكزده پاشاده بولونير ظن ايده‌رم . بارى قولتوق كوتى يازده ايكى‌كزى برده بوصورتله كوره‌يم . هرحالده عدنان بك اوكون پك شيق اولاجقدر . . . زواللى چوجوغى ينه صيقيورميسك ؟ ... آرتق ، خاير ! ... دكلمى ؟ ..

مه‌لقا ناصل ؟ «روبرت قولله‌ژ»ه كيدييورمى ؟ اونك‌ده اوماوى ، جاذبه‌دار، بونجق كوزلرنى بنم يريمه اوپ ، اوپ ، اوپ ... الله عشقنه اونوتمه ..

مكتوبمه جواب ، تكرار تكرار تأكيد ايدييورم ، اونوتمه .. اونوتمه دكل، أهمال ايتمه .. سنك‌ده ، تمثالى كوز بيكلرمده كيزله‌نن كوزلريكى چوق اوپه‌رم ، روحم مديحه‌جكم .

قارده‌شك

عين‌صبات

هامش : بنده‌کی دالغینلغه باق؛ آز دها اونوتیوردم . أسکی أوی ، بوکونکی فلاکتمله علاقه‌دار برمسئله‌دن دولایی براقدی ایدك؛ کویا هر شیٔ بیتدی (!) هرشیئی اونوتدم (!) نه ایسه اونلر ، ینه اویله ظن ایتسینلر . . شمدی (قاضی کوینده مهردارده) اوتوریپورز. أوك توتوقلغی، قومشولرك یابانجی‌یه، قومشولغه قارشی وضعیتلرینی آرتق صورما !.. مکتوبکی بو آدرسه کونده‌ر . یارین ، نهایت اوبرکون بکله‌رم ها ..

۲٤ ایلول ۳۲۸ - بکقوز -

نور دیده‌م وفاکار قارده‌شم

سکا چوقدن بری مکتوب یازمایوردم عین حیات وَ بونده‌ده سنی حقسز بولیوردم دوغریسی ! .. أکر دونده مکتوبکی آلمامش اولسه‌یدم ، صحائف حیاتیه‌مك أك صاف ومسعود نقطه‌لرینی اشغال ایده‌ن او آلتی سنه‌لك صمیمیت أمین اول عینم ، بوسکوت عمیق ایچنده برنسیان أبدی استخلاف ایده‌جك وَ بوصورتله برکریوه‌منسی‌یه‌دوغری ایله‌رله‌یوب کیده‌جکدی. نه‌ایسه‌که ، آلدم ..

کچن هفته عدنان ایله ، بیلمه‌م ناصل اولدی‌ده ، آقشامه دوغری « یوشع تپه‌سی » نه دوغری چیقدیدق . دنیانك بلکه ، أك لطیف برموقعی ؛ قدرت فاطره‌دن أك چوق فیضدار اولمش برنقطه تصور ایدیلرسه ، ایشته بوراسی . . . فقط اینانیرمیسك روحم ، بوقادار لطافت بکا ، خسرانی کمال تحسرله کوزمده توتن خاطرات ماضیه‌مزی ، « چفته حوض » أکلنجه‌لرینی اخطاردن باشقه برشیٔ تأمین ایده‌مه‌دی . بوقدرده آزمی ! .. دوشوندم ؛ سکا ، بنی بردنبره اونوتدیغکه قارشی قلبمده دویدیغم صیزیلری‌قابل دکل ؛ آکلاتامام‌که .. نتیجه‌ده ، بروقت لاأبالیلکله اتهام ایدیله‌ن سن، بوکونده، عدنانك‌ده انضمام رأییله، « بویوك وفاسز » شانتی قازاندك .

عدنان ، بوقراری‌چوق‌کچمه‌دن بلکه، اونوتدی‌بیله.. بن اونوتابیلیورمیم ؟..

Digitized by Google

اوقدر دالمشم ، اوقدر دالمشم که ، تپه‌یه چیمق متصور ایکن ، چایر بوینه ، تك باشمه ایله‌ریله‌مشم .

اصابت !.. آرقه‌مدن برینك یاواشجه قولمه دوقوندیغنی حس ایتدم . ایلك اوکجه عدنانك وقتسز برشقه‌سی ظن ایده‌رك آلدریش ایتمه‌دم . بردها ؛ بردها... برآز کندمه کلیر کبی اولدم وَآرقه‌یه دوندم که ، نه کوره‌یم ، سن سویله باقایم کیمدر ؟ ... بزم خالده دکلمی !

أمین اول جیجم ، اوکا برآتیلیشم ، بر صاریلیشم وار ، چلدیرمشجه‌سنه دیمه‌مك ممکن دکل ! ... آرتق نه‌درجه‌یه قدر قاچیقجه‌سنه قالدیغنی آکلامق ایچون ، اورادن آیریلنجه‌یه قدر بوتون قادینلرك نظری بزم اوزریمزده اولدیغنی دوشونورسه‌ك یتر . . . فقط نه‌اولابیلیر ؟ .. اونلرك بو ، بش اون دقیقه‌لك هردورلو اتهاملرینك نجه نه‌تأثیری وار ، «ایلك آتدیغی طاش اوزاغه دوشه‌ر !» دیرلر؛ اکر اونلرده اون‌ایکی سنه برمحله‌ده ، برئوده ، برمکتبده ، بر صوفراده یاشانیلان بر آرقاداشلرینی ، سنه‌لرجه کورمیه‌رك ، اونك خیال خاطره‌سیله مشغول ایکن امید ایدلمه‌یه‌ن برتصادفك پك طبیعی اولان چیلغینلغنی آکلامش اولسه‌لردی ، بزی تنقید دکل ؛ تقدیر ایده‌ر ومتحسس اولورلردی؛ظن ایدرم .

خالده‌دن ایلك صوردیغم سوأل ، سن ، ونوزاد أولدی ، آه ! .. کاشکی صورمامش اولایدم ! بن شمدی‌یه قدر سزی أوله‌نمش وآرتق سنه‌لردن بری قرارلاشدیریلان لانهٔ سعادته یرله‌شدیکنز ، ظن ایدییوردم . فقط هیهات ! .. بو قدر عکسی برجواب آلاجغمی هیچ امید ایتمه‌مشدم .

سزك قاضی کویه نقل ایدیشیکزك أسبابی ، نوزاد ایمش؛ بربریکزدن اوزاق دوشورولمه‌کز لزومی ایمش .. حال بوکه ، اوندن برقاچ کون أول بتلیس والیٔ سابق رمزی پاشا ایله ازدواج ایده‌جککز تا ارن کونه قدر یایلمش . . . نوزادده ایکی کونه قادار پارسه کیدییورمش ...

Digitized by Google

خالده بونلری کوز یاشلریله آکلاتدیغی زمان ، نچون یالان سویله‌یه‌یم عین حیات ، سکا آجیدیغمدن چوق ، أبوینکه قارشی ، روحمده بویوك وخشین بر عداوت اویاندی . أکر اونلر سنك أبوینك اولماسه‌لردی ، بن بیلیرم ، دها نه‌لر سویله‌یه‌جك ودها نه‌لر یازاجقدم ! .. فقط ینه سکا اولاجق ...

ایکی دقیقه أول بر بریمزله ناصل قوجاقلاشدیغمزی ، صارلدیغمزی ، بر دورلو تصویر ایده‌مه‌دیکم حالده خالده‌نك ، بوبایقوش خبرلری بنی بردن بره دلیرتدی ؛ آرتق اونك‌ده کوزلرینه‌دقت ایده‌مه‌یوردم . سنك ونوزادك ، بوتون فلاکتلریکزی عادتا اونك نظرلرنده اوقویوردم . زواللی خالده ! ایکی دقیقه أول بنم شطارتله قهقهه‌لرمه اشتراك ایده‌رکن دیمك‌که ، اوده سزك قدر محزون ایمش . . اویله‌یا خالده سنی بلکه هرکسدن چوق سه‌وردی . ذاتاً اونك توسطی سزی بر بریکزه آچیلمایاجق بر کور دوکومله باغلامامشمی ایدی !.. شمدی ، سن اویله .. نوزادده یارسه کیده‌رسه ، زواللی همشیره ! نه یاپسین !... ألبت اوده سزك قادار متأثر اولور ...

چایردن پك ایرکن دوندم . آیاق اوزرنده بیله دورامایوردم . مسئله‌یی عدنانه‌ده آکلاتدم . اوده بزم قدر و بلکه دها زیاده مأیوس اولدی . ألبته ، عدنان‌ده بومسئله‌ده مدخلداردی . اوده اوچزی‌سه‌ونلردندی . شمدی أوك ایچنده بر سکوت‌در دوام ایدییور . کمسه بزی بر هفته‌اق کلین کوه‌کی ظن ایده‌مز .

پك ، پك متأسفز ، عین حیات !... سن‌ده مکتوبکده ایضاحات‌ویرمه‌میشدك . مکتوبلریکی دورت کوزله بکله‌یورم . هردقیقه سنك‌ایله مشغول‌اولمق ، کچیردیکك صفحات مؤلمهٔ حیاتیه‌یی آکلامق ، بیلمك ایسته‌یورز . کلمکلکم ممکن دکل ... باری ، سن هرهفته بزی مکتوبسز براقمه ! آکلایورمیسك عینی ؟ پك متأثرز . خانم آننم کوزلریکی اوپیور ، مه‌لقاده أللریکی ... دها زیاده یازامایاجغم ؛ بنی معذور کور !

Digitized by Google

کوزلریکه بیکلرجه بوسهٔ صمیمیت وَ تحسر وضع ایده‌رك ، تأثرکده سندن زیاده مشترك اولان

قارده‌شك

مدیحه

٢٦ ایلول ٣٢٦ - قاضی کوی

بختیار مدیحه‌جك .

مکتوبکی شمدی آلدم . سعادتکه ، شوقیریق قلبمله اولسون اشتراك ایتمك ، کندیجه أك سه‌وملی بروظیفه‌در . مسعود اول ، بختیار یاشا !..

أزیجی ، اولدیریجی دوشونجه‌لر ایچنده یورولمش ، وورغون دماغمی تبشیرات مسرت آوریله تحریك ایده‌ن مکتوبکی قاچ دفعه اوقودیغمی سویله‌مه‌یه‌جکم.. فقط أمین اول مدیحه ، هردفعهٔ قرا ئتمده مسعودیتك قارشیمده باشقه باشقه متبسم چهره‌لرله تجسم ایدییوردی . بومتبسم، مسرور چهره‌لرك قارشیسنده بنم‌ده‌نه‌قدر سه‌وینه‌جکمی سن بیلیرسك ؛ دوشون آرتق .. فقط نه‌وه‌ت ، بن ایسته‌ردم‌که ، سرورك ، سعادتك بر آینهٔ تجلیسی اولان چهره‌که ، تیتره‌ك قلبـمك ، یالکز سنك بختیاریکه اولسون ، حصر ایتدیکی سرور وَ تبریکی صولغون دوداقلریمك حار بوسـه‌لرینی وضع ایله ایفـا ایده‌یم .. نه‌فائده‌که ، بو کونلرده کله‌مه‌یه‌جککی‌ده علاوه ایتمشسك .. مشـغولیتکی ، غائله‌کی پك محق بولدم ؛ تسـلیم ایتدم . فقط نه اولوردی ، أکر ایسته‌سه‌یدك پك آز اختیار زحمتله‌ده کله‌بیلیردك ، دکلمی ؟..

مکتوبمك سنی بوقدر دوشوندردیکنه ، دوغریسی پك تأسـف ایتدم !.. تأسف ایتدم اما، سندن باشقه‌ده کیمه سویله‌یه بیلیردم؟ کیمه یازابیلیردم !.. مسئله‌یه عائدبرشي یازمادیغمی، بیلدیرمشدك ؛ دوغری !.. فقط ایکی کون أوله قدر هنوز قرارلاشدیرلمامشدی‌که ... مادام‌که، نه اولورسه اولسون یازمقلغمی ایسته‌مشسك،

پك اعلا ؛ باری سكا شمدیلك اونلرجه اولانی بیته‌نی یازایم ، آه، یازابیلسه‌م !.. باق ، هم‌ده پك‌چوق شیلر وار . یازمق، ایشته اونلری ، اوكوزلریمه ایناناماديغم شیلری اقرار وَ قبول ایدییورمشجه‌سنه برده کاغد اوستنده تثبیت ایتمك ؛ بو پك مشكل ... أوه‌ت ، پك‌چوق شیلر وار ؛ بونلرك هر بریسنك یرله‌شمك ایسته‌دیکی قورومش قلبمده ، قاراران قان پختیلرینی ده‌شه‌ره‌ك حیاتمی زهرله‌مه‌دن باشقه ، نه فائده‌سی وار !.. هم یالکز بونلرمی‌که ...

دویدقلریمی بیله یازمایورم . آلتی آی اوله کلنجه‌یه قدر بوش بوغازلقله ، صولیلقله اتهام ایدیله‌ن عین‌حیات، بویله ، بر طاش پارچه‌سی قدرده لال وَساکنمی اولاجقدی ؟ نه یاپارسك زور، طاغی طاشی أریتیر ؛ دیرلر . پك دوغری ایمش. بن ظن ایده‌ردم‌که، انسانلر وَهر شی بوتون زورلره قارشی عصیان ایده‌رلر، باغیررلر. خایر، بونده‌ده یا کلیورمشم؛ انسان قدرتندن دها فضله بر حموله‌ٔ اضطراب آلتنده أزلدیمی ، خلاصندن قطع امید ایده‌رك سکون و مطاوعت کوسته‌رییور . هم ناصل ، براق که سویله‌مك. باغیرمق بیله ممکن دکل ؛ حتی باشقه بر شی بیله دوشونه‌میورده ..

حیاتده بو یاشمده بو قدر ده‌کیشه‌جکمی باشقه‌سندن ایشیتسه‌م اینانماز ، ویاده‌لی اولوردم مدیحه ! رؤیاده کوره‌جکمی بیله فکرمه کتورمش اولسه‌یدم ، أبدیاً اویویامزدم . لکن بوقدر تحوله معروض قالدیغنده ، یاشایه‌جغنی امید ایتمه‌یه‌ن جسارتسز انسانلر ، نه قادار متین ، نه قدر دایانقلی ایمش ... أذیت دکل ، ایکنه‌لی بشیکلر ایچنده یاپیقلاناراق قیوراناان بر روحك حالا یاشادیغنی وَبر قدید اسکله‌ت کبی حرکتسز، قدرتسز بر وجودك حالا سوروکله‌دیکنی کوروب‌ده شاشیرمق قابل دکل ... بن آرتق هیچ بر شی کورمه‌مك ، کوردکلریمه‌ده بیکانه قالمق ایسته‌یورم ؛ ممکنمی ؟.. أسکیدن کمال لاقیدی ایله کوزلرمه تصادف ایده‌ن شیلر بیله ، بنی شمدی اوزرنده توتمق ، ساعتلرجه دوشوندرمك ایسته‌یور .

دوشونیورم ؛ دوشونیورمده بر تورلی ایچندن چیقامایاراق بوکالوب قالیورم .

باق ایشته، نه سویلهیه‌جکدم، نیره‌یه کیتدم. فلاکتدن اشتکایه ، تظلمه او قدر الفت ایتدمکه ، اولماز شی ... طاشلره، طوپراقلره بیله کندی حالمدن شکایت ایتمك ایسته‌یورم . دوشونمیورمکه، اونلر کیمدر ؟.. نه وقت فلاکتزده اولدیلرکه، بنم لسانمدن آکلاسینلرده ، بکا آجیسونلر !.. ذاتاً بنمده هرکسه کوسته‌ره‌جك بر یاره‌م یوقکه .. بنم بوتون سرائر روحیه‌می آنجق سن ایشیده‌بیلیرسك ؛ سن دیکله‌رسك . فقط سنك ایچونده خایر ؛.. سن شمدی نه دیه سعادتكك صاف ونشه‌دار دقیقه‌لریکی بنم، زهرلی اندیشه‌لرمله آشیلایاجقسك ... لکن یوق، سن بنه بنم چکدکلریمه ، اوکره‌نمکله اولسون اشتراك ایتمك ایسته‌یورسك ؛ یا ، بنم موجودیت حیاتیه‌مدن هرکسدن أول علاقه‌دار اولانلر ، حالمی ، دوشونمك بیله ایسته‌مزلرسه نه‌یاپالم !... نه ایسه ، مادامکه، سن آکلامق ایسته‌یورسك ، یازایم:

بوأوه طاشندقدن برکون صوکرا، موبیلیه‌لری هنوز یرلشدرمه‌دن، أوده باشقه برفعالیت صامته‌نك وجودینی حس ایتمه‌یه باشلادم‌سه‌ده ایلك اوکجه‌یکده آکلایامادم. فقط بوصمت وسکوت کیتدکجه اوطه‌لرك برکوشه‌سنه چکیله‌رك کیزلی کیزلی مشاوره‌لره، آره صره فیص قوصلره، کولمه‌لره قدر ایله‌ریله‌یوردی . نهایت هنوز ایکی کون بیله کچمکسزین اوده باشقه حاضرلقلر ، حتی قولتوق آلتنه صقیشدیرلمش ، سوقاقدن، مطبخك پنجره‌سندن ایچری‌یه آتیلمش پاکتلر ، بوکه‌تلر قولاقلریمی چینلاتدی . فقط بن حالا ایشك اساسنه بیکانه‌یم. وبرقاچ کون اول صباحله‌ین هنوزاوطه‌مده ایدم مدیحه ! سنك صالحه باجی کلدی. کوزلرنده افشایه جسارت ایده‌مه‌دیکی بر بشارت، برخبر مسرت بلیرییوردی . ابتدا بوینمه صارلدی؛ صوکرا اوطه‌نك هرطرفنی دولاشدی. اوجه باقیه بیله جسارت ایده‌مه‌دیکی شیلری شمدی قاریشدرمغه قدر ایشی ایله‌ریلتمش ایدی. دهاصوکرا بنم او ــ سن بیلیرسك.. ــ سیاه قدیفه‌دن مانتومی آلدی. اوقادار پرووالر یاپدی که ، برکینمه‌سی قالدی. بنده « بونك ایچنده برایش وار !.. » دیه، هم دوشونیور، همده اونی تجسس ایدییوردم.

بردنبره بكادونه‌رك : ــ آرتق بونی كيمه‌زسك كوچوك خانم، بكا ويره‌جكسك ، دكلمی ؟.. ديدی ؛ وَعلاوه ايتدی: ــ پاشا سكا دها شيقلرينی ديكديرر ...

صالحه‌نك ــ كندنجه ــ بو اخبار مهمی ، عادتا اوطه‌يی باشمه چوكديردی . جواب ويرمك ايسته‌دم . يوتقوندم، يوتقوندم، قابل دكل ؛ برشی سويله‌يه‌مه‌دم وَجهنم اولدی كيتدی. فقط اوكوندن صوكراده مناسبت دوشسون، دوشمه‌سين، بلكه اوتوز دفعه بنم ازدواجم، كلينلكم موضوع بحث اولدی. نه‌وده ، همان هيچ برسوز ، بردوشـونجه يوق... بويونه بنم نقرات ازدواجم تكرر ايدييور. آرتق سعادت ، هپ بنم ايچون ايمش !

دون، صوك فرارك كونی ايمش؛ نه‌بيله‌يم ، بن‌دها اون بش كون قادارقابودن چيقامايا‌جغمزی ظن ايدييوردم . صباحله‌ين ، هيچ واقع اولمايان برشی ، آننه‌م اوطه‌مه كيردی ؛ ياتاغمك اوستنه اوتوردی . تواله‌ت ، مكمل ... بر ايكی دقيقه هرطرفمی سوزدكدن صوكرا ، قباحتلی چوجوقلر كبی يوزيمی كوزيمی قوقلادی . وَعلاوه ايده‌رك : « ــ نه‌وك ايشلری‌ده بيته‌جك كبی دكل .. آرتق بويورغونلقله پاسـلاندق قالدق . بوكون‌ده برآز ديشاری چيقالم . عليه خانمی‌ده برابر آلورز.» ديدی . بنـدن جواب آلاجق قادار بيله تحمل ايده‌مه‌يه‌رك : « ــ قالق سـن‌ده توواتكی ياپ قزم ! لاجورد چارشافكی آل؛ هرالتده ديكدرديكك اسقارپينلرينی‌ده كه‌ينيوه‌ر. قرمه‌م شمسيه كله‌چانتا كی‌ده آل!.. » ديدی. كورييورسك‌يا، مدينه‌جكم، كيده‌جكمز يری آكلامادن ، كينه‌جكم البسه‌يی ، چارشافندن طوت ، چورابنه ، منديلنه قدر اوكـره‌ندم . بو ، بر كنج قيز ايچون پك آز تصادف ايديله‌ن بر شی .. ؛ دكلمی ؟.. نه‌ياپايم، قالقدم : ياﻻندن ، باشدن صاومه بر توواﻟت.. وايسته‌مه‌يه‌رك أليسه‌مى كيندم ، آشاغی‌يه ايندم . آمان يارب ! قاش قورسـه‌مك بوروشـوقلرندن توت ، صاچلريمك بوقله‌لرينه ، فيركه‌ته‌لرينه قادار آيری آيری كوزدن كچيرلدی . سـوقاق باشنه قدر چيقمشكن ، نه‌وه دوندك. اويونجاقلرينی ، ببكلرينی ايسـته‌ين خرچين چوجوقلر كبی چورابمك آزورلی اولماديغنه دقت

ایده‌رك ده‌كیشدرلدی. بوتون كون سوقاقده بن كاه آرقه‌ده، كاه یانده یوریركن،
بوكون متصل اوكده یورومكلكم اخطار ایدیلیوردی. هله او علیه خانم، ایشلر
باشی.. بردفعه‌سنده قولاقلرم دولوسی ایشتدم:

— خانم، سویله‌یك، شمشیه‌سنی آچسین ده اویله دیم دیك
یورومه‌سین! او ناصل یورویش؟ صوبی، سیلی كسیلمش خانم ننه‌لر كبی...»
آننه‌م‌ده، اخطاردن چكنمه‌یه‌رك هرسوزینه بر مطاوعت اعتناكارانه ایله سرفرو
ایدییوردی. اسكله‌یه وارنجه‌یه قدر، نیره‌یه كیتدیكمز، كیده‌جكمز بنجه پك
مجهول ایدی. دوغری واپوره... واپوردن چیقدق؛ بونلر بربرینه قاشلریله،
كوزلریله بر شیلر فصیلدایاراق غلطه، تونه‌ل، بك اوغلی... بورایه
قدر چیقدقدن صوكرا پك‌ده ایشی چاقامق، قوشقولانمامق بك‌ساده دللك
اولوردی، دكلمی؟ «پاتیسه‌ری لوبون»ك اوكندن كچدیكمی بیلمه‌یوردم؛ بر آز
ایله‌ریله‌مشم. یالكز قالدیغمی، قولاقلرمده اوغولدایان فصیلتیلرك كسیلدیكندن
آكلادم، آرقه‌یه دوندم؛ باقدم‌كه، علیه خانم، لوبونده‌كی انسانلری صاییور.
مشجه‌سنه جامكاندن ایچری‌یه متجسس نظرلر صاووریور... آرتق آكلا-
شیلمیه‌جق هیچ برشی قالمامش دیمكدی!.. بن ایله‌ریله‌یوردم. آه، تصادف!...
آرا صره بنم بدبخت نوازدجكم!.. پوست فرانسه‌زه قدر چیقارق كتاب
آلاجغمی سویله‌ردی. اویله بر تصادف؛ نه‌آرار!.... او، شمدی كیم بیلیر، هانكی
طرفده چاتیق قاشلرینك اوستنه برده اعوجاج الم یوكله‌یه‌رك دوشونیور...
آرادم، آراشدردم؛ اوكا بكزه‌ر بر تك كنجه بیله كوز ایلیشدیره‌بیلسه‌یدم،
ینه‌نه‌ایسه... هپ‌طوپوقلرینك آلتنه آلكتریق‌بیلی‌قونولمش كبی قریتاراقدن یورویه‌ن
قرپیق بیقلی، یوقاروده آشاغی‌یه شكرله قوتوسی كبی دوم دوز، طابله‌لی فسلی
زوپپه بكلر.......

بن بو نفرت وتألمله ایله‌ریلركن، بردنبره علیه خانمك بلكه بیك برنجی
اخطار تحكمی صماخ روحمی پارچالادی؛ سنده‌له‌یه‌رك دوندم. شویله‌برچكه اشارتیله

Digitized by Google

ایچری‌یه كیره‌جكمزی آكلاتدی . ایچری‌یه كیردم ، آمان یارب ! ... اودقیقه ، بلكه مزارمده بیله بنی دفعه‌لرجه خورتلاته‌جق ... ایشته ، شمدی بیله صارصیلیورم . بیلمم ! برشیٔ كورمه‌دم ، كبی كلیور بكا !... فقط ، نه‌دن ! نه‌دن بویله صارصیلدم ؟ ... بنی بویله پك آنسز اولایان ، هانكی قوت اولابیلیردی ؟... اویله بوكالمش قالمشم .. بلكه‌ده ایچه بوبایغینلق دوام ایتمش.. « دوندورمه‌كی یه‌سه‌كه قزم ! » اخطاریله براز كندمه كلیر كبی اولدم . فقط ، آه ، فقط یوره‌كیم ، برهوس بر آوجینك دام اغفالنه دوشه‌رك یوواسندن یاوروسندن آیریلاراق آووتیلمق ایسته‌نیله‌ن برقوشك ، قفسنده چیرپیندیغی كبی چارپینیوردی... اونلر ، دوندرمالرینی ییور ، دوشوندكلرینی قرارلاشدیرییورلردی. یا بن ، بن‌ده حكم اعدامم قرارلاشدیریلیركن ، برحاكم صوغوق قانلیلغیله دوندورمامی پك لاقیدانه ییه‌جكدم. اونلر ، تصوزلرینی قرار آلتنه‌ده آلاراق اوزرینه برده صوغوق صو ایچه‌ركن ، بن ، یوتقونه یوتقونه معده‌مه یووارلادیغم زهرداملالرنده ، برده استعجال ایده‌جكدم !

دوندورمانی یمك مجبوریتی ، بچه‌می آچمامی‌ده استلزام ایدییوردی ؛ آچدم . دیمك كه ، هرشیٔ تمام اولمش ، هرشیٔ بیتمشدی . اویله‌یا ، یالكز نوزادك حریم وصلتنده آچیلاجق نقاب عفتك ، همان یاریسی ، فرسوده برحیاته قارشی آچیلمش وَ اوجبین مشغوفه ایلك شائبهٔ خیانت ، ایلك وَ صوك سیاه تمغا ، بردها چیقمامق اوزره سورولمش وَ باصلمشدی .

دیمك كه ، رباط أسارتم ، خیالمك بیله اوركدیكی براله ، آلین تری قوقوسیله آشینان برقاچ كیرلی آلتون مقابلنده تسلیم ایدیلیوردی وَایدیله‌جكدی .

صوك قطرهٔ زهریله كنجلكمی تسمیم ایده‌ن صوغوق دوندرمانك أك صوك طعمهٔ خشین وَباردینی یوتقونارق معده‌مه ایندرمكه اوغراشیر ایكن ، ناصلسه كوزلرم قاپویه ایلیشدی ، آمان یارب ! بوتون موجودیتم او قدر صارصلدی كه ، یرلره سریلوب دوشمه‌دیكمه كندم‌ده حیرت ایدییورم . براز جسارت .. دقت ایتدم :

کوزلرمك بر آشنای غیرمفارقی اولان ایکی پارلاق و مغموم نظر !.. بو، بنی بردنبره صارصدی . آرتق نه اولدیغمی بیلەمەیورم !

نه تصادف مدهشجکم ، نه تصادف ! .. اونی کیم بورایه کوندەردی ؟ .. وکیم کوندرەبیلیردی ! ... ذاتاً او ، قادینلره صوقولمق ؛ اونلرك بولوندیغی یرده کزنمك ؛ هر شیئه بروتی صوقمق ؛ پاپاغان واری أزبرلەنیلمش یپرانمش جملەلرله ای یه کوتویه ، هرقادینه صارقینتلق ایتمك ، اونك أك زیاده نفرت ایتدیکی شیئلردن ایدی . هم بوخصوصده جسارتسزدرده ... ناصل اولدی ؟.. نرەدن اوکرندی ؟.. بیلمەیورم . بنم بیلەقعر نایاب و بی رحنه آتیلمق اوزره یاقلاشدیرلدیغم براوچورومدن هنوز خبرم یوق ایکن ، اونك بویله ساعتی ساعتنه ، دقیقەسی دقیقەسنه حرکاتمزی نیرەدن اوکرەندیکنه بردورلو عقل ایردیرەمەیورم .

بر آز ایی کورەیم ، خیال اولماسین ! .. خایر ، آرتق دورمادی . قاپودن برروزکار کبی فیرلارکن آنجق کولکەسنی کورەبیلدم ؛ کیتدی ... عجبا ، حیات نسویتمه برخاتمه چکیلمك اوزره تذکر ایدیلەن قراراعدامی او، نەدن بیلیوردی ؟..

بن آرتق مدهش بر قاصرغەنك ولولەدار ، اعوجاجلی اوغولتیلری آراسنده شاشیرمش کبی ، شاشقین شاشقین ، دوردیغم یرده سندەلەیوردم ، اوطوردق .. اوطوردق ... بلکه هرثانیەسندن میلیونلرجه شرارەلر صاچان ، میلیارلرجه ساعت اوطوردق .. مذاکره ـ قرارده ثبات ایتمك اوزره .. ـ اینجەلیور ، قصالیور ، اوزانیور؛ هرتورلو شکللره کیردکدن صوکرا ینه دوام ایدییوردی . آرتق بردقیقه کلدی که ، بیلمەم ناصل اولدی؟ «بك موافق ، تمام! جملهٔ قبولنی متعاقب « کیدەلم!..» کلەسی ، بوتون چیلاقلغیله قولاقلرمده چاتلادی ؛ صاوصاقلایارق یریمدن قالقدم ، یورودك .

فقط بیلیرمیسك مدیحه ، قاپودن چیقارکن ألملر ، أندیشەلر صاچان نظرلرم ، ینه تجسسات نسویەمك ترجمانی اولدی . ماصەلره شویله بر کوز کزدردم ؛ بزدن

باشقه بر کمسه یوق ! .. ایی باقدم ؛ اوته‌ده ، تا ، بك اوزاقده حیاتك اك آغیر
حموله اضطراباتی آلتنده آییشمش قالمش ، یورغون وفرسوده بر وجود .. هم
اوقادار پیپرانمش‌که ، بزم کلین‌خانمه (!) ــ خفیاً تقدیم ایدیله‌جکم .ــ دیه هرطرفه
دقت واعتنا ایله ویریلن چکی دوزه‌نلره ، بیقلرینه ویریلن وضعیتلره مقابل ،
زواللی مخلوق ! .. ینه ارکك اسکیدی بیله دینیله‌مه‌یه‌جك قدر آشینمشدی...

قاپودن چیقدق . « دوغری یول » ك أ کری بوکری قالدیرملرینی اولچه‌ن
حسسز وکورولتیلی عضولرك آراسنه‌قاریشدق؛ آرتق، نفس آلمقسزین قوشیوردق:
تونه‌ل، غلطه ، کوپری ...

قاضی کوی واپورینه یاقلاشدق؛ کیرمك، کنیش برنفس آلمق.. ممکن‌دکل...
برأزدحام ، برغلبه‌لق‌که تصور اولونماز..چوجوغنك ألنی قاورایارق : « ــهایدی
یاورم ، یتشه‌میه‌جکز ! » دیه قوشوشانلر ؛ اودون کبی اوموزلرك بالالتزام
چاربیشمالری آراسنده ؛ « کورمه‌یورلر آیول ! .. قادینلر کچیورده ، برآز
حرمت بیله یوق !.. آز داهانفسم کسیلیوردی .. » دیه‌نلر ، برآز دها ایله‌ریده :
« دقت نزیهه !.. اورته‌دن ! .. اوزاقلاشما ! نه‌طاش‌قفالی چوجوق ، دوشه‌جکدك
آیول ، نه‌آکلاماز شیئسك ! .. چوجوغی أزه‌جکدك . » کبی ندای اشتکالر
آراسنده ، نه ایسه واپوره جان آتابیلدك..

شمدی‌ده نه‌و ایشلرندن ، کزینتیلردن ، اوشاق، بسلمه اویغونسزلغندن ،
کلینك جیغاره ایچمه‌سندن ، ونهایت «بك شکایت» لرندن بحثلر آچیلیور ، برنجی
جمله بیتمه‌دن : « نه‌سویله‌یورسکز ، خانمجغم ، دها نه‌لر... » ندا واستفهامیله‌هنوز
مسئله‌نك بیتمه‌دیکی آکلاتیلیوردی .

« مابعدی کلاجك نسخه‌ده »

Digitized by Google

موده رسملرندن

ر . س : ۴۹ - ۱۲

Digitized by Google

غرب قادینلرینك صفحه

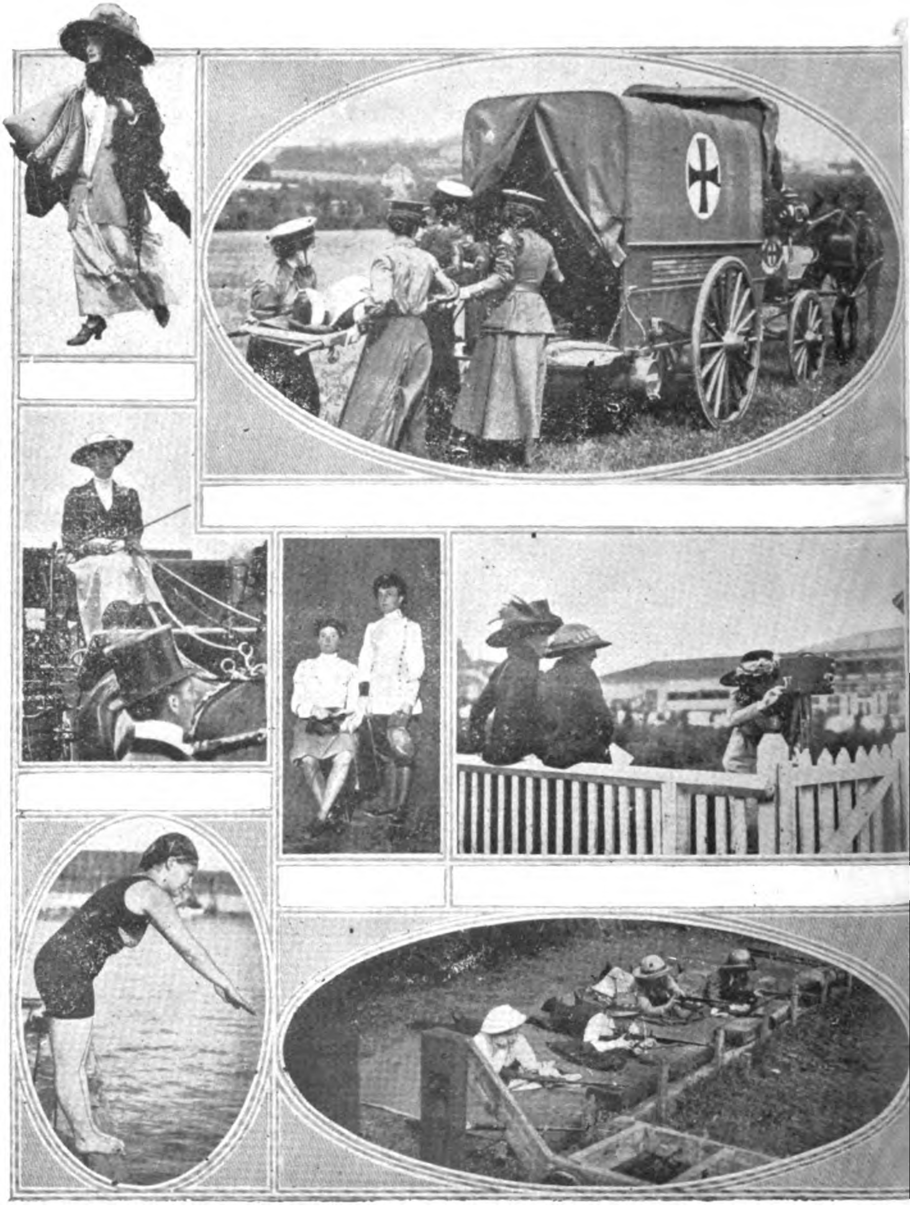

...یاتیه‌سندن برقاچ انطباع

تابلو — قیش صوغوقلرینه قارشی ...

Digitized by Google

میلیاردر پیه‌ربون مورغان و حیاتی

میلیاردر مورغان او معظم ثروتی یالکز سعی ذاتیسی ایله اکتساب ایتمه‌مش اولمق اعتباریله سائر آمریقا اغنیاسندن تفریق ایدیله‌بیلیر . مع‌هذا مورغان طوپلادیغی بیغنلرله آلتوندن دولابی دکل ، بلکه بوقدر عظمتلی بر ثروتی جمعه مدار اولان مزایای فکریه واخلاقیه‌سندن ناشی نظر حیرت وتقدیری جلب ایدن انسانلردن بریدر .

پیه‌ربونك ثروت حقیقیه‌سی نه‌دن عبارتدر ؟ بو سؤاله جواب ویرمك پك زیاده مشکلدر ؛ آمریقالیلر بیله بوذاتك حقیقی دکرینی تماميله تعیندن عاجزدرلر . شبهه یوق که مورغان زیر تملکنده اولان ۷۵۰ میلیون ایله آمریقا ملیارده‌رلری میاننده اوچنجیلکی احراز ایده‌رك برنجی وایکنجیلکی روقفه‌للر وقارنه‌جی‌یه ترك ایدر . فقط مورغان یالکز (۷۵۰) ملیونه صاحب دکلدر ؛ او ، عین زمانده آمریقاده‌کی تکمیل شمندوفر وبانقه‌لره ، عموم شرکتلره حکمران بر تاجدار ثروت واقتصاددر . بو اعتبار ایله آرزو ایتدیکی تقدیرده تشبثات تجاریه‌سی ایچین نه مدهش سرمایه‌لرله اوینایه بیله‌جکی تصور ایدیله‌بیلیر .

پترول قرالی روقفه‌للر ایکی ، چلیك حکمداری قارنه‌جی ایسه بر بچق میلیاره مالك اولدقلری حالده بوپاره‌لری جمع ایچین صرف ایتدکلری غیرت وملکه بورسه قرالی مورغانك پدرندن توارث ایلدیکی ثروتی ملیارلره ابلاغ ایچین چکمکه مجبور اولدیغی امکلره نسبةً هیچ مثابه‌سنده‌در . بونلردن روقفه‌للرك پدری بر سیار صاتیجی ایدی . پترولی حاوی بعض اراضی صاتین آلمایه موفق اولنجه‌یه قدر پك سفیلانه بر حیات امرار ایدردی . نهایت اقتصاد ایتدیکی کوچوك بر مبلغ ایله محدود المقدار بر یر اشترا ایدنجه طالع کندیسنه ابتسامه باشلامشدی . (قارنه‌جی)ده

Digitized by Google

بر ایپلك فابریقه‌سنده ماهیه (٢٥) فرانق براجرتله چالیشیر بر عمله، بالاخره پوسته موزعی، دها صوکراده تلغرافجی ایدی. بوایکی هیکل عزم وورزش مستقلاً اجرای تشبثه مساعد سرمایه‌لر تدارك ایدر ایتمز اك بویوك (سپه‌کولاسیون) لر اجراسنه باشلامشلر وتصادفك یاردیمیله زنکین اولمشلردی.

حالبوکه مورغانك کسب ثروت ایتمسی بوطرزده دکلدر. او مستثنا برفراست اقتصادیه، بر خصیصهٔ ترتیب سازی ایله متخلق اولدیغندن پدرندن منتقل ثروتی او مرتبهٔ کماله ایصال ایده بیلمسنده اك بویوك عامل سرمایه استعمالنده‌کی هنر محیرانه‌سیدر.

تجارت وبورسه‌قرالی پیه‌ربون١٨٣٧سنه‌سنده (هارتفورد)ده دوغمشدر. پدری سعهٔ حال ایچنده تأمین معیشته صالح بر ثروته مالك ایدی. ساحهٔ تشبثه بر بانقه مأموری صفتیله کیره‌رك بالاخره بر منسوجات فابریقه‌سیله تشریك‌مساعی ایتمش ودها صوکره باشلی باشنه برتجارتخانه آچمایه‌موفق اولمشدی. کونك برنده لوندره‌نك اك‌مهم بانکرلرندن (په بودی) پیه‌ربونك پدری ایله برلشه‌رك کندیسنی بانقه‌سنه دیرکتور تعیین ایتدی‌که بو تشریك مساعی مورغانك استقبال شعشعه‌دارینه مطلع حکمنده ایدی. تجارت قرالی بویوك بر حس ناموس ایله‌تزلزل ناپذیر بر عزم وثبات توارث ایتمشدی. بو خصائل سایه‌سنده یکرمی یاشلرنده (په‌بودی) بانقه‌سنك ریاست اداره‌سنه کچه‌رك مجاهدهٔ مالیه‌یه باشلادی.

مورغانك اوان طفولیتی زمان شبابنك آیینه‌سیدر. بویوك امریقالی سن کمالنده اولدیغی کبی چوجقلغنده‌ده غایت آز لاف سویلر ودور ودراز تأمل ایتمدن فك دهان ایتمزدی. کندیسنده‌ك خفیف برحال عصبی کورمش اولان یوق کبیدر. مورغان (بوستون) شهرنده ٨٥٣! سنه‌سنده تحصیلنی اکمال ایلدیکی زمان مختل‌الصحه اولدیغندن پدرینك تشویقیله سیاحته چیقدی. اسویچره والمانیاده برمدت زمانکذار اولدقدن صوکره امریقایه عودت‌ومبارزهٔ اقتصادیه‌یه مباشرت ایتدی.

Digitized by Google

هنوز یکرمی یاشلرنده ایکن مورغان سن کماله رسیده، مدبر وتجربه دیده بر چوق ارباب تجارتك درعهده ایده‌میه‌جکلری بر وظیفه‌یی اوزرینه آلمشدی. (پەبودی) بانقه‌سنك محتشم سرمایه‌سی ید اداره‌سنه مودوع اولدیغی کبی بومؤسسهٔ مالیه‌نك معیتنده چالیشان بر چوق بانقه‌لرده زیر تفتیش ومراقبه‌سنده بولنمقده ایدی. فقط مفطور اولدیغی خاصهٔ ابداعیه باشقه‌لری نامنه چالیشان مورغانی آیری بر تجارتگاه آچه‌رق اعلان استقلاله سوق ایلدیکندن بر مدت صوکره عموجه زاده‌سی (دابنه‌ی) ایله بالاشتراك بورسه میداننده برمؤسسهٔ مالیه احداث ایتدی. روتی سایه‌سنده بوبانقه‌ده پك قیصه بر زمان ظرفنده پیاسه‌یه تحکم ایتمکه باشلامشدی.

مورغان ۱۸۵۹ ده متاعبنی اویوتمق ایچون پارسه کیده‌رك میس (آملیا ستورج) نامنده برقیزه ربط قلب ایتدی. بیچاره قیز ورمدن مضطربدی. زنکین آمریقالی سوکیلیسنك دست ازدواجنی طلب ایلدیسه‌ده میس جواباً موتی قریب اولان برقادینك هیچ کیمسه ایله ازدواج ایده‌میه‌جکنی سویلمشدی.. فقط مورغانك ابراماتی غلبه چالدیغندن ازدواجلری اعلان ایلدی. زواللی قادین عالیجناب زوجنك آغوش تسلیتنده برقاچ آی دها تمدید حیات ایلدکدن صوکره وفات ایتدیکندن مورغان مأیوساً مملکتنه وایشلری باشنه عودت ایتمشدی‌که رسم وصنایع نفیسه‌یه اولان ابتلاسی بوتاریخدن باشلار. بلکه میس آملیانك لطف الهامیله‌درکه مورغان کرهٔ ارض اوزرنده‌کی صنایع نفیسه قوللکسیونلرینك اك قیمتدارینه مالك اولمشدی. ایلك صاتین الدیغی تابلو (بیکر) اسمنده بر امریقالی رسامك اثری اولان بر کنج قادین تصویری ایدی. بو اثر نفیسی الده ایتمك ایچین مورغان (۱۵,۰۰۰) دولار تأدیه‌سنه مجبور اولمشدی.

مورغان وظیفه‌سنه عودتندن آز بر زمان صوکره وقوعه کلن استقلال محارباتندن بالاستفاده اك مهم اجراآتندن برنجیسنی ساحهٔ فعله چیقارمشدر. امریقان عسکرلری

طرفندن محاصره ایدیلان (چارلس تاون) شهرینـك غیرمنتظر بر حالده مقاومت کوسترمسی مدهش برالتون بحرانه باعث اولمشدی . مورغان هم سنی اولان (کهجام) نامنده بر بانکر ایله بالاشتراك جمعه موفق اولدیغی ایکی میلیون قیمتنده التـون مسکوکاتی انکلتره‌یه متهیٔ حرکت بولنان بر واپوره تحمیل ایتمش بو حرکتدن تلاشـه دوشن ارباب تجارت طوپلادیغی التونلری فاحش بر بدل مقابلنده مورغاندن اشترا ایلمشدی که پیه‌ر بودسیسهٔ تجاریه سایه‌سنده ١٦٠٠٠٠ دولاره قریب برمنفعت تأمین ایتمشدی .

١٨٦١ ده وقوعه کلن محـاربانده امریقا رئیس جمهوری (لنقولن) ك ، طرفدارانی مغلوب اوله‌رق بویوك بر بحران مالی ایچنـده قالدیغی زمان اوروپاده (روچیلد) لر امدادینه شتابان اولمیورلردی. لنقولن مالیه ناظری (سالمون‌جه‌یز) واسطه‌سیله بیهوده یره (نیویورق) بانقه‌لرندن استمداده بولندی . بونلرمیانده یالکز (پیـه‌ربون مورغان) دسـت معاونتی رئیس جمهوره اوزاته‌رق مملکتی بویوك فلاکتدن قورتارمشدی.

بو محـاربات اثناسـنده مورغانك اویناديغی روللر مهم اولمقله برابر تجارت قرالی اوتوز یاشلرینه قدر دهای اقتصادیسندن هنوز پك ضعیف نشـانه‌لر میدانه قویمشدی . ١٨٦٦ سـنه‌سنه قدر پیه‌ربون زوجه‌سی فرانس‌لویز وچوجقلری آراسنده اولدقجه ساکنانه بر حیـات کچیردی . کاه نا کاه لوندره‌یه کیده‌رك پدریله ملاقات ومداولهٔ افکار ایله‌ردی. فقط وقتا که اوسنه ابتدالرنده شمندوفر منازعاتی رونمـا اولدی . آرتیق مورغان طـاقت فرسا بر غیرت وفعالیتـله مجهز اوله‌رق میدان‌حربه اتیلیوردی . (جه‌ی‌قود) و (جه‌یم فیسك) ناملرنده ایکی جرأتکار بانکر باجمله شمندوفر قومپانیه‌لرینی افلاسه ویا قزانمغه مجبور ایده‌رك عموم طرق حدیدیه‌یی اله‌کچیرمك ایچین صرف ماحصل غیرت ایلمکده ایدیلر . مورغان بونلره میدان اوقودی . اوتاریخلرده جه‌ی غود ایله فیسك (ئه‌ریه) خطوط حدیدیه‌سی

شرکتنی اداره ایتمکده ایدیلر . اقصای امللری (البانا) و (سوسکه‌هانا) شمندوفر-
لرینی‌ده الده ایتمك وایکی خطی برلشدیره‌رك «New-york-central railway» اسمنده‌کی
جسیم بر شمندوفر قومپانیه‌سیله رقابت ایلمك ایدی. فیسك ، نهایت (البانا)
قومپانیه‌سنی دوچار افلاس ایده‌رك کندیسنی شرکته (سندیق) تعیین ایتدیردی.
مفلس قومپانیه‌نك دیرکتوری بو مغلوبیتنی تلافی ایچین پیه‌ربون مورغاندن
استمداد ایلدیکندن مورغان شرکتك باجمله حصه‌دارانی دعوت ایده‌رك مسأله‌یی
موضوع بحث ایتمکه لزوم کوردی . فقط (ئه‌ریه) شرکتی بانکرلری حصه‌دارانی
طرفلرینه جلبه خادم هر درلو وسائطه مالك اولدقلرندن مورغان مسأله‌نك
لهنده‌مذاکره‌سنی تأمین مقصدیله بعض تدابیر احتیاطیه‌یه توسل ایلدی .

اجتماع کونی، مورغان ایله مفلس قومپانیا دیرکتوری (رامسه‌ی) مذاکره
صالونه منتهی نردبانلرك اوست باشنده طورمقده ایکن (فیسك) آرقه‌سنده
بر طابور طرافدارانی کندیسنی تعقیب ایده‌رك محل اجتماعه واصل اولنجه
(رامسه‌ی) شدتلی بر ضربه ایله فیسکی ایتدی ونردبانلردن اشاغی‌یه
یوارلادی . (فیسك) طرافدارلری تلاشه دوشه‌رك قاچدیلر . نردبانك الت باشنده
بکله‌ین برپولیس مأموری‌ده (فیسك) ی کمال‌سرعتله یاقه‌لیه‌رق بی نهایه پروتستولره
رغماً اجتماع محلندن تبعیدایلدی. وبر پولیس موقعنه کوتوروب براقدقدن صوکره
اورته‌دن غائب اولدی . اورته‌ده هیچ بر مشتکی بولنمدیغندن برمدت استنطاقدن
صوکره (فیسك) تخلیه ایدلدیسه‌ده آرتیق اولان اولمش ، بیتن بیتمش ، مورغان
طرفندن تصور ایدیلن چاره موفقیتله تطبیق اولنه‌بیلمشدی . فی‌الحقیقه اجرتله
طوتولان ساخته بر پولیس فیسکی اورته‌دن قالدیردیغی ایچین حصه‌داران نفوذ
واغفاله قابیلمقسزین بیان رأی ایلمشلر وبونك نتیجه‌سی اوله‌رق کندیلرینی
فلاکتدن قورتارمق ایسته‌ین بانکره اعتمادلرینی بیلدیرمشلردی .

بو خط حرکت مشروع اولمسه بیله هرحالده بر قومپانیه‌یی تشکیل ایدن

Digitized by Google

حصه‌دارانك حريت محا كه‌لرینه خادم اولمق ویرآدمك استبدادینه قارشی قویمق فكريله متخذ اولدیغندن معذور كوروله‌بیلیر .

موقع مجاهده‌ده مقهور اولان (ئه‌ریه) قومپانیه‌سی دیركتوری واسطهٔ شدتله اخذ انتقامه قرار ویردی . (البانا) جهتلرنده ایشله‌ین واغونلری تخریب ایچین اجرتله بر خیلی عمله طوتدی . واجرای تخریباته باشلادی . دشمنلری‌ده مقابله بالمثل قبیلندن اوله‌رق طرفدارانی معرفتیله (ئه‌ریه) ده‌کی خطوط حدیدیه‌یی قطعه باشلادیلر . بومنازعات قانلی محاربه‌لره منقلب اولدی . نهایت (رامسه‌ی) مورغان سایه‌سنده اعلان ظفرایلیه‌رك مستبدلری اطرافدن دفعه موفق اولدی . مورغانك بوموفقیتنی آلقیشلایان فیلادلفینك اك زنكین بانكرلری (نویورق) ده‌کی تجارتخانه‌لرینه شریك ومدیر اولمسنی كندیسندن رجا ایتدیلر. اوده طلب‌واقعی قبول ایلدی . آرتیق ایشلری پك بویوك برمقیاسده بویودیکی‌جهتله دائرهٔ اشتغالاتی توسیع ایتمك لازمكلدیکندن Broad Street ده مرمردن غایت محتشم بر سرای انشا ایتدیردی‌که دنیانك اك بویوك تجارت پروژه‌لری ایله اك جرأتلی Trust لری بوكاشانهٔ معظمك دیوارلری آراسنده ترتیب ایدلمشدر .

مورغان اللی یاشلرنده ایکن شهرتی هنوز بحر محیط اطلاسی‌یی آشمامشدی . نامی یالکز امریقا بانقه وشمندوفر قومپانیالری آراسنده زبانزد ایدی . فقط هیچ یورولمق بیلمه‌ین بو دهای تجارت چوق كچمه‌دن عالم دادوستدك اك بویوك برچهره‌سی اولدیغنی اثبات ایدیوردی . فی‌الحقیقه ۱۸۷۱ سنه‌سنده پیه‌ر بون مالیه قرالی‌اولمسنه دلالت ایده‌جك تشبثات‌جسیمه‌سندن برینی بالاجرا ایلك بویوك سندیقه‌سنی احداث ایلدی . ارتق بو تاریخدن اعتباراً هر درلو اجراآتنده منفرد ومستقل اوله‌رق تدویر امور ایتمك ایسته‌دیكنی عالمه اعلان ایدیوردی . مورغان مساعیسنه تشریك ایلدیکی‌ذوات حقنده دائما بویوك بر حرمت ومحبت اظهار ایدر

Digitized by Google

وفقط پروژه‌لرينك هيچ كيمسه طرفندن تنقيد ايديلمسنه رضا كوسترمزدی ، كيريشديكی تشبثات تجاريه ايچين مشاركتلرينی آرزو ايتديكی ذواتی رأی ورضالرينی استحصاله بيله لزوم كورمكسزين اسملرينی ليسته‌يه ادخال ايلردی . بو بابده الك كوچك بر اعتراض سردينه جرأت ايدن سرمايه دارلر پك آجی ندامتلره اوغرارلر وبعدما هيچ بر زمان مورغانله تشريك مساعی ايتمه‌كه محكوم اولورلردی .

مورغانك پك متين بر عزم و اراده‌يه مالك اولديغی و ارزوسنی بهمه حال اجرايه خواهشكر بولنديغنی اثبات ايچين برفقره ذكر ايده‌لم: بر بازاركونی (نيويورق) پاپاسلرندن موسيو پوتر مورغانك شهر خارجنده‌كی كوشكنه مسافر كيتمشدی . برمدت ملاقاتدن صوكره رئيس روحانی مهم براجتماعده بولنمق ايچين (نيويورق)ه كيده‌جكندن متهیٔ حركت اولان ترنی قاچيرمامق ايچين يمك يمه‌دن مساعده طلب ايدر . مورغان جواباً :

— خاير ! دير ، طعام ايده‌جكسكز . بوندن صوكره‌كی اكسپرس ايله كيدرسكز .

پاپاس مصرانه جواب ويرر :

— قابل دكل ، افندم، تعرفه‌ده باشقه ترن بولنديغنه دائر صراحت يوقدر .

— بو قريه‌دن كچن براكسپرس واردر . امين اولكز، اكر اوكنزده طورمازسه بن طوردير مايی درعهده ايده‌رم .

يمكدن صوكره مورغان مسافرينی رفاقتنه آله‌رق آرابه ايله استاسيونه عزيمت ايدر. فقط وقتك پك كيج اولمسنه مبنی استاسيون مسدود بولنديغندن خدمتجيسنه امر ويره‌رك قاپيسنی قيرديرر، ايچری‌يه كيررلر. بوصره‌ده بر ترنك ولولهٔ تدوری‌ده اوزاقلردن ايشيدلمكه باشلار . امريقالی ميلياردر النه تصادف ايدن بر فناری ياقه‌رق دمير يول اوزرنده صاغه‌صوله صاللايچه ترن توقفه مجبور اولور، مورغانده

قوندوکتورك اوفكه‌سنه رغماً دوستنی اك مناسب بر واغونه یرلشدیره‌رك کندیسنه وداع ایدوب کیدر . .

پیه‌ربون مورغانك اك بویوك تشبثلرندن بری United staltes steel Coaportion نامیله احداث ایلدیکی بر چلیك (تروست) یدرکه بو حرکتنده‌کی مقصدی چلیك قرالی اولان ملیارده‌ر (قارنه‌جی) نك عظمت وشکیمتنه بر سدچکمکدن عبارتدی . قارنه‌جینك امریقاده اعمال ایدیلن تکمیل چلیکلری ید انحصارینه کچیرمکه چالیشدیغنی کورن ملیونرلر تلاشه دوشه‌رك مورغانك اطرافنی آلدیلر ، سرت ایلدیکی اك کوچوك بر فکر ومطالعه‌سی ایچین میلیونلر صرفنه آماده ایدیلر . پیه‌ربون مورغان (قارنه‌جی) ایله مجادله ایده‌بیلمك ایچین قوتلی بر ثروت تشکیلنه لزوم کوره‌رك بو امله وصول ایچون رابطهٔ ملیتدن بالاستفاده هر بری اللی الی یوز ملیون دولار سرمایه‌یه مالك اون اون ایکی امریقان شرکتنی بر آرایه کتیردی . بو صورتله وجوده کلن چلیك تروستی ذی‌قیمت معادندن بلا استثنا امریقاده موجود بالجمله معادنی حاوی اراضی‌یی پیدر پی صاتین آله‌جق ومناقله‌یی تأمین ایچین ایجابنده واپورلر ، ماکنه‌لر ، کوپرولر ، کمر وحتی قانالر انشا ایده‌بیله‌جکدی . تصور واقعی اجرا ایچین ساحهٔ استفاده‌یه وضع اولنان درتیوز ملیون دولاری متجاوز اولان سرمایه دها ایشه باشلامه‌دن عالم صنعت وتجارتی تدهیش ایتمشدی .

مورغانك اجراآت عظیمه‌سی ایچنده اك آز موفق اولدیغی شی بحر محیط تروستیدر . بحر محیط اطلاسیده اجرای سفر ایدن سفن تجاریه پك آغیر و متخالف تعرفه‌لر تعقیب ایده‌کلدکلرندن بر چوق متشبثلر پیه‌ربونه مراجعت ایده‌رك جسیم بر تروست احداثی صورتیله مناقلات بحریه‌یی تنظیم وتسهیل ایتمك ایسته‌دیلر . مورغان برخیلی قومپانیه‌یی جمع ودعوت ایدوب ٦٠ میلیون دولاردن عبارت بر سرمایه ایله بحر محیط تروستنی تشکیل ایلدیسه‌ده مذکور قومپانیه‌لرك عین تابعیت وملیته مالك اولمامسی وسرمایه‌نك نسبةً قلیل

Digitized by Google

وغیر کافی بولنمسی بوتدبیرك موفقیت تامه ایله نتیجه‌لنمسنه مانع اولمشدی .

بحرمحیط تروستنك ساحهٔ فعله وضع ایدلدیکی تاریخلرده پیه‌ربون مورغان بر طرفدن‌ده بر زراعت تروستی تخیل ایلمکده ایدی . اوتاریخلرده امریقاده بولنان باشلیجه زراعت ماکنه‌سی فابریقه‌تورلری احتراصکار رقابتلری ایله‌چکیلمز برحاله کلمشلردی. اونلرك‌ده حدلرینی بیلدیرمك لازمکلیوردی. مورغان پروژه‌لرینی اکمال ایدوب تروستی میدانه قویار قویماز فابریقاتورلر اراسنده‌کی مجادله‌ده سکون بولیوردی. ۱۹۰۲ سنه‌سنده تشکل ایدن بوشرکت جسیمه ۶۰ـ۸۰ میلیون دولار سرمایه‌یه واوتوز فابریقه‌یه صاحبدی . بحرمحیط تروستنده‌کی موفقیتسزلکه بدل پیه‌ربون مورغانك بوتشبثی اك پارلاق ثمره‌لری حصوله کتیردی .

بو خارق‌العاده انسان کرهٔ ارض اوزرنده اوقدر بویوك برنفوذ تأمین ایلمشدرکه قراللر بیله کندیسنه اقران معامله‌سی اجرا ایدرلر . دفعات ایله کندیسیله ملاقات ایدن انکلتره قرالی یدنجی ادوارد حال وقالیله اقتصادیات قرالنك قارشیسنده بولندیغنی کوسترمش وکندیسنی بوکینغام سراینه‌دعوت صورتیله حقنده بسله‌دیکی حرمت ومحبتی اورته‌یه قویمشدر .

المانیا ایمپراطوری‌ده ازمنهٔ حاضره‌ده عالم اقتصادك زمامداری اوله‌رق تلقی ایلدیکی مورغان ایله چوق‌دفعه ملاقات ایتمك ایسته‌مشدر . چلیك تروستنك تشکیلندن صوکره پیه‌ربون طرفندن اجرا قلنمش اولان برآلمانیا سیاحتی قیصرك بوآرزوسنك حصولی ایچین پك مناسب برفرصت ایدی . آلمانیا ایمپراطوری مورغانك (کیل) ده (قورسه‌ر) اسمنده‌کی یاطنده بولندیغنی استخبار ایده‌رك کندیسنی برلینده بکله‌دیکنی وبهمه حال کلمسنی اخبار ورجا ایلمش وجواب آلمادن خصوصی آرابه‌سنی مورغانه کوندرمشدی ! وبو صورتله آرالرنده وقوعه کلن ملاقات ومحاورات قیصرك محبت وحرمتی‌ده قات‌قات تزیید وتقویه ایلمشدر . .

عثمان نعیم

Digitized by Google

خرابه‌لر

«دشمن مظفر اولورسه برشهره دكل ، بر خرابه‌یه کیره‌جکدر ...» - شکری پاشا -

ده‌کیزده لرزهٔ اجرامی نقش وفرش ایده‌رك
برعزلت آقشامی تنهاجه أیندی ، لال سکون ؛
صوك ارتعاش نهار افقه آچدی برتتره‌ك
جهان راز خواطرکه سینه‌سنده قرون :

زمینی خون ایله آلوده ، آسمانی خراب ،
مه‌وستاره ویا شمس محتشم تاراج ؛
اوزون کمرلرك أوستنده بر رمیده غراب ،
وبرسریر مکدرده منهزم برتاج ...

اوزاقده أنجه وَآلتون ستونلریله دوران
خمیده آقروپول ؛ عاجز ، ییقیق سرایلی روما ؛
اوشانلی پومپه‌ئی آتش وَ دود ایچنده نهان ؛
او یانده قارطاجه ، بریانده منزوی نینوا ...

سمایه ذروه‌سی پیوسته محتشم بابل ،
اوکنده : لعل وصدف کللریله باغچهٔ عشق ؛

معابدیله ، فسونیله ، محوی ناقابل
ذهب منارەلی بغداد اوزاقده ماتمه غرق ...

بوتون قرون اساطیری خلق ایدن بو کنیش
وقانلی محشرك اوستنده فحش وذوقیله
بیزانسك آلههٔ سحری بر قاناد کرمش ،
اونك ظلالی پناه احتشام واقبیله :

دەرین سرایلرك آلتنده کیزلی دهلیزلر ..
نەوارسه، بوسه وَشهوت او کولکەلرده یاشار ؛
کناه وواهمه کوزلرده پرجنون تیترەر ،
زمینی لاله بوتون ، فوقی تاج مینادار ...

فقط بومحشر انقاضه دهشت آورشان
بو یانده قانلی هلالك غرور مفتوری :
پینده شان ، وَجبیننده بر مه تابان ،
ادرنەنك متفکر خرابهٔ دوری ...

اوکومده حشمت تاریخ دوری افقه چیزن
دهور سالفەنك أی خواطر أبدی ،
أی آشنای تحکم خرابەلر ! شیمدی
چوکوك بوصحنهٔ پرکین اوکنده هپ بردن !

۲۹ مارت ۳۲۹

اسماعیل زهدی

Digitized by Google

بن ... غزته‌جی ؟

— ۲ ایلول ۳۲۹ —

قادین پارماغی

بیلیرمی‌یم ، بن ، حیاتی باطنی و ظاهری اولمق اوزره ایکی شکلده تلقی ایدییوردم . ظاهریسنی : اولا، بعضاً بودالا ، صیریتیق ، یاییق، جیویق، بی‌معنا ؛ بعضاً ، جدی ، وقور ، متفکر ، محترم ،کولر کبی آغلار ، آغلار کبی کولر بر سیما ؛ ثانیاً ، شیشمان ، ضعیف ، طیقناز ، تخته حواله ، تخته مناره ، فاصولیه صیریغی ، بودور طاووق ، حلواجی قاباغی بر وجود صورتنده ... باطنیسنی : قابا ، قالین ، برکانی ، رؤیائی ، حریص ، لاقید ، مغرور ، ابله ، ریاکار ، دولاندیریجی ، یالانجی، دینلی، دینسز، پرده‌لی، پرده‌سز ، قارینجه‌لی، وسوسه‌لی، ایکنه‌لی ، سینیرلی ، خاموسز تخته‌سی ، خیم خیم ، نزله‌لی ، بولانیق ، طار ، سیسلی ، قره تخته ، ناموسلی ، ناموسسز ، قیزیل قورد ، رمال ، حمال ، دوتدورو لیلا ، هوپپا ، زوببه ، نازلی ، بوزمه چاریق حالتنده صانیوردم .

وبکا کلنجه : ظاهراً ، قابا صابا ، شیشمانله طیقناز آراسنده ، سیاه و اوزون بر ره‌دینغوت ایچنده ، فریح وفخور بر بدن ؛ قوللی کوزلکنك آلتنده نیم مشوش ، صیق بر بییق کومه‌سنك سایهٔ تاروماریله آز چوق معناسی ماسکه‌لنمش برسیما ... باطناً؛ سریع‌التأثرسه‌ده متوکل، برغلیان ایسه‌ده جیزیرتیسی کندینه عائد، قورونتولو ایسه‌ده هاضم ، اوزونتولو ایسه‌ده یان چیزیجی، مغرور ایسه‌ده بحسب‌القدر تواضعه مجبور برخلیطهٔ اعجب‌العجائب ایدم .

۱۳۲

نظرمده اك مكمل ، اك متكامل انسان تيپی، بوتون غایه‌لرینی ، مساعیسنی ایری وصیرلی برکوپ اولمه‌یه توجیه ایدن ذات اولوالعزم ایدی . خارجاً ، محافظهٔ عبوست ومحرمیت ایتمك ؛ داخلاً ، بر قطره‌نك بیله صیزمه‌سنه مساعد اولمیه‌جق درجه‌ده متین وصمیمی اولمق ... تعبیر دیكرله: مادةً ومعناً شیشمانلامق ! ایشته ، فكرمجه اك مكمل نمونهٔ بشر بو ایدی .

بناءً علیه ، بش یاشمدن طوتكزده ، تا بو یاشمه قدر ، اشبو نظریه‌نك دهشتناك برمروجی ، بر جانسپاری اولدم ؛ بوتون معناسی ، بوتون تفصیلاتیله ایری وَصیرلی بركوپ اولمه‌یه چالیشدم. وَظن ایده‌رم ، اولدقجه‌ده موفق اولدم. یوقسه، سزی تأمین ایده‌رم‌كه ، یدیكم مزخرفات خلطیاته ، ایجدیكم سیول بلایایه، بنم یرمه بر دیكری دوچار اولسه‌یدی ، بوكون نامنی دكل ، ایوب مزارلغنده طاشنه ، طوپراغنه بیله دسترس اولامازدیكز .

فقط ، اللهم ، بوكوشش متمادی نه مشكل ، نه قلیل الاثمار ایمش ! شو دقیقه‌ده ، تسلی قبول ایتمز بر تأثر وتأسفله اعترافه مجبورم‌كه بو قدر سنه‌لر ، بو قدر ادمانلر ومحرومیتلردن صوكرا الآن انسان اوله‌مامشم . الآن بنلكمده قیرمزی دیلنی چیقارارق ، كسكین دیشلریله كولومسه‌ین برضعف وار . جدی تلقی ایتدیكم هرشیئم ، بر حقه‌باز فنارینه معروض اولمش كبی چابقین ، مردار بر استهزا ایله صیریتیور . دیمك بن ، هویتمه ، خصوصیتمه رغماً ، بر قهرمان ، بر جانی ، بر پدر ، بر المدیده رولنی اوینایان بابایانی بر پالیاچودن باشقه بر شی دكل ایمشم !

آه ، آه ، شو دقیقه‌ده هرشیدن ، وارلقدن ، یوقلقدن ، باخصوص شو رنكسز ، شكلسز ، مناسبتسز بندن نفرت ایدیيورم . اسباب ؟... شیمدی آكلاته‌جغم ، صبر ایدك :

*
* *

Digitized by Google

بیك اوچیوز یکرمی طقوز تموزینك اون سکزی ایدی . صباحلهین ، ایرکن ، اداره‌خانه‌یه ، هرکسدن اول یتیشمك ، متراکم مکاتیب ومحرراتی تسوید وتبییض ایتمك اوزره قوشوب ، اون بر آیاق مردیوه‌نی بالعروج داخل حجرهٔ اشتغال اولدم . عادتم اولدیغی وجهله بزم چاپاچول مصطفی‌نك بر تورلو تنظیم ایده‌میه‌رك طارخانه چورباسنه چویردیکی اشیایی یرلی یرینه قویدم . ماصه‌نك کاغد ، قلم ، حقه کبی شیلرینی تصنیف وتنظیم ایلدم . نهایت ... شمسیه‌می دیواره ، فسمی چیوی‌یه آصه‌رق صاندالیه‌مه یرلشدم ... دیمه‌یه قالمادی ، موزع افندی‌تراشسز سیماسی، رنکا رنك حموله‌سیله قپودن‌کوروندی . اولا النده‌کیلردن برقاچنی، ثانیاً چانطه‌سندن دیکر بردسته‌سنی انتخاب ایدوب اوکمه بریغین‌مکتوب وضع ایتدی . مقبوض دفترینی امضالادم .

یاربی ، شیمدی بونلری نصل تدقیق ایده‌جك ، بو بیك برچشید مطالباته نه بیتمز توکنمز کلمات و اقناعیاتله جواب ویره‌جکدم ! برینی آچدم ، بیلمجه حلی ؛ ایکنجیسی کذا ، اوچنجیسی ، دردنجیسی کذا ، بشنجی ، آلتنجی ... اونجیسی کذا ... اون برنجیسی ، صوك نسخه‌نك الآن کلمه‌دیکندن شکایت ؛.. اون ایکنجیسی، برقوللکسیون طلبی... اون اوچنجیسی ، آبونه قیدینی استرحام؛ اوندردنجیسی‌کذا ؛ اون بشنجیسی، کذا ... اون‌آلتنجی ، اون یدنجیسی‌کذا...

اون سکزنجیسی ؟... بیقلرمك کثافت کرفته‌سندن بالنفوذ سیرینی تعقیب ایله تا حرمسرای دلآرای مشامه قدر چیقان بر رایحه .. بو اون سکزنجی پیام دلآرامك منظره‌سی‌مندرجات‌لطافت‌غایاتی حقنده، دها فك‌وتخریبندن‌اول، برفکر ویریبیوردی . بیلیرمی‌یم ، بن انسانلری برکوپ مکملیتده کورمك ایستیوردم ؛ ظاهرینی وباطننی یرلی یرنده، صادق برانتظام ایله استعمال ایدر قیاس ایلیوردم ، وبن تا بش یاشمدن ، شو قرق بش یاشمه قدر بونك ایچون ، بویله اولمه‌یه چالیشمشدم . فقط، یازیقلر اولسون، که أللرم تیتره‌مکده ، قلبم برآلمان رقصی کبی

كومبورده‌مكه ، ومحاكه‌م ، معطر ايپك ريشه‌لره مربوط قوقلالرینی اویناتمغه باشلادی ..

بو ، اورته قطعه‌ده آچیق مائی بر ظرفدی ؛ صاغ كوشه‌سنده ایكی پنبه كوكرجین،لب برلب، وآیجی چیچكلریله یالڭش بیاض بریووا ایچنده جانشین‌ایدیلر.

سزی تأمین ایده‌رم ، كه انكساره اوغرامق قورقوسندنمیدر ، یوقسه ، نی بو عمق درجه‌سنه كلن هیجانمدنمیدر ، نه‌دندر ، كوزلرمی كوكرجینلردن آشاغی ایندیرمكه وكوزلكمك بوغلانان جاملری آلتندن ـ ساعتده آلتمش یتمش كیلو مترو قطع ایدن بر تره‌نك پنجره‌لرندن باقیلدیغی حالده ، نصلكه تلغراف دیره‌كلری رؤیا كبی ، كولكه كبی یكدیكرینی تعقیب ایدرسه ایشته اویله سیسلی ورقصان ـ سچیله بیلان آدره‌سه باقمغه جسارت ایده‌میوردم .

غریبدركه ، بردن ، شمدی‌یه قدر هیچ تجربه ایتمدیكم بر حس ، درین بر حس استرقاب قلبمی ناصیرلی برحال أليله چیمدیكله‌دی. یا ، بو معطرودلربا نامه، ـ هیچ شبهه‌سز ـ نامهٔ محبت بكا دكلده ، مثلا مدیره ، تحصیلدار مصطفی‌یه ، ماكنیست بوغوصه ، سرمرتب الیاسه ؛ عائدسه ... دییه دماغمی طیرناقلادم .

مدیره‌می ؟... بیلمم ؛ فقط ، هیچده ظن ایتمیوردم . چونكه اولا .... مدیر ، او اوزون ، هله فسنك آرقه‌یه اماله‌سی حالنده یاریم مترو مساحهٔ سطحیه‌یه مالك قطعهٔ وجهیهٔ غیر ثابته وثابته‌سیله ؛ ثانیاً دالغینلق ویا جنت درجه‌سنه واران تعمق مساعیسیله؛ ثالثاً عشقی ، اختلاج اعصاب ، سعادتی پاره ، حسی قادین ، فكری اركك ، مناسبتی منفعت كورن فلسفه‌سیله ، هیچده بویله قوقولی رؤیالره تودیع عنان ایده‌جك حاشاریلردن دكلدی. یامصطفی ، بوغوص ، الیاس ...؟ هله بونلره عائدیتی ممكنمیدی ، یاربی ؟ هم بن كندمی نیچون بوكروهه ادخال ایتمیورم ؛ بن آز بوز ، مهمل ، منسی ، بی‌نام وشهرت ، بی حسن واندام بر طاش پارچه‌سیمی ایدم ؟

بومحاکمه ایله بر آز جسور ، بر آز مسریع اولور کبی اولدم . ظرفه بریاریم صاغ یاپدیره‌رق کوزلکمك فراری بر حملهٔ توجیهیله ایلك سطری اوقودم :

باب عالی جاده‌سنده ٤٦ نومرولی دائره‌ده

نه ....؟ فقط جسارتم، صوبی بیتن برموصلق کبی غورولدیه‌رق فیصصص... دیدی ، بیتدی .

آه ، اوملعون، قحبه بدبینی! آه نه اولور بر آز دها جسارتم، بر آزدها امیدم اولسه ... وَمحاکمه‌م بر آزدها اویوشه‌رق برچوق احتمالاته میدان ویرمه‌سه !.. ممکنمی؟ بوسفر قارشیمه، قیریشیق آلنی، صولوق چهره‌سله بزم رؤیای عدمجی سلیمان بحری چیقه کلمه‌سینمی ؟ عجبا ؟... اوخ ، اوخ بوده قابل دکلدی . برکره ،او یورغون اطوار ، او یورغون سیما ایله کوزلری یرده ، سوکلوم پوکلوم اوراده بوراده، دماغنده ، خیالنده یاشایان ـ عفو ایدرسکز اما ـ بر بودالادن، بویله معوج ، سرت یوللرك تعقیبنی ایسته‌مك قادینلق نامنه دلی کلابیسی اولمق دیمکدی .

یا ، بزم اسمی وار جسمی یوق م . رؤف؟ هله بو ....؟ او حالده،باشقه ، کیمه اوله‌بیلیردی؟ بو تکه‌نك بندن وبونلردن باشقه بللی باشلی چوربا خواری وارمیدی ؛ آرتق ... یومروغمی قوتلیجه کوکسمه ایندیره‌رك قانمی غلیانه کتیرمك ، قلبمه متانت ویرمك ایستدم ؛ وَنه اولورسه اولسون دییه‌رك جسور وکستاخ ، معمافیه تیتره‌ك اللرله ظرفی کوزلکمه یاقلاشدیردم :

باب‌عالی جاده‌سنده ٤٦ نومرولی دائره‌ده ، بنم افندم‌رسملی کتاب
تحریرات کاتبی شمسی افندی‌یه وصول بوله

ایواه ! بنجه اك مکمل غایهٔ بشر ، ایری وصیرلی بر کوپ اولمق ، داخلاً وخارجاً وتماماً محافظهٔ شکل ومحرمیت ایتمك‌دن عبارتدی. بن بوامیدایله یاشامش، بومظهریتله اولمك ایسته‌مشدم ؛ تابش یاشمدن ، شوقرق بش یاشمه قدر بویله

دهاش ، ایری وصیرلی بر کوپ اولمه‌یه چالیشمشم . فقط هیهات !... ایشته بوتون بو دینه ، ایمانه رغماً اجرای کفر ایلدم ؛ بر دلی کبی آیاغه قالقدم ، جاده‌دن کچنلرك بنی کوره بیله‌جکلرینی دوشونمه‌رك ، اللرم هواده ، وقارنم الك چیلغین بر رقص ایله ینه هواده ، شاقیرشاقیراوینادم ؛ وبومقدس پیام سما فامی یوزمه کوزمه سوره‌رك اعلان شادمانی ایلدم ..

*
* *

۲۸ آغوستوس ، پانغالتی

شمسی افندی ،

کیم بیلیر ، سزه ، بویله اسمکزله خطاب ایدن شو چیلغین ، لا ابالی کله‌لرم ، کوزییورکبی اولیورم ، سزه ، توتون دومانلریکزله دها یاپیشقان ، دها سرت ، دها دونوق بر کثافت آلان بییقلریکزی ، ایری و بنه توتون دومانلریله صارارمش پارماقلریکزله قوپارتدیره‌جق . بلکه حدت ویاحیرت ایده‌جکسکز . نه‌مه لازم ! بنم نه قباحتم وار ؟ سز بنی هیچ ، هیچ طانیمازسکزکه ... هم بن ، نه اولورسه اولسون ، بویله اوزاقدن ، ایستر ایکنه ، ایستر چیمدیك ، بتون احتماللردن ، الك ظریفندن طوتکزدن الك قابا ، الك ظالمنه قدر بتون تجاوزلردن امین ، معذبلکار یاپمقدن ، اکلنمکدن پك خوشلانیرم .

آه ، آه باقیکز ، بوتون اعصابمده ، فقط بونلرك الك اینجه ، الك حساس ، بلکه أولومی ، حیاتی الك اول دویانلرنده طاتلی ، بایلتیجی بر رعشه دولاشیور . کوزلرمك اوکنده ، اوقوجه‌مان بییقلریکز ، جامکانلری آلتنده حرص وحدتدن سیاهلری غائب اوله‌رق ایری بردوه بونجوغنی آندیران بودالا کوزلریکزله اوقدر وحشی وکولونج اولیورسکزکه صانکه یومشاق بر پارماق جلدمه ، الك غیدیقلانان یرلرمه تماس ایدییور ، قاتیلیورم ، شمسی افندی !

فقط ، اعتراف ایده‌رم ، سز پك موفق ، پك مقتدرسکز . افتخار ایدیکز . مقصدیکز

د . س : ۴۹ – ۱۴

پك نتیجه‌سنی بولیور . اوقدرکه ، دیدیککزکی اشرف ساعتلرینی بکله‌ین رسملی کتاب ، کتابجیلردن، موزعلردن اول بنم اله کچیور وتأمین ایده‌رم ، بنجه بوتون خلاصه‌سی ، سزدن ، وسزك یازیلریکزدن عبارت قالیور . آرتق او زمان بنی کورمیکز ؛ برده‌لی‌کبی دها کورر کورمز کندمی طوته‌میورم، حتی پارماقلریکزك وهم تماسیله ، بر مدت اوکا دوقونمقدن اورکیورم. نهایت ، بویوك بر جبر نفسله ، دوداقلرمی ایصیره‌رق ، صوك صحیفه‌لری آرامه‌یه باشلیورم . یاربی ، سز نه تحفسکز ، شمسی افندی ! مطلقا ، کلمه‌لریکزه بیله سز نفوذ ایدییورسکز ؛ ظن ایدییورم‌که سطرلریکزی او فوق‌العاده بییقلریکز اوریبور ؛ وقلمکز مطلقا بر حاجی لیلك بقیه‌سیدر ، امضاکزی بونکله آتیورسکز .

آرتق سزکله باش باشه ، توتون قوقولی ، جسیم نفسلریکزی دیکله‌یه‌رك ، یالکز قالیورز . باشدن ، تا صحیفه باشندن ، نومروسنی اوقویورم ، بر آز آشاغیده « بن ... غزته‌جی ؟ » دییه باشلیورسکز . بو سزك یازیکزمی ، شمسی افندی ؟ آه ، مطلقا بو سزك قلمکزله یازیلمش ، حك ایتدیریلمشدر . یوقسه . ممکنمی ، بو قدر قلین ، « غزته » نك « غ » ایله بو قدر متحیر ، بو قدر تحف، سزدن باشقه کیم اوله‌بیلیر؟ ایشته‌او زمان، سینیرلرم‌که‌وشیور؛ صانکه‌دماغمك‌قاپیسی آغیر آغیر آچیلیور، ایچری‌یه سیاه وجسیم بر شی، باشنده عنزیزیه قلپیله اوتولنمش اسکی بر فس ؛ تیریشیق وقارانلقده بیله پارلایان،کنیش بر آلین ؛ سیرك ، صولوق، ومقوس بر قاش ، نیکل چرچیوه‌لی مدور وبویوك بر کوزلك ایچنده به‌بکلری بر مرجیمك تانه‌سی قدر کوچوك ، دائما مترّدد ، دائما قوبرقاق ، الکزی شقا ایچین صاللاسه‌کز درعقب آچیلوب قاپانان بر چیفت کوز ؛ صوکرا ، کور ، قابا بییقلریکزه‌استناد ایدن اکری واوزون بر بورون‌و آلتنده کورونمه‌ین آغزیکز ؛ دائما‌ تراشی کلن چکه‌کزله ، سیماکز ... و او یووارلاق، سیاه وجودیکزله سز کیریورسکز .

آه ، آرتق بحرانلرم باشلادر ، کوزلرم یاشاره‌یور، قیورانه قیورانه کولرم.

فقط ... بو اعترافلرمله بنی حقیقةً چیلغین ، سینیرلی برقادین تلقی ایتمیکز ، شمسی افندی. واقعا، ایلك زمانلرده بن‌ده شبهه‌لندم. یا، آننه‌مه، دادیمه، چاماشیرجی امینه قادینه نه دیه‌جکسکز ؟ هم بن ، بو سطرلری بنم ایچین یازمادم که ... بکا قالسه‌یدی ، رؤیالریکزله اکتفا ایدر ، هیچ اولمازسه یازمقده بر آز دها کجیکیردم . بن‌زوال قبول ایتمز برایاحچیم، شمسی افندی. هم کیمك بیلیرمیسکز؟ آه ، بونی کولمکدن یازه‌میه‌جغم . امینه قادینـك !... جداً شایان حیرت دکلمی شمسی افندی ؟ آ، بو نه قدر خارق‌العاده برشی ، نه قدر ... نه قدر ! باقیکز آکلاته‌یم :

دیدم یا ، تأثیریکزك یالکز بکامی مخصوص اولدیغنی تجربه ایتمك ایستدم . ویازیلریکزی ، بوتون او خلقنك حضورنده اوقومه‌یه باشلادم . سزی تأمین ایده‌رم‌که هپسی‌ده عینی اختلاج، عینی‌تأثرله چیرپیندیلر وَآرتق او قدر تیریا کیکز اولدیلرکه ، بنم کبی اونلرده کتابك انتشارینی درت کوزله بکله‌مکه باشلادیلر . فقط نه‌دیرسکز، بوتون دیکرلرینه رغماً، سزی‌اك ایی آکلایان، اك دوشکونکز، اك مبتلاکز امینه قادین اولیوردی وَهرآی باشی هرکسدن اول اونك سؤاللرینه جواب ویریبور « دها چیقمدی ، برقاچ کونه قدر بلکه ... » دیمه‌یه مجبوریت کوریبوردم !

برکون ... قورقه قورقه اودامه کیردی وَهیچ‌ده قرق یاشنده‌کی بر قادیندن امید ایدیله‌مه‌ین بر چویکلکله صیچرایه‌رق آیاقلرمه قاپاندی ؛ « آمان ، کوچوك خانمجغم ، دیدی ، قولك قربانك اوله‌یم . کوکلی قیرمه ، قصورمه باقمه . درد دوشکونی ، کوکل دوشکونی‌یم . سزدن ایراق اولسون ، ایچم اولو ، جانم تربه‌دار ؛ قندیل اولدم ، کیجه کوندوز یانیورم . شمسی افندیمدر ، نه‌زیقیمدر، باشمه طاش ، عقلمه قارتال اولدی . نه اولور ، هد هد اول ، یاره خبرکوتور .

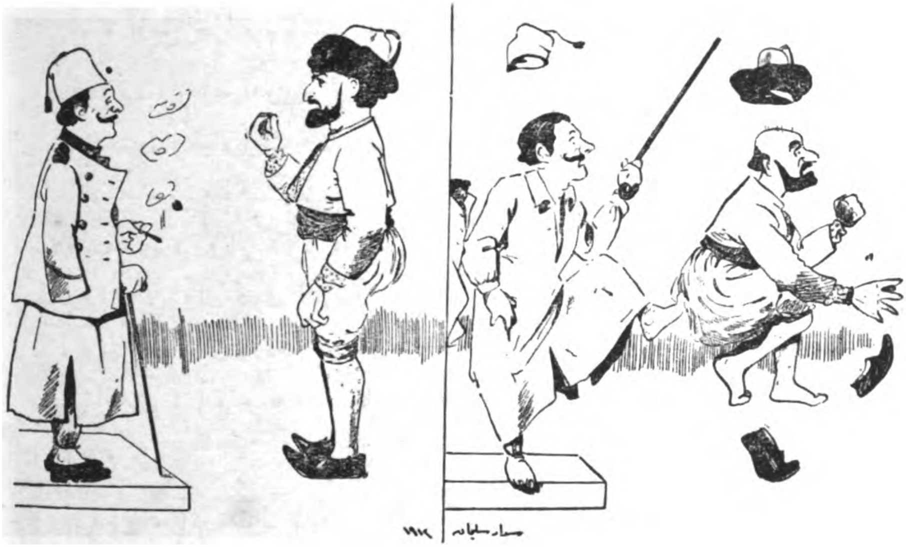

معاش چیقدقدن صوکره ـ الاجقلی : ـ رجا ایدرم افندم ، بر قاچ غروش همت بیورسه‌کز ...

بورجلی ـ ناصل ؟ حریف . . اوولان هانکیکزه ویره‌یم؟ دفع اول بورادن دییورم ... مع‌الصابرین ...

بر نامه‌جك یازیور ..! » دییه صیزلاندی . نه دینیر ، شمسی افندی ؟ سز ، یرمده اولسه‌یدیکز نه دیردیکز؟ قادینك کوزیاشی بلالر کبی آقیور، دردینی دکل ، آتشنی دوکیوردی . چاره‌سز ، ایشته بونلری بونك ایچون یازدم . یالکز ، بندن اول تحریراً سزی تقدیر وتبریکه بر باشقه‌سنك مظهریتنی قیصقانیورم . ایشته بوقدر . ایش ، وجدانکزه محولدر .

شیمدی برقاچ سوزده بندن : شقایی براقیکز ، سز پك ایی یازییورسکز ، شمسی افندی . فقط برآز دها محافظهٔ نزاهت ایدیکز . بن سزی دها نازك ، دهادلبر کورمك ایسترم. موضوعلریکز بعضاً برهیچ ایچین یازیلیور. وقعه‌لر دوشونکز ؛

ایکی یولداشدن. بری : ـ آه شه‌رمانتدل . بو هواده بو قدر آغیر
بر یوك ناصل کوتورولور ؟.، کردانمی کورسه‌کز ، قان تر ایچنده ...
ـ یا بن ، یا بن خانمجغم ؟ بنده یوقاردن اساغی قدر !..

یوقسه کوزه اوله‌جقسکز .قطعیاً امینم‌که ، سزده اساسلی بر « اسپیری قومیك »
وار.چالیشیرسه‌کز،بومملکت ایچین بلکه بر هیچ‌ده‌سز اولورسکز. حرمتلر افندم.

[....]

شیمدی، دوشونکز، برآدم تصور ایدیکزکه تا سماlرده‌کی برموقعدن یاکلش
برآدیمله اك دیبی بولونماز اوچورومله دوشسون ؛ یلدیزلره طوقونه‌جغم دیرکن

غیا قویولرینی نوش ایدیین ؛ ایشته بن‌ده بویله اولدم . بو ، اویله بر طلسمدی که قرائتدن اول بکا ، کوپلکمی بیله محافظه‌ده کوچلك چکدیریپوردی ؛ بعدالقرائه بوتون اعضامی ، حتی دماغمی قیمیلداته‌میه‌جق بر حاله کتیردی .

سنك ، نهایةالنهایه مظهریتك ، مکافاتك بومیدی ، زواللی شمسی ؟ سن نه‌لر امید ایدییوردك ، نه‌لره مالك اولدك ؟ آه ، کاشکه بو دشنامه برارکك طرفندن دوچار اوله‌یدم ! ایشك بلاسنه باقك که خصمم بر قادین ، هم ده پانغالتی اشرافندن قارناوتال مسخره‌سی بر کوچوك خانم افندیدی . بیلیرم ، قرق بش ییللق بر تجربه‌م وار ، بیلیرم که طائفهٔ نسا بعضاً ویا اکثراً خیرپالاتمق ، دیدیکلنمك ایستر ؛ حتی چوجوقلرینی کندیلرینی اوزدیکی ، طیرمالادیغی ، راحتسز ایتدیکی ایچون سورلر . فقط اللهم ، بن کندی عالممده ، کندی ماتممده بر آدمم ؛ غزته‌جیلکه باشلادیغم زماندنبری ، حتی اوائل حیاتمدن شو آنه ده‌کین اونلرك نه لهنده ، نه علیهنده ، بر جمله ، بر کلمه بیله یازمادم ؛ نه‌دن ، نه متجاوز ، نه مدافع ، ایکن دوچار تعرض اولیورم ؟ نیچه ، نیچه ، قوجه فیلسوف ! سنك حقك ، یردن کوکه ، کوکدن تا عرشه قدر حقك وار . قادینلره قوقوسوکی تقدیم ایدنلر ، بودالالردر . سراجخانه‌دن اعلا ، صاغلام اورکیلی ، شیق بر قیرباج آلکز و اونی پیغمالیونه ، اولیونه کوتوروب ظریف ورنکا رنك کاغدلره صاردیریکز ، ایشته قادینلره ویریله‌جك الك کوزل ، الك مقبول هدیه !

فقط چه فائده که بن بویله ، کندی کندیمه دولوب بوشالمه‌یه محکومدم . مکتوبده هیچ بر آدرس ، هیچ بر ایپ اوچی یوقدی که ، کفرلرمی دکلسه‌ده ، بنده وجودینه قطعیاً اعتقاد ایدیلن « اسپیری » ایله الك ایشیتلمه‌مش استهزالرمی ، الك کسکین دیشلرمی کوستره‌یم !

تأثراتمك الك مدهشنی ، « امینه‌قادین » فقره‌سی کوروکلیوردی . امینه‌قادین ، ها ؟ دیمك بز بر چاماشیرجی ایله اوغراشیورز . دیمك ، بر چوق احمقلره اولدیغی کبی

بزم یولارمزەده ، چاماشیر ییقایه ییقایه تمیزلنمش ده اولسه ، ینه ناصیرلی وَایری برقادین الی اوزانیور ...

هم بن ، نەزمان کولونج شیلر یازدم ؟ صفوتمله بوقدرا کلنمك هانکی ظالمەنك کاریدر؟ بن اُلم قومقوماسی می یم ایول ! بونی آکلامامق ایچون آدمك، جناب شهاب الدین بکك مشهور زنکریز مصاحبەلرینی ، جلال ساهر بکك عاشقداشلقلرینی ، باخصوص حسین سعاد بکك لانهٔ ملالنی اوقویه اوقویه دماغچەسی کوفلنمش ، اُولمش اولملی ! بنم قفام اریله ، ایچی طیشی اوروپا امتعەسیله دولو معمولات داخایه سرکیسنەمی بگزرکه کولونج اولسون ؟ حاشا ، بن تورك یوردینك ، بویوك دویغونك ، باخصوص کوپریلی زادەنك قارئی دکلم، آقوزوم ! دنیاده هیچ برکیمسەنك تأثیری آلتنده قالمادم. هیچ برکیمسەنك پیری، پیروی اولمادم. رسملی کتابه انتساب ایدەرك ، نه ، علم وعرفانم درجەسنده بر قاچ سطر قارالامقدن مقصدم، بر قاچ غروش چوپلنمکدن غیری بر شیئه معطوف ایسه الله بلامی ویرسین، ایکی کوزمی ده کورایتسین! یوقسه ، نەمرتبلرك یازی یتشدیردییه فریادلرینه ، نه بیتمز توکنمز ، مناسبتلی مناسبتسز مکتوبلر اخذ وتحریرینه ، نەده آراده صیراده قره دوداقلریله کوچك قویرجق بیقلرینی اویناتەرق قره قره سویلەنن مدیر بکك جفاسنه تحمل ایده بیلیردم . الله بیلسین ! الحق یعلو ولایعلی علیه ..

تحریرات کاتبی

شمسی

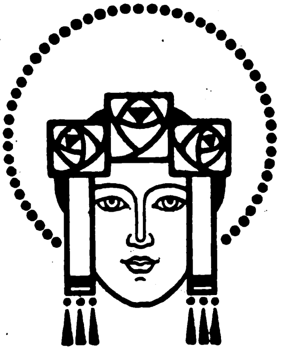

Digitized by Google

شكسپیرك

قرال لیر

عنوانلی فاجعه‌سنك منظوم ومنثور ترجمهٔ کامله‌سیدر

مترجمی : دوقتور عبدالله جودت

ـ کچن نسخه‌دن مابعد ـ

صحنه ۲

دوق دالبانی‌نك سرایی اوكنده

[غونه‌ریل وئه‌دموند کیررلر . عوص والده اوكلری استقبال ایدر .]

غونه‌ریل — افندی ، خانه‌مه صفا کلدیکز ؛ یك حلیم زوجمزك ، یولده ، استقبالمزه چیقماماسنه حیرت ایدییورم. (عوص والده) باقسه‌کزا ، بانا ، نره‌ده افندیکز ؟

عوص والده — سرایده ، مادام ؛ فقط دنیاده هیچ بر آدم بو قادار تبدله اوغرامامشدر ؛ قاره‌یه چیقان عسکر حقنده معلومات ویردم؛ بوخبره تبسم ایتدی : سزك کلدیککزی سویله‌دم ؛ کلیرسه کلسین نه یاپایم ، جوابنی ویردی : غلوسه‌سته‌رك خیانتنی واوغلنك خدمت صادقانه‌سنی اخبار ایتدیکم وقت بانا بدلا دیدی ؛ احوالی ترس کوردیکمی سویله‌دی . کندیسنك خوشنه کیتمه‌مه‌سی لازم کلن شی خوشنه کیدییورکبی کورونیور ، سومه‌سی لازم کلن شیدن استکراه ایدییور ظن اولونیور .

غونه‌ریل (ئه‌دموندە) — بوحالده سن داها اوزاغه کیتمه‌یه‌جکسین بو ، هیچ بر شیئه تشبث ایتمه‌یه جسارت ایتمه‌ین روحنك خشیت جبینانه‌سی اثریدر . کندیسنی حساب صورمه‌یه مجبور ایده‌جك تحقیراتی حس ایتمك ایسته‌میور . یولده اظهار ایتدیکمز آرزولر

Digitized by Google

حصول بولا یله جکلر . ئه‌دموند ، برادرمك (١) یانه عودت ایدیگز . عساکر ملیه‌سنی سریعاً طوپلایکز : قوتلرینی اداره ایدیکز . بن سرایمده سلاحلری مبادله ایده‌جکم : واورکه‌ی قوجه‌مك الله ویره‌جکم (٢) . (ئوص والدی کوسته‌ره‌رك) بوصادق بنده آره‌مزده واسطه خدمتی ایفا ایده‌جك اکر منفعتکز نامنه هر شیئی اجرایه جرأت ایدرسه‌کز یاقین زمانده بیر محبه‌نك امرلرینی آلماکز محتمل‌در . آلکز بونی ؛ کتوم ولکز . (بیر فاوور یعنی طارایك شریدی ویریر) چوبریکز باشکزی (اوپر) اکر بو بوسه سویله‌مه‌یه جسارت ایده ایدی روحکی کندی کندیسندن جدا ایده‌ردی: ـ آکلا ، اللهه اصمارلادق ئه‌دموند ـ جانم سزك اولسون .

غونه‌ریل — بنم سوکیلی غلوسه‌سته‌رم (ئه‌دموند چیقار) آه بیر ارککله دیکر بیر ارکك آره‌سنده نه قادار فرق وار ! بیر قادینك اهتماماتی سانا مصروف اولمالی‌در ؛ بنم قوجه‌م بانا لایق دکل‌در .

ئوص والد — ایشته افندیمز کلیور .

(آلبانی کیرر)

غونه‌ریل — ظن ایده‌رم‌که ، ایصلیق چالناق زحمتنه دکدم . (٣)

آلبانی — أی غونه‌ریل ، سز ، شدید روز کارك یوزیکزه چارپدیغی قوم دانه‌سنه دکمزسکز . سزك سجیه‌کزدن احتراز ایدییورم : منشأ حیاتنی استحقار ایدن کیمسه‌نك وجدانی اوامر ونواهی طانیماز . عصارهٔ حیاتنی مص ایتدیکی آغاجدن آیریلان وکندیسنی قطع ایدن دال بالطبع قورور وآنجاق موجب تهمت ایشلره یارار (٤)

غونه‌ریل — یتیشیر ! بو موعظه عبث‌در .

آلبانی — عرفان وفضیلت ذلیللره ذلیل کورونور . رذیللر کندیلرندن باشقا کیمسه‌دن خوشلانمازلر . نه یاپدیکز . أی قیز دکل دیشی قاپلان اولانلر ! ، نه اجرا ایتدیکز ؟ ای پك باربار ، پك غدارانه فعل ! صاللاق باشلی بیر آیینك بیله احتراماً یالایاجاغی درجه‌ده محترم بیر اختیاری ، بیر پدری چیلدیرتدیکز . سزك بویله شیلر یاپماکزه بنم کریم برادرم ناصل مساعده ایتدی ؟ برادرم ، که قرالك بو قادار لطف وعاطفتنی کورمش بیر آدم‌در ، بیر پرنس‌در ! بو لئیم تجاوزلرك جزاسنی ویرمك ایچین الهلر کوزه کورونور

(١) برادرمدن مراد ایتدیکی الشته‌سی قورنوآی در .

(٢) بوعبارن مراد اولنان یا ، ارککمی قادین موقعنه قویاجغم دیمك‌در یاخود قوجه‌مك باشنه بر چوراب اوره‌جکم دیمك ایسته‌نیلمشدر . اصلی وآلمانجه ترجمه‌سی حرفیاً بویله‌در . ع . چ .

(٣) « ایصلیق چالناق زحمتنه دکمه‌ین زواللی بیر کوپك در . » ضرب مثلنه اشارت اولونیور .

( ) قورو آغاج داللری مختلف بوکو اعمالنده قوللانیلیردی . پیچ ئه‌دموند واسطه‌سیله زوجنك حیاتنه قصد ایچین بیر جمعیت فسادیه حاضرلادیغنی تلمیح ایدییور .

Digitized by Google

شکللر آلتنده ، ملکلرینی سریعاً کوندەرمەیەجك اولورلرسه ، انسانلر ، کرداب اژدرلری کبی ، چوق کچەدن ، یکدیکرلرینی پارچالارلر . .

غونەریل — یاناقلرینی طوقاتلره ، باشنی حقارتلره اوزاتان وڤونورینه جالب نفع اولان شیئی بادیٔ زیان شیلردن تفریق ایدەجك بیرکوزه مالك اولمایان حریف! جرملرینی اجرا ایتمزدن اول جزایه چارپدیریلان سفیللره یالکز آبداللر آجیر . نرەده سنك نفیرك ؟ فرانسه ، سس‌سز ، صولوقسز ، اراضیمزك اوزەرنده ، بایراقلرینی تموج ایتدیرییور ؛ مستقبل قاتلك صورغوچلی مغفر باشنده اولدیغی حالده ، شیمدیدن تهدیداتده بولونیور ، حالبوکه سن فضیلت بدلاسی ، اوطورییورسین .

آلبانی — سن ، کندیکی اولدیغك کبی کور ، ابلیسه ! اخلاق چیرکینلکی ، شیطانده، بیر قادینده اولدیغی قادار مستکره دکل‌در .

غونەریل — اوح ! مسخره آبدال !

آلبانی — اخلاقسز وصرانی مخلوق ، ملائ وجهیه کی ، حجاباً ، بیر اژدر ملائ وجهنه تحویل ایتمه ؛ اللریمك پر غلیان غضب اولان قانمه اطاعت ایتمەسنه مساعده ایتمك نجه مناسب اولسەیدی ، اللرم ، أتلریکی ، کمیکلریکی بیری بیرندن آییرماق ، پارالاماق ایچین پك بویوك خواهش‌کوستەریردی ؛ سن هر نه قادار بیر ابلیس ایسەکده، بیر قادین صورتی سنی حمایه ایدییور !

غونەریل (مستهزیانه) — های الله سزا کزی ویرسین ، شیمدی سز بیر ارککسکز ها !

« بیر ساعی کیرر »

آلبانی — نه حوادث وار ؟

ساعی — آه محترم افندیمز ، دوقه قورنو آی وفات ایتدی ؛ غلوسەستەرك دیکر کوزینی‌ده چیقارمایه حاضرلاندیغی صرەده دوقه خدمتجیسی طرفندن اولدورولدی .

آلبانی — غلوسەستەرك کوزلرینی !

ساعی — سراینده پرورده ایدیلمش بیرخدمتجیسی پر رعشهٔ غضب اولدیغی‌حالده ، قلیجنی ، قدرتلو خداوندینه قارشی چکەرك بو فعله ممانعت ایتدی ؛ دوقه بو حرکتدن حدته کلەرك اوزەرینه آتیلدی، دوقەیی حاضرونك ایچنده ، جانسز اولاراق یره سردی ، لکن سبب موتی اولان وخیم یارەیی دوقه اول‌دن آلمشدی .

آلبانی — ای، دنیادەکی جنایاتمزك انتقامنی بوقادار سرعتله آلابیلن حاکمین عدالت! بوکیفیت سزك، مقیم علیین اولدیغکزی کوستەریر ! ـ فقط ، آه زواللی غلوسەستەر ! دیکر کوزینی‌ده غائب ایتدیمی ؟ .

ساعی — افندی‌من ، هر ایکی کوزینی ، هر ایکی کوزینی . (غونه‌ریله) مادام، بو مکتوب سریع بیر جواب ایسته‌یور ، همشیره‌کزدندر .

غونه‌ریل (کندی کندینه) — بیر جهتدن بو پك خوشمه کیدیور، فقط شیمدی ره‌غان‌دول ، غلوسه‌سته‌رم کندیسیله برابر . مخیله‌مله انشا ایتدیکم بوتون بنا ، حیات ملعونم اوزه‌رینه ییقیله‌بیلیر . دیکر بیر جهتدن‌ده حوادث او قادار ناخوش دکل (ساعی‌یه) اوقویوب جوابنی ویره‌جکم (چیقار) .

آلبانی — غلوسه‌سته‌رك کوزلرینی چیقاردقلری اثناده اوغلی نره‌ده ایدی .

ساعی — بوراده مادامك رفاقتنده ایدی .

آلبانی — فقط او بوراده دکل .

ساعی — خایر؛ ولی‌نعمت افندی‌من، یولده راست کلدم، عودت ایدییوردی .

آلبانی — بو خیانتدن خبری واری ؟

ساعی — ئه‌وت ، ولی‌نعمت افندی‌من ، پدرینی اخبار ایدن کندیسی ایدی ، انتقاملرینه داها سربست میدان براقماق ایچین اقامتکاهنی ترك ایتمشدی .

آلبانی (کندی کندینه) — غلوسه‌سته‌ر ، قراله کوسته‌ردیکك محبته تشکر ایتمك و کوزلریکك انتقامنی آلماق ایچین یاشایاجاغم . ـ کل آرقاداش ؛ داها نه بیلیورسه‌ك آ کلات بانا . (چیقارلر)

صحنه ۳

« دوور » جوارنده فرانسه اردوکاهی

[قه‌نت وبیر جنتلمن کیررلر .]

قه‌نت — نیچین فرانسه قرالی بیردنبره عودت ایتدی ؟ سببنی بیلیورمیسکز ؟

جنتلمن — حکومتده بیر ایشی غیر متقرر اولاراق براقشدی . حرکتندن بری بو ایش بویوك بیر اهمیت کسب ایتدی ؛ بو ایش اویله اندیشه‌لر القا ایدییور ، حکومتی اویله تهلکه‌لره معروض قیلیورکه بالذات عودت ایتمه‌سی لازم وپك مستعجل اولدی .

قه‌نت — جنرال اولاراق یرینه کیمی براقدی ؟

جنتلمن — فرانسه مشیری موسیو لوفاری

قه‌نت — مکتوبلریکز، قرالیچه‌ده بعض حزن علامتلری حصوله کتیردیمی ؟

جنتلمن — ئه‌وت ، افندیم ؛ مکتوبلری آلدی واو کمده اوقودی . وقت وقت ، نازك یاناقلرینك اوزه‌رینه ایری بیر کوز یاشی یووارلانیوردی . ظن اولونوردی‌که کندی

Digitized by Google

کدرینه حاکه اولماق ایسته‌یوردی . کدری‌ده بیر عاصی‌یه مشابه اولاراق ، اونك حاکمی اولمایه چالیشیوردی .

قه‌نت — اوخ ، او حالده بو حوادث اونی متأثر ایتدی دیمك .

جنتلمن — ئه‌وت ، فقط تهور درجه‌سنه قادار دکل. اونا الك قدمی بیر سری بیان ویرمك خصوصنده صبر ایله کدر بیری بیریله مجادله ایدییوردی . یاغمورله قاریشیق کونشی کورمشمیدر: تبسملریله کوز یاشلری کونشلی بیر یاغمور منظره‌سنی آکدیریوردی ، فقط داها ایی تعبیر ایله سویلیه‌یم . کلرنك دوداقلرینك اوزه‌رنده‌کی بو کوچوك مسعود تبسملر ، کوزلرینك نه مسافرلری محتوی اولدیغنی بیلمه‌یوردی‌و بومسافرلرکوزلرندن الماس‌دن صاچیلان اینجی‌لرکیبی دوکیلیوردی . خلاصهٔ کلام اکر اونا یاقیشدیغی قادار هرکسه‌ده یاقیشه ایدی کدر غایت مرغوب بیر نادره اولوردی .

قه‌نت — هیچ ایضاحات شفاهیه‌ده بولونمادیمی ؟

جنتلمن — دوغروسی بیر و یا ایکی دفعه پدر کلمه‌سنی ایچینی چکه‌رك تلفظ ایتدی ؛ فقط جبرله ایله قلبنی تضییق ایدییورمش کیبی : « همشیره‌لرم! همشیره‌لرم! طائفهٔ نسانك خجالتی اولان همشیره‌لرم ! قه‌نت ! پدرم ! همشیره‌لرم ! همشیره‌لرم ! نه ! فورطونه‌نك اورته‌سنده کیجه‌لەین ؟ بعدما مرحمته اینانیلماسین !» دییه باغیردی. اوزمان سماوی کوزلرندن آقان ماء مقدسی سیلکه‌له‌دی . و اضطرابنك فغانلرینی اونکله ایصلاتدی ؛ صوکره کدریله باش باشه قونوشمق ایچین کیتدی .

قه‌نت — بزم احوال‌وماهیاتمزی‌اداره ایدنییلدیزلر، باشمزك اوزه‌رنده‌کی‌ییلدیزلردر؛ بویله اولماسه‌یدی بیر عینی جیفت بنی آدم بو قادار مباین ذریت حصوله کتیره‌مزدی . او زماندن بری اونکله هیچ قونوشمادیکنز دکلمی ؟

جنتلمن — خایر .

قه‌نت — بو شی قرالك عزیمتندن اول‌می اولدی ؟

جنتلمن — خایر ، صوکره ؟

قه‌نت — سویلیه‌یم سانا ، افندی ، زواللی ، بدبخت لیر ، شهرده ؛ بعض کره ایی ساعتلرنده ، شهره نیچین کلدیکمزی تخطر ایدییور ؛ فقط قیزیله کوروشمه‌یه قطعیاً راضی اولماق ایسته‌مه‌یور .

جنتلمن — لطفکارافندی‌م نیچین ؟

قه‌نت — پك بویوك بیر حجاب اونی بیزار ایدییور: خیر دعاسندن اونی محروم ایده‌رك دیار اجانبده نجم یاورینك حکمنه ترك ایتمك وکوپك یورکلی قیزلرینه ویرمك ایچین حقوق

معتناسندن تجرید خصوصنده کوستردیکی غدارلق بوتون بو خاطرات روحی اوقادار مسممانه صوتیور.که بیرآتشین حجاب اونی قوردهلیادن اوزاق طوتیور .

جنتلمن — یازیق ! زواللی جنتلمن .

قهنت — آلبانینك وقورنوآیڭ عسکرندن خبرکز واری ؟

جنتلمن — سویلهندیکی کیبی سفر بر حالندهدرلر .

قهنت — نی هایدی ، افندی ، سنی ولی‌نعمتمز لیرك نزدینه کوتورهجکم. کندیسنه نظارت ایتمه‌کز ایچین سزی اوراده براقاجغم. پك مهم برسبب بیر مدت ایچین هوتمی صاقلامایه مجبور ایدییور، بنم کم‌اولدیغم میدانه چیقنجه باڭا بومعلوماتی ویردیککزه پشیمان اولمایاجاقسکز. سزه رجا ایده‌رم، بنمله برابر کلیکز . (چیقارلر .)

صحنه ٤

فرانسه اردوکاهنده بیر اوتاغ

[قوردهلیا بیر طبیب وعساکر کیررلر]

قوردهلیا — هیهات ، تا کندیسی : داها بیر دقیقه اول‌ادی؛ اونا تصادف ایتمشلر ؛ جوشغون دڭیز کبی دلی ایمش ؛ نفسی یتدیکی قادار یوکسك پردهدن تغنی ایدییورمش ؛ کوکل بولاندیریجی قوقولی شاهتره ، چیفیر اوتلری ، اراقب طون بالدیران ،ایصیرغان ، قوقو اوتی چیچکلری ، قرهموقلر وبرکتلی بوغدای اکینلرمز ایچنده بیتن بوتون نباتات دقیقهدن باشنه بیر اکلیل یاپمش ایمش . - بیر بولوك عسکر کوندریلسین مزروعات ایله مستور اوولری، ترلالری قاریش قاریش، آرایه‌رق اونی بولوب کوزمزڭاوکنه کتیرسینلر . (بیر ضابطه چیقار). حمی‌زده اولان شعورینی اشفا ایچین فنون بشر نه یاپابیلیر ؟ هر نه‌یه مالك ایسه‌ك اونا اشفا ایده‌جك آدمڭ مالی اولسون .

طبیب — مادام ، چارهلر مفقود دکل‌در : وجودڭ عنصر مغذیسی استراحت‌در واونده بولونمایانده استراحت‌در. اونده استراحت حصوله کتیرمك ایچین‌غایت مؤثر نباتات طبیه‌مز واردر . بونلرك تأثیری او درجه‌ده‌درکه بالذات اضطرابڭ بیله کوزینی قاپاتیر .

قوردهلیا — ای‌عموماً سزلر، سرائر مقدسه، سزلر دخی ، ای ارضڭ هنوز کشف اولونمامش اولان خواصی ، کوز یاشلرمله برابر فیشقیریکز ! بو نجیب آدمڭ فلاکتنه قارشی معین ودرمانساز اولکز . - آرایکز ، آرایکز اونی ، قورقارم که اونك تهور بی رقابی ، موازنه‌دن محروم حیاتنی تخریب ایتسین .

(بیر ساعی کیرر .)

ساعی — مادام ، حوادث وار ، بروتون عساکری بورایه کلمك اوزره یولده .
قوردهلیا — بوذاتا معلوم ایدی؛ تدارکاتمز، اونلری قبول ایتمك ایچین اجرا ایدلدی. آه معزز پدر، بو میدان حربه کتیرن یالکز سنك ایشكدر ، بو سببلهدرکه فرانسه بویوك قرالی آلامهمه، ودموع عاصیهمه مرحمت ایتدی . اسلحهمزی هیچ بیر حرص مغرورانه تحریك ایتمهیور ، محرکمز یالکز محبتدر، محبت مشفقانه و اختیار پدرمزك حقوقیدر : اونی عن قریب ایشیدهبیلسهم ، کوره بیلسهم ! (چیقارلر .)

صحنه : ۵

غلوسهستهرك شاطوسنده بیر دائره

[رهغان وعوص والد کیرهرلر]

رهغان — فقط برادریمك طابورلری یولدهمی ؟
عوص والد — ئهوت ، مادام .
رهغان — کندیسیده بالذات عساکرك باشندهمی ؟
عوص والد — ئهوت مادام . فقط پك زیاده کرهاً : همشیرهکز اوندن داها ایی عسکردر .
رهغان — سهنیور ئهدموند ، افندیکزله اقامتکاهنده قونوشمادیمی ؟
عوص والد — خایر ، مادام .
رهغان — همشیره ، بو مکتوبده اونا نه یازه بیلیر ؟
عوص والد — بیلمهیورم ، مادام .
رهغان — بورادن پك مهم ایشلر ایچین حرکت ایتدی . کوزلرینی چیقاردیقدن صوکره غلوسهستهری یاشاتماق بویوك بر ایش اولدی ، نرهیه کیتسه ، بوتون کوکللیری علیهمزه عصیان ایتدیریور. ظن ایدهرم که، ئهدموند، باباسنك سفالتنه مرحمةً واونی اعمی حیاتندن قورتارماق وبیرده دشمنك قوتی حقنده استطلاعاتده بولونماق ایچین بورادن حرکت ایتدی .
عوص والد — مادام ، مکتوبمله اونك آرقاسندن یتیشمهم قطعیاً مقتضیدر .
رهغان — طابورلرمز بوکون یوله چیقدی . بزمله برابر قال ؛ یوللر تهلکهلیدر .
عوص والد — آرزو ایتمم مادام ، خانم افندیم بو ایشی بنم صداقتمه تودیع ایتدی .
رهغان — ئهدمونده یازمایه نه احتیاجی واردی ؟ تبلیغاتنی شفاهاً اجرا ایدهمزمی

Digitized by Google

ایدیگز ؟ احتمال که بیر شی واز بیلمم نه اولابیلیر : ـ یئم یك کوزمه کیره‌رسین ، براق شو مکتوبك مهرینی فك ایده‌یم ؛

عوض‌والد — داها زیاده ارزو ایده‌رم‌که...

ره‌غان — بیلورم، که خانم افندی‌ك قوجه‌سنی سومه‌یور ؛ بوندن امینم . چوق دفعه بوراده مسافرتده بولوندیغی‌زمان اصیل‌ئه‌د موند غریب نظرلرآتیور، غایت معنیدار نوشخندلر کوسته‌ریبوردی . بیلیورم که سز اونك محرم اسراریسگز .

عوض والد — نمی مادام ؟

ره‌غان — کنه مسئله‌یه کمال اطلاع ایله سویلیورم . اونك محرم اسراری‌سگز . بونی بیلیورم ؛ بناءً علیه سزه رجا ایده‌رم شو سویله‌یه‌جکم سوزه دقت ایدیگز : زوجم وفات ایتدی ؛ ئه‌دموند ایله قونوشدق وَاو ، سزك خانم افندی کزدن زیاده بانا مناسب بیر زوج در : شیمدی ایشك نتیجه‌سنی استخراج ایده‌بیلیرسگز . رجا ایده‌رم ، اکر ئه‌دموندی بولورسه‌کز بونی‌طرفمدن کندیسنه ویریگز وَخانم افندی‌گز واسطه‌کزله ایشدن خبردار اولونجه ، رجا ایده‌رم، کندیسنی، عرفان ودرایتندن نصیحت آلمایه دعوت ایدیکز. شیمدی، اللهه امانت اولیگز. شاید تصادفاً اوکور خانمدن بحث ایدلدیکنی ایشیدیرسه‌گز، اونی بولجی ایده‌جك اولان کیمسه‌یی انعام واحسانك بکله‌دیکنی بیلگز.

عوض‌والد - مادام اونا بیرراست کله‌بیلسه‌م! هانکی‌فرقه‌یه خادم اولدیغمی‌کوسته‌ریرم.

ره‌غان — خوشجه قال ! (چیقارلر .)

(مابعدی وار)

آثار منتشره :

حيات حضرت محمد حضرت فخر كائنات صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرينك عصر سعادتلرنده متكون وقايع وشئونات مباركه‌يى وظهور ايدن وقايع قارشوسنده حضرت فخر كائنات طرفندن اتخاذ بويوريلان تدابير وحركات حكيمانه‌يى وهر برى جلدلر طولوسى كتب اخلاقيه‌يه اساس اوله‌جق معالئ اخلاقيهٔ نبويه‌يى تفسير ايده‌جك و بو صورتله عوام وخواص ايچون شايان امتثال بر اخلاق اسلاميه تشكيل ايليه‌جك واخلاق عيسويه و موسويه ايله اخلاق اسلاميه‌يى بالمقايسه اسلاميتك مانع ترقى اولديغنى ادعا ايدنلره قارشو بو ادعانك قطعياً باطل و اسلاميتك سعادت وسلامت دارينى كافل اولديغنى براهين قاطعه ايله ميدانه قويه‌جق بر اثر عالى اولوب اخيراً بايزيدده حكا كلرده معارف كتبخانه‌سى طرفندن فورمه فورمه نشرينه باشلانمشدر . مطالعه‌سنى بوتون اخوان دينه جداً توصيه ايدرز . هفته‌ده ايكى فورمه نشر ايدلمكده‌در . فورمه‌سى ٢٠ پاره‌در .

روح الاقوام مشهور فيلسوف دوقتور (غوستاو لوبون) ك الك مشهور اثرينك فاضل محترم عبدالله جودت بك افنديك قلميله توركجه‌يه ترجمه‌سنك ايكنجى طبعيدر . بو طبع اصلنك ١١ نجى طبعنه تطبيقاً تنقيح واكمال ايدلمش اولديغى كبى مترجم طرفندن علاوه ايدلمش غايت نافع حاشيه‌لر ، ايضاحلرله زنكينلنديرلمش در . ايلك طبعنه مالك اولانلر بو طبع جديددن مستغنى اولامازلر . حكيم شهير غوستاولوبونك امضالى بر فوطوغرافيله دخى مزيندر . فياتى ١٠ غروشدر .

مخدرات اسلام اديبهٔ فاضله پرنسس قدريه حسين خانم افندى حضرتلرينك اخيراً كتبخانهٔ مليمزى تزيين ايدن مهم بر اثر تدقيق وتتبعلريدر . اعصار اخيره‌ده حقير بر درگاهه تنزيل قلنمش اولان قدر نسوانك اعصار متقدمه‌ده‌كى منزلت ودرجهٔ عاليه‌سنى ، قادينلرك موقع اجتماعى و مدنيسنى كوسترمك واستقبال ايچون بر شاهراه سعادت آچجق امل و آرزوى مبجليله ميدانه كلن (مخدرات اسلام) ك برنجى جلدينى جداً لايق

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google